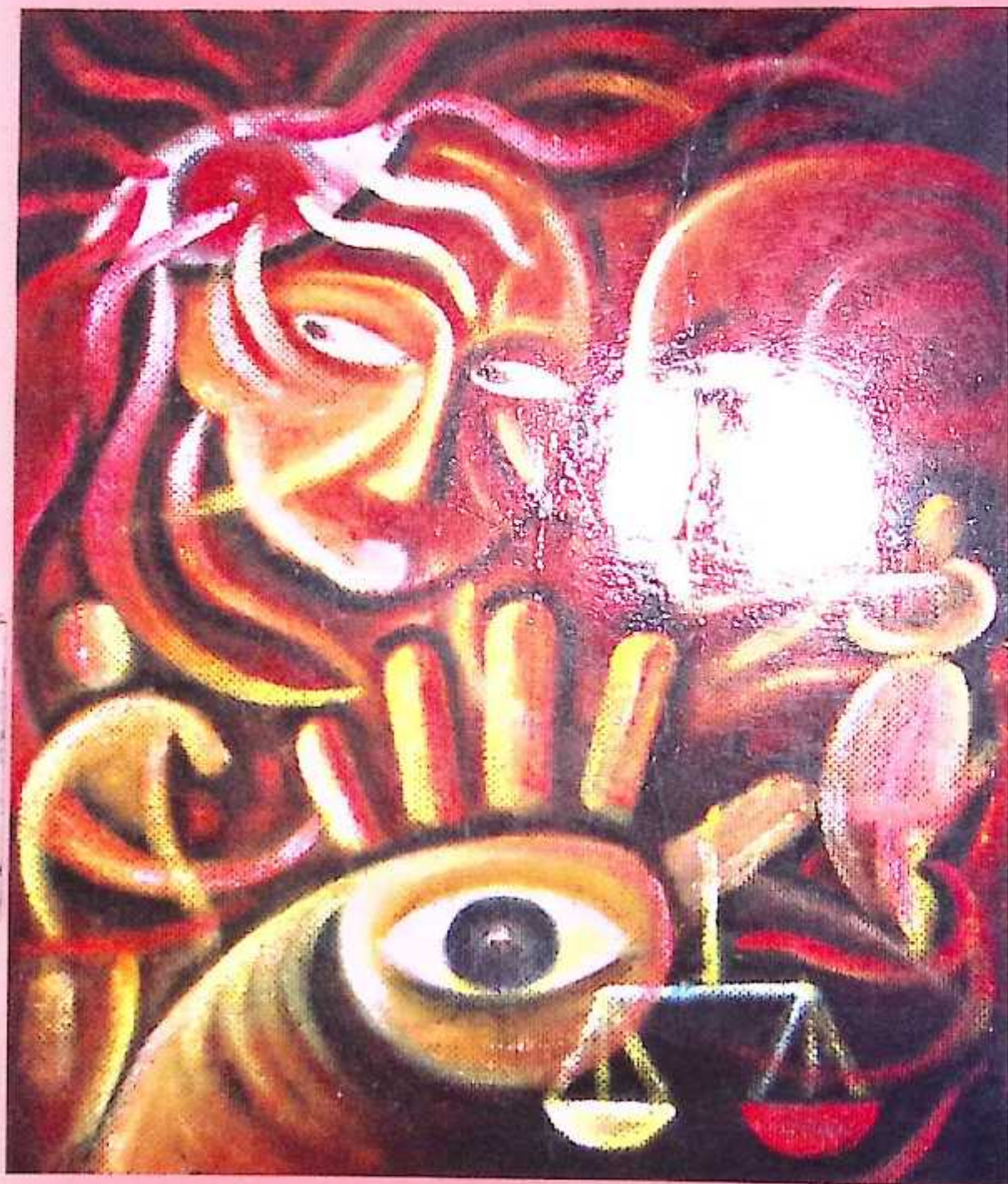


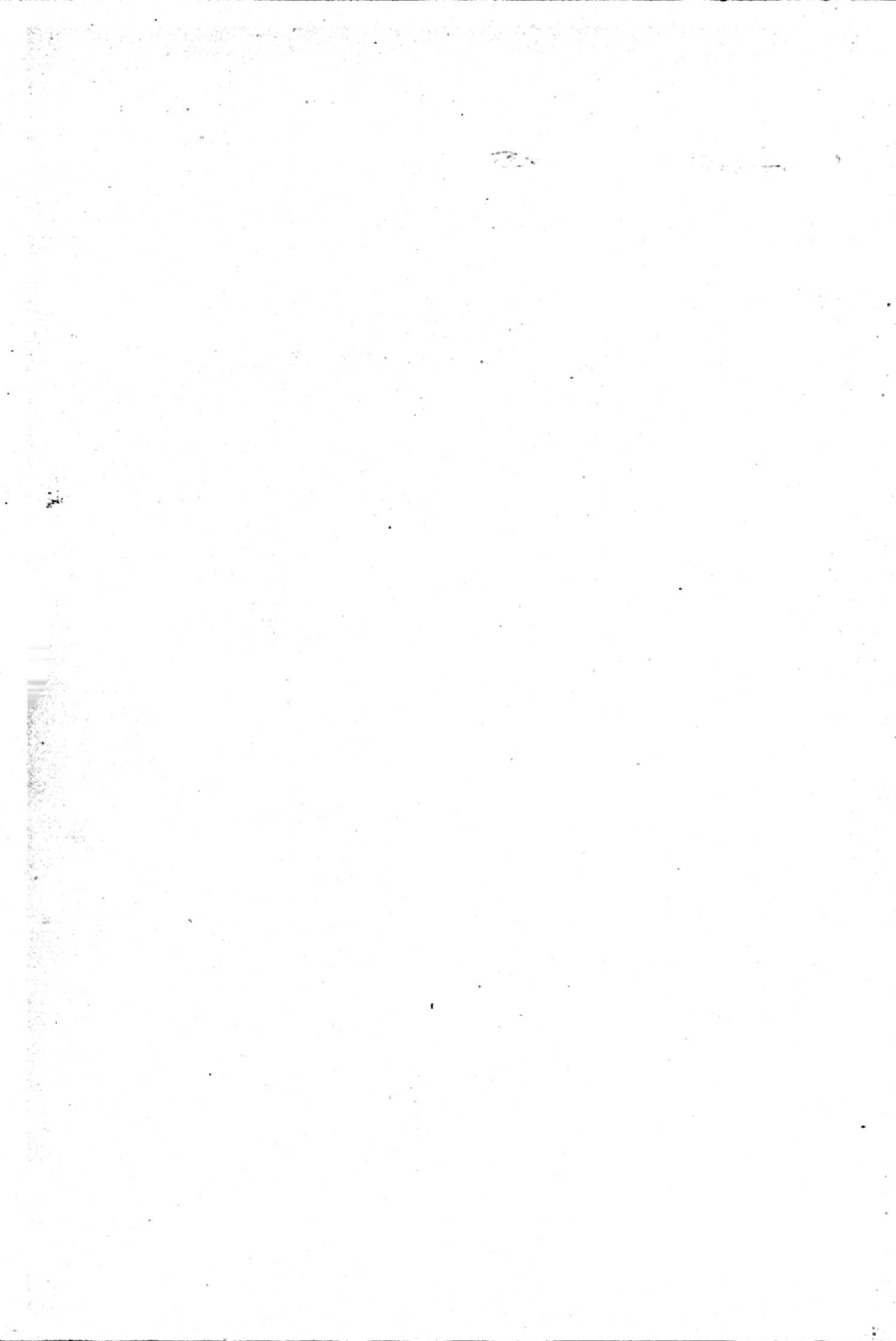
ශ්‍රී ලංකාව:

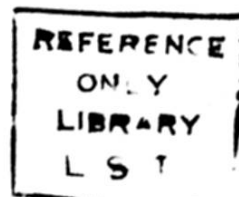
මානව හිමිකම් තත්ත්වය

2003



හිතිය හා සමාජ භාරය





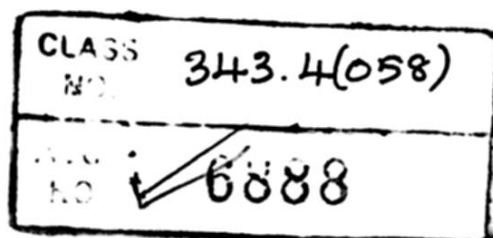
**ශ්‍රී ලංකාව:
මානව හිමිකම් තත්ත්වය
2003**

මෙම වාර්තාව 2002 වර්ෂය තුළ ශ්‍රී ලංකාවේ මානව
හිමිකම් තත්ත්වය පිළිබඳ වූ ඉංග්‍රීසි වාර්තාවේ
විස්තරාත්මක පරිවර්තනයකි

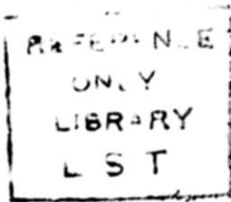
නීතිය හා සමාජ භාරය
3, කින්නි ටෙරස
කොළඹ 8
ශ්‍රී ලංකාව.

ii ශ්‍රී ලංකාවේ මානව හිමිකම් තත්ත්වය

© නීතිය හා සමාජ භාරය
2003 ඔක්තෝබර්



ISBN 955 - 9062 - 92 - 1



පෙරවදන

ශ්‍රී ලංකාවේ වර්තමාන මානව හිමිකම් තත්ත්වය විග්‍රහ කිරීම හා ශ්‍රී ලංකාවේ අන්තර්ජාතික බැඳීම හා සාපේක්ෂව ශ්‍රී ලංකා රජය රටේ ජනතාවගේ මූලික අයිතිවාසිකම් කෙරෙහි දුරට ආරක්ෂා කොට ඇතිද යන්න ඇගයීමට ලක්කිරීම මෙම වාර්තාවේ අරමුණ වේ. එහෙයින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ලබාදී ඇති සහතිකයන් අනෙකුත් ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිපාදනයන් සහ ඒ මගින් ලබාදී ඇති සීමාවන් ද මෙම වාර්තාව මගින් සාකච්ඡා කෙරේ. මෙම වාර්තාව මගින්, අභ්‍යන්තරව අවතැන්වුවන්: මානව හිමිකම් සම්බන්ධ මූලික ගැටළු, පුද්ගල සුරක්ෂිත භාවය, ශ්‍රී ලංකාවේ කාන්තාවන්ගේ තත්ත්වය: ඇතැම් වැදගත් දෘෂ්ඨිකෝණයන් පිළිබඳ සමාලෝචනයක්, ශ්‍රී ලංකාවේ යුද්ධයෙන් පීඩාවට පත් ළමා පරපුර, අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස හා මාධ්‍ය නිදහස, මානව හිමිකම් පිළිබඳ අධිකරණමය රැකවරණය හා බන්ධනාගාරගත වුවන්ගේ අයිතිවාසිකම් යන මාතෘකා ආවරණය කෙරේ.

මෙම වාර්තාව සඳහා පර්යේෂණයන් නීතිය හා සමාජ භාරය විසින් සම්බන්ධීකරණය කරන ලදී. මෙම වාර්තාවේ පරිච්ඡේද, ඒ ඒ විෂයන්හි නිපුණතාවයක් දක්වන පර්යේෂකයන් විසින් රචනා කොට ඇත. එම පරිච්ඡේදයන්හි පළමු පිටපත්, නිරවද්‍යතාවය හා නිරවුල්භාවය තහවුරු කිරීම සඳහා විශේෂඥයින් මඩුල්ලක් විසින් විමර්ශනයට බඳුන් කරන ලදී.

ශ්‍රී ලංකාව අපරානුමත කොට ඇති ජාත්‍යන්තර සම්මුතීන්ගේ ලැයිතුවක් සහ ශ්‍රී ලංකාව මෙතෙක් අපරානුමත කොට නොමැති ජාත්‍යන්තර සම්මුතීන්ගේ ලැයිතුවක් ද මෙම වාර්තාවට අඩංගුය. 2002 වසරේදී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් තීරණය කරන ලද මානව හිමිකම් නඩු ලේඛනයක් ද උපලේඛනයක් ලෙස වාර්තාවෙහි අඩංගු වේ.

ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් පනවා ඇති හා පිළිගෙන ඇති මූලික මානව අයිතිවාසිකම් ගරු කිරීමට, ආරක්ෂා කිරීමට හා වර්ධනය කිරීමට රජයේ සියලු ආයතන බැඳී සිටී. ශ්‍රී ලංකාව ජාත්‍යන්තර සම්මුතීන් කිහිපයකටම අත්සන් තබා ඇති හෙයින්, නීතිය, රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති හා ක්‍රියාත්මක කිරීම ආදී සියලු දේ එම ජාත්‍යන්තර සම්මුතීන්ට අනුකූලව සිදු කිරීමට රජය බැඳී සිටී. මෙම වාර්තාව ඉහත කී ජාත්‍යන්තර හා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුව මානව අයිතිවාසිකම් රජය විසින් ආරක්ෂා කළ යුතු යැයි බල කෙරෙන නිරන්තර ක්‍රියාවලියේ තවත් එක් පියවරක් වශයෙන් හැඳින්විය හැක.

නීතිය හා සමාජ භාරය

2003 ඔක්තෝබර්

පටුන

දායකත්වය

පෙරවදන

I සමාලෝචනය

1. හැඳින්වීම	1
2. ජාත්‍යන්තර ප්‍රවණතා	5
3. 2002 වසරේ සාම ක්‍රියාදාමය	6
4. අවබෝධතා ගිවිසුම සහ ශ්‍රී ලංකා නිරීක්ෂණ කමිටුව	10
5. 2002 වසරේ පැවති සාම සාකච්ඡාවන්	12

II අභ්‍යන්තරීකව අවතැන් වූවෝ: මූලික මානව හිමිකම් ගැටළු

1. හැඳින්වීම	16
2. අවබෝධතා ගිවිසුම සහ මානව හිමිකම්	18
3. මානුෂවාදී ආධාර	21
4. යෑමේ ඊමේ නිදහස	24
5. ආපසු පැමිණීම සහ යළි පදිංචි කිරීම	25
6. කාන්තාවන්	31
7. ළමුන්	33
8. ආයතනික ක්‍රියාවලිය	35
9. සරණාගතයින්	38
10. අභ්‍යන්තරීකව අවතැන් වූවන් හට බලපාන ජාත්‍යන්තර සහ දේශීය ප්‍රමිතීන්	39
11. ජවතැන් වීම	41
12. අවසානය	42

III පුද්ගල සුරක්ෂිතභාවය

1. හැඳින්වීම	43
2. පුද්ගල සුරක්ෂිතභාවය හා සම්බන්ධ අයිතීන් වල පරාසය	44
3. වාර්තා වී ඇති උල්ලංඝනය වීම්	48
4. අධිකරණමය වර්ධනයන්	57
5. නිගමනයන් සහ උපදේශාත්මක මත හා අදහස්	62

IV ශ්‍රී ලංකාවේ කාන්තාවන්ගේ තත්ත්වය : ඇතැම් වැදගත් දෘෂ්ඨිකෝණයන් පිළිබඳ සමාලෝචනයක්

1. හැඳින්වීම	64
2. සීඩෝ (CEDAW)	65
3. ක්‍රියාත්මක කෙරෙන යාන්ත්‍රණ	72
4. විදේශ්ගත ශ්‍රමිකයෝ	82
5. කාන්තාව සහ යුද්ධය	86
6. කාන්තාව සහ සාමය	89
7. කාන්තාව සහ ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති	93
8. කාන්තා ශ්‍රමිකයෝ	97

V ශ්‍රී ලංකාවේ යුද්ධයෙන් පීඩාවට පත් ළමා පරපුර

1. හැඳින්වීම	98
2. අත්‍යවශ්‍ය සේවා ලබාදීම	100
3. ළමා සොල්දාදුවන්	110
4. නිගමනය	118

VI අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස සහ මාධ්‍ය නිදහස

1. හැඳින්වීම	120
2. එක්ව කටයුතු කිරීම (Cohabitation) සහ මාධ්‍ය විශේෂිත අවිනිශ්චිතභාවයන්	122
3. මාධ්‍ය නීති ප්‍රතිසංස්කරණය, රෙගුලාසි සහ ක්‍රියාකාරකම්	125
4. අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස සම්බන්ධ ගැටළු හා ජනවාර්ගික අර්බුදය	148
5. අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමට ඇති නිදහස සම්බන්ධයෙන් දකුණේ ඇති කළ හිරිහැර කිරීම් හා ශාරීරික පහරදීම	151
6. නිගමනය	153

VII මානව හිමිකම් පිළිබඳ අධිකරණමය රැකවරණය

1. හැඳින්වීම	155
2. අංක 12 ව්‍යවස්ථාව යටතේ ගොනු කළ පෙත්සම් 8	157
3. 14 වන ව්‍යවස්ථාව යටතේ ගොනුකළ නඩුකර	159
4. මූලික අයිතිවාසිකම් නඩු පෙත්සමක් පැවරීමට ඇති අයිතිය	161
5. ව්‍යවස්ථාවේ වගන්ති අංක 11 යටතේ වාර්තා වූ නඩු තීන්දු	164
6. හෘද සාකච්ඡාවට ඇති අයිතිය	167
7. වධහිංසනය	169
8. හදිසි අවස්ථා නීතින්	171
9. නිගමනය	175

VIII ඛන්ධනාගාරගත වූවන්ගේ අයිතිවාසිකම්

1. හැඳින්වීම	177
2. අන්තර්ජාතික සම්මුතීන්	180
3. ඛන්ධනාගාරගතවූවන්ගේ අයිතිවාසිකම් සහ දේශීය නීති	184
4. ඛන්ධනාගාරගතවූවන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳව ශ්‍රී ලංකාවේ වර්ථමාන තත්ත්වය	187

5. රඳවා තබාගැනීමේ භෞතික තත්ත්වයන් පිළිබඳ
පර්යේෂණ කණ්ඩායමේ නිරීක්ෂණ 189
6. නිගමනය 199

උප ලේඛණය I

මානව හිමිකම් පිළිබඳ සම්මුතීන් සහ ත්‍රස්ථවාදය පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර
සම්මුතීන්: 2002 දෙසැම්බර් ශ්‍රී ලංකාව විසින් අත්සන් කරන ලද හෝ
සම්මත කරන ලද. 204

උප ලේඛණය II

ශ්‍රී ලංකාව විසින් අපරානුමත නොකරන ලද මානව හිමිකම් සම්මුතීන් 210

උප ලේඛණය III

2002 වසරේදී තීන්දු කරනු ලැබූ මූලික අයිතිවාසිකම් නඩු 212

උප ලේඛණය IV

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුව හා ද්‍රවිඩ ඊලාම්
විමුක්ති කොටි සංවිධානය අතර අත්සන් තැබුණු සටන් විරාම ගිවිසුම 216

නඩු තීන්දු 229

ගුන්ටාශ්‍රිත තොරතුරු 234

දායකත්වය

සමාලෝචනය

එලිසබෙත් නිසාන්

අභ්‍යන්තරව අවතැන් වූවන්: මානව හිමිකම් සම්බන්ධ මූලික ගැටළු

රේනුකා සේනානායක

පුද්ගල සුරක්ෂිතභාවය

ශාන්ත ජයවර්ධන

ශ්‍රී ලංකාවේ කාන්තාවන්ගේ තත්ත්වය:

අතැමේ වැදගත් දෘෂ්ඨිකෝණයන් පිළිබඳ සමාලෝචනයක්

කුමුදුනි සැමුවෙල්

ශ්‍රී ලංකාවේ යුද්ධයෙන් පීඩාවට පත් ළමා පරපුර

ගර්සානා හනිෆා

අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස සහ මාධ්‍ය නිදහස

කිෂාලි පින්ටෝ ජයවර්ධන

මානව අයිතිවාසිකම් වලට ලැබෙන අධිකරණමය ආරක්ෂාව

මධුරංග රත්නායක

ඛන්ධනාභාරගත වූවන්ගේ අයිතිවාසිකම්

එච්. ජී. ධර්මදාස

සම්බන්ධීකරණය

ජාතික ධර්මසේන, චතුරිකා ගම්මම්පිල

REFERENCE
ONLY
LIBRARY
L S T

සිංහල පරිවර්තනය හා සෝදුපත් කියවීම

රාධිකා තිසේරා, ශාන්ත ජයවර්ධන, මධුරංග රත්නායක, අවන්ති විරසිංහ,
ලක්ෂිත ජයවර්ධන, යෝගා සංජිවනී, චතුරිකා ගම්මම්පිල සහ රාමිකා
පැවිරික්

සහය

අචලා ප්‍රනාන්දු

පිටි කවරය

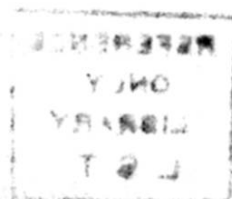
ප්‍රියන්ත ප්‍රනාන්දු

නිශ්පාදනය

විවිස් ඇසෝසියේට්ස්

මුද්‍රණය

ගුණරත්න ඕෆ්සේට්



REFERENCE ONLY

LIBRARY

101

REFERENCE ONLY

LIBRARY

101

REFERENCE ONLY

LIBRARY

101

REFERENCE ONLY

LIBRARY

101

REFERENCE ONLY

LIBRARY

101

REFERENCE ONLY

LIBRARY

101

REFERENCE ONLY

LIBRARY

101

REFERENCE ONLY

LIBRARY

101

REFERENCE ONLY

LIBRARY

101

REFERENCE ONLY

LIBRARY

101

REFERENCE ONLY

LIBRARY

101

සමාලෝචනය

එළිසබෙත් නිසාන්

1. හැඳින්වීම

2001 වසරේ 5 වන දින පත්වූ නව රජයේ අග්‍රාමාත්‍ය රනිල් වික්‍රමසිංහ ප්‍රධාන කොට ගෙන පිහිටවූ එක්සත් ජාතික පක්ෂ රජය 2002 වසරේ ජනතාව තුළ මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ සුඛවාදී ආකල්පයන් ජනිත කිරීමට ඉවහල් වී ඇත. උතුරු නැගෙනහිර පළාත්වල මෙම ආකල්පය වෙනස කේන්ද්‍රකොට ගනිමින් ඇතිවූ එදිරිවාදිකම් අත්හිටුවීමේ ගිවිසුම මගින් අත්සන් තැබුණු අවබෝධතා ගිවිසුම (2002 පෙරබවාරි 22 දින) මගින් වඩාත් ක්‍රමානුකූල මුහුණුවරක් ගනු ලැබීය. දෙපාර්ශවය අතර පළමුවටයේ සාම සාකච්ඡා වට 3 ක් වසරේ අග භාගයේ දී පවත්වන ලදී.

එදිරිවාදිකම් අත්හිටුවීම පිළිබඳ ගිවිසුම වසර මුළුල්ලේම පැවති නමුත්, යම් බිඳ වැටීමද වාර්තා විය. සාම සාකච්ඡා ඉදිරියට යෑමත් සමඟ මානව හිමිකම් සංවිධාන ක්‍රියාකාරීත් සාම වෑයම සඳහා මානව හිමිකම් පෙරදැරි කොටගත් මුහුණුවක් ආරෝපනය කිරීමට ප්‍රයත්න දරන ලදී. ගැටුම් සහිත ප්‍රදේශවල පිවත්වන ජනතාවගේ පීඩන තත්ත්වය නශාසිටුවීම උදෙසා එදිරිවාදිකම් අත්හිටුවීම මෙන්ම බොහෝ භාණ්ඩ සඳහා පනවා තිබූ ප්‍රවාහන සම්බාධක ඉවත් කිරීමද උතුරු නැගෙනහිර පළාත් සඳහා පනවා තිබූ මාර්ග සම්බාධක ඉවත් කිරීමද මේ සඳහා බොහෝ සෙයින්

ඉවහල් වී ඇත. අවබෝධතා ගිවිසුම සහ 2002 සාම සාකච්ඡා පිළිබඳ තවත් විස්තර මෙහි පසු භාගයේ දැක්වෙනු ඇත.

සටන් විරාම ගිවිසුම මගින් උතුරු නැගෙනහිර පළාත්වල ජනතාවට බොහෝ වාසි අත්වී ඇත. මෙම වාර්තාව විශේෂයෙන්ම කාන්තාවන්, ළමුන් සහ අවතැන්වූ ජනතාව සම්බන්ධයෙන් අවධානය යොමු කර ඇත. ඊට අමතරව දකුණේ මුරකපොල සංඛ්‍යාව පහත වැටීම මෙන්ම දකුණේ ජනතාව තුළ සටන් විරාම ගිවිසුම පිළිබඳ විශ්වාසය වැඩි දියුණු වීමත් මෙන්ම විශේෂයෙන් ත්‍රස්තවාදීන්ගේ තර්ජනයන්ට හා විනාශයන්ට ගොදුරු වූ ප්‍රදේශ වල ජනතාව මින් සහනයට පත්වී ඇත. කෙසේ වෙතත් නැවත පදිංචි කරවීම, අවතැන්වූවන් හා යුද්ධයෙන් බලපෑමට ලක්වූවන් පුනරුත්ථාපනය කිරීම හා උතුරු නැගෙනහිර යළි ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම ආදී ගැටලු 2002 වසර මුළුල්ලේ නිම කිරීමට ශේෂව තිබූ කාර්යයන් අතරට එක් විය. අභ්‍යන්තරව අවතැන් වූවන්, කාන්තාවන් හා දරුවන්ගේ තත්ත්වය සටන්විරාම ගිවිසුමෙන් ඇතිවූ වැඩිදියුණු වීම මාධ්‍යයේද තවදුරටත් උග්‍ර ප්‍රශ්නයක් ලෙස ඉතිරිව ඇත.

එම වසරේ පැන නැගුණු සැලකිය යුතු ප්‍රශ්න ලෙස අභ්‍යන්තරව අවතැන් වූවන්ට ආරක්ෂාව ඇතිව ස්වේඡ්චාවෙන් නැවත පැමිණීමට අයිතිවාසිකම් ලබා දීම හා ඔවුන්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සහ අවශ්‍යතරම් ආහාර සලාක, නිවාස, රක්ෂා, සෞඛ්‍ය මෙන්ම අධ්‍යාපනය ලබාදීමද ඒ අතරට නිරන්තරයෙන්ම එක්ව ඇත. උතුරු නැගෙනහිර පළාත් වල දරුවන් සුවිශේෂී ලෙස සිය අයිතිවාසිකම් කඩවීම් වලට ලක්වූවන් ලෙස සැලකීමට සිදුව ඇත්තේ එක් අතකින් ඔවුන් අවතැන්වූ පවුල්වල දරුවන් වන නිසාවෙන් සහ අනෙක් අතින් ඔවුන් එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයේ බලහත්කාර බඳවා ගැනීම් වලට ඉලක්ක වී සිටින පිරිසක් බැවිනි.

යුද්ධයේ බලපෑමට ලක්වූ දරුවන් පිළිබඳ වූ පරිච්ඡේදයේ සඳහන් වන පරිදි 1998දී එල්.ටී.ටී.ඊ. නායකයන් ළමා සොල්දාදුවන් බඳවා ගැනීමෙන් වැලකී සිටීමට දුන් ප්‍රතිඥාවට පටහැනිව ඔවුන් තවදුරටත් එහි නිරතව සිටීම වසර තුල සාකච්ඡාවට බදුන් වූ තවත් සුවිශාල ප්‍රශ්නයක් වූ අතර අවබෝධතා ගිවිසුම යටතේ ක්‍රියාත්මක කරන ලද නිරීක්ෂණ කමිටුවේ සුවිශාල දුර්වලතාවයන් මෙමගින් පිළිඹිඹු වුනි. එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය විසින් සිදු කරන වාර්තාගත ළමා සොල්දාදුවන් බඳවා ගැනීමට ස්වේඡ්චාවෙන් බඳවා ගැනීම් මෙන්ම පැහැර ගැනීම්ද ඇතුළත් වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ කාන්තාවන්ගේ තත්ත්වය පිළිබඳ පරිච්ඡේදයේ සඳහන් වන පරිදි, සාමය ගොඩනැංවීම සඳහා වූ ප්‍රයත්නයට ස්ත්‍රී/පුරුෂ භාවය මත පදනම් ලැබී ඇති සේම අවතැන්වූවන්ගේ, කාන්තා අයිතිවාසිකම් ද මෙම සාමය ගොඩනැගීමේ දී අවධානයට යොමු වී ඇත. නවතම ප්‍රවණතාවයන්ට අනුව 2002 වසරේ රජයේ සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයේ අනුග්‍රහයෙන් ස්ත්‍රී/පුරුෂභාවය පිළිබඳ ගැටලු විමසීම උදෙසා උප කමිටුවක් ඇති කරන ලද අතර, මෙය මේ උදෙසා කැපවී ඇති කාන්තා සංවිධාන වල අවශ්‍යතාවය මත ඇති වූවක් විය. මෙකී කමිටුවේ ප්‍රථම රැස්වීම 2003 වසරේ පවත්වන ලදී.

බොහෝ මානව හිමිකම් වාර්තාවන් හෙළි කරන පරිදි පසුගිය වකවානුව තුල ශ්‍රී ලංකාවේ සුවිශාල මානව හිමිකම් කඩකිරීම් වාර්තා වී ඇත. අතුරුදහන් වීම, පැහැරගැනීම්, මහා පරිමානයෙන් කරන ලද නීති විරෝධී රඳවා තබා ගැනීම්, අධිකරණයකින් පරිබාහිරව දඬුවම් පැමිණවීම, ඝාතනය කිරීම්, පුද්ගලයන් අවතැන් කිරීම්, මෙන්ම ඔවුන්ගේ ආර්ථික සහ සමාජීය අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය කිරීමද මෙහිදී සිදු වී ඇත.

මෙම වෙළුමේ පරිච්ඡේද කිහිපයක දක්වා ඇති පරිදි එදිරිවාදිකම් අත්හිටුවීමේ ගිවිසුමින් අනතුරුව මෙම තත්ත්වය මඳක් සන්සිදි ඇති රසයක් දක්නට ලැබේ.

කෙසේ වෙතත් සිහි කැඳවිය යුතු තවත් කාරණාවක් වන්නේ මෙවන් මානව හිමිකම් උල්ලංඝනය වීම මඳක් සංසිදි ඇති පමණින්, එවන් එදිරිවාදිකම් සම්පූර්ණයෙන්ම අනාගතයේදී සිදු නොවීමට සහතිකයක් ලැබී ඇති බවට කිසිදු විශ්වාසයක් නැත. මෙම පරිච්ඡේදයෙන් සපත කරන පරිද්දෙන් සාම සමය තුළ මෙන්ම යුද්ධය සහිත කාල වකවානුවලදීද මානව අයිතිවාසිකම් සුරැකීම සඳහා වූ යටිතල පහසුකම් බිහිකිරීම අත්‍යවශ්‍ය කරුණකි. වඩාත් සාර්ථක මෙන්ම කාර්යක්ෂම මානව හිමිකම් සංස්කෘතියක් බිහි කිරීම උදෙසා අවශ්‍ය කරන ප්‍රත්සංස්කරණයන් තුළින් අනාගත මානව හිමිකම් උල්ලංඝනය කිරීම වැලැක්වීමට කටයුතු සම්පාදනය කළ යුතුව ඇත.

හදිසි අවස්ථා නීතිය හා ත්‍රස්තවාදය වැලැක්වීම පනත ඉවත් කිරීම හේතුකොටගෙන පුද්ගලයන්ගේ ගෞරවය ආරක්ෂා වුවා පමණක් නොව, නිදසුනක් ලෙස අන්තනෝමතික ලෙස රඳවා සිටි රැඳවියන් සුවිශාල සංඛ්‍යාවක් මේ යටතේ නිදහස ලද අතරම මේ යටතේ ප්‍රකාශනයේ නිදහස පිළිබඳ අයිතිය තහවුරු වීමේ ප්‍රමණතාවන්ද ඇත. හදිසි අවස්ථා රෙගුලාසි යටතේ මාධ්‍යයන් සඳහා විවිධාකාර වූ වාරණයන් පැනවීමට

ලක්කරන අතර මෙය ඉවත් කිරීම තුළින් මෙකී මාධ්‍ය සඳහා සුවිශාල නිදහසක් හක්ති විඳීමට ඉඩ ප්‍රස්ථා සැලසී ඇත. එහෙත් මෙකී ත්‍රස්ථවාදය වැලැක්වීමේ පනත් හෝ මහජන ආරක්‍ෂක පනත සංශෝධනය කිරීම සඳහා රජය කිසිදු ප්‍රයත්නයක් දරා නොමැත. එහෙත් දිගු කාලීන ප්‍රයත්නයක ප්‍රථිඵලයක් ලෙස මාධ්‍ය නීතිය (සාපරාධී අපහාස නීතිය හා සම්බන්ධයෙන්) හා සම්බන්ධයෙන් කිසියම් සංශෝධනයක් කිරීමට රජය සමත් වී ඇත.

එපමණක් නොව ප්‍රකාශනයේ අයිතිය පිළිබඳ පනතක් කෙටුම්පත් කිරීමටද අවකාශ සැකසී ඇත. ප්‍රකාශනයේ අයිතියේ සහ මාධ්‍ය නිදහස සම්බන්ධයෙන් වූ පරිච්ඡේදයේදී මෙම ක්ෂේත්‍රයන්හි ඇතිවී තිබෙන නව ප්‍රවණතාවන් මෙන්ම මාධ්‍ය නිදහස සම්බන්ධයෙන් තව දුරටත් විසඳීමට ඉතිරිව ඇති ගැටළුමය තත්ත්වයන් විමසා බලනු ඇත.

සිහි කැඳවිය යුතු තවත් පැති කඩක් වනුයේ ශ්‍රී ලංකාව තුළ සිදුවී ඇති මානව හිමිකම් උල්ලංඝනය වීම් සිදුවී ඇත්තේ උතුරු නැගෙනහිර පළාත්වල පමණක් නොවන බවයි. ශ්‍රී ලංකාවේ අපරාධ අධිකරණ ක්ෂේත්‍රය තුළ පවතින හිංසනය (ස්ත්‍රී දූෂණය, අත්අඩංගුවේදී මරණයෙන් කෙළවරවන නොයෙකුත් ශාරීරික හිංසනයන්) දීර්ඝ කාලීන ලෙස පවතින විසඳිය යුතු ගැටළුවකි. මෙය කොතරම් වැදගත් ප්‍රශ්නයක්ද කියතොත් ප්‍රාග්ධන පුද්ගලයන්ගේ ආත්මානිමානය, ශ්‍රී ලංකාවේ කාන්තාවන්ගේ තත්ත්වය, මානව හිමිකම් සඳහා වූ අධිකරණමය රැකවරණය වැනි පරිච්ඡේදවලින් මෙම ගැටළුව පිළිබඳ දැඩි අවධානයක් යොමුකර ඇත. ශ්‍රී ලංකාවතුල හිංසනය නීති විරෝධී ක්‍රියාවක් වුවද මෙය වැළැක්වීම සඳහා ලංකාවේ අපරාධ අධිකරණ ක්‍රමය තුළ වූ යාන්ත්‍රණය ප්‍රමාණවත් නොවේ. පොලිස් ස්ථාන සහ හමුදා සේවාවන් තුළ සිදුවන්නාවූ හිංසනයන් වැළැක්වීම සඳහා විශේෂිත වූ පියවර ගත යුතුව ඇත. හිංසනය සඳහා මානව හිමිකම් පෙත්සම් ගොනු කරන අතොලොස්සක් පිරිසට සහනයක් සැලසීමට උපරිමාධිකරණය දරණ ප්‍රයත්නය ප්‍රශංසනීය වුවද හිංසනය මෙරටින් තුරන් කිරීමට එම වැයම පමණක් ප්‍රමාණවත් නොවන බව කිව මනාය.

ශ්‍රී ලංකාවේ කාන්තාවන්ගේ තත්ත්වය විග්‍රහ කරන්නාවූ පරිච්ඡේදය පෙන්වා දෙන පරිදි, යුද්ධය හා සම්බන්ධ අයිතිවාසිකම් කඩවීම් වලට අමතරව යුද්ධයට කිසිසේත්ම සම්බන්ධ නොවන අයිතිවාසිකම් අහිමිවීම පිළිබඳ ගැටළු, කාන්තාවන්ට ඇතිබවයි. පසුගිය වසරවල කාන්තාවන් සම්බන්ධයෙන්වූ ගෘහ ප්‍රචණ්ඩත්වය වැඩි වශයෙන් වාර්තාවී ඇත. එසේම දේශපාලන ව්‍යාපාරයන් සඳහා කාන්තා සහභාගිත්වය වැඩි දියුණු කිරීම පිළිබඳ වූ අවශ්‍යතාව පිළිබඳ එතරම් සැලකිලිමත් වී නොමැත. මානව

හිමිකම් සඳහා වූ රජයේ වගකීම ශ්‍රී ලංකාව තුළට පමණක් සීමා නොවන අතර විදේශයන්හි සේවය සඳහා ගොස් ඇති අති මහත් ඔහුතරයක් වන කාන්තාවන්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමද රජය සතු වගකීමකි.

2003 වසරේ ශ්‍රී ලංකාවේ මානව හිමිකම් පිළිබඳ වූ පරිච්ඡේදයේදී සඳහන් කළ යුතුව ඇති නව පැතිකඩ වනුයේ ශ්‍රී ලංකාවේ ඛන්ධනාගාරයන් පිළිබඳව තත්ත්වයයි. එක්සත් ජාතීන්ගේ ප්‍රඥප්තියෙහි සිරකරුවන් සඳහා සැපයීමට පනවා ඇති අවම පහසුකම්ද සැපයීමට ශ්‍රී ලංකාවේ ඛන්ධනාගාර දෙපාර්තමේන්තුව අපොහොසත්ව ඇතිවාක්සේම ශ්‍රී ලංකාවේ ඛන්ධනාගාරයන් ඉතාමත් පැරණි, දිරිපත් එසේම දැරිය නොහැකි තරම් රැඳවියන් සංඛ්‍යාවක් දරා සිටින ඛන්ධනාගාර බවට පත්වී ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ සිරකරුවන්ගේ අයිතිවාසිකම් දිනපතා උල්ලංඝනය වන තත්ත්වයක් උද්ගත වී ඇත. සංඛ්‍යාත්මක දත්ත විමර්ශනය කරන කළ ශ්‍රී ලංකාවේ ඛන්ධනාගාරයන්හි තත්ත්වය තැනි ගන්වන සුළුය. එනම් ශ්‍රී ලංකාවේ ඇති සියලු ඛන්ධනාගාරවල රඳවාගත යුතු රැඳවියන් සංඛ්‍යාව 7,641 වුවද 2002 වසරේ දෛනිකව මෙම අගය 18,000 ක් බව වාර්තා වී ඇත. මේ අතරින් සිරකරුවන් 10,000 ක් පමණ තවම වැරදි කරුවන් බවට තීරණයවී නොමැති අතර ඔවුන් හුදෙක් රිමාන්ඩ් භාරයට පත්කොට ඇත. මේ සම්බන්ධයෙන් වාහම පියවර ගතයුතුව ඇත.

සිරකරුවන්ගේ අයිතිවාසිකම් සඳහා වූ පරිච්ඡේදයේ සඳහන් වන පරිදි ඛන්ධනාගාර මෙසේ පිරි ඉතිරි යාම මහත් බේදනීය තත්ත්වයක් උද්ගත කර ඇත. එනම් මෙය ඉඩ පහසුකම් මිදිවීම පිළිබඳ ගැටළුවක් නොවන අතර එය අවශ්‍ය පමණ ජලය නොමැති වීම, සනීපාරක්ෂක පහසුකම් නොමැති වීම, ඇඳුන්, පිශන්, කොප්ප, තුවා වැනි අත්‍යවශ්‍ය උපකරණ නොමැතිවීම දක්වා පුළුල් වී ඇත.¹

¹. මෙම පොතෙහි 187 වන පිටුව බලන්න

2. ජාත්‍යන්තර ප්‍රවණතා

2.1 කාන්තාවන්ට එරෙහි සියලු අසාධාරණයන් ඉවත් කිරීමේ ප්‍රඥප්තිය යටතේ වාර්තා කිරීම.

ශ්‍රී ලංකාවේ මාසික වාර්තාවේ අවසානයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස 2002 ජනාවාර් මස ශ්‍රී ලංකාවේ කාන්තාවන්ගේ තත්ත්වය යටතේ එළි දක්වන ලදී. කාන්තා අයිතිවාසිකම් නතා සිටුවීම උදෙසා මෙම කොමිසම විසින් බොහෝ යෝජනා රජයට ඉදිරිපත් කොට ඇත.

2.2 අන්තර්ජාතික අපරාධ අධිකරණය

අන්තර්ජාතික අපරාධ අධිකරණය සම්බන්ධයෙන් වූ සම්මුතිය සම්මත කර ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය අත්සන් අප්‍රේල් 9 වන දින වන විට ලබාගත් අතර එය 2002 ජූලි මස සිට ක්‍රියාත්මක වෙයි.

මෙම අධිකරණය සඳහා සමුලඝාතනයන්, යුධ අපරාධ, මානුෂ්‍යවාදීත්වයට එරෙහි අපරාධ විමර්ශනය කිරීමට බලය ලබා දී ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ කලින් පැවති රජය මෙම සම්මුතියට අත්සන් නොතැබීමට හේතුවූයේ එය යුද්ධය හා සබැඳි වූ බැවිනි. කෙසේ වුවද වර්තමාන රජය සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය අතර සාම වැයමක් ක්‍රියාත්මක වී ඇති බැවින් මෙම සම්මුතියට අත්සන් තැබීමට දොරගුලු විවෘත වී ඇත. මෙවන් සම්මුතියකට අත්සන් තැබීම තුළින් අනෙක් පාර්ශවය කෙරෙහි තබා ඇති විශ්වාසය මෙන්ම මානව අයිතිවාසිකම් සහ මානුෂීය සංකල්ප ආරක්ෂා කිරීම උදෙසා වූ දේශපාලනමය නම්‍යතාවය විද්‍යාමාන කරවනු ඇත.

3. 2002 වසරේ සාම ක්‍රියාදාමය

2001 දෙසැම්බර් මස 5 වන දින එක්සත් ජාතික පක්ෂ රජය බලයට පත්වූ අතර මෙම රජය ජනතාවට ලබාදුන් ප්‍රධානතම ප්‍රතිඥාව වූයේ සාකච්ඡා මාර්ගයෙන් පවතින ගැටළුවට විසඳුමක් ලබාදෙන බවයි. මෙම වසරේ දෙසැම්බර් 24 වන දින එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය ඒක පාර්ශ්වීය සටන් විරාම ගිවිසුමකට එළැඹි අතර ඉතා ඉක්මනින් නව රජයද ඊට එක් විය. 2002 පෙබරවාරි මස 22 වන දින මෙකී සටන් විරාම ගිවිසුම

දෙපාර්ශවය අත්සන් තබන ලද අවබෝධතා ගිවිසුමක් මගින් ක්‍රමානුකූල කරන ලද අතර මෙය පහත සාරාංශ කොට දක්වා ඇත. ඉන් අනතුරුව වසර මුලුල්ලේ දෙපාර්ශවය අතර සාම සාකච්ඡා වට කිහිපයක් පැවැත්වූන අතර නේවේජියානු රජය මීට පහසුකම් සපයන ලදී.

පාර්ලිමේන්තු ඡන්දය මගින් රජය වෙනසකට බඳුන්කලද විපක්ෂය අත විධායක ජනාධිපති ධුරයට ඉන් බලපෑමක් ඇති නොවුණි. විධායකය සහ රජය අතර වූ මෙකී අර්බුදය මෙම සාම ක්‍රියා දාමය මුලුල්ලේම දක්නට විය. විටෙක මෙම තත්ත්වය මෙම සාම වැයමට කිසියම් තර්ජනයක්ද නොවුනා නොවේ. කෙසේ වුවද ශ්‍රී ලංකික දේශපාලන රටාව තුළ මෙකී බල අරගලය (රජය හා ලංකික දේශපාලන රටාව තුළ මෙම බල අරගලය රජය හා විරුද්ධ පක්ෂය අතර) සාමාන්‍යයකරණයට ලක්වී ඇති සිදුවීමක් වුවද මෙය රට තුළ පුද්ගලයන් අතර සදාකාලික සාමයක් පවත්වාගෙන යාමට නොහැකි වීමට හේතුවී ඇති ප්‍රධාන බාදයක් බවට පත්වී ඇත.

අවබෝධතා ගිවිසුම මෙන්ම ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතින සාම සාකච්ඡා ද මානව හිමිකම් ක්‍රියාකාරීත්ව මෙන්ම සාම සඳහා ආයතන වලටද නව ප්‍රවාහයක් එක්කරදී ඇත. මෙම සාම වැයම තුළ මානව හිමිකම් සඳහා සුවිශේෂී ස්ථානයක් ලැබී ඇති බව දක්නට ඇත. වඩාත් සංවේදී මානව හිමිකම් සඳහා සාම ප්‍රයත්නය තුළද සැලකිය යුතු ස්ථානයක් ලැබී තිබුනද මේ සඳහා වූ වඩාත් සංවිධානාත්මක මෙන්ම න්‍යායාත්මක මැදිහත්වීමක අවශ්‍යතාවය තව දුරටත් ඉස්මතු වී ඇත. රජය සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය අතර පැවැත්වුනු දෙවන සාම සාකච්ඡා වටයේදී විශේෂයෙන් මෙම සාම වැයම සඳහා මානව හිමිකම් අන්තර්ගත කිරීමට උපදෙස් ලබා ගැනීමට ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනයේ ඉයන් මාටින් මහතා කැඳවන ලදී. දෙපාර්ශවයම මානව හිමිකම් සුරැකීම සඳහා වූ අවශ්‍යතාවයේ වැදගත්කම සපත කර ගැනීමෙන් අනතුරුව වුවද උතුරු නැගෙනහිර පළාත්වල එදිනෙදා තත්ත්වය මේ සඳහා වූ අවශ්‍යතාවය වසර මුලුල්ලේම වැඩි දියුණු කිරීමට සමත් වී ඇත.

අවබෝධතා ගිවිසුම අත්සන් තැබීමෙන් අනතුරුවද දැඩි අවධානයට බඳුන් වූ තවත් පැතිකඩක් වූයේ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය විසින් උතුරු නැගෙනහිර පළාත්වල ද්‍රවිඩ මුස්ලිම් සංවිධානය අඛණ්ඩව සිදු කෙරුණු ළමා සොල්දාදුවන් බඳවා ගැනීම, මුදල් මංකොල්ලකෑම් (කප්පම්) පදිංචි කරුවන්ගේ ඉඩම් පැහැර ගැනීම් වැනි දෑය. එහෙත් ද්‍රවිඩ ජනතාව මෙම තත්ත්වය විවෘතව විවේචනය කිරීමට මැලි වී ඇත. අවබෝධතා ගිවිසුමෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස රජයේ පරිපාලන ප්‍රදේශයන් තුළ එල්.ටී.ටී.ඊ.

සංවිධානයට සැරි සැරීමට ඇති ඉඩකඩ වැඩි වීමත් සමඟ මෙම ප්‍රදේශවල ජීවත්වන මුස්ලිම් ජනතාව විවිධාකාරවූ තාදාන පීඩනවලට (කප්පම්, පැහැරගැනීම්) ලක්වීමේ ප්‍රවාණතාවය ඉහළ ගොස් ඇත. එපමණක් නොව වාර්තාගත අන්දමට එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය මුස්ලිම් ජනතාව සඳහා යම් යම් වෙළඳ වාරණයන් සහ ධීවර කර්මාන්තය සම්බන්ධයෙන්ද විවිධ සීමා කිරීම් කර ඇති බව වාර්තා වී ඇත.

මානව හිමිකම් ක්‍රියාකාරීන් පෙන්වා දෙන අයුරින් ඵ්දිරවාදිකම් අත්හිටුවීමේ ගිවිසුමේ යනා පැවැත්ම උදෙසා ශ්‍රී ලංකාවේ අන්තර්ජාතික නිරීක්ෂණ කමිටුව මෙසේ සිදුවන ගිවිසුම උල්ලංඝනය කිරීම ගැන හෝ මානව හිමිකම් කඩවීම් පිළිබඳව මුහුණ දීමක් ඇත. එහෙත් අවබෝධතා ගිවිසුම් ප්‍රකාරව සිවිල් වැසියන් පැහැරගැනීම්, හිංසනය, සියල්ල තහනම් කර ඇත. එපමණක් නොව මෙම අන්තර්ජාතික සටන් විරාම නිරීක්ෂණ කමිටුවට සමහර එල්.ටී.ටී.ඊ. පාලන ප්‍රදේශ නිරීක්ෂණය කිරීමට අවසර නොතිබුණු අතර ඔවුන්ගේ නිරීක්ෂණ කටයුතු බොහෝමයක් රජයේ පාලන ප්‍රදේශවලට පමණක් සීමා විය.

ඉතාමත් පැහැදිලිව විද්‍යමාන වන අයුරින් සැබෑ යථාර්ථවාදී තත්ත්වය සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය එකඟවී ඇති මූලික එකඟතා අතර සුවිශාල පරස්පර විරෝධීතාවක් දක්නට ඇත. එනම් ලිඛිත පොරොන්දු ප්‍රකාරව එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය සියලු ජනකොටස් වල අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමට එකඟවී ඇති නමුදු ප්‍රායෝගික තත්ත්වය යටතේ නැගෙනහිර පළාත්වල මුස්ලිම් ජනතාව පැහැදිලිව එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයේ හිංසාකාරී, අසාධාරණ ක්‍රියාවන්ට පාත්‍ර වෙමින් සිටී.

අවබෝධතා ගිවිසුමට අත්සන් තැබීමෙන් අනතුරුව එහෙත් නිල සාම සාකච්ඡා වට ඇරඹීමට පෙරාතුව මුස්ලිම් ජනතාවගේ ඉඩම් පිළිබඳ ප්‍රශ්නය සාකච්ඡා කිරීමට ශ්‍රී ලංකා මුස්ලිම් කොංග්‍රසයේ නායක රවුෆ් හකිම් එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයේ නායක ප්‍රභාකරන් මුන ගැසුනි. මෙහිදී දැනට ද්‍රවිඩ ජනතාව පදිංචි වී සිටින මුස්ලිම් ජනතාවගේ ඉඩම් ඔවුන්ට නැවත ලබාදීමට එල්.ටී.ටී.ඊ. නායකවරයා පොරොන්දු වී ඇත. වසරේ අග භාගයේදී මෙම ප්‍රශ්නය නිල සාම සාකච්ඡාවලදී සාකච්ඡාවට බඳුන් වුවද මෙයට විසඳුමක් නොලැබිණි.

අවබෝධතා ගිවිසුම අත්සන් තැබීමෙන් අනතුරුව සාම වැයමෙහි සුරක්ෂිතතාව ආරක්ෂා කිරීම උදෙසා වූ යම් යම් වගන්ති ඇතුළත් කරන ලද අතර මෙය ස්ථිරසාර සාමයක් ගොඩනැංවීම උදෙසා වූ සාකච්ඡාවලට මහත් පිටුබලයක් ද වනු ඇත. කලින් පැවැති රජය සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය අතර වූ සාම සාකච්ඡා බිඳ වැටීම

තුළින් පිළිබිඹු කරන ලද්දේ ආර්ථික සම්භාදක ඉවත් කිරීම වැනි දෑ තුළින් විශ්වාසය තහවුරු කිරීමට හැකි වන බවයි. අවබෝධතා ගිවිසුම අත්සන් තැබීමත් සමගම එනම් මාර්තු 6 වන දින වවුනියාව සහ දකුණ අතර වූ මාර්ග සම්බාධකයන් ඉවත් කිරීමට පියවර ගන්නා ලදී. "ශ්‍රී ලංකාවේ මානව හිමිකම්වල ස්වභාවය" ගි කලින් මුද්‍රණ වල සඳහන් පරිදි මෙවන් සම්භාධක හේතුවෙන් සිවිල් ජනතාවට සුවිශාල අවහිරතාවන්ට මුහුණ දීමට සිදුවී ඇති අතරම ඔවුන්ගේ නිදහසේ යාම් ඊම් කිරීමේ අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය වී ඇත්තේ පුද්ගලයන් අත්තනෝමතික ලෙස රඳවා තබා ගැනීමවලට ලක් කිරීම තුළිනි.

අවබෝධතා ගිවිසුම යටතේ සාමාන්‍ය පුරවැසියන් සඳහා දකුණට යාමට පොලිස් ස්ථානයකින් ලබාගත යුතුව තිබූ බල පත්‍ර අවශ්‍යතාවය ඉවත් කරන ලද අතර එල්.ටී.ටී.ඊ. සාමාජිකයන්ට පමණක් රජයේ පාලන ප්‍රදේශයකට ගමන් බලපත්‍රයක් ලබා ගැනීමට අවශ්‍ය වෙයි. මාර්තු මස අග භාගය වන නේවේපියානු පහසුකම් යටතේ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධාන වන්නිය හරහා වූ මාර්ගය විවෘත කිරීමට එකඟ විය. (මෙය එල්.ටී.ටී.ඊ. පාලනය යටතේ ක්‍රියාත්මක වෙයි). මෙම "ඒ9" මාර්ගය ඉතිහාසයේ බොහෝ ප්‍රශ්නකාරී වාතාවරණයක් ඇති කිරීමට සමත්වූ ප්‍රශ්නයකි. මෙහි පාලනය ලබා ගැනීම සඳහා වූ අරගලය සඳහා පීඩිත දහස් ගණන් අහිමිවී ඇත.

වසර 12කට පසු අප්‍රේල් 8 වන දින ඒ9 මාර්ගය විවෘත වන අතර මෙය සාම වැඩපිළිවෙල තුල සුවිශේෂී සන්ධිස්ථානයක් සනිටුහන් කර ඇත. සිවිල් පුරවැසියන් හට නුවර සිට යාපනය තෙක් ගමන් කිරීමට අවශ්‍ය පහසුකම් දැන් ලැබී ඇත. අත්සන් තබන ලද අවබෝධතා ගිවිසුම යටතේ ඉතාමත් සීමිත භාණ්ඩ සංඛ්‍යාවක් පමණක් උතුර නැගෙනහිරට ප්‍රවාහන වාරණයන්ට ලක්ව ඇත. උතුරු නැගෙනහිර පළාත්වලට පනවා තිබූ බොහෝ භාණ්ඩ වාරණයන් ඉවත් කර වෙළඳාම සඳහා අවශ්‍ය නිදහස් වෙළඳ පොලක් ගොඩ නැගීමට කටයුතු කර ඇති වුවද මෙය ක්‍රියාත්මක වනුයේ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය විසින් පනවා ඇති බදු ක්‍රමයන්ට යටත්වය. ජූලි 15 වන දින මහ ඔය සහ චෙන්කල්වි අතරව වූ ඒ5 මාර්ගයට විවෘත කර නැගෙනහිර පළාත සඳහා ගමන් කිරීමට මාර්ගය විවෘත කරන ලදී. 2002 මැයි මස සිදුවූ තවත් සුවිශේෂ අවස්ථාවක් වන්නේ උතුරු නැගෙනහිර පළාත් සඳහා පනවා තිබූ ධීවර සම්භාධක ඉවත් කිරීමයි.

මෙම කාල පරිච්ඡේදය මුලුල්ලේ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය සහ රජය අතර සාකච්ඡා වට කිහිපයක් පැවැත්වුවද තව දුරටත් එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය ශ්‍රී ලංකා නීතිය යටතේ තහනම් කරන ලද සංවිධානයක් ලෙස නිල සාකච්ඡා සඳහා යොමු වීමට සිය අකමැත්ත පළ කරන ලදී. සැප්තැම්බර් මස 4 වන දින රජය එම තහනමද ඉවත් කරන ලදී. ඒ සමඟ පැවති නිල සාම සාකච්ඡාවලින් එනම් සැප්තැම්බර් 28 අනතුරු වන දින දෙපාර්ශවය යුධ සිරකරුවන් හුවමාරු කර ගන්නා ලදී. ඒ අතරට එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය විසින් රඳවාගෙන සිටි ආරක්‍ෂක අංශ සාමාජිකයන් 7 දෙනෙක් සහ රජයේ සිරභාරයට පත්ව සිටි එල්.ටී.ටී.ඊ. සාමාජිකයන් 13 දෙනෙක් ඇතුළත් විය.

4. අවබෝධතා ගිවිසුම සහ ශ්‍රී ලංකා නිර්ක්‍ෂණ කමිටුව

ශ්‍රී ලංකාවේ දැනට පවතින වාර්ගික අර්බුදය නිම කිරීමට සාකච්ඡා මාර්ගයෙන් පිළියම් සෙවීම උදෙසා ශ්‍රී ලංකා රජයත් එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයත් අතර අවබෝධතා ගිවිසුමකට අතසන් තබන ලදී. එදිරිවාදිකම් අත්හිටුවා සියලු ජන කොටස්වල ජීවන තත්ත්වය සුභ දායක කිරීම අරමුණ කොට ගෙන මෙය ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. මේ අනුව ද්විධ සටන්කාමී පිරිස් කිසියම් කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ නිරායුධකරණය විය යුතු විය.²

මෙම නිරායුධ සෙබලුන් රජයේ පාලන ප්‍රදේශවලට ගමන් කල යුතු ආකාරය එහි දක්වා ඇත. ඒ අනුව මෙකී නිරායුධ එල්.ටී.ටී.ඊ. සාමාජිකයන්ට දේශපාලන කටයුතු සඳහා රජයේ පාලන ප්‍රදේශවල පිහිටුවා ඇති ආරක්‍ෂක කාලපවලට හැර අනෙක් ප්‍රදේශවල නිදහසේ ගමන් කිරීමට ඉඩ ප්‍රස්ථා සලසා දී ඇත.

මෙම සිවිල් පුරවැසියන්ගේ අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය වීම වැළැක්වීම උදෙසා මෙන්ම රාජ්‍ය සේවාවන් නැවත පිහිටුවීම සඳහා අවශ්‍ය පියවර සඳහන් කර ඇත. සිවිල් ජනතාවගේ ආරක්‍ෂාව තහවුරු කිරීම සඳහා දෙපාර්ශවයට ඔවුන්ට එරෙහි එදිරිවාදි ක්‍රියා, පැහැරගැනීම, හිංසනය, වැළැක්විය යුතුවේ. පූජනීය ස්ථානවල රඳවා ඇඳි හමුදාවන් දින 30 ඇතුළත ඉන් ඉවත් විය යුතු අතර මහජනතාවට ඇතුලු විය

² මෙම කොටස සාරාංශ කොට උපුටා ගෙන ඇත්තේ අවබෝධතා ගිවිසුම පිළිබඳව (SCOPP) වෙබ් අඩවියෙහි සඳහන් වූ පරිදිය. 2002 පෙබරවාරි 6, දින පිහිටවන ලද්දේ අභ්‍යාමාන්‍ය කාර්යාලය තුළ සාම ක්‍රියාවලිය හා එහි කාර්යභාරයන් ආයතනගත කිරීම සඳහාය. සාම ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ ලේඛන බැලීමට <http://www.peaceinsrilanka.org> බලන්න.

නොහැකි අධි ආරක්ෂිත කලාපවල පිහිටි පුජනීය ස්ථානවලින්ද මෙම හමුදා ඉවත් විය යුතු විය. අවබෝධතා ගිවිසුමට අත්සන් කළ දින සිට දින 160 ඇතුළත පාසල්වල රඳවා ඇති හමුදාවන් ඉවත්විය යුතු විය. ආරක්ෂක ක්‍රමෝපායන මෙන්ම හමුදා පරීක්ෂා ස්ථානද නැවත විමර්ශනයට ලක්කළ යුතුව ඇති දෙපාර්ශවයේ මුර කපොළ හරහා සාමාන්‍ය සිවිල් ජනතාවගේ ජීවිතාවේ පහසුව උදෙසා හමුදා නොවන භාණ්ඩ එල්.ටී.ටී.ඊ. පාලන ප්‍රදේශවලට යැවීමට කටයුතු සැලසිය යුතුවේ.

මෙහිවූ අනෙකුත් වගන්ති තුළින් පැය 24 පුරා ක්‍රියාත්මකය - හමරන මාර්ගය විවෘතව තැබීම, වැලිකන්ද දක්වා වූ මඩකලපුව හරහා වූ දුම්රිය මාර්ගය විවෘත කිරීම, යුධ නොවන භාණ්ඩ සඳහා මෙන්ම, මගීන් සඳහා ඒ9 මහනුවර - යාපනය මාර්ගය විවෘත කිරීම, සහ ධීවර සම්භාධිත ඉවත් කිරීමද අවධානයට ලක්වී ඇති අනෙකුත් අංශ වේ.

සිරකරුවන් සම්බන්ධයෙන් ගනු ලැබූ පියවර ලෙස, රජයේ ත්‍රස්ත්‍රවාදය වැළැක්වීමේ පනත යටතේ පරීක්ෂා මෙහෙයුම් සහ අත්අඩංගුවට ගැනීම් අත්හිටුවා ඇති අතරම සියලු අනාගත අත්අඩංගුවට ගැනීම් අපරාධ නඩු විදිවිධාන සංග්‍රහයට අනුව සිදුකිරීමට මෙන්ම සෑම දින 30 කටම වරක් රැඳවියන් හමුවීමට ඉඩ ප්‍රස්ථා ලබාදීමට දෙපාර්ශවයම එකඟ වී ඇත.

අවබෝධතා ගිවිසුම යටතේ ඇති කරන ලද නිරීක්ෂණ කමිටුවෙහි අරමුණ වූයේ සටන් විරාම ගිවිසුමෙහි වගන්ති උල්ලංඝනය වීම් සිදුවේදැයි නිරීක්ෂණය කිරීමයි. මෙම නිරීක්ෂණ කමිටුවේ ප්‍රධානියා නෝවේපියානු රජය විසින් පත්කරන ලද අතර මෙහි අනෙක් සාමාජිකයන් නොවේපියානු රටවල් අතරින් තෝරාගෙන ඇත. ගිවිසුම ආරක්ෂා කිරීම උදෙසා දෙපාර්ශවයම ඒ සඳහා සහයෝගය දැක්විය යුතුවූ අතර මෙය නිරීක්ෂණය කිරීම අන්තර්ජාතික නිරීක්ෂණ කමිටුව විසින් සිදු කෙරෙනු ඇත.

යාපනය, මන්නාරම, වවුනියාව, ක්‍රියාත්මකය, මඩකලපුව සහ අම්පාර යන දිස්ත්‍රික්කවල දේශීය නිරීක්ෂණ කමිටු ස්ථාපිත කර ඇති අතර මේ සඳහා එල්.ටී.ටී.ඊ. විදිවිධාන සාමාජිකයන් 2 කුත් රජයේ නියෝජිතයන් 2 ක් සහ අන්තර්ජාතික නිරීක්ෂණ කමිටුවේ එක් අයෙකුත් පත් කර ඇත.

මෙම දේශීය කමිටු ස්වකීය දිස්ත්‍රික්කවල ඇති ගැටළු සම්බන්ධයෙන් අන්තර්ජාතික කමිටුවට උපදෙස් දෙනු ලබයි. මෙම අන්තර්ජාතික කමිටුව සඳහා නිදහසේ ගමන්

කිරීමට ඉඩ ප්‍රස්ථාව ලබා දීමට දෙපාර්ශවයම එකඟ වී ඇති අතර යම් ප්‍රදේශයක ගිවිසුම උල්ලංඝනය වීමක් වාර්තා වූ සැකින් ඒ සඳහා ලඟා වීමට අවශ්‍ය පහසුකම් සැලසීමටද එකඟ වී ඇත.

අන්තර්ජාතික නිරීක්ෂණ කමිටුවේ වරප්‍රසාද සඳහන් කර වෙනමම ගිවිසුමක් අත්සන් තබා ඇති අතර මෙහිදී ආයතනයේ මෙන්ම සාමාජිකයන්ගේ අයිතීන් ද වෙන් වෙන්ව තහවුරු කොට ඇත.³ අත්සන් තබන ලද ගිවිසුම ට අනුව නම් මෙම නිරීක්ෂණ කමිටුව ඉතාමත් කාර්යක්ෂම මෙන්ම දෙපාර්ශවය අතර සිදුවන උල්ලංඝනය කිරීම් සිය අවධානයට නතු කරගන්නා සහ එය ඉදිරිපත් කිරීමට බැඳී ඇති ආයතනයක් විය යුතු වේ. කෙසේ වෙතත් මේ තත්ත්වය මෙම ආයතනය තුළින් දැක ගැනීමට නොහැකි වුණි. එහෙත් තවදුරටත් සිදුවූ පැහැරගෙන යාම් වැනි සිවිල් අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය වීම් සම්බන්ධයෙන් ඔවුන් ඉතාමත් ඇල්මැරුණු දෘෂ්ඨි කෝණයකින් කටයුතු කරන ලදී. 2002 වසරේ ජුනි මස ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනයේ නියෝජිතයින් ශ්‍රී ලංකාවට පැමිණි අවස්ථාවේදී අවධානය කරන ලද කරුණක් වූයේ නෝවේපියානු රජය ජාත්‍යන්තර නිරීක්ෂණ කමිටු සාමාජිකයන්ට මෙන්ම දේශීය කමිටු සාමාජිකයින් හටද මානව හිමිකම් පිළිබඳ ප්‍රභූතවත් ලබාදිය යුතු බවයි.⁴ බොහෝ දේශීය මානව හිමිකම් සංවිධානවල අවධානයටද උක්ත කරුණ ලක්ව තිබුණි.

5. 2002 වසරේ පැවති සාම සාකච්ඡාවන්

රජයත් එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයත් අතර පැවැති පළමු වටයේ සාම සාකච්ඡාවන් සැප්තැම්බර් 16 සිට 18 දක්වා තායිලන්තයේදී පැවැත්විණි. බොහෝ නිරීක්ෂකයන් අපේක්ෂා කළ කාලයට වඩා කලියෙන් එය නිම කිරීමට හැකි විය. එම පළමු සාකච්ඡා වටය සාර්ථකත්ව මෙන්ම සුභවාදී බලාපොරොත්තු රැසක් සහිතව අවසන් වූ අතර මෙහිදී සදා කාලීන සාමයන්, සෞභාග්‍යයන්, මෙන්ම එකිනෙකාගේ මානව හිමිකම් වලට ගෞරව කිරීමට වූ අධීෂ්ඨානයන් පෙරදැරිකොටගෙන මෙය අවසන් කිරීමට හැකි විය.⁵ මෙම සාකච්ඡාවන් උතුරු නැගෙනහිර පවතින බේදනීය මානුෂීය තත්ත්වය,

³ <http://www.peaceinsrilanka.org> හි ප්‍රධාන කර ඇති "Status of Mission Agreement on the Establishment and Management of the Sri Lanka Monitoring Mission" ලිපිය බලන්න.

⁴ ජර්මානු සමා ආයතනයේ වාර්තාව 2003, "ශ්‍රී ලංකා", <http://web.amnesty.org/report2003/lka-summary-eng>.

⁵ රාජකීය නෝවේපියානු ආණ්ඩුව විසින් කළ ප්‍රධාන, රාජ්‍ය විදේශ කටයුතු පිළිබඳ අමාත්‍යාංශය, සැප්තැම්බර් 19, 2002.

අවතැන් වූවන් නැවත පදිංචි කිරීම සහ පුනරුත්ථාපනය කිරීමේ වැඩ පිළිවෙල වේගවත් කිරීම. වැනි දෑ කේන්ද්‍ර කොට ගනිමින් පවත්වන ලදී. මෙම අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීම උදෙසා දෙපාර්ශවය විසින් සැදුම්ලත් කමිටුවක් පත් කිරීමට තීරණය කරන ලද අතර එය අධි ආරක්ෂිත කලාප පිළිබඳ (අවතැන් වූ පුද්ගලයන් සඳහා ඇතුල්විය නොහැකි ආරක්ෂක කලාප) මෙන්ම පුනරුත්ථාපන වැඩ සටහන් සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීමට අපේක්ෂා කර ඇත. මෙම කමිටුව දෙපාර්ශවයේම ජ්‍යෙෂ්ඨ නියෝජිතයන් ගෙන් සැදුම්ලත් එකක් වේ. එසේම මෙහි මුසිල්මි ජනතාවගේ නියෝජිතයන් සඳහා ඉඩ ප්‍රස්ථා ලබා දී ඇති අතර මෙය උතුරු නැගෙනහිර පළාත් වල වාර්ගික ජන කොටස් වලට වැඩි ප්‍රතිලාභ සලකනු ඇත.⁶ ඉදිරි වසර තුළ පැවැත්වීමට නියමිත සාම සාකච්ඡා වට පිළිබඳව එකඟතාවකට පැමිණීමෙන් පළමු වටය නිමාවට පත්විය.

දෙවන වටයේ සාම සාකච්ඡා ද ඔක්තෝබර් 30 වන දින සිට නොවැම්බර් 3 වන දින තෙක් තායිලන්තයේදීම පවත්වන ලදී. මෙවර සුවිශේෂ වූ අවධානයට ලක්වූ අංශ වූයේ ආරක්ෂක තත්ත්වය වැඩි දියුණු කිරීම, වාර්ගික ජන කොටස් අතර සහයෝගීතාව වර්ධනය කිරීම, සහ උතුරු නැගෙනහිර ප්‍රදේශ තුළද මානව හිමිකම්වලට ගෞරව කිරීම වැනි අංශ පිළිබඳව විය.⁷ මෙය සිදුවූයේ මේ වන විට නැගෙනහිර පළාතේ හිඟයා උග්‍ර වෙමින් පැවැති පසුබිමක් තුළදී විය.

වාර්ගික ජන කොටස් අතර සම්බන්ධතාවය, විශේෂයෙන්ම දුපිඩ සහ මුස්ලිම් ජන කොටස් අතර ඇති කිරීමට දෙපාර්ශවය අවධානය යොමු කොට ඇත. ගිවිසුම ප්‍රකාරව අන්තර්ජාතික සහ දේශීය නිරීක්ෂණ කමිටු ප්‍රධානින් එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයේ කොමාන්ඩෝවරුන් සහ විශේෂ කාර්ය බලකා හටයන් සමඟ ආරක්ෂක විධිවිධාන ක්‍රමවත් කිරීම පිළිබඳව ගිවිසුමකට එළඹී ඇත. එසේම නැගෙනහිර පළාතේ වෙසෙන සිංහල ජනතාවගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ සැලකිලිමත් වීම සම්බන්ධයෙන්ද විශේෂ අවධානයක් යොමු කිරීමට බලාපොරොත්තුව ඇත. එසේම ප්‍රජා නායකයන්ගෙන් සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. නායකයන්ගෙන් සමන්විත සාම කමිටුවක් ඇතිකර එමඟින් වාර්ගික ජන කොටස් අතර සන්නිවේදනය වැඩිදියුණු කිරීම මෙන්ම එකිනෙකාගේ මානව අයිතින් ආරක්ෂා කිරීමද ඉන් අපේක්ෂා කෙරේ.

⁶ රාජකීය තෝවරියානු ආණ්ඩුව විසින් කල ප්‍රකාශය, රාජ්‍ය විදේශ කටයුතු පිළිබඳ අමාත්‍යාංශය, සැප්තැම්බර් 19 2002.

⁷ රාජකීය තෝවරියානු ආණ්ඩුව විසින් කල ප්‍රකාශය, රාජ්‍ය විදේශ කටයුතු පිළිබඳ අමාත්‍යාංශය, නොවැම්බර් 1 2002.

මානව හිමිකම් ක්‍රියාකාරීන්ගේ අවධානයට ලක්වී ඇති පරිද්දෙන් පළමු වටයේ සාකච්ඡාවලදී මානව හිමිකම් පිළිබඳ ප්‍රශ්න වඩාත් අවධානයට ලක්වී නොමැත. දෙවන වටයේ සාකච්ඡා සඳහා ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනයේ ප්‍රධාන ලේකම් ඉයන් මාටින් මහතාගේ උපදෙස් මේ සම්බන්ධයෙන් ලබා ගැනීමට එකඟ වී ඇත.

මීට අමතරව මෙම දෙවන වටයේ සාකච්ඡාවලදී සාම වැඩිපිළිවෙල වේගවත් කිරීම උදෙසා උප කමිටු පත් කිරීමට යෝජනා වී ඇත. පළමු වටයේදී එකඟ වූ පරිදි උතුරු නැගෙනහිර පළාත්වල මානුෂීය සහ පුනරුත්ථාපන අවශ්‍යතා සඳහා උප කමිටුවක් පත් කරන ලදී. මේ සඳහා අවශ්‍ය ආධාර ලබා දෙන රටවලින් ලබා ගැනීමට අපේක්ෂා කර ඇත.

කලින් ඇතිකරන ලද උප කමිටුව මගින් දෙපාර්ශවය අතරවූ අධි ආරක්ෂිත කලාප පිළිබඳ ප්‍රශ්න සහ අවතැන් වූ ජනතාවගේ නැවත පදිංචිය සම්බන්ධ ගැටළු පිළිබඳ සාකච්ඡා කරන ලද අතර පසුව පිහිටුවනු ලැබූ උප කමිටුව මගින් ගැටුම සම්බන්ධව වඩාත් සංකීර්ණ දේශපාලන ප්‍රශ්න සාකච්ඡා කිරීමට පිහිටුවනු ලැබීම. ප්‍රායෝගික තත්ත්වයේදී දෙපාර්ශවයම එක්ව මෙන්ම වෙන් වෙන්වද ශ්‍රී ලංකාව සඳහා වූ අනාගත විසඳුමකට යෑමට අවශ්‍ය ව්‍යවස්ථා, නෛතික, දේශපාලන මෙන්ම පරිපාලනමය ගැටලු විසඳීම උදෙසා විද්වතුන්ගේ මත මෙන්ම අදහස්ද ඇසුරු කර ගනු ඇත.⁸

තෙවන වටයේ සාම සාකච්ඡා දෙසැම්බර් 2 සිට 5 දක්වා නොර්වේ රාජ්‍යයේදී පවත්වන ලදී. මෙහිදී ද සාකච්ඡාවට බඳුන් වූ අංශ වූයේ සටන් විරාම ගිවිසුම, මානුෂීය සහ පුනරුත්ථාපන කටයුතු සහ දේශපාලනික ගැටලු විය. මෙහිදී එකඟ වූයේ සියලු ජනකොටස්වලට එකඟ විය හැකි ද්‍රවිඩ ජනතාව ඓතිහාසික වාස භූමිය ඇති ප්‍රදේශවලට ඔවුන්ට අභ්‍යන්තර ස්වයං තීරණ බලය ලබාදෙන විසඳුමක් බලය විමධ්‍යගත කරන ලද සැලසුමක් නිර්මාණය වී ඒකීය ශ්‍රී ලංකාවක් ආරක්ෂාවිය යුතු බවයි.⁹ මෙහිදී වැදගත්ම සාධකයන් දෙක වූයේ ගැටුම විසඳීම සඳහා සන්ධිය ක්‍රමය යටතේ විසඳුම් සෙවීම සහ ශ්‍රී ලාංකික සියලු ජනතාවගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමට උත්සුක වීමයි.

⁸ රාජකීය නෝට්පියානු ආණ්ඩුව විසින් කළ ප්‍රකාශය, රාජ්‍ය විදේශ කටයුතු පිළිබඳ අමාත්‍යාංශය, නොවැම්බර් 3, 2002.

⁹ රාජකීය නෝට්පියානු ආණ්ඩුව විසින් කළ ප්‍රකාශය, රාජ්‍ය විදේශ කටයුතු පිළිබඳ අමාත්‍යාංශය, දෙසැම්බර් 5, 2002.

තෙවන වටයේ සාම සාකච්ඡා වලදී විශේෂ අවධානය යොමුවූ තවත් කර්තව්‍ය වූයේ කාන්තා අයිතිවාසිකම් සඳහා මූලිකත්වය ලබා දීමට උත්සුක වීමයි. සාකච්ඡා වට සඳහා කාන්තා අවශ්‍යතාවන් වෙනුවෙන් යෝජනා ඉදිරිපත් කිරීමට ස්ථිර උපදේශන කමිටුවක් ඇති කිරීමට එකඟ වන ලදී. එසේම යුද්ධයෙන් පීඩාවට පත් දරුවන්ගේ අයිතිවාසිකම් මෙන්ම අවශ්‍යතාවන්ද පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීමේ අවශ්‍යතාවය මෙහිදී අවබෝධ කර ගන්නා ලදී.¹⁰

මෙම දරුවන්ගේ පිවිත් නැවත යතා තත්ත්වයට පත් කිරීම උදෙසා එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය යුනිසෙෆ් සංවිධානයත් සමඟ එකමුතුව වැඩ කිරීමට කැමැත්ත ප්‍රකාශකර ඇත.

2002 වසරේ අවසාන භාගය වන විට ශ්‍රී ලංකිය දේශපාලන ඉතිහාසයේ වෙනස් අත්දැකීමකට මුහුණ දුන් සමයක් උදා විය. ඉතිහාසයේ කවර අවස්ථාවකටවත් වඩා වෙනස් අයුරින් මෙවර සටන් විරාම කාල පරිච්ඡේදය මාස 10ක් වැනි දීර්ඝ කාලයක් පැවති අතර දෙපාර්ශ්වය තවමත් සාකච්ඡාවල නිරත වෙමින් සිටින අතර බොහෝ දුරට මෙය ඉදිරි වසරේදී ද පවත්වනු ඇත. එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය මෙන්ම රජය විසින් ද සිදු කරන සටන්විරාම ගිවිසුම් කඩ කිරීම් පිළිබඳ විමර්ශනය කිරීමට නියමිත අතර සටන් විරාම ගිවිසුම කඩ කිරීම තුළින් උද්ගතවන මානව හිමිකම් ප්‍රශ්න පිළිබඳව සිය අදහස් දැක්වීමට අන්තර්ජාතික සටන් විරාම ගිවිසුම ඉදිරිපත් වී ඇත අතර, ඉදිරිපත්ව ඇති අනෙකුත් සාක්ෂි වලට අනුව පෙනී යන්නේ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයේ පහල නිලයන්හි හටයන් විසින් සිදු කරනු ලබන ගිවිසුම උල්ලංඝනය කිරීම් අවම කිරීමට එල්.ටී.ටී.ඊ. ජේෂ්ඨ නායකත්වය කිසිමි පියවර ගෙන ඇති බවයි. පවතින ගැටුම සඳහා සංඛ්‍යා ආකෘතිය මත පිහිටා විසඳුමකට එළඹීමට දෙපාර්ශ්වයම එකඟ වී ඇති අතර සාම ප්‍රයත්නය තුළ වූ මානව හිමිකම් ගැටළු විසඳා ගැනීම උදෙසා අන්තර් ජාතික විශේෂඥයන්ගේ සහය ලබා ගැනීමටද එකඟ වී ඇත. එහෙත් මේ දක්වා මෙහි අවිනිශ්චිත භාවයන්ද දක්නට නැත්තා නොවේ. එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය විසින් තවදුරටත් සිදුකෙරෙමින් පවතින සොල්දාදුවන් බඳවා ගැනීම් සහ උතුරු නැගෙනහිර ජනතාව මත තම දේශපාලන සහ ආර්ථිකමය ආධිපත්‍ය පතුරුවා හැරීම වැනි සිද්ධීන් තුළින් ඇතිවන සාධාරණ සැකය වනුයේ දැනටමත් නැගෙනහිර මුස්ලිම් ජනතාව තුළ ඇතිවී තිබෙන නොසන්සුන්තාවය පාදක කොට කරගනිමින්, සාම වැයම, ව්‍යවස්ථාමය රාමුවකට ගොනුකර එමගින් සියළු ජන කොටස් වල අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමට හැකිවන ඒකීය රාජ්‍යයක් ගොඩ නැගිය හැකි වේද යන්නයි.

¹⁰. රාජකීය තෝරිපියානු ආණ්ඩුව විසින් කල ප්‍රකාශය, රාජ්‍ය විදේශ කටයුතු පිළිබඳ අමාත්‍යාංශය, දෙසැම්බර් 5 2002.

II

අභ්‍යන්තරිකව අවතැන් වූවෝ:

මූලික මානව හිමිකම් ගැටළු

රේණුකා සේනානායක*

1. හැඳින්වීම

2002 වසරේදී දේශපාලන භූමියේ සිදුවූ වෙනස්කම් වලට තුඩු දුන් බොහෝ වර්ධනයන් හරහා යුද්ධයෙන් පීඩා විඳි සහ අභ්‍යන්තරව අවතැන් වූවන් හට ප්‍රතිලාභ ලැබිණි. මෙම කාල පරිච්ඡේදයේදී රටේ දිග්ගැස්සෙමින් පැවතුන ගැටුමේ ප්‍රධාන පාර්ශවකරුවන් වන ශ්‍රී ලංකා රජයත් ද්‍රවිඩ විමුක්ති කොටි සංවිධානයත් (එල්.ටී.ටී.ඊ.) විධිමත් සාම සාකච්ඡා වැඩපිළිවෙලක් අරමුණු කරගනිමින් අවබෝධතා ගිවිසුමක් ඇති කරගැනීම දක්නට ලැබුණි. අවබෝධතා ගිවිසුමට පසුබිම් වූයේ සාකච්ඡා මාර්ගයෙන් දේශපාලන විසඳුමකට යෑමේ සිය අවශ්‍යතාවය පෙන්නුම් කරමින් 2001 දෙසැම්බර් මස 24 දින එල්.ටී.ටී.ඊ. ය විසින් ඒක පාර්ශ්වික සටන් විරාමයක් ප්‍රකාශ කිරීමයි.

2001 දෙසැම්බර් පාර්ලිමේන්තුවට ඡන්දයෙන් තේරී පත් වූ එක්සත් ජාතික පෙරමුණු රජය විසින් එල්.ටී.ටී.ඊ. යේ සටන් විරාමයට ප්‍රතිචාර දැක්වීම සඳහා එතෙක් මානව

* එල්.එල්.ඩී.හිනියු

හිමිකම් උල්ලංඝනයන්ට හේතු වී තිබුණු විවිධ බාධක ගණනාවක් ඉවත් කිරීමට පියවර ගන්නා ලදී. එතෙක් දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ පැවතුණු අත්‍යවශ්‍ය භාණ්ඩ සම්බන්ධයෙන් වූ ආර්ථික සම්බාදක ඉවත් කිරීමට 2002 ජනවාරියේදී රජය කටයුතු කරන ලදී. යුද්ධමය වශයෙන් වැදගත් වන්නා වූ භාණ්ඩ පමණක් තවදුරටත් තහනම් භාණ්ඩ ලෙස සැලකුණි. ජනවාරි මාසයේදීම ධීවර කටයුතු සම්බන්ධයෙන් වූ අවහිරතා ලිහිල් කරන ලද අතර පෙබරවාරි මාසය වනවිට උතුරට මොෂඩ යැවීම සම්බන්ධයෙන් වූ තහනම ද ඉවත් කෙරිණි. අප්‍රේල් මාසයේදී උතුර සහ දකුණ යාකරමින් ඒ නවය (ඒ 9) මාර්ගය විවෘත වීමත් සමඟ සාමාන්‍ය වැසියන් සහ අත්‍යවශ්‍ය භාණ්ඩ උතුරට යෑමටත් සහ උතුරෙන් ඒමටත් පටන් ගැනිණ. නොවැම්බරයේදී රජය සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. ය අතර නිළ සාකච්ඡා බැංකොක් හිදී ආරම්භ වුණු අතර ඒ හරහා යුද්ධයෙන් පීඩාවට පත් වූවන්ට තවත් සහන ලබා දීමට කටයුතු කෙරුණි.

සටන් විරාමයට පෙර අවතැන් වීම් සඳහා වූ ප්‍රධානතම හේතුව වූයේ ප්‍රභාසයන්ට මැදි වේ යැයි තිබූ බියයි. අනෙකුත් හේතූන් වූයේ සාමාන්‍ය වැසියන්ගේ ගම්මාන වලට එල්ල කරන ලද සාප්පු ප්‍රහාර, පළිගැනීම සඳහා වූ ප්‍රති ප්‍රහාර, අත්තනෝමතික සිරභාරයට ගැනීම්, රඳවා ගැනීම්, වධහිංසා වලට ලක් කිරීම්, ලිංගික හිරිහැර කිරීම්, බලහත්කාරයෙන් වැඩිහිටියන් සහ ළමුන් යුද්ධයකට බඳවා ගැනීම හෝ මෙම යුද්ධයේ ප්‍රධානම පාර්ශව දෙක හෝ අනෙකුත් ආයුධ සන්නද්ධ පිරිස් විසින් කරන තර්ජන යනාදිය වේ.

විමසුමට ලක් කෙරෙන මෙම වසර තුළදී, සටන් විරාමය හේතු කොටගෙන අවතැන් වීම් වල තුඩු දුන් හේතු සාධක අවසන් වීම තුළ අළුතෙන් සිදු වූ අවතැන් වීම් පිළිබඳ මෙතරම් අවධානයක් යොමු නොවුණි. තව ද, උතුරු නැගෙනහිර ක්‍රියාත්මක වූ වෙනත් සන්නද්ධ කණ්ඩායම් මාර්තු මාසයේදී¹ නිරායුද කිරීම ද සමස්ථයක් ලෙස සිදුවෙමින් පැවතුණු ප්‍රවණ්ඩත්වය අවම කිරීමට උපකාරී විය.

කෙසේ වුවද මෙවැනි ඵලදායී පියවර ගැනුනද, පශ්චාත් සටන් විරාම කාල පරිච්ඡේදය තුළ වෙනත් වැදගත් මානව හිමිකම් පිළිබඳ ගැටළු මතු වන්නට විය. ප්‍රධාන වාර්ගික කණ්ඩායම් තුන අතර හටගත් සිවිල් වාර්ගික ගැටුම් එල්.ටී.ටී.ඊ. ය විසින් ළමුන් සොල්දාදුවන් ලෙස බඳවා ගැනීම සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. ය මෙන්ම පොලිසිය සහ හමුදාවන්

¹ අනෙකුත් සන්නද්ධ කණ්ඩායම් (EPDP පක්ෂය හැර) මවුන්ගේ යුධ ආයුධ අවබෝධතා ගිවිසුමෙහි 1-8 වගන්තියට අනුව යුධ හමුදාවට භාර දෙන ලදී. TELO සංවිධානය, PLOTE සංවිධානය හා EPRLF සංවිධානය මෙසේ ක්‍රියා කළ පාර්ලිමේන්තු කණ්ඩායම් විය.

ද විසින් සාමාන්‍ය වැසියන්ට හිරිහැර කිරීම මේ අතර ප්‍රධාන ගැටළු ලෙස දැක්විය හැක. තවද අවතැන් වූවන් හට අවශ්‍ය ආධාර සහ ආරක්ෂාව නිසි පරිදි අඛණ්ඩව නොලැබීම තුළ ඔවුන්ගේ අයිතීන් තවදුරටත් උල්ලංඝනය වෙමින් පැවතුණි. මේ චක්‍රවාතුව තුළ නැවත සිය ගම් බිම් වලට සිය කැමැත්තෙන් ආරක්ෂාව සහිතව යෑම පිළිබඳ කරුණු ඉහත වැදගත් අංශයක් ලෙස වැඩි අවධානයට ලක් විය.

මෙම පරිච්ඡේදයේදී අභ්‍යන්තරකව අවතැන් වූවන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ සාකච්ඡාවට පදනම් වනුයේ 2002 වසර තුළ සිදුවූ ධනාත්මක වර්ධනයන්ය. අභ්‍යන්තර අවතැන් වීම් පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ මෙහෙයුම් මූලධර්ම² මඟින් අභ්‍යන්තරකව අවතැන් වූවන් පිළිබඳ ඉදිරිපත් කර ඇති නිර්වචනය පදනම් කරගෙන මෙම පරිච්ඡේදය ලියැවී ඇත. එසේ වුවද මෙම පරිච්ඡේදය වාර්ගික ගැටුම හේතුවෙන් අවතැන් වූවන්ගේ අයිතිවාසිකම් සාකච්ඡා කිරීමට පමණක් සීමා වේ. 2002 වසරේදී අවතැන් වූවන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ අවබෝධතා ගිවිසුම සහ මානව හිමිකම්, යෑමේ ඊමේ නිදහස, නැවත පදිංචි වීමට ඇති අයිතිය සහ නැවත පදිංචි කිරීම, ආයතනමය ක්‍රියාවලිය, කාන්තාවන්, ළමයින්, සරණාගතයින් සහ අවතැන් වීම සහ අවතැන් වූවන් සම්බන්ධයෙන් බලපාන දේශීය සහ ජාත්‍යන්තර නෛතික ප්‍රමිතීන් යන මාතෘකා යටතේය.

2. අවබෝධතා ගිවිසුම සහ මානව හිමිකම්

ශ්‍රී ලංකා රජය සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය 2002 පෙබරවාරි 22 දින අවබෝධතා ගිවිසුමක්³ අත්සන් තබන ලදී. එම ගිවිසුමේ පූර්විකාව ප්‍රධාන එහි ප්‍රධාන අරමුණ වනුයේ වාර්ගික අර්බුදයට කල් පවතින දේශපාලන විසඳුමක් ළඟා කරගැනීම සඳහා සාකච්ඡා කිරීමට අවශ්‍ය පරිසරයක් සකසා ගැනීමයි. මූලික වශයෙන් ගිවිසුමේ දක්වා ඇත්තේ එදිරිවාදිකම් අත්හිටුවීමට සහ සාමාන්‍ය ජන ජීවිතය යළි ඇති කිරීම

² "අභ්‍යන්තරව අවතැන් වූ පුද්ගලයින් වශයෙන් හඳුන්වන්නේ පුද්ගලයකු හා පුද්ගල කණ්ඩායමක් බලයෙන් හෝ අවස්ථාවට අනුව අවශ්‍යයෙන්ම තමන්ගේ වාසස්ථානය හෝ ජීවත් වූ ප්‍රදේශයන් යුධමය ගැටුමකින්, දරුණු කළහකාරී තත්ත්වයක්, මානව අයිතීන් කඩවීමක් හෝ ස්වභාවික හෝ මිනිසා විසින් ඇති කළ විනාසයක් නිසා තමා පදිංචිව සිටි ප්‍රදේශයෙන් ඉවත් වීමට සිදු වූ පුද්ගලයන්ය." — UN DOC E/CN.4/1998/53/Add. 2, paragraph 2.

³ 2002 පෙබරවාරි 23 වන දින ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජවාදී ජනරජ ආණ්ඩුව හා ද්‍රවිඩ ඊලාම් විමුක්ති සංවිධානය අතර අත්සන් තැබූ අවබෝධතා ගිවිසුම.

සම්බන්ධයෙන් ගත හැකි විවිධ ක්‍රියාමාර්ගයන්ය. මෙහිදී දීර්ඝ වශයෙන් කරුණු දක්වා ඇති අංශ වනුයේ වෙනත් සන්නද්ධ කණ්ඩායම් නිරායුධ කිරීම, ගිවිසුමේ පාර්ශවයන් දෙක විසින් තමන් භාවිත කරන පොදු ගොඩනැගිලි යළි ආපසු භාරදීම, හමුදාමය නොවන භාණ්ඩ කිසිදු බාධාවකින් තොරව උතුරු නැගෙනහිර ප්‍රදේශ වලට යැවීම, සාමාන්‍ය ජනයාට සිදුවන හිරිහැර සහ ඔවුන්ගේ මානව අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය වීම් වැළැක්වීම සඳහා ආරක්ෂක තත්ත්වය විමර්ශනයට ලක් කිරීම යනාදී අංශ පිළිබඳවයි. මෙම ගිවිසුමේ ක්‍රියාකාරිත්වය නිරීක්ෂණය කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා නිරීක්ෂණ කණ්ඩායමක් ස්ථාපිත කිරීමට ගිවිසුම මගින් ප්‍රතිපාදන දක්වා තිබුණි. නෝර්වේ රාජ්‍යයේ මෙහෙයවීම යටතේ ක්‍රියාත්මක වන මෙය ශ්‍රී ලංකා රජයේ සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයේ නියෝජිතයන්ගෙන් සමන්විත වේ. සමස්ථයක් ලෙස මානව හිමිකම් තත්ත්වයන්හි වර්ධනයක් පෙනෙන්නට තිබුණද, රජයේ හමුදාවන් විසින් සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. ය සහ අනෙකුත් සන්නද්ධ කණ්ඩායම් විසින් උතුරු නැගෙනහිර පිවත් වන සාමාන්‍ය වැසියන් බියවැද්දීම, පීඩාවට පත්කිරීම සහ හිරිහැර වලට ලක් කිරීම තවදුරටත් අඛණ්ඩව සිදු විය. ශ්‍රී ලංකා නිරීක්ෂණ කණ්ඩායමට, ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිසමට, පොලීසියට සහ සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට එල්.ටී.ටී.ඊ. ය විසින් සාමාන්‍ය වැසියන්ට හිරිහැර කිරීම, බියවැද්දීම, කප්පම් ගැනීම සහ ළමුන් සිය සංවිධානයට බඳවා ගැනීම පිළිබඳ පැමිණිලි සහ වෙනත් සන්නද්ධ කණ්ඩායම් විසින් සාමාන්‍ය වැසියන් පීඩාවට පත් කිරීම් සම්බන්ධයෙන් පැමිණිලි අඛණ්ඩව වාර්තා විය.

උදාහරණයක් ලෙස මැයි මාසයේදී පැහැරගනු ලැබූ ළමයින් 13 දෙනෙකු පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනය වාර්තා කරන ලදී.⁴ ජූනි 30 වැනිදා වනවිට එල්.ටී.ටී.ඊ. ය විසින් කරන ලද පැහැර ගැනීම් පිළිබඳ පැමිණිලි 32 ක්, කප්පම් ගැනීමේ සිද්ධි පිළිබඳ පැමිණිලි 5 ක්, අඩත්තේට්ටම් කිරීම් පිළිබඳ පැමිණිලි 44 ක් ද එම කාල වකවානුව තුළදීම රජයේ හමුදාවන්ට විරුද්ධව එක් පැහැර ගැනීමක් පිළිබඳ පැමිණිල්ලක් සහ හිරිහැර කිරීමේ සිද්ධි පිළිබඳ පැමිණිලි 23 ක් ද ශ්‍රී ලංකා නිරීක්ෂණ කණ්ඩායමට ලැබී තිබුණි.⁵ එල්.ටී.ටී.ඊ. ය සහ රජයේ හමුදාවන් විසින් සාමාන්‍ය වැසියන්ගේ යෑමේ ඊමේ නිදහස සීමා කිරීමේ සහ සාමාන්‍ය වැසියන්ගේ දේපල වල බලෙන් පදිංචි වීම පිළිබඳ පැමිණිලි ද ලැබී තිබුණි. ක්‍රියාමාර්ගයේ පිවත් වූණු ද්‍රවිඩ

⁴ 2002 මැයි 7- The Island ජූනි 2002 Home for Human Rights" Monthly News Brief හි සඳහන් පරිදි

⁵ 2002 ජූනි 30 දිනට සටන් විරාම ගිවිසුමෙහි කාලය තුළ ඇති වූ සටන් විරාමය බිඳ දැමීම හා පැමිණිලි, 2002 ජූලි 8 සටන් විරාම නිරීක්ෂණ කමිටුවෙහි මාධ්‍ය ප්‍රකාශය.

වැසියන් හට සිංහල වැසියන් විසින් පහරදීම සම්බන්ධයෙන් පරීක්ෂණයක් පැවැත්වීමට අපොහොසත් වීම පිළිබඳ රජයට චෝදනා ඉදිරිපත් වී ඇත.⁶

තවද, තමනටම මෙතෙක් යා නොහැකිව තිබූ ප්‍රදේශවල තම පාලනය ක්‍රියාත්මක කිරීමට සටන් විරාම ගිවිසුම හරහා එල්.ටී.ටී.ඊ. යට අවස්ථාව ලැබී ඇති බව සාමාන්‍ය ජනතාවගේ මතය වී තිබේ. එල්.ටී.ටී.ඊ. යට විරුද්ධව ඇති විශාල පැමිණිලි සංඛ්‍යාවට හේතුව ඇතැම් විට මෙලෙස ඔවුන්ට සාමාන්‍ය වැසියන් වෙත යාමට පෙරට වඩා ඇති අවස්ථාව ද විය හැකිය. නමුත් පැමිණිලි ඉදිරිපත් කළ ද පීඩාවට පත් වූවන් හට කිසිදු සහනයක් ලැබී නොමැත.

සහනයක් ලබාදීමට නොහැකි වීමට එක් හේතුවක් වී ඇත්තේ ඒ සඳහා විධිමත් යාන්ත්‍රණයක් ගිවිසුම තුළ අඩංගු නොවීමයි. ශ්‍රී ලංකා නිරීක්ෂණ කණ්ඩායමේ ප්‍රධාන කාර්ය භාරය වී ඇත්තේ සටන් විරාමය නිරීක්ෂණය කිරීමයි. ගිවිසුමේ 2.1 වගන්තිය⁷ යටතේ අඩන්තේට්ටම් කිරීම, කප්පම් ගැනීම, පැහැර ගැනීම් සහ බියවැද්දීම් වලින් සිවිල් වැසියන් ආරක්ෂා කරගැනීම සම්බන්ධයෙන් ප්‍රතිපාදන දක්වා තිබුණ ද නිරීක්ෂණ කණ්ඩායම වූ මානව හිමිකම් නිරීක්ෂණය කළ යුතුද යන්න පිළිබඳව නොපැහැදිලි තත්ත්වයක් 2002 වසරේ මුල් භාගයේදී ඇති වී තිබුණි.⁸ තව ද නිරීක්ෂණ කණ්ඩායම සතු මානව හිමිකම් සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියා කළ හැකි බලතල ඉතා සීමා සහිතය. ගිවිසුම ප්‍රකාරව නිරීක්ෂණ කණ්ඩායමට බලය ලැබී ඇත්තේ පාර්ශව දෙක විසින් ගිවිසුම උල්ලංඝනය කරන සිද්ධීන් සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියා කිරීමට පමණි. තම ගම්බිම් වලට යළි යැමට සහ යළි පදිංචි වීමට ඇති අයිතිය, අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ සංවිධානය වීමේ සහ යෑමේ ඊමේ නිදහස මෙන්ම අත්තනෝමතිකව අත් අඩංගුවට නොගැනීමේ

⁶ ඇලන් කිනන්, "Democratizing Human Rights" Strengthening Peace: Sri Lanka's Historic Challenge" 2003 හි CPA/ Bergof Road Map Workshop හි ඉදිරිපත් කළ ලිපිය තුළින්.

⁷ "සියළු පක්ෂ ජාත්‍යන්තර නීතියට අනුව ඵලදාවාදී වාතාවරණයක් සාමාන්‍ය ජනතාව අතර ඇති කිරීම, එනම් වධ හිංසාව, බිය ගැන්වීම, පැහැර ගැනීම් හා නිරිහැර කිරීම් වලින් වැළකී සිටීම."

⁸ "ශ්‍රී ලංකා සටන් විරාම කමිටුව මානව අයිතින් නිරීක්ෂණය කිරීම ඔවුන්ගේ කටයුත්තක් ලෙස සැලකීමට අකමැති වන්නේ ඒ තුළින් සාම ක්‍රියාදාමයට අහඹුයෙහි හෙළිමක් විය හැකි බැවිනි." The Situation of IDP's in Sri Lanka: Report of Mission by the Internal Displacement Unit, අප්‍රේල් 2002 - ඇසුරෙන්.

නිදහස වැනි ඉතා වැදගත් මානව හිමිකම් ගණනාවක් පිළිබඳ මෙම ගිවිසුමේ සඳහන් වී නොමැත.⁹

තවද නිරීක්ෂණ කණ්ඩායමට ගිවිසුම ප්‍රකාරව ක්‍රියාත්මක විය හැකි භූගෝලීය සීමාවන් පිළිබඳව ද ගැටළු සහගත තත්ත්වයක් උද්ගත වී තිබුණි. ප්‍රායෝගිකව නිරීක්ෂණ කණ්ඩායම එල්.ටී.ටී.ඊ. ය යටතේ පාලනය වන කිලිනොච්චි සහ මුලතිව් යන ප්‍රදේශවල ක්‍රියාත්මක නොවුණි.¹⁰ මෙහිදී තවත් ගැටළුවක් ලෙස දැකිය හැක්කේ නිරීක්ෂණ කණ්ඩායම තුළ ශ්‍රී ලංකා රජයේ සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. යේ නියෝජිතයන් සිටීම හේතු කොටගෙන ඇතැම් වැසියන් නිරීක්ෂණ කණ්ඩායමට සිය පැමිණිලි ඉදිරිපත් කිරීමට මැළි වීමයි.

නිරීක්ෂණ කටයුතු සඳහා අවශ්‍ය ප්‍රතිපාදන ප්‍රමාණවත් ලෙස ගිවිසුමෙහි අඩංගු නොවීමට අමතරව, අතීතයේ සිදුවුණු උල්ලංඝනයන් පිළිබඳ කටයුතු කිරීමට අවශ්‍ය ප්‍රතිපාදන ද, ගිවිසුම යටතේ ප්‍රමාණවත් ලෙස යුද්ධයට බඳවා ගෙන ඇති පුද්ගලයින් නිදහස් කරගැනීම සම්බන්දයෙන් ප්‍රතිපාදන ගිවිසුම තුළ නොමැති අතර ගිවිසුම අත්සන් කිරීමට පෙර සිට ත්‍රස්තවාදය වැළැක්වීම පනත යටතේ රඳවාගෙන සිටින සිරකරුවන් පිළිබඳව කටයුතු කිරීමට ගිවිසුම යටතේ හැකියාවක් නොමැත.¹¹

3. මානුෂවාදී ආධාර

අවතැන් වූ ජනතාවට ආධාර සපයන ප්‍රධාන ආයතනය ශ්‍රී ලංකා රජයයි. ආධාර ලෙස ප්‍රධාන වශයෙන් සැපයෙන්නේ මූලික ආහාර ද්‍රව්‍යය සහ සමහර අවස්ථාවල නේවාසික පහසුකම්ය. කෙසේ වුවද අවතැන් වූවන් සම්බන්දයෙන් ක්‍රියා කිරීමේදී ඇතිවී ඇති දැඩි විෂමතා සහ එම වැඩපිළිවෙල ජාත්‍යන්තර මානුෂික ආධාර ප්‍රමිතීන්ට

⁹ "ආරක්ෂිත අයිතින් සම්පූර්ණයෙන්ම කියා නිම කිරීමට නොහැකි වුවත් කණ්ඩායම දෙකම කියා සිටින්නේ අවබෝධතා ගිවිසුම නිර්වචනය කිරීමේදී වෙනත් අයිතින් වන යාමේ ඊමේ නිදහස, අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස, හිමි විරෝධීව රඳවා ගැනීමට නොහැකි වීමේ අයිතිය ආදී අයිතින් එයින් ආවරණය නොවන බවයි. එනම් ගිවිසුම සැබවින්ම ඒ ආකාරයට ක්‍රියා කරනවාද යන්න බැලීමේදී මෙම අයිතින් ඊට ඇතුළත් නොවේ." The Situation of IDP's in Sri Lanka: Report of the Mission by the Internal Displacement Unit" අප්‍රේල් 2002 ඇසුරෙනි.

¹⁰ බලන්න ඉයන් මාටින්. —Human Rights in Sri Lanka after the Ceasefire" The International Working Group on Sri Lanka" UK, මාර්තු 26-අප්‍රේල් 3, 2002

¹¹ The Situation of IDP's in Sri Lanka: Report of the Mission by the Internal Displacement Unit, අප්‍රේල් 2002 ඇසුරෙනි.

වඩා ඉතා පහළ මට්ටමක පැවතීම නිසා රජය දැඩි ලෙස විවේචනයට ලක්වී ඇත.¹² උදාහරණයක් ලෙස එල්.ටී.ටී.ඊ. පාලන ප්‍රදේශවල ජීවත් වන අවතැන් වූවන්ගේ සංඛ්‍යාව 379,400 වුවද, රජය ආධාර සපයා ඇත්තේ ඉන් 170,000 පමණි. සාම ක්‍රියාවලිය සාර්ථකත්වය සඳහා වූ පියවරක් ලෙස සලකා මෙම විෂමතාවයන් ඉවත් කිරීමට 2002 දී පියවර ගන්නා ලදී.¹³ මෙම වසර පුරාම ආධාර බෙදා දීමේදී සිදුවන දූෂණ අත්තනෝමතික ලෙස ආධාර කපාහැරීම්, ප්‍රමාදයන් සහ ආධාර ප්‍රමාණවත් නොවීම වැනි තත්ත්වයන් දක්නට ලැබුණි. අවතැන් වූ පවුල් 5 කට මාසයකට රජය විසින් සපයනුයේ රු. 1,260/- ක් වටිනා වියලි ආහාර ද්‍රව්‍යයයි.¹⁴ මෙම ආධාර 2002 වසරේදී සැපයෙනුයේ 1993 දී පැවැති ජීවන වියදම් ඇස්තමේන්තු පදනම් කරගෙනය. එබැවින් මෙම ලබාදෙන ආහාර ප්‍රමාණය අවතැන් වූවන් හට දින 10 ක් හෝ 15¹⁵ ක් සඳහා වත් ප්‍රමාණවත් නොවන බවට පැමිණිලි ලැබී ඇත. මානුෂික ආධාර කණ්ඩායම් රජයෙන් ඉල්ලා ඇත්තේ ආහාර බෙදා දීමේදී එක පුද්ගලයකුට අවශ්‍ය කැලරි ප්‍රමාණය සහ අනෙකුත් ප්‍රමිතීන්¹⁶ පිළිබඳ දැඩි අවධානය යොමු කරන ලෙසයි. පවුලක ප්‍රමාණය සාමාජිකයින් පස් දෙනෙකුට පමණක් සීමා කිරීම තුළ විශාල පවුල්වලට ගැටළු ඇතිවී ඇති අතර විශේෂයෙන් පවුලේ මූලිකයා කාන්තාවක් වන පවුල් සහ විශේෂ තත්ත්වයක් ඇති වැඩිහිටියන් සිටි පවුල් ද අර්බුද රැසකට මුහුණ පා සිටිති.

විමසුමට ලක් කෙරෙන කාල පරිච්ඡේදය තුළ ලෝක ආහාර සංවිධානය සහ අත්‍යවශ්‍ය සේවා පිළිබඳ කොමසාරිස් ජෙනරාල්වරයා මගින් ආහාර ලබාදීම සිදු නොවුන නිසාවෙන් අවතැන් වූවන් විශාල ගැටළු රැසකට මුහුණ පා ඇත. දිවයින පුරා සිටින අවතැන් වූවන් හට 2001 දෙසැම්බරයේ සිට 2002 මාර්තු දක්වා මාස තුනකටත් අධික කාලයක් තුළ ආහාර ද්‍රව්‍ය කිසිවක් නොලැබිණි.¹⁷ මූල්‍ය අර්බුද හේතුකොටගෙන ලෝක ආහාර සංවිධානය ආධාර සැපයීමේ ක්‍රියාවලියෙන් ඉවත් වීම අවතැන් වූවන්ගෙන් 800,000 යෙන්, ඉතාම පීඩාවට පත්ව සිටින 10% පමණ කොටසකට දැඩි

¹² ලෝක ආහාර වැඩසටහන ආධාර ලබා දෙන්නේ පුද්ගලයකුගේ කැලරි අවශ්‍යතාව අනුව පවුලේ සියළු (සාමාජිකයින්ගේ ගණන නොබලා) සාමාජිකයින්ටය. අත්‍යවශ්‍ය සේවා කොමසාරිස් ආධාර ලබාදෙන්නේ 1993 හි ජීවන වියදම් පදනම් කරගෙන උපරිම ලෙස පවුලේ 5 දෙනෙකුට පමණි.

¹³ ඩී. ගොපෙලින්, ආර්. සේනානායක හා ඊ. චන්ද්‍රකුමාර්, Human Rights Violations of Internally Displaced Persons and Government Policies 2001, විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය.

¹⁴ රාජ්‍ය ආධාර බෙදාහරින්නේ අත්‍යවශ්‍ය සේවා කොමසාරිස් කාර්යාලය මගිනි.

¹⁵ එම

¹⁶ <http://www.sphereproject.org>, මැයි 5 දින 2003.

¹⁷ ශ්‍රේණුකා සේනානායක, "The Displaced Starve as Politicians Play, අත්‍යන්තර ප්‍රචන් සේවා 2001, Asian Times හි පළවූ <http://www.times.com>.

ලෙස බලපෑ අතර මෙයට වවිනියාවේ කඳවුරුවල සිටින අවතැන් වූවන් ද ඇතුළත් වේ. මෙලෙස ලෝක ආහාර සංවිධානය ඉවත් වීමෙන් මාස තුනකට පමණ පසු අත්‍යවශ්‍ය සේවා පිළිබඳ කොමසාරිස් ජෙනරාල්වරයා මැදිහත්වී රු.1,260/- වටිනා ආහාර සෑම පවුලකටම ලබාදීමට කටයුතු කළද, මෙහිදී පවුලක් ලෙස සලකන ලද්දේ සාමාජිකයින් පස් දෙනෙකු පමණි. ලෝක ආහාර සංවිධානය ආහාර ලබාදීමේදී අනුගමනය කරන ලද්දේ ඒක පුද්ගල කැලරි අවශ්‍යතාවයයි. ලෝක ආහාර සංවිධානය විසින් ලබා දෙන ලද ආහාර සඳහා සහල්, සීනි, පරිප්පු, පොල්තෙල් සහ අයකින් සහිත ලුණු ඇතුළත් වූ අතර වයස අවුරුදු පහට අඩු ළමුන් සහ ගර්භනී මව්වරුන්ට අවශ්‍ය අතිරේක ආහාර ද්‍රව්‍යය ද මෙයට ඇතුළත් විය.

කොමසාරිස් ජෙනරාල්වරයා අවශ්‍ය සහන ආහාර සැපයීමට අපොහොසත් වීමට හේතුව ලෙස දැක්වෙනුයේ පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතරය සතු එක්සත් ජාතික පෙරමුණ සහ ජනාධිපතිනිය නායකත්වය දරන පොදු පෙරමුණ අතර ඇති වූ දේශපාලන කඩ ඇදිල්ලයි. දුෂණ පිළිබඳ චෝදනා නගමින් ජනාධිපතිනිය යටතේ පැවතුණු කොමසාරිස් ජෙනරාල්වරයා වෙත වෙන් කරන ලද මුදල් නව එක්සත් ජාතික පෙරමුණු රජය විසින් අත්හිටුවන ලද අතර අවතැන් වූවන්ට සහන සැලසීම සඳහා වෙනත් විකල්ප ක්‍රියාමාර්ගයක්ද සකස් කර නොතිබුණි. කොමසාරිස් ජෙනරාල්වරයා පසුව එක්සත් ජාතික පෙරමුණු රජය යටතට ගන්නා ලදී.

පුනරුත්ථාපන ප්‍රතිසංස්කරණ සහ සරණාගතයන් පිළිබඳ අමාත්‍යාංශය විසින් අවතැන් වූවන් හට ආහාර ආධාර ලබාදීම මාර්තු මාසය වනවිට ආරම්භ කළ බවට ප්‍රකාශ කළ ද මාධ්‍යය විසින් හෙළිදරව් කරනු ලැබුවේ කිලිනොච්චිය, මඩකලපුව සහ වවිනියාව දිස්ත්‍රික්කවලට මෙම ආහාර ලැබීම මාස ගණනාවකින් ප්‍රමාද වූ බවයි.¹⁸

බහුල ලෙස සිදුවන දුෂණ හා අක්‍රමිකතා නිසාවෙන් මෙම ආධාර වලින් අවතැන් වූවන් හට ලැබෙනුයේ සීමිත සහනයකි.¹⁹ මෙම තත්ත්වය විමසුමට ලක් කෙරෙන වසර පුරාම දක්නට ලැබිණි. දැනට ක්‍රියාත්මක වන බෙදා හැරීමේ ක්‍රියාවලිය තුළ අවතැන් වූවන් හට සිය ආහාර කුපනය ඒ සඳහා නිර්දේශ කොට ඇති වෙළෙඳ සැල් වලට ඉදිරිපත් කොට ලබා ගත යුතු වන අතර මෙම වෙළෙඳ සැල් වලට රජය

¹⁸ ඩිරෝස්සරි පුවත්පත යුනි 02, 2002, Monthly News Brief හි පළවූ ලෙස, Home for Human Rights, අගෝස්තු 2002, Tamil Net අගෝස්තු 7, 2002.

¹⁹ Care, ඔක්තෝබර් 2000, ඉබාගුවන් ක්ලෝඩියා, වැඩමුළු වාර්තාව ඇසුරෙන්. "Review and Analysis of Secondary Literature on Internal Displacement in Sri Lanka" Care 2001.

විසින් එම කුපත වල වටිනාකම කලින් ගෙවනු ලැබේ. බොහෝ විට මෙම වෙළෙඳ සැල් වල ප්‍රමාණවත් තරම් ආහාර තොග නොමැති බැව් පැවසීම හෝ තත්ත්වයෙන් බාල ආහාර ද්‍රව්‍ය සාමාන්‍ය වෙළෙඳ පොළ මිලටත් වඩා වැඩි මිලකට අලෙවි කරන බව දක්නට ලැබේ. උදාහරණයක් ලෙස වෙළෙඳ පොළේ රු. 30/- ක් වූ සහල් කිලෝව අවතැන් වූවන්ට යාපනයේදී මිලදී ගැනීමට සිදු වූයේ රු. 37.50 ට ය. සිනි සහ පරිප්පු වලට ද ඉතා අධික මිල ගණන් ගෙවීමට මොවුනට සිදු වී ඇත. විවෘත වෙළෙඳ පොළේ රු. 27/- ක් වූ සිනි කිලෝව රු. 32.50 ටත්, රු. 30/- ක් වූ පරිප්පු කිලෝව රු. 56.50 ටත් මිලදී ගැනීමට අවතැන් වූවන්ට සිදු විය.²⁰

4. යැමේ ඊමේ නිදහස

අවතැන් වූවන්ගේ ගමන් බිමන් මැකක් වනතුරුම ආකාර ගණනාවකින්ම ඉතා සීමා වී තිබුණි. මෙම සීමා කිරීම් වලට රජය විසින් පවත්වාගෙන යන “සංවෘත කඳවුරු” සහ දැඩි නීතිරීති වලට යටත් වූ හමුදා “අවසර පත්‍ර” ක්‍රමය ප්‍රධාන වශයෙන් බලපාන ලදී. රජය සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය විසින් තරුණයන්ගේ යාම් ඊමේ නිදහස දැඩි ලෙස සීමා කරන ලද අතර විශේෂයෙන් සිය පාලනය යටතේ ඇති ප්‍රදේශ වලින් පිටතට යන පුද්ගලයින්ගෙන් ගාස්තුවක් අය කරමින් සාමාන්‍ය වැසියන්ගේ ගමන් බිමන් එල්.ටී.ටී.ඊ. විසින් සීමා කොට තිබුණි.²¹ විමසුමට ලක් කරන වසර තුළ සැලකිය යුතු ධනාත්මක වෙනස්කම් කිහිපයක්ම සිදුවිය. වවිනියාව සහ මන්නාරම තුළ ක්‍රියාත්මක වූ “අවසර පත්‍ර” ක්‍රමය මාර්තු 5 වැනිදා සිට අහෝසි කරන ලදී. මෙම අහෝසි කිරීමට වඩාත් බලපෑවේ සාම ක්‍රියාවලිය සහ විකල්ප අධ්‍යයන කේන්ද්‍රය විසින් “අවසර පත්‍ර” ක්‍රමයෙහි නෛතික වලංගුභාවය අභියෝගයට ලක් කරමින් ගොනු කරන ලද මූලික අයිතිවාසිකම් පෙත්සමයි.²² එල්.ටී.ටී.ඊ. පාලන ප්‍රදේශවල ඉවත් වන අවතැන් වූ ඇතැම් සිංහල සහ මුස්ලිම් ජන කොටස්වල යාමේ ඊමේ නිදහස පිළිබඳ තවමත් අවිනිශ්චිත තත්ත්වයක් පවතී.

²⁰ රාජ්‍ය නොවන ආයතන සභාව විසින් කරන ලද ප්‍රකාශය, යාපනය දිස්ත්‍රික්කය.

²¹ “එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය විසින් යාමේ ඊමේ තහනම් වලට, එල්.ටී.ටී.ඊ. බල ප්‍රදේශ වලින් ඉවත් වීමේදී ඊට මුදලක් ගෙවීම හා එසේ ඉවත් වීමේදී මුළු පවුලටම එකට යාමට නොහැකි වීම ආදී ඇතුළත් විය.” ඩී. ගොසෙලින්, ආර්. සේනානායක හා ඊ. චන්ද්‍රකුමාර, Human Rights Violations of Internally Displaced Persons and Government Policies 2001, විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය.

²² අරුමුගම් වඩංවිලු එදිරිව පොලිස් ස්ථානාධිපති, සිතමිබරපුරම් අනාර් කඳවුර හි පොලිස් මූලය, වවිනියාව හා අනෙක් අය, ශ්‍රේ.අ.අ. 44/2002, ශ්‍රේ. ස. 05.09.2002

රජයේ හමුදාවන් සහ වෙනත් සන්නද්ධ කණ්ඩායම් විසින් තමන්ට හිරිහැර කරන බවට යාපනය අර්ධද්වීපයෙන් ඔබ්බෙහි ඇති දූපත්වල පිවත් වන වැසියන් විසින් පැමිණිලි කොට ඇත. ඩෙල්ෆර් දූපතට යාමේදී නාවික හමුදා විසින් තමන්ට බාධා කරන බවට ද ඇතැම් වැසියන් පැමිණිලි කොට ඇත.²³

තවද රජයේ යළි පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය²⁴ නිසාද සාමාන්‍ය වැසියන්ගේ යැමේ ඊමේ නිදහස සීමා විය. මෙම ප්‍රතිපත්තිය අනුව තමන් මුලින් පිවත් වූ දිස්ත්‍රික්කයේ හැර වෙනත් දිස්ත්‍රික්කයක රජයේ ඉඩමක අවතැන් වූවන් යළි පදිංචි කරවීමට නොහැකිය. මෙහිදී මුල් දිස්ත්‍රික්කය යනුවෙන් අදහස් කරනුයේ අවසන් වසර 5 ක කාලය තුළ යමෙකු අවතැන් වීමට ලක් වූ දිස්ත්‍රික්කයයි.

මෙම ප්‍රතිපත්තිය ඉඩම් නොමැති අවතැන් වූවන් යළි පදිංචි කිරීමේදී විශාල බාධාවක්ව පවතී. මෙය විශේෂයෙන් බලපා ඇත්තේ 1970 ගණන් වලදී විවිධ සිවිල් ගැටුම් හේතුවෙන් කඳුකරයේ සිට උතුරු ප්‍රදේශයට පැමිණි ඉන්දියානු සම්භවයක් ඇති ද්‍රවිඩයන්, විකල්ප අධ්‍යයන කේන්ද්‍රයේ²⁵ දත්තයන්ට අනුව බහුතරයක් අවතැන් වූවන් තමන් අවුරුදු 5 කටත් වඩා අවතැන් වී දැනට සිටින ප්‍රදේශවලම පදිංචි වීමට කැමැත්ත පළකර ඇත.

5. ආපසු පැමිණීම සහ යළි පදිංචි කිරීම

2002 ඔක්තෝබර් මස වනවිට 183,000 ක් පමණ අවතැන් වූවන් යළි තමන්ගේ මුල් ගම්බිම් වලට පැමිණි බව යූ.එන්.එච්.සී.ආර්. වාර්තා දක්වන ලදී.²⁶ බහුතරයක් දෙනා සිය කැමැත්තෙන්ම මෙසේ ආපසු පැමිණූහ ද, ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් ඇතැමුන් බලහත්කාරයෙන් ආපසු යවා ඇති බවට පැමිණිලි ලැබී ඇත. අවතැන් වූවන් යළි සිය ගම්බිම් කරා යෑම උනන්දු කරවීම සඳහා ප්‍රාදේශීය මට්ටමෙන් විවිධ ක්‍රමෝපායයන්

²³ විරුක්සරි පුවත්පත, ජනවාරි 8 2003, Monthly News Brief පෙබරවාරි 2003 හි පළවූ ආකාරයට Home for Human Rights.

²⁴ උපග්‍රහ්ථය II, 13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය.

²⁵ ඩී. ගොසෙලින්, ආර්. ප්‍රේමරත්න හා ඊ. සේනානායක, Land and Property Rights of Internally Displaced Persons, පෙබරවාරි 2003, විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය.

²⁶ The Island පුවත්පත, ඔක්තෝබර් 12 2002 Monthly News Brief නොවැම්බර් 2003 Home for Human Rights.

යොදාගත් බව විකල්ප අධ්‍යයන කේන්ද්‍රය විසින් සකස් කරන ලද අවතැන් වූවන්ගේ ඉඩම් සහ දේපළ අයිතීන් පිළිබඳ වාර්තාවේ දැක්වේ.²⁷ මෙහිදී වියළි ආහාර ද්‍රව්‍ය කපා හරින බවට සහ සරණාගත කඳවුරු සහ ඊට සම්බන්ධ පාසැල් ද වසා දමන බවට අවතැන් වූවන් හට දැනුම් දුන් අවස්ථා ඇත. සැප්තැම්බර් මාසයේදී රජය විසින් මඩු දේවස්ථානය අසල පිහිටුවා තිබූ මඩු සුබ සාධන කඳවුර වසා දමන ලද අතර එහි සිටි 1,600 ක් පමණ වූ අවතැන් වූවන් හට ආපසු සිය ගම්බිම් වෙත යන ලෙසට බල කෙරිණි.²⁸ තමන්ටම අයිති ඉඩම් නොමැති පවුල් කිහිපයක් තවදුරටත් කඳවුරු භූමියේ රැඳී සිටිය ද කඳවුරු වසා දැමීම හේතු කොටගෙන ආහාර ද්‍රව්‍ය වෙනත් පහසුකම් සහ පාසැල් යනාදිය මොවුනට අහිමි විය.

ආරක්ෂා සහිතව සිය ගම්බිම් කරා යළි පැමිණීමට ඇති අයිතිය දේපළ සහ අනෙකුත් අත්‍යවශ්‍ය පහසුකම් විනාශ වී තිබීම ඇතැම් දේපළ රජය හෝ එල්.ටී.ටී.ඊ. ය විසින් භාවිත කරමින් තිබීම විශාල සංඛ්‍යාවක් බිම් බෝම්බ වළලා තිබීම සහ වාර්ගික ගැටුම් වැනි සාධක විසින් තවදුරටත් සීමා කොට තිබිණි. විශේෂයෙන් පවුල්වල මූලිකත්වය දරණ කාන්තාවන් මෙසේ යළි පැමිණීම සම්බන්ධයෙන් එතරම් කැමැත්තක් දක්වන්නේ නැත.²⁹ මොවුන්ගේ දැඩි අවධානයට ලක් වී ඇති කරුණු වනුයේ මවුන්ගේ පෞද්ගලික ආරක්ෂාව, ආධාර ප්‍රමාණවත් ලෙස නොලැබීම, රැකියා අවස්ථා හිඟකම සහ කැලෑ එළි පෙහෙළි කිරීම සහ ගොඩනැගිලි යළි ඉදි කිරීම පිළිබඳ ගැටළු වැනි කරුණුයි.

බිම් බෝම්බ සහ පුපුරා නොමැති පුපුරා ද්‍රව්‍ය අවතැන් වූවන් ආපසු යෑමට මැලි වීමට ප්‍රධාන සාධකයක්ව පවතිනවා සේම මේ හේතුකොටගෙන එලදායී ලෙස භාවිත කළ හැකි කෘෂිකාර්මික සහ වෙනත් ඉඩම් විශාල ප්‍රමාණයක් ද භාවිතයට ගත නොහැකි තත්ත්වයක පවතී. යූ.එන්.ඩී.පී. වාර්තා දක්වා ඇත්තේ සටන් විරාම ගිවිසුම අත්සන් කළ දින සිට අද දක්වා සෑම සතියකටම බිම් බෝම්බ සම්බන්ධ සිද්ධීන් දෙකක් වාර්තා වන බවයි. තවද එක්සත් ජාතීන්ගේ බෝම්බ ක්‍රියාකාරීත්ව සේවා වාර්තාවට අනුව මසකට බිම් බෝම්බ වලින් 15 දෙනෙකුගේ ජීවිත ලබයි.

²⁷ ඩී. ගොෂෙලින්, ආර්. ප්‍රේමරත්න හා ඊ. සේනානායක, Land and Property Rights of Internally Displaced Persons, පෙබරවාරි 2003, විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය.

²⁸ එම

²⁹ සොෆියා ඉලෙක්, Choosing Rice against Risk: Rights, Resettlement and Displaced Women, මානව හිමිකම් අධ්‍යයන කේන්ද්‍රය, කොළඹ විශ්ව විද්‍යාලය, 2003.

2002 වසරේදී බිම් බෝම්බ ඉවත් කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධයෙන් සහ ඇතැම් ප්‍රදේශවල බිම් බෝම්බ ඉවත් නොකිරීම සම්බන්ධයෙන් ගැටළු ගණනාවක් මතු වී තිබුණි. රජයේ පාලන ප්‍රදේශවල බිම් බෝම්බ ඉවත් කිරීම රජයේ හමුදා විසින් සිදු කළ ද එම කටයුතු ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව සිදු නොවීම බරපතල ප්‍රශ්නයක්ව පවතී.³⁰ ශ්‍රී ලංකා හමුදාවේ බිම් බෝම්බ ඉවත් කරන්නන් 90 දෙනාගෙන් 36 දෙනෙකුම තුවාල ලබා ඇත.³¹ තවද බිම් බෝම්බ ඉවත් කරන ලදැයි පැවසූ ප්‍රදේශවල සාමාන්‍ය වැසියන් බිම් බෝම්බ වලට හසුවී අනතුරුවලට ලක් වූ සිද්ධීන් ගැන ද පැමිණිලි වාර්තා වී ඇත.³² මෙම බිම් බෝම්බ ඉවත් කිරීමේදී ඒ ඒ ප්‍රදේශවල එකිනෙකට වෙනස් ආකාරයෙන් මෙය සිදුවීම ද තවත් ගැටළුවකි. එල්.ටී.ටී.ඊ. පාලනය යටතේ පවතින වන්නි ප්‍රදේශයේත් මෙන්ම යාපනය ප්‍රදේශයේත් බිම් බෝම්බ ඉවත් කිරීම පුහුණු දේශීය පුද්ගලයින් විසින් සිදු කෙරුණද නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල සහ අනෙකුත් රජයේ පාලනය යටතේ ඇති ප්‍රදේශවල බිම් බෝම්බ ඉවත් කිරීම ක්‍රමානුකූලව සිදු නොවේ.

තවත් ගැටළුවක්ව ඇත්තේ බිම් බෝම්බ ඉවත් කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ ප්‍රගතිය හා සසඳා බලනවිට අවතැන් වූවන් සිය ගම්බිම් වලට නැවත පැමිණීම ඉතා වේගයෙන් සිදුවීමයි. අවතැන් වූවන් හට වළලා ඇති බිම් බෝම්බ පිළිබඳ විස්තර ප්‍රමාණවත් ලෙස ලබා දී නොතිබුණි. එම නිසාවෙන් නැවත සිය ගම්බිම් වලට යන අවතැන් වූවන් හට බිම් බෝම්බ වළලා තිබෙන ස්ථාන පිළිබඳ මනා වැටහීමක් නොමැති බැවින් ඉතා අනතුරුදායක තත්ත්වයන්ට මුහුණ දීමට සිදු විය හැක.

එල්.ටී.ටී.ඊ. ය සහ රජයේ හමුදාවන් සිය යුද කටයුතු වලදී ඉතා විශාල වශයෙන් බිම් බෝම්බ භාවිතා කිරීම නැවත සිය ගම්බිම් වලට පැමිණෙමින් සිටින අවතැන් වූවන් ගේ ආරක්ෂාව සම්බන්ධයෙන් ඇති ප්‍රධානතම ගැටළුව බවට පත් වී ඇත.

³⁰ බිම් බෝම්බ හිඳිමය කිරීම පිළිබඳ අන්තර්ජාතික මිම අන්තර්ගත වන්නේ, "Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti Personnel Mines and on their Destruction 1999". හා සාම්ප්‍රදායික අවි ආයුධ පිළිබඳ වූ සම්මුතිය, (CCW) 1980. ශ්‍රී ලංකාව මෙම සම්මුතිය දෙකටම අත්සන් තබා නොමැත.

³¹ Northernstern Herald" ඔක්තෝබර් 4-10, 2002 "Land and Property Issues Affecting IDP's and Returnees", 2003, විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය.

³² ඩී. ගොසෙලින්, ආර්. ප්‍රේමරත්න හා ඊ. සේනානායක, Land and Property Rights of Internally Displaced Persons, පෙබරවාරි 2003, විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය.

ශ්‍රී ලංකා යුද හමුදාව විසින් ඇස්තමේන්තුගත මිලියන 1.3 ක් බිම් බෝම්බ මිලදී ගෙන ඇති අතර ඒවායෙන් 900,000 පමණ වළලා ඇති බවට වාර්තා වේ.³³

අවතැන් වූවන් හට යටිතල පහසුකම් සැපයීම තවත් ප්‍රධාන ගැටළුවක්ව පවතී. උතුරු සහ නැගෙනහිර පළාත්වල බොහෝ ප්‍රදේශවල පිහිටා තිබූ පාසැල්, රෝහල් සහ පළාත් පාලන ආයතන අර්ධ වශයෙන් හෝ සම්පූර්ණයෙන් විනාශයට පත් වී ඇත. අධ්‍යාපන සහ සෞඛ්‍ය සේවා සැපයීම සඳහා අවශ්‍ය විශේෂඥ දැනුම ඇති වෘත්තිකයන් නොමැතිවීම ඉතා බරපතල ගැටළුවක්ව පවතී. තවද ගොඩනැගිලි අවශ්‍යතා සඳහා අධික පිරිවැයක් දැරීමට සිදුවීම, නිවාස නැවත ඉදි කිරීමට තදින්ම බලපාන ලදී. මෙහිදී ගොඩනැගිලි ද්‍රව්‍යවල මිල වැඩිවීමට සෘජුවම බලපෑවේ අධික ප්‍රවාහන වියදම් සහ රජයේ බදු වලට අමතරව එල්.ටී.ටී.ඊ. ය විසින් අත්තනෝමතික ලෙස පැනවූ බදුය. මෙහි බර දැරීමට සිදුවූයේ උතුරු නැගෙනහිර ගැටුමෙන් විපතට පත් ජනතාවටය.

අවතැන් වූවන් නැවත පැමිණීම අධෛර්යමත් කළ තවත් සාධකයක් වූයේ ඔවුන්ගේ දේපළ රජයේ හමුදාවන් හෝ එල්.ටී.ටී.ඊ. ය විසින් භාවිතා කිරීමයි. රජයේ හමුදාවන් සහ පොලීසිය විසින් සාමාන්‍ය වැසියන් සතු වූ දේපළ සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක රැඳී සිටී. මෙම දේපළ බොහෝ විට යොදා ගෙන ඇත්තේ අධි ආරක්ෂිත කලාප සඳහා, හමුදා මාර්ග බාධක, මුරපොළවල් සහ එවැනි කාර්යයන් සඳහාය.

එල්.ටී.ටී.ඊ. ය ද අවතැන් වූවන්ට සරණාගතයන්ට සහ විදේශගත වූවන්ට අනෙක් විශාල ඉඩම් ප්‍රමාණයක් සිය කටයුතු සඳහා යොදාගෙන ඇති අතර මේවායින් ඇතැම් දේපළ මුස්ලිම් සහ සිංහල ජනතාවට අයිති ඒවාය. එල්.ටී.ටී.ඊ. ය මෙම ඉඩම් සහ ගොඩනැගිලි සිය පරිපාලන සහ ව්‍යාපාර කටයුතු සඳහා යොදාගෙන ඇති අතර ඇතැම් දේපළ කුලියට දී තිබුණු අවස්ථා ද ඇත.

ඇතැම් ඉඩම් භාවිත කරනුයේ වෙනත් අවතැන් වූ පිරිස් විසිනි. තවද අනවශ්‍ය පදිංචි වීම් විශේෂයෙන් යාපනය අර්ධද්වීපයේ සංවිධානාත්මක මට්ටමෙන් කෙරෙන බව දක්නට ලැබේ. ඉඩම් භුක්තියට සවිවිමේ නීතිය මගින් තමන්ගේ ඉඩකඩම් තමන්ට

³³ ඩී. ගොසෙලින්, ආර්. ජේමරත්න හා ඊ. සේනානායක, Land and Property Rights of Internally Displaced Persons, පෙබරවාරි 2003, විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය.

අහිමි වේ යැයි බියක් අවතැන් වූවන් අතර ඇත.³⁴ මෙහි විමසුමට ලක් කෙරෙන කාල පරිච්ඡේදය තුළ එම කාලාවරෝධී නීතිය ක්‍රියාත්මක වීම තාවකාලික අත්හිටුවීමට රජය කිසිදු පියවරක් ගෙන නොමැත. එමෙන්ම තමන් සතු සියළු ලිපි ලේඛන අස්ථානගත වීම නිසාවෙන් බොහෝ පුද්ගලයින් හට ඉඩම් සම්බන්දයෙන් තමන්ගේ අයිතිය ඔප්පු කිරීමට නොහැකි තත්ත්වයක් උද්ගත වී ඇත.³⁵

මෙම තත්ත්වය තවත් උග්‍ර වී ඇත්තේ ඉඩම් ලියාපදිංචි කාර්යාලවල පැවැති සියලු ලිපි ලේඛන ද විනාශ වී තිබීමයි. මායිම් සහ ඉඩම් ලකුණු විනාශ වීම සහ ඒවාට හානි වීම නිසා ඉඩම් හිමියන් හට සිය ඉඩම් නිශ්චිතව හඳුනා ගැනීමට නොහැකි තත්ත්වයක් ද ඇති වී තිබේ.

ගැටුම්කාරී වාතාවරණයක් තුළ ඉඩම් සහ ගොඩනැගිලිවලට සම්බන්ධ බදු සහ උකස් ගිවිසුම්වලට තත්ත්වය පිළිබඳව ද දැඩි අවධානය යොමු වී ඇත. අවතැන් වූ උතුරේ මුස්ලිම් ජනතාව විසින් එවැනි ගිවිසුම් යළි ක්‍රියාවට නගන ලෙසට මානව හිමිකම් කොමිසමෙන් ඉල්ලීමක් කරන ලදී.³⁶

උතුරු සහ නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල අවතැන් වූවන්ගෙන් සැහෙන පිරිසක් ඉඩම් නොමැති පුද්ගලයින් වේ. මෙම ඉඩම් නොමැති වූවන් ලෙස දැක්විය හැක්කේ මීට කලින් ඉඩම් ලබාදී තිබුණ පුද්ගලයින්ගේ දෙවෙනි පරම්පරාව සහ ඉඩම් සංවර්ධන පනත යටතේ ඉඩම් ලබා දෙන බවට වූ පොරොන්දුව මත තාවකාලිකව උතුරු සහ නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල පදිංචි කරන ලද පුද්ගලයින්ය. ඉන්දීය සම්භවයක් ඇති ද්විධි පුද්ගලයින් ද මෙම ඉඩම් නොමැති පුද්ගලයින් ගණයට අයත් වේ. එවැනි මෙම ඉඩම් නොමැති පුද්ගලයන් හට නැවත සිය ගම් බිම් බලා යෑමට තැනක් ද නොමැත. මඩු ප්‍රදේශයේ සිටි ඇතැම් එහි අවතැන් වූ පුද්ගලයින් එහි තිබූ කඳවුර වසා දැමීමෙන් අනතුරුව පවා එම ස්ථානයේම අඛණ්ඩව රැඳී සිටින ලදී.

³⁴ කාලාවරෝදය නීතියට අනුව පදිංචි පුද්ගලයාට භූමියේ අයිතිය වසර 10 ක භක්තිය නිසා ඇතිවන අයිතිය තුළින් හිතපුතුකුල අයිතිකරුවාගෙන් අයිති විය හැක. කලනය ඇති වූ කාලපරිච්ඡේදය මෙම වසර 100 ඇතුළත්ද? යන්නට ප්‍රශ්න නැති ඇතත් මෙසේ භූමිය හිමි කර ගැනීමට කැමති පුද්ගලයින් අධිකරණයකට ගොස් තමාගේ අයිතිවාසිකම තහවුරු කරගත යුතුය.

³⁵ ඩී. ගොසෙලින්, ආර්. ප්‍රේමරත්න හා ඊ. සේනානායක, Land and Property Rights of Internally Displaced Persons, පෙබරවාරි 2003, විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය.

³⁶ සභාපතිව ලියු ලිපියක්, මානව හිමිකම් කොමසම (27.01.02) අවතැන් වූවන්ගේ උතුරු නැගෙනහිර ඉස්ලාම් ආයතනය, යාපනය.

අතීතයේ සිදු වූ මානව හිමිකම් උල්ලංඝනයන් සහ අනෙකුත් වෙනස් කොට සැලකීම් හේතූන් ආශ්‍රයෙන් ගොඩනැගුණු වාර්ගික ගැටුම් පැවතීම නිසාවෙන් සිය ගම් බිම් බලා නැවත පැමිණීමට බොහෝ අවතැන් පුද්ගලයින් බියක් දක්වන ලද අතර විශේෂයෙන් තමන් සුළු ජනවර්ගයක් වන ප්‍රදේශවලට ආපසු යෑමට මෙම අවතැන් වුවන් දැඩි බියක් දක්වන ලදී.³⁷

ප්‍රමාණවත් තරම් මූල්‍ය ආධාර නොලැබීම අවතැන් වුවන් යළි පදිංචි කරවීම සම්බන්ධයෙන් වූ තවත් ප්‍රධාන බාධකයක්ව තිබුණි. ඇතැමුන් තමුන්ගේම වියදමින් විනාශ වූ නිවස සහ දේපළ ප්‍රතිසංස්කරණය කර ගැනීමට කටයුතු කළ ද ඔහුන්ගේ ඵලදායී මූල්‍යමය ශක්තියක් නොතිබුණි. අර්ධද්වීපයට පැමිණෙමින් සිටින අති විශාල ජන සමූහයාට අවශ්‍ය තරම් මූල්‍ය සම්පත් ලබාදීමට රජය මෙන්ම රාජ්‍ය නොවන අංශය ද අපොහොසත් වී ඇත. සෑම නැවත පැමිණෙන්නකුට රු. 65,000/- ක ආධාර වැඩසටහනකට හිමිකම් ලබයි. මෙම මුදලින් රු. 15,000/- වෙන් වන්නේ තාවකාලික නිවසක් තනා ගැනීමට අවශ්‍ය මූලික උපකරණ මිලදී ගැනීම සඳහා වන අතර ඉතිරි රු. 50,000/- ක මුදල නිවාස දීමනාවක් ලෙස ලබාදේ. නමුත් මෙම මුදල විනාශ වූ නිවසක කුඩා පරිමාණයේ අළුත්වැඩියාවක් කිරීමට තරම්වත් ප්‍රමාණවත් නොවේ. තවද මෙම මුදල පවා සම්පූර්ණයෙන් ලැබී ඇත්තේ ඉතා කිහිප දෙනෙකුට පමණක් වන අතර බොහෝ පුද්ගලයන් හට ලැබී ඇත්තේ රු. 15,000/-, රු. 7,000/- හෝ රු. 2,000/ ක් වැනි සුළු මුදලකි.³⁸

ඉහත කී ඒකීය ආධාර වැඩසටහන අවශ්‍යතා මත පදනම් වුවක් ලෙස සැලකිය නොහැක.³⁹ මෙහිදී කාන්තාවන් ගෘහ මූලිකයන් වන පවුල් වලට යළි පදිංචි වීමේ ක්‍රියාවලියේදී බොහෝ විට ශ්‍රමය මුදල් ගෙවා ලබා ගැනීමට සිදුවනවා යන කරුණු මෙම මූල්‍ය ආධාර ලබාදීමේදී සැලකිල්ලට ගෙන නොමැත.⁴⁰

ඒකීය ආධාර වැඩසටහන යටතේ මුදල් ලැබෙනුයේ මුළු පවුලම සිය ගම්බිම් කරා යෑමට එකඟ වුවහොත් පමණි. මෙවැනි කොන්දේසි නිසාවෙන් අවතැන් වුවන් හට

³⁷ ඩී. ගොසෙලින්, ආර්. ප්‍රේමරත්න හා ඊ. සේනානායක, Land and Property Rights of Internally Displaced Persons, පෙබරවාරි 2003, විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය

³⁸ එම

³⁹ එම

⁴⁰ සොරියා ඉලෙක්, Choosing Rice against Risk: Rights, Resettlement and Displaced Women. මානව හිමිකම් අධ්‍යයන කේන්ද්‍රය, කොළඹ විශ්ව විද්‍යාලය, 2003. ඔලන්ත

යළි පදිංචිය සඳහා යෑම ඉතා අර්බුදකාරී වී ඇත. තවද වර්තමාන ප්‍රතිපත්තියට අනුව යළි පදිංචි වීමෙන් අනතුරුව ආහාර සහනාධාර ලැබෙනුයේ මාස 06 ක උපරිම කාල සීමාවකට පමණි.

ආහාරමය නොවන ද්‍රව්‍ය අඩංගු පාර්සල් යු.එන්.එච්.සී.ආර්. ආයතනය මගින් සැපයුව ද ඒවාද ලැබෙනුයේ මුළු පවුලට නැවත පදිංචි වන්නේ නම් පමණි.⁴¹ විශේෂයෙන් උතුරේ මුස්ලිම් ජනතාව අතර පිරිමින් මුලින් නැවත පදිංචි වීම සඳහා ගොස් පසුව සිය පවුලේ සාමාජිකයින් ගෙන්වා ගැනීමේ සිරිතක් දක්නට ලැබේ. මෙවැනි පවුල් වලට ආධාර නොලැබිණි.

6. කාන්තාවන්

මෙම පරිච්ඡේදයේ සඳහන් බොහෝ කරුණු කාන්තාවන් හට විශේෂයෙන් බලපාන කරුණුය. නමුත් ප්‍රතිපත්ති සැකසීමේදී සහ ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී අවතැන්වීම් තුළ ස්ත්‍රී පුරුෂ ක්‍රියාත්මකභාවය පිළිබඳ කරුණු ලේඛනගත කිරීමක් හෝ ඒවාට සම්බන්ධ හේතූන් සොයා බැලීමක් ද සිදු වී නොමැති බව දක්නට ලැබේ.⁴²

විශාල ප්‍රමාණයක් පවුල් කාන්තාවන් මුලික වූ පවුල්ය. යාපනය අර්ධද්වීපය තුළ වැන්දඹු කාන්තාවන් 21,400 ක් පිවිත් වන අතර ඒ අතරින් 9,000 ක් පමණ අවුරුදු 40 ට අඩු කාන්තාවන්ය.⁴³ තවද, වව්නියාවේ අවතැන් වූ පවුල් වලින් 60% ක් කාන්තාවන් ගෘහ මුලිකයින් වන පවුල්ය. සිය පවුලේ මුලිකයා ලෙස ක්‍රියා කරන කාන්තාවන් විවිධ ගැටළු වලට මුහුණ දෙන අතර විශේෂයෙන් පුරුෂාධිපත්‍යය ඔස්සේ ගොඩ නැඟුණු සංස්කෘතික සහ සාම්ප්‍රදායික ව්‍යවහාරයන් මගින් කාන්තාව තින්දු ගැනීමෙන් මෙන්ම පොදු ජන පීඩනයෙන් ඇත් වී සිටීම මෙම තත්ත්වයට සෘජුවම බලපා ඇත.

⁴¹ ඩී. ගොසෙලින්, ආර්. ප්‍රේමරත්න හා ඊ. සේනානායක, Land and Property Rights of Internally Displaced Persons, පෙබරවාරි 2003, විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය.

⁴² එම

⁴³ එම්.ඩී. අල්විස් (මුද්‍රණය නොකල) යුද්ධයෙන් බලපෑම් වූ කාන්තාවන්ගේ සංගමයේ යාපනයට ගිය වාර්තාව නොවැම්බර් 21-24 2001: Choosing Rice against Risk: Rights" Resettlement and Displaced Women, සෞඛ්‍යා ඉලෙක් ගේ පලවූ ලිපිය තුළින් - මානව හිමිකම් අධ්‍යයන කේන්ද්‍රය, කොළඹ විශ්ව විද්‍යාලය, 2003.

විශේෂයෙන් යළි පදිංචි වීමේදී තමන්ගේ පෞද්ගලික ආරක්ෂාව මෙන්ම ඉඩම් ඵළු පෙහෙළි කිරීමේදී, නිවස යළි ඉදිකිරීමේදී ආදී කටයුතු වලදී තමන්ට මුහුණ දීමට සිදුවන ගැටළු පිළිබඳ කාන්තාවන් සිය දැඩි අවධානය යොමු කොට ඇත. මෙම ගැටළු තවදුරටත් වර්ධනය වීමට හේතු වී ඇත්තේ ඉඩම් අයිතිය ලබාදීමේදී, වන්දි ලබාදීමේදී හා සහනාධාර ලබාදීමේදී ක්‍රියාත්මක වන අසමාන නීති සහ ප්‍රතිපත්ති නිසාය. රජයේ ඉඩම් ලබාදීමේදී ක්‍රියාත්මක වන අසාධාරණ නීතින් සහ ක්‍රියාවන් මගින් කාන්තාවන් ඉඩම් අයිතිය, නිවාස ඉදිකිරීමට සහ වගා කටයුතු කරගෙන යෑමට අවශ්‍ය ණය පහසුකම් ලබා ගැනීමට ද නොහැකි තත්ත්වයක් උදා වී ඇත.

උදාහරණයක් ලෙස ඉඩම් නොමැති පුද්ගලයින් හට ඉඩම් සංවර්ධන ආඥා පනත⁴⁴ යටතේ ඉඩම් ලබා දෙනුයේ "එක් පවුලකට" වුවද, බලපත්‍රය සාමාන්‍යයෙන් ලබාදෙනුයේ විවාහක පුරුෂයා නමිනි. කාන්තාවකට මෙවැනි දේපලක උරුමය ලැබෙනුයේ ඇය උරුමකරුවෙකු ලෙස නම් කළහොත් හා ඇය අවිවාහකව සිටින තාක් පමණි. මෙහිදී සිදුවන්නේ කාන්තාවක් මෙලෙස උරුමකාරිය ලෙස නම් කොට නොමැති අවස්ථා වලදී ණය පහසුකම් ලබා ගැනීම සඳහා ඇපකාරියක ලෙස මෙම ඉඩම් ඉදිරිපත් කිරීමට නොහැකි වීමයි.

තවද, විවාහක පාර්ශවයකගේ මරණය සම්බන්ධයෙන් වන්දි ලබා ගැනීමේදී ඇය දුටු සාක්ෂිකරුවෙකුගේ වාර්තාවක් හෝ මරණය සිදු කළ පුද්ගලයන්ගෙන් ලැබුණු පාපොච්චාරණයක් හෝ ඉදිරිපත් කළ යුතුය. මෙවැනි වාර්තාවක් ඉදිරිපත් කිරීමට නොහැකි නම් වන්දි ලබා දෙනු නොලැබේ.⁴⁵

අවතැන් වූ කාන්තාවන් බොහෝ විට ලිංගික අපචාරයන්ට භාජනය වී ඇත. පොලීසිය සහ රජයේ හමුදාවන් විසින් අවතැන් වූ දුටු කාන්තාවන් ලිංගික අපචාරයන්ට යොදා ගැනීම වහා නැවැත්විය යුතු බවට 2003 අප්‍රේල් මාසයේදී ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනය විසින් රජයට බල කරන ලදී.⁴⁶

⁴⁴ ඉඩම් සංවර්ධන ආඥා පනත නො: 19, 1935 (සංශෝධනය කරන ලද)

⁴⁵ සොරියා ඉලෙක්, Choosing Rice against Risk: Rights" Resettlement and Displaced Women, මානව හිමිකම් අධ්‍යයන කේන්ද්‍රය, කොළඹ විශ්ව විද්‍යාලය, 2003.

⁴⁶ ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනය විසින් කරන ලද ප්‍රකාශන අප්‍රේල් 25 වන දින "විරෝධය" හි පළවූ, Monthly News Brief, මාර්තු 2003 හි සඳහන් පරිදි Home for Human Rights.

කාන්තාවන් මුහුණ දෙන ගැටළු පිළිබඳ කරුණු දක්වමින් සහ සාම ක්‍රියාවලිය⁴⁷ තුළ කාන්තා නියෝජනයක් ඉල්ලමින් කාන්තා සංවිධානයන්ගේ එකතුවක් ජුනි මාසයේදී රජයට එල්.ටී.ටී.ඊ. යට සහ නෝර්විජියානු රජයට විශේෂ ලේඛනයක් භාර දෙන ලදී. මෙහිදී මෙම සංවිධාන විශේෂයෙන් දන්වා සිටියේ කාන්තාවන්ගේ අපේක්ෂා ඔවුන් මුහුණ දෙනු ලබන ගැටළු පිළිබඳ සාකච්ඡාවක් සාම ක්‍රියාවලිය තුළ සිදුවිය යුතු බවත් ප්‍රතිසංස්කරණ සහ ප්‍රතිසංවිධාන ක්‍රියාවලිය සතු තීන්දු ගැනීමේදී අනිවාර්යයෙන්ම කාන්තාවන් ද එයට දායක වන බවට වගබලා ගත යුතු බවයි. මෙම ඉල්ලීමට ප්‍රතිචාරයක් වශයෙන් සාම ක්‍රියාවලියේ කොටසක් ලෙස ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය පිළිබඳ කරුණු අධ්‍යයනය කිරීම සඳහා උපකමුවක් 2002 දෙසැම්බර් 2-5 දක්වා නෝර්වේහි ඔස්ලෝ නුවර පැවැති තෙවන වටයේ සාම සාකච්ඡා වලදී පිහිටුවන ලදී.

7. ළමුන්

ළමුන් හා සම්බන්ධ මානව හිමිකම් ගැටළු රාශියක් මෙම වසර තුළ දක්නට ලැබුණි. සටන් විරාමය ආරම්භ වීමෙන් පසුව ද ළමා සොල්දාදුවන් බඳවා ගැනීම පිළිබඳව එල්.ටී.ටී.ඊ. යට චෝදනා එල්ල විය. ළමා සොල්දාදුවන් ලෙස යොදා ගැනීමේ අරමුණින් එල්.ටී.ටී.ඊ. විසින් පැහැර ගනු ලැබූ ළමයින් 49 දෙනෙකු පිළිබඳ විස්තර මාර්තු මාසයේදී ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනය විසින් නිකුත් කරන ලදී.⁴⁸ මෙම කාලය තුළදී යුනිසෙෆ් ආයතනයේ මැදිහත් වීම හරහා එල්.ටී.ටී.ඊ. ළමා සොල්දාදුවන් විශාල පිරිසක් මුදා හරින ලදී.⁴⁹

මීට අමතරව ආහාර ප්‍රමාණවත් තරම් නොලැබීම, සෞඛ්‍ය සහ අධ්‍යාපන පහසුකම් ප්‍රමාණවත් ලෙස නොලැබීම සහ යටිතල පහසුකම් ඉතා අවම වීම වැනි කරුණු ගණනාවක් හේතු කොටගෙන දැඩි ලෙස ළමා අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනයක් සිදුවෙමින් පැවතුණි. ගණන් බලා ඇති අන්දමට උතුරු නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල අවුරුදු 2-5 අතර වයසේ ළමුන් 5,000 ක් අනාථ ළමුන් වන අතර තවත් 2,000 ක් ළමුන් ආබාධිත

⁴⁷ ගිවිසුම රදා පවතින්නේ එක්සත් ජාතීන්ගේ ආරක්ෂක මණ්ඩලයේ 1325 යෝජනාව අනුව (UN S/ res/1325) (2000) එය තුළින් පුන පුනා කියා සිටින්නේ කාන්තාවකගේ අදහස්, සාමය ඇති කිරීම, සාමය ගොඩනැංවීම, පුනරුත්ථාපනය හා ප්‍රතිසංස්කරණය ආදී සියළු අංශ කෙරෙහි යොමු විය යුතු බවයි

⁴⁸ Fear for Safety/ Child Soldiers, මාර්තු 11, 2002. <http://www.amnesty.org>

⁴⁹ The Island ජුනි 23, 2002

වී ඇත.⁵⁰ මෙම ළමුන්ගේ අධ්‍යාපන කටයුතු සම්පූර්ණයෙන්ම බිඳ වැටී ඇත. උදාහරණයක් ලෙස ගැටුම් පැවතුන කාල පරිච්ඡේදය තුළ වන්නියේ සිටි ළමුන් 20,000 කගේ පමණ අධ්‍යාපනයට දැඩි ලෙස බාධා එල්ල විය. 2002 වසරේදී “නැවත පාසැල් යමු” යනුවෙන් වැඩසටහනක් යාපනයේ ක්‍රියාත්මක වුවද අධ්‍යාපන කටයුතු කඩා වැටී තිබුණු අනෙකුත් ප්‍රදේශවල මෙවැනි වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක නොවුණි.

උපදේශන සේවාවන්හි අත්‍යාවශ්‍යතාවය දැඩි ලෙස දැනුනද එවැනි කාර්යයන් සඳහා කිසිදු ආකාරයේ ප්‍රවේශයක් හෝ වැඩපිළිවෙලක් ක්‍රියාත්මක වනු දක්නට නොලැබිණි.

බොහෝ දුර්ව සම්බන්ධයෙන් පනවා තිබූ සම්බාදක සහ අනෙකුත් සෞඛ්‍යය පහසුකම් වල දැඩි හිඟය නිසාවෙන් පසුගිය සමයේදී අවතැන් වූවන් බොහෝ දුෂ්කරතා වලට මුහුණ දෙන ලදී. මෙහිදී එල්.ටී.ටී.ඊ. පාලන ප්‍රදේශවල ඇති ආරෝග්‍ය ශාලා වලට විශාල බලපෑමක් එල්ල වන ලදී. මෙහි ප්‍රතිඵලය වූයේ අවශ්‍ය තරම් සම්පත් කාර්ය මණ්ඩල නොතිබුණද 600,000 ක් පමණ වූ මූලතිව්, කිලිනොච්චි සහ මන්නාරම දිස්ත්‍රික්කවල පීවත් වන ජනතාවගේ සෞඛ්‍ය අවශ්‍යතා සැපයීම වවිනියාව මූලික රෝහලට සිදුවීමයි.⁵¹

1936 සිට ක්‍රියාත්මක වූ මෞෂඩ සහ වෛද්‍ය උපකරණ උතුරට ප්‍රවාහනය කිරීම සම්බන්ධයෙන් පනවා තිබූ තහනම 2002 පෙබරවාරියේදී ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශය විසින් ඉවත් කරන ලදී. කෙසේ වුවද මෙම වර්ෂය තුළදී මූල්‍ය ආධාර හිඟකම සහ කාර්ය මණ්ඩලය ප්‍රමාණවත් නොවීම යන කරුණු නිසා සෞඛ්‍ය ක්ෂේත්‍රයේ අර්බුද අඛණ්ඩව දක්නට ලැබුණි. වෛද්‍යවරුන්ගේ හිඟය පිළිබඳ වාර්තා වූ අතර මුත්තුර් හි අයිලෙන්පතු රෝහල වසා දැමීම නිසා ඇති වූ ගැටළු පිළිබඳව ද වාර්තා විය.⁵²

⁵⁰ තිනකුරුල් - අගෝස්තු 16 2002 'Monthly News Brief' හි සඳහන් පරිදි සැප්තැම්බර්, Home for Human Rights.

⁵¹ ඩී. ගොසෙලින්, ආර්. ජේමරත්න හා ඊ. සේනානායක, Human Rights Violations of Internally Displaced Persons and Government Policies 2001, විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය.

⁵² Tamil Net - ඔක්තෝබර් 9, 2002.

8. ආයතනික ක්‍රියාවලිය

ප්‍රතිපාදන සැලසීමේදී දක්නට ලැබෙන දැඩි විෂමතාවන්ට හේතු වී ඇත්තේ අවතැන් වූවන් පිළිබඳ පුළුල් සහ ඒකාබද්ධ ප්‍රතිපත්ති රාමුවක් නොතිබීමත් සහ එම කටයුතු සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියාත්මක වීමට වෙනම ආයතනයක් නොතිබීම යන කරුණුය. පසුගිය පොදු පෙරමුණු රජය සමයේදී⁵³ සහනාධාර, ප්‍රතිසංස්කරණ සහ පුනරුත්ථාපන කටයුතු මෙහෙයවීම සඳහා රාජ්‍ය ආයතන දහයකට සම්බන්ධ වුණි. මෙම එක් එක් අමාත්‍යාංශ දෙපාර්තමේන්තු සහ ආයතන වලට වෙන වෙනම වගකීම සහ ප්‍රදේශ භාරදී තිබුණු අතර මෙම ආයතන අතර කිසිදු සම්බන්ධීකරණයකින් තොරව විවිධ ආකාරයෙන් ක්‍රියාත්මක වීම දක්නට ලැබුණි.

එක්සත් ජාතික පෙරමුණු රජය කාලයේදී ද අමාත්‍යාංශ මට්ටමින් ප්‍රතිපාදන වෙන්කිරීම කෙටිකාලීන පක්ෂ දේශපාලන හේතු පදනම් කරගෙන ක්‍රියාත්මක වුවද සම්බන්ධීකරණය පැත්තෙන් බලන කළ යම් වර්ධනයක් ද මේ කාලය තුළ දැකිය හැක. අවතැන් වූවන් පිළිබඳ සාප්‍රථම ක්‍රියා කිරීම සඳහා අමාත්‍යාංශ 3 ක් පිහිටුවනු ලැබීය. දිවයින පුරා ආහාර ආධාර වැඩසටහන් සම්බන්ධීකරණය, වන්දි සහ හදිසි සහන ලබාදීමේ වගකීම, සරණාගත පුනරුත්ථාපන සහ යළිපදිංචි කිරීමේ අමාත්‍යාංශයට පවරන ලද අතර මෙම අමාත්‍යාංශය මගින් උතුරු පුනරුත්ථාපන සහ ප්‍රතිසංස්කරණ අධිකාරිය යටතේ ක්‍රියාත්මක යටිතල පහසුකම් සහ ඉදි කිරීම් පිළිබඳව ද සොයා බලයි. නැගෙනහිර සංවර්ධන කටයුතු අමාත්‍යාංශය දිවයින පුරා සිටින මුස්ලිම් ජාතික අවතැන් වූවන් පිළිබඳ කටයුතු කරන අතර නැගෙනහිර ප්‍රදේශයේ සිදු කරන ප්‍රතිසංස්කරණ කටයුතු සහ යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය පිළිබඳ ක්‍රියා කරයි. නමුත් වන්නි පුනරුත්ථාපන කටයුතු පිළිබඳ ක්‍රියා කරන අමාත්‍යාංශයේ කාර්යභාරය එතරම් පැහැදිලි නැත. මුලදී මෙම අමාත්‍යාංශය උතුරේ මුස්ලිම් ජනයාගේ සුභසිද්ධිය වෙනුවෙන් කටයුතු කරනු ඇතැයි බලාපොරොත්තු වුණි.

කෙසේ වුවද, ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමෙන් සම්බන්ධීකරණය පිළිබඳ අපේක්ෂා කළ ප්‍රතිඵල නොලැබුණු අතර එම නිසාවෙන් අවතැන් වූවන්ගේ අයිතිවාසිකම් දිගින් දිගටම උල්ලංඝනය වන්නට විය. ජන්දය භාවිතා කිරීමට සහ නිදහසේ යැමිට්ම් කිරීමේදී

⁵³ පොදු ජන එක්සත් පෙරමුණ 1994 දී බලයට පැමිණි නමුත් 2001 දෙසැම්බර් පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණයෙන් පරාජය විය.

අවශ්‍ය වන ජාතික හැඳුනුම්පත් සහ උප්පැන්න සහතික වැනි පොදු ලේඛන ලබා ගැනීමට ඇති අයිතිය අවතැන් වූවන්ට අහිමි වී ඇත. මානුෂවාදී කටයුතු පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්බන්ධීකරණ කාර්යාලය ප්‍රකාශ කළේ රජය තුළ මනා සම්බන්ධීකරණයක් ඇති කිරීමට නම් පුනරුත්ථාපන හා ප්‍රතිසංස්කරණ අමාත්‍යාංශය මගින් කළ යුතුව තිබෙන දේ බොහෝය යන්නයි.⁵⁴ ඔවුන් තවදුරටත් පවසන්නේ අවතැන් වූවන් සම්බන්ධයෙන් මතුවන ගැටළු වල ඇති ස්වභාවය නිසාවෙන් අමාත්‍යාංශ අතර ඉතා සමීප සහයෝගිතාවයක් තිබිය යුතු බවය.

සම්බන්ධීකරණ කටයුතු ශක්තිමත් කිරීමේ අරමුණින් සැලසුම් ප්‍රතිපත්තියක් සහ සම්බන්ධීකරණ ඒකකයක් පුනරුත්ථාපන නැවත පදිංචි කිරීමේ සහ සරණාගතයන් පිළිබඳ අමාත්‍යාංශය තුළ පිහිටුවන ලද අතර අවතැන් වූවන් ක්‍රමානුකූලව නැවත පදිංචි කිරීම තහවුරු කිරීම සඳහා අවශ්‍ය ක්‍රියාකාරී වැඩපිළිවෙලක් යෝජනා කිරීම මෙම නව ඒකකයේ අපේක්ෂිත ප්‍රධාන කාර්යයකි. මෙම ඒකකය විසින් පුළුල් ක්‍රියාකාරී වැඩපිළිවෙලක් සකස් කොට ඇති බවට මාධ්‍යයට ප්‍රකාශ කළ ද 2002 වසර තුළදී එම වැඩපිළිවෙල ප්‍රසිද්ධ කොට නොතිබුණි.

අවතැන් වූවන් පිළිබඳ නව දත්තයන් ලබා ගැනීමට හා නැවත පදිංචි වීමට කැමැත්ත දක්වන අවතැන් වූවන් හඳුනාගැනීමේ අදහසින් යු.එන්.එච්.සී.ආර්. ආයතනය ද සහයෝගය ඇතිව අවතැන් වූවන් ලියාපදිංචි කිරීමේ පුළුල් වැඩසටහනක් පුනරුත්ථාපන අමාත්‍යාංශය විසින් ආරම්භ කරන ලදී. මෙම ලියාපදිංචි කිරීම හරහා සොයාගත් දත්තයන් විමසුමට ලක් කරන වසර තුළ ප්‍රසිද්ධ කොට නොතිබුණි.

එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ ආයතන සහ ජාත්‍යන්තර රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන ශ්‍රී ලංකා රජය සමඟ එතරම් සහයෝගිතාවයෙන් වැඩ නොකිරීම පිළිබඳව එම ආයතන පසුගිය කාලයේදී දෝෂ දර්ශනයට ලක්විය.

මානුෂවාදී සහන සැපයීමේ එක්සත් ජාතීන්ගේ ක්‍රියාමාර්ග තවදුරටත් ක්‍රමවත් කරනු පිණිස මානුෂවාදී කටයුතු පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ කාර්යාලයේ යෝජනාවක් මත පුනරුත්ථාපන අමාත්‍යාංශය ජාත්‍යන්තර රතු කුරුස සංවිධානය ඇතුළත්ව එක්සත් ජාතීන්ගේ නේවාසික සම්බන්ධීකරණයේ ප්‍රධානත්වය යටතේ අවතැන් වූවන් පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ ක්‍රියාකාරී කමිටුවක් ස්ථාපනය කරන ලදී.

⁵⁴ ශ්‍රී ලංකාවේ අභ්‍යන්තරව අවතැන් වූවන්ගේ තත්ත්වය: අභ්‍යන්තරව අවතැන් වූවන්ගේ කණ්ඩායමේ වාර්තාවක් තුළින් එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ මානුෂවාදී කටයුතු සම්බන්ධීකරණ කාර්යාලය.

2001 වසර අගභාගයේදී යූ.එන්.එච්.සී.ආර්. ආයතනය සහ ශ්‍රී ලංකා නීතිඥ සංගමයේ නීති ආධාර පදනම එක්ව අභ්‍යන්තරකව අවතැන් වූවන් සඳහා නීති ආධාර වැඩසටහනක් ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. මාසික ආදායම රු. 6,000/- ට අඩු පුද්ගලයින් හට අධිකරණමය ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම සඳහා නොමිලේ වෘත්තිමය උපදෙස් ලබාදීම සඳහා වව්නියාව, මඩකලපුව, මන්නාරම, ත්‍රිකුණාමලය, පුත්තලම, යාපනය සහ පොළොන්නරුව දිස්ත්‍රික්ක වලින් නීතිඥවරුන් පත් කරන ලදී. මෙවැනි නීති ආධාර වැඩසටහනක් අවතැන් වූවන්ගේ අයිතිවාසිකම් ලබාගැනීම සඳහා ඉතා ඵලදායී ක්‍රමවේදයක් වුවද රාජ්‍ය පාර්ශවයක් වන අවස්ථාව, නීති ආධාර ලබා නොදීමේ ප්‍රතිපත්තිය නිසාවෙන් මෙම වැඩසටහනෙහි ප්‍රයෝජනවත්භාවය අඩු වී ඇත.⁵⁵ අවතැන් වූවන් සම්බන්ද ගැටළු හා විශේෂයෙන් ඔවුන්ගේ අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනයන්ට බොහෝ විට රාජ්‍ය පාර්ශවයක් වීම නිසාවෙන් මෙවැනි වැඩසටහනක් ඇති සීමාවන් මනාව පැහැදිලි වේ.

ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය අතර තායිලන්තයේ දී පැවැති තෙවන වටයේ සාම සාකච්ඡා වලදී එකඟ වූ පරිදි අතුරු කමිටු දෙකක් පිහිටුවන ලදී. ඒවා නම් යුධ අවම කිරීමේ සහ සාමාන්‍යකරණය පිළිබඳ උප කමිටුව සහ කඩිනම් මානුෂවාදී අවශ්‍යතාවයන් පිළිබඳ උප කමිටුවයි.⁵⁶ යුධ අවම කිරීමේ සහ සාමාන්‍යකරණය පිළිබඳ උප කමිටුව පිහිටුවන ලද්දේ අධි ආරක්ෂිත කලාපය සම්බන්දයෙන් සහ අනෙකුත් සාමාන්‍ය ජනයාට යා නොහැකි ප්‍රදේශ සම්බන්දයෙන් පැන නගින ගැටළු පිළිබඳ කටයුතු කිරීමටය. මීට අමතරව මෙම උප කමිටුව මගින් නැවත පදිංචි කිරීම්, පුද්ගලික දේපල නැවත භාරදීම සහ ආර්ථික කටයුතු නැවත ආරම්භ කිරීම තහවුරු කිරීම අපේක්ෂා කෙරේ. කඩිනම් මානුෂවාදී අවශ්‍යතාවයක් පිළිබඳ උප කමිටුව මානුෂවාදී සහ පුනරුත්ථාපන අවශ්‍යතා එම අරමුණු ඉටුකර ගැනීම සඳහා ක්‍රියාකාරකම් ප්‍රමුඛතා කිරීම, මූල්‍යමය සම්පත් සොයා ගැනීම සහ විවිධ වැඩසටහන් සඳහා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතන හඳුනා ගැනීම වැනි කාර්යයන් සම්බන්දයෙන් ක්‍රියා කරයි. මෙම කමිටුවේ ප්‍රමුඛතාවයක් වී ඇත්තේ නැවත පදිංචි

⁵⁵ කතෘ හා ලේකම් අතර සාකච්ඡාව, නීතීවේදී සංවිධානය, නීති ආධාර වැඩසටහන

⁵⁶ 4 වන සාම සාකච්ඡා වලින් අනතුරුව යුධ අවම කිරීම හා යථා තත්ත්වයට පත් කිරීම පිළිබඳ උප කමිටුව ක්‍රියා විරහිත කරන ලද අතර ඒ තුළින් එම ප්‍රශ්නය අතරමග නැවතිනි. කෙසේ වෙතත් එම කණ්ඩායම් දෙක යාපනය දිස්ත්‍රික්කය තුළ පදිංචි කරවීමට කඩිනම් ක්‍රියාදාමයක් ආරම්භ කිරීමට හා අධි ආරක්ෂිත කලාප වලින් ඉවත්ව යාමට එකඟ විය. සන්නද්ධ හමුදා රැදී සිටීම තුළින් ඇතිවන කලහයන් දැන් දැන් දිස්ත්‍රික් මට්ටමින් වෙරා ගෙන යනු ඇත. බර්ලින් හි පැවති 5 වන සාම සාකච්ඡා වටයෙන් අනතුරුව කණ්ඩායම් දෙක අමිපාර ත්‍රිකුණාමලය හා මඩකලපුව හි කොමිටි 3 ක් ඇති කර ඒ තුළින් මුස්ලිම්වරුන්ගේ කෘෂිකාර්මික ඉඩම් යළි නීතිගතකළ අයිතිකරුවන්ට ලබාදීමට කටයුතු කරනු ඇත.

කිරීම, පුනරුත්ථාපනය, යුද්ධයෙන් පීඩාවට පත් වී සිටින ළමුන් සහ කාන්තාවන් සහ උතුරු නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල සිටින යුද්ධයෙන් පීඩාවට පත් පුද්ගලයින් හට පීඩනෝපාය මාර්ග සොයා දීමත්ය.⁵⁷

9. සරණාගතයින්

2002 වසර තුළ ද ඉන්දියාවේ සිට විශාල සරණාගතයින් පිරිසක් ආපසු ශ්‍රී ලංකාවට පැමිණියහ. 200,000 පමණ සරණාගතයින් ඉන්දියාවේ සිටින අතර ඉන් 66,000 ක් පමණ වෙසෙන්නේ දකුණු ඉන්දියාවේ ඇති කඳවුරුවලය.⁵⁸ විමසුමට ලක් කෙරෙන වසර තුළදී යු.එන්.එච්.සී.ආර්. ආයතනයෙහි නිළ ප්‍රතිපත්තිය වූයේ සරණාගතයින් හට නැවත පැමිණීමට සුදුසු වාතාවරණයක් ශ්‍රී ලංකාවේ නොමැති බවයි. මෙම තත්ත්වයට හේතුව ලෙස දැක්වූයේ ශ්‍රී ලංකාව තුළ තවමත් සාමය ස්ථාපිත වී නොමැති වීමයි.⁵⁹ යු.එන්.එච්.සී.ආර්. ආයතනය විසින්⁶⁰ මානුෂවාදී හේතු මත සරණාගතයින් 85 දෙනෙකු හට සුරක්ෂිතව ලංකාවට පැමිණීම සඳහා මැදිහත් වුවද සමහරුන් නීති විරෝධී ලෙස බෝට්ටු වල නැගී සිය රට බලා පැමිණෙන ලදී. මෙසේ බෝට්ටු වලින් පැමිණි පුද්ගලයින් හත් දෙනෙකු අගෝස්තු මාසයේදී මන්නාරමේදී අත් අඩංගුවට ගන්නා ලද අතර ඔක්තෝබර් මාසයේ තවත් සරණාගතයින් කිහිප දෙනෙකු මුහුදේදී බේරා ගනු ලැබිණි.⁶¹ 2002 ජූලි මාසය වන විට ශ්‍රී ලාංකික සරණාගතයින් 200 ක් පමණ ඉන්දියාවේ සිට ආපසු පැමිණ ඇත.

⁵⁷ තෝර්විපියානු ආණ්ඩුවෙහි ප්‍රකාශය නොවැම්බර් 3, 2002 පළමු සාම සාකච්ඡාවේ 2 වන වටය අවසානයේදී.

⁵⁸ 'Sunday Observer' පෙබරවාරි 2, 2002 'Monthly News Brief' මාර්තු 2002 හි සඳහන් පරිදි Home for Human Rights සඳහන් පරිදි.

⁵⁹ Durable Solutions Progress Report මැයි 13-19 2002. එක්සත් ජාතීන්ගේ අභ්‍යන්තරව අවතැන් වූ පුද්ගලයින්ගේ ක්‍රියාකාරකම් කණ්ඩායමේ සතිපතා පළවන ලිපි ගොනුවක් ආශ්‍රයෙන්.

⁶⁰ එක්සත් ජාතීන්ගේ සරණාගතයින් පිළිබඳ මහ කොමිසම විසින් සරණාගතයින් සඳහා ගුවන් ගමන් ගාස්තු, මාසික මුදලක් හා අවසානයේ සා යුතු ස්ථානයට යැමට අවශ්‍ය උපකාර ආදී සියල්ල ලබා දෙයි.

⁶¹ සුඩාර් මිලි අගෝස්තු 27, 2002, "Monthly News Brief" සැප්තැම්බර්, Home for Human Rights හි සඳහන් පරිදි.

ඉන්දියාවේ සරණාගත කඳවුරු වලදී උපත ලැබූ ළමුන්ගේ උපත් සම්බන්ධව වාර්තා ඉන්දියාවේ ශ්‍රී ලංකා මහ කොමසාරිස් කාර්යාලය විසින් අනුමත කොට නොතිබුණි. එබැවින් මෙම ළමුන් නිළ ආකාරයට නැවත පැමිණීමේදී විශාල ගැටළු රාශියකට මුහුණ දෙයි.

10. අභ්‍යන්තරිකව අවතැන් වූවන් හට බලපාන ජාත්‍යන්තර සහ දේශීය ප්‍රමිතීන්

අවතැන් වූවන් ආරක්ෂා කිරීමේ මූලික වගකීම් පැවරෙනුයේ ශ්‍රී ලංකා රජයටය. මෙහිදී ජාත්‍යන්තරව පිළිගත් මානව හිමිකම්, ඒවා ජාත්‍යන්තර නීතිය සහ සම්මුතීන් මගින් ගොස් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් හෝ වෙනත් නීති මගින් හෝ පිළිගෙන තිබුණ ද සුරක්ෂිත කිරීමට රජය බැඳී සිටී.

අවතැන් වූවන් වෙතම කණ්ඩායමක් ලෙස සලකා ඔවුන්ගේ අයිතිවාසිකම් සඳහා සකස් කරන ලද ජාත්‍යන්තර සම්මුතියක් නොමැත. එබැවින් අභ්‍යන්තරිකව අවතැන් වූවන්ගේ අයිතිවාසිකම් සුරක්ෂිත කිරීමේ පදනම වන්නේ ජාත්‍යන්තර මානව හිමිකම් නීතිය වන අතර මෙහිදී රාජ්‍යය විසින් ජාත්‍යන්තර මානව හිමිකම් නීතිය සහ මානුෂවාදී නීතිය හෝ එවැනි වෙනත් නීතීන් මගින් පැවරී ඇති වගකීම් පිළිබඳ හා ජාත්‍යන්තර නීති මූලධර්ම පිළිබඳ ඇති සැබෑ අවබෝධයෙන් ක්‍රියා කිරීම අත්‍යවශ්‍යය. මෙහිදී මානව හිමිකම් පිළිබඳ විශ්ව ප්‍රකාශය, සිවිල් සහ දේශපාලන අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර සම්මුතිය, වධහිංසා සහ අනෙකුත් ආකාරයේ අමානුෂික සැලකීම් වලට එරෙහි සම්මුතිය, කාන්තාවන්ට එරෙහි සියළු ආකාරයේ වෙනස් කොට සැලකීම් වලට එරෙහි ජාත්‍යන්තර සම්මුතිය, ළමා අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර සම්මුතිය සහ ආර්ථික, සමාජ සහ සංස්කෘතික අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර සම්මුතිය යන එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මුතීන් මගින් අභ්‍යන්තරිකව අවතැන් වූවන්ගේ සුරක්ෂිතභාවය තහවුරු කිරීම පිණිස අවශ්‍ය වැදගත් පසුබිමක් සපයයි. ශ්‍රී ලංකාව මෙම සියළු ජාත්‍යන්තර සම්මුතීන් වලට පාර්ශවකරුවෙකි.

යුද්ධමය තත්ත්වයකදී බලපැවැත්වෙන ප්‍රධාන නෛතික රාමුව වන්නේ ජාත්‍යන්තර මානුෂවාදී නීතියයි. ශ්‍රී ලංකාව 1949 පිනිවා සම්මුතියේ පාර්ශවකරුවකු වන බැවින් යුද්ධයේ පාර්ශව දෙකම අනුගමනය කිරීමට බැඳී සිටින පිනිවා සම්මුති හතරටම පොදු වූ III වන වගන්තිය යටතේ ක්‍රියා කිරීමට ශ්‍රී ලංකාව බැඳී සිටී.

නමුත් ජාත්‍යන්තර නොවන යුධ ගැටුම් වලට බලපාන 1997 පිහිටා සම්මුතියි II වන ප්‍රෝටෝකෝලය ට ශ්‍රී ලංකාව අත්සන් තබා නොමැත. එසේ වුවද මෙම II වන ප්‍රෝටෝකෝලය හෝ වැදගත් වගන්ති ගණනාවක්ම ජාත්‍යන්තර සම්ප්‍රදායික නීතියෙහි කොටසක් බවට පත් වී ඇත. 1998 දී අභ්‍යන්තරිකව අවතැන් වුවන් පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ නියෝජිතයා විසින් අවතැන් වුවන් සම්බන්දයෙන් මූලධර්ම සමූහයක් ඉදිරිපත් කරන ලද අතර මෙම මූලධර්ම අභ්‍යන්තරිකව අවතැන් වුවන් පිළිබඳ මෙහෙයුම් මූලධර්ම ලෙස හැඳින්වේ. මෙම මූලධර්ම වල පදනම වී ඇත්තේ අවතැන් වීම පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර මානුෂවාදී නීතිය සහ මානව හිමිකම් නීතියෙහි අඩංගු මූලික සංකල්පයන්ය.⁶²

මීට අමතරව ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් මූලික අයිතිවාසිකම් තහවුරු කොට ඇත. නමුත්, උතුරු නැගෙනහිර ප්‍රදේශයේ නීතිය ක්‍රියාත්මක කරන ආයතන ක්‍රියාත්මක නොවීමත්, අධිකරණ කටයුතු ක්‍රියාත්මක නොවීමත් සහ අධිකරණමය ක්‍රියාමාර්ග වලට යැමේදී මතුවන ක්‍රියා පටිපාටිමය ගැටළු යන කරුණු නිසාවෙන් අවතැන් වුවන් විශාල ගැටළු රැසකට මුහුණ දී ඇත. උදාහරණයක් ලෙස විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය විසින් පුත්තලමෙහි වෙසෙන උතුරු ප්‍රදේශයෙන් අවතැන් වූ මුස්ලිම් ජනතාවගේ ජන්ද අයිතිය පිළිබඳ ගොනු කරන ලද මූලික අයිතිවාසිකම් පෙත්සම⁶³ ජන්ද දායකයින් ලියාපදිංචි නොකරන ලද අවස්ථාවක ගත යුතු ක්‍රියාපටිපාටිය අනුගමනය නොකිරීම යන කරුණු මත ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් ප්‍රතික්ෂේප කරන ලදී. මෙහිදී පැහැදිලිව පෙනෙන්නේ අවතැන් වුවන් විසින් මුහුණ දෙන සංකීර්ණ ගැටළු වල ස්වභාවය පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීමට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය අපොහොසත් වී ඇති බවයි.

⁶² 'State of Human Rights 2001' නීතිය හා සමාජ භාරය, බලන්න.

⁶³ ක්‍රිස්ටෝපර් ඩෙවිඩ් බ්ලිත් හා අනෙක් අය එදිරිව.මැතිවරණ කොමසාරිස් හා අනෙක් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක නො: 415/99 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 11.05.2000.

11. අවතැන් වීම

පුනරුත්ථාපන යළි පදිංචි කිරීමේ සහ සරණාගත කටයුතු පිළිබඳ අමාත්‍යාංශය සහ යූ.එන්.එම්.සී.ආර්. ආයතනය විසින් කරන ලද සමීක්ෂණයකදී අනාවරණය වී ඇත්තේ උතුරු සහ නැගෙනහිර ප්‍රදේශ වලින් අවතැන් පුද්ගලයන්ගේ සංඛ්‍යාව මිලියන 1.3 කටත් වඩා වැඩි බවයි.⁶⁴ අවතැන් වූවන්ගෙන් 78% ද්‍රවිඩ ජනතාව වන අතර මුස්ලිම් සහ සිංහල අවතැන් වූ පුද්ගලයින්ගේ ප්‍රතිශතය පිළිවෙලින් 13% සහ 8% කි. බොහෝ වැසියන් දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ අඛණ්ඩව අවතැන් වී සිටින අතර උතුරු ප්‍රදේශයෙන් පළවා හරින ලද ඇතැම් මුස්ලිම් සහ සිංහල අවතැන් වූ පුද්ගලයින් තාවකාලික ස්ථානවල අවුරුදු 10 කට වඩා වැඩි කාලයක් පිවිසි විට 80,000 ක් පමණ වූ අවතැන් වූ මුස්ලිම් ජනතාවගෙන් බහුතරයක් පුත්තලම ප්‍රදේශයේ පිවිසි වන අතර ඔවුන් සියළු දෙනාම පාහේ අද දක්වා නැවත සිය ගම් බිම් කරා යාමට නොහැකිව සිටී.

1995 දී ශ්‍රී ලංකා යුධ හමුදාව විසින් දියත් කරන ලද රිවීරැස මෙහෙයුම යාපනයෙන් එල්.ටී.ටී.ඊ. ත්‍රස්තවාදීන් පලවා හැරීම අරමුණු කර ලද්දක් වූ අතර එයින් තුන් ලක්ෂයක් පමණ දෙමළ ජනතාව අවතැන් කරන ලදී. බොහෝ දෙනා ප්‍රදේශ අතහැර ගිය අතර ඔවුන්ව දකුණු අර්ධද්වීපයේ වන්නි ප්‍රධාන මාර්ගයේ පිවිසි විමට එල්.ටී.ටී.ඊ. විසින් බල කරන ලදී. පසුව ඇතිවුණු බලවත් හමුදා මෙහෙයුම් එකී ප්‍රදේශවල වැසියන් වවුනියා පළාත් වලට යැවීමට තරම් බලාත්මක විය.

මෙකී ප්‍රධාන සිද්ධීන්ට අමතරව අවතැන් වීම් ද දක්නට ලැබිණ. මෙයට හේතු ලෙස හමුදා හා එල්.ටී.ටී.ඊ. ත්‍රස්තවාදීන් විසින් කෙලින්ම ප්‍රදේශවාසීන්ට එල්ල කරන ලද ප්‍රහාර හා අනෙකුත් ප්‍රහාර හේතු විය. එසේම වෙනස් නොවන පීඩාකාරී භාවයත්, ළමයින් හමුදාවට බඳවා ගැනීම්, ප්‍රතිප්‍රහාර වලට බියවීම්, රජයේ දීර්ඝ ආර්ථික තහනම් ද මෙකී අවතැන් වීමට හේතු කාරණා ලෙස දැක්විය හැකිය.

වැඩි පිරිසක් අවතැන් වූයේ යාපනය, මන්නාරම, මුලතිව්, කිලිනොච්චි හා වවුනියාව උතුර හා ත්‍රිකුණාමලය හා නැගෙනහිර මඩකලපුව යන දිස්ත්‍රික්ක වලිනි. එසේම මෙකී ප්‍රදේශ අවතැන් වූවන්ගෙන් පිරි තිබුණු අතර ඒවා පුත්තලම කුරුණෑගල අනුරාධපුර හා පොළොන්නරු යන දිස්ත්‍රික්ක වලට අමතරවයි.

⁶⁴ 'The Island' 18 ජූනි 2002, 'Monthly News Brief' ජූලි, Home for Human Rights හි සඳහන් පරිදි

ඇස්තමේන්තු කොට ඇති කරුණු අනුව සෑම ශ්‍රී ලාංකික 25 දෙනෙකුගෙන් එක් අයෙකු අවතැන් වූවෙක් වන්නේය. උතුරු සිටින සෑම තිදෙනෙකුගෙන් එක් අයෙක් ද අවතැන් වූවෙකු වෙයි. අවතැන් වූවන්ගෙන් වැඩි පිරිසක් යාපනයෙහි. එය මුළු අවතැන් වූවන්ගෙන් 350,000 ක් වේ. මේ පිරිසගෙන් බොහොමයක් නවතා තබන ලද්දේ එල්.ටී.ටී.ඊ. පාලනය කරන ප්‍රදේශ වන වන්නි ප්‍රදේශයේය. එහි විශ්වාස කරන අන්දමට අවතැන් වූවන් 300,000 ක් පමණ සිටී.⁶⁵

12. අවසානය

2002 වර්ෂය තුළ ඇති කරන ලද අවබෝධතා ගිවිසුම හා උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල ඇති කරන ලද අනෙකුත් පියවරයන් කිසිදු සැකයකින් තොරව අවතැන් වූවන් හා යුද්ධයෙන් පීඩා විඳි ජනතාවට මහඟු සහනයක් ලබාදෙන ලදී. කෙසේ නමුත් මෙකී අවතැන් වූ පිරිසට සටන් විරාමයේ උපරිම ප්‍රතිඵල විඳීමට හැකියාවක් ලැබුණේ නැත. එසේ වූයේ වැදගත් ප්‍රශ්න කිහිපයක් රජය විසින් හඳිසියේ අවධාරණය නොකළ හෙයිනි. මේ අතුරින් බලවත් වූයේ අඩු මානුෂික සහනයක් හා නැවත පිවිත් වීමට සරිලන පහසුකම් ඔවුනට ලබා නොදීම යන හේතූන්ය. රජයට මෙකී ගැටළු ඇමතිමට අවස්ථාවක් නොලැබීමට කරුණු ඇත. මෙකී ගැටළු අතර දුර්වල සම්බන්ධීකරණ ක්‍රියාවලිය, අභ්‍යන්තරව අවතැන් වූවන් විශේෂ අවශ්‍යතා වලින් සපිරුණු පිරිසක් ඔව්ට හඳුනා නොගැනීම, නිසි අයිතිවාසිකම් සුරැකීමේ පිළිවෙතක් අනුගමනය නොකිරීම, ක්‍රියාදාම පිළිවෙතෙහි ඇති දුර්වලතා, සේවා පහසුකම් වල දුර්වලතා ද යන්න වේ.

මෙකී සියළු කරුණු අවතැන් වූවන් කොන් කරන ලද පිරිසක් ඔව්ට පත් කරලීමට සමත් විය. එසේ වූයේ විමර්ශන කාලය ඇතුලතම පමණක් නොවේ. ඔවුන් අවතැන් වූ වර්ෂය මුළුල්ලෙහිමය.

⁶⁵ පා සටහන 13 බලන්න.

III

පුද්ගල සුරක්ෂිතභාවය

ශාන්ත ජයවර්ධන*

1. හැඳින්වීම

මෙම පරිච්ඡේදය මගින් 2002 වර්ෂය තුළ පුද්ගල සුරක්ෂිතභාවය හා සම්බන්ධ අයිතින්ගේ සංවර්ධනය පිළිබඳ මැන බැලීමක් කරනු ලබයි. පළමුව මෙම පරිච්ඡේදය ශ්‍රී ලංකාවේ අන්තර්ජාතික බැඳීම ඇතුළත්ව ශ්‍රී ලංකාව තුළ මිනිස් සුරක්ෂිතභාවය සඳහා වන අයිතින්ගේ පරාසය ගෙනහැර දක්වයි. ඉන්පසුව මේ තුළින් එම වර්ෂය තුළ ඇති වූ පුද්ගල සුරක්ෂිතභාවය හා සම්බන්ධ අයිතින් දරුණු ලෙස උල්ලංඝනයවීම් හා ඊට අදාළ අධිකරණ තීන්දු ඉදිරිපත් කරනු ලබයි. අවසානයේදී පුද්ගල සුරක්ෂිතභාවය හා සම්බන්ධ අයිතින් වර්ධනය කිරීමට අවශ්‍ය නිර්දේශ හා නිගමන ගෙන හැර දක්වයි.

පසුගිය දශක දෙක තුළ ශ්‍රී ලංකා රජය සහ ද්විධ ඊලාම් විමුක්ති කොටි සංවිධානය අතර ඇතිවූ යුද්ධය පුද්ගල සුරක්ෂිතභාවය හා සම්බන්ධ අයිතින් උල්ලංඝනයන් සඳහා හේතු කාරක විය.

* LL.B. (කොළඹ) පර්යේෂක, නීතිය සහ සමාජය භාරය

2001 දෙසැම්බර් 5 දින එක්සත් ජාතික පෙරමුණ රජය බලයට පත්වීමෙන් පසුව 2001 දෙසැම්බර් 24 දින එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය ඒකපාර්ශ්වීය සටන් විරාමයක් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී. බලයට පත් එක්සත් ජාතික පෙරමුණ රජය ජනවාර්ගික අර්බුදය සාකච්ඡා මාර්ගයෙන් සමතයකට පත් කිරීමේ අරමුණ ඇතිව සටන් විරාමයක් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී. පසුව නෝර්වේජියානු රජයේ සහය ඇතිව මෙම සටන් විරාමය අවබෝධතා ගිවිසුමක් ඇතිකර ගැනීම දක්වා වර්ධනය කරගත්හ. වර්ෂ 2002 පෙබරවාරි 22 පටන් රජය හා එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය අතර මෙම අවබෝධතා ගිවිසුම ක්‍රියාත්මක විය. මෙම අවබෝධතා ගිවිසුම තුළින් සැලකිය යුතු මට්ටමකින් එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය හා රජය මගින් සිදුකළ මානව හිමිකම් හා පුද්ගල සුරක්ෂිතභාවය හා සම්බන්ධ අයිතින් උල්ලංඝනය වීම වල අඩුවීමක් දක්නට ලැබුණි. එම නිසා මෙම අවබෝධතා ගිවිසුම සහ සාම ක්‍රියාදාමය තුළින් ඇති වූ වෙනස්වීම් කෙරෙහි අවදානය යොමු නොකොට 2002 වර්ෂය තුළ පුද්ගල සුරක්ෂිතභාවය හා සම්බන්ධ අයිතින්ට අදාළ තත්ත්වය තක්සේරු කිරීමක් කළ නොහැක.

නමුත් යුධ ගැටුම් හේතුවෙන් පමණක් නොව වෙනත් ආකාරවලින්ද මෙම මිනිස් සුරක්ෂිතභාවය හා සම්බන්ධ අයිතින් උල්ලංඝනය වීම සිදුවේ. විවිධ අයිතින් රැසක් අපරාධ විමර්ශන කිරීම් වලදී කඩවීමකට ලක්වේ. එම නිසා 2002 වර්ෂය තුළදී යුද්ධය නිසා සිදු වූ මිනිස් අයිතින් උල්ලංඝනය වීම් අඩු වුවත් අපරාධ විමර්ශන ක්‍රියාදාමය තුළ සිදුවන උල්ලංඝනය වීම් සංඛ්‍යාව හා එහි බරපතල කම් දෙස බැලූ කල එය දැඩි අවධානයට යොමුකළ යුතු ගැටළුවක් බව පෙනීයයි.

2. පුද්ගල සුරක්ෂිතභාවය හා සම්බන්ධ අයිතින් වල පරාසය

2.1 ශ්‍රී ලංකාවේ අන්තර්ජාතික බැඳීම:

සිවිල් හා දේශපාලනික අයිතිවාසිකම් සඳහා වූ අන්තර්ජාතික ගිවිසුමට (ICCPR) වඩහිංසා හා වෙනත් කෲර මානුෂික දඩුවම් කිරීම් වලට එරෙහිව ඇති සම්මුතියත් (CAT) හා පාර්ශ්ව ලෙස පිවිත්වීමට ඇති අයිතිය¹. අත්තනෝමතික ලෙස

¹ මානව හිමිකම් පිළිබඳ විශ්ව ප්‍රකාශනයේ (UDHR) 3 වන වගන්තිය. සිවිල් හා දේශපාලනික අයිතිවාසිකම් සඳහා වූ අන්තර්ජාතික ගිවිසුමේ (ICCPR) 6 වන වගන්තිය.

අත්අඩංගුවට ගැනීම් හා රඳවාගැනීම් වලට එරෙහිව ඇති නිදහස² හා වධහිංසා, අමානුෂික හා කෲර දඩුවම් කිරීම්වලට එරෙහිව ඇති නිදහස³ වැනි අයිතින් තහවුරු කිරීමට ශ්‍රී ලංකාව බැඳී සිටියි.

2.2 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය අයිතිවාසිකම්

අන්තර්ජාතික බැඳීම හැරුණුකොට රජයේ විධායක හා පරිපාලනමය⁴ ක්‍රියා මගින් පුද්ගල සුරක්ෂිතභාවය හා සම්බන්ධ අයතින් සුරැකීමට අදාළ විධිවිධාන කීපයක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ඇත. එමෙන්ම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 11 වන හා 13 වන ව්‍යවස්ථා සියලුම තැනැත්තන් ට ආරක්ෂාව තහවුරු කරන නමුත් 12 (2) හා 14 වන ව්‍යවස්ථා යටතේ එම සහතික කිරීම අදාළ වනුයේ පුරවැසියන්ට පමණක් බව දක්වයි.

11 වන වගන්තිය

කිසිම තැනැත්තකු වධ හිංසා වලට හෝ කෲර, අමානුෂික හෝ අවමන් සහගත සැලකිල්ලකට නැතහොත් දඬුවමකට යටත් නොකළ යුත්තේය.

13 වන වගන්තිය

1. නීතියෙන් නියම කරනු ලැබූ කාර්යය පටිපාටියට අනුකූලව මිස කිසිම තැනැත්තකු සිරභාරයට ගැනීම නොකළ යුත්තේය. යම් තැනැත්තකු සිරභාරයට ගනු ලබන්නේ යම් හේතුවක් මතද ඒ හේතුව ඒ තැනැත්තාට දැන්විය යුත්තේය.
2. අත් අඩංගුවෙහි තබා ගනු ලැබූ හෝ රඳවා තබා ගනු ලැබූ හෝ අනුකාරයකින් පුද්ගලික නිදහස අහිමි කරනු ලැබූ හෝ සෑම තැනැත්තකුම නීතියෙන් නියම කරනු ලැබූ කාර්ය පටිපාටිය අනුව

² මානව හිමිකම් පිළිබඳ විශ්ව ප්‍රකාශනයේ (UDHR) 9 වන වගන්තිය, සිවිල් හා දේශපාලනික අයිතිවාසිකම් සඳහා වූ අන්තර්ජාතික ගිවිසුමේ (ICCPR) 9 වන වගන්තිය.

³ මානව හිමිකම් පිළිබඳ විශ්ව ප්‍රකාශනයේ (UDHR) 5 වන වගන්තිය සිවිල් හා දේශපාලනික අයිතිවාසිකම් සඳහා වූ අන්තර්ජාතික ගිවිසුමේ (ICCPR) 7 වන වගන්තිය සහ වධහිංසාවට එරෙහි සම්මුතියේ (CAT) 2 වන වගන්තිය.

⁴ ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රවාදී සමාජවාදී ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 17 වන වගන්තිය.

ආසන්නතම නිසි අධිකරණයේ විනිශ්චකාරවරයා ඉදිරියට ගෙන යා යුතු අතර, නීතියෙන් නියම කරනු ලැබූ කාර්ය පටිපාටියට අනුකූලව ඒ විනිශ්චකාරවරයා විසින් කරනු ලැබූ ආඥාව මත සහ ආඥාව ප්‍රකාර මිස, ඒ තැනැත්තා තව දුරටත් අත් අඩංගුවෙහි තබා ගැනීම හෝ රඳවා තබා ගැනීම හෝ ඒ තැනැත්තාගේ පෞද්ගලික නිදහස අහිමි කිරීම හෝ නොකළ යුත්තේය.

3. ...

4. නීතියෙන් නියම කරනු ලැබූ කාර්ය පටිපාටියට අනුකූලව නිසි අධිකරණයක් විසින් කරනු ලැබූ ආඥාවක් අනුව මිස, කිසිම තැනැත්තකු මරණීය දණ්ඩනයට යටත් කිරීම හෝ කිසිම තැනැත්තකු ඛන්ධනාගාර ගත කිරීම හෝ නොකළ යුත්තේය. එහෙත් විමර්ශනයක් පවත්වන තෙක් හෝ නඩු විභාගයක් පවත්වන තෙක් හෝ යම් තැනැත්තකු සිරභාරයට ගැනීම, රඳවා තබා ගැනීම හෝ අනන්‍යකාරයකින් ඒ තැනැත්තාගේ පුද්ගලික නිදහස අහිමි කිරීම දඬුවමක් නොවන්නේය.

2.3 වෙනත් අණ පනත්:

අංක 15 දරණ 1979 අපරාධ නඩු විධිවිධාන සංග්‍රහය අත්අඩංගුවට ගැනීම,⁵ රඳවා තබාගැනීම⁶ හා විමර්ශනය⁷ පිළිබඳ ප්‍රතිපාදනයන් ගෙනහැර දක්වයි. අංක 22 දරණ 1994 වධහිංසා, කෲර අමානුෂික දඬුවම් කිරීමට එරෙහි සම්මුතිය⁸ මගින් වධහිංසා පමුණුවීම අපරාධයක් බව පිළිගනී. වධහිංසා පනත යටතේ වධහිංසා කිරීම අවුරුදු 7කට නොඅඩු අවුරුදු 10ට නොවැඩි සිරදඬුවමකට හෝ රුපියල් දහදාකට නොඅඩු රුපියල් පනස්දාහකට නොවැඩි දඩයක් ගෙවීමටද සිදුවන දඬුවම් ලැබිය හැකි වරදකි.⁹ එසේම වධහිංසා කිරීමට තැත් කිරීම, උදව් කිරීම හෝ අනුබල දීම, වධහිංසා කිරීමට

⁵ අපරාධ නඩු විධිවිධාන සංග්‍රහයේ 23, 29, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 50 සිට 59 දක්වා

⁶ අපරාධ නඩු විධිවිධාන සංග්‍රහයේ 37 වන වගන්ති.

⁷ අපරාධ නඩු විධිවිධාන සංග්‍රහයේ 108-125 දක්වා වගන්ති.

⁸ වධ හිංසා පනත (The Torture Act)

⁹ වගන්තිය හා සම්බන්ධව 2 (4) වගන්තිය බලන්න.

කුමන්ත්‍රණය කිරීම වධහිංසා පනත යටතේ දඬුවම් ලැබිය හැකි වරදවල්ය.¹⁰ වධහිංසා පනත යටතේ සියලුම වරදවල් ඇපලබ්‍ය නොදෙන හා සංඥාමය වරදවල්ය. තවද පනත යටතේ සිදුකරණ වරදවල් යුද්ධමය තත්ත්වයක, යුධ තර්ජන, අභ්‍යන්තර දේශපාලන අස්ථාවරත්වයන් හිදී, හෝ ඉහල නිලධාරියෙකුගේ හෝ මහජන නිලධාරියෙකුගේ නියෝගයක් මත සිදුකරනු ලැබුවක් වීම නිදහසට කරුණක් ලෙස පිළිනොගනී.¹¹

2.4 අවබෝධතා ගිවිසුම:

ඉහත සඳහන් කළ අන්තර්ජාතික ව්‍යවස්ථාමය හා ආඥා පනත් හා සම්බන්ධ බැඳීම් වලට අමතරව ඉහත විස්තර කළ අවබෝධතා ගිවිසුම මගින් පුද්ගල සුරක්ෂිතභාවය හා සම්බන්ධ අයිතීන් තහවුරු කිරීම සඳහා බලපෑමක් ඇතිකරනු ලැබ ඇත. එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය මෙන්ම රජයද මෙම අවබෝධතා ගිවිසුමට බැඳී සිටින අතර මෙකී අවසාන ප්‍රතිඵලයක් ලෙස පුද්ගල සුරක්ෂිතභාවය හා සම්බන්ධ අයිතීන් උල්ලංඝනය වීම් හි සංඛ්‍යාමය අඩුවීමක් දක්නට ඇත.¹² මෙම විමසුමට අදාළ වන අවබෝධතා ගිවිසුමේ අදාළ වගන්ති නම්,¹³

1.2 වගන්තිය

කිසිම පාර්ශවයක් වැරදිසහගත යුධමය ක්‍රියාදාමයක නිරතවිය නොහැක. මේ තුළින් සමස්ථ යුධමය ක්‍රියා නවතාලීමක් අවශ්‍ය වන නමුත් පහත සඳහන් ක්‍රියාවලට පමණක් එය සීමා නොවේ.

අ. ඝාතන හෝ වක්‍රව කරන වෙඩිතැබීම්, සන්නද්ධ ආක්‍රමණ, සැඟවී පහරදීම්, හදිසි මිනීමැරීම්, පැහැරගෙන යාම, සිවිල් හා හමුදා ප්‍රදේශ විනාශ කිරීම, අලාභහානි කිරීම, සියදිවි නසාගැනීමේ මෙහෙයුම් සහ ගැඹුරු පිටිසුම් ඒකකය විසින් කරන ක්‍රියාවන්...

¹⁰. වධහිංසා පනතේ 2 වගන්ති.

¹¹. වධහිංසා පනතේ 3 වන වගන්තිය.

¹². අවබෝධතා ගිවිසුමේ (MOU) ව්‍යවස්ථානුකූලත්වය පිළිබඳව විවිධ ව්‍යවස්ථාමය විශේෂඥයින් ප්‍රශ්න ගතා ඇත. අභියාචනාධිකරණයේ ගොනු වූ 80 ඊට ආඥා අයදුම්පත් කීපයක් වන CA Writ Application 447/2002 421/2002 සහ 461/2002. අවබෝධතා ගිවිසුමට අත්සන් කිරීමට රජය ගත් තීරණය අවලංගු කරන ලෙස ඉල්ලමින් සර්විසෝරාරි ආඥාවක් ඉල්ලා ඇත. මේ සියලුම අයදුම්පත් වර්ෂය අවසානයේදී විභාග වෙමින් පැවතුණි.

¹³. අවබෝධතා ගිවිසුමේ සම්පූර්ණ වගන්ති සඳහා ලේඛණය බලන්න.

ආ. ගුවනින් බෝම්බ හෙළීම.

ඇ. වැරදිසහගත නාවික ක්‍රියා

2.1 වගන්තිය

පාර්ශවයන් අන්තර්ජාතික නීතියට අනුකූලව සිවිල් ජනතාවට එරෙහිව කරන වධහිංසා කිරීම්, බියගන්වීම් පැහැරගෙන යාමේ හා හිරිහැර කිරීම් වැනි සතුරු ක්‍රියාවන්ගෙන් වැලකී සිටිය යුතුයි.

3. වාර්තා වී ඇති උල්ලංඝනය වීම්

3.1 සිවිල් ජනතාවට එල්ල කළ ප්‍රහාර:

සිවිල් ජනතාවට ප්‍රහාර එල්ල නොකිරීමට අවබෝධතා ගිවිසුම මගින් රජය හා එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය බැඳී සිටියත් සිවිල් ජනතාවට ප්‍රහාර එල්ල කිරීම් සම්බන්ධ සිද්ධි සුළු ප්‍රමාණයක් වාර්තා වී ඇත. නමුත් පසුගිය දශක දෙක තුළ සෑම වර්ෂයකම සිදු වූ ප්‍රහාරවල බරපතල කම හා සංඛ්‍යාව සසඳා බැලීමේ දී 2002 වර්ෂය තුළ සිදු වූ සිද්ධීන් ඉතා සුළු ඒවාය.

3.1.(අ) රජයේ හමුදා මගින් කළ ප්‍රහාර

2002 ජනවාරි 21 වන දින වල්ලායි හි මුහුදු කොටින්ගේ කේන්ද්‍රස්ථානයක් අසල ශ්‍රී ලංකා නාවික හමුදාව හා මුහුදු කොටින් අතර ඇති වූ ගැටුමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස චුන්දිකුලම් හා මාදලන් අතර ඇති මුහුදු බඩ ප්‍රදේශයට ශ්‍රී ලංකා ගුවන් හමුදාව බෝම්බ ප්‍රහාර එල්ල කළ අතර මේ තුළින් සිවිල් පුරවැසියන් පස් දෙනෙකු තුවාල ලැබීය.¹⁴ මෙම සිද්ධිය සිදු වූයේ නාවික හමුදාව විසින් රහස් ආයුධ ගෙනගිය මුහුදු කොටි බෝට්ටුවක් අල්ලා ගැනීමට ගත් උත්සාහයකදීය. වාර්තාවන අන්දමට 2002 අගෝස්තු 16 වන දින බටහිර යාපනයේ කයිට්ස් දූපත් හි නරන්දනායි අසල නාවික නිලධාරීන් පිරිසක් රා තැබෙරුමක් අසල සිටි පුද්ගලයන් කීපදෙනෙකුට ප්‍රහාර එල්ල

¹⁴ "The Sri Lanka Monitor" නො. 169, පෙබරවාරි 2002. බ්‍රිතාන්‍ය සරණාගත කවුන්සලය. (British Refugee Council)

කොට ඇත. මෙම ප්‍රහාරය තුළින් වාර්තාවන ආකාරයට පුද්ගලයන් හත් දෙනෙකු තුවාල ලැබීය.¹⁵ 2002 සැප්තැම්බර් 3 වන දින යාපනයේ උතුරු නැගෙනහිර මාන්ද්‍රිවි දූපත්වල විරුකිවි දූපත¹⁶ අසල ශ්‍රී ලංකා නාවිකයන් වැරදි සහගතව ධීවරයින් සත්දෙනෙකුට ප්‍රහාර එල්ල කරන ලදී.

අම්පාර දිස්ත්‍රික්කයේ කාන්විරන්කුඩාර් අසලදී 2002 ඔක්තෝබර් 9 වන දින හමුදා විශේෂ කාර්ය බලකාය විසින් පෙළපාලිකාරුවන්ට එල්ල කරන ලද ප්‍රහාරයකින් දෙමළ පුරවැසියන් 7 දෙනෙකු මරණයට පත්වූ අතර 13 දෙනෙකු තුවාල ලැබීය. මරණයට පත් අය අතර 4 දෙනෙක් පාසල් ශිෂ්‍යයන් වූහ. වාර්තාවන අන්දමට කාන්විරන්කුඩාර් වල පිහිටි පොලිස් කඳවුර අසලදී විශේෂ කාර්ය බලකාය විසින් මෙම ප්‍රහාරය සැලසුම් කළේ පොත්තුවිල් ප්‍රදේශයේ සීටී එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයේ නායකයකු හා තවත් දෙදෙනෙකුට ප්‍රහාර එල්ල කිරීම ඉලක්ක කොට ගෙනයි. නමුත් මෙම නායකයාට එල්ල කළ ප්‍රහාරයට විරුද්ධව කඳවුර අසලට දහස් සංඛ්‍යාත පුද්ගලයන් රැස්ව විරෝධය දැක්වීය. විශේෂ කාර්ය බලකාය පවසන්නේ මෙම රැස්වූ ජනතාව කඳවුරට ප්‍රහාර එල්ල කිරීමට පටන්ගත් බවත් එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඔවුන්ට වෙඩි තැබීමට විශේෂ කාර්ය බලකාය පෙළඹුන බවත්ය.¹⁷

අම්පාර දිස්ත්‍රික්කයේ සාගමම් නම් ගමේදී වාර්තාවන අන්දමට 2002 සැප්තැම්බර් 11 වන දින විශේෂ කාර්ය බලකාය ඉදිකිරීම් වල යෙදුණු සේවකයින් සත් දෙනෙකුට පහරදීම කර ඇත. විශේෂ කාර්ය බලකාය වැරදි සහගතව ඔවුන් වෙතට වෙඩි තබාද ඇති නමුදු කිසිවකු තුවාල ලැබුවේ නැත.¹⁸

3.1.(ආ) එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය මගින් කළ ප්‍රහාර

මඩකලපුවේ වාලවිවේනයි ආසන්නයේදී 2002 පෙබරවාරි 16 වන දින එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය මගින් මුස්ලිම් ධීවරයින් 21 දෙනෙකුට පැහැරගෙන යන ලද අතර ඊළඟ දිනයේදී මෙම ධීවරයින්ව මුදා හරිනු ලැබිණි.¹⁹ වාර්තාවූ අන්දමට නැගෙනහිර සිටින

¹⁵. "The Sri Lanka Monitor" නො. 175, අගෝස්තු 2002. British Refugee Council

¹⁶. "The Sri Lanka Monitor" නො. 176, සැප්තැම්බර් 2002. British Refugee Council

¹⁷. "The Sri Lanka Monitor" නො. 177, ඔක්තෝබර් 2002. British Refugee Council

¹⁸. "The Sri Lanka Monitor" නො. 176, සැප්තැම්බර් 2002. British Refugee Council

¹⁹. "The Sri Lanka Monitor" නො. 169, පෙබරවාරි 2002. British Refugee Council

මුස්ලිම් ජනතාව එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධාන මගින් කරන ලද විවිධ හිරිහැර, පැහැරගැනීම් හා මංකොල්ල කැම්ප්වලට ලක්වන වන බව වාර්තා වේ.²⁰ එසේම රජයට සහය දක්වන දෙමළ කණ්ඩායම් සාමාජිකයින්ටද එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය මගින් හිරිහැර සිදු කරන බවට වාර්තා වී ඇත. වාර්තා අනුව 2002 සැප්තැම්බර් 1 වන දින ඊලාම් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ජනතා පක්ෂයේ සහයකයන් දෙදෙනෙකුට එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය මගින් පහරදීමකට ලක් කර ඇත.²¹

3.2 අත්අඩංගුවට ගැනීම් සහ රඳවාතබාගැනීම්

2002 වර්ෂය තුළදී අත්අඩංගුවට ගැනීම් හා රඳවාතබාගැනීම් අපරාධ විමර්ශන ක්‍රියාදාමයේ කොටසක් ලෙස දිගටම පැවතුණි. නමුත් ත්‍රස්තවාදය වැලැක්වීමේ පනත යටතේ රජය සැකකරුවන්ට අත්අඩංගුවට ගැනීමෙන් වැලකී සිටි නිසා පසුගිය වර්ෂය සමග සංසන්දනය කිරීමේදී නිතරානුකූල නොවන අත්අඩංගුවට ගැනීම් හා රඳවා තබාගැනීමේ සංඛ්‍යාව පහල මට්ටමක ඇත.

3.2 (1) ත්‍රස්තවාදය පිටුදැකීමේ පනත යටතේ රඳවාතබාගන්නන්.²²

සාම ක්‍රියාදාමයන් දියත් වෙමින් පවතින විට ත්‍රස්තවාදය පිටුදැකීමේ පනත යටතේ රඳවාසිටින පුද්ගලයන් සංවිධානයේ හා මානව හිමිකම් ක්‍රියාකාරී සාමාජිකයින්ගේ සැලකිල්ලට භාජනය විය. වාර්තාවන අන්දමට ත්‍රස්තවාදය පිටුදැකීමේ පනත යටතේ රඳවාතබාගෙන 1700 ට ආසන්න ප්‍රමාණයක් බන්ධනාගාරගත කොට ඇත. ජනවාරි අග භාගයේදී නිදහස් දිනය සැමරීම පිණිස ජනාධිපතිතුමා 2500 ක් පමණ අපරාධකරුවන්ට සමාව දීම නිසා, විවිධ සිරකඳවුරුවල සිටින ත්‍රස්තවාදය වැලැක්වීමේ පනත යටතේ රඳවාගත් දෙමළ පුද්ගලයින් 473 ක් පමණ ඔවුන්ගේ නඩු ගැන නැවතත් පරීක්ෂණ පවත්වන ලෙස ඉල්ලමින් උපවාසයක්²³ දියත් කරන

²⁰ "The Sri Lanka Monitor" නො. 175, අගෝස්තු 2002. British Refugee Council

²¹ "The Sri Lanka Monitor" නො. 175, අගෝස්තු 2002. British Refugee Council

²² ත්‍රස්තවාදය පිටුදැකීමේ පනත යටතේ අත් අඩංගුවට ගැනීම් හා රඳවාතබාගැනීම් සම්බන්ධයෙන් දීර්ඝ සාකච්ඡාවක් සඳහා "Taming of the Beast Judicial Responses to the state violence in Sri Lanka" බලන්න. ආචාර්ය දීපිකා උඩුගම - LST Review ඛණ්ඩ අංක 9. Issue - 137 1999 මාර්තු නිතිය හා සමාජය භාරය, කොළඹ සහ "PTA" Violates International human rights standards" එස්.ටී. ගනේෂ්ලිංගම් "Beyond the wall" ජුනි අගෝස්තු 2002 Home for human rights Colombo.

²³ "The Sri Lanka Monitor" නො. 168, ජනවාරි 2002

ලදි. නැවතත් පුළු මාසයේ ත්‍රස්තවාදය පිටුදැකීමේ පනත යටතේ කළුතර හා මඩකලපුව තුළ රඳවාගෙන සිටි පුද්ගලයින් 100 ක් පමණ ඔවුන්ව මුදා හරින ලෙස ඉල්ලමින් උපවාසයක් දියත් කරන ලදි.

ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනයට අනුව 2002 අගභාගයේදී ත්‍රස්තවාදය වැලැක්වීමේ පනත යටතේ රඳවා සිටි තැනැත්තන් 65ක් පමණ හැර අනෙක් අයව මුදා හරින ලදි.²⁴

3.3 වධහිංසා

වර්ෂය තුළදී වධහිංසා කිරීම් ඉතාමත් දැඩිව පැතිරී තිබූ ගැටළුවක් වූ අතර විශේෂයෙන්ම පොලිස් නිලධාරීන් මගින් කළ වධහිංසා සම්බන්ධ සිද්ධීන් රටේ සෑම ප්‍රදේශයකින්ම පාහේ වාර්තා වී ඇත. මෙම වධහිංසා සම්බන්ධ සිද්ධීන්ගේ සංඛ්‍යාව සහ එහි ඇති බරපතලකම අනුව බැලූකළ ඒ පිළිබඳව දැඩි අවධානයක් යොමුකළ යුතු බව පෙනී යයි. දෙසැම්බර් මාසයේදී ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනය මෙම වධහිංසා නැවැත්වීම සඳහා පියවර ගන්නා ලෙස රජයෙන් ඉල්ලා සිටින ලදි. එසේම මෙම වධහිංසා නවතාලීමටත් ඒවා විමර්ශනය කිරීම් සඳහාත් පොලිසියේ, මහේස්ත්‍රාත්වරුන්ගේ හා වෛද්‍යවරුන්ගේ කාර්යභාරයන් පිළිබඳව ඉතා හොඳ අපක්ෂපාති පරීක්ෂණ පවත්වන ලෙසද ඉල්ලා සිටී අතර සාධාරණ හේතු අනුව යම් වධහිංසාවක් සිද්ධ වී තිබේයැයි විශ්වාස කළ හැකිනම් ඒ සඳහා විමර්ශනය කිරීමට පොලිසියේ මැදිහත් වීමෙන් තොරව අපරාධ විමර්ශන ආරම්භ කිරීමට අවශ්‍ය බලතල හා විශේෂඥයින්ගෙන් සමන්විත ස්වාධීන විමර්ශන කණ්ඩායමක් පිහිටුවන ලෙසද උපදෙස් දෙන ලදි.²⁵

3.3.1 ගල්කිරියාගම පොලිස් ස්ථානය

වධහිංසා සම්බන්ධ සිද්ධීන් කීපයක් අනුරාධපුර දිස්ත්‍රික්කයේ ගල්කිරියාගම පොලිස් ස්ථානයේදී සිදුවූ බව වාර්තා වී ඇත. ප්‍රථම මාස 8 ඇතුළත මෙම පොලිස් ස්ථානය තුළ වධහිංසා සම්බන්ධ චෝදනාත්මක සිද්ධි 8ක් ප්‍රචන්පත් මගින් අනාවරණය කර

²⁴. ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනය (Amnesty international) වාර්තා 2003

²⁵. ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනය මුද්‍රණ නිකුතුව, 2002 නොවැම්බර් 1වන දින. AI Index ASA 37/017/2003 (public)

ඇත.²⁶ තොම්පලයායේ උක්කුවා, පබෝගම කැකිරාවේ දේවලගේ ගුණපාල, තලාගම නිහාල් කාන්ත, උදය කුමාර, ප්‍රනීත් වන්දන, ප්‍රසන්න සුමිත්, අපිත් ජයන්ත, සනත් සමිර, ගයාන් වමිර, අකුරුස්ස ගමගේ නෙල්සන් සිල්වා, කිරිභාමිගේ පුංචිරාළ, ඒකනායක මුදියන්සේලාගේ සුනිල් ඛණ්ඩාර සහ අලුත්ගෙදර සියඹලාවේ සිසිර ඛණ්ඩාර යන අය මෙම පොලිස් ස්ථානය තුළ වධහිංසාවට ලක්වූ අයගෙන් සමහරකි. පොලිස් ස්ථානාධිපති පුවත්පතකට කියා සිටියේ දැඩිකියා මාර්ග ගැනීමෙන් අපරාධ මර්ධනය කිරීමට හැකිවූ බවයි.²⁷ නමුත් මෙම පොලිස් ස්ථානාධිපතිට විරුද්ධව ගත් කිසිම ක්‍රියාමාර්ගයක් ජනමාධ්‍ය තුළින් වාර්තා වී නොමැත.

3.3.2 ලිංගික වධහිංසා

2002 වර්ෂයේ පොලිස් හා යුදහමුදා සිරකළවුරු වල රඳවාසිටි ස්ත්‍රීන්ට ලිංගිකව වධහිංසා කිරීමේ සිද්ධි වාර්තා විය.²⁸ මෙම සිද්ධීන් සම්බන්ධව වගකීමටත්²⁹ ස්ත්‍රී දූෂණයන් වලකාලීම සඳහාත් නිර්දේශ රාශියක් 2002 ජනවාරියේදී ජාත්‍යන්තර සෞම්‍ය ආයතනය විසින් ශ්‍රී ලංකා රජයට ඉදිරිපත් කළේය. ඉදිරිපත් කළ නිර්දේශ වූයේ:

- කාන්තාවන්ට එරෙහි සියලුම ආකාරයේ වෙනස්කම් පිටුදැකීම සඳහා ඇති එක්සත් ජාතීන්ගේ ප්‍රඥප්ති කෙටුම්පත් රජය ස්ථිර කළයුතු බව,
- එසේම කාන්තාවන් අත් අඩංගුවට ගැනීමේ හා කාන්තාවන් ඛන්ධනාගාරගත කිරීමෙන් පසු ඔවුන්ගෙන් ප්‍රශ්න කිරීම කාන්තා නිලධාරීන්ගේ ඉදිරියේ කිරීමට අවශ්‍ය පියවර රජය ගතයුතු බව,
- රජය සියලුම වෛද්‍ය නිලධාරීන්ගේ හා මහේස්ත්‍රාත්වරුන්ගේ කාර්යභාරයක් සම්බන්ධ නිරන්තර අවධානය යොමු කිරීමෙන් පසුව

²⁶ "රාවය" 25-08-2002

²⁷ Ibid

²⁸ ජාත්‍යන්තර සෞම්‍ය ආයතන වාර්තා කර ඇත්තේ 2001 වර්ෂයේ ලිංගික වධහිංසා සම්බන්ධයෙන් සිද්ධි 8 ක් වාර්තා වී ඇති බවයි. ඉහත සඳහන් කළ සිද්ධි වලින් අවස්ථා 4 කදීම කාන්තාවන්ට දූෂණය කිරීමට ලක්කොට ඇත. "Sri Lanka Rape in Custody Amnesty International" ඔලන්ත. 2002 ජනවාරි.

²⁹ Ibid

අධිකරණ වෛද්‍ය නිලධාරීන්ගේ විශේෂයෙන්ම දිසා වෛද්‍ය නිලධාරීන්ගේ පුහුණුව වර්ධනය කිරීමට සුදුසු සියලුම පියවර ගත යුතු බව, හා

- වූදිතයන් අධිකරණය ඉදිරියට ගෙනවිත් නඩු පැවරීමටත්, කාර්යක්ෂම ලෙස විමර්ශනයන් කිරීම සඳහා ඛන්ධනාගාර තුළ සිදුවන ස්ත්‍රී දූෂණ සම්බන්ධයෙන් පවතින නීති හා අයතනික ව්‍යුහය හා සම්බන්ධව විධිමත් අධ්‍යයනයන් රජය මගින් දියත් කළ යුතු බවයි.

කුරුණෑගල දිස්ත්‍රික්කයේ වාරියපොළ පොලිස් කොට්ඨාශයේ ඛමුණාකොටුව ඉහළදිගල්ලේ නන්දනී ශ්‍රියාලතා හේරත් නම් කාන්තාව 2002 මාර්තු 8 වන දින වාරියපොළ පොලිසිය මගින් අත් අඩංගුවට ගත් අතර ඇයව දවස් 3ක් පමණ සිරභාරයේ රඳවාගෙන තිබුණි. එහිදී පොලිස් නිලධාරීන් කෲර ලෙස ඇයගේ යෝනි මාර්ගයට රබර් ටියුබයක් ඇතුළත් කරමින් ඇයට ලිංගිකව වධහිංසා කොට ඇත. ඇයව පොලිස් ස්ථානයට ගෙන ගොස් ඇත්තේ ඇය සොරකමක් හා සම්බන්ධයැයි සැකකොට ඇතෙන් ඒ සඳහා කටඳුන්තරයක් සටහන් කර ගැනීම පිණිසයි.³⁰ පසුව වාර්තා වූ අන්දමට වාරියපොළ පොලිස් ස්ථානාධිපති හා උපපොලිස් පරීක්ෂකවරයකු, වාරියපොළ මහේස්ත්‍රාත් උසාවියේදී නන්දනී ශ්‍රියාලතාට වධහිංසා කිරීම සම්බන්ධයෙන් චෝදනා ලැබීය.³¹ නඩුව 2002 සැප්තැම්බර් 31 වන දින ආරම්භ වූ අතර අවුරුද්ද අවසානයේදීත් නඩුව විභාග වෙමින් පැවතුණි. මෙම සිද්ධියට සම්බන්ධ වූ පොලිස් නිලධාරීන් පස්දෙනෙකු පසුව වාරියපොළ පොලිස් ස්ථානයෙන් මාරුකොට යැවූ බව වාර්තා විය.

3.3.4 හිනිදුම දී පාසල් ශිෂ්‍යයන් දෙදෙනෙකුට වධහිංසා කිරීම

ගාල්ල දිස්ත්‍රික්කයේ, හිනිදුම මල්ලිකා මහා විදුහලේ ශිෂ්‍යයන් දෙදෙනෙකුට පුලි මාසයේදී හිනිදුම පොලිස් ස්ථානයේදී පොලිස් නිලධාරීන් විසින් දරුණු වධහිංසා වලට භාජනය කළ බව වාර්තා විය. එම ශිෂ්‍යයන් වූයේ අවුරුදු 10 ක් වයසැති ශිරාන් රසික සහ අවුරුදු 13 ක් වයසැති කසුන් මදුසංක නම් වූ අයයි. පාසල් අවන්හලෙන් ඛනිස් ගෙඩි 2ක් සොරකම් කළායැයි සැකපිට 2002 ජූලි 8 වනදින ඔවුන්ව අත් අඩංගුවට ගන්නා ලදී.³² මෙම සිසුන් දෙදෙනාට සැකකොට ඔවුන්ට

³⁰ රාවය - 28.04.2002

³¹ ලංකාදීප - 08.08.2002

³² දිවයින - 05.08.2002

පහර දී ඔවුන්ගේ හිසකෙස් ද උගුලා දමා තිබුණි. ඔවුන්ගේ නියාපොතු යටින් ඇල්පෙනෙති හා කුඩා කටු ඇතුල් කර තිබුණි. පසුව ඔවුන් දෙදෙනා ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේදී ඔවුන්ගේ මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් කඩවීම සම්බන්ධව පොලිස් නිලධාරීන්ට විරුද්ධව නඩුවක් ගොනු කළ අතර ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය මෙම නඩුව විභාග කිරීම සඳහා මූලික අවසර ලබාදුණි.³³ අවුරුද්ද අවසානයේදීත් නඩුව විභාග වෙමින් පැවතුණි.

3.3.5 ලෙඩනනයේ විදේශ ගතව සිටි කාන්තා සේවිකාවන් දෙදෙනෙකුට කළ වධහිංසා හා අමානුෂික සැලකීම්.

ශ්‍රී ලංකා තානාපති කාර්යාලය මගින් පලායන විදේශගත කාන්තාවන් තාවකාලිකව රඳවාගෙන සිටි ආරක්ෂිත නිවාසයක් තුළ කාන්තාවන් දරුණු ලෙස අමානුෂික වධහිංසාවලට ගොදුරු වූ බව ජනවාරි මාසයේදී වාර්තා විය. වාර්තාවන අන්දමට එහි කාන්තාවන්ට දවසකට කෑම වේලවල් 2ක් පමණක් දී ඇති අතර සනිපාර්ශ්වක නොවන වැසිකිලියක් පමණක් ඔවුන් 140 දෙනෙකුට පමණ පාවිච්චියට ලබා දී තිබුණි. එසේම එක් කාන්තාවක් තානාපතිකාර්යාලයේ නිලධාරියෙකු විසින් දූෂණය කොට ඇති බවත් අනෙක් තරුණ කාන්තාවන් කීපදෙනෙකුට ගණිකා වෘත්තියේ යෙදීමට ඔවුන් බලකළ බවත් වාර්තා විය.³⁴

3.4 අත්අඩංගුවේදී සිදු වන මරණ

වර්ෂ 2002 තුළදී ඛන්ධනාගාරය තුළ සිදුවූ මරණ 8ක් පිළිබඳව වාර්තා වී ඇත.³⁵ අප්‍රේල් මාසයේදී ගනේමුල්ල මුද්දරාගම ජයරත්න රණසිංහ මිරිගම පොලිස් ස්ථානයේ සිරභාරයේ සිටියදී මරණයට පත්විය. පොල් සොරකමක් සඳහා චෝදනා ලබා 2002 අප්‍රේල් 10 වන දින ඔහුව අත් අඩංගුවට ගෙන තිබුණි.³⁶

උපාලි ජයරත්න නම් අවු: 32 ක් වයසැති පුද්ගලයෙකු කුරුවිට සිරමැදිරියක් තුළ රඳවා තබාගෙන සිටියදී ඛන්ධනාගාර නිලධාරීන්ගේ පහරදීමක් නිසා මරණයට පත්විය. නමුත් මහේස්ත්‍රාත් පරීක්ෂණ වලදී මිය ගිය තැනැත්තාගේ මව සාක්ෂි

³³ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ/මූලික අයිතිවාසිකම් අයදුම් 483/2002 සහ 484/2002

³⁴ "Daily Mirror" 04.01.2002

³⁵ පුවත්පත් වල වාර්තා විය. ඛන්ධනාගාර තුළ මියගිය සත්‍ය මරණ සංඛ්‍යාවන් වෙනස්විය හැක.

³⁶ ලංකාදීප- 20-04-2002

දුන්නේ ඔහුව අත්අඩංගුවට ගන්නා අවස්ථාවේ ඔහු හොඳ සෞඛ්‍ය තත්වයෙන් සිටි බවයි.³⁷ පශ්චාත් මරණ පරීක්ෂණ විභාගයේදී රත්නපුර අධිකරණ වෛද්‍ය නිලධාරියා හෙළිදරව් කළේ ඔහුගේ මරණය සිදු වී ඇත්තේ මොළයට සිදුවූ දරුණු හානි හා තුවාල මගින් බවයි.³⁸

ජුනි මාසයේදී, 19 හැවිරිදි මාකොල උතුර පදිංචි සුසිල් ජයලත් නැමැත්තා සපුගස්කන්ද පොලිස් ස්ථානයේ ඔන්ධනාගාරයේ සිටියදී මරණයට පත්විය. ඔහුව ගත්පා³⁹ ලඟ තබා ගත්තේයැයි සැකපිට 2002 ජුනි 29 වන දින දෙහිමුල්ල හිදී අත්අඩංගුවට ගනු ලැබීය.

එසේම එදිනටුවා එම්.කේ. පියරත්න ජුලි මාසයේදී පේරාදෙණිය පොලිස් ස්ථාන ඔන්ධනාගාරය තුළ සිටියදී පොලිස් නිලධාරීන්ගේ පහරදීමකින් පසු මරණයට පත්විය.⁴⁰ ඔහු රෝගියෙකු ලෙස පේරාදෙණිය රෝහලට ඇතුළත් කර සිට පසුව තමන්ගේම කැමැත්තෙන් රෝහලෙන් පිටවී යන විට පේරාදෙණිය පොලිසිය මගින් 2002 ජුලි 3 වන දින අත්අඩංගුවට ගන්නා ලදී. එදින ඔහුව අත්අඩංගුවට ගනු ලැබුයේ නුවර-කොළඹ මාර්ගයේදීය. වාර්තාවන අන්දමට රෝහලට පිටතින් ගාල්කර තිබූ වාහනයකට නැග ඔහු තම නිවස ලගින් ඔහුව ඇරලන්නයැයි එම රියදුරාගෙන් ඉල්ලා තිබුණි. රියදුරා එය ප්‍රතික්ෂේප කළ නිසා දෙදෙනා අතර ඔහින්බස් විමක් ඇති වී තිබුණි. පසුව පොලිසිය මැදිහත් වී එම පුද්ගලයාට අත්අඩංගුවට ගෙන පේරාදෙණිය පොලිස් ස්ථානයට ගෙන ගියහ. පොලිස් ස්ථානාධිපති පුවත්පතකට කියා තිබුණේ මිය ගිය පුද්ගලයා ඔහුගේ හිස ඔහු විසින්ම පොළවේ ගසා ගැනීමෙන් පසු මිය ගිය බවත් පොලිස් නිලධාරීන් ඔහුට පහර දී නොතිබුණු බවත්ය.

අවුරුදු 26ක් වයසැති වතුරැගම, කන්නිමහර පදිංචි රංජිත් කරුණාරත්න 2002 ඔක්තෝම්බර් 25 වනදින කිරිඳිවැල පොලිස් ස්ථානයේදී පොලිස් නිලධාරීන්ගේ පහරදීමක් නිසා පොලිස් සිරමැදිරියේදී මරණයට පත්විය. සොරකම් කිරීමක් සම්බන්ධයෙන් සැකපිට රංජිත් කරුණාරත්නව 2002 ඔක්තෝම්බර් 20 වන දින අත්අඩංගුවට ගනු ලැබිණ. රාගම අධිකරණ වෛද්‍ය නිලධාරීවරයා 2002 නොවැම්බර්

37. දිනමිණ - 30-04-2002

38. Ibid

39. රාවය - 14.07.2002 සහ දිවයින - 07.07.2002

40. රාවය - 21.07.2002

1 වන දින⁴¹ පුගොඩ මහේස්ත්‍රාත්වරයාට වාර්තාවක් බාරදුන් අතර ඔහු නිගමනය කර තිබුණේ මොට ආයුධයකින් ඇති කළ තැල්මක් හේතුකොටගෙන ඇතිවූ අධික අහන්තරික ලේ ගැලීමකින් හා කම්පනයක් මගින් මරණය සිදුවී ඇති බවයි.⁴²

පිංගමුවේ, වෙරළගමපොළ අනුරගොඩ අවුරුදු 77 ක් වයසැති අප්පුහාමිලාගේ පියදාස නැමැත්තා නොවැම්බර් මාසයේදී පොලිස් නිලධාරීන්ගේ වධහිංසාවට ලක් වීමකින් පසු කිරිඳිවැල පොලිස් සිරභාරයේදී මිය ගියේය.⁴³ රාගම අධිකරණ වෛද්‍ය නිලධාරියා සහතික කළේ මොට ආයුධයකින් කෙළින්ම ඔලුවට දුන් පහරදීමකින් මරණය සිදුවී ඇති බවයි.⁴⁴

අවුරුදු 41ක් වයසැති අතපත්තු මුදියන්සේලාගේ නිමල් බණ්ඩාර නම් තිදරු පියෙක් සැප්තැම්බර් මාසයේදී පොලිස් නිලධාරීන්ගේ පහරදීමකට ලක්ව ආණමඩුව පොලිස් ස්ථානයේදී මිය ගියේය. ගවයෙකු සොරකම් කළායැයි යන සැකය පිට ගම්මුන් විසින් ඔහුව අත්අඩංගුවට ගෙන ආණමඩුව පොලිස් ස්ථානයට බාරදී තිබිණි.⁴⁵

සැප්තැම්බර් මාසයේදී හෙරොයින්⁴⁶ මිලිග්‍රෑම් 10 ක් ලඟතබා ගැනීමේ චෝදනාව මත 2002 සැප්තැම්බර් 21 වනදින අවුරුදු 28 ක් වයසැති වික්‍රම ආරච්චිලාගේ කමල් වික්‍රමආරච්චි නවගමුව පොලිස් ස්ථානයේදී මරණයට පත්විය.

3.5 දඬුවමින් මිදී සිටීම

මානව හිමිකම් අපයෝජන, උල්ලංඝනය කිරීම් හා වධහිංසා පමුණුවා වරදකරුවන් වූ පුද්ගලයින් දඬුවම් නොවිඳ එයින් බේරීසිටීම අවධානය යොමු කළ යුතු ගැටළුවක් වී ඇත. රජය මෙම ගැටළුව මැඩලීම සඳහා සාධාරණ පියවර ගැනීමට අපොහොසත් වී ඇත.

⁴¹. දිවයින - 28.10.2002

⁴². ලක්ඛම - 15.11.2002

⁴³. ලංකාදීප - 18.01.2002

⁴⁴. දිවයින - 17.01.2002

⁴⁵. ලංකාදීප - 06.09.2002

⁴⁶. ලංකාදීප - 26.09.2002

ඉහත සඳහන් කළ තන්දනී ශ්‍රියාලතාගේ වධහිංසා කිරීම පිළිබඳ නඩුවේදී චෝදනාලැබූ පොලිස් ස්ථානාධිපතිට එරෙහිව ක්‍රියාකිරීම වලකාලීම පිනිස කාන්තා කටයුතු භාර ඇමති මැදිහත් වී ඇත.⁴⁷ එසේම අනතුරට පත්වූ තැනැත්තියගේ නීතිඥවරයන්ටද පොලිසිය මගින් තර්ජන එල්ල කොට තිබූ බව වාර්තාවිය.⁴⁸

4. අධිකරණමය වර්ධනයන්

පුද්ගල සුරක්ෂිතභාවය හෝ ඝාත භාවය සම්බන්ධයෙන් වර්ෂය තුළ ඉතා වැදගත් අධිකරණමය සංවර්ධන දෙකක් දක්නට ලැබුණි.⁴⁹ පළමුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 11 වන ව්‍යවස්ථාව උල්ලංඝනය කිරීම සම්බන්ධව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට පැමිණිලි කරන මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් නඩුවලදී විපතට පත් පුද්ගලයෙකු වෙනුවෙන් වෙනත් අයකුට නඩුවට පෙනී සිටීම සඳහා ඇති නෛතික ඉඩකඩ පුළුල් කළ අතර, දෙවනුව ස්ත්‍රී දූෂණය වධහිංසාවේම කොටසක් ලෙස ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් පිළිගනු ලැබීය.

4.1 වධහිංසා සම්බන්ධයෙන් මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් අයදුම්වලදී විපතට පත් පුද්ගලයෙකු වෙනුවෙන් පෙනී සිටීමට ඇති හැකියාවයි.

ශ්‍රියානි සිල්වා ඒ. ඉදිමල්ලගොඩ සහ අනෙකුත් සයදෙනා⁵⁰ නඩුවේ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ තීන්දුව පුද්ගල අභිමතවත්වය⁵¹ හා සම්බන්ධ අයිතින් පිළිබඳ ඉතා වැදගත් තීන්දුවකි. 2002 ජුනි 12 වන දිනදී පොලිස් අත්අඩංගුවට ගැනීමෙන් දින 6කට පසුව සිරමැදිරිය තුළ මියගිය සිරකරුගේ බිරිඳ මෙහි පෙත්සම්කරු විය.⁵² ඇය චෝදනා කරනු ලැබුයේ චිත්තිකරු වූ පොලිස් නිලධාරියා විසින් තම ස්වාමිපුරුෂයාගේ 11, 13(1) සහ 13(2) යන ව්‍යවස්ථා යටතේ ඇති මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය කර ඇති බවත් ඒ සඳහා ඇයට හා තම අවුරුදු 2 1/2 ක් වයසැති දරුවාට වන්දි ලබාදෙන ලෙසත්ය.

⁴⁷. ibid

⁴⁸. ජාත්‍යන්තර සමා ආයතනය ASA 37/014/2002 2002 සැප්තැම්බර් 10

⁴⁹. එම්. රත්නායකගේ "Judicial Protection of human rights" හි පරිච්ඡේදය බලන්න.

⁵⁰. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ/මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් අයදුම් (SC FR Application 471/2002)

⁵¹. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ වාර්තා (SC Minutes) 10.12.2002

⁵². මූලික පෙත්සම් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ නීතිඥයෙකු මගින් ගොනුකළ අතර පසුව මියගිය සිරකරුගේ බිරිඳව නඩුවේ පෙත්සම්කරු ලෙස ඇතුළත් කිරීමට උසාවියේ අවසර ඇතිව පෙත්සම් සංශෝධනය කරන ලදී.

වගඋත්තරකරුවන් වෙනුවෙන් දැක්වූ විරෝධතා වූයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ 126(2) ව්‍යවස්ථාව අනුව පෙත්සම්කරුට නඩුව සඳහා පෙනී සිටීමට හැකියාවක් නැති බවයි. 126 (2) ව්‍යවස්ථාව මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් අයදුම් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට ඉදිරිපත් කළ යුතු ආකාරය පෙන්වා දෙයි.

මේ අනුව උසාවිය විසින් තීරණය කළයුතු ප්‍රශ්නය වූයේ 126(2) ව්‍යවස්ථාව යටතේ විපතට පත් පුද්ගලයා හැර අනෙක් අයකුට (මෙහිදී ඔහුගේ බිරිඳ) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට පැමිණිල්ලක් කළ හැකිද නොහැකිද යන්නයි.

නමුත් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය බහුතර මතයකින් (විනිසුරු බණ්ඩාරනායක සමග අගවිනිසුරු එකඟවෙමින්) වගඋත්තරකරුවන්ගේ ප්‍රධානතම විරෝධතාවය නිෂ්ප්‍රභා කරන ලදී. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ තීන්දුව සම්බන්ධයෙන් හේතු දැක්වීම කරනු දෙකක් මත පදනම් විය. "පිළියමක් නොමැතිව කිසිම අයිතියක් තිබිය නොහැක" හෙවත් "ubi Judis ibi remedium" නම් වූ නියමය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය පිළිගත් අතර එසේ නොකලේ නම් ඒ තුළින් ඇතිවීමට තිබූ නිත්‍ය විරෝධීබව හෝ අයුක්තිසහගත බව ගැනද උසාවිය අවධානය යොමු කළේය.

විනිසුරු බණ්ඩාරනායක පැවසුයේ,

...අත්අඩංගුවට ගෙන, බන්ධනාගාරගත කර වධහිංසා වට ලක්වීමෙන් පසු මරණයට පත්වූ මෙම තැනැත්තාට ඔහුගේ මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් කඩවීම සම්බන්ධයෙන් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ මෙම අධිකරණය තුළින් පිළියමක් සෙවීමට අයිතියක් ඇත. ඔහුගේ මරණය නිසා ඔහු සතු මෙම අයිතිය නැති වී හෝ අකාර්යක්ෂම වූවායැයි කිසි ලෙසකවත් තර්ක කළ නොහැක්කේ, විශේෂයෙන්ම මෙම මරණය මෙම අයිතින් කඩ කිරීම නිසාම ඇති වූ ප්‍රධානම හේතුවලය වී තිබීම නිසයි.

එම නිසා මෙවැනි අර්ථ කථනයක් හෝ අර්ථ දැක්වීමක් නොදෙන්නේ නම් එයින් අදහස් වන්නේ යම් පුද්ගලයෙකු වධහිංසාවට ලක්වී එයින් ගැලවී පසුව උසාවිය ඉදිරියේ තම අයිතින් සම්බන්ධයෙන් පැමිණිලි කිරීමට හැකි අතර, එම වධහිංසා වල දරුණුකම නිසාම ඔහු මරණයට පත් වුවහොත් ඔහුට මෙම උසාවිය ඉදිරියේ තම අයිතින් වෙනුවෙන් කරුණු දැක්වීමට

නොහැකි වන බව පෙන්වන ඉතා අනූන හෝ අඥාන සහගත තත්ත්වයක් ඇති වන බවයි.⁵³

එම නිසා ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට එන මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් හා සම්බන්ධ අයදුම්වල කෙනෙකු වෙනුවෙන් පෙනී සිටීමට ඇති හැකියාව සම්බන්ධයෙන් ඉදිරියේදී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය දෙන නියෝග ගැන සොයාබැලීම ඉතාමත් වැදගත් විය හැක. නමුත් ඉතාමත් වැදගත් කරුණක් ලෙස දැක්විය යුත්තේ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය සෝමාවතී ඒ. වීරසිංහ සහ අන්අය⁵⁴ නම් නඩුවේ තීරණය නිශ්ප්‍රභා නොකළ බවයි. උසාවිය නඩුවේ විස්තරය හා කරුණු මත එය පැහැදිලි ලෙස වෙනස්කොට හඳුනාගත්හ. විනිසුරු බණ්ඩාරනායක පැවසුවේ,

"මාගේ අදහස වන්නේ විත්තිකරු වෙනුවෙන් පෙනී සිටි උගත් නීතිඥවරයා දැඩි විශ්වාසයක් තැබූ සෝමාවතී ඒ වීරසිංහ නඩුවේ විස්තරය හා කරුණු මත එය වෙනස්කොට හඳුනාගත හැකි බවයි..."

සෝමාවතී නඩුවේදී සැබෑ පැමිණිලිකරුගේ බිරිඳ විසින් තම ස්වාමි පුරුෂයාගේ මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් කඩ කළේයැයි කියමින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 11, 13(1), 13(2), 23(5) සහ 13(6) යන ව්‍යවස්ථා යටතේ නඩුව ගොනු කළාය. නමුත් නඩුව ගොනු කළ අවස්ථාවේ මරණයට පත්වූ තැනැත්තා සිටියේ මහර සිරිමැදුර තුළය. එම පැමිණිල්ල තුළ මෙම සත්‍ය පැමිණිලිකරුව 4 වන වගඋත්තරකරු වශයෙන් නම්කොට තිබිණි.

නමුත් අප ඉදිරියේ ඇති මෙම නඩුවේ ඇති සාක්ෂි ඊට වඩා වෙනස්ය.⁵⁵

සෝමාවතී නඩුවේ තීන්දුව විස්තර හා කරුණු මත වෙනස්කොට හඳුනාගත් නිසා, ශ්‍රියානි සිල්වා නඩුවේ තිබූ නියමයන් අදාළ වන්නේ වධහිංසාවෙන් පමණක් නිසා තුවාලවීම් වලට භාජනය වූ පුද්ගලයකු සම්බන්ධයෙන් පමණකි.

⁵³ ඉහත 6, පිටුව අංක 7

⁵⁴ (1990) 2 SLR 12

⁵⁵ ඉහත 52, පිටු අංක 5

4.2 වධහිංසා කිරීමේ කොටසක් ලෙස පිළිගැනෙන ස්ත්‍රී දූෂණ හා ලිංගික අතවරයන්

වේලු අර්සා දේවි එ. එච්.පී. කමල් ප්‍රේමතිලක සහ අනෙක් පස්දෙනා⁵⁶ නම් නඩුවේදී ස්ත්‍රී දූෂණය වධහිංසාවේම කොටසක් ලෙස ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය හඳුනාගත්තේය. මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් අයදුම් සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකා ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය හමුවේ මෙම ප්‍රශ්නය මතු වූ ප්‍රථම අවස්ථාව මෙය විය.

පෙත්සම්කරු චෝදනා කරන්නේ 2001 ජුනි 23 වන දින රාත්‍රී 11 ට පමණ පළමුවන හා දෙවන විත්තිකරුවන් විසින් සෝදිසිකරන ස්ථානයකදී ඇයව නවතාගෙන 2001 ජුනි 24 වන දින උදේ 3.00ට පමණ පළමුවන හා තුන්වන විත්තිකරු ඇයව සෝදිසි ස්ථානයේ පසුපසට කැඳවාගෙන ගොස් පසුව ඔවුන් කීපදෙනෙකු විසින් ඇයව දූෂණය කළ බවයි. ඒ අනුව ඇය චෝදනා කළේ වධහිංසා වලට භාජනය නොවී සිටීමට ඇය සතුව ඇති මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය වී ඇති බවය. මේ අනුව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය ප්‍රකාශ කළේ විත්තිකරුවන් කීපදෙනෙකු විසින් ඇයට වධහිංසා කිරීම නිසා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 11 වන ව්‍යවස්ථාවට අනුව ඇගේ මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය කර ඇති බවයි.

යෝගලිංගම් එ විජේසේකර සහ අටදෙනා⁵⁷ නඩුවේදී ප්‍රකාශ කළේ "ඛරපතල ලිංගික අතවරයන්"⁵⁸ වධහිංසාවක් ලෙස දැක්විය හැකි නිසා එය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 11 වන ව්‍යවස්ථාව උල්ලංඝනය කිරීමක් විය හැකි බවයි. මෙහිදී පැමිණිලිකරුව මිගමුව පොලිස් ස්ථානයේදී අත්අඩංගුවට ගන්නා ලදී. සිරමැදිරිය තුළදී ඇයට වධහිංසා කළ පොලිස් නිලධාරියා යම් ප්‍රකාශයක් කීපයකට ඇයගේ අත්සන තබන ලෙස අණකළ අතර එය ප්‍රතික්ෂේප කළ විට එක් පොලිස් නිලධාරියෙකු එය අත්සන් නොකරන්නේනම් මීරිස්තුඩු වල පොලවා ගත් කෙසෙල් මලක් පෙන්වා එය ඇයගේ යෝනි මාර්ගයට ඇතුළත් කරන බව කියා ඇත. පසුව එම ප්‍රකාශනවලට අත්සන් කිරීම ප්‍රතික්ෂේප කළවිට ඇයට තම උඩු වස්ත්‍රය වූ හැට්ටිය ගලවා ඇයගේ ඇස් එයින් ආවරණය කර මේසයක් මත දිගාවන ලෙස බල කර ඇත. පසුව ඇය එසේ

⁵⁶. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ/මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් අයදුම් නො. 401/2002 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ වාර්තා 24. 01.2002

⁵⁷. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ/මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් අයදුම් 186/201 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ වාර්තා 23.05.2002

⁵⁸. දණ්ඩ හිඟ සංග්‍රහයේ 365 (ටී) වගන්තිය ඛරපතල ලිංගික අපයෝජනයක් (Grave Sexual Abuse) අර්ථ දැක්වයි. ශ්‍රී ලංකා දණ්ඩ හිඟ සංග්‍රහයේ 363 වගන්තියට අනුව ස්ත්‍රී දූෂණය අර්ථ දැක්වීමට අනුව පුරුෂ ලිංගයට අමතරව බලහත්කාරයෙන් ඇතුළත් කරන යම් කිසි දෙයක් ස්ත්‍රීදූෂණයක් හැටියට පිළිගොතැනේ.

මේසයේ දිගා වූ විට පොලිස් නිලධාරීන් 4 දෙනකු විසින් ඇගේ දෙපා ඇඳ තබා එම කෙසෙල් මල බලයෙන්ම ඇයගේ යෝනි මාර්ගයට විනාඩි 15 ක් පමණ ඇතුල් කරමින් හා ගනිමින් ඇයට වධහිංසා කර ඇත.⁵⁹

වෛද්‍ය සාක්ෂි ඉතාමත් හොඳින් ඇයගේ ප්‍රකාශයේ තහවුරු කළ නිසා ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය ප්‍රකාශ කළේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 11 වන ව්‍යවස්ථාව තුළින් ආරක්ෂා කර ඇති ඇයගේ මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය වීමක් කර ඇති බවයි. ස්ත්‍රී දූෂණ හා ලිංගික අපයෝජන වධහිංසා කිරීමේම කොටසක් ලෙස හඳුනාගැනීම නිසා අන්තර්ජාතික ප්‍රමිතීන් සමඟද මෙම නඩු තීන්දු දෙක ඉතා හොඳින් ගැලපේ. නමුත් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය මෙම තීන්දුව දීමේදී අන්තර්ජාතික තත්ත්වයන් මත පදනම් වූයේ නැත.

4.3 වධහිංසා සම්බන්ධ නඩුවලට වන්දි දීම.

2002 වර්ෂය තුළ සිදුවූ තවත් අවධානය යොමුකළ යුතු වර්ධනයක් වූයේ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය වෙත විශාල වශයෙන් එන වධහිංසා සම්බන්ධ නඩු සම්බන්ධයෙන් අධිකරණමය පැත්තෙන් ගත් ප්‍රතිචාරයක් ලෙස වධහිංසාවලට ගොදුරු වූවන්ට විශාල වශයෙන් වැඩි වන්දියක් ලබාදීමට⁶⁰ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය කැමැත්ත දැක්වීමයි. වේල අර්සා දේවි ඒ එච්.පී. කමල් ප්‍රේමතිකළ සහ අනෙක් පස්දෙනා⁶¹ යන නඩුවේදී රු. 150,000 ක වන්දියක් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය ලබාදුන් අතර මෙය ගෙවිය යුතු වූයේ රජයටයි. යෝගලිංගම් විජිත ඒ විජේසේකර සහ අටදෙනා⁶² යන නඩුවේදී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය වන්දි වශයෙන් රු. 250,000 ක් පෙත්සම්කරුට ලබාදීමට නියෝග කළ අතර එයින් රුපියල් 150,000 ක් වධහිංසා කිරීම සම්බන්ධව චෝදනා ලැබූ වගඋත්තරකරුට ගෙවීමටද ඉතිරිය රජයට ගෙවීමටද සිදුවිය.

^{59.} Supra n 56

^{60.} මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් නඩුවල විපතට පත්වූවන්ට වන්දි දීම සම්බන්ධයෙන් වැඩි විස්තර සඳහා ජේ.සී. වැලිඅමුණ "Compensation and other relief for torture victims of Sri Lanka" බලන්න. (විශේෂ අවධානය මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් සම්බන්ධ නඩුවලට ලක් කරමින්) පවුල් ප්‍රහාරත්ථාපන මධ්‍යස්ථානය කොළඹ 2002

^{61.} Supra n 56

^{62.} Supra n 59

5. නිගමනයන් සහ උපදෙශාත්මක මත හා අදහස්

2002 වර්ෂයේ ඉතාමත් ශෝචනීය තත්ත්වයක් වූයේ ඛන්ධනාගාරයන් තුළ සිදුවන මරණ හා වධහිංසා සම්බන්ධ මතු වූ නොයෙකුත් ගැටළුය. එම නිසා ඉහතින් සඳහන් කළ අධිකරණමය වර්ධනයන් ඉතා හොඳින් පිළිගත යුතුව ඇත. සුභවාදීව බලනකළ සටන්විරාමය නිසා නිත්‍යානුකූල නොවන අත්අඩංගුවට ගැනීම්, රඳවා තබාගැනීම, අතුරුදහන් වීම හා සිවිල් ජනතාවට ඇතිවන ප්‍රහාරයන් හා සම්බන්ධ ගැටළු අනෙක් වර්ෂ හා සැසඳීමේදී අඩු මට්ටමක් පෙන්නුම් කළත් අතීතයේ මානව හිමිකම් උල්ලංඝනයන් සඳහා දඩුවම් වලින් බේරීමට දුන් අවස්ථා හා නිදහස දැනටමත් අවධානය යොමුකළ යුතු ගැටළුවක් ලෙස ඉතිරිව ඇත.

පාපොච්චාරණය ලබාගැනීම සඳහා පොලිස් නිලධාරීන් විසින් නිතර සිරකරුවන්ව වධහිංසාවට ලක් කරයි. සාමාන්‍ය නීතිය යටතේ සිරකරුවෙක් පොලිස් නිලධාරියෙකුට කරන ලද පාපොච්චාරණයන් අධිකරණය ඉදිරියේ පිළිගත හැකි සාක්ෂි ලෙස නොසලකයි.⁶³ නමුත් සාමාන්‍යයෙන් සිදුවන්නේ පොලිස් නිලධාරීන් මෙම පාපොච්චාරණයන් ලබාගැනීම තුළින් තමා විමර්ශනය කරන අපරාධ සම්බන්ධයෙන් අවශ්‍ය සාක්ෂිකරුවන් හා අනෙකුත් අවශ්‍ය පුද්ගලයින්ව සොයාගැනීමට හැකිවීමේ අවස්ථා ඔවුන්ට මෙමගින් ඇති වීමයි. ශ්‍රී ලංකාව තුළ නිතරම පොලිස් විමර්ශන මූලිකවම පදනම්කොට ගන්නේ සිරකරුවන්ගේ පාපොච්චාරණ තුළින් ගත් මගපෙන්වීම් වලින් වන අතර, මේවා නිතරම ලබාගැනීම සිදුවන්නේද විවිධ වධහිංසා පමුණුවීම තුළිනි. එම නිසා පොලිසිය මෙම වධහිංසා වලට යොමුවීමට හේතුවන මූලිකම හේතුව ලෙස පෙනී යන්නේ මේ සඳහා සුදුසු විධිමත් වූ විමර්ශනයන් කිරීම සඳහා අවශ්‍ය දක්ෂතා හා නිපුණතාවයන් නොමැති කමයි.

නීතිය වධහිංසා පමුණුවීම තහනම් කර තිබුණත්, එම වධහිංසා කිරීම මගින් ලබාගන්නා තොරතුරු වල උපකාරයෙන් රැගෙන යන විමර්ශනයන් තහනම් කොට නැත. එම නිසා පොලිස් නිලධාරීන්ගේ විමර්ශන හැකියාවන් වර්ධනය කිරීමට සුදුසු පියවර ගැනීමටත් පරීක්ෂණ සඳහා විද්‍යාත්මක ක්‍රම භාවිතා කිරීමට පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව සඳහා ප්‍රමාණවත් අරමුදල් වෙන් කිරීමටත් රජය ක්‍රියා කිරීම

⁶³ සාක්ෂි විධිවිධාන පනතේ 25(1) වගන්තියට අනුව පොලිස් නිලධාරියෙකු ඉදිරිපිට දුන් පාපොච්චාරණයක් වරදකට චෝදනා ලැබූ පුද්ගලයෙකුට එරෙහිව ඔප්පු කළ නොහැක.

මගින් දීර්ඝ කාලීන පියවරක් ලෙසත්, හා මෙම වධහිංසාවන්ට භාජනය කිරීම් තාවකාලිකව නැවැත්වීමට අවශ්‍ය වෙනත් පියවරද ගත යුතුය.

හැකි උපරිම ආකාරයට අපරාධ විමර්ශන ක්‍රියාදාමයේදී නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුවේ උපදෙස් ලබාගැනීමට පොලීසියට අවශ්‍ය සියලුම අවස්ථා ලබාදිය යුතුයි. තමා වෙනුවෙන් නීතිඥවරයකුට ලබාගැනීමට ඇති නොහැකියාව නිසා විශාල වශයෙන් වධහිංසාවට ලක් වූ පුද්ගලයන් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය වෙතට නොපැමිණෙයි. එම නිසා දැනට පොලිස් නිලධාරීන්ද යුධ හමුදා සාමාජිකයින්ද වධහිංසා කිරීම් සම්බන්ධයෙන් දැනට භක්ති විදින දඬුවම් වලට භාජනය නොවී සිටීමේ නිදහස නැතිකර දැමීමට වධහිංසා සම්බන්ධ පනත ඉතා කාර්යක්ෂම ලෙස ක්‍රියාත්මක කළ යුතුව ඇත.

තව දුරටත් අප පසුගිය වාර්තාවල සැපයූ උපදේශයන් හා අදහස්වල වැදගත්කම නැවත නැවතත් පෙන්වාදීමට අදහස් කරයි.⁶⁴

⁶⁴. State of Human Rights 1998- නීතිය හා සමාජ භාරය, කොළඹ, (1998), පිටු 39-41 බලන්න.

IV

ශ්‍රී ලංකාවේ කාන්තාවන්ගේ තත්ත්වය :

ඇතැම් වැදගත් දෘෂ්ඨිකෝණයන් පිළිබඳ සමාලෝචනයක්

තුමුදුනි සැමුවෙල්¹

1. හැඳින්වීම

වර්ෂ 2002 ඇරඹුනේ නවරජයක් බලයට පත්වීමෙනි. එක්සත් ජාතික පෙරමුණ නව ආණ්ඩුවක් පිහිටුවන ලැබූ අතර දෙමළ ඊළාම් විමුක්ති කොටි විසින් ඒක පාර්ශ්වීය සටන් විරාමයක් ඒ සමඟම ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී. පෙබරවාරි මාසය වනවිට එය එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය සහ රජය අතර විධිමත් සටන් විරාම ගිවිසුමක් බවට පත්වුණු අතර සාම සාකච්ඡා සඳහා මග හෙලිකරදෙන ලදී. දෙසැම්බර් මස වන විට විවිධ පසුබැම් මාධ්‍යයේද සටන්විරාමය පැවැත්වෙමින් තිබුණි. එයට අමතරව මෑතකාලීන ශ්‍රී ලාංකික ඉතිහාසයේ සන්ධිස්ථානයක් සනිටුහන් කරමින් එල්.ටී.ටී.ඊ.ය සහ රජය, මධ්‍යම රජය සහ උතුරු නැගෙනහිර පළාත් අතර බලය බෙදාගැනීමේ විවිදාපන්න ගැටළුවට එක්සත් ශ්‍රී ලංකාවක් තුළ අභ්‍යන්තරික ස්වයංනිර්නය අයිතිය මත පදනම්වූ පෙබරල් ක්‍රමයකට මෙම ගැටළුව විසඳීමට එකඟ විය.

යුද්ධය නොමැතිකම සිවිල් වැසියාට, විශේෂයෙන්ම ශ්‍රී ලංකාවේ යුද්ධයේ අනිටු එල්ලීපාකවලට බෙහෙවින්ම ගොදුරුවූ ළමුන්ට සහ කාන්තාවන්ට ඉමහත් අස්වැසිල්ලක්

¹ සම්බන්ධීකාරක, කාන්තා සහ මාධ්‍ය සාමුහිකය කොළඹ, ශ්‍රී ලංකාව.

විය. දෙසැම්බරයේ පැවති සාමසාකච්ඡා වටයේදී කාන්තාවන්ට බලාපොරොත්තු පිළිබඳව සැලකිල්ලටගෙන ඒවා එළඳායී ලෙස සාමක්‍රියාවලියට ඇතුළත්කරලීමේ භාරදුර වගකීම උදෙසා කමිටුවක් පිහිටුවීමද වැදගත් වේ.²

මෙම පරිච්ඡේදය ඉහත උච්චාවචනයන් තුළද, 2002 වර්ෂය තුළ කාන්තාවගේ තත්ත්වය සහ කාන්තා අයිතින් සුරැකීම පිළිබඳව මෙම පරිච්ඡේදයේදී සාකච්ඡා කරනු ලැබේ.

2. සීඩෝ (CEDAW)

වසර ඇරඹුනේ කාන්තා අයිතිවාසිකම් පිළිබඳව ශ්‍රී ලංකාව තීරණාත්මක හා වැදගත් ලෙස අන්තර්ජාතික විමර්ශනයන්ට ලක් කිරීමෙනි. ශ්‍රී ලංකාවේ වනිතා කටයුතු අමාත්‍යාංශය ලේකම් ලෙස යලිත් පත්වුණු ලලිතා දිසානායක විසින් වර්ෂ 2003 ජනවාරි 26 දින නිව්යෝර්ක් හිදී ශ්‍රී ලංකාවෙන් කාන්තාවන්ට එරෙහිව සෑම ආකාරයේම වෙනස්කම් මුලිනුපුටා දැමීම සඳහා වූ එක්සත් ජාතීන්ගේ ප්‍රඥප්තිය (සීඩෝ) ප්‍රකාරව එකී සීඩෝ කමිටුව වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතු 3 සහ 4 වන වාර්ෂික වාර්තා ඉදිරිපත් කරන ලදී.

සීඩෝ හෙවත් කාන්තා ප්‍රඥප්තිය අන්තර්ජාතික කාන්තා අයිතිවාසිකම් ප්‍රඥප්තිය ලෙස හැඳින්විය හැක. ප්‍රඥප්තිය ප්‍රකාරව එයට එක්වී ඇති රාජ්‍යයක් කටයුතු කරන්නේද යනබව කාන්තාවට එරෙහි වෙනස්කම් මුලිනුපුටා දැමීම පිළිබඳ කමිටුව විසින් (මෙහි මිනිමතු කමිටුව ලෙස හැඳින්වේ) නිරීක්ෂණය කෙරේ. ශ්‍රී ලංකාව 1981 දී මෙම ප්‍රඥප්තියට අත්සන් තැබීය.

කාන්තා ප්‍රඥප්තිය කාන්තාවට එරෙහි වෙනස්කම් යන්න අර්ථ නිරූපනය කරන අතර එවන් වෙනස්කම් මුලිනුපුටාදැමීමට අවශ්‍ය මූලික පදනම් පෙන්වා දෙයි. ප්‍රඥප්තියට අනුකූලව නිරීක්ෂණය කිරීමේදී කමිටුව විසින් රාජ්‍යයන්ගේ වගකීම, කාන්තාවන්ට එරෙහි වෙනස්කම් මුලිනුපුටාදැමීම සඳහා රාජ්‍යයන් නෛතික, ප්‍රතිපත්තිමය හා ක්‍රියාකාරකම් යන ක්ෂේත්‍රයන් ආවරණය වන ලෙස ගෙන ඇති පියවර ඇගයීමට ලක් කරයි.

² 2002 දෙසැම්බර් 05 දිනැති ශ්‍රී ලංකාවේ නෝර්වේ තානාපති කාර්යාලය හිකුත්කළ ප්‍රවෘත්ති නිවේදනය.

ප්‍රඥප්තියට අනුව පහත සඳහන් කෙස්තු තුළදී කාන්තාව එරෙහි වෙනස්කම් පිටුදැකීමට රාජ්‍යයන් බැඳී සිටී.

- ගනිකා වෘත්තිය (6 වගන්තිය)
- දේශපාලනික සහ සමාජයීය පිවිතය (7 වගන්තිය)
- ජාත්‍යන්තර තලයේ සහභාගිත්වය (8 වගන්තිය)
- ජාතිකත්වය (9 වගන්තිය)
- අධ්‍යාපනය (10 වගන්තිය)
- රැකියා රක්ෂා (11 වගන්තිය)
- සෞඛ්‍ය සහ පවුල් සැලසුම් කිරීම (12 වගන්තිය)
- ආර්ථික සහ සමාජ වරප්‍රසාද (13 වගන්තිය)
- ග්‍රාමීය කාන්තාව (14 වගන්තිය)
- නීතිය හමුවේ සමානාත්මතාව (15 වගන්තිය)
- විවාහය සහ පවුල් සබඳතා (16 වගන්තිය)

මෙම ප්‍රඥප්තිය ප්‍රධානවශයෙන් වෙනස්කොට නොසැලකීම සහ සමානාත්මතාවය යන මූලික හරයන් සහ ඒවා සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා රාජ්‍යයන්ගේ වගකීම සම්බන්ධව කටයුතු කරයි. එය කාන්තාවට රටේ ඇති සම්පත් වල සමාන ප්‍රවේශයක් හා සමාන ඉඩප්‍රස්ථාවක් ලබාගැනීමට හැකිවන ආකාරය රාජ්‍යන් තුළ පිළිගැනෙන හරයාත්මක ක්‍රමවේදයක් සකස්කිරීමට අනුබල දෙයි. කාන්තාවගේ එකී අයිතිවාසිකම් සුදුසු ඵලදායී ලෙස ක්‍රියාත්මකව යාන්ත්‍රණයකින්ද යුක්ත විය යුතුය. එනම් රාජ්‍යය විසින් ස්ත්‍රී පුරුෂ දෙපාර්ශවයටම සම ප්‍රතිඵල ලැබෙන තත්ත්වයක් සහතික කළ යුතු අතර සිඬෝ කම්ටුව විසින් මෙම තත්ත්වය නිරීක්ෂණය කෙරේ. ඒ අනුව කම්ටුව කාන්තා අභිවෘද්ධිය වෙනුවෙන් සිදු කර ඇති සැබෑ කර්තව්‍යයන් මොනවාද යන්න විමසන අතර රාජ්‍යයන් ඒ පිළිබඳ සංයුක්ත ප්‍රතිඵල පෙන්විය යුතුය.

2.1 සීඩෝ කමිටුවට වාර්තා ඉදිරිපත් කිරීම

ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය වාර්තා³ විමර්ශනය කිරීමෙන් පසුව සීඩෝ කමිටුව, ප්‍රඥප්තිය යටතේ කාන්තාවට වෙනස්කොට නොසැලකීම සහ සමානාත්මතාවය ස්ථාපනය කරලීම සඳහා රජය සතු වගකීම සම්පූර්ණ කරගතහැකි වන ආකාරයේ නිරීක්ෂණයන් සහ නිර්දේශයන් රැසක් ඉදිරිපත් කරන ලදී. රාජ්‍ය වාර්තාවන්ට අමතරව ලංකාවේ කාන්තාවන්ගේ තත්ත්වය පිළිබඳව විද්‍යා දැක්වෙන විවාදාත්මක සමාලෝචනයන් අඩංගු වාර්තාවන් කමිටුවට ඉදිරිපත් කෙරුණි. මේවා අතර ලංකාවේ කාන්තා අයිතිවාසිකම් පිළිබඳව කටයුතු කරන රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන ඉදිරිපත් කළ විකල්ප වාර්තාවන්,⁴ ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනය ඉදිරිපත් කළ අන්අඩංගුවේ පසුවීමේදී දූෂණය කිරීමට අදාළ වාර්තාවන් වැදගත් වේ.

ශ්‍රී ලාංකික දුගමණ්ඩලය වෙනුවෙන් සීඩෝ කමිටුවට කරුණු දක්වා සිටි ලලිතා දිසානායක මහත්මිය ප්‍රකාශ කර සිටියේ, ප්‍රඥප්තිය යටතේ සිය වගකීම පිළිබඳව රජය ඇප කැපවී සිටින බවත්, රටේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන්ද පිළිගෙන ඇති සමානාත්මතාවයේ මූලධර්ම ගරුකිරීමට බැඳී සිටින බවත්ය. කෙසේ වෙතත් ඇය ප්‍රකාශ කළේ, මූලිකවම දිගුකළක් තිස්සේ පවතින සිවිල් යුධ වාතාවරණය තුළ රටේ ජනගහනයෙන් තුනෙන් එකක් දරිද්‍රතාවයේ ගැලී ඇති බවත් එම තත්ත්වය තුළ රට තියුණු ආර්ථික අපහසුතාවයකින් පෙළෙන බවත්ය. මෙම තත්ත්වය යටත් වූවන් 2001 වර්ෂයේ මානව සංවර්ධන වාර්තාවට අනුව ලංකාවේ මානව සංවර්ධන දර්ශකය 1995 දී තිබුණු 97 ස්ථානයේ සිට 81 ස්ථානය දක්වා වර්ධනය වී ඇති බවත්, කාන්තා සංවර්ධන දර්ශකයට අනුව ලංකාව රටවල් 146 කින් 70 ස්ථානයේ පසුවීමක් ධනාත්මක ලෙස පෙන්නුම් කළ බවට ඇය ප්‍රකාශ කළාය. කෙසේ වෙතත් ධනාත්මක වර්ධනයක් යනුවෙන් අර්ථ දැක්වුවද ශ්‍රී ලංකාවේ කාන්තා සංවර්ධන දර්ශකය 1995 සිට 2001 දක්වා පසුබෑමකට ලක්ව තිබේ.⁵

දිසානායක මහත්මිය වැඩිදුරටත් ප්‍රකාශ කළේ නවරජය විසින් සියලුම රජයේ ව්‍යාපෘති තුළ ස්ත්‍රී සහභාගිත්වයක් පෙන්නුම් කල යුතු බවත්, එහි ප්‍රතිඵල එකී ව්‍යාපෘති ඇගයීමේදී තක්සේරු කළ යුතු බවටත් උපදෙස් දී ඇති බවයි. මෙම පියවර තුළින්

³ සීඩෝ සඳහා වූ ශ්‍රී ලංකාවේ එකතු කළ 3 වන සහ 4 වන වාර්තාව

⁴ කාන්තාවට සියළු අකාරයේ වෙනස්කොට සැලකීම් වලට එරෙහි එක්සත් ජාතීන්ගේ ප්‍රඥප්තියට ලංකාවෙන් ඉදිරිපත් කළ විකල්ප වාර්තාව, කාන්තා පර්යේෂණ මධ්‍යස්ථානය 2001 දෙසැම්බර් සහ ශ්‍රී ලංකාව අන්අඩංගුවේදී සිදුවන ස්ත්‍රී දූෂණ (ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනයේ සුවිස) 2002 ජනවාරි

⁵ එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවර්ධන සැලැස්මේ වාර්තා බලන්න. 1995-2001

රාජ්‍ය යාන්ත්‍රණය තුළ ස්ත්‍රී සහභාගිත්වය අවමවීමට එරෙහිවත් වර්ෂ 2000 දී සංස්කරණය කළ කාන්තාව සඳහා වූ ජාතික ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම තුළත් ක්‍රියාකාරකම් පනගන්වීමටත් හැකියාවක් ලැබෙන බව ප්‍රකාශ විය.

ආර්ථික ගෝලීයකරණය කාන්තාවගේ තත්ත්වය අවපාතනය කිරීමටත්, විශේෂයෙන්ම රටේ උතුරු නැගෙනහිර පවතින ජාතික ගැටළුව ප්‍රඥප්තියේ වගකීම් සම්පූර්ණයෙන් ක්‍රියාත්මක කරලීමට විශාල බාධාවක් බවටත් සිටියේ කමටුව පිළිගන්නා ලදී. කෙසේ වෙතත්, ශ්‍රී ලංකාවේ කාලාන්තරයක් තිස්සේ ස්ථාපිතව ඇති පුරුෂ මූලික සංස්කෘතිය විසින් පුරුෂයාගේ සහ ස්ත්‍රියගේ කාර්යභාරයන් ලෙස සාම්ප්‍රදායිකව හඳුන්වාදී ඇති දෑ විසින්, ප්‍රඥප්තියේ වගකීම් සම්පූර්ණයෙන් ක්‍රියාත්මක කරලීමට බාධා පමුණුවන බවද නිරීක්ෂණය කෙරුණි.⁶

කමටුව සැලකූ සමහරක් කරුණු වූයේ,

- ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් ස්ථාපිත මූලික අයිතිවාසිකම් සහ පවතින පුද්ගල නීතිතුළ ඇති කාන්තාවට එරෙහි වෙනස්කොට සැලකීම් අතර පවතින නොගැලපීම.
- ප්‍රාදේශීය සහ ජාතික වශයෙන් ආණ්ඩුව තුළ කාන්තා නියෝජනය අඩුබව.
- ප්‍රඥප්තියේ වගකීම් ක්‍රියාත්මක කරලීම සඳහා පවතින නෛතික, ආයතනික සහ මූල්‍යමය අඩුපාඩු.
- තෘතීයික අධ්‍යාපනයේ ඉංජිනේරු සහ තාක්ෂණයේ ආශ්‍රිත පාඨමාලාවල කාන්තා නියෝජනය අඩුබව
- කාන්තාවට එරෙහි ප්‍රචණ්ඩත්වයේ වර්ධනය
- ආන්තික තත්ත්වයක් යටතින් පවා ගබ්සාව තහනම් කරතිබීම සහ නීති විරෝධී ගබ්සාව පැවතීම.
- හමුදාව සහ පොලිසිය තුළින් සුළු ජාතික කාන්තාවන්ට එරෙහිව ඇතිවන ප්‍රචණ්ඩත්වය.

⁶ ශ්‍රී ලංකාව, සමාජික සටහන්, 26 වැනි සිටියේ සැසිය පන 14 - පෙබ. 01 2003, IWRAW-AP වෙබ් අඩවිය

- කාන්තා විරැකියාවේ අධික බව
- අතීතයේ සේවයන්හි යෙදෙන කාන්තාව සුරක්ෂිත කිරීමට කිසිදු ක්‍රමවේදයක් නොමැති බව සහ අපනයන ප්‍රවර්ධන කළාපවල සේවය කරන කාන්තාවගේ සුරක්ෂිතභාවය සඳහා ඇති නීති ක්‍රියාත්මක කරලීමේ පසුගාමී බව
- විදේශ රැකියා සඳහා පිටවන කාන්තාවන් අසරණභාවයට පත්වීම සහ සමහරවිට අපයෝජනය හෝ මරණය සිදුවීමේ ප්‍රවණතාව ඉහළ යාම.
- ඉඩම් සංවර්ධන ආඥා පනත යටතේ කාන්තාව වෙනස්කොට සැලකීම
- ආර්ථික ප්‍රතිපත්තිවලදී කාන්තා දැක්ම අඩුබව සහ ග්‍රාමීය කාන්තාවට නිෂ්පාදකයෙකු ලෙස ඇති අඩු පිළිගැනීම.
- ගෘහමූලිකත්වය ගන්නා කාන්තා ප්‍රතිශතය ඉහළ යාම.
- ඉඩම් අඥා පනතේ වෙනස්කම්.

කම්බුව රජයට දැක්වූ සමාජිකී කරුණු දැක්වීමේදී ප්‍රකාශ කළේ,

- පවත්නා සියලුම නීති විමර්ශනය කොට ඒවායේ පවතින "වෙනස්කොට සැලකීමේ" විධිවිධාන ප්‍රඥප්තිය හා ගැලපෙන පරිදි සංශෝධනය කරන ලෙසත්.
- ප්‍රඥප්තියට අනුකූල වන පරිදි ඉස්ලාමීය නීති අර්ථනිරූපනයද ඇතුළත්ව සමාන්තර නීති පද්ධති පිළිබඳ දැනුම ලබාගැනීමට රජය උනන්දු කරලීම
- කාන්තා ප්‍රඥප්තිය නීතිගත කරලීමටත්, කාන්තාවන් පිළිබඳ ජාතික කොමිසම ස්ථාපිත කිරීම කඩිනම් කිරීමටත්, අමාත්‍යාංශ තුළ කාන්තා වැඩසටහන් දියත් කිරීමට සහ ජාතික ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කරලීමට අවශ්‍ය මානව සහ ආර්ථික සම්පත් සපයන ලෙස රජයෙන් ඉල්ලා සිටියි.
- දේශපාලන සහ සමාජයීය අංශ වල ප්‍රාදේශීය, පළාත් සහ ජාතික මට්ටමෙන් කාන්තා සහභාගිත්වය වර්ධනය කිරීම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය පියවර තාවකාලික විසඳුම්ද ඇතුළුව ගන්නා ලෙස ඉල්ලා සිටියි.

- ඉංජිනේරු සහ තාක්ෂණ ක්ෂේත්‍රයන්හි කාන්තා සහභාගිත්වය ඉහල නැංවීමට අවශ්‍ය පියවර ගන්නා ලෙස ඉල්ලා සිටීමයි.
- ස්ත්‍රී දූෂණ, ව්‍යාභිචාරය සහ පිළියම් කළ නොහැකි අස්වාභාවික දරු පිළිසිඳගැනීම් වලදී ගබ්සාව සඳහා අවසර දීම.

කාන්තාවට එරෙහි ප්‍රචණ්ඩත්වයට විරුද්ධව ඇති නෛතික හා අනෙකුත් සියලුම ක්‍රියාපටිපාටි සම්පූර්ණයෙන්ම ක්‍රියාත්මක කරලීමටත්, ඒවායේ ප්‍රතිඵල, විමර්ශනය කිරීමටත්, ප්‍රචණ්ඩත්වයට ගොදුරු වූ කාන්තාවන්ට පහසු හා පිළිගත හැකි සහනයක් ලබාදීමට උත්සුකවීමටත් ඉල්ලා සිටීමයි.

- ගෞරවය ප්‍රචණ්ඩත්වයට එරෙහිව කඩිනමින් නීති කෙටුම්පත් කිරීම.
- ගෞරවය ප්‍රචණ්ඩත්වය, ලිංගිකත්වය හා ජාතිකත්වය මත පීඩා කිරීම ඇතුළු කාන්තාවට එරෙහි ප්‍රචණ්ඩත්වය සම්බන්ධ ක්‍රමානුකූලව දත්ත එක්රැස් කිරීම.
- වෛවාහික දූෂණය සෑම අවස්ථාවකදීම අරපාධයක් බවට පිළිගැනීම.
- කාන්තාවට එරෙහි ප්‍රචණ්ඩත්වය පිළිබඳව අධීකරණ, පොලිස් සහ වෛද්‍ය නිලධාරීන් ඇතුළු අදාළ කණ්ඩායම් සඳහා පුළුල් පුහුණු ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කරලීම.
- පොලිස් සහ ආරක්ෂක හමුදාවල ක්‍රියාකළාපයන් දැඩි නිරීක්ෂණයට භාජනය කරලීම සහ කාන්තාවට එරෙහි ප්‍රචණ්ඩත්වය යොදාගන්නා සියල්ලන් නීතිය හමුවට ඉදිරිපත් කිරීමත්, විශේෂයෙන් සුළු ජනවාර්ගික කාන්තාවන් හා ගැහැණු ළමුන්ට ඇතුළුව සිදුවන ප්‍රචණ්ඩත්වය නැතිකරලීමට අවශ්‍ය පියවර ගැනීම.
- ගැහැණුන්ගේ හා පිරිමින්ගේ වගකීම් සහ කාර්යභාරයන් පිළිබඳ පවතින ගතානුගතික දෘෂ් මතිමතාන්තර දුරලීම පිණිස ප්‍රබල ක්‍රියාමාර්ගවලට අවතීර්ණ වීම එනම් දැනුවත් කිරීම්, අධ්‍යාපනික ව්‍යාපෘති, ජනමාධ්‍ය ඇසුරින් හා ඝෘප්‍රචම සිදු කිරීමට කටයුතු කිරීම.
- ආර්ථික කටයුතු සඳහා කාන්තාවගේ සහභාගිත්වය ඉහල නැංවීමට අවශ්‍ය සියළු පියවර ගැනීම සහ රැකියා වෙළඳ පොලට කාන්තාවට සමාන

ඉඩපුස්ථා ලබාදීමත්, වැඩබිමේදී කාන්තාවට සමානවරප්‍රසාද පිරිනැමීමට කටයුතු කිරීම.

- කම්කරු නීති නැවත විමර්ශනය කිරීමට කටයුතු යෙදීම සහ එමගින් එකී නීති අනියම් සේවකයින් ඇතුළුව සියලුලක්ෂ්‍ය බලපාන පරිදි ක්‍රියාත්මක කිරීමකි. අපනයන ප්‍රවර්ධන කළාප ඇතුළු සියලුතැන්හි එම නීති ක්‍රියාවේ යෙදවීමටත් කටයුතු කිරීම.
- ආදායම් බෙදියාම හා වැටුප් සඳහා ලිංගිකත්වය බලපාන ආකාරය පිළිබඳ දත්ත රැස්කර එය රජයේ ඊළඟ වාර්තාවට ඇතුළත් කිරීම, එවැනි ප්‍රවේශයක් සෑම කම්කරු ප්‍රතිපත්ති සැලසුමක් තුළට ඇතුළත් කිරීම සහතික කිරීමටත් කටයුතු කිරීම.
- විදේශ රැකියා සඳහා යන කාන්තාවන් ආරක්ෂා කිරීමට සම්පූර්ණ හා ඵලදායී පියවරයන් ගැනීම. ඒ සඳහා නිත්‍යානුකූල නොවන රැකියා ඒජන්සි පැවැත්වීම වැලැක්වීම සහ විදේශ ගතවන කාන්තාවන්ට රක්ෂණ ක්‍රම හඳුන්වාදීම වැනි දෑ ක්‍රියාත්මක කිරීම.
- ප්‍රඥප්තිය සමග සමපාතිවන ආකාරය ඉඩම් සංවර්ධන ආඥා පනත සංශෝධනය කිරීමට ඉල්ලාසිටීම.
- ග්‍රාමීය නිෂ්පාදනය පිළිබඳ ලිංගිකත්ව පදනමෙන් සිදුවන දායකත්වය පිළිබඳ දත්ත රැස්කර ආර්ථිකයට ග්‍රාමීය කාන්තාවගේ දායකත්වය හඳුනාගැනීම සහ එවැනි දෘෂ්ඨිකෝණයකින් සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ක්‍රියාවට නැංවීම හා එහිදී විශේෂයෙන්ම සුළු ජනවාර්ගික ග්‍රාමීය කාන්තාව සැලකිල්ලට ගැනීමට ඉල්ලාසිටීම.
- කාන්තා ගෘහමූලිකත්වය වර්ධනය වන ආකාරයේ ප්‍රතිපත්ති හා වැඩසටහන් ද එමගින් කාන්තා ගෘහමූලික තත්ත්වයටද සංවර්ධන වැඩසටහන්වල සමාන ප්‍රතිඵලදායකයන් ලෙස සැලකීම.
- අභ්‍යන්තරකව අවතැන්වූ කාන්තාවන් හා ළමුන්ගේ අවශ්‍යතා සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා වැඩිදුර සම්පත් ලබාදීම සහ ඔවුන්ගේ පෞද්ගලිකත්වය ආරක්ෂා කිරීම, සෞඛ්‍ය පහසුකම් සඳහා ඉඩකඩ ලබාදීම, ආරක්ෂාව සහ ප්‍රවණ්ඩත්වයෙන් නිදහස ලබාදීමට කටයුතු කිරීම.

- ගැටුම් නිරාකරණයේ සහ සාමය ඇතිකිරීමේදී සම්පූර්ණ සහ සමාන සහභාගිත්වයක් කාන්තාවන්ගෙන් ලබාගැනීම.

3. ක්‍රියාත්මක කෙරෙන යාන්ත්‍රණ

3.1 ජාතික කාන්තා කොමිසම

සිඩෝ හා සම්බන්ධිත නැතහොත් එයටද වඩා ප්‍රබල ප්‍රතිපාදනයන්ගෙන් යුත් කාන්තා අයිතිවාසිකම් ප්‍රඥප්තිය ලෙස, විශේෂයෙන්ම කාන්තාවට එරෙහි වෙනස්කම් මුලිනුපටා දැමීමත් කාන්තා සමානාත්මතාවය දිනාගැනීමේත් අභිලාෂයෙන් ඇති කරන ලදී. මෙම කාන්තා ප්‍රඥප්තිය එල්ලායී ලෙස යොදාගතහොත් එමගින් අවශ්‍ය නෛතික සංශෝධන නීති ක්‍රියාත්මක කරලීමේ අංශයන්හි ව්‍යුහාත්මක වෙනස්කම් සහ නිවාරණ ක්‍රම වේදයන් ක්‍රියාත්මක කළ හැක. ඒ අනුව මෙම කාන්තා ප්‍රඥප්තියට කාන්තාවට වෙනස්කොට සැලකීමට එරෙහිව ක්‍රියාකරන සියළු රාජ්‍ය සහ රාජ්‍ය නොවන ආයතන ශක්තිමත් කරමින් ඒවාට සහාය සහ මගපෙන්වීම ලබාදෙන ආකාරයෙන් කටයුතු කළ හැක.

කාන්තාව පිළිබඳ ජාතික කමිටුවක්, කාන්තා ප්‍රඥප්තියේ ප්‍රතිපාදන යටතේ පිහිටුවනු ලැබූ අතර එයට ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවයමත වෙනස්කොට සැලකීමිවලට එරෙහි පැමිණිලි විමර්ශනය කිරීම හා ඒවාට විරුද්ධ පියවර ගැනීමටත්, ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය හා සම්බන්ධිත කරුණු පිළිබඳව සිදුකෙරෙන සමාජවිද්‍යාත්මක පර්යේෂණ දිරිමත් කිරීමත්, වනිතා කටයුතු අමාත්‍යාංශය සිය උපදෙස් පැතුට්ටක හෝ එසේ උපදෙස් දිය යුතුයැයි. ජාතික කමිටුව සිතන විටෙක අමාත්‍යාංශයට උපදෙස්දීමටත් මෙම කාන්තාව පිළිබඳ ජාතික කමිටුවට නව නිලධාරීන් බඳවා ගන්නා ලදී. කෙසේ වෙතත් මෙම ජාතික කමිටුවට ව්‍යවස්ථාපිත බලතල අඩුබඩ දැකිය හැකි අතර එයට කාන්තාප්‍රඥප්තිය මගින් අනුදැක ඇති පරිදි නිසි ව්‍යවස්ථාපිත බලතල ලබාදිය යුතුය. මෙකී ක්‍රියාත්මක යාන්ත්‍රණය අනුදැක ඇත්තේ ජාතික කාන්තා කොමිසම ලෙසයි. කෙසේවෙතත් බලයට පත්වූ විවිධ රජයන්ට මෙම කොමිසම යථාර්ථයක් බවට පත්කිරීමට අවශ්‍ය නීතිකෙටුම්පත් ඉදිරිපත්කිරීමට නොහැකි හෝ මැලිබවක් දක්වා ඇති බව පෙනේ. ජනවාරියේදී ශ්‍රී ලංකාව වෙනුවෙන් සිඩෝ කමිටුව ඉදිරියේ ප්‍රකාශ කරන ලද්දේ මෙම කාන්තා කොමිසම සම්බන්ධව නෛතික වලංගුභාවයක් ලබාදෙන නීතිකෙටුම්පත් ඉක්මනින්ම නීතිගත කිරීමට රජය කටයුතු සම්පාදනය කරන බවයි. කෙසේ වෙතත්

දෙසැම්බර් වනවිටද ජාතික කොමිසම පිළිබඳ වූ නීතිකෙටුම් පත යළි සකස් කිරීමටත්, එමගින් කොමිසම වෙනුවට ඒකාබද්ධ ආයතන සංයුතීන් දෙකක්, මණ්ඩලයක් හා විධායකයක් හඳුන්වාදීම පිළිබඳව සලකා බැලෙමින් තිබුණු අතර එමගින් කාන්තා ප්‍රඥප්තිය ක්‍රියාත්මක කරලීම තවදුරටත් පමාවිණි.

3.2 ජාතික ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම

කාන්තාව සඳහා වූ ජාතික ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම, වහිතා කටයුතු අමාත්‍යාංශයේ සහ ජාතික කාන්තා කමිටුවේ කටයුතු අගය කරමින් 1996 දී ස්ථාපනය කරන ලදී. මෙම වැදගත් ලියවිල්ලට මූලික වශයෙන් පාදකවූයේ 1995 දී පැවැත්වුණු එක්සත් ජාතීන්ගේ 4 වන ලෝක කාන්තා සමුළුවේදී එළිදැක්වුණු හිටිං කාන්තා ක්‍රියාකාරී සැලැස්මයි. අදාළ අමාත්‍යාංශ, රාජ්‍ය දෙපාර්තමේන්තු සහ රාජ්‍ය නොවන කාන්තා සංවිධානවල එකමුතුවෙන් පිළියෙල කරන ලද මෙම ජාතික ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම අවධානය යොමුවිය යුතු ක්ෂේත්‍ර පැහැදිලිව හඳුනාගෙන ඇත. ඒවානම් කාන්තාවට එරෙහි ප්‍රචණ්ඩත්වය, කාන්තාව හා මානව අයිතිවාසිකම්, කාන්තාව සහ යුද්ධය, අධ්‍යාපනය හා පුහුණුව, ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් හා දුගීභාවය, සෞඛ්‍යය, පරිසරය, තිරණගැනීම, සහ ගැහැණු ළමුන් සහ ජනමාධ්‍ය යනාදියයි. එසේම එය අරමුණු, උපක්‍රම, ක්‍රියාකාරකම් කාලරාම සහ ඵලදායීතා දර්ශකද හඳුනාගෙන ඇත. දෙවෙනි පස් අවුරුදු සැලැස්ම 2002 දී වහිතාකටයුතු අමාත්‍යාංශය විසින් ජාතික කාන්තා කමිටුවේ හා රාජ්‍ය නොවන කාන්තා සංවිධාන රැසක සහභාගිත්වයෙන් කොට අවසන් කරන ලදී.

3.3 වෛකල්පික ගිවිසුම

ක්‍රියාත්මක කරලීමේදී සිදුවී ඇති අඩුපාඩුකම් මධ්‍යයේ වුවද පසුගිය වසරවල ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුව කාන්තා අයිතීන් සුරක්ෂිත කිරීමේ රාමු පවතින බොහොමයක් වැදගත් ජාත්‍යන්තර මානව හිමිකම් සම්මුතීන්වලට අත්සන් තබා ඇත. සීඩෝ කමිටුව ඉදිරියේ දී ඇති පොරොන්දු ප්‍රකාරව ශ්‍රී ලංකා රජය 2002 ඔක්තෝබර් 15 දින ජාත්‍යන්තර කාන්තා ප්‍රඥප්තියේ වෛකල්පික ගිවිසුමට අත්සන් තබා ඇති බව ප්‍රකාශ කිරීමට වරී. මෙමගින් කාන්තාවන්ට සහ ඔවුන් වෙනුවෙන් ක්‍රියාකරන ආයතනවලට, තමන්ගේ දුක්ගැහවිලි පිළිබඳව දේශීය වශයෙන් සැලකීමක් නොමැතිවීමට ඒවා අන්තර්ජාතික තලයට ගෙනයාමට අවකාශය සැලසී ඇත. සීඩෝ සම්මුතිය ප්‍රායෝගික ලෙස ක්‍රියාත්මක කරලීමෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ කාන්තා අයිතිවාසිකම් සුරැකීම වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මකවන සිවිල් සමාජ සංවිධාන වල ක්‍රියාකාරකම් වඩාත් ශක්තිමත් වනු ඇත.

3.4 පුරවැසිභාවය පිළිබඳ නීති

ශ්‍රී ලංකාවේ පවත්වාගෙන යන ආවර්ණකල්පිත පුරවැසි නීතිය තුළ විදේශිකයෙකු හා විවාහවූ ශ්‍රී ලාංකික කාන්තාවකට සිය ශ්‍රී ලාංකික පුරවැසිභාවය සිය දරුවන්ට ලබාදිය හැක. මෙම නෛතික තත්ත්වය වෙනස් කරලීමට කාන්තා ක්‍රියාකාරීකයින් වසර ගනනක් තිස්සේ ඉල්ලීම් කර ඇත. වසර අවසානය වන විට මෙම ඒකපාර්ශ්වික නෛතිකතාවය වෙනස්කරලීමට අවශ්‍ය නීතිකෙටුම්පත් කරන ලද අතර 2003 මාර්තු 08 දින මෙම සංශෝධන පාර්ලිමේන්තුවේදී සම්මත වීණි. ආගමන විගමන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සම්මත වීණි. ආගමන විගමන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් විදේශීය සහකරුවන්/සහකාරියන්ට වසර 2 දක්වා මූලික සම්පාදනය කරන ලදී. ඔවුන්ට මෙරට රැකියා ලබාගැනීමටද අවස්ථාවක් පවතී. දෙවසරක් මූලික කාලයෙන් පසු තවත් පස් වසරක කාලයකට නේවාසික විසා ලබාගැනීමටත් ඉන්පසු ස්ථිර නේවාසික විසා ලබාදීමටත් කටයුතු සලසා ඇත.⁷

3.5 කාන්තාවට එරෙහි ප්‍රචණ්ඩත්වය

වසර 2002 තුළදී විශේෂයෙන්ම සැලකිය යුතු කරුණක් වූයේ කාන්තාවට එරෙහි ප්‍රචණ්ඩත්ව සිදුවීම් රැසක් සිදුවීමයි. කෙසේ වෙතත් මෙම ප්‍රචණ්ඩ ක්‍රියා පිළිබඳව අවසන් නිල දත්තයන් පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් මෙය රචනා කරන අවස්ථාව වනවිට නිකුත් කර නොතිබුණද, පුවත්පත් වාර්තාවලට අනුව පොලිස් මූලස්ථානයේ දත්ත අනුව ස්ත්‍රී දූෂණ 999 ක්, මිනීමරුම් 285 ක් සහ ස්ත්‍රීන් පැහැරගෙන යෑම් 400 ක්, 2002 ජනවාරි සැප්තැම්බර් අතර වාර්තා වී තිබුණි.⁸

1987 සිට කාන්තාවට එරෙහි ප්‍රචණ්ඩත්වයටත් විශේෂයෙන්ම ගෘහාශ්‍රිත ප්‍රචණ්ඩත්වයටත් එරෙහිව ක්‍රියාකරන රාජ්‍ය නොවන සංවිධානයක් වන "විමෝන් ඉන් නිඩි" සංවිධානයට කුමකව ඉහල යන පැමිණිලි සහ උපාකර ඉල්ලීම් වාර්තා වී ඇත.⁹ ඔවුන් පැමිණිලි 6,530 සම්බන්ධව 2002 දී කටයුතු කර ඇති අතර ඉන් 1,117 ප්‍රචණ්ඩත්වය නිසා සිදුවූ පවුල් බිඳ වැටීම්ය. ශාරීරික පහරදීම් 844 ක්ද, ගෘහාශ්‍රිත ප්‍රචණ්ඩත්වය සිදුවීම් 842 ක්ද, ස්ත්‍රී දූෂණ 31 ක්ද, ව්‍යාතිචාරී සිදුවීම් 6 ක්ද, ලිංගික අපචාර සිදුවීම් 42 ක්ද විය.¹⁰ 2002 මාර්තු මාසයේ මෙම සංවිධානය කොළඹ මහරෝහල තුළ ප්‍රථම කාන්තා

⁷ ද අයිලන්ඩ් - 2003 පෙබරවාරි 10

⁸ දිනමිණ, 2003 මාර්තු 08

⁹ විමෝන් ඉන් නිඩි මේ කාලයේ වාර්ෂික වාර්තා බලන්න.

¹⁰ 2002 වාර්ෂික වාර්තාව, විමෝන් ඉන් නිඩි, කොළඹ.

ගැටළු සම්බන්ධ මධ්‍යස්ථානය පිහිටුවන ලදී. දෙවැන්න 2003 ජනවාරියේදී කාසල් විදියේ රෝහල තුළ පිහිටුවන ලදී. කොළඹ, මහනුවර හා මාතර ඔවුන් පවත්වාගෙන යන ශාඛා කාර්යාල වලට අමතරව බදුල්ලේ අනුරාධපුරයේද ශාඛා කාර්යාල අරඹන ලදී. "විමෙන් ඉන් නිධි" කාර්ය මණ්ඩලය පවසන ආකාරයට කාන්තාව මුහුණපාන ප්‍රචණ්ඩත්වයන්ගේ ස්වභාවයේ සැලකිය යුතු වෙනස්කම් සිදුව ඇත. ඔවුන් ප්‍රකාශකරන්නේ කාන්තාවන් බොහෝදෙනෙක් සිය වෛගිහික ජීවිතය තුළ ලිංගික ප්‍රචණ්ඩත්වයට ගොදුරුවන බවට පැමිණිලි ලැබෙන බවත් ඒවා අසහන ප්‍රකාශන සහ විකෘති කාමුකත්වය පදනම්ව සිදුවන බවත්ය.¹¹ වෛවාහික ස්ත්‍රී දූෂණය අපරාධයක් ලෙස නොසැලකීම තුළ (නෛතිකව වෙන්ව සිටින අමුසැමියන් හැර) ස්වකීය ස්වාමිපුරුෂයන් සහ සහකරුවන් අතින් ලිංගික අපයෝජනයට සහ ලිංගික සූරාකෑමට ලක්වන කාන්තාවන්ට ගැටළු මතුවීමෙන් "විමෙන් ඉන් නිධි" සංවිධානය මෙම නීතිමය රීත්තය මගින් කාන්තාවන්ට සිදුවන බලපෑම පිළිබඳව තමන්ට ලැබී ඇති තොරතුරු මත පර්යේෂණ සිදුකරනු ලබයි.

ජාතික කාන්තා කමිටුවේ ස්ත්‍රී පැමිණිලි අංශය 2002 වර්ෂයේදී පැමිණිලි 583 විභාග කළ බව වාර්තා වේ.¹² මෙයින් 34 ක් ගෘහාශ්‍රිත ප්‍රචණ්ඩත්වය සම්බන්ධයෙන්ද, 13 ක් ස්ත්‍රී දූෂණ සම්බන්ධයෙන්ද, 23 ක් ලිංගික බලහත්කාරකම් පිළිබඳවද වූ පැමිණිලි විය. වත්මන් රජය මගින් පිහිට වූ ආයතනයක් වන කාන්තා දිරි පියස ආයතනයද පළාත් හයක කාන්තා ගැටළු පිළිබඳ මධ්‍යස්ථාන පිහිටුවා ඇත. එවන් පළමු මධ්‍යස්ථානය 2002 මාර්තු මාසයේදී ජා-ඇල දී පිහිටුවන ලද අතර දෙවැනි මධ්‍යස්ථානය බස්නාහිර පළාතේද අනෙකුත් මධ්‍යස්ථාන මධ්‍යම, වයඹ, දකුණු හා උතුරු යන පළාත්වල පිහිටුවන ලදී. මෙම මධ්‍යස්ථාන වලට පොලිස් මුරපොලවල් ලෙස ක්‍රියාත්මකවීමට බලය පවරා ඇති අතර අධිකරණයකට ඉදිරිපත්කළ හැකි මුල් පැමිණිල්ල සටහන් කර ගැනීමට බලය පවරා ඇත. වසර තුළදී කාන්තා දිරි පියස දහසකට අධික කාන්තාවන්ගේ උපකාර ඉල්ලීම් සටහන්කරගෙන ඇත. ඔවුන් ගෘහාශ්‍රිත ගැටලු විශාල සංඛ්‍යාවක් අධිකරණය වෙත ඉදිරිපත් කිරීමට පෙර සමාදාන කර අති අතර, ලැබුණු පැමිණිලි මත පදනම්ව සිදුකළ පරීක්ෂණවලින් පසු මූලික වශයෙන් ස්ත්‍රී දූෂණ හා ව්‍යාභිචාරය යන චෝදනා ද ඇතුළත්වන නඩු 54 ක් අධිකරණය හමුවේ ගොනුකර ඇත. කොළඹ මහනගර සභාවේ සිටින එකම කාන්තා මන්ත්‍රීවරිය වන ශාමිලා ගෝනවෙල මහත්මියගේ යෝජනාවක් පරිදි නගර සභාව

¹¹ 2002 නොවැම්බර් 05 දින ශ්‍රී ලංකාවේ කාන්තා රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සංසදය ගෘහාශ්‍රිත ප්‍රචණ්ඩත්වය පිළිබඳ වූ වැඩමුළුවේදී පැවති නිලනොවන සාකච්ඡාවකි.

¹² 2002 දෙසැම්බර් අවසන් වර්ෂය සඳහා ජාතික කමිටුව ලබාදුන් සංඛ්‍යාලේඛන.

විසින් කාන්තාවන් හා ළමුන් අපයෝජනයට එරෙහි කම්ටුටක් පිහිටුවන ලදී. 2003 වර්ෂයේදී ළමුන් හා කාන්තාවන් සම්බන්ධ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කරමින් රාජ්‍ය මට්ටමින් 25 ක මුදලක් වෙන් කර ඇත. මෙම වැඩසටහන තුළින් කොළඹ නාගරික රෝහල් තුළ කාන්තා ළමා අපරාධ වින්දිතයන්ට නොමිලේ නීති ආධාර හා උපදේශන සේවා සැපයීමට කටයුතු යොදා ඇත. මෙම නිවාරණ වැඩසටහන සාර්ථක කර ගැනීම සඳහා කාන්තා නීතිඥවරියන්ගෙන් සහ පොලිස් නිලධාරීන්ගෙන් සහාය අපේක්ෂා කරනු ලබයි. එසේම එය ප්‍රවණ්ඩත්වයට උත්තේජනය සපයන ආකාරයේ ශ්‍රව්‍ය දෘශ්‍ය ප්‍රචාරණ විධික්‍රම පාලනය කළහැකි නීතිමය තත්ත්වයන් පිළිබඳවද අධ්‍යයනය කරනු ලබයි.¹³

තවත් සැලකිය යුතු කරුණක් වූයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් සහතික කරන ලද මූලික අයිතිවාසිකම් කඩවීමකදී එසේම කඩ කරන ලද පුද්ගලික ආයතනයක් හෝ පුද්ගලයෙකුට එරෙහිව අධිකරණ පිහිට පැතිය නොහැකි වීම තුළ පොද්ගලික අංශයේ සිදුවන ලිංගික බලහත්කාරකම් සහ ගෞරවය ප්‍රවණ්ඩත්වයෙන් පීඩාවට පත්වන කාන්තාවන්ට ගතහැකි පියවරක් නොමැතිකම වීමයි.¹⁴

කාන්තාවන්ට එරෙහි ප්‍රවණ්ඩත්ව ක්‍රියාකාරකම් පසුගිය කාලය තුළ ඉහළ ගියද, කාන්තාවට එරෙහි ප්‍රවණ්ඩත්වය සිදුවන ආකාරය පිළිබඳ ක්‍රමානුකූල දත්ත රැස්කිරීමක් නොතිබීමේ අඩුපාඩුව කැපී පෙනේ. මෙය ප්‍රවණ්ඩත්වයට ගොදුරුවී ඉන් මිදීමට උත්සාහ ගන්නා කාන්තාවන්ට සහන ලබාදීම සම්බන්ධව විශාල ආකාරයකමතාවයකට හේතුවී ඇත. මේ තුළ, අපරාධ වින්දිත කාන්තාවන්ට හා ගැහැණු ළමුන්ට ප්‍රමාණවත් සහන සලසා දීමටත් එකී ක්‍රියාදාමයට එරෙහි පියවර ගැනීමත් අපහසු වී ඇත.

3.6 ගෞරවය ප්‍රවණ්ඩත්වය

2002 මාර්තු මාසයේදී අධිකරණ අමාත්‍යාංශය විසින් මූලික වශයෙන් කාන්තාවන්ට රැකවරණ නියෝග ලබාදීම අරමුණු කරගත් ගෞරවය ප්‍රවණ්ඩත්වය පිළිබඳ

¹³ සන්ඩේ ඔබ්සර්වර්, 2002 දෙසැම්බර් 29

¹⁴ සිංග්ලි ග්‍රේට් යොමුකළ විකල්ප වාර්තාව.

¹⁵ බලපෑ 2002 මාර්තු 25 දා තෝරාගත් කාන්තා සංවිධාන කිහිපයකට ඉදිරිපත් කළ සහ 2002 අප්‍රේල් 18 දා අධිකරණ අමාත්‍යාංශයේදී සාකච්ඡාවට ගනු ලැබූ ගෞරවය ප්‍රවණ්ඩත්වය පිළිබඳ කෙටුම්පත, ගෞරවය ප්‍රවණ්ඩත්වය පවතින විට රැකවරණ නියෝග ලබාදීම සහ ඒ හා සම්බන්ධ වෙන් කරුණු පිළිබඳව කටයුතු කිරීම සඳහා වූ පහතක් ලෙස මෙම පහත හඳුන්වා දී ඇත.

නීතිකෙටුම්පත් ඉදිරිපත් කරන ලදී.¹⁶ ඔක්තෝබර් වලදී මෙම කෙටුම්පතේ සංශෝධිත ලියවිල්ලක් විමර්ශනය සඳහා කැබිනට් අනුකමවුවට ඉදිරිපත් කරන ලදී. මෙය ගෞරවනීය ප්‍රවර්ධනවයට එරෙහිව කාන්තා සංවිධාන මගින් ගෙනගිය උද්ඝෝෂණවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස කෙටුම්පත් කරණ ලද්දකි. මෙකී උද්ඝෝෂණ කරන ලද සංවිධාන විසින් පනත් කෙටුම්පතක්¹⁶ ප්‍රදේශීය, ජාතික හා කළාපීය මට්ටම් වලින් සාකච්ඡාවට බදුන් කිරීම වර්ෂ 2000-2002 කාලවකවානුවේදී සිදුවිය.

අමාත්‍යාංශය විසින් සකස් කළ කෙටුම්පත තුළ කාන්තා සංවිධානයක් විසින් සකස් කළ කෙටුම්පතේ සඳහන් වූ ඇතැම් මූලධර්මයන් හා අංගයන් ඇතුළත් කර තිබිණි. කෙසේ වෙතත්, කාන්තා සංවිධාන සහ ඇතැමුන් පැවැසූයේ අමාත්‍යාංශය සකස් කළ කෙටුම්පත යම් පමණකට සීමා සහිත බවත්, සහ තවදුරටත් එය ශක්තිමත් කළ යුතු බවත්ය. අමාත්‍යාංශයේ කෙටුම්පත රැකවරණ නියෝග ලබාදීමට පමණක් සීමා වී ඇති බවත්, ගෞරවනීය ප්‍රවර්ධනවය පිළිබඳ සංශික්ෂිත නිර්වචනයන් ඒ තුළ නොමැති බවත් ඒකපාර්ශ්විකව ඇතුළු රැකවරණ නියෝග නිකුත් කිරීමේ බලය ලබාදීම පිළිබඳ අවශ්‍යතාවයක් ඇතිබවත්, එසේම පනත් කෙටුම්පත වරද ඔප්පු කිරීමේ භාරය පිළිබඳවද උපකාරක සේවා පිළිබඳවද විකෘතිකරණයට යනකරණය විශේෂයෙන්ම සැලකිල්ලට ගත යුතුය.¹⁷

කාන්තා සංවිධාන වල සහ වනිතා කටයුතු අමාත්‍යාංශයේ ඉල්ලීම පරිදි මෙම කෙටුම්පත පිළිබඳ නැවත විමර්ශනය කිරීම අධිකරණ අමාත්‍යාංශ පියවර ගනු ලැබීය.¹⁸

3.7 කාන්තාව සහ කෘෂි වර්ධනය

කෘෂිවර්ධනයට එරෙහි ජාත්‍යන්තර ප්‍රඥප්තියට අත්සන් තැබීම හා ඒ අනුසාරයෙන් ඇතිකළ දේශීය නීති¹⁹ පවතිද්දී, අත්අඩංගුවේ සිටියදී කෘෂි වර්ධනය

¹⁶ බලන්න, කාන්තාව සහ මාධ්‍ය සාමූහිකය විසින් සම්බන්ධීකරණය කළ "ගෞරවනීය ප්‍රවර්ධනවය පනත් කෙටුම්පත" වැඩසටහන මගින් කෙටුම්පත් කළ පනත.

¹⁷ බලන්න 2002 ඔක්තෝබර් 02 දින අවසන් කෙටුම්පත සම්බන්ධව සාකච්ඡාවෙන් පසු අධිකරණ අමාත්‍යාංශයට කාන්තා සංවිධාන විසින් හා වනිතා කටයුතු අමාත්‍යාංශය විසින් යවන ලද ලිපි.

¹⁸ බලන්න, 2002 ඔක්තෝබර් 21 දිනැතිව අග්‍රාමාත්‍ය ලේකම් සහ කෙටුම්පත විමර්ශනය කිරීමට ඇති කැබිනට් අනුකමවුවේ සභාපති බ්‍රැඩ්මන් විරාකෝන් මහතාට කාන්තා කෙටුම්පත සකස් කිරීමට මැදිහත් වූ කාන්තා සංවිධාන සහ කාන්තාවන් වෙනුවෙන් කාන්තාව සහ මාධ්‍ය සාමූහිකය යැවූ ලිපිය සහ එයට ඔහුගේ 2002 නොවැම්බර් 06 දිනැති ලිපිය.

¹⁹ 1994 අංක 22 දරණ වධ දීම, කෘෂි, අමාත්‍යාංශ සහ පනත් ආකාරයෙන් සැලකීමට හෝ දඬුවම්දීමට එරෙහි ප්‍රඥප්තිය පනත.

වලට භාජනය කිරීම් රැසක් 2002 වසරේදී වාර්තා විය.²⁰ ඒවා අතුරින් කාන්තාවන්ට සිදුවූ කෲර වධහිංසා තුළින් පිළිඹිඹු කෙරෙන්නේ ඒවා නීතිය හමුවට ගෙනඒමට ඇති අනේකාකාර බාධාවන්ය.

මේ වසර අවසන්වනවිටද හේරත් පිතරන්නැහැලාගේ නන්දනී ශ්‍රියාලතා විසින් ගොනුකළ නඩුවක් විභාගවෙමින් පවතී. ඇය වර්ෂ 2002 මාර්තු 08 දින ඇගේ පවුලේ සාමාජිකයන් ඉදිරිපිට ඇගේ නිවසේදීම වාරියපොල පොලිසියේ නිලධාරීන් විසින් අත්අඩංගුවට ගනු ලැබීය. ඇය වාරියපොල පොලිසියේ දින දෙකක් රඳවා තබාගන්නා ලද අතර ඒ කාලය තුළ ඇය නිරූපිත කර, ඇගේ යෝනි මාර්ගයට පශ්චාත්කර්මයක් වැනි දෙයක් ඇතුළත් කර ඇයව ලිංගිකව කෲර වදහිංසා වලට ලක්කරන ලදී.²¹

මෙම අපරාධය, 1994 අංක 22 දරණ කෲර වධහිංසා හා පහත්කොට සැලකීමේ දඩුවම් දීමෙන් වැළැක්වීමේ සම්මුතිය පනත යටතේ ගැනෙන අපරාධයක් ලෙස අපේක්ෂා කරනු ලැබුවද වයඹ පළාත භාර නියෝජ්‍ය පොලිස්පති විසින් වාරියපොල පොලිස් ස්ථානාධිපතිද ඇතුළුව මෙම අපරාධයට සම්බන්ධ නිලධාරීන් පස්දෙනෙකුට එරෙහිව සාමාන්‍ය අපරාධනීතිය යටතේ දණ්ඩනීති සංග්‍රහය මගින් වූ වැරදිවලට චෝදනා කරනු ලැබීය. මෙකී අපරාධයට සම්බන්ධ නිලධාරීන්ට, නන්දනී ශ්‍රියාලතාට සුළු හා තදබල තුවාල කිරීමේ චෝදනා යටතේ චෝදනා ගොනුකර සිදුකළ අපරාධයේ බැරැරැම්බව යටපත් කරනු ලැබුව, ඔවුන්ට ඇය ලබාගත හැකි තත්ත්වයක්ද ඇතිකරන ලදී. මෙම අපරාධයට සම්බන්ධ සැකකාර නිලධාරීන්ට ඔවුන්ගේ නිලකටයුතු කරගෙනයෑමට තවදුරටත් ඉඩ සලසාදී තිබුණු අතර ඔවුන් සාක්ෂිකාරයින්ට බලපෑම් හා ප්‍රචණ්ඩත්වය එල්ලකරන බවට නඩුවට සම්බන්ධ නීතිඥවරුන්ගේ, අපරාධයට ගොදුරු වූ කාන්තාවගේ පවුලේ සාමාජිකයින් ගෙන් හා කාන්තා ක්‍රියාකාරීන්ගෙන් චෝදනා එල්ලවිණි. නඩුවට පෙනීසිටී ඇතැම් නීතිඥවරු පසුව එයට පෙනී නොසිටීමටත්, නඩුව වර්තා කරන ලද ප්‍රාදේශීය වාර්තාකරුවන්ට තර්ජනය කිරීමද සිදුවූ අතර එය සාක්ෂි සහ අපරාධ වින්දිතයාගේ ආරක්ෂාව පිළිබඳ ප්‍රබල තර්ජන මතුකරන්නක් විය. මහේස්ත්‍රාත්වරයා විසින් නඩුවේ සාක්ෂිවලට බලපෑම් නොකරන ලෙස සිදුකළ නිශ්චිත නියෝග පවතිද්දී වුව මෙම කාරණා නඩු විභාගයට

²⁰ බලන්න, හොංකොං හි ආසියානු මානව අයිතිවාසිකම් කොමිසම විසින් පළකරනු ලබන ජනසම්මතය ඉලෙක්ට්‍රොනික් පුවත්පත.

²¹ ජනසම්මතය වෙබ්සයිට් 1, අංක 09, 2002 ජුනි 22

තිරණාත්මකලෙස බලපෑවේය.²² "සන්ඩේ ටයිම්ස්" පුවත්පතට තීරු ලිපියක් ලියන කිසිවක් පිත්තු ජයවර්ධන ප්‍රකාශ කර සිටියේ නන්දනී හේරත් නඩුව ශ්‍රී ලංකාවේ මානව අයිතිවාසිකම් සුරැකීමේ රාමුව සහ ආයතන සදාචාරය සහ නීතිය පිළිබඳ විශ්වාසය නැතිව යාම තුළ බිඳවැටෙන බවයි.²³

පොලිසිය විසින් සිදුකළ තවත් හයකාර ලිංගික කෲර වධහිංසාවක් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ ඓතිහාසික නඩුතීන්දුවකට පාදකවිය. ප්‍රථම වරට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය පෙත්සම්කරුට කෲර වදහිංසා පැමිණීමට වගකිවයුතු වගදන්තරකරුවන්ට එරෙහිව 1994 අංක 22 දරණ කෲර වධ හිංසා පනත යටතේ කටයුතු කිරීමට පියවර ගන්නා ලෙස නීතිපතිවරයාට නියම කරන ලදී. මෙහිදී සාමාන්‍ය ක්‍රියාපිළිවෙල වනුයේ අදාල වරදකාරී පොලිස් නිලධාරීන්ට එරෙහිව විනයානුකූල පියවර ගන්නා ලෙස පොලිස්පතිවරයාට නියෝග කිරීමයි. මෙම නඩුතීන්දුව නව්‍ය එමෙන්ම වඩාත් ඵලදායී නියමයන් සිදු කෙරුනක් ලෙස හඳුන්වාදිය හැක.²⁴

මෙම තීන්දුව දෙනු ලැබුයේ යෝගලිංගම් විපිතා නැමති පෙත්සම්කාරිය මිගමුව පොලිසියේ නිලධාරීන් 7 දෙනෙකුට විරුද්ධව පවරනු ලැබූ නඩුවේදීය. (එආර්.අංක 186/2001) නීත්‍යානුකූල නොවන අත්අඩංගුවට ගැනීමත්, යෝනිමාර්ගයට මිරිස් තැවරූ කෙසෙල්මුවයක් ඇතුළු කරමින් සිදුකළ කෲර ලිංගික වධහිංසා ඇතුළු පැමිණිලි කරන ලදී. මෙහිදී පෙත්සම්කාර විපිතා නැමැත්තියට කෲර වධහිංසා පිළිබඳ නඩුතීන්දුවලදී ලැබෙන වන්දි මුදල් ප්‍රමාණය හා සැසඳීමේදී විශාල මුදල් ප්‍රමාණයක් වන රුපියල් 250,000/- ද ගෙවීමට නියම කෙරුණි.

තවත් වැදගත් නඩුතීන්දුවකදී ඇන්ජලින් රොෂාන් නැමැත්තිය නාරාහේන්පිට පොලිසියේ අපරාධ අංශයේ ස්ථානාධිපතිට එරෙහිව පැවරූ මූලික අයිතිවාසිකම් නඩුව ජයග්‍රහණය කළාය.²⁵ එහිදී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය තීරණය කළේ ආණ්ඩුක්‍රම

²² බලන්න ජාත්‍යන්තර සමා ආයතනය ප්‍රවෘත්ති නිවේදන ශ්‍රී ලංකා ආරක්ෂාව පිළිබඳ නීතිය, නන්දනී හේරත් ASA 37/014/2002 සහ සම්බන්ධිත ප්‍රවෘත්ති නිවේදන.

²³ කිසිවක් පිත්තු ජයවර්ධන, සන්ඩේ ටයිම්ස්, 2002 සැප්තැම්බර් 15.

²⁴ ගුණසේකර ජේ. යෝගලිංගම් විපිතා ඵදිරව විජේසේකර, අතිරේක උප පොලිස් පරීක්ෂක, පොලිස් මූලය, මිගමුව හා තවත් අට දෙනෙක්, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ (මූලික අයිතිවාසිකම්) අයදුම්පත් අංක 186/2001, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 23.05.2002, 26 හා 27 හිදී.

²⁵ ඇන්ජලින් රොෂානා මයිකල් ඵදිරව සෙල්වින් සාලේ, පොලිස් ස්ථානාධිපති, පොලිස් මූලය, නාරාහේන්පිටිය හා තවත් දෙදෙනකු ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 1/2001 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 02.08.2002.

ව්‍යවස්ථාවේ 11, 13/11 හා 12/21 වගන්ති යටතේ ඇති කෲර වධහිංසා වලින් නිදහස, නීත්‍යානුකූල නොවන අත්අඩංගුවට ගැනීම හා සිරභාරයේ තබාගැනීමෙන් නිදහස යන පෙත්සම්කාරියගේ මූලික අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය වී ඇති බවයි. ඒ සඳහා ඇයට රු. 100,000/- වන්දියක් ගෙවීමට නියම කෙරුනු අතර ඉන් රු. 30,000/- වැගැන්වරකරු පුද්ගලිකව ගෙවිය යුතු බවට නියම විය. මෙය ශක්තිමත් නිවාරක තත්ත්වයක් ඇතිකරවන ආකාරයේ සුවිශේෂී නඩුගිණිවිල්ලකි.

මෙහිදී විශේෂයෙන්ම සැලකිය යුත්තේ යුද්ධය නමැති සාමය සඳහා සාකච්ඡා සිදුවෙමින් පැවති වර්ෂයකදීත් ප්‍රචණ්ඩත්වයට සංස්කෘතියක් බාධාවකින් තොරව තවදුරටත් පැවතීමයි. මෙවැනි සංස්කෘතියක් මහජනයාගේ අයිතිය සහ නීතිය හා සාමය සුරැකීමේ අරමුණින්ම පිහිටුවා ඇති ආයතනය තුළ මුල් බැසගෙන තිබීමද දැකිය හැක.

3.8 කාන්තාවගේ දේශපාලනික නියෝජනය

ආණ්ඩුවේ සියලුම මට්ටම්වලදී කාන්තාවන්ගේ දේශපාලන නියෝජනය ඉතා අවමය. 2002 මැයි මාසයේදී පලාත් පාලන මැතිවරණය පැවැත්වුණු අතර කාන්තා සංවිධාන එක්සත් ජාතික පෙරමුණු රජයෙන් ඉල්ලා සිටියේ ඔවුන් පොරොන්දු වූ පරිදි කාන්තා නියෝජනය සිදු කළේ මැතිවරණයට තරගවදින සෑම දේශපාලන පක්ෂයකම අපේක්ෂක ලැයිස්තුවලින් 25% ඉඩක් කාන්තාවන්ට ලබාදෙන ලෙස ඉල්ලීමයි. නමුත් අවාසනාවකට මෙම ඉලක්කය සපුරාලීමට එ.ජා. පෙරමුණේ ප්‍රධාන පක්ෂය වන එක්සත් ජාතික පක්ෂයටවත් නොහැකි විය. දේශපාලන පක්ෂ මෙහිදී ප්‍රකාශ කළේ අවශ්‍ය තරම් කාන්තාවන් නාමයෝජනා දීම සඳහා සොයාගැනීමට අපහසු විය, යන්න වුවද සියලුම ප්‍රධාන දේශපාලන පක්ෂවල සිටින කාන්තාවන් පැවසුයේ ඔවුන්ගේ අයදුම්පත් පුරුෂයින්ගේ අයදුම්පත්වලට වැඩි ඉඩක් ලබාදීම සඳහා ප්‍රතිරෝධීය කරනු ලැබුවේය. මැතිවරණ ප්‍රතිඵල තුළින් පෙර පරිදිම ඉතා අඩු කාන්තා නියෝජනයක් යළි ස්ථාපිත කෙරුණි.²⁶ කොළඹ මහනගර සභාවටම සිටින්නේ එකම කාන්තා මන්ත්‍රීවරියකි.

නාමයෝජනා නොලැබීමේ ගැටළුවට පිළියමක් ලෙස දොඩම් ගෙඩිය යන ඡන්ද ලකුණ යටතේ කාන්තා ක්‍රියාකාරිණියන්ගෙන් යුත් ස්වාධීන කණ්ඩායමක් කොළඹ නගරසභාවට

²⁶ මෙම ලිපිය සකස්කරන විට කාන්තාවන් විසින් ජයග්‍රහණය කරන ලද ආයතනවල ඒ හා සම්බන්ධිත දත්ත පිළිබඳ වාර්තා සකස් කර නොතිබුණි.

තරග වැදුනි. නීතිඥවරයකගේ ප්‍රධානත්වයෙන් ඉදිරිපත්වුණු මෙම නාගරික කාන්තාවන් යනාදීන්ද ඇතුළත් වූ අතර එහි මැතිවරණ ප්‍රකාශය කාන්තා හිතකාමී ප්‍රතිපත්ති ඇතුළත් වුවකි. මෙම ස්වාධීන කණ්ඩායමට කොළඹ නගරසභාවේ අසුනක් දිනා ගැනීමට අවශ්‍ය 2500 අවම ඡන්ද සංඛ්‍යාව පවා ලබාගැනීමට නොහැකිවුවද මැතිවරණ වලට තරග කරන කාන්තාවන්ට වටිනා අත්දැකීම් රැසක් උකහාගැනීමට ලැබුණි. මෙකී අත්දැකීම් අතරට මැතිවරණ ක්‍රමය පිළිබඳවද ඇති විවේචන වල සිට මැතිවරණ දෙපාර්තමේන්තුවේ ඇති ස්ත්‍රී හිතවාදී නොවන ආකල්ප, මැතිවරණ ප්‍රචාරණයට යන අධික වියදම, සිවිල් සමාජ සංවිධානවලින් ලැබුණු අඩු සහයෝගය නිසා මුළු දිස්ත්‍රික්කයක් පුරා ඡන්ද ප්‍රචාරක වැඩකටයුතු කරගෙන යෑමට ඇතිවූ අපහසුතා යනාදිය ඇතුළත් විය.

කාන්තා සංවිධාන සහ ක්‍රියාකාරීන් කාන්තාවන්ගේ දේශපාලනික නියෝජනය වැඩිකරගන්නා ආකාරය විමසා බැලීම දිගින් දිගටම කරගෙන යන ලදී. අන්තර් ජාතික ජනවාර්ගික කටයුතු පිළිබඳ මධ්‍යස්ථානය (අයි.සී.ටී.එස්. කොළඹ) කාන්තා දේශපාලන ක්‍රියාකාරීන් සමග වැඩමුළු මාලාවක් මොනරාගල, මහනුවර, මාතර සහ මඩකලපුව දිස්ත්‍රික්කවලදී ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. මෙය කොළඹදී පැවැත්වුණු ජාතිකමට්ටමේ සමුළුවකදී ඉහත වැඩමුළු ඇසුරින් සකස්කළ ලියවිල්ලක් වනිතා කටයුතු අමාත්‍යාංශයට භාරදීමෙන් අවසන් විය. මැතිවරණ ක්‍රියාවලියට කාන්තා දායකත්වය අවමවීමට හේතු මෙම ලියවිල්ල මගින් විස්තරාත්මකව දක්වා ඇති අතර එසේම එමගින් කාන්තා නියෝජනය වැඩිකරලීම උදෙසා රජය දේශපාලනය කළ හා සිවිල් සමාජ සංවිධාන ගතයුතු ධානාත්මක පියවර පිළිබඳ නිර්දේශයන්ද ඉදිරිපත් කර ඇත.²⁷ ඉහතකී අයි.සී.ටී.එස්. වැඩසටහනින් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ මව්වරු සහ දියණියෝ සංවිධානය දිස්ත්‍රික් තුනක පුහුණු වැඩසටහන් ආරම්භ කළහ. කාන්තා කාර්යාංශය වනිතා කටයුතු අමාත්‍යාංශය දේශපාලනයට එළඹීමට සිතැති කාන්තාවන් උදෙසා පුහුණු හා දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන් අරමුණු කරගනු ලැබීය. නමුත් දේශපාලන පක්ෂ අභ්‍යන්තරයේ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය හා කාන්තාවන් නාමයෝග්‍ය කරවීමට ඇති දේශපාලන වුවමනාව යන මූලික ගැටලුව 2002 වර්ෂය තුළදීත් පිළිතුරු රහිතව පැවතුනි. කෙසේවෙතත් වසර අවසානයේදී "යළි පුබුදුමු ශ්‍රී ලංකා" නැමති එ.ජා.පෙරමුණේ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශය තුළ සියලු දේශපාලන ප්‍රාදේශීය මට්ටමේදී සහ

²⁷. බලන්න 2002 ජුනි 15 දිනැති කාන්තා දේශපාලන ක්‍රියාකාරීකයින් විසින් වනිතා කටයුතු අමාත්‍යාංශයට ශ්‍රී ලංකා පදනම් ආයතන ශ්‍රවණාගාරයේදී ඩාර්දන් ලියවිල්ල.

ජාතික මට්ටමේ මැතිවරණ වලදී අපේක්ෂක ලැයිස්තුවලින් 50% කාන්තාවන් සඳහා චෙන්කළ යුතුයයි යන්න නීතිගතකිරීමට අවශ්‍ය ක්‍රමෝපාය ගතයුතුබවට යෝජනා කර තිබුණි.²⁸

4. විදේශගත ශ්‍රමිකයෝ

4.1 විදේශගත ශ්‍රමික ප්‍රඥප්තිය

විදේශගත ශ්‍රමිකයින්ගේ අයිතින් සුරකින ජාත්‍යන්තර ලියවිල්ල නම් විදේශගත ශ්‍රමිකයන්ගේ හා ඔවුන්ගේ පවුල්වල අයිතින් පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ ප්‍රඥප්තියයි. මෙය කෙටුම්පත්කර අත්සන් සඳහා විවෘතව තැබුවේ 1990 දී වුවද එක්සත් ජාතීන්ගේ ඉතිහාසය තුළ ක්‍රියාකරවීමට දීර්ඝතම කාලයක් ගනු ලැබූ ප්‍රඥප්තිය වූයේ මෙයයි. රාජ්‍යයන් 20 ක අත්සන් ලැබ මෙම ප්‍රඥප්තිය වසර 13 ක දීර්ඝ නිහැඬියාවකට පසු 2003 ජූලි 01 දින සිට ක්‍රියාත්මක වීමට සැලසුම්කර ඇත. ශ්‍රී ලංකාව 1996 දී මෙම ප්‍රඥප්තියට අත්සන් තැබීය.

වර්ෂ 2002 දී ශ්‍රී ලාංකිකයින් 800,000 පමණ විදේශ රැකියාවල නියුක්තව සිටිතැයි ගනන් බලා ඇත.²⁹ මොවුන්ගෙන් අතිවිශාල බහුතරයක් නුපුහුණු යන වර්ගීකරණය යටතේ ගෘහසේවිකාවන් ලෙස කටයුතුකරන කාන්තාවන් වේ. බොහෝ විදේශ ශ්‍රමික කාන්තාවන් 1980 හා 90 දශක වලදීද මෙම නුපුහුණු වර්ගීකරණයට අයත්වුවත් වුවද වර්තමාන සංඛ්‍යාලේඛන පෙන්නුම්කෙරෙන්නේ දැන් දැන් ඉතා සෙමින් වුවද කාන්තාවන් අඩු පුහුණු හෝ පුහුණු යන වර්ගීකරණයන්ට ද අයත් කර්මාන්තශාලා වල සහ හෙදියන් හෝ ගුරුවරුන් ලෙසින්ද සේවයට එක්වන බවයි.³⁰

විදේශගත ශ්‍රමිකයන්ගෙන් ලැබෙන ආදායම 1990 ගනන් වල අගභාගයේදී දැනුදු රටේ ඉහලම විදේශවිනිමය උපයන මාර්ගය වී ඇති අතර එයින්ද කාන්තා ශ්‍රමය උපයන මුදල අතිවිශාල ප්‍රමාණයකි.

²⁸ බලන්න, IIIකොටස, VIවගන්තිය, රාජ්‍ය අංශයේ ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම "යළි පුබුදු ශ්‍රී ලංකා" ශ්‍රී ලංකාවේ කඩිනම් සංවර්ධනය උදෙසා දැක්ම සහ සැලසුම් ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුව 2002 දෙසැම්බර්.

²⁹ ශ්‍රී ලංකා විදේශ සේවා නියුක්තිකාර්යාලයේ විදේශගත ශ්‍රමිකයන් පිළිබඳ සංඛ්‍යාලේඛන 2002.

³⁰ ශ්‍රී ලංකා විදේශ සේවා නියුක්ති කාර්යාලයේ විදේශගත ශ්‍රමිකයන් පිළිබඳ සංඛ්‍යාලේඛන 1980 කාලය හා 1990 කාලය

ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ ගත ශ්‍රමිකයන් පිළිබඳව ක්‍රියාකරන ප්‍රධානතම ආයතනය විදේශ සේවා නියුක්ති කාර්යාංශයයි. එය 1985 විදේශ සේවා නියුක්ති කාර්යාංශ පනතින් පාලනය වේ. කාර්යාංශය පසුගිය වසර කිහිපය තුළදී ශ්‍රමිකයන් විදේශගතවීම හැසිරවීමටත්, ශ්‍රමිකයන්ගේ සුභසාධනය උදෙසාත් ක්‍රියාමාර්ග රැසක් ගනු ලැබ ඇත. කෙසේ වෙතත් විදේශගත ශ්‍රමිකයන්ගෙන් බහුතරය ශ්‍රමිකයන් යවන රටේ නොහැකියාව නිසා ශ්‍රමිකයන්ට අවශ්‍ය අවම ආරක්ෂාව ලබාගැනීම හා ශ්‍රමිකයන් ලබාගන්නා රටේදී එම ආරක්ෂාව ක්‍රියාත්මක කරලීමට නොහැකිවීමේ විපාක විඳිති. මෙසේ ශ්‍රමිකයන් යවන රටේත්, ලබන රටේත් විදේශගත ශ්‍රමිකයන් කෙරෙහි ඇති ආකල්පත්, ඔවුන්ට සෙත සැලසීම සඳහා වන අවංක දේශපාලනික වුවමනාවන් නොතිබීමත් නිසා විශේෂයෙන්ම කාන්තා විදේශගත ශ්‍රමිකයන් මහත් හිරිහැර විඳිති.

කිසිදු බටහිර ශ්‍රමිකයන් ලබාගන්නා රටක් ජාත්‍යන්තර ප්‍රඥප්තියට අත්සන් තබා නොමැති නමුත් බොහොමයක් විදේශගත ශ්‍රමිකයන් යුරෝපයේ හා උතුරු ඇමරිකාවේ වාසයකරති. අනෙකුත් වැදගත් ශ්‍රමිකයන් ලබාගන්නා රටවල්වන ඉන්දියාව, ජපානය, ඕස්ට්‍රේලියාව සහ ගල්ෆ් කළාපයේ රටවල්ද ප්‍රඥප්තියට අත්සන් තබා ගැන. ³¹ කෙසේවෙතත් බොහෝ ශ්‍රමිකයන් ලබාගන්නා රටවල් මෙම ප්‍රඥප්තියට අත්සන් තබා නොමැති හෙයින් මෙහි බලපෑම සීමාසහිත වුවද, එයට අනුව මෙය පිළිගන්නා රටවල් මෙම ප්‍රඥප්තිය ස්වකීය දේශීය නීතිය තුළට ඇතුළත් කළ යුතුය. මෙම ප්‍රඥප්තියේ ක්‍රියාකාරීත්වය විශේෂඥ සාමාජිකයින් 10 කින් යුත් කමිටුවක් (සියළු විදේශගත ශ්‍රමිකයන් ඔවුන්ගේ පවුල්වල අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමේ කමිටුව) විසින් නිරීක්ෂණය කෙරෙනු ඇත. මෙම විශේෂඥයන් ප්‍රඥප්තියේ විෂය ක්ෂේත්‍රය පිළිබඳ ප්‍රවීණයන් ලෙස සැලකෙන අතර ප්‍රඥප්තියට අත්සන් තබා ඇති රාජ්‍යයන් විසින් තෝරා පත්කරගනු ලැබේ. (72 වගන්තිය) ප්‍රඥප්තියට අත්සන් තැබූ රටක් ලෙස ශ්‍රී ලංකාව සිය විදේශගත ශ්‍රමිකයන්ගේ යහපත උදෙසා ශ්‍රමිකයන් ලබන රටවලින් සිදුවිය යුතු ආරක්ෂාවන් හා අයිතීන් ලබාගැනීමට රාජ්‍ය තාන්ත්‍රික හා වෙනත් මාර්ගවලින් උත්සාහ දැරිය යුතුය.

³¹. එක්සත් ජාතීන්ගේ විදේශගත ශ්‍රමිකයන්ගේ අයිතින් පිළිබඳ ප්‍රඥප්තියේ තොරතුරු අනුව යුනෙස්කෝ 2003 ජුනි.

4.2 කාන්තා විදේශගත ශ්‍රමිකයන් සුරාකෑම

පෙර වසරවලදී මෙන්ම 2002 වසරේදීද විදේශගත ශ්‍රමිකයන් මුහුණපෑ ගැටලු මාධ්‍යය මගින් හෙළිදරව් කරන ලදී. මෙම විදේශගත ශ්‍රමිකයන් මුහුණ පෑ අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනයන් වැඩිපල තුළ ශ්‍රමය සුරාකෑමේ සිට ලිංගික අපයෝජනය දක්වා පරාසයක විහිදේ. 2002 වසරේ වඩා අවධානය යොමුවිය යුතුව සිදුවී ඇති දෙයනම් ශ්‍රමිකයන් ලබන රටවල අසරණවී සිටින ශ්‍රී ලාංකික කාන්තා ශ්‍රමිකයන් ජාවාරම් යෙදවීමත්, බටහිර ආසියානු රටවල ශ්‍රී ලාංකික තානාපති කාර්යාලවල සිටින නිලධාරීන්ගේ දූෂිත අවනෝඥ ක්‍රියාකළාපයන්ය.

කොළඹ පදනම්කරගෙන මානව හරාත්වය පිළිබඳ සංසදය (එල්.එච්.ඩී) වාර්තාකරණ අන්දමට මැදපෙරදිග සිටින ශ්‍රී ලාංකික තානාපති කාර්යාල නිලධාරීන්ද ඇතුළු සුරාකන්නන් එකී කාන්තාවන් සුරාකෑම තර්ජනය යොදාගෙන බලය යොදාගෙන වංචනිකව හෝ මුදල් හෝ අනියම් අපේක්ෂාවෙන් බලය අයුතුලෙස යොදවමින් සිදුකරති. එල්.ඩී.එච්. සංවිධානය පවසන ආකාරයට ශ්‍රම විගාමිකත්වය ප්‍රචලිත කරනුයේත්, එම ශ්‍රම විගාමිකයන්ට විදේශ රැකියා සහ විදේශගතවීමේ හැකියාව ලබාදීමේ ක්‍රමය මූල්‍යමය ප්‍රතිලාභ අපේක්ෂාවෙන් මානව ශ්‍රමාජාවාරම් කිරීමේ ආකාරයටයි.³²

ජෙඩාහි ශ්‍රී ලංකා තානාපති කාර්යාලයේදී ලාංකික කාන්තා ශ්‍රමිකයන්ට සලකා ඇති ආකාරය පිළිබඳ හයංකාර වාර්තාවක් ඇත. එම සිද්ධිය “තිනමුරුසු” පුවත්පතින්ද එල්.ඩී.එච්. සංවිධානය විසින්ද පෙන්වාදෙන ලදී. මෙහිදී චෝදනා නැගුනේ තානාපති කාර්යාලයේ පිළිසරණ පතා එන කාන්තා විදේශගත ශ්‍රමිකයන් ලිංගික අපයෝජනවලට ලක්කර ගනිමින් නිවාස වලට විකුනා දමන බවයි. එල්.ඩී.එච්. සංවිධානය විදේශ කටයුතු අමාත්‍යාංශයෙන් ඉල්ලාසිටියේ නීතිය හමුවට පමුණුවන ලෙසත්, මෙම විපත්වලට ගොදුරුවුවත් හා ඔවුන්ගේ පවුල්වලට වන්දි ලබාදෙන ලෙසත්, එහි රැඳී සිටින අනෙකුත් ශ්‍රමිකයන් ආපසු මෙරටට ගෙන්වා ගන්නා ලෙසත්ය.

කාන්තාවන් අපයෝජනයට හා ජාවාරමට යොදාගන්නා තවත් තානාපතිකාර්යාලක් වූයේ කුවේට් හි පිහිටි ශ්‍රී ලාංකික තානාපති කාර්යාලයයි. ආපසු පැමිණි ශ්‍රමිකයෙකු

³² 2002 ශ්‍රී ලංකාවේ මානව අයිතිවාසිකම් තත්ත්වය පිළිබඳ වාර්තාව- මානව හරාත්වය පිළිබඳ සංසදය කොළඹ.

කම්කරු ඇමති මහින්ද සමරසිංහට කළ පැමිණිල්ලක් මත එකී තානාපති කාර්යාලයේ නිලධාරියෙකුට විරුද්ධව පරීක්ෂණයක් පැවැත්වේ.³³

ගුවන්තොටුපල සෞඛ්‍ය බලධාරීන්ගේ වාර්තා පදනම්කරගනිමින් 2002 ඔක්තෝබර් 05 දින "ද අයිලන්ඩ්" පුවත්පත ප්‍රකාශ කළේ වර්ෂ 2000 සිට ඒ දක්වා විදේශගත ශ්‍රමිකයන් 809 දෙනෙකුගේ මෘත ශරීර ලංකාවට එවා තිබෙන බවත් ඉන් 70% පැමිණ ඇත්තේ මැදපෙරදිගින් බවත්ය. වසරක් පාසා මෙම සංඛ්‍යාව ඉහලගොස් ඇතිබව පෙන්වාදෙන ඉහත වාර්තාව ප්‍රකාශ කළේ 2002 ජනවාරි සිට සැප්තැම්බර් දක්වා මෘත ශරීර 235 ලැබී ඇති බවයි. එයින් 48 ක් අගෝස්තු හා සැප්තැම්බර්වල ලැබී ඇතිබවත් ඉන් 33 ක්ම තරුණ ගෘහසේවිකාවන්ගේ හා රියැදුරන්ගේ බවත් ප්‍රකාශවිණි. සමහරක් මෘත ශරීර, මාස ගනනක් තිස්සේ මෘත ශරීරාගාරවල තිබුණු ඒවා විය. කාන්තා විදේශගත ශ්‍රමිකයන්ගේ අභිරහස් මරණ පිළිබඳ පුවත්පත්වල විශාලවශයෙන් පලවූ වාර්තාවලින් ඔවුන්ගේ ශ්‍රෝතින් තුළත් සැක සංකාවන්ද හෙළිදරව්වේ.³⁴

එසේම කාන්තාවන් වහලුන් ලෙස තබාගෙන සිටින රැකියා ඒජන්සි හිමියන් විසින් ඔවුන්ගේ ගමන් බලපත්‍ර හා ලියකියවිලි තමන්භාරයේ තබාගෙන එම කාන්තාවන් තැනින් තැනට යවමින් ඔවුන් උපයන වැටුප් ගසාකෑම පිළිබඳ වාර්තාද පළවිය.³⁵ ඒවා අතර කාන්තාවන්ට සිය පවුලේ හෝ නීතිඥවරයකු සමග කතාබහ කිරීමට කිසිදු ඉඩක් නොදී ඔවුන්ව සිරභාරයේ තබාගෙන සිටීම් පිළිබඳ වාර්තාද පළවිය. 2002 ජනවාරි 31 දින විරක්සරි පුවත්පත බහරේන් සිට පැමිණි කාන්තා ශ්‍රමිකයෙකුගේ ප්‍රකාශයක් පලකරමින් ප්‍රකාශ කර සිටියේ කාන්තාවන් පිරිසක් එම රටේ අනේක දක්විදිමින් රැකියා ඒජන්තයින්ගේ සිරකාරියන් ලෙස ගතකරන බවයි. එම වාර්තාවේ වැඩිදුරටත් දැක්වූයේ බහරේන්හි ඊසා ප්‍රදේශයේ පිහිටි එවන් සිරගෙයක ලාංකික ගෘහසේවිකාවන් 11 දෙනෙකු රඳවා සිටින බවයි.

වැටුප් නොගෙවීම තවත් නිරන්තරයෙන් මතුකරන ලද පැමිණිල්ලකි.³⁶

³³ සන්ඩේ ටයිම්ස් 2002 නොවැම්බර් 24

³⁴ බලන්ත. ද අයිලන්ඩ් 2002 නොවැම්බර් 12, එම නොවැම්බර් එම නොවැම්බර් 05 එම නොවැම්බර් 19 හා එම නොවැම්බර් 18

³⁵ විරක්සරි, 2002 ජනවාරි 31

³⁶ විරක්සරි 2002 ජනවාරි 27

ලෙඩනන්හි රඳවාගෙන සිරගතකොට හෝ අපයෝජනයට භාජනය කර ඇති කාන්තා විදේශික ශ්‍රමිකයන්ට වන්දි ලබා දී යුක්තිය ඉටුකරන ලෙස බලකෙරෙන ව්‍යාපාරයක් ශ්‍රී ලාංකික සිනමා නළු රන්ජන් රාමනායක විසින් දියත් කරන ලදී. ඔහු ප්‍රකාශ කළේ ඔහුට එවැනි කාන්තාවන් රැසක් ලෙඩනන්හි ශ්‍රී ලංකා තානාපතිකාර්යාල මගින් පාලනය වන ආරක්ෂක ස්ථානයන්හිදී හමුවන බවයි. ඔහු තානාපති කාර්යාලයේ නිලධාරීන්ගේ සිට කම්කරුවන් මෙම කාන්තාවන් සූරා කෑමටත් ජාවාරම් කිරීමටත් හවුල් වී ඇති අන්දම පිළිබඳව චෝදනා කරනු ලැබීය.³⁷ ඔහුගේ මෙම වෑයමට මුද්‍රිත හා විද්‍යුත් මාධ්‍යවලින් පුළුල් ප්‍රචාරයක් ලබාදුන් අතර ලෙඩනන් කම්ටුව පිහිටුවීමටත්, එම කාන්තා ශ්‍රමිකයන් ආපසු ගෙන්වා ගැනීමටත් එය බලපෑවේය.

5. කාන්තාව සහ යුද්ධය

5.1 අත්අඩංගුවේදී සිදුවන ස්ත්‍රී දූෂණ

වර්ෂ 2001 දී ජාත්‍යන්තර කෞතුකාගාරය ප්‍රකාශකර සිටියේ ශ්‍රී ලංකාවේ විශේෂයෙන්ම යුධ, නාවික හා පොලිස් අත්අඩංගුවේදී ස්ත්‍රී දූෂණ සිදුවීම පිළිබඳ චෝදනා එල්ලවීම ඉහලගොස් තිබෙන බවයි. ඔවුන් 2002 ජනවාරියේදී සිටින කම්ටුවට ඉදිරිපත් කළ වාර්තාවෙන් පෙන්නුම්කළේ මෙම සිදුවීම් බොහොමයක් සිදුවී ඇත්තේ ආරක්ෂක හමුදා සහ දෙමළ ඊළාම් විමුක්ති කොටි (එල්.ටී.ටී.ඊ.) සංවිධානය අතර පවතින යුධමය වාතාවරණය තුළ බවත්, මෙහි බොහෝ වින්දිතයන් එකී යුද්ධයෙන් අවතැන්වූ බවත්ය.³⁸

අලුතින් හඳුන්වා දී ඇති රංචුගැසි ස්ත්‍රී දූෂණය අත්අඩංගුවේදී සිදුවන ස්ත්‍රී දූෂණය සම්බන්ධව ඇති දැඩි දඬුවම් අනුමත කරමින් ජාත්‍යන්තර කෞතුකාගාරයේ වගකිවයුත්තන්ගෙන් ඉල්ලාසිටියේ අත්අඩංගුවේදී සිදුවන ස්ත්‍රී දූෂණය නැතිකිරීමට අවශ්‍ය සියළු පියවර ගන්නා ලෙසත්, එවැනි චෝදනා පිළිබඳව නිසි ආකාරයෙන් පරීක්ෂණ පවත්වන ලෙසත්ය. එම වාර්තාවෙන් තවදුරටත් ප්‍රකාශකළේ ස්ත්‍රී දූෂණය කර පසුව මරාදැමීමකට හවුල් හමුදා සොල්දාදුවන් හැරුණු කොට ආරක්ෂක හමුදාවල

³⁷ ලක්ෂ්මි 2002 ජනවාරි 30, ලංකාදීප 2002 මාර්තු 03, සිළුමිණ 2002 මාර්තු 24.

³⁸ ශ්‍රී ලංකා අත්අඩංගුවේ දී සිදුවන ස්ත්‍රී දූෂණ (ජාත්‍යන්තර කෞතුකාගාරය) 2002 ජනවාරි

කිසිවෙක්, අත්අඩංගුවේ පසුවීමේදී සිදුවූ ස්ත්‍රී දූෂණ සම්බන්ධයෙන් වරදකරු වී නොමැති බවයි. එම වාර්තාව වැඩිදුරටත් පෙන්වාදුන්නේ මෙවැනි අපරාධ පරීක්ෂණවල මුල් අවස්ථාවලදී පොලීසියේ වෛද්‍යවරයාගේ සහ මහේස්ත්‍රාත්වරයාගේ කාර්යභාරය සමාලෝචනයකර සාක්ෂි සුරක්ෂිත කරගැනීමටත් එමගින් සාර්ථක ලෙස චෝදනා මෙහෙයවා අපරාධකරුවන්ට දඬුවම් කිරීමටත් ඇති ඉඩකඩ පුළුල් කළ යුතු බවයි.³⁹

5.2 අභ්‍යන්තරික අවතැන්වූවෝ

වර්ෂ 2002 දී අවතැන්වූවන් සම්බන්ධව කටයුතු කිරීමට මූලික ප්‍රමුඛතාවයක් ලැබුනේ සාමක්‍රියාදාමයේ ආරම්භයත් සමග අත්‍යවශ්‍ය මානුෂික ආධාර ලබාදීම හා යුද්ධයෙන් විනාශ වූ අත්‍යවශ්‍ය මානුෂික ආධාර ලබාදීම හා යුද්ධයෙන් විනාශ වූ ප්‍රදේශ යථා තත්ත්වයට පත්කිරීමේ ක්‍රමවේද සකස් කිරීම නිසාය. අභ්‍යන්තරිකව අවතැන්වූවන්ගේ සංඛ්‍යාව එක්සත් ජාතීන්ගේ සරනාගත මහකොමසාරිස් කාර්යාලයේ වාර්තාවලට අනුව 800,000 පමණ වූ අතර⁴⁰ ඉන් 70% පමණ ළමුන් හා කාන්තාවන් විය.⁴¹

මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ අධ්‍යයන මධ්‍යස්ථානය (සී.එස්.එච්.ආර්) විසින් සංගෘහන වාර්තාව මගින් ශ්‍රී ලංකාවේ අභ්‍යන්තරිකව අවතැන් වූ කාන්තාවන්ගේ අවශ්‍යතාවන් හා අපේක්ෂාවන්ව පවතින සාම ක්‍රියාදාමයේ සන්දර්භය තුළ හෙළිදරව් කිරීමට උත්සාහ දරා ඇත.⁴² එකී වාර්තාව මගින් පහත සඳහන් කාරණා අවතැන්වූ කාන්තාවන් විසින් තීරණාත්මක ලෙස පෙන්වා දෙන ලද බව දැක්විණි. එනම් කාන්තාවන්ගේ සහ පුරුෂයන්ගේ සාම්ප්‍රදායික වගකීම් වෙනස්වීම, වෙනස්වීම් සඳහා නව අවස්ථාවන් පිතෘමූලික බල සබඳතා, කාන්තාවන්ට තීරණගැනීමේ අයිතිය අඩුවීම, ආයතනික රැකවරණය අඩුවීම, කාන්තාවන්ට එරෙහි වෙනස්කොට සැලකීමේ පුරුදු වැඩිවීම (දෑවැද්ද සහ ළමා විවාහ වැනි) ගෞරවය ප්‍රචණ්ඩත්වය, ව්‍යාභිචාරය සහ ලිංගික අපයෝජනය ඇතුළු කාන්තාවට එරෙහි ප්‍රචණ්ඩත්වය ඉහලයාම, මුරකපොලු වලදී ලිංගික බලහත්කාරීත්වයන් හා ප්‍රචණ්ඩත්වය පෑම, ගණිකා වෘත්තිය හා ජාවාරම් කිරීමට හසුවීම, ප්‍රාථමික සේවාවන් හා පහසුකම් නොමැතිවීම, ප්‍රජනන සෞඛ්‍ය

³⁹ ශ්‍රී ලංකා අත්අඩංගුවේ දී සිදුවන ස්ත්‍රී දූෂණ (ජාත්‍යන්තර සමා ආයතනය) 2002 ජනවාරි

⁴⁰ එක්සත්ජාතීන්ගේ සරනාගතයන් පිළිබඳ මහකොමසාරිස් කාර්යාලයේ ශ්‍රී ලංකාවේ අභ්‍යන්තරික අවතැන්වූ වන් පිළිබඳ වැඩසටහන, එ.ජා.ස.ම. විමර්ශන හා ප්‍රතිපත්ති විශ්ලේෂණ අංශය 2002 මැයි.

⁴¹ ගැටුම් බලපාන ප්‍රදේශවල පීඩත්වයන්ගේ අවශ්‍යතා පිළිබඳ තක්සේරුව විසින් එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවර්ධන අරමුදල, ලෝක බැංකුව හා ආසියානු සංවර්ධන අනුග්‍රහය මත සකස්කරන ලදී.

⁴² අවතැන්වූ කාන්තාවන්ට බලපාන අභියෝග මානව අයිතිවාසිකම් අධ්‍යයන මධ්‍යස්ථානය කොළඹ.

පහසුකම් බිඳවැටීම, මානසික පීඩනය, ආහාර ද්‍රව්‍ය ලැබීමේ අඩුපාඩු, සනීපාරක්ෂක පහසුකම්, ජලය, නිවාස සහ පුද්ගලිකත්වයේ හිමිකම් අඩුවීම, ජීවනෝපායයන් අඩුවීම, වැටුප් ශ්‍රමයේ සහ වැටුප් විෂමතා යනාදියයි.

අවසාන වශයෙන් එකී වාර්තාව පෙන්වාදෙනු ලැබුයේ සාමය පිළිබඳ ප්‍රශ්නය, කාන්තා අයිතින් සහ නැවත පදිංචිකරවීම මූලිකම කරුණු බවත්ය. එසේම සම්පූර්ණ සාම ක්‍රියාදාමය තුළට කාන්තා අයිතිවාසිකම් යන කරුණක් ඇතුළු කළ යුතු බවටත් එම වාර්තාව යෝජනා කරන ලදී. ප්‍රතිපත්ති සංවර්ධනයේදී අයිතිවාසිකම් මූලික කරගත් ක්‍රමයක් අනුගමනය කිරීමේ වැදගත්කම මෙම වාර්තාව පුරාම හුවා දක්වා තිබේ. අවතැන්වූවන්ගේ භෞතික අවශ්‍යතාවයන් පමණක් නොව ඔවුන්ගේ සමාජයීය හා මානසික අවශ්‍යතාද හඳුනාගෙන ඒවාට පිළියම් ලබාදිය යුතුය. ආධාර ලබාදීමේදී සියලුම අවතැන්වූ පුද්ගලයන්ගේ එලදායි සහ මධ්‍යගත සහභාගිත්වයේ වැදගත්කම මෙම වාර්තාව මගින් පෙන්වා දී තිබුණි. ජනවාර්ගික ගැටළුවට හේතු සහ එහි ප්‍රතිඵල පෙන්වා දී තිබුණි. ජනවාර්ගික ගැටළුවට හේතු සහ එහි ප්‍රතිඵල පිළිබඳ සොයාබලන ක්‍රියාවලිය තුළ අභ්‍යන්තරකව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචිකරවීම හා ඔවුන් පුනරුත්ථාපනය කිරීමේ කටයුතු පිළිබඳ තීරණ ගැනීමේ යාන්ත්‍රණයට, සැලසුම් සකස්කර ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ සෑම අවස්ථාවකටම කාන්තා දායකත්වය ලබාගැනීමේ වැදගත්කම මෙම වාර්තාවෙන් පෙන්වා දී තිබුණි.

5.3 ළමා සොල්දාදුවෝ

ළමා සොල්දාදුවන් වශයෙන් ළමුන් යුධ සේවයට බඳවාගැනීමේ රුදුරු ක්‍රියාමාර්ගය සාම සාකච්ඡාවල ඉදිරිපත් කිරීම උදෙසා කාන්තා ක්‍රියාකාරකයින්ගේ වැඩපිළිවෙල් ද දායක විය. එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය තමන් යුධ සේවය සඳහා ළමුන් බඳවාගත් බව පිළිගත් අතර, එකී වැඩපිළිවෙල නවතා දැමීමටත්, බඳවාගෙන සිටින ළමුන් වසර අවසානවනවිට සිය දෙමාපියන්වෙත බාරදීමටත් එකඟවිය. දෙපාර්ශවය අතර පවත්නා යුධ හා දේශපාලනික සමතුළනය බිඳ නොවැටී, යළිත් යුද්ධයකට නො එළඹීමට අවධානය යොමු කරගෙන තිබෙන ආරම්භක අවස්ථාවේ ඇති සාම ක්‍රියාවලියකදී මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ දැඩි ස්ථාවරයන්ට බොහෝ විට නො එළඹේ. එවැනි දෑ නිර්නාමික අවුල්කරන්නන් බවට පත්වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ සාම සාකච්ඡාවල පළමු වසර තුළදී ළමා සොල්දාදුවන් පිළිබඳ ගැටළුව එවැන්නක් විය. කෙසේ වෙතත් දෙමළ කොටි සංවිධානයට එරෙහිව සටන්වැදීමට තරම් නිර්භීත මව්වරු කිහිපදෙනෙක්, ලංකාවේ කාන්තා මානව අයිතිවාසිකම් සන්ධාන කිහිපයක් ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනය

හා යුනිසෙෆ් වැනි ජාත්‍යන්තර සංවිධාන කිහිපයක බලවත් උත්සාහය නිසා ළමා සොල්දාදුවන් පිළිබඳ ගැටළු සාකච්ඡා මේසයට ඉදිරිපත් විය.

6. කාන්තාව සහ සාමය

6.1 ජාත්‍යන්තර තත්ත්වය

1985 වසරේ කෙන්යාවේ නයිරෝහි නුවරදී පැවැත්වුණු එක්සත් ජාතීන්ගේ ලෝක කාන්තා සමුළුව 1975-1985 කාන්තා දශකයේ ජයග්‍රහණයන් සමාලෝචනය කරමින් දුරදර්ශී ලෙස ප්‍රකාශකලේ සාමය යනු හුදු යුද්ධය නොමැතිවීම හෝ ජාතික සහ ජාත්‍යන්තර තලයේදී ප්‍රචණ්ඩත්වය හා එදිරිවාදිකම් නැතිවීම පමණක් නොව ආර්ථික හා සමාජ යුක්තිය පැවතීම සහ සමාජය තුළ සමානාත්මතාවය සහ සියලුම ආකාරයේ මානව අයිතිවාසිකම් පැවතීම බවයි.⁴³

එය තවදුරටත් ප්‍රකාශ කලේ සාමය තහවුරුවීම සඳහා ස්ත්‍රී-පුරුෂ සමානාත්මතාවය ආර්ථික සමානාත්මතාවය සහ මූලික මානව අයිතිවාසිකම් හා මූලික නිදහස සැමතැනකම ප්‍රචලිත වීම අවශ්‍ය බවයි. සාමය පැවතීම සඳහා කාන්තාවන්ට සිය රටතුළ පුරුෂයන් හා සමානව සියලුම දේශපාලනික හෝ ආර්ථික තලයන් තුළ සහභාගිවීමටත් විශේෂයෙන්ම ජාත්‍යන්තර සාමය ප්‍රචලිත කිරීම සඳහා සිය භාෂණයේ, ප්‍රකාශනයේ තොරතුරු හුවමාරුවේ සහ සමාගමේ නිදහස යොදාගනිමින් තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලියට හවුල්වීමට ඉඩසැලසිය යුතුය.

වසර දහයකට පසු 1995 දී 4 වන එක්සත් ජාතීන්ගේ ලෝක කාන්තා සම්මේලනය හෙවත් ක්‍රියාකාරීත්වය සඳහා බෙයිජිං වේදිකාව යුධ ගැටුම් යන කාන්තාව විෂයෙහි තීරණාත්මක ක්ෂේත්‍රයක් ලෙස පිළිගත් අතරම කාන්තා සාමය සඳහා වූ මානවීය ව්‍යාපාරයෙහි විවිධ ක්ෂේත්‍රතුළ තීරණාත්මක කාර්ය භාරයක් ඉටුකිරීම සඳහා තහවුරු වී ඇති බවද හඳුනාගනු ලැබිණි. තීරණ ගැනීමේදී, ගැටුම් වැළැක්වීමේදී හා නිරාකරණයේදී සහ අනෙකුත් සියලුම සාමය සඳහා වූ ක්‍රියාවලියේදී කාන්තාවගේ සම්පූර්ණ සහභාගිත්වය කල්පවත්නා සාමය උදෙසා අත්‍යවශ්‍ය වී ඇත.⁴⁴

⁴³ එක්සත් ජාතීන්ගේ කාන්තා දශකයේ ප්‍රගති සමාලෝචනය සඳහා වූ ලෝක සමුළුවේ වාර්තාව, නයිරෝහි 1985 ජූලි 15-26, www.org/womenwatch.

⁴⁴ ලෝක වැඩපිළිවෙල ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ බෙයිජිං වේදිකාව

කෙසේවෙතත් එක්සත් ජාතීන්ගේ ආරක්ෂක මණ්ඩලය විසින් යුද්ධයෙන් කාන්තාවට ඇතිවන බලපෑමත්, කල්පවත්නා සාමයන් උදෙසා සහ ගැටුම් නිරාකරණය සඳහා කාන්තාවගේ දායකත්වයත් පිළිබඳව සාකච්ඡාකරණය යෝජනා සම්මතයක් (එක්සත් ජාතීන්ගේ ආරක්ෂක මණ්ඩල යෝජනා සම්මතය අංක 1325) මුල්වරට සම්මත කරගත්තේ වර්ෂ 2000 ඔක්තෝබර් 31 දාය.⁴⁵

මෙම යෝජනා සම්මතය මගින් සාමය ගොඩනැගීමේදීත් සහ ගැටුම් වැළැක්වීමේ හා නිරාකරණයේදීත් කාන්තාව සතු වැදගත් කාර්ය භාරය යළි තහවුරු කරනු ලැබූ අතර, ගැටුම් නිරාකරණය සහ වැළැක්වීම පිළිබඳව තීරණ ගැනීමේදී කාන්තාවගේ දායකත්වය වැඩිකිරීමත්, සාමය හා ආරක්ෂාව සහතික කිරීම සඳහා ඔවුන්ගේ සම්පූර්ණ සහ සමාන සහභාගිත්වය තහවුරු කිරීමත් සිදුවිය. එමගින් සිය සමාජික රාජ්‍යයන්ගෙන් ඉල්ලා සිටියේ ජාතික කළාපීය හා අන්තර්ජාතික මට්ටමෙන් ගැටුම් වැළැක්වීම කළමනාකරණයේ හා නිරාකරණය සඳහා වූ ආයතන සහ යාන්ත්‍රණ වල තීරණ ගැනීමේ මට්ටම් සඳහා වැඩිපුර කාන්තාවන් සහභාගි කරවීමට පියවර ගන්නා ලෙසයි.

එමගින් සිදුකළ සැලකිය යුතු ආයාචනයක්වූයේ සාම ගිවිසුම ඇතිකරගැනීමේදී හා ඒ හා සම්බන්ධ සාකච්ඡාවලදී පහත සඳහන් කාරණාද ඇතුළුව ස්ත්‍රීගිතවාදී දැක්මකින් ඒවා සිදුකළ යුතුබවයි.

(අ) නැවත සියරට පැමිණවීම, යළි පදිංචිකරවීම සහ පශ්චාත් ගැටුම් අවස්ථාවල සිදුවන පුනරුත්ථාන හා යළි සංවිධානගත කිරීමේදී කාන්තාවන්ගේ හා ගැහැණු ළමුන්ගේ විශේෂ අවශ්‍යතාවයන්,

(ආ) සාමය සඳහා වූ දේශීය කාන්තා ක්‍රියාකාරීත්වයන් හා ගැටුම් නිරාකරණ ක්‍රමවේදයන් සඳහා උපකාරීවීම සහ සාම ගිවිසුම් ක්‍රියාත්මකරලීමේ සියලු යාන්ත්‍රණ සඳහා කාන්තාවන් සහභාගි කරවාගැනීම.

(ඇ) කාන්තාවන්ගේ සහ ගැහැණු ළමුන්ගේ මානව අයිතිවාසිකම් සුරැකීමට පියවරගැනීම, විශේෂයෙන්ම ඒවා අධිකරණය සහ පොලීසිය මැතිවරණ ක්‍රමය සහ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව හා සම්බන්ධිත වූ විට,

⁴⁵ S/RES/1325

ඉහත සඳහන් එක්සත් ජාතීන්ගේ අංක 1325 දරණ යෝජනා සම්මුතිය මගින් ගැටුම් නිරාකරණය කිරීමේ කෙරුමේදී කාන්තාව, සාම ක්‍රියාවලි, ඒවා පවත්වාගෙන යාම, ආරක්ෂක තත්ත්වය යනාදිය පිළිබඳ ලෝක දැක්ම සහ දේශපාලනික රාමුව වෙනස් කිරීමකට උරදී ඇති බව පෙනේ.

6.2 කාන්තාව සහ සාම ක්‍රියාවලිය

වර්ෂ 2002 පුරාම ශ්‍රී ලංකාවේ ජනවාර්ගික ගැටළුවට පිළියමක් ලෙස ඇතිකරගත් සාමක්‍රියාවලියන් ශක්තිමත් කරලීම සඳහා කාන්තා සංවිධාන ක්‍රියාත්මක විය. එවැනි රාමුවක් ශ්‍රී ලංකාවේ සාම ක්‍රියාවලියට වැදගත් වැඩ කොටසක් ඉටුකරනු ලබයි. 2002 ජනවාරි 12 වෙනිදා යුද්ධයෙන් පීඩාලැබූ කාන්තාවන්ගේ සංවිධානය ගැටුම සමථයකට පත්කරලීම උදෙසා සාකච්ඡා මාර්ගයෙන් විසඳුම් සොයාගන්නා ලෙස ඉල්ලමින් අත්සන් දසලක්ෂයකින් යුත් පෙත්සමක් ජනාධිපතිනියට, අගමැතිවරයාට සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයට ඩාර දෙන ලදී.

2002 පෙබරවාරි මාසයේදී රජය සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය අතර අවබෝධතා ගිවිසුම අත්සන් කළ පසු කාන්තා සංවිධානයන් ඇරඹුනු සාමක්‍රියාවලියට කාන්තාවන් සහ කාන්තාවන්ගේ අදහස් ඇතුළු කරගන්නා ලෙස ඉල්ලීම් කිරීමද ඇරඹුනි. එවැනි මූලික ඵලමුමක් ලැබුයේ 2002 මාර්තු මස 08 දින කාන්තා සංවිධාන ඵකමුතුවන් දෙකක් වන ශ්‍රී ලංකාවේ මව්වරු හා දියණියෝ සංවිධානයන් ශ්‍රී ලංකා කාන්තා රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සංසදයක් එක්ව කොළඹදී පැවැත්වූ උද්ඝෝෂණය හා රැලියයි. මෙහිදී සාකච්ඡාවලට ඵළඹි පාර්ශවයන් හා නෝර්වේජියානු සාම නියෝජිතයන්ට ලබාදීමට පෙත්සමක් සකස්කරන ලදී. එමගින් අවබෝධතා ගිවිසුමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇරඹී සිටි විරාමය අගය කළ අතර එය වඩාත් ශක්තිමත් කිරීමටත්, සාමක්‍රියාවලියට කාන්තාවන් ඇතුළත් කිරීමටත් ඉල්ලීමක් කෙරුණි.

අප්‍රේල් මාසයේදී එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය මඩකලපුවේදී අන්තායි ප්‍රපති සමරුවක් පවත්වන ලදී. ඇය 1989 දී ඉන්දියානු සාම සාධක හමුදාව පැමිණි අවස්ථාවේ එයට එරෙහිව මාරාන්තික උපවාසයක් සිදුකළ තැනැත්තියකි.

මැයි මාසයේදී ජනවාර්ගික කටයුතු පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර මධ්‍යස්ථානය කොළඹදී කාන්තාව, ගැටුම් නිරාකරණය සහ ව්‍යවස්ථා සම්පාදනය පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර සාකච්ඡාවක් පවත්වන ලදී. එයට සමගාමීව, සාකච්ඡාවට සහභාගි වූ ශ්‍රී ලාංකික

කාන්තාවන් 2002 ජුනි 07 දින රජයට, එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයට හා නෝර්වේජියානුවන්ට සන්දේශයක් භාර දෙන ලදී. කරුණු 14 කින් යුත් මෙම සංදේශය සාමක්‍රියාවලිය ඇරඹීම අගය කළ අතර කාන්තාවන් සාම ක්‍රියාවලියේ සෑම අංශයකටම ඇතුළත් කිරීමට කාන්තාවන්ගේ අපේක්ෂා හා ගැටළු සාම වැඩපිළිවෙලේ අනුලෝමයෙන් අගයක් බව පෙන්වාදීමත් සහ සාමක්‍රියාවලියේ සෑම අවස්ථාවකම මානව අයිතිවාසිකම් සුරක්ෂිත කිරීමත් සිදුකළ යුතු බව පෙන්වා දෙනු ලැබීය. කාන්තා නියෝජිතයන් කොළඹදී ජනාධිපතිනිය, අගමැති හා නෝර්වේ තානාපති මුනගැසුනු අතර කිලිනොච්චියේදී එල්.ටී.ටී.ඊ. දේශපාලන කාර්යාලයට සංදේශයේ පිටපතක් භාර දෙන ලදී.

2002 සැප්තැම්බර් මාසයේදී එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය කිලිනොච්චියේදී උතුරු නැගෙනහිර කාන්තා සිවිල් සමාජ සංවිධානවල සාමාජිකත්වයෙන් හා තම සංවිධානයේම සාමාජිකාවන්ගෙන් යුත් රැලියක් සහ සමුළුවක් පැවැත්වීය. මෙය එම ප්‍රදේශවල ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනයට කාන්තාවන්ගේ දායකත්වය සාකච්ඡා කිරීම අරමුණු කරගත්තකි. වඩාත් වැදගත් වූයේ මෙහිදී සාකච්ඡා කෙරුණු කාන්තාවන්ට අවශ්‍ය හදිසි හා අත්‍යවශ්‍ය මානුෂික ආධාර පිළිබඳව කරුණත්, ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය, ක්‍රියාත්මක කිරීම හා නිරීක්ෂණය සඳහා කාන්තා දායකත්වය යන කරුණුය.

කාන්තා සංවිධාන රැසක් 2002 ඔක්තෝබර් 12-17 දක්වා පැවැත්වුණු ශ්‍රී ලංකාවේ උතුරු නැගෙනහිර සඳහා වූ අන්තර් ජාතික දූතමණ්ඩලයට සහභාගි විය.⁴⁶ ලංකාවේ විවිධ පළාත්වලින් පැමිණි කාන්තා කණ්ඩායම් උතුරු නැගෙනහිරින් පැමිණි කාන්තාවන් හා සමග යාපනය, කයිට්ස්, කිලිනොච්චි, වව්නියාව, ත්‍රිකුණාමලය, මඩකලපුව, පුත්තලම, මන්නාරම සහ පොළොන්නරුවේ මායිම් ගම්මාන වල සංචාරය කළහ. මෙම දූත මණ්ඩලයේ සාමාජිකාවන් මෙම පළාත්වල පිවිත්වන විවිධ ජන හා සමාජ කණ්ඩායම්වලට අයත් කාන්තාවන් සහ පුරුෂයින් සමග සාකච්ඡාවේ යෙදුනහ. මෙම දූත මණ්ඩලය සාම ක්‍රියාවලිය සහ අවබෝධතා ගිවිසුම සම්බන්ධවත්, නැවත පදිංචිකිරීම, පුනරුත්ථාපනය හා ප්‍රතිසංස්කරණය සම්බන්ධවත් යන ආකාර දෙකකින් යුත් නිර්දේශ මාලාවක් ඉදිරිපත් කරන ලදී. එසේම එය කරුණු සොයාගැනීම් සහ නිර්දේශයන් සාමක්‍රියාවලිය පවත්වාගෙනයාම, තොරතුරු සඳහා ඇති අයිතිය,

⁴⁶ කාන්තා අපේක්ෂාවන් හා සාම ක්‍රියාවලිය, නිර්දේශයන්, ශ්‍රී ලංකාවේ උතුරු නැගෙනහිර සඳහා වූ අන්තර්ජාතික දූත මණ්ඩලය, 2002 ඔක්තෝබර් 12-17 කාන්තාව සහ මාධ්‍ය සාමුහිකය කොළඹ.

සරණාගත භාවය හා නැවත පදිංචිකිරීම, ඉඩම් අයිතිය, වන්දි, සෞඛ්‍ය, අධ්‍යාපනය, කාන්තාවන්ගේ ජීවිතාචාරික, දේශපාලන නියෝජනය, සමාගමේ හා සංවර්ණයේ නිදහස, අතුරුදහන්වීම හා ක්‍රියාන්විතවලදී අතුරුදහන්වීම සහ කාන්තාවන්ට එරෙහි ප්‍රචණ්ඩත්වය යන ක්ෂේත්‍ර සම්බන්ධව ඉදිරිපත් කරන ලදී. මෙම කාන්තා සංවිධාන මෙකී දූත මණ්ඩල නිර්දේශයන් පිළිබඳව කොළඹ සිටින විදේශීය නියෝජිතයන් දැනුවත් කරන ලද අතර එය දෙසැම්බර් මස ඔස්ලෝ නගරයේ පැවති 3 වන වටයේ සාම සාකච්ඡා ඉලක්ක කරගන්නා ලදී. එහිදී සාර්ථක ලෙස සාකච්ඡාවට සහභාගිවන කණ්ඩායම් සාමක්‍රියාවලිය තුළට කාන්තාවන්ට බලපාන කරුණු ඇතුළත් කිරීම සඳහා උප කමිටුවක් පිහිටුවීමට එකඟකරවා ගැනීමට හැකිවිය. 2003 ජනවාරියේ පැවැත්වෙන ඊළඟ සාම සාකච්ඡා වටයේදී මෙම උප කමිටුවට නම් කරන ආණ්ඩුවේ සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයේ නියෝජිතයන් පිළිබඳව තීරණය කෙරෙනු ඇත.

කාන්තා සංවිධාන එකිනෙකා අතරින් එමෙන්ම ක්‍රියාන්විත වලදී අතුරුදහන්වූවන්ගේ පවුල්වල අයගේ සංවිධාන සමගින් සුහදතාවය පල කළ අතර රඳවාගෙන සිටින්නන් හා අතුරුදහන්වූවන් නිදහස් කරන ලෙස ඉල්ලා සිටියහ. යුද්ධයෙන් පීඩාවට පත්වූ කාන්තාවන්ගේ සංවිධානය සහ යාපනයේ දෙමාපිය භාරකරු සංගමය කොළඹදී එවැනි ක්‍රියාකාරකමක් පැවැත්වීය. ඒවා සමාන ක්‍රියාකාරකමක් ජාත්‍යන්තර මානව හිමිකම් දිනය එනම් දෙසැම්බර් 10 දා දකුණේ සහ නැගෙනහිර කාන්තාවන්ගේ සහභාගිත්වයෙන් යාපනයේදී කාන්තාව හා මාධ්‍ය සාමුහිකයේ යාපනය ශාඛාවේ මූලිකත්වයෙන් පැවැත්විණි. උතුරු නැගෙනහිර හා රටේ අනෙක් පළාත්වල කාන්තා සංවිධාන රැසක් වසර පුරාම එකිනෙකාගේ නගර හා ගම් වල සංචාරය කරමින් සාකච්ඡා, සම්මන්ත්‍රණ, පොදු උත්සව, සමුළු සහ උද්ඝෝෂණ යනාදී ක්‍රියාකාරකම් දාමයක් පවත්වාගෙන යන ලදී.

7. කාන්තාව සහ ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති

රජයේ ආර්ථික ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාවලිය වර්ෂ 2002 දී ප්‍රකාශයට පත්වූ වැදගත් ලියවිලි කිහිපයක්ම ප්‍රකාශයට පත්විය. ඉන් එකක් වූයේ ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික රැකියා ප්‍රතිපත්තිය කෙටුම්පතයි. අනෙක වූයේ ශ්‍රී ලංකාවේ දුප්පත්කම අවමකිරීමේ උපාය මාර්ග කෙටුම්පතයි. මෙම පසුව එළිදැක්වූ කොටස්තුනකින් යුත් පුළුල් ප්‍රතිපත්ති රාමුව වූ "යලි පුබුදු ශ්‍රී ලංකා" ලියවිල්ලට ඇතුළත් කරන ලදී. ඉහත කී රැකියා ප්‍රතිපත්තිය හා දුප්පත්කම අවමකිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය යන දෙකම දුප්පත්කම හා

බැඳුණු ගැටළු ආමන්ත්‍රණය කරන්නක් වුවත් ඒවා සිවිල් සංවිධානවල විවේචනයට ලක්විය. ඒවා බදුන්වූ මූලික විවේචනයන් වූයේ ඒ තුළ ස්ත්‍රීවාදී දැක්මකින් ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය වී නොතිබුණු බවයි.

ජාතික රැකියා ප්‍රතිපත්තිය ස්ත්‍රීවාදී දැක්මකින් විවේචනය කළ රමිනි ජයසුන්දර⁴⁷ ප්‍රකාශ කළේ එය අපැහැදිලි ලියවිල්ලක් බවත් එහි කොටස් හතෙන් පහකම කාන්තාව සම්බන්ධ නිහඩ පිළිවෙතක් අනුගමනය කර තිබූ බවත්ය.⁴⁸ අනෙක් කොටස් දෙකේ⁴⁹ එනම් විදේශ රැකියා සහ සමාජ සම්බන්ධ කොටස්වලින් ඍජුවම ආර්ථිකයට ඇති කාන්තා දායකත්වය පිළිබඳව සාකච්ඡාකරන නමුත් ඇය ප්‍රකාශ කරන්නේ එය කාන්තා ගැටළු පිළිබඳ සංවේදී බව පෙන්වූ කිරීමට ගත් උත්සාහයක් බවත් නමුත් සමස්ථය පුරාම කේන්ද්‍රීය වෙනස්කොට සලකන සුළු සහ ස්ත්‍රීය කොන්ඩී යන ආකාරයේ දෙයක් බවයි. මෙම ලියවිල්ල කෙටුම්පත් කළේ ආර්ථිකයේ මූලික කොටස්කරුවන් වූ පුද්ගලික අංශය, රාජ්‍ය නොවන අංශය හා වෘත්තීය සමිති නියෝජිතයන් 16 ක ගෙන්යුත් කමිටුවකින් වූ අතර ඉන් 15 දෙනෙක් පුරුෂයින් විය. ජයසුන්දර තවදුරටත් ප්‍රකාශ කර සිටින්නේ රැකියාවන්හි නියුතු කාන්තාවන්ගේ ගැටළු පවතින බව ඉහත කී ප්‍රතිපත්ති කෙටුම්පත පිළිගනු ලැබුවද එමගින් ශ්‍රී ලංකාවේ රැකියා නියුක්තිය තුළ කාන්තාව ඉටුකරන සුවිශේෂී කාර්යභාරය පිළිබඳ අඩු සැලකිල්ලක් දක්වා ඇති බවයි. මෙම ප්‍රතිපත්ති ලියවිල්ල නැවතත් කාන්තාව අවාසි සහගත තත්ත්වයකට දමන අතර, සුභසාධකත්වය සාධාරණීකරණය කර කාන්තාවගේ ශ්‍රමය අවප්‍රමාණය කර හුදෙක් කාන්තාව අතිරේක ආදායම් උපයන්නෙකු ලෙස සලකයි.

ඇය වැඩිදුරටත් ප්‍රකාශ කරන්නේ මෙම ලියවිල්ල, විදේශගත ශ්‍රමිකයන්ගෙන් 70% කාන්තාවන්ය යන කරුණ සුළු කොට තකන බවත්, මවුන් නිරත වී සිටින අඩු ගෙවීමක් සහිත නුපුහුණු රැකියා පිළිබඳ ගැටළුවට පිළියම් සෙවීමේ කිසිදු උපක්‍රමයක් අඩංගු වී නොමැති බවත්ය. ඇයට වටහා ගත නොහැකි තවත් කරුණක් නම් දේශීය වශයෙන් ඇගයුම් කර්මාන්තයේ ශ්‍රමිකයන් ලෙස සිටින අති බහුතරයක් වූ කාන්තාවන් පිළිබඳව මෙම ජාතික රැකියා ප්‍රතිපත්තියේ සඳහනක් නොවීමයි. මෙම කේෂ්ත්‍රය ලංකාවට විදේශ විනිමය උපයාදෙන දෙවැනි විශාලතම කේෂ්ත්‍රයයි.

⁴⁷ රමිනි ජයසුන්දර, හව ආර්ථික යුගයකට පියතැනීම - නැවතත් කාන්තාව අමතකද?

⁴⁸ 1 ඇරමුම: මිනිස්බල සැලසුම්, 2 ඇරමුම: ජීවිත කාලීන රැකියා සඳහා අධ්‍යාපනය සහ පුහුණුව, 4 ඇරමුම: ස්වයං-රැකියා හරහා ජීවිත තත්ත්වය ඉහළ නැංවීම, 6 ඇරමුම: යළි සකස්කළ හවුල්කාරීත්වය, 7 ඇරමුම: රැකියා අවස්ථා සොයාගැනීම හා බෙදාහැරීමේ ක්‍රම.

⁴⁹ 3 ඇරමුම: විදේශ රැකියා හව අරත් ගැන්වීම, 5 ඇරමුම: සමාජ වගකීම් සම්පූර්ණ කිරීම.

අනෙක් වැදගත් ප්‍රතිපත්තිමය ලියවිල්ල වූ "ශ්‍රී ලංකාවේ දුප්පත්කම අවම කිරීමේ උපාය මාර්ග පිළිබඳ කෙටුම්පත්" ද එතුළ වූ කාන්තා ගැටළු පිළිබඳ විශ්ලේෂණයේ දුර්වලභාවය සහ වෙනත් දෑ මෙන්ම මේ දුප්පත්කම තුළ කාන්තාවගේ තත්ත්වය පිළිබඳව ඇති විශ්ලේෂණයේ දුර්වලභාවය නිසා බොහෝ විවේචනයට භාජනය විය. සැලකිය යුතු වැදගත් කරුණක් වනුයේ නිදහස ලැබූ දා සිට දුගී භාවයේ දර්ශක වෙනස් වී ඇත්තේ ඉතා සුළු වශයෙන් බවයි. එහෙත් වරින්වර බලයට පත්වූ රාජ්‍යන් රාජ්‍ය ව්‍යවසායකත්වය නිදහස් වෙළඳපොළ ක්‍රමය, දුගීභාවය තුරන්කිරීමේ වැඩසටහන් වැනි විවිධ ප්‍රතිපත්තිමය ක්‍රියාමාර්ගයන්ට එළඹ තිබුණි. වර්තමානයේ ජනගහනයෙන් විශාල පිරිසක් දුගීභාවයේ කඩඉමට පිටුපසින් පිවත්වෙති. ආදායම් බෙදීයාමේ ආකාරය පිළිබඳ සලකා බැලීමේදී අවම ආදායම් ලබන පවුල් 40% රටේ ජාතික ආදායමෙන් 15% ලබාගන්නා අතර ඉහළම ආදායම් ලබන 20% ජාතික ආදායමෙන් 50% ලබාගනිති. ජනගහනයෙන් 30.4%ක් දිලිඳු කමේ ලක්ෂයට පහලින් වෙසෙන අතර⁵⁰ එය භූගෝලීය පදනමෙන් වෙනස් වේ. එනම් ග්‍රාමීය මට්ටමේ ජනගහනයෙන් 34.7% ක් දුගීභවී ලක්ෂයට පහලින් වෙසෙන අතර වතු ජනගහනයෙන් 20.5% ක් එසේ වෙති.⁵¹

ඉහත කී දුප්පත්කම අවමකිරීමේ උපායමාර්ග කෙටුම්පත් ලියවිල්ලේ පිටු 200 ගණනක් තුළ කාන්තාව පිළිබඳ සටහන් වන්නේ පිටු දෙකක පමණි. ඒ කාන්තාවට එරෙහි වෙනස්කොට සැලකීමේ වර්ධනය කිරීම යන මාතෘකාව ඔස්සේය. එසේ වුවත් බොහෝ අධ්‍යයන වලින් තහවුරු වී ඇති ආකාරයට දුප්පත් ජනයාගෙන් සැලකිය යුතු පිරිසක් කාන්තාවන් වන අතර ඇතැම් භූගෝලීය ප්‍රදේශ සහ කණ්ඩායම් තුළ බහුතර දුගී පිරිස් කාන්තාවන් බව පෙන්වා දී ඇත. මෙම ලියවිල්ලේ විවේචනය කරමින් ජයසුන්දර ප්‍රකාශ කර සිටින්නේ මෙහිදීද කාන්තා ගැටළු පිළිබඳ අවධානය ලක් නොකරමින් මෙම ලියවිල්ල කාන්තාවට දුගීභාවයෙන් සිදුවන බලපෑම සහ එය සිදුවන විශේෂ ආකාර පිළිබඳව සැලකිලිමත් නොවී කාන්තා ගැටළු පිළිබඳ නිහඬ පිළිවෙතක් ගෙන ඇති බවයි.⁵² ඇය තවදුරටත් ප්‍රකාශ කරන්නේ මෙම ලියවිල්ල ස්ත්‍රී හිතවාදී යැයි පෙන්වුම් කිරීමට තැත්කළද අවසාන වශයෙන් එය තුළින් වෙනස්කොට සැලකීම සිදුවන බවයි. මේ පිළිබඳව තවත් විවේචනයක් "කැට්ස් අයි කොලමට"⁵³ ලියමින් එකී ලියුම්කරු ප්‍රකාශ කර සිටියේ මෙම ලියවිල්ල රාජ්‍යය යාන්ත්‍රණයේ වැදගත්

⁵⁰. වර්ෂ 1997 දී රුපියල් 2,750/- ලෙස දක්වා ඇත. බලන්න ඉහත දැක්වූ රමණි ජයසුන්දරගේ ලිපිය.

⁵¹. බලන්න ඉහත දැක්වූ රමණි ජයසුන්දරගේ ලිපිය.

⁵². එම

⁵³. කැට්ස් අයි දී අයිලන්ඩ් මිඩව්ක් ඊඩ්ව් 2002 ජුනි 05.

අංශ සහ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදක අංශ තුළට ස්ත්‍රීවාදී දෘෂ්ඨි කෝණයක් ඇතුළත්කිරීමේ සංකල්පය නොදන්න මෙම ලියවිල්ල හුදු රැවටීමක් සඳහා පමණක්ම බොහෝ උච්චතාවෙන් කාන්තාව පිළිබඳ දැනුවත්භාවයක් මෙම ලියවිල්ල තුළ පෙන්වා දී ඇති බවයි. එම ලියුම්කරු තවත් වැදගත් කරුණු කිහිපයක්ම පෙන්වා දෙයි. ලියුම්කරු පෙන්වාදෙන්නේ දුහිභාවය අඩුකිරීමේ උපක්‍රම පවුල ඉලක්ක කරගෙන යෝජනාකොට ඇතිවුවද, පවුලතුළ කාන්තාව සහ පිරිමියා සම අයිතින් හා සම වරප්‍රසාද හැක්කි නොවීදින තත්ත්වයක් තුළ එය සමාජ සංහිදියාත්මක සම්බන්ධතාවයක් පවත්වන්නක් නොවන බව වටහාගෙන නොමැති බවයි. මෙම උපක්‍රම සැලසුම් පවුල ඉලක්කර සකස්කළ නමුදු කාන්තාවන් මූලිකත්වය උසුලන පවුල් ඇතිවීම විශේෂයෙන්ම යුද්ධය හා දේශපාලන ප්‍රචන්ඩත්වය තුළ එවැනි දෑ ඇතිවීමත්, දුහිභාවයේ පීඩනයට ඒ පවුල් බොහෝකොට ලක්වීමත් සිද්ධිදාමය සම්පූර්ණයෙන්ම වටහාගෙන නොමැති බවයි. එසේම පුරුෂයා නොමැති පවුලක ගෘහමූලිකයා ලෙස විනා එසේ නොමැති පවුලක සම ගෘහමූලිකයා ලෙස කාන්තාවගේ වැදගත්කම මෙම ලියවිල්ලේ කෙටුම්පත් කරුවන් ඉදිරිපත් කර නොමැතිවීම විවේචනයට ලක්විය. එසේම මෙම ලියවිල්ල තුළ කාන්තාවගේ ඉඩම් හිමිකම පිළිබඳ පවතින වැදගත් ගැටලු සහ ගොවීන් සහ අනියම් කේෂ්ත්‍රවල එලදායී ආදායම් උපයන්නන් ලෙස කාන්තාවන් මෙම ලියවිල්ල තුළින් හඳුනා නොගැනීමත් විවේචනය කෙරුණි.

කනගාටුවෙන් යුතුව පැවසිය යුතුවන්නේ "යලි පුබුදුම ශ්‍රී ලංකා" ලියවිල්ලත් ඊට පෙර සකස්කළ ප්‍රතිපත්ති ලියවිලි රැසක් හදිසියේ එක්කිරීමෙන් සකස් කළ තත්ත්වයක් තුළ කාන්තාව සම්බන්ධිත ගැටළු පිළිබඳ අතිශයින්ම අවසම්බන්ධිත මතයන් සහ සැලකිම්මලින් යුත් ලියවිල්ලක් බවයි. මේ සම්බන්ධව ඇති පැහැදිලි උදාහරණ නම් කොටස් ලෙස ඇති වැදගත් ක්‍රියාකාරී සැලැස්මේ කාන්තාවට වෙනස්කොට සැලකීම මර්දනය කිරීම අරමුණු කරගත් කළයුතු වැඩ ලැයිස්තුවේ ඇති "රාජ්‍ය පාලන ප්‍රතිසංස්කරණ සහ දුප්පතුන් නගාසිටුවීම" නමැති මාතෘකාව ඉහත සඳහන් කාන්තාවට වෙනස්කොට සැලකීම මර්දනයට කිසිදු සම්බන්ධයක් නොමැත්තකි. කාන්තාව පිළිබඳව ඇති එකම මැදිහත්වීම නම් දේශපාලනය සඳහා කාන්තා නියෝජනය වැඩිකිරීමේ සිට කාන්තාවන්ට වෘත්තීය පුහුණුව ලබාදීමේ ආකාර වැඩිකිරීම, සහ ක්ෂුද්‍රණය දෙන කුම වැඩිකිරීම, ව්‍යවසායකත්වය, කම්හල්වල සේවය කරන කාන්තාවන්ගේ පහසුකම් වැඩිදියුණුව, කාන්තා ගෘහමූලික පවුල්, වැඩිහිටියන්, ළමා සුරැකුම්, සහ මේවා ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සම්පූර්ණයෙන්ම යාර්ථවාදී නොවන කාලරාමු ඇති කර තිබීමයි. මෙම අඩුපාඩු වලට හේතු වී ඇත්තේ කාන්තාවන් දුප්පත්කම අඩුකරන හා ඔවුන් ශක්තිමත් කරන ආකාරයේ ව්‍යුහාත්මක වෙනසක්

අරමුණු කරගත් ඔවුන්ගේ දිගුකාලීන උපක්‍රමික අවශ්‍යතා හඳුනාගත් ක්‍රියාකාරී සැලැස්මක් නොමැතිවීමයි.

8. කාන්තා ශ්‍රමිකයෝ

ඇගයුම්කම්හල්වල සහ අපනයන ප්‍රවර්ධන කළාපවලදී ඇති අනෙකුත් කම්හල් වල සේවය කරන කාන්තා ශ්‍රමිකයන් පාලනය කෙරෙන ප්‍රධාන නීතිය නම් 1942 අංක 45⁵⁴ දරන කර්මාන්තශාලා ආඥා පනතයි. මෙය වර්ෂ 2002 අගෝස්තු මාසයේදී සංශෝධනය වූයේ කාන්තාවන්ට විශේෂයෙන්ම ගැටළු සහගතවන අතිකාල ප්‍රමාණය වසරකට පැය 08 සිට මාසයකට පැය 60 දක්වා ඉහල දැමීමෙනි. කාර්මික ආරවුල් පනතටද සංශෝධන යෝජනාවුනු අතර එමගින් කම්කරු විනිශ්චය සභා, කාර්මික අධිකරණ සහ සේවය නැවැත්වීම පිළිබඳ විමර්ශන ඒකකවල කම්කරු නඩු විනිශ්චයකර නිම කිරීමට කාලරාමු පැනවීමට යෝජනා කෙරුණි. මෙම කාලරාමු කම්කරු විනිශ්චය සභාවට මාස 04 ක්ද, කාර්මික අධිකරණයට මාස 02ක්ද විමර්ශන ඒකකවලට මාස 01 ක්ද වශයෙන් විය යුතු වේ. වෘත්තීය සමිති මෙයට විරෝධය දක්වමින් පැවසූයේ එය අසාධාරණ බවත් දැනටත් මෙම නඩුවක් විමසා අවසන් කිරීමට මාස 10ක පමණ කාලයක්වත් ගතවන බවත්ය. ඔවුන් කියා සිටියේ මේ සඳහා කම්කරු දෙපාර්තමේන්තුවට සහ අධිකරණවලට අවශ්‍ය පහසුකම් සැපයිය යුතු බවයි.

තවත් සංශෝධනයක් වූයේ සේවය අවසන් කිරීමේ පනත සඳහා යෝජනාවක් ඇති සංශෝධනයයි. මේ මගින් සේවකයාට වන්දි ලබාදී සේවය අවසන් කිරීමට සේව්‍යාගේ අනුමැතිය ලබාගැනීමට යෝජනා කෙරෙන අතර ඒ සම්බන්ධව විභාගයක් හෝ අභියාචනයක් කිරීමට අවසර නැත. එයට අමතරව මෙම සංශෝධනය මගින් කම්කරු කොමසාරිස්වරයාට සේවකයෙකු නැවත බඳවාගැනීම වෙනුවට ඔහුට වන්දි ලබාදී සේවයෙන් ඉවත් කිරීමට බලය ලබාදේ. එසේ කළ හැක්කේ නො එසේනම්, යළි සේවයට බඳවාගැනීම මගින් සේවයාට අසාධාරණයක් වන විටයි. මෙයට වෘත්තීය සමිති සිය විරෝධය පෑවේ වත්මන් නීතිය යටතේ කම්කරු කොමසාරිස් වරයාට සේවකයෙකු පසුගිය වැටුප්ද සහිතව යළි සේවයට බඳවාගැනීමට නියම කිරීමට ඇති බලය ඉන් ඉවත්වන නිසාය.⁵⁵

^{54.} 1946 අංක 22, 1961 අංක 54, 1971 අංක 29 දරණ ආඥා පනතේ සහ 1976 අංක 12 දරණ නීතිය මගින් සංශෝධනය වී ඇත.

^{55.} බලන්න <http://www.ticasia.org>

V

ශ්‍රී ලංකාවේ යුද්ධයෙන් පීඩාවට පත් ළමා පරපුර

ගර්සානා හනිෆා*

1. හැඳින්වීම

1. ශ්‍රී ලංකාව තුළ පවතින යුද්ධයෙන් දරුවන් 270,000 ක් පමණ අවතැන් වී ඇත.
2. ඔහුතරයකට අවම වශයෙන් එක් දෙමාපියකු හෝ අභිමි වී ඇත. අති මහත් ඔහුතරයක් අනාත වූවන් බවට පත්වී ඇත.
3. උන්හිටී තැන් අභිමි වූ දරුවන් 50% කට පමණ උප්පැන්න සහතික අභිමි වීම නිසා සිය අධ්‍යාපන කටයුතු කඩාකප්පල් වී ඇත.
4. සෑම අවතැන්වූ දරුවන් 5 දෙනෙකුගෙන් එක් අයෙකුම මන්ද පෝෂණයෙන් පෙළෙණු ලබයි.¹

යුද්ධයෙන් අවතැන් වූ දරුවන් උදෙසා ශ්‍රී ලංකාවේ පවතින නෛතික රාමුව තුළ කිසිදු විශේෂ රැකවරණයක් නොසපයනවා සේම, උන් හිටී තැන් අභිමි වූ පුද්ගලයන් උදෙසා විශේෂ විධි විධාන සැපයීමක් මෙතෙක් සිදු කොට නොමැත. පවතින යුද්ධයේ

* මහාචාර්ය අපේක්ෂක, මානව විද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව, කොළොම්බියා විශ්ව විද්‍යාලය.

¹ යුද්ධය අපට මෙතැනට ගෙන ආයේය. "තම රටෙහි අභ්‍යන්තර යුද්ධය නිසා අවතැන් වූ ළමුන් ආරක්ෂා කිරීම" ළමුන් රැකවරණය, 2000

පාර්ශවකරුවන් අවම වශයෙන් පිහිවා ප්‍රඥප්තියේ පොදු වගන්තිය වන 3 වන වගන්තිය ආරක්ෂා කළ යුතුවේ. කෙසේ වුවද 25 වසරක යුද්ධයෙන් අනතුරුවද තවමත් ශ්‍රී ලංකාව ජාත්‍යන්තර මානුෂවාදී සම්මුතියට අත්සන් තබා නොමැත. මෙම සම්මුතිය 1949 අගෝස්තු මස 12 දින සම්මත කරන ලද පිහිවා ප්‍රඥප්තියට අමතරව 1977 දී ඇති කරන ලද අන්තර්ජාතික නොවන යුද්ධවලින් අසරණ වූවන් රැකගැනීම පිණිස ඇතිකරන ලද ප්‍රඥප්තියයි. ශ්‍රී ලංකාව මෙම සම්මුතියෙහි පාර්ශවකරුවකු වූයේ නම් එමගින් ගැටුමේ සියලු පාර්ශව කරුවන් සම්මුතිය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා බැඳිය යුතුව තිබුණි. එමගින් ගැටුමේ පූර්ව මෙන්ම පශ්චාත් අවධි වලදී දරුවන්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමට ඉමහත් පිටුබලයක් ලැබීමට අවකාශ තිබුණි.

සාමාන්‍යයෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ අධ්‍යාපන පරිසාධන මට්ටම මෙන්ම සමාජ සුභ සාධාන වියදම්ද ඉතා පහල මට්ටමක පවතී. එපමණක් නොව වසර ගණනාවක සිට සෞඛ්‍ය තත්ත්වය පිරිහෙමින් පවතී. කලකට ඉහත දී සාක්ෂරතා මට්ටම අතින් ශ්‍රී ලංකාව ජපානයට සහ සිංගප්පූරුවට පමණක් දෙවැනි වුවද අද ආසියානු රටවල් අතර ශ්‍රී ලංකාවට හිමි වී ඇත්තේ 21 වන ස්ථානයයි.²

1999 වසරේදී ශ්‍රී ලංකාව සිය දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් 25% සහ පොදු වියදම් වලින් 10% අධ්‍යාපනය සඳහා වියදම් කර ඇත. එහෙත් ලෝක බැංකු නිර්ණායකය අනුව අවම වශයෙන් දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් 5% සහ සමස්ථ පිරිවැයෙන් 20% මේ සඳහා වෙන් කළ යුතුය.³ එපමණක් නොව සෞඛ්‍ය පිරිවැයද තව දුරටත් පිරිහී ඇත. ආසියානු කලාපය තුළ ශ්‍රී ලංකාව සලකනුයේ සෞඛ්‍ය සේවා ලබාගැනීම සඳහා වැඩි පහසුකම් ඇති රටක් ලෙස වුවද මෙම සංඛ්‍යාත්මක දත්ත යුධ වාතාවරණයක් සහිත ප්‍රදේශ සැලකිල්ලට ගෙන නොමැත. ශ්‍රී ලංකාවේ සෞඛ්‍යය අය වැය සමස්ථ දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් 1.4%ක් පමණ වේ.⁴

සංඛ්‍යාත්මක දත්ත වාර්තාවන්ට අනුව 20 වසරක් පුරා යුද්ධයෙන් පීඩා විඳින ප්‍රදේශයන්ගේ සහ ශ්‍රී ලංකාවේ දිලිඳුතම දිස්ත්‍රික්කයන්ගේ භෞතිකමය තත්ත්වයන් බොහෝ දුරට සමාන බව පෙනෙනුම් කර ඇත.⁵

² "Drastic Drop in Literacy Rates in Sri Lanka" The Sunday Observer, කොළඹ සැප්. 1996 පිටුව 04 "The Sri lankan Children's Challenge" ළමා රැකවරණය ශ්‍රී ලංකාව අප්‍රේල් 2002.

³ සියලු දෙනාමට අධ්‍යාපනය අවුරුදු 2000 ඇතැයිම රටේ තත්ත්ව වාර්තාව ශ්‍රී ලංකාව UNESCO ලෝක අධ්‍යාපන පදනම පිටුව 15.

⁴ ශ්‍රී ලංකාවේ මහ බැංකු වාර්තාව, 1999

⁵ හනිලා, ෆර්සානා ශ්‍රී ලංකාවේ ළමුන් ආරක්ෂා කිරීම U.N.C.R.C. ප්‍රකාශය මාර්තු 2002 (Updated Jan 2003) සමස්ත දුෂ්පෝෂණ තත්ව (පිටුව 45) Refer the note

මෙම වාර්තාව පිළියෙල කරන අවස්ථාවේදී ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ ද්‍රවිඩ විමුක්ති කොටි සංවිධානයේ අතර සාම සාකච්ඡා පැවැත්වීමට කටයුතු යොදා ඇති අතර 2002 ජනවාරි මස සිට සටන් විරාම ගිවිසුමකට අත්සන් තැබෙනු ඇත. 2002 පෙබරවාරි මස එළඹුන අවබෝධතා ගිවිසුමට අනුව රජය මෙන්ම සංවිධානයද අන්තර් ජාතික නීතියට අනුකූල වෙමින් සිටිල් වැසියන්ට එරෙහි කවරාකාර හෝ වධ හිංසාවක් හෝ පැහැර ගැනීමක් හෝ පීඩාවකට පත් කිරීමක් නොකිරීමට එකඟ වී ඇත.⁶ එහෙත් මෙම අවබෝධතා ගිවිසුමට අත්සන් තැබීමෙන් අනතුරුවද සංවිධානය විසින් සිය සංවිධානයට ළමා සොල්දාදුවන් බඳවා ගැනීම සිදු කර ඇත.

ළමා සොල්දාදුවන් බඳවා ගැනීම සම්බන්ධයෙන් අදහස් දැක්වීමෙන් රජය වැලකී සිටිනවා මෙන්ම යුද්ධයෙන් පීඩාවට පත් වී ඇති ප්‍රදේශ සඳහා සපයා ඇති සේවාවන්ද ප්‍රමාණවත් නොවේ. එවන් අඩුලුහුඩුතාවන් පැවතීම ජාත්‍යන්තර සම්මුතීන් ගණනාවක් යටතේ රාජ්‍ය වගකීම් නොසලකා හැරීමක් ලෙස හුවා දැක්වෙනු ඇත. එක්සත් ජාතීන්ගේ ළමා අයිතිවාසිකම් ප්‍රඥප්තියට අනුව සෞඛ්‍යය පහසුකම් සැලසීම, නිවාස පහසුකම් සැපයීම මෙන්ම මූලික අධ්‍යාපනය ලබාදීමද රජයක් විසින් තහවුරු කළ යුතු ප්‍රධාන සිවිල් අයිතිවාසිකම් ලෙස පිළිගෙන ඇත. අන්තර්ජාතික කම්කරු ප්‍රඥප්තියේ 182 වගන්තියට අනුව බාල වයස්කාර දරුවන් සේවයට බඳවා ගැනීම වැලැක්වීමට පියවර ගැනීම, සෑම දරුවෙකුටම මූලික අධ්‍යාපනය ලැබීමට අවකාශ සැලසීම මෙන්ම ඔවුන්ට අවශ්‍ය වෘත්තීය පුහුණුව ලබාදීමට අවශ්‍ය කටයුතු සම්පාදනය කිරීමද රජයක වගකීමකි.

2. අත්‍යවශ්‍ය සේවා ලබාදීම

2.1 යුධමය වාතාවරණයක් සහිත ප්‍රදේශයන්හි සෞඛ්‍ය සේවාවන්

1998 ශ්‍රී ලංකා වාර්තාවන්ට අනුව මෙම යුද්ධයෙන් පීඩාවට පත් ප්‍රදේශයෙන් දීර්ඝ කාලීන වශයෙන් මොළධ හිඟයෙන්, රෝහල් පහසුකම් නොමැති වීමෙන් මෙන්ම අවශ්‍ය තරම් වෛද්‍යවරුන් නොමැති වීමෙන්ද පීඩාවට පත්වී ඇත. ඉතා සීමිත සෞඛ්‍ය පහසුකම් වුවද සෞඛ්‍ය දෙපාර්තමේන්තු විසින් ප්‍රවාහනය කරනු ලබන්නේ ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශයේ පිහිටෙනි. තවදුරටත්, මුළු ශ්‍රී ලංකාව පුරා වසංගතයක්

⁶ "Making Space for Children in the Peace Process" බවානි ෆොන්සේකා, ඩේලි හිවස්, කොළඹ 2002 ඔක්තෝබර් 5 වැනිදා.

ලෙස පැතිරී ගිය මැලේරියා රෝගය විසින් උතුරු නැගෙනහිර දෙපලාතෙහි පමණක් 56% පමණ රෝගයට ගොදුරු කරගත් අතර වන්නි දිස්ත්‍රික්කය තුළ පමණක් 40% රෝගයට බිඳි ගන්නා ලදී.⁷

එපමණක් නොව උතුරු නැගෙනහිර පළාත්වල සිදුවන බොහෝ දුරු උපත් නියමිත බරට වඩා අඩු ඒවා බව වාර්තා වී ඇත. යුධ වාතාවරණය තුළ ක්‍රියාත්මක කරන ලද නිවාරණ වැඩමුළු සඳහා 100% සහභාගිත්වයක් පෙන්නුම් කර නොමැත. මෙම ප්‍රදේශ සඳහා අවශ්‍ය තරම් විශේෂඥ වෛද්‍යවරුන් ලබා ගැනීමට නොහැකි ඇතිවත්⁸ මෙන්ම උපත් සහ මරණ ලියාපදිංචි කිරීමද නිසි ආකාරව සිදුවී නොමැත.⁹ එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයට සපයන ලද අනෙකුත් වාර්තාවන්ට අනුව යුධමය වාතාවරණයක් සහිත ප්‍රදේශ වල ඇතිවී තිබෙන මොෂඩ් හිගයට හේතුව, එම මොෂඩ් සපයන එකම සැපයුම්කරු මධ්‍යම රජය විම පමණක් නොව පාලන ප්‍රදේශ වලට සපයන මොෂඩ් වර්ග ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශය විසින් කිසියම් පාලනයකටද ලක් කර තිබීමයි. වාර්තාගත බොහෝ රෝගී මරණ සිදුවී ඇත්තේ අවශ්‍ය තරම් වේදනා නාශක නොමැති වීම නිසා බවත්, අස්ථි බිඳීම් ප්‍රතිසන්ධි කිරීම සඳහා අවශ්‍ය ජ්‍රෝට්ටු ඔෆ් පැරස් නොමැති වීම නිසා ඒ සඳහා කාඩ්බෝඩ් පටි භාවිතා කරන බවත් වාර්තා වී ඇත.¹⁰

උතුරු පලාතේ, විශේෂයෙන්ම යාපනය දිස්ත්‍රික්කයේ රෝහල් සඳහා මොෂඩ් ප්‍රවාහනය කිරීම සිදු කරනු ලබන්නේ නොකා මාර්ගයෙනි. සමහරක් මොෂඩ් සඳහා පනවා ඇති වාරණයන් ප්‍රශ්න සහගතය.¹¹ නිදසුනක් ලෙස ළමා රෝග සඳහා අවශ්‍ය කරන මොෂඩ් සඳහා කෝටා ක්‍රමයක් යොදා ගෙන ඇත.¹² මෙවන් සමහරක් වාරණයන් මේ වන විට ඉවත් කර ඇත. සටන් විරාම ගිවිසුමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස පුනරුත්ථාපන කටයුතු සඳහා අමාත්‍ය දොස්තර ජයලත් ජයවර්ධනයන් විසින් 2002 පෙබරවාරි මස ලබාදෙන ලද උපදෙස් වලට අනුව තවදුරටත් උතුරු නැගෙනහිර පලාත් සඳහා මොෂඩ් සහ රෝගීන් ප්‍රවාහනය කිරීම සඳහා ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශයේ අනුමැතිය

7. "The Sri Lanka Children's Challenge!", ළමා රැකවරණය ශ්‍රී ලංකා 2002 අප්‍රේල්

8. ඉහත කී

9. 1998 ජූලි මාසයේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ සම්මුතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ශ්‍රී ලංකාවේ දෙවැනි වාර්තාව.

10. සමත් ගයිකල් "Wounds Dont Heal in War Town Jeffna" සන්ඩේ ටයිම්, කොළඹ 2002 කොළඹ පෙබරවාරි මස 3 වනදා.

11. ඉහත කී

12. එම සටනේ 5

අවශ්‍ය වන්නේ නොමැත.¹³ මේ දක්වා මුහුණ දීමට සිදුවී ඇති බාධක රාශියක් හමුවේ වුවද විරුද්ධවාදීකම් මෙන්ම ප්‍රවාහන සම්භාධක ඉවත් කිරීමට හැකි වී ඇත.

උතුරු නැගෙනහිර පළාත් සඳහා ලැබෙන සේවාවන් වල අඛණ්ඩ වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරමින් පවතී. මින් වසර 10 කට පමණ පෙරාතුව ඩිනාන් රජයෙන් ත්‍යාගයක් ලෙස පිරිනමන ලද වායුසම්කරණ යන්ත්‍ර අවසානයේ පසුගිය 2002 වසරේ අප්‍රේල් මස යාපනය ශික්ෂණ රෝහලේ සවි කිරීමට පියවර ගන්නා ලදී. මෙම උපකරණ ත්‍රිකුණාමලයෙහි තැන්පත් කර තිබුණේ අවශ්‍ය පහසුකම් ඒ සඳහා ලැබෙන තෙක්ය.

ඒ9 මාර්ගය විවෘත කිරීමත් සමග මොෂඩ ප්‍රවාහනය සඳහා මෙම මාර්ගය යොදා ගැනීමේ හැකියාව ලැබී අතර ප්‍රථම මොෂඩ තොගය 2002 අප්‍රේල් මස 15 දින ඒ හරහා ලගාවූ අතර මෙමගින් යාපනය දිස්ත්‍රික්කයේ රෝහල් වල ඇතිව තිබූ මොෂඩ හිඟය මැඩලීමට ඉමහත් පිටුවහලක් ලැබෙනු නොඅනුමානය.¹⁴

මෙතෙක් සිව් මසකට වරක් සිදු කිරීමට නියමිත මොෂඩ ප්‍රවාහනයද දීර්ඝ කාලීන ප්‍රමාදයන්ට ලක් වෙමින් තිබුණි. ත්‍රිකුණාමලය දිස්ත්‍රික්කයේ ප්‍රාදේශීය සෞඛ්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව විසින් 2002 මාර්තු මසදී මුදා නොගත් ප්‍රදේශ වල අලුත උපන් දරුවන් සඳහා රෝග නිවාරණ වැඩමුළුවක් පවත්වන ලදී.¹⁵ පවතින තත්ත්වය යටතේ වන්නී ප්‍රදේශයේ රෝගීන්ට ඒ9 මාර්ගය හරහා යාපනය ශික්ෂණ රෝහලට යාමට පහසුකම් උදා වී ඇත. එපමණක් නොව විශේෂඥ වෛද්‍ය පහසුකම් ලැබිය යුතු රෝගීන් අන්තර්ජාතික රතු කුරුස සංවිධානය විසින් ඒ9 මාර්ගය ඔස්සේ කොළඹට ගෙන එනු ලබයි. එහෙත් ඊට පෙරාතුව රතු කුරුස සංවිධානය එවැනි රෝගීන් සුමානයකට වරක් ධාවනය කරන ලද සිය නොකා සේවය මගින් කොළඹට ගෙන එන ලදී.¹⁶

¹³ දිස්ත්‍රික්ක තත්ත්ව වාර්තාව යාපනය, පතු වාර්තාව C.H.A. කාණ්ඩය 6 නිකුතුව: 2002 පෙබරවාරි 02.

¹⁴ දිස්ත්‍රික්ක තත්ත්ව වාර්තාව, යාපනය, පතු වාර්තාව C.H.A. කාණ්ඩය 6 නිකුතුව: 2002 අප්‍රේල් 4 වනදා.

¹⁵ දිස්ත්‍රික්ක තත්ත්ව වාර්තාව, ත්‍රිකුණාමලය, පතු වාර්තාව C.H.A. කාණ්ඩය 6 නිකුතුව: 2002 මාර්තු 3 වනදා.

¹⁶ දිස්ත්‍රික්ක තත්ත්ව වාර්තාව, යාපනය, පතු වාර්තාව C.H.A. කාණ්ඩය 6 නිකුතුව: 2002 ජුනි 6 වනදා

තවදුරටත් අවධානය යොමු කළ යුතු ප්‍රශ්න රාශියක් ඉතිරි වී ඇත. සුභ සාධන මධ්‍යස්ථාන වල පවතින දුර්වල සනීපාරක්ෂක සේවාවන් මින් එක් ප්‍රශ්නයකි. අවශ්‍ය තරම් කාර්යය මණ්ඩලය නොමැතිවීම තවදුරටත් නොවිසඳී පවතින අතර ප්‍රවාහන සම්බාධක ඉවත් කිරීමෙන් අනතුරුවද සැලකිය යුතු වෙනසක් සිදුවී නොමැත. දිනකට රෝගීන් 700 කට අධික බාහිර රෝගීන් පිරිසකට ප්‍රතිකාර කළ යුතු මධ්‍යමලපුව ගිහණ රෝහලේ වෛද්‍ය කාර්යය මණ්ඩලය 8 දෙනෙකුට සීමා වී ඇත. එසේම දිනකට රෝගීන් 600 කට පමණ ප්‍රතිකාර කළ යුතු කලවන්විකුඩි දිස්ත්‍රික් රෝහලේ වෛද්‍යවරු ගනන පස් දෙනෙකි.¹⁷ හෙද කාර්යය මණ්ඩලය 93 ක් පමණ අවශ්‍ය කරන මන්තිකායි ප්‍රධාන රෝහලද 33 ක් වැනි වූ ඉතා සීමිත කාර්යය මණ්ඩලයකින් සිය අවශ්‍යතා සපුරා ගනී.¹⁸ කොළේ ගි පිහිටි ලය රෝහලෙහි කිසිදු වෛද්‍යවරකු විශේෂඥ වෛද්‍යවරයෙකු නොවන අතර, ආහාර හෝ අවශ්‍ය ඇඳුන් පහසුකම් පවා නොමැතිව ක්‍රියාත්මක වෙයි.¹⁹

නැවත පදිංචිවීම සඳහා මෙම ප්‍රදේශ වලට පැමිණෙන පවුල් සඳහා අවශ්‍ය සෞඛ්‍ය පහසුකම් මෙහි නොමැත. බොහෝ යටිතල පහසුකම් විනාශ වී ගොස් ඇති අතර සෞඛ්‍ය පහසුකම් කිසි කලෙක නොතිබුණු තරම්ය. මෑත කාලීන වාර්තාවන්ට අනුව වඩමාරවිවි "මරුතන්කනි" ප්‍රදේශයේ අවතැන් වූ පිරිස් 2000 ක් පමණ නැවත පදිංචි වීම සඳහා නැවත පැමිණ ඇති නමුදු මෙම ප්‍රදේශයේ වෛද්‍ය පහසුකම් නොමැති අතර රෝහල් පවා විශාල වශයෙන් විනාශ වී ඇත.²⁰ විශේෂඥ වෛද්‍ය පහසුකම් ලබාගැනීම සඳහා පහවා තිබූ මාර්ග සම්බාධක ඉවත් කිරීමට පෙරාතුව විශේෂඥ වෛද්‍ය පහසුකම් ලබාගැනීම හුදෙක් සැබෑ නොවන සිහිනයක්ම පමණක්ව තිබුණි. ලබාගත හැකිව තිබූ වෛද්‍ය පහසුකම් ලබාගැනීම දුෂ්කර වූයේ භාෂාව ප්‍රශ්නයක් වූ බැවිනි.

දකුණේ රෝහල් වල දැමිල භාෂාව කතා කළ හැකි කාර්යය මණ්ඩලය සේවය කරනුයේ ඉතාම අතලොස්සකි.²¹

¹⁷. දිස්ත්‍රික්ක තත්ත්ව වාර්තාව, මධ්‍යමලපුව, පත්‍ර වාර්තාව C.H.A. කාණ්ඩය 6 හිකුතුව: 2002 ජනවාරි 1 වනදා

¹⁸. දිස්ත්‍රික්ක තත්ත්ව වාර්තාව යාපනය, පත්‍ර වාර්තාව C.H.A. කාණ්ඩය 6 හිකුතුව: 2002 ජුනි 6 වනදා

¹⁹. දිස්ත්‍රික්ක තත්ත්ව වාර්තාව, යාපනය පත්‍ර වාර්තාව C.H.A. කාණ්ඩය 6 හිකුතුව: 2002 මාර්තු 3 වනදා

²⁰. දිස්ත්‍රික්ක තත්ත්ව වාර්තාව, යාපනය, පත්‍ර වාර්තාව C.H.A. කාණ්ඩය 6 හිකුතුව: 2002 ජූලි 7 වනදා

²¹. ඉහත කී සටහන 5 බලන්න.

2.2 යුද්ධයෙන් පීඩාවට පත් ප්‍රදේශවල පෝෂණ තත්ත්වය

ශ්‍රී ලංකාවේ සමස්ත මත්ද පෝෂණ ප්‍රතිශතය 1987 සිට 1998 දක්වා 38% සිට 24.5% දක්වා අඩු වුවද මන්නාරම, අම්පාර, වව්නියාව, රත්නපුර සහ හම්බන්තොට වැනි දිස්ත්‍රික්ක වල මත්ද පෝෂණ ප්‍රතිශතය 30% සිට 50% තෙක් වර්ධනය වී ඇත. එසේම අඩු බර ප්‍රතිශතයද සැලකිය යුතු තරම් ඉහළ අගයක් වාර්තා කරයි.

අලුත උපන් බිළිදුන්ගේ ප්‍රෝටීන් ආශ්‍රිත මත්දපෝෂණ තත්ත්වය ඇතිවීමට ප්‍රධාන වශයෙන් බලපා ඇත්තේ බොහෝ මව්වරුන් ගර්භනී සමයේදී යකඩ සහිත ආහාර සහ විටමින් වර්ග අවශ්‍ය පමණ නොගැනීම සහ ළදරුවන් සඳහා ලබාදිය යුතු ඝන ආහාර ලබාදීම බොහෝ ප්‍රමාද වී ආරම්භ කිරීම මෙන්ම එසේ ලබාදෙන ආහාර පවා සුදුසු ගුණාත්මකයෙන් හෝ අවශ්‍ය ප්‍රමාණයන්ගෙන් ලබා නොදීමත්ය.²² සංඛ්‍යාත්මක 60% පමණ ගර්භනී මව්වරුන් සංඛ්‍යාවක් "ඇනිමියා" තත්ත්වයෙන් පෙළෙන අතර 20% පමණ වයස අවුරුදු පහට අඩු දරුවන් දරුවල පෝෂණ තත්ත්වයෙන් පෙළෙනු ලබයි.²³

සුවිශාල වශයෙන් විනාශ වී ඇති යටිතල පහසුකම් මෙන්ම අවතැන් වී ඇති ජනතාවගේ ප්‍රමාණයද සැලකිල්ලට ගන්නා විට පෝෂණය පිළිබඳ සංඛ්‍යාත්මක දත්තයන් කොතෙක් දුරට යුධමය වාතාවරණයක් සහිත ප්‍රදේශවල සැබෑ තත්ත්වය හා සැසඳේද යන්න ගැටලු සහගතය.

දෙවන ශ්‍රී ලංකා වාර්තාවට අනුව රජය විසින් ළමා අයිතිවාසිකම් ප්‍රඥප්තියට අත්සන් තැබීමත් සමග යුද්ධයේ බැරැරැම් අවස්ථා වලදී වුවද රජය විසින් උතුරු පාලාත සඳහා ආහාර පාන සැපයීම සිදු කිරීමට ප්‍රයත්න දරා ඇති බව පෙන්නුම් කරන අතරට මෙම ප්‍රදේශවල පවතින පහල පෝෂණ මට්ටම් පිළිබඳ කිසිදු සඳහනක් මෙම වාර්තාවේ සඳහන් වී නොමැත.

2002 වසරේ කරන ලද බොහෝ සමීක්ෂණ වාර්තා හෙළි කරන අන්දමට ගැටුම් සහිත ප්‍රදේශවල දරුවන් දරුණු ලෙස මත්ද පෝෂණයෙන් පෙළෙන බව පෙන්නුම් කර ඇත. සෞඛ්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව විසින් වව්නියාව ප්‍රදේශයේ කරන ලද සමීක්ෂණයෙන් හෙළි වන පරිදි මෙම ප්‍රදේශයේ දරුවන් 123 කු අතරින් 22% පමණ

²² ඉහත කී සටහන 7 බලන්න.

²³ එම

දීර්ඝ කාලීන ප්‍රෝටීන් ඌණතාවයෙන් පෙළෙන ලද අතර 16% කෙටි කාලීන ප්‍රෝටීන් ඌණතාවයෙන් පෙළෙන බව දක්වා ඇත.²⁴

සිදු කරන ලද තවත් සමීක්ෂණයකට අනුව වන්නී ප්‍රදේශයෙන් පැමිණ දැනට නිලාවේලි සරණාගත කඳවුරේ වාසය කරන අවු: 5 ට අඩු දරුවන් 54 දෙනෙකු අතරින් 44.4% පමණ අධි මන්දපෝෂනයෙන් පෙළෙන අතර 37% පමණ කුරු භාවයට පත්වී ඇත. එපමණක් නොව අව බර ප්‍රමාණයන්හි රටේ සාමාන්‍ය ප්‍රතිශතය 37.6% වන අවස්ථාවේදී මෙම ප්‍රදේශයේ එය 68.5% ලෙස සටහන් වී ඇත.²⁵

රජය විසින් ක්‍රියාත්මක කරන ලද ව්‍යාපෘතියක් යටතේ මාසික ආදායම රුපියල් 1,500/- ට වඩා අඩුවෙන් උපයන ලද අවතැන් වූ පවුල් සඳහා වියලි ආහාර සහනාධාරයක් මෙන්ම මුදල් ආධාරද ලබා දෙන ලදී. එහෙත් මෙම ආධාර ලබාදීමේදී කිසියම් දුෂ්කරතාවයන්ට ලක්වීමට සිදු වී ඇත්තේ යුධමය ප්‍රදේශවල පවතින ප්‍රවාහන අපහසුතාවයන් හේතුකොටගෙනය.

රජයේ හදිසි සහන රෙගුලාසි යටතේ වයස අවු: 12 ට වැඩි පුද්ගලයන් සඳහා රු. 25 ක (පිසු ආහාර සඳහා) ආධාරයක් සපයන ලදී. වයස අවු: 12 ට අඩු දරුවන් සඳහා පිසු ආහාර වේලකට ලැබෙන උපරිම සහනාධාරය රු. 15/- කි. අවශ්‍ය තරම් ආධාර නොලැබීම හේතු කොටගෙන මෙම ආහාර සහනාධාර සඳහා ලබාදෙන මුදල් ආධාර වැඩපිළිවෙල අලුත් කිරීමේ හැකියාවක් නොමැති වී ඇත. එමනිසා ලබාදිය හැකි මුදල් මෙන්ම වෙනත් ආධාරද නොවෙනස්ව පවතිනවා සේම අවශ්‍ය තරම් සැපයීමට නොහැකි වී ඇත්තේ දිනෙන් දින ඉහල යන පීඩන විසඳුමට පරස්පර විරෝධී අයුරිනි. ඉතා මෑතකදී ආධාර වැඩපිළිවෙල යටතේ ලබාදුන් සහල් කිලෝවක මිල රු. 29.50/- සිට රු. 38.50/- දක්වා ඉහල ගොස් ඇත.²⁶

තවත් නොයෙක් ආකාරයේ හේතූන් ආහාර පාන සපයා ගැනීමේදී නිරන්තර බාධාවන් බවට පත්වී ඇත. යුධමය වාතාවරණයක් සහිත සමහරක් ප්‍රදේශ කෘෂිකාර්මික වශයෙන් ඉතා දුර්වල මට්ටමක පවතින අතර බොහෝ විට අවශ්‍ය කරන කෘෂි රසායනික ද්‍රව්‍ය ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශය විසින් තහනම් කරන ලද ඒවා වී ඇත. මුදා

²⁴. ඉහත කී සටහන් 18 බලන්න.

²⁵. දිස්ත්‍රික්ක තත්ත්ව වාර්තාව, ත්‍රිකුණාමලය, පත්‍ර වාර්තාව C.H.A. කාණ්ඩය 6, නිකුත්ව 2002 මැයි 5 වනදා

²⁶. එම

නොගත් ප්‍රදේශ සඳහා ලෝහ නිෂ්පාදන ප්‍රවාහනය කිරීම තහනම් කර තිබීමද කාමී උපකරණ නිෂ්පාදනය කර ගැනීමට සුවිශාල බාධාවකි. මෙලෙස ආහාර ප්‍රශ්නය උග්‍ර වීම සඳහා අනෙකුත් ප්‍රදේශයන්හි වෙළඳ පලවල් ඇති කිරීමට නොහැකි වීමත් මසුන් මැරීම සඳහා වාරනයන් වැනි ආරක්ෂක සම්බාධකයන්ද එක සේ හේතු විය. මෙම තත්ත්වයන්හි අනිවාර්යය ප්‍රතිඵලයක් ලෙස මෙම පවුල් වලට අවශ්‍ය ආහාර පාන සපයාගැනීමට නොහැකි වී ඇති අතර තවදුරටත් මෙම පවුල් වල දරුවන්ට ආහාර සලාක මත ජීවනය පිළිබඳ බලාපොරොත්තු තබා ගැනීමට සිදු වී ඇත.

සාම ක්‍රියාවලිය අතරතුරදී වුවද උද්ගතව ඇති න්‍යායාත්මක දුෂ්කරතාවයන් මෙන්ම නැවත පදිංචි වීම හා සබැඳි ප්‍රශ්නද ආහාර සලාක නිසි ආකාරයෙන් බෙදා හැරීමට නොහැකි වීමට හේතු වී ඇත. නිදසුනක් ලෙස 2002 ජුනි මසදී “තන්නිමරච්චි” ප්‍රදේශයට පැමිණි අවතැන්වූ ජනතාවට සිය වියලි ආහාර සලාක පත ලබාගැනීම සඳහා දැඩි දුෂ්කරතාවයකට මුහුණ පෑමට සිදු වූයේ ඒ සඳහා ඔවුන්ට අවතැන් වූ ප්‍රදේශයේ ග්‍රාමසේවා නිලධාරී තැන වෙතට මෙන්ම නැවත පදිංචි වූ ප්‍රදේශයේ ග්‍රාම සේවා නිලධාරී වෙතටද යෑමට සිදුවීම නිසාවෙනි.²⁷ එපමණක් නොව ලෝක ආහාර බෙදාදීමේ වැඩසටහන යටතේ මෙවන් අවතැන් වූ ජනතාව සඳහා බෙදාදීමට නියමිත ආහාර පාන පවා අවශ්‍ය තරම් ආහාර ආධාර නොලැබීම මෙන්ම ඒ සඳහා අවශ්‍ය නිසි කළමනාකරණයද නොවූ නිසාවෙනි. එසේම යාපනයේ සෞඛ්‍ය නිලධාරී වසම් හතක් දරුවන් සහ ගර්භනී මව්වරුන් සඳහා බෙදා දීමට රජය විසින් ලබාදී තිබූ ත්‍රිපෝෂද මිනිස් ආහාරයට නොසුදුසු තත්ත්වයේ පසුවූ ඒවා බව වාර්තා විය.²⁸ මෙයින් පෙනී යන්නේ රජය සහ ලෝක ආහාර වැඩසටහන් යටතේ ක්‍රියාත්මක මෙවන් සහනාධාර බෙදා හැරීමේ ක්‍රියාවලියක් තවදුරටත් වැඩි දියුණු කළ යුතුව ඇති බවයි.

අවබෝධතා ගිවිසුමට අනුව පාසල් සහ පූජනීය ස්ථාන වලින් හමුදාවන් ඉවත් විය යුතු අතර මෙමගින් නව කඳවුරු වගාකළ හැකි බිම්වල ඉදි වීමට ඇති ඉඩකඩ ඉහල යනු ඇත. තෙන්නිරච්චි ප්‍රාදේශීය කොට්ඨාශයේ, නුනාවිල්හි පිහිටි එවන් කඳවුරක් අක්කර 700ක් පමණ වන වගා කළ හැකි කුමුරක ඉදිකර ඇත.²⁹ වාර්තාවන්ට අනුව හමුදා බංකර් සෑදීම ආරක්ෂක අංශ තල් සහ පොල්ගස් කැපීම විශාල වශයෙන් සිදුකරන අතර එය ප්‍රදේශවාසී බොහෝ දෙනෙකුගේ ජීවිතවේ පැවැත්මට තර්ජනයක්

²⁷ ඉහත කී සටහන් 18

²⁸ ඉහත කී සටහන් 25

²⁹ එම

වනු නොඅනුමානය.³⁰ වගා කළ හැකි සරු ඉඩම්, මුඩුබිම් ලෙස අත්හැර දැමීමට බලපා ඇති සාධක අතුරින් අවශ්‍ය ප්‍රාග්ධනය හිඟ වීම වගා උපකරණ විනාශ වී තිබීම මෙම ප්‍රදේශවල බිම් බෝම්බ ඉවත් කර නොතිබීම වැනි සාධක ප්‍රධාන ස්ථානයක් ගනී. කෙසේ වෙතත් ඒ ඉ මාර්ගය විවෘත කිරීමක් සමග කෙසෙල්, එළු, දුම්කොළ වැනි දේශීය නිෂ්පාදන වලට යාපනය ප්‍රදේශයෙන් පිටත වෙළඳ පලවල් කරා (අධි ආරක්ෂිත කලාප හැර) ප්‍රවාහනය කිරීමේ ඉඩ ප්‍රස්ථා ලැබී ඇත.³¹ 2002 වසරේ මහ බැංකු වාර්තාවන්ට අනුව රටේ ආරක්ෂක තත්ත්වය සුහදායී වීමත් සමග මත්ස්‍ය කර්මාන්තය මෙන්ම වී ගොවිතැනද වැඩි දියුණු වී ඇත.³²

2.3 සුද්ධයෙන් පිඩාවට පත් ප්‍රදේශයන්හි අධ්‍යාපන තත්ත්වය

උතුරු නැගෙනහිර පළාත්වල සිදු වී ඇති සේවාවන් කඩා කප්පල් වීම මෙන්ම යටිතල පහසුකම් විනාශ වී යෑමද මෙම පළාත් වල දරුවන්ගේ ඉදිරි ගමන් මග සුවිශාල පසුබෑමකට ලක් කිරීමට සමත් වී ඇත. ජනතාව මුහුණ දෙන නිරන්තර අවතැන් වීම තුළින් එම දරුවන්ගේ පාසල් ගමනට අභියෝග බාධාවන් එල්ල වී ඇත. අවතැන් වීම මෙන්ම උග්‍ර දරිද්‍රතාවයද මෙම දරුවන්ගේ පාසල් ගමන අඩාල කිරීමට තවදුරටත් ඉවහල් වී ඇත. අවතැන් වීම තුළින් වසරක් හෝ දෙකක් පාසල් යෑමට නොහැකි වූ දරුවන්ට නැවත සිය පාසල් පරිසරයට හැඩ ගැසීමට නොහැකිවීම හේතුවෙන් පාසල් ගමනට සදාකාලික විරමායක් තැබීමට පෙළඹී ඇත. වාර්තාගත අයුරින් පාසල් පැමිණෙන සිසු සංඛ්‍යාව 650,000 පමණ වන අතර පාසල් අත් හැර ඇති සංඛ්‍යාව 65,000 ක් පමණ වේ. මින් සමහරක් ප්‍රදේශවල 50% පමණ දරුවන් පාසල් වලට ඇතුළු වී නොමැති අතර 30% පමණ කඩින් කඩ පාසල් යෑම හේතු කොටගෙන අධ්‍යාපනය අසාර්ථක වී ඇත.³³ මෙම දරුවන්ගේ අධ්‍යාපන කටයුතු අඩාල වීම සඳහා බලපාන අනෙකුත් ප්‍රධාන සාධක ලෙස පුහුණු ගුරු හිඟය, පාසල් උපකරණ නොමැති වීම මෙන්ම පාසල් සුභ සාධන මධ්‍යස්ථාන යුධ හමුදා කඳවුරු ලෙස භාවිතා කිරීමද දැක්විය හැක. එපමණක් නොව මුද්‍රා නොගත් ප්‍රදේශවලට සපයන පාසල් අමුද්‍රව්‍යද සීමා කොට ඇත. වන්නී දිස්ත්‍රික් අධ්‍යාපන දෙපාර්තමේන්තු නිලධාරීන් ප්‍රකාශ කරන අයුරින් සන්නිවේදන ගැටලුද නිසි අධ්‍යාපනයක් ලබාදීමට

³⁰ ඉහත කී සටහන් 18 බලන්න.

³¹ ඉහත කී සටහන් 29 බලන්න.

³² මහ බැංකු වාර්තාව (පි.අ. 91,94) 2002 ජූ ලංකාව

³³ ඩෙන් මුලධර්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම අවතැන්වූවන් පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ මහා කොමිසමේ වාර්තාව.

බාධාවන් වන අවස්ථාවන් ඇතිවී තිබෙන බවයි. එපමණක් නොව අවශ්‍ය නිල ඇදුම් නොමැතිවීම, අවශ්‍ය පොත් උපකරණ නොමැතිවීම, උප්පැන්න නොමැතිවීම, දරිද්‍රතාවය මෙන්ම ප්‍රදේශයේ අනෙක් ජනතාව සිය දරුවන්ගේ පාසල් වලට අවතැන් වූ දරුවන් ඇතුළුවීම තොරිස්සීමද මෙම දරුවන්ගේ අධ්‍යාපන ගමනට එල්ල වී ඇති දහසකුත් එකක් බාධාවන් අතරට එක් වී හමාරය. දෙමාපියන් මෙන්ම දරුවන්ද පැමිණිලි කරන අයුරින් (සටන් විරාම ගිවිසුමට පෙර) මුරකපොල වලදී ඔවුන්ට අත් විඳීමට සිදුවූ අනෙක විධි දුෂ්කරතාවන්ද මෙම දරුවන්ගේ පාසල් ගමන අධෛර්යයමත් වීමට ඉවහල් වී ඇත.³⁴

රජය සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය අතර ඇති කරගන්නා ලද අවබෝධතා ගිවිසුමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ආරක්ෂක හමුදාවන් පාසල් ගොඩනැගිලි වලින් ඉවත් වීමට කටයුතු කළ අතර මින් සමහරක් පාසල් අවු: 10 පමණ පටන් වසා දමා තිබූ ඒවා විය. එහෙත් තවමත් පාසලේ සිසුන්ගේ පැමිණීමේ වාර්තා එතරම් වර්ධනයක් පෙන්නුම් කර නොමැත. බොහෝ පාසල් නැවත ප්‍රතිසංස්කරණය කළ යුතුව ඇත. එමනිසා බොහෝ විට සිසුන් අධ්‍යාපනය හදාරනු ලබන්නේ ගස් යට හෝ තාවකාලික මඩු තුළය. මෙම පාසල් වල දරුණු ගුරු හිඟයක් පවතින බැවින් බොහෝ විට ඉගැන්වීමේ කටයුතු ස්වේච්ඡා පුද්ගලයින් (ගුරුවරුන්) විසින් සිදු කරනු ලැබේ.³⁵ සමහරක් පාසල් වල උසස් පෙළ පන්ති වසාදැමීමට පවා සිදු වූයේ අවශ්‍ය ගුරුවරුන් නොමැති බැවිනි.³⁶ අධ්‍යාපන අමාත්‍යාංශය විසින් මෙම තත්ත්වය සමනය කිරීම පිණිස යම් යම් පියවර ගනු ලැබුවද ඒවා නිසි සැලසුමකින් තොර ඒවා විය. වර්තමානයේදී උසස් පෙළ පමණක් සමත් පුද්ගලයන් හට ගුරු පත්වීම් ලබාදීමට කටයුතු කර ඇත.³⁷ පුනරුත්ථාපන වැඩසටහන් මාලාවේ ප්‍රමුඛම ස්ථානයක් උසුලනු ලබන්නේ අධ්‍යාපන ක්ෂේත්‍රයයි. එක්සත් ජාතීන්ගේ නියෝජිත වාර්තාවේ සඳහන් වන අයුරින් යුධමය ප්‍රදේශවල අධ්‍යාපන ක්‍රමය නැවත ප්‍රතිසංවිධාන කිරීම සඳහා ඇස්තමේන්තු ගත වියදම ඩොලර් මිලියන 40 ක් පමණ වේ.³⁸

වයස අවු: 5 සිට 14 දක්වා දරුවන්ගේ අධ්‍යාපනය අනිවාර්ය කිරීම සඳහා අධ්‍යාපන අමාත්‍යාංශය සෑම ග්‍රාම සේවක වසමකම මෙන්ම අධ්‍යාපන කලාප වලද ඒ සඳහා

³⁴ ඩෙන් මුද්‍රාධර්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම අවතැන්වූවන් පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ මහා කොමසමේ වාර්තාව.

³⁵ දිස්ත්‍රික්ක තත්ත්ව වාර්තාව, අම්පාර, පත්‍ර වාර්තාව C.H.A. කාණ්ඩය 6, නිකුතුව 2002 ජූලි 7

³⁶ එම

³⁷ ඉහත ඩී සටහන් 35 බලන්න.

³⁸ (Child Soldiers in New Battle) ජයසිංහ අමල්, දී අයිලන්ඩ් පුවත්පත 2002 නොවැ.22

අවශ්‍ය කොමිටි පත් කිරීමට කටයුතු සම්පාදනය කර ඇත. එසේම කෙටි කාලීන වශයෙන් අවතැන් වී සිටි මෙම වයස් කණ්ඩායමට අයත් දරුවන් වෙනුවෙන් උපකාරක වැඩසටහන්ද ක්‍රියාත්මක කිරීමට පියවර ගෙන ඇත.³⁹

උතුරු නැගෙනහිර පළාත්වල දක්නට ලැබෙන තවත් සුවිශේෂීතාවයක් වනුයේ පාසල් දරුවන් දේශපාලනික රැස්වීම් සඳහා යොදාගැනීමයි. මානව හිමිකම් විශේෂ වාර්තාවකට අනුව 2003 මාර්තු මස 21 වන දින සංවිධානය විසින් හතරවන වසර පාසලේ සිසුන් කණ්ඩායමක් කිරීන් සඳහා බලහත්කාරයෙන් රැගෙන විත් ඇත. මේ සඳහා වාලව්වේ, කින්නඩි, පෙත්තාලෙයි සහ කුල්කුඩා යන ප්‍රදේශවල පාසලේ සිසුන් සහභාගි කරවාගෙන ඇත. වාර්තා ගත අයුරින් ආරක්ෂාව සපයන ලද පොදු ප්‍රවාහන සේවා මගින් මොවුන් රැගෙන විත් ඇත. එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය විසින් "අන්තායි පූපති" උත්සවය වෙනුවෙන් කරන ලද සැරසිලි යුධ හමුදාව විසින් ඉවත් කිරීමට විරෝධී පදනම් පෙළපාලියක්ද මෙම පාසල් දරුවන් යොදා ගෙන පැවැත්වීමට සංවිධානය කටයුතු කර ඇත.⁴⁰

එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයේ "නිලිපත්" උත්සවය සැමරීම සඳහා විශේෂ උපදෙස් සපයා තිබුණි. මේ සඳහාම සංවිධානය කෙරුණු විශේෂ රැස්වීම් මෙන්ම කතික තරග පවා පවත්වා ඇත.⁴¹ වසර ගණනාවක් මුලුල්ලේ සංවිධානයේ බඳවා ගැනීමේ කටයුතුද කර තිබුනේ මෙම පාසල් උපයෝගී කොටගෙනය. මෙම සිසුන් පාසල තුළින්ම පුහුණුව ලැබිය යුතු විය යුතු අතර⁴² තවත් වාර්තාවක අනුව 2002 පෙබරවාරි මස 27 වන දින තමිහිලවිල් උසස් පාසලේ වාර්ෂික ක්‍රීඩා උළෙල සඳහා සාමාජිකයින් ක්‍රියාදාම සහිත විඩියෝ පට රැගෙනවිත් ඇති අතර උත්සවය අවසානයේ සමහර ළමුන් මෙම සාමාජිකයන් සමග පිටව ගොස් ඇත.⁴³ සංවිධානය මෙම පළාත්වල පාසල් වල පවතින යටිතල පහසුකම් උපයෝගී කර ගනිමින් මෙම පාසල් දරුවන් තුළ කණ්ඩායම් මානසිකත්වය ඇති කිරීමට කටයුතු කර ඇත. තවදුරටත් සිය සංවිධානයේ

³⁹ අධ්‍යාපන අංශා පනත: ළමුන්ගේ අභිවර්ධන පාසල් යැවීම පිළිබඳ රාජකාරිය 1997 නොවැම්බර් 1 දින.

⁴⁰ මූලික අයිතිවාසිකම් සඳහා චන්ද්‍ර වද්‍යාල ගුරුවරුන්ගේ සංගමය (යාපනය) UTHR(J) විශේෂ වාර්තාව අංක 13 (Towards a Totalitarian Peace: The Human Rights Dilemma) 2002 මැයි 10.

⁴¹ ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයන යාපනය 2002 සැප්තැම්බර්

⁴² 1999 දී අභිවර්ධන ආත්ම ආරක්ෂක පුහුණුවීම් හා විධිමත් දැනුවත් කිරීම් පාසල් හා ගම්මාන වල ආරම්භ කරන ලදී. 2000 මැයි 5 වන දින අලිමංකඩ ජයග්‍රහණය සැමරීමේ උත්සවයේදී එල්.ටී.ටී.ඊ. විසින් සියළුම පාසල්වල වසර 10 සිට ඊට ඉහල පංති සඳහා සතියේ දින 3ක් අභිවර්ධන හමුදා පුහුණුවීම් දිය යුතු බවට පවසන ලදී. UTHR (J) ගොනුව නො. 23 බලන්න පිටු 11 දින.

⁴³ ඉහත කී සටහන බලන්න.

බඳවාගැනීමේ කටයුතු සඳහා පාසල්යොදා ගනු ලබන අතර එතුළින් ඔවුන්ගේ මත වාදය ව්‍යාප්ත කිරීමට කටයුතු කර ඇත.

5. ළමා සොල්දාදුවන්

1998 දී එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය විසින් එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ විශේෂ නියෝජිත ඔලාරා ඔටුනුට කරන ලද ප්‍රකාශයට පටහැනි වෙමින් තවදුරටත් සිය සංවිධානයට ළමා සොල්දාදුවන් බඳවා ගැනීම සිදුකරනු ලබයි.⁴⁴ 2001 අගෝස්තු මසදී අලිමංකඩදී සිදු වූ දරුණු සටන්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සංවිධානයට බොහෝ සොල්දාදුවන් අහිමි වූ අතර එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ළමා සොල්දාදුවන් සිය හමුදාවට බඳවා ගැනීම ඉහල ගිය අතර යාපනය දිස්ත්‍රික්කය නැවත සිය භූමියට ගැනීමද මෙහි තවත් එක් වක්‍ර අරමුණක් විය.⁴⁵ 2002 පෙබරවාරි මස නිකුත් ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනයේ වර්තාවන්ට අනුව එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය වයස අවු 12-15 අතර ළමුන් 13 දෙනකු පමණ සිය සංවිධානයට බඳවාගෙන ඇත.⁴⁶

2002 වසරේ පෙබරවාරි මස 6 වන දින එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයේ න්‍යායාචාර්යය ඇන්ටන් බාලසිංගම් ප්‍රකාශ කර ඇත්තේ සිය සංවිධානයේ දේශපාලන මෙන්ම පරිපාලන අංශ පුළුල් මෙන්ම විධිමත් කිරීම උදෙසා වයස අවු. 17 ඉහල කාන්තා හා පිරිමි පුද්ගලයන් බඳවා ගනු ලබන බවයි. ඔහු තවදුරටත් ප්‍රකාශ කරනු ලැබුයේ දැනට හමුදාවන්හි පවතින සමතුලිත භාවය අවාසි සහගතලෙස වෙනස් වීම වැළැක්වීම සඳහා සිය සංවිධානයේ මිලිටරි අංශයට ස්වේච්ඡා හටයින් බඳවා ගැනීම කරනු ලබන බවයි.⁴⁷ බොහෝ මානව හිමිකම් සංවිධාන විශ්වාස කරන අයුරින් රජය සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය අතර ඇතිවූ අවබෝධතා ගිවිසුමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයට රජයේ පාලන ප්‍රදේශ වලට ඇතුළු වීමට වැඩි ඉඩකඩක් ලැබුණු අතර එමගින් මෙවන් නීති විරෝධී බඳවා ගැනීම් තවදුරටත් ඉහල ගොස්

⁴⁴ "The Rights of the Child in Sri Lanka" - State of Human Rights 2000 - නීතිය හා සමාජ භාරය මෙයද බලන්න.

⁴⁵ මූලික අයිතිවාසිකම් සඳහා විශ්ව විද්‍යාල ශූරාවරුන්ගේ සංගමය (යාපනය) විශේෂ වාර්තාව 13, 2002 මැයි 10 හා විශේෂ වාර්තාව 14, 2000 ජූලි 20 හා තත්ව වාර්තාව 30-2002 දෙසැම්බර් 3 බලන්න.

⁴⁶ ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනය Sri Lankan, Fear for safety/Child Soldiers ඇප්‍රෙල් 2002 පෙබරවාරි 14

ඇත.⁴⁷ ශ්‍රී ලංකා නිර්ඝණ කමිටු වාර්තාවන්ට අනුව සංවිධානය සටන් විරාම ගිවිසුම් කඩ කිරීම් 502 ක් සිදුකර ඇති අතර ඉන් සිදුවීම් 313 ක්ම ළමා සොල්දාදුවන් බඳවා ගැනීම් වේ.⁴⁸

නිරන්තරයෙන්ම සංවිධානය ළමා සොල්දාදුවන් පිළිබඳව ප්‍රශ්නයෙන් මග හැරීමට ප්‍රයත්න දරයි. එහෙත් 2002 අප්‍රේල් මස පැවැත්වූ මාධ්‍ය හමුවේදී ද නායක ප්‍රභාකරන් මෙම චෝදනාව ප්‍රතික්ෂේප කර ඇත. තවත් නායකයකු වන තමිල් වෙල්වම් සිය සංවිධානය ළමා සොල්දාදුවන් බඳවා ගැනීමෙන් වැලකී සිටීමට හේතු මෙන්ම ඒ සඳහා සහතිකයක්ද දෙන ලදී. ඒ අතර රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන මානව හිමිකම් සංවිධාන එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ ශාඛා මෙන්ම ජාත්‍යන්තර ජ්‍යෙෂ්ඨ ආයතනය එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයේ ළමා සොල්දාදුවන් බඳවා ගැනීමට විරුද්ධ වීමට පෙළ ගැසී ඇත. එපමණක් නොව සාම සාකච්ඡා වල මූලික අවධියේම ජාත්‍යන්තර ජ්‍යෙෂ්ඨ ආයතනය මෙම ප්‍රශ්නය පිළිබඳ සිය අවධානය යොමු කර ප්‍රකාශයක් නිකුත් කර ඇත. මේ අතර තමිල් වෙල්වම් සිය සංවිධානයද ළමුන් බඳවා ගැනීමෙන් වැලකී සිටින බවට සහතික වී ඇත. එහෙත් පුවත් වාර්තා කරන අයුරින් මෙය තව දුරටත් සිදු වෙමින් පවතියි. යුනිසෙෆ් සංවිධානය සහ තමිල් වෙල්වම් අතර සිදු කෙරුණු සාකච්ඡාවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස දරුවන් 85 ක් පමණ සංවිධානය විසින් නිදහස් කරන ලදී.⁴⁹ එහෙත් පුවත් පත් වාර්තාවන්ට අනුව ඔක්තෝබර් සහ නොවැම්බර් යන මාසවල අග භාගයන්හිදී මෙම පලාත් වල තව දුරටත් ළමා සොල්දාදුවන් බඳවා ගැනීම මෙන්ම දරුවන් පැහැර ගැනීම්ද සිදු වී ඇත.⁵⁰

2002 ඔක්තෝබර් මස සුද්ධයෙන් පීඩාවට පත් දරුවන් පිළිබඳව "දරුවන් රැකගැනීම" සඳහා වූ විශේෂ සම්මන්ත්‍රණයේදී සංවිධානයේ ජේ. මහේෂ්වරන් ප්‍රකාශ කරන ලද්දේ

⁴⁷ සැලකිය යුතු කරුණ වන්නේ 1998 ට පසු එල්.ටී.ටී.ඊ. සමාජිකයෙකු මෙවන් තත්ත්වයකදී ප්‍රසිද්ධියේ අවම වයස සඳහන් කළ පළමු චතාව මෙයවීමයි. හමුත් එල්.ටී.ටී.ඊ. විසින් වයස 18 ට අඩු ළමුන් සුද්ධයට බඳවා ගොනැගීම පිළිබඳ ළමුන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ සම්මුති පුරෝරෝකෝලය පිළිගන්නා යන්න පිළිබඳ කිසිදු සටහනක් නොමැත.

⁴⁸ සුමුදු ටීර්වර්ණ "Furhorde Tamilchelvam pow-wow" Island පුවත්පත 2003 ජනවාරි 22 මෙම ලිපිය වාර්තා කර සිටියේ ළමා සොල්දාදුවන් පිළිබඳ ප්‍රශ්නය තායිලන්තයේ පවත්වන පස්වන සාම සාකච්ඡා වටයේදී සාකච්ඡාවට බදුන් කර ගන්නා බවයි.

⁴⁹ Herrison Frances, "Demobilizing Child Soldiers A test of tigers commitment to peace" Sunday Observer පුවත්පත 2003 පෙබරවාරි 9 (BBC Online අනුග්‍රහයෙන්)

⁵⁰ L.T.T.E. Releases 85 Child recruits" Daily Mirror පුවත්පත 2003 සැප්තැම්බර් 12, පිටු අංක 3

⁵¹ UTHRC(J) The Cost of Pence and the Dividends of Terror: Sri Lankan's Nordic Winter? තොරතුරු ගොනුව හෝ. 30 2002 දෙසැම්බර් 3.

සංවිධානයට බාල වයස්කාර දරුවන් සොල්දාදුවන් ලෙස බැඳීම තවදුරටත් ඉහල යමින් පවතින බවයි.⁵² මෙම දරුවන් එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයට ස්වේච්ඡාවෙන් බැඳීමට ඉදිරිපත්වීමට හේතු ලෙස අධිකතර දරිද්‍රතාවය සහ සිය පවුල් ඒකක තුළ සිදුවී ඇති බිඳවැටීම බව ඔහු දක්වා ඇත. ඔහු පවසන පරිදි, එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය ඔවුන්ව රැක බලා ගන්නා අතර ඔවුනගේ පවුල් නැවත ඔවුන් බාර ගැනීමට සූදානම් ඕනෑම අවස්ථාවක ඔවුන්ට ඒ වෙත යෑම අවකාශ සලසා ඇති බවයි.⁵³ එහෙත් ශ්‍රී ලංකා නිරීක්ෂණ ප්‍රශ්නය කළ හෝ සුදු ලෙස වර්ගීකරණය කළ නොහැකි අතර එහි සැබෑ තත්ත්වය වටහා ගත යුතුව ඇත.

ශ්‍රී ලංකා සටන් විරාම නිරීක්ෂණ කමිටුවේ නායක ජෙනරාල් ට්‍රොන්ඩ් ෆර්හොවඩ් පෙන්වා දෙනුයේ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයේ මතය වන්නේ මෙම දරුවන්ට යාමට වෙනත් මාර්ගයක් නොමැති බවයි. මෙම ප්‍රකාශයෙහි වෙනත් කිසියම් සත්‍යතාවයක් ගැබ්ව තිබුනද මානව හිමිකම් සංවිධාන පෙන්නුම් කර දෙන වාර්තාගත පැහැර ගැනීම් සහ බලහත්කාර බඳවා ගැනීම් සිද්ධි වලට අනුව එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය බොහෝ ක්‍රියාකාරී සංවිධානයක් ලෙස ක්‍රියාත්මක වන බව පෙනී යයි. බොහෝ තරුණ පිරිස් සංවිධානයේ ප්‍රචාරක ව්‍යාපාර තුළින් ඒ වෙත ආකර්ශනය වී ඇත.

යාපන පුරවැසියෙකු කළ ප්‍රකාශකට අනුව තම දෙමාපියන් සමග ආරවුල් ඇති කරගන්නා දරුවන්ද සංවිධානයට බැඳීමට ඉදිරිපත් වන අවස්ථා ඇත.⁵⁴ එසේම නගනු ලබන තවත් චෝදනාවක් වන්නේ සංවිධානයේ පහල නිලයන්හි නිලධාරීන් සිය ඉහල නිලධාරීන්ගේ අනුමැතියකින් තොරව ළමයින් බඳවා ගැනීම සිදුකරන බවයි.⁵⁵ මේ අතරතුරදී යුනිසෙෆ් ආයතනය දිගින් දිගටම එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයට ප්‍රකාශ කළේ මෙම ප්‍රශ්නය විසඳා ගැනීමට උපකාර කිරීමට ඔවුන් සූදානම් බවයි.⁵⁶

2002 වසරේ මැද භාගයේදී එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයට ළමා සොල්දාදුවන් ලිංගික අපහරණයට ලක්කිරීම සම්බන්ධයෙන්ද චෝදනා ලැබුණි. 2002 සැප්තැම්බර් මස 6

⁵² එම

⁵³ එම

⁵⁴ මෙකී හැමිම වගකියනුයේ එල්.ටී.ටී.ඊ. ට බඳවා ගැනීම් වලින් සුළු ප්‍රතිශතයකට පමණි. බොහෝ විට දෙමාපියන් ළමයින් යළි ඉල්ලූ විට කැමැත්තෙන්ම ඔවුන් ආපසු පැමිණේ. (ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයන යාපනය) 2002 ඔක්තෝබර්

⁵⁵ ඉහත කී සටහන් 50

⁵⁶ ප්‍රකාන්ද, විමුක්ති "Release of 350 young ones. UNICEF appreciates L.T.T.E's fine gesture" Sunday Observer ප්‍රචිත්පත 2002 පෙබරවාරි 2

වන දින දිවයින පුවත්පත පල කරන ලද (එක්සත් ජනපද දෙපාර්තමේන්තු) වාර්තාවකට අනුව සංවිධානය බලහත්කාරයෙන් බඳවා ගන්නා දරුවන් වහල් සේවයට, හමුදාමය සුරාකෑමට මෙන්ම ලිංගික අපහරණයට ලක් කරන බව දක්වා ඇත.

එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය විසින් සිදු කරනු ලබන අඛණ්ඩ ළමා බඳවාගැනීම්, නොයෙකුත් සංවිධාන විසින් කරනු ලබන පුනරුත්ථාපන කටයුතු වලට අසතුටුදායක ප්‍රතිඵල ජනිත කර ඇත. උතුරු නැගෙනහිර පළාත් වල මානුෂීය සහ පුනරුත්ථාපන කටයුතු පිළිබඳ උප කොමිටිය විසින් රජය සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය අතර ළමා ශ්‍රමය යොදා ගැනීම් සම්බන්ධයෙන් මැදිහත් වී ඇත.⁵⁷ ළමා සොල්දාදුවන් පිළිබඳ ප්‍රශ්නයේදී එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය දෙපිටකාවටු පිළිවෙතක් අනුගමනය කරන බව දැන් පැහැදිලිය. මෙවන් පසුබිමක් තුළ නැගෙන ප්‍රධාන ගැටලු වනුයේ උතුරු නැගෙනහිර පළාත් සඳහා කුමන් ආකාරයේ පරිපාලනයක් කුමන තත්ත්වයක වගකිව යුතු භාවයක් ගැලපේද යන්නයි.

බොහෝ විද්වත් මතය වනුයේ ළමා සොල්දාදුවන් පුනරුත්ථාපනය කල යුත්තේ සිවිල් පරිසරයක් තුළ බවයි.⁵⁸ එහෙත් මෙවන් සිවිල් පරිසරයක පරිපාලනයක් තුළ සිදු කෙරෙන පුනරුත්ථාපනයක් හමුදාමය සඳාචාරයක් අනුගමනය කරන එල්.ටී.ටී.ඊ. වැනි සංවිධානයක් තුළ කොතෙක් දුරට සාර්ථකව ප්‍රතිශ්ඨාපනය කල හැකිද යන්න ප්‍රශ්නයකි.⁵⁹

වසර අවසානයේ එළි දැක්වුනු පත්‍ර වාර්තාවන්ට අනුව සංවිධානය සිය ළමා සොල්දාදු ඒකකය විසුරුවා හැරීමට කටයුතු කර ඇත. එහි තවදුරටත් සඳහන් වන අයුරින් සිය ගණකක් ගැහැණු සහ පිරිමි දරුවන් මෙසේ අවි දැරීමට, ඔවුන් පෙල දර්දනාවය මෙන්ම නුගත් කමද එකසේ ඉවහල් වී ඇත.⁶⁰ එසේම ඔවුන් සිය ගරිල්ලා සංවිධානය අත්හැරීම යනු අනෙකක් නොව කුසගින්නේ යෙදීම පමණක්ම වනු ඇති බවයි.

⁵⁷. ශ්‍රී ලංකාවේ උතුරු හා නැගෙනහිර මානුෂික හා පුනරුත්ථාපන යහපත් කඩිනමින් ඇති කිරීමට ඇපැලය. ඔස්ලෝ හි පැවැති ප්‍රතිඥා සම්මේලනයෙහි උප කොමිටුව ඉදිරිපත් කල වාර්තාව ඇසුරෙන් C.H.A. ගොනුව ආශ්‍රයෙන් කාණ්ඩය 6- හිදී ඔවුන් 11, 2002 නොවැම්බර්.

⁵⁸. ආචාර්ය එලිසබත් ජායරත් - උපුටා ගන්නා ලද්දේ The Sunday Times පුවත්පත 2002 සැප්තැම්බර් 29

⁵⁹. The Island පුවත්පත 2002 නොවැම්බර් 24

⁶⁰. එම

බොහෝ මානව හිමිකම් ක්‍රියාකාරීන් මෙන්ම අන්තර්ජාතික නොවන රාජ්‍ය සංවිධානද ළමා සොල්දාදුවන් ලෙස බැඳුනු පිරිස් නිසි ලෙස පුනරුත්ථාපනය කිරීම උදෙසා අවශ්‍ය සැලසුම් නොමැතිවීම් පිළිබඳව සිය අවධානය යොමු කර ඇත.⁶¹ වෘත්තීය අධ්‍යාපනය ලබාදීම⁶² මෙන්ම නොයෙක් ආකාරයේ වැඩසටහන් වලින් සමන්විත වූ වැඩපිළිවෙලක් සැකසීම සඳහා යුනිසෙෆ් සංවිධානය පිඹුරුපත් සකසමින් සිටියද 2002 වසර අවසානය තෙක්ම එය එළිදැක්වූයේ නොමැත.⁶³

මෙම නිවේදනයට ප්‍රථම යුනිසෙෆ් සංවිධානයේ ප්‍රධානියා වන කැරල් බෙල්ම් ශ්‍රී ලංකාවට පැමිණීම සහ යුනිසෙෆ් සංවිධානය හා එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය අතර ඇතිවූ නව ගිවිසුමක් පිළිබඳව පුවත්පත් මගින් වාර්තා විය. එම වාර්තා වලට අනුව, එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය යුනිසෙෆ් සංවිධානය සමඟ එක්ව ළමා සොල්දාදුවන් යළි සිවිල් සමාජයට මුදා හැරීම පිළිබඳ සැලැස්මක් අනුව ක්‍රියා කරන බවත්, 2001 නොවැම්බර් මස සිට ළමුන් 350 මුදා හැරීම පිළිබඳව එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයට යුනිසෙෆ් සංවිධානය ප්‍රසංසා කර ඇත.⁶⁴ කෙසේ වෙතත් එස්.එල්.එම්.එම්. වාර්තා කරන්නට යෙදුනු 2002 වර්ෂයේ කොටසක් තුළ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය ළමා සොල්දාදුවන් 313 ක් අළුතෙන් බඳවා ගැනීමේ ව්‍යාකූල තත්ත්වය ද සඳහන් කල යුතුය.⁶⁵ මේ අනුව එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය එක් අතකින් ළමා සොල්දාදුවන් නිදහස් කරන අතර තවත් අතකින් නව බඳවා ගැනීම්ද සිදුකරනු ලබයි.

5.1 ළමා සොල්දාදුවන් සම්බන්ධයෙන් රාජ්‍ය ප්‍රතිචාර සහ අන්තර් ජාතිකමය වගකීම්

1994 වසරේදී ශ්‍රී ලංකාව විසින් එක්සත් ජාතීන්ගේ කොමිටියේ ළමා අයිතිවාසිකම් වාර්තාවට දැක්වූ ප්‍රතිචාරයන්ට අනුව එම කොමිටිය ශ්‍රී ලංකාවෙන් ඉල්ලා සිටියේ යුද්ධයෙන් පීඩාවට පත් දරුවන් විශේෂයෙන්ම ඔවුන්ගේ යුධමය ක්‍රියාකාරීත්වය මෙන්ම ළමා යුධ සිරකරුවන් පිළිබඳ ප්‍රශ්නය බලධාරීන් විමසන ආකාරය පිළිබඳ විශේෂ වාර්තාවක් සපයනලෙසයි.⁶⁶ අවාසනාවකට මෙන් ශ්‍රී ලංකා රජය මෙතෙක්

⁶¹ ඉහත කී සටහන් 5

⁶² ඉහත කී සටහන් 49

⁶³ ඉහත කී සටහන් 5

⁶⁴ ඉහත කී සටහන් 56

⁶⁵ ඉහත කී සටහන් 50

ළමා අයිතිවාසිකම් කොමිසමට සැපයූ ආසන්නතම වාර්තාව 1998 දී සපයන ලද අතර එය 2003 දී සලකා බැලීමට නියමිතය. කෙසේ වුවද මින් සමහරක් ප්‍රශ්න පිළිබඳ රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සිය අවධානය යොමු කර ඇත. එසේම කමිටුවේ ආයාචනය පරිදි ළමා සොල්දාදුවන් පිළිබඳ සවිස්තරාත්මක වාර්තාවක් සපයා නොමැති අතර සපයා ඇති ආසන්නතම වාර්තාව පිටු 22 ක් පුරා යුද්ධයෙන් පීඩාවට පත් දරුවන් පිළිබඳ විස්තර කර ඇත. පොදුජන එක්සත් පෙරමුණු රජය පැවතුනු කාල වකවානුවේදී එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයේ ළමා සොල්දාදුවන් පිළිබඳ ප්‍රශ්නය වඩාත් කතාබහට ලක්වුණි. එසේම පැරණි එවන් සොල්දාදුවන් පුනරුත්ථාපනය කිරීම සඳහා අවශ්‍ය වැඩසටහන්ද ක්‍රියාත්මක වෙමින් පැවතුණි.

වාර්තාවේ සඳහන් වන අයුරින් ළමා සොල්දාදුවන් බඳවා ගැනීම සඳහා මෙන්ම ඔවුන් පුනරුත්ථාපනය කොට නැවත සමාජ ගත කිරීම උදෙසා වූ වඩාත් සැලසුම් සහගත වැඩපිළිවලක් ක්‍රියාත්මක කිරීමට රජය සූදානම් වෙමින් පවතී. එපමණක් නොව රජයේ හමුදාවක් විසින් අල්ලා ගන්නා ලද හෝ හමුදාවන්ට බාර වන ලද මෙවන් ළමා සොල්දාදුවන් සඳහා මානසික මෙන්ම සාමාජීය දැනුමක් අවබෝධයක් ලබාදීමට කටයුතු සම්පාදනය කොට ඇත.⁶⁷

දරුවන් සුරැකීමේ සංවිධානයේ ශ්‍රී ලංකා කාර්යාලය වාර්තාවන්ට අනුව මේ සඳහා වූ ආණ්ඩුවේ මැදිහත් වීම සැලකිය යුතු තරම් වුවද රාජ්‍යයක් ලෙස කිසියම් අඩු ලුහුඬුතාවන් තවදුරටත් සිදුවන බව දක්වා ඇත. ඒ අනුව සොල්දාදුවන් වශයෙන් ළමයින් බඳවා ගැනීම වැලැක්වීම සඳහා අවශ්‍ය කරන සෑම පියවරක්ම ගෙන ඇති බව සනාථ කිරීමට තවමත් ශ්‍රී ලංකාව අපොහොසත් වී ඇත.⁶⁸ එම වාර්තාවන්ට අනුව 1999 සහ 2000 වසර වලදී රජය, සිය සාමාජිකයන්ගේද අදහසට පටහැනිව හමුදාවන්ට බාර වූ ළමයින් සඳහා මාධ්‍ය හමුවක් පවත්වා ඔවුන් මුහුණ අනාවරණය කිරීම තුළින් ඔවුන් පුනරුත්ථාපනයට ලක්වීමට තිබූ සුවිශාල ඉඩක් අසුරා දැමීය. 2000 වසරේදී සිදු වූ බිඳුනු වැව සිදුවීම තවත් එක් අවස්ථාවකි. මෙයද රජය විසින් පාලනය කල

⁶⁶ ළමුන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ කමිටුව, ශ්‍රී ලංකාව පිළිබඳ අවසාන නිරීක්ෂණ 9 වන සැසිවාරය 1995.

⁶⁷ ඉහත කී සටහන් 9

⁶⁸ පහත වාර්තා කර ඇති පරිදි එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය තවදුරටත් ළමුන්, සොල්දාදුවන් ලෙස බඳවා ගැනීම කරගෙන යන ලදී. ඒවාගේම මායිම් ප්‍රදේශ වල ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුව විසින් යොදවා තිබූ හමුදා මුර පොල වලද සොල්දාදුවන් ලෙසට බඳවා ගැනීමට අවම වයසක් නොතිබුණි. රජය අවබෝධතා ගිවිසුමට අත්සන් කිරීමට පෙරාතුව, වර්තා කීපයකට අනුව, වෙනත් සන්ගද්ධ කණ්ඩායම් වලට 18 ට අඩු ළමුන් සේවාවල යෙදවූ බවට සඳහන් වේ.

පුනරුත්ථාපන කඳවුරක් වූ අතර මෙහිදී ඇතිවූ ගැටුමකින් රැදවියන් 27 දෙනෙකු පිළිගැනීමට පත් වූ අතර මේ අතරට දරුවන් කිහිප දෙනෙකුද ඇතුළත් විය. මෙය රජය විසින් සිදු නොකළ යුතුව තිබූ දරුණු අතපසු වීමකි.⁶⁹ තවදුරටත් මෙම වාර්තාවේ සඳහන් වන අයුරින් යාපනය දිස්ත්‍රික්කයේ පවත්වාගෙන යනු ලබන තවත් පුනරුත්ථාපන කඳවුරක රැදවියන් හට සිය දෛනික ආහාර වේල පවා නිසි අයුරින් නොලැබීමට හේතුව ලෙස අවශ්‍ය තරම් ආධාර ඒ වෙත නොලැබීම බව දක්වා ඇත. වාර්තාවට අනුව ජාතික තරුණ සේවා සභාව සහ ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශය මෙවන් මධ්‍යස්ථාන පරිපාලනය කිරීමේ වගකීම දරනු ලබයි.⁷⁰ එසේම මෙවන් දරුවන් හමුදා නිලධාරීන් මගින් අපහරණයට ලක්වීම් වාර්තා වීමක් සිදු නොවන තරම්ය. ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනයේ වාර්තාවකට අනුව බොහෝ අවස්ථාවලදී අත්අඩංගුවට පත් මෙවන් දරුවන් දූෂණයට ලක්වීම් වාර්තා වී ඇත.⁷¹ වාර්තාගත මුහුදු කොටින් පිරිසක් සමග අත්අඩංගුවට ගන්නා ලද 14 හැවිරිදි දැරියක නාවික හමුදා හටයන් දාහතරකට අධික සංඛ්‍යාවක් විසින් ලිංගිකව අපහරණයට ලක් කර ඇත.

වාර්තාව සඳහන් කරන අයුරින් මෙසේ බාරවන හෝ අල්ලාගනු ලබන දරුවන්ගේ නෛතික තත්ත්වය සඳහා මුල් තැන දිය යුතු අතර ඉන් අනතුරුව ඔවුන් පුනරුත්ථාපනය කළ යුත්තේ ළමා අයිතිවාසිකම් ලෙස ආරක්ෂා කළ යුතු නිසාවෙන් බවයි.

යුධමය වාතාවරණයක් සහිත ප්‍රදේශවල දැරුවන්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා වූ කිසිදු විශේෂිත නීතියක් ශ්‍රී ලංකාවේ අභ්‍යන්තර නීති පද්ධතිය තුළ දක්නට නොමැත. එහෙත් ජාත්‍යන්තර නීතිය යටතේ වන වගකීමක් ලෙස ශ්‍රී ලංකාව දරුවන් යුද්ධයට බඳවා ගැනීම වැළැක්වීමට පියවර ගත යුතුය. අන්තර්ජාතික කම්කරු සංවිධානයේ 182 වන වගන්තියට අනුව සහ එක්සත්ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ ළමා අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමේ ප්‍රඥප්තියට අනුව වයස අවුරුදු 18 ට අඩු දරුවන් යුද්ධයට බඳවා ගැනීම තහනම් වේ.⁷² ප්‍රඥප්තියේ සියලු පාර්ශවකරුවන් මෙවන් ළමා බඳවාගැනීම් සඳහා දණ්ඩ නීති පැනවිය යුතු බව අන්තර්ජාතික කම්කරු

⁶⁹ බිදුණුවැව පුනරුත්ථාපන මධ්‍යස්ථානයේ යුද්ධයට අන්තර් කාලීන වාර්තාව, 2002 ඔක්තෝබර් 24 හා 25. රමණි මුත්තෙටුවේගම Integrity of the Person Sri Lanka State of Human Rights 2001 නීතිය හා සමාජ භාරය බලන්න.

⁷⁰ ඉහත කී සටහන 5 බලන්න.

⁷¹ ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනය Sri Lanka Rape in Custody 2002 ජනවාරි 28

⁷² අමානුෂික ළමා කම්කරු සේවයන් තහනම් කිරීම හා ඒවා වැළැක්වීමට කඩිනම් පියවර ගැනීම පිළිබඳ සම්මුතිය (Convention C182 of the ILO 1999.)

සංවිධානයේ මතය වේ. ළමා අයිතිවාසිකම් සුරැකීමේ සම්මුතියේ 2වන ප්‍රෝටෝකෝලයට අනුව මෙවැනි වැරදි අපරාධ ලෙස සැලකිය යුතු වේ.⁷³

අන්තර්ජාතික කම්කරු ප්‍රඥප්තියේ 7වන වගන්තියට අනුව මෙන්ම ළමා අයිතිවාසිකම් කොමිසමට අනුව ශ්‍රී ලංකාව ළමා සොල්දාදුවන් බඳවාගෙන ඇති දරුවන් උදෙසා මූලික අධ්‍යාපනය නොමිලේ ලබාදීම මෙන්ම අවශ්‍ය වෘත්තීය පුහුණුව ලබාදීමද කල යුතුව ඇත.⁷⁴ අවාසනාවකට මෙන් ළමා සොල්දාදුවන් යොදා ගැනීම තහනම් කර ඇති ඍජු නීති තවමත් ශ්‍රී ලංකාව තුළ නිර්මාණය වී නොමැත.⁷⁵

කෙසේ වුවද ශ්‍රී ලංකාවේ එක්සත් ජාතික පක්ෂ රජයන් එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයන් අතර ඇතිවූ අවබෝධතා ගිවිසුමට අනුව කිසිදු මානව හිමිකම් වගකීමක් එහි අතුළත් නොවන අතර සිවිල් වැසියන්ට එරෙහි ප්‍රචණ්ඩ ක්‍රියා සිදු කිරීම පමණක් තහනම් කර ඇත. 2.1 වගන්තියට අනුව අන්තර්ජාතික නීතියට අනුව සියලු පාර්ශවයන් සිවිල් ජනතාවට එරෙහි සියලු ප්‍රචණ්ඩ ක්‍රියා වලින් මෙන්ම අමානුෂික වදදීම, පැහැර ගැනීම් වලින් වැලකිය යුතුවේ.⁷⁶ අත්සන් කර ඇති අවබෝධතා ගිවිසුමට අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ නිරීක්ෂණ කමිටුවට ළමයින් යුද්ධයට බඳවාගැනීම පිළිබඳ ප්‍රශ්න සම්බන්ධයෙන් එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයෙන් විමසීමට බලය ඇත. තවද සටන් විරාම ගිවිසුම⁷⁷ අත්සන් කිරීමෙන් අනතුරුව එම ගිවිසුම කඩ කිරීම් 502ක් සහ ළමා සොල්දාදුවන් බඳවා ගැනීම් 313 ක් වාර්තා වී ඇත.⁷⁸

⁷³ ශ්‍රී ලංකාව මෙම සම්මුතිය දෙස 2000 දී හා 2001 දී අත්සන් කල අතර එය ක්‍රියාත්මක කිරීම ආරම්භ කළේ 2002 හා 2003 යන වර්ෂයන් වලදීය. ප්‍රොටෝකෝලයට අනුව රාජ්‍ය හමුදාවන්ට තම කැමැත්ත පරිදි වයස 15 සිට 18 දක්වා හමුදාවට බඳවා ගැනීම සඳහා අවසර දී තිබුණද රාජ්‍ය නොවන කණ්ඩායම් සඳහා එකී ලිහිල් බව නොතිබූ අතර ඔවුන්ට වයස අවුරුදු 18 අඩු සියළු ළමුන් හමුදා හටයන් ලෙස යොදා ගැනීම සපුරා තහනම් කොට පැවතිණි.

⁷⁴ සේනා රැස්කිරීම සහ අතිරේක බල ඇති පහත 1985 අංක 40 ට අනුව ස්වේච්ඡා සේනායුත හා ශ්‍රී ලංකා ත්‍රිවිධ හමුදාවට වයස 18 ට අඩු ළමුන් හමුදාවට බඳවා ගැනීම රෙගුලාසි මගින් වලක්වා ඇත. කෙසේ නමුදු අභ්‍යන්තර වශයෙන් මෙකී අපරාධ වලක්වා ලීමට ඇති එකම මිමිම වන්නේ දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ වගන්ති අංක 308 (ඒ) යටතේය. (නීතිය හා සමාජය භාරය 2001 යුධ වාතාවරණයක් තුළ ළමුන් ආරක්ෂා කර ගැනීම නීතින් හා නීති තත්ත්වයන් පිළිබඳ එකතුවක්)

⁷⁵ ළමුන් ආරක්ෂා කර ගැනීමේ පනතේ අවශ්‍යතා කෙසේ හෝ සපුරා ගැනීම. "Sri Lanka State of Human Rights" Child Rights in Sri Lanka යන පරිච්ඡේදය බලන්න.

⁷⁶ ඉහත කී සටහන 6 බලන්න.

⁷⁷ ඉහත කී සටහන් 50 බලන්න.

⁷⁸ ඉහත කී සටහන 51 බලන්න.

6. නිගමනය

පසුගිය වසර මුළුල්ලේ සිදු කෙරෙනු ලබා සොල්දාදුවන් බඳවා ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය පියවර නොගැනීම සම්බන්ධයෙන් එක්සත් ජාතික පක්ෂ රජය වගකිව යුතු වේ. වාර්තා ගත ළමයින් යුද්ධයට බඳවාගැනීම් පැහැර ගැනීම් මෙන්ම අපහරණයට ලක් කිරීම් සම්බන්ධයෙන්ද කිසිවක් පැවසීමට රජය අපොහොසත් විය.⁷⁹ බී.බී.සී. සිංහල සේවය විසින් පැවැත් වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාවේදී ආරක්ෂා අමාත්‍ය තිලක් මාරපනයන් ප්‍රකාශ කළේ අනිවාර්ය යුධ බඳවා ගැනීම් පිළිබඳ වාර්තා හුදෙක් සත්‍යයෙන් තොර ඕපා දුප පමණක් බවත් ඒ සම්බන්ධයෙන් වගකිව යුතු කිසිදු සාක්ෂියක් මේ තාක් රජයට නොලැබී ඇති බවත්ය.⁸⁰ එසේම ළමා සොල්දාදු ඒකකය විසුරුව හැරීම හෝ කවදුරටත් සිදු කෙරෙමින් පවතින බඳවා ගැනීම් අත්හිටුවීම පිළිබඳ සංවිධානය වගකිව යුතු තීරණයකට එලඹී නොමැත.

යුනිසෙෆ් සංවිධානය සමග පවත්වන ලද සාකච්ඡා වට මෙන්ම පස්වන වටයේ සාම සාකච්ඡා වලින් අනතුරුවද මෙම ළමා සොල්දාදු ඒකක විසුරුවා හැරීම පිළිබඳ සැලකිල්ල යුතු ප්‍රතිචාරයක් දක්වා නොමැති අතර බඳවා ගැනීම් අඩන්තිව සිදු වෙමින් පවතී. එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය විසින් 2002 වසරේ සිට සිය බඳවාගැනීමේ පටිපාටිය යම් යම් වෙනස්කම් වලට පවා ලක් කර ඇත්තේ පවතින තත්ත්වයෙන් උපරිම ප්‍රයෝජන ගැනීම පිණිසය. නිදසුනක් ලෙස යූ.ටී.එච්.ආර්. වාර්තාවන් ගෙලි කරන අයුරින් පවතින වාතාවරණයෙන් නිසි ප්‍රයෝජන ගත හැකි අයුරින් සිය උපක්‍රමයන් වෙනස් කරන ලෙසට නායක කරුනා විසින් සිය බල ඇණි වලට උපදෙස් දී ඇත. මෙලෙස ඔවුන් වෙනස් කරන ලද ප්‍රතිපත්ති අතරට පවුල් සඳහා විශේෂ වරප්‍රසාද ලබාදීමට කරන ලද පොරොන්දු වීම, බලය තුළින් ඔවුන් ලබන සමාජීය වැදගත්කම් පිළිබඳ දැනුවත් කිරීම වැනි දෑ දැකිය හැක.⁸¹ එසේම මුද්‍රා හරින ලද ළමා සොල්දාදුවන් නැවත බඳවා ගන්නා දිනයද සඳහන් කර නොමැත. 2001 නොවැම්බර් මස සිට සංවිධානය විසින් නිදහස් කරන ලද ළමයින් සංඛ්‍යාව 350 ක් පමණ වුවද මෙම කාලය තුළ බඳවා ගන්නා ලද සංඛ්‍යාව මීට බොහෝ සෙයින් ඉහල අගයක් ගනී. එපමණක් නොව දැනට හමුදාවන්හි නියුක්ත ළමා හට පිරිස දහස් ගනනකි.⁸²

⁷⁹ ඉහත කී සටහන 46 බලන්න.

⁸⁰ UTHRC(J) විශේෂ වාර්තාව අංක 14 The plight of child conscripts, social degradation and Anti Muslim Frenzy 2002 පිටුව 20.

⁸¹ එම

එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ විශේෂ නියෝජිත "මලාරා මධුන" විසින් 2002 මැයි මස එක්සත් ජාතීන්ගේ ආරක්ෂක කවුන්සලයට සපයන ලද වාර්තාවේ සඳහන් වන පරිදි සාම සාකච්ඡා වලදී දරුවන්ගේ සුභ සාධනය මෙන්ම ආරක්ෂාවද ආරක්ෂක කවුන්සලය විසින් තහවුරු කළ යුතුව ඇත.⁸² එහෙත් ශ්‍රී ලංකාවේ සාම සාකච්ඡා දාමය තුළ මෙවන් තත්ත්වයක් කෙදිනක නම් උදා වේ දැයි යන්න ප්‍රශ්නාර්ථයකි.

^{82.} එක්සත් ජාතීන්ගේ ළමා අයිතිවාසිකම් සම්මුතියට ශ්‍රී ලංකාව ඉදිරිපත් කරන ලද රාජ්‍ය වාර්තාවට අනුව, හමුදා ඔද්ධි මෙහෙයුම් වලට අනුව එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයේ සාමාජිකයන් 60% අවුරුදු 18ට අඩුය. එසේම එක් වාර්තාවට අනුව එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයේ සුද්ධයේදී මිය ගිය හටයන්ගෙන් 40%ක් අඩුවියක් කරුවන් වන බවකි. එල්.ටී.ටී.ඊ. හි යුධ බලය සාමාන්‍ය වශයෙන් 16,000 ක් යැයි කියනු ලබන අතර, ඇස්තමේන්තු ගත කරනු අනුව පුහුණු ළමා හටයින් ගණන් දහස් ගණනක් විය හැක.

^{83.} ජයසේකර ඔන්දුල "Child Soldiers: The World Body has spoken" The Island පුවත්පත 2002 මැයි 18.

VI

අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස සහ මාධ්‍ය නිදහස

කියාලි පින්ටෝ ජයවර්ධන *

1. හැඳින්වීම

"එක් කලක බලයට අභියෝගයක් වන පුවත්පත්ම පසු කලෙක බලය තහවුරු කර ගැනීමට උරදෙන තත්ත්වයකට පත් වී ඇත්තේ බලය මෙන්ම මාධ්‍ය හා සම්බන්ධ වීමේ අවස්ථා ද ඉතා අසමතුලිත ලෙස බෙදී පැවතීමයි. නමුත් බලය අඩු පිරිස්වල මතය ජන මාධ්‍යය හරහා ප්‍රකාශ වන්නේ ම නැතැයි ප්‍රකාශ කල නොහැකි වුවද, ජන මාධ්‍ය තුළ බොහෝ දේ සිදුවන්නේ මෙවැනි පිරිස්වලට එරෙහිවය. මෙසේ වී ඇත්තේ, අප සමාජයෙහි පුවත්පත් යනු ශක්තිමත් බලයක් වීමත්, එය සමාජයේ අනෙකුත් ප්‍රබල බලවේග සමඟ ඉතා තදින් බැඳී ඇති නිසාත්ය."¹

මෙම අර්ථ දැක්වීමේදී, ඉතා ආකර්ෂණීය ලෙස මවාගත් අසම්මත මතයන් (ප්‍රජාතාන්ත්‍රික වශයෙන් අඩුපාඩු සහිත පද්ධතියක් තුළ ජනමාධ්‍ය ව්‍යුහයන් හා සම්බන්ධයෙන් මේවා පැහැදිලි ලෙසම අදාළ වන නිසා) එම පද්ධතීන් යම් මාධ්‍ය පාලනය කිරීමකින් මාධ්‍ය නිදහසක් කරා මාරු වීමේදී ඉතාමත් සියුම් ලක්ෂණයන් පවා රැගෙන යනු ලබයි.

* ඵල්.ඵල්.ඩී.(ගෞරව) (කොළඹ), නීතිඥ, ද සන්නිවේදන මණ්ඩල උපදේශක - නීතිය හා සමාජය භාරය උපදේශිකා / ලිපි රචිකා

¹ Democracy of the mass media - Lichtenberg page 102-105 කේම්බ්‍රිජ් විශ්ව විද්‍යාලය මුද්‍රණ 1990

මෙම දැඩි මාධ්‍ය නිදහස, ස්වයං රෙගුලාසි හා ස්වයං පරීක්ෂාවන්හි අවශ්‍යතාවයන් වැඩිකරනු ලබන ඉතා ඔලසම්පන්න වූ මාධ්‍යයක් අඟවයි. අනෙක් අතට, මාධ්‍යයන් ඔවුන් විසින්ම විශ්වාසවන්ත සහ ඉතා වැදගත් ඔලසක් පිහිටුවීමට ගන්නා උත්සහයේදී ඇතිවන පල විපාක ඉතා විනාශකාරී හෝ ඔරපතල වීමට ඉඩ ඇත්තේ, එය විවෘත මැඩලීමක් තුළින් ඇතිවිය හැකි නිසයි.

වසර 2002 දී සිදු වූ ප්‍රබල දේශපාලනික වෙනස්වීම සහ රජය සහ දෙමළ ඊලාම් කොටි සංවිධානය (එල්.ටී.ටී.ඊ.) අතර උතුරු සහ නැගෙනහිර ප්‍රදේශ තුළ ඇති වූ සටන් විරාමය විශේෂ සිදුවීමක් ලෙස දැක්විය හැකි අතර මාධ්‍යයන් විසින් එම කාරණා පිළිබඳව ප්‍රධාන වශයෙන් වාර්තාකරණයක යෙදුණි.

වසර 2001 දෙසැම්බර් මාසයේදී තිබූ ඡන්දයෙන් ඔලසට පත් එක්සත් ජාතික පෙරමුණ (එ.ජා.පෙ.) නිසා ඇති වූ පාලනයන්හි වෙනස නිසා මුද්‍රිත සහ විද්‍යුත් එමෙන්ම රජයේ සහ පොද්ගලික මාධ්‍යයන් වලට නව අභියෝගවලට මුහුණ දීමට සිදුවිය.

ඊට අමතරව 1978 දෙවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ව්‍යාකූලත්වය හරහා එක්සත් ජාතික පෙරමුණ රජය සහ පොදු පෙරමුණු ජනාධිපතිනිය අතර ඇති වුණු ගැටළු සහගත එකට කටයුතු කිරීමේ සම්බන්ධතාවය, මාධ්‍ය තුළ අර්බුද ඇතිකරලීමට සමත් විය. මෙම සංවර්ධනයන් දෙකෙහි කිරීටු සම්බන්ධතාවය පිළිබඳව මෙම පරිච්ඡේදය අවසානයේදී විමර්ශනයට ලක් කරනු ඇත.

රජය සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය අතර අවබෝධතා ගිවිසුමට 2002 පෙබරවාරි 22 දින අත්සන් තැබීමෙන් පසුව දශක 2 ක් තුළ උතුරු නැගෙනහිර පැවති විනාශකාරී අර්බුදයට නැවතීමේ තීරණය කළ අතර, මෙය ජනමාධ්‍ය නිදහස සහ අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහසට ඉතා වැදගත් සංධිස්ථානයක් විය. මාධ්‍යයන් විසින් අවිනිශ්චිතතාවයන් හා දෙගිඩියාවන් ඇවිස්සීමක් වෙනුවට, මාධ්‍ය තුළ එකගත්වයක් හා එකමුතුකමක් වර්ධනය කිරීමට ඇති වගකීමක් පවරාදෙමින් ගිවිසුමගත ස්ථිර සමතයන් කරා එළඹිය හැකි වන පරිද්දෙන් මෙම ජනවාර්ගික අර්බුදයට පැහැදිලි ස්ථිර විසඳුමක් ගෙනදිය හැකි සාම සාකච්ඡාවන් ඇතිකරලීමට හා ගෙන ඒමට උත්සහයන් ගන්නා ලදී.

උතුරු තුළ යුධමය වාතාවරණය නැවති තිබුණත් සාමාන්‍ය ජනතාවගේ ජනමාධ්‍ය කරුවන්ගේ හා විරුද්ධ පාක්ෂික දේශපාලඥයින්ගේ අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ අයිතිය,

එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය මගින් මර්දනය කිරීම දිගටම පැවතුණි. දකුණේ සිටි මානව හිමිකම් සංවිධානයන් මෙම උතුරේ මානව හිමිකම් හා බැඳුණු දැඩි ප්‍රශ්නයන්ට විසඳුම් ලබා දීමට අපොහොසත් වීම තුළින් යම්තාක් දුරට උතුර සහ දකුණ අතර යම් ප්‍රබල හේදයක් ඇති කරලිය.

මෙම පරිච්ඡේදයෙන්, රටේ අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමට ඇති නිදහස සහ මාධ්‍ය නීති ප්‍රතිසංස්කරණයන් හා බැඳුණු සංවර්ධනයන් පිළිබඳ විමර්ශනයකට ලක් කිරීමට බලාපොරොත්තු වන අතරම ගෙවී ගිය වසරේදී මේ සම්බන්ධයෙන් ළඟාකරගත් විසඳුම් සහ ඉදිරියේදී තවදුරටත් කලයුතුව ඇති දේ ගැනද සාකච්ඡා කරයි.

2. එක්ව කටයුතු කිරීම (Cohabitation) සහ මාධ්‍ය විශේෂිත අවිනිශ්චිතභාවයන්

1994 දී පොදුජන එක්සත් පෙරමුණට ප්‍රධාන මෙන්ම විකල්පිත මාධ්‍යයන්ගෙන් ලැබුණු අතිවිශාල සහයෝගය තුළින් ඔවුන්ගේ බලය තහවුරු කරගැනීමට හැකිවිය. නමුත් පසුගිය වසර 8 ක පාලනයේදී රජය සහ මාධ්‍ය තුළ තිබූ මෙම සම්බන්ධතාවය දැඩිව පළා විය.

රජයේ මාධ්‍යය තම පක්ෂයේ ප්‍රචාරක කටයුතුවලට දිගටම යොදාගනිමින්, රජයේ නොවන මාධ්‍යයන්හි කතෘවරුන්ට සහ පුවත්පත් මාධ්‍යවේදීන්ට විරුද්ධව අසමාන්තර ලෙස සාපරාධී අපහාස නඩු ගොනුකිරීමට රජය ඉඩදුණි. විශේෂයෙන්ම උතුරු නැගෙනහිර අර්බුද හේතුකොටගෙන ඉතා පුළුල් ලෙස පුවත්පත් වාරණයන් පැනවීය. එම නිසා පොදු ජන එක්සත් පෙරමුණ සහ පොද්ගලික මාධ්‍යයන් අතර තිබූ හේදය 2001 මැතිවරණ සමයේදී කවදාවත් නොදුටු ආකාරයට වර්ධනය විය.

අනෙක් අතට යම් මාධ්‍ය කොටසක් විසින් ප්‍රධාන විරුද්ධ පක්ෂය වූ එක්සත් ජාතික පක්ෂය, රජයට ඇති "දුර්වල විපක්ෂයක්" ලෙස දැඩිව විවේචනයට භාජනය කර තිබුණි. කෙසේ වෙතත් 2001 දෙසැම්බර් මැතිවරණයෙන් ජයගත් මෙම එක්සත් ජාතික අ.ණ්ඩුව, මාධ්‍යයන් වලින් පලිගැනීමක් ලෙස අධිකරණයට යමින් තමන් විපක්ෂයේ සිටියදී මාධ්‍ය නීති ප්‍රතිසංස්කරණයන් හා සම්බන්ධයෙන් දුන් පොරොන්දු පුළුල් කිරීමක්ද ඇති කළේය.

රජය සමඟ සම්බන්ධ වී එකට ගමන් ගැනීමට රාජ්‍ය මාධ්‍ය යොදා ගැනීමත් සමඟ (ශ්‍රී ලංකාවේ මෙය දේශපාලනික බලය වෙනස්වීම් සමඟ අනිවාර්යෙන් සිදු වන්නක්) සාමාන්‍ය තත්ත්වයට වඩා උද්යෝගිමත් පාලනයක් සහිත නව එක්සත් ජාතික පෙරමුණ ආණ්ඩුව සහ මාධ්‍යයන් අතර සම්ප්‍රදායික "දෙවෙනි ගමන කාලයක්" තුළට රට ඇතුළු විය. එ.ජා.පෙ. නායක රනිල් වික්‍රමසිංහ මහතා සහ ජනාධිපතිනිය වන චන්ද්‍රිකා කුමාරතුංග මැතිණිය අතර එක්ව කටයුතු කිරීමේදී ඇතිවූ අපහසු සහගත ස්වභාවය මෙම තත්ත්වය තවදුරටත් අලංකාර කිරීමකට හේතු විය. ජනාධිපතිනිය තව දුරටත් කැබිනට් මණ්ඩලයේ ප්‍රධානියා ලෙස සිටියදීම මාධ්‍ය අමාත්‍යාංශ ඇතුළුව සියලුම අමාත්‍යාංශ එක්සත් ජාතික පෙරමුණ සාමාජිකයින් අතර පැවතුණු අතර, මෙම බහුතර එ.ජා.පෙ. සාමාජිකයින් ජනාධිපතිනියට ප්‍රසිද්ධියේම විරුද්ධත්වය ප්‍රකාශ කළ වූවන් විය.²

මෙම වසරේදී ජනාධිපතිනිය සමඟ, ආණ්ඩුව හා මාධ්‍යය විශේෂයෙන්ම විද්‍යුත් මාධ්‍යය තුළ තිබූ අරගලය දිගටම දක්නට ලැබිණි. උදාහරණයක් ලෙස ආණ්ඩුව විසුරුවා හැරීමට උත්සහ කරනවා යැයි චෝදනාව ප්‍රතික්ෂේප කරමින් කරුණු ඉදිරිපත් කිරීමට ජනාධිපතිනිය චන්ද්‍රිකා කුමාරතුංග මහත්මිය වසර මැදදී රජයේ රූපවාහිනී ආයතනයකින් (දැනට රජය යටතේ පවතින) ඉල්ලීමක් කළ විට එය ප්‍රතික්ෂේප කිරීමේ සිද්ධිය හැඳින්විය හැක. මෙම ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට ප්‍රධාන හේතුව ලෙස ඔවුන් දැක්වූයේ එදිනට නියමිත අනුග්‍රාහක වැඩසටහන අවලංගු කිරීමට නොහැකි බව හා ඒ වෙනුවට ජනාධිපතිනිය හට උපරිම ප්‍රේක්ෂක ඉල්ලුමක් නැති කාලසීමාවක් ඒ සඳහා ලබාදිය හැකි බවයි. පසුව ජනාධිපති ලේකම් සහ ජාතික රූපවාහිනී සංස්ථාවේ සභාපති තුමා අතර දැඩි ලෙස කෝපයට පත් ලියුම් කීපයක් හුවමාරු වීමෙන් පසුව මාධ්‍ය අමාත්‍යය වරයාගේ සෘජු මැදිහත්වීමෙන් මෙම ප්‍රශ්නය

² ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 43 (2) ව්‍යවස්ථාව අනුව ජනාධිපතිනියට කැබිනට් සාමාජිකයෙකු ලෙසත් කැබිනට් මණ්ඩලයේ ප්‍රධානියා ලෙසත් කටයුතු කිරීමට හැක. 44 වන ව්‍යවස්ථාවේ උපවගන්ති 2 යටතේ ජනාධිපතිනිය ඒ හා සම්බන්ධ ඕනෑම කටයුත්තකට හවුල්වීමට හැකි බවත්, උප වගන්ති යටතේ ඇයට ඕනෑම වේලාවක රජයේ සංයුතිය හෝ යම් පවරාදීමක් හෝ ක්‍රියාකාරීත්වයක් වෙතත් කිරීමට බලය ඇති බවත් පෙන්වයි.

සමතයකට පත්කර ජනාධිපතිවරයාට දේශය ඇමතිවරයාට උපරිම ප්‍රේක්ෂක ප්‍රතිචාරයක් ඇති කාලයක් ලබාදෙන ලදී.³

අගමැතිතුමාගේ නීතිඥවරු විසින් පොද්ගලික රූපවාහිනී ආයතනවලට ඔහුගේ නාමයට අපකීර්තියක් ගෙනඒම සම්බන්ධයෙන් සමාව අයදීමක් විකාශය කරන මෙන් ඉල්ලා ලියුම් යවන ලදී. මීට පෙර පොද්ගලික රූපවාහිනී ආයතන විසින් අගමැතිවරයාට පදනම් විරහිත චෝදනා සහිත වන්දිකා කුමාරතුංග මැතිවරයා විසින් කළ කථාවක් විකාශය කොට තිබිණි. එය නම් මීට වසර 20 කට පෙර එකල එ.ජා.පෙ. අධ්‍යාපන ඇමති ව සිටි කාලයේදී රනිල් වික්‍රමසිංහ මහතා ජනාධිපතිවරයාගේ පුතා පාසලට ඇතුළු කිරීමට පතාවක් ඉල්ලා සිටියා යැයි පැවසීමයි. පොද්ගලික රූපවාහිනී ආයතන වලට අගමැතිගේ නීතිඥවරුන් යැවූ ඒන්තර්වාසි වලින් ඔවුන් පෙන්වා දීමට උත්සහ කළේ, ජනාධිපතිවරයාට තම නිල හා නිලනොවන පොද්ගලික කටයුතු සම්බන්ධයෙන් නීතිමය ක්‍රියාපටිපාටි වලට බැඳීමකින් තොරව සිටීමේ නිදහස හා භක්ති විදින ආරක්ෂාව,⁴ පොද්ගලික රූපවාහිනී ආයතනවලට ජනාධිපතිවරයා හා සම්බන්ධ කථාවක් සම්බන්ධයෙන් භක්ති විදිය නොහැකි බව පෙන්වීමයි.⁵

බලහිත වී යන ජනාධිපතිත්වය සහ විරුද්ධ පාක්ෂික ආණ්ඩුවක් අතර මැදි වී බලයෙන් තම ක්‍රියාවන් සිදුකිරීමට වූ විද්‍යුත් මාධ්‍යයන්ගේ සංවේදී ස්වභාවය මෙම සිද්ධීන් තුළින් මනාව පිළිඹිබු වේ. එසේම මෙම සිද්ධීන් තුළින් පොද්ගලික සහ රජයේ මාධ්‍යයන්හි ව්‍යුහාත්මකව සිදුකළ යුතු වැදගත් වෙනස්කම් වල අවශ්‍යතාවය හොඳින් පෙන්වා දෙන අතර, මාධ්‍ය නීති ප්‍රතිසංස්කරණයේ යම් කෝණයක්ද මෙම පරිච්ඡේදය අවසානයේදී විමර්ශනය වේ.

³ The Island - 2002 අගෝස්තු 7 සහ 8
 2001 මහ මැතිවරණයේදී රූපවාහිනී සංස්ථාව මගින් කුමාරතුංග මැතිවරයාගේ සජීව විකාශනයක් සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකා වෙළෙඳාම සමාගම විසින් දිය යුතු මිලියන 2.8 බිල්පත කවුරු විසින් භාරගත්තේද යන ගැටළුව මත ශ්‍රී ලංකා රූපවාහිනී සංස්ථාව හා ශ්‍රී ලංකා වෙළෙඳාම සමාගම අතර මතභේද හට ගැනුණි. මෙම ආයතන දෙකම එක්සත් ජාතික පෙරමුණ රජය පාලනය යටතේ තිබූ අතර ඔවුන් මෙම කර්තව්‍ය දේශපාලනික ප්‍රචාරන කටයුතුවල ස්වභාවය ගත් නිසා එම වගකීම ප්‍රතික්ෂේප කළේය. (The Sunday Times - 2002.06.30) ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය (Sri Lanka Freedom Party) -(පොදු ජන එක්සත් පෙරමුණ තුළ සිටි ප්‍රබල හවුල් කරුවන්) රජය තුළ සිටින කාලයේදී මුද්‍රණ ප්‍රචාරණ කටයුතු සඳහා විය වූ මිලියන 4.3 ක මුදල් ප්‍රමාණය ලබාගැනීමට ලේක් හවුස් ආයතනය එම පක්ෂයට විරුද්ධව ගවු පැවරීය.

⁴ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 35 (1) වගන්තිය

⁵ The Island - 04 වන සිකුරාදා - ශ්‍රී ලංකා රූපවාහිනී සංස්ථාව හා ශ්‍රී ලංකා ගුවන්විදුලි සංස්ථාව මගින් අත්තෝර්ථිකව, දේශපාලනිකමය අයතපත් හෝ වංචා වේතනාවෙන් වාර්තා ගෙන ඒම සම්බන්ධයෙන් අගමැති රනිල් වික්‍රමසිංහ මහතා ඇතුළුව හවු පරිපාලන ප්‍රධාන සාමාජිකයින් විසින් ගවු ගොනු කරන ලදී.

3. මාධ්‍ය නීති ප්‍රතිසංස්කරණය, රෙගුලාසි සහ ක්‍රියාකාරකම්

නිදහස ලැබීමට පෙර සිටම තිබූ රටේ යල්පැනගිය මාධ්‍ය නීති ප්‍රතිසංස්කරණයන් අතිතයේ ඉතාමත් ඇතහිටින සුළු ක්‍රියාවලියක් වී තිබුණි. මෙම ගැටළුව සම්බන්ධයෙන් ගත් වැදගත් උත්සායයක් වන්නේ 1995 දී පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ විසින් රජයේ ලේක් හවුස් පුවත්පත්‍ර සමාගම පුළුල් කිරීම, මාධ්‍යයට සම්බන්ධ නීති සම්පාදනය කිරීම, මාධ්‍ය පුහුණු ආයතනයන් ආරම්භ කිරීම සහ මාධ්‍යවේදීන් තත්ත්වය දියුණු කිරීම යන කරුණු සම්බන්ධයෙන් කොමිසම් 4 ක් පත්කළ අතර මෙම කොමිසම් හතරෙන්ම සවිස්තරාමත්මක වාර්තාවන් ජනාධිපතිනියට ලබාදුන් නමුත් පසුකාලීනව ඒවා අභාවයට පත්විය.

ඉන්පසුවද මාධ්‍ය නීති ප්‍රතිසංස්කරණය ක්‍රියාදාමය පුනරුත්ථාපනය කිරීමට පියවර ගන්නා ලදී. 1997 දී මාධ්‍යය හා සම්බන්ධ වන ව්‍යවස්ථාදායකමය හා රෙගුලාසිමය වැඩකටයුතු සම්බන්ධයෙන් පාර්ලිමේන්තු තේරුම්කරක කමිටුවක් ඇති කර තිබුණත් මෙම කොමිසම් වලින් ඉතාමත් සුළු සැසිවාර කීපයක් පමණක් වාර්තා වූ අතර පසුව පොදු නියෝජනයන් සඳහා ඉදිරිපත් කර තිබුණි. නමුත් නිගමනයකට එළඹිය හැකි උපදෙස් හෝ යෝජනා ඇති වීමක් දක්නට නොලැබුණි.

පුවත්පත්‍ර වලට බලපාන නීතිමය අක්‍රමිකතා සම්බන්ධයෙන් 1999 දී ඒකාබද්ධ විරුද්ධ පක්ෂය විසින් පාර්ලිමේන්තු යෝජනාවක් (නො. 218/99) ගෙන එන ලදී. මෙම යෝජනාව ප්‍රධාන කරුණු 4 ක් දෙසට අවධානය යොමුකර තිබුණි. එනම්, සාපරාධී අපහාස නීති අවලංගු කිරීම, ප්‍රචාරිති පත්‍ර කවුන්සල නීතිය අවලංගු කිරීම, නිදහස් තොරතුරු පනතක් සහ අධිකරණයට කරන අපහාස සම්බන්ධයෙන් පනතක් පැනවීමයි. කෙසේ වෙතත් ළඟා වෙමින් පැවති පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණය නිසා මෙම යෝජනාව අභාවයට ගියේය.

එසේම පසුවද මෙම යෝජනා වලිය ක්‍රියාත්මක වීමට ඉඩප්‍රස්තාව සැලසුනේ නැත. 2001 මහා මැතිවරණය පැවති කාලයේ තිබූ අදුරු සහගත අවස්ථාවල හි රටේ මාධ්‍ය නීති ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාවලිය නැවතුණි. ඉන්පසු මාධ්‍ය නීති ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාවලිය විවිධ පැතිවලින් වේගවත් විය.

වසර 2002 වනවිට අංක 25 දරණ 1947 (සංශෝධිත) රාජ්‍ය ආරක්ෂක පනත PSO - (Public Security Ordinance) සහ අංක 48 දරණ 1979 ත්‍රස්තවාදය මැඩලීමේ පනත

(Prevention of Terrorism Act-PTA) යටතේ පැවති හදිසි නීති පාලන කටයුතු ද අඩපණ වී තිබුණි. මෙම නීති වෙනසකින් තොරව මාධ්‍යයන්ට සාධාරණව වාරණයක් පැනවීමට මුද්‍රණ පුවත්පතු සමාගම්, කලාවේදීන් හා ජනමාධ්‍ය වේදීන් ග්‍රහණය කිරීම සඳහා යොදාගෙන තිබුණි. ඊට අමතරව PTA මගින් නියමිත කතෘවරුන්ගේ හා නිලධාරීන්ගේ අනුමත කිරීමකින් තොරව කරනු ලබන පලකිරීම්, බෙදා හැරීම් හා මුද්‍රණ කටයුතු තහනම් කරන ලදී. මෙම හදිසි නීති වල අභාවය (මෙය නිතර තිබූ නමුත් එය දශක ගණනාවක සිට රටේ තිබූ සාමාන්‍ය නීති එලෙස තැබීය.) ඒවායේ සීමා ඉක්මවීම නැවත ඇතිවීම් වලකාලීම සඳහා මෙම PTA - ක්‍රස්තවාදය මැඩලීමේ පනත අවලංගු කිරීමටත්, රාජ්‍ය ආරක්‍ෂක පනත -PSO සංශෝධනය කිරීමටත් යෝජනා කළේය. නමුත් වසර තුළදී මෙම ඉල්ලීම් ලබා නොදුණි.

එනමුදු, මෙම නිරීක්ෂණයට භාජනය වූ කාලය තුළ අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහසට හා මාධ්‍යයට හානිකාර වූ සාමාන්‍ය නීතින් අවලංගු කිරීම් හා සංශෝධනය කිරීම් දක්නට ලැබුණි. තොරතුරු ලබාගැනීම සඳහා වූ නිදහස සහ අධිකරණමය අපහාස සම්බන්ධයෙන් ඇති ගැටළු පැහැදිලි කරදීම පරමාර්ථ කොටගත් නව නීති පැනවීම් සඳහා පොළඹවීම් දිගටම ක්‍රියාත්මක වුණි. ඒ හා සමාන්තර වූ සංවර්ධනයකින්, මාධ්‍යයද කාර්යක්ෂම ස්වයං පාලනයක් ඇති කරලීම පිණිස ඉතාමත් විධිමත් උත්සහයන් වල යෙදුණි.

3.1. මාධ්‍ය නීති ප්‍රතිසංස්කරණ:

ඒ. දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ සහ පුවත්පත් මණ්ඩල නීතිවල ඇති සාපරාධී අපහාස සම්බන්ධ නියෝගයන් අවලංගු කිරීම

වසර මැදදී ප්‍රධාන ඡන්ද ව්‍යාපාර පොරොන්දුවක් සම්පූර්ණ කර දෙමින් ශ්‍රී ලංකාවේ මාධ්‍ය සම්බන්ධයෙන් ඇති නීති සම්පාදන ව්‍යුහයන් සඳහා රජය අංක 12 දරණ 2002 දණ්ඩ නීති සංග්‍රහ සංශෝධන පනතක් පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කළේය. මෙම සංශෝධන 2002 ජුනි 18 වන දින සම්මත වූ අතර එය දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ වගන්ති 135 (f) සඳහා ක්‍රියාපටිපාටිමය සංශෝධනයක් ඇති කළේය. ඊට අමතරව අපහාසාත්මක වචන හා සලකුණු තුළින් ජනාධිපතිනියට අපහාස කිරීමට තැත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් දඬුවම් දෙනු ලැබූ දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ වගන්ති 118 ද, පාර්ලිමේන්තුව අවලංගු කරන ලදී.

ඒ අතර අංක 13 දරණ 2002 ප්‍රචිත්තත් මණ්ඩල සංශෝධන පනත මගින් අංක 5 දරණ 1973 ප්‍රචිත්තත් මණ්ඩල නීතියේ වගන්ති 15 අවලංගු කරන ලදී. මෙම සංශෝධනයන් පවතින නීතිවල සැලකිලිමත් විය හැකි වෙනස්කම් ඇති කළේය. දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ වගන්ති 479 යටතේ විස්තර කර ඇති සාපරාධී අපහාසය, දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ වගන්ති අංක 480 යටතේ වසර දෙකකට නොවැඩි සාමාන්‍ය සිරගත කිරීමකින් හෝ දඩයක් යටතේ දඬුවම් ලැබිය හැකි වරදකි.

පෙරදී අපරාධ නඩු විධිවිධාන සංග්‍රහය තුළ දේශපාලනමය හා අත්තනෝමතික කරන ලද සාපරාධී අපහාසය සඳහා චෝදනා ගෙන ඒමට විරුද්ධව සුරක්ෂිතතා ගෙන තිබුණි. මෙම සුරක්ෂිතතාවයන් තහවුරු කරනු ලැබුයේ මෙම කටයුතු සම්බන්ධයෙන් - පොලීසිය මගින් රැගෙන ගිය විමර්ශන කටයුතු වලට පසුව නීතිපති වරයාගෙන් ලිඛිතව අවසරය ගෙන එය මුලින්ම මහේස්ත්‍රාත් උසාවියේදී මහේස්ත්‍රාත්වරයාගේ ඔලය යටතේ ආරම්භ විය යුතු බවයි. නමුත් පැහැදිලි දේශපාලන ක්‍රියාදාමයක් තුළ 1980 දී පමණ මෙම පෙර කොන්දේසි ඉටු නොකිරීමක් දක්නට ලැබුණි.⁶ ඉන්පසුව සිදුවූයේ සාර්ථකත්වය කරා පැමිණි රජයන්ගේ කැමැත්ත අනුව කතෘකරුවන්ට හා ජනමාධ්‍යකරුවන්ට විරුද්ධව මෙම චෝදනා පැමිණිලි කිරීම් දියත්වීමයි. නීතිමය ඉතිහාසය තුළ දේශපාලනඥයෙකුට එරෙහිව එකම එක් අවස්ථාවකදී පමණක් සාමාන්‍ය පුද්ගලයෙකුගේ ආයාචනයට අනුව සාපරාධී අපහාස සඳහා පැමිණිල්ලක් ගොනු කරනු ලැබීය.⁷

ඊට අමතරව අංක 5 දරණ 1973 ප්‍රචිත්තත් මණ්ඩල නීති යටතේ 15 වන වගන්තිය මගින් මෙම අපහාස කිරීම උපරිම අවුරුදු 2 ක සිරදඬුවමකට යටත්වන හෝ දඩයකට

⁶ අංක 52 දරණ 1980 සංශෝධන වන පනත වගන්ති 135 (6) සහ 393 (7) යන වගන්ති අපරාධ නඩු විධිවිධාන සංග්‍රහයට ඇතුළත් කරන ලදී. මෙය ආර්.පී. ටී.පී.සී. ඒ.පී.සී. ඒ.පී.සී. නීතිපති නඩුවේ අභියාචනාධිකරණ තීන්දුවට එරෙහිව ප්‍රකාශ කළේ මහේස්ත්‍රාත් වරයාගේ මූලික පරීක්ෂණ හෝ පොලීස් විමර්ශනයක් නොමැතිව නීතිපතිට මහඅධිකරණයට සෘජුව සාපරාධී අපහාස සම්බන්ධයෙන් නඩුවක් සම්බන්ධයෙන් චෝදනා පත්‍රයක් යැවීමට ඔලයක් හැකි බවයි. ජනාධිපති ජේ.ආර්.ජයවර්ධන මහතාට සාපරාධී ලෙස අපහාසයට ලක්කළ පාර්ලිමේන්තු සාමාජිකයෙකුට නීතිපති විසින් සෘජුව මහා අධිකරණයට වෙත චෝදනා පත්‍රයක් ඉදිරිපත් කළ අතර මෙහි ඇති වලංගුතාවය මේ අනුව අභියෝගයකට ලක්විය.

⁷ මෙය ඒ.සී. ඇලස් නම් වූ විශ්‍රාමලත් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ විනිසුරුතුමන්ව අපහාසයට ලක්කළ පොතක් පලකිරීම හා සම්බන්ධවයි. නීතිපතිගේ අවසරය ඇතිව මහේස්ත්‍රාත් අධිකරණයේදී මෙම විනිතිකරු චෝදනා ලැබුවත් (නඩු අංක 86835/4) පසුව එය සමනයට පත්විය. ඔලන්ත Sri Lanka: State of Human Rights 2000 (නීතිය හා සමාජය භාරය කොළඹ) මෙම කාලය තුළදී සාපරාධී අපහාස සම්බන්ධයෙන් ගොනුකළ නඩු වල ස්වභාවය සාකච්ඡා කිරීම සඳහා මාධ්‍ය නිදහස හා අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ සම්බන්ධ පරිච්ඡේදය.

යටත්වන වරදක් බවට පිළිගැනුනි. 1995 න් පසුව පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ රජය හා පෞද්ගලික මාධ්‍ය අතර ඇතිවූ ප්‍රශ්නවලදී මෙම වගන්තිය මාධ්‍යයට විරුද්ධව භාවිතා කරනු ලැබීය.

මෙම දැඩි නීතිවලට එරෙහිව ඔවුන්ම ස්ථානගත වෙමින් මෙම මාධ්‍යකරුවන් තර්ක කළේ, පොදු ජනතාවට තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම වැලකීම සඳහාත්, දේශපාලනික හා පක්ෂපාති පරමාර්ථ සඳහා මෙම දණ්ඩනීති නියෝග හා රජයේ උපක්‍රමයන් අපයෝජනයකට ලක්කරගෙන ඇති බවයි. ජනමාධ්‍යකරුවන් තර්ක කළේ මෙම දණ්ඩනීති නියෝගයන් 1883 දී ඒවා ඇති කළ කාලයට ගැලපුනත් අද නවීන කාලයට එය නොගැලපෙන බවත්, එය අදහස් ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා ඇති මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම ප්‍රතික්ෂේප කරන බවත්ය. කතෘ සමාජය, පුවත්පත් හා නිදහස් මාධ්‍ය ව්‍යාපාරයන් ඇතුළත්ව මාධ්‍ය සමාගම් හා බලපෑම් කණ්ඩායම් මේ සම්බන්ධයෙන් වසර 7 ක් ප්‍රබල ලෙස විරෝධතා ගෙන යමින් ප්‍රකාශ කළේ වැරදි සහගත මාධ්‍ය වෘත්තිකයන්ව අපරාධ නඩුවීම් විධාන සංග්‍රහ යටතට නොව සිවිල් නඩු විධි විධාන සංග්‍රහය යටතට ගෙන ආ යුතු බවයි. මෙම සිවිල් සමාජ කණ්ඩායම් අතර ප්‍රතිපත්ති විකල්ප සඳහා වූ මධ්‍යස්ථාන ද ඇතුළත් විය. මෙම ව්‍යාපාරයට ජාත්‍යන්තර ලෙස අන්තර්ජාතික පුවත්පත් ආයතනය, ලෝක පුවත්පත් සමාගම හා ජනමාධ්‍යකරුවන් සුරැකීමේ සමූහාන්ඩු පුවත්පත් ඒකකයන්ද එසේම XIX ව්‍යවස්ථාවන්ද අන්තර්ජාතිකමය ලෙස සහයෝගය ලබාදුනි.

මේ සඳහා ජාතිකමය වශයෙන් මානව හිමිකම් සඳහා එක්සත් ජාතීන්ගේ කොමිසමේ අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස සම්බන්ධයෙන් වාර්තා කටයුතු කරන අහිසි ත්‍රස්තේ මහතා සහයෝගය දැක්වූ අතර ඔහු අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහසට අධෛර්යමත් කරන ප්‍රවේපාකයන් ගෙන දෙන අපහාස නීති පිළිබඳව චෝදනා කළ අතර ඔහු කියා සිටියේ රජයේ නිලධාරීන් හා ආයතන සම්බන්ධ චෝදනා නිහඩ කිරීම සඳහා අපහාස නඩු ගොනු කිරීමට රුකුලක් නොවන ආකාරයකට සියලුම සාපරාධී අපහාස සම්බන්ධ නීති සිවිල් නීතියට පාෂණික වන අන්දමට අවලංගු කළ යුතුබවත්ය.⁸

2002 ජනවාරියේදී PEN නම් වූ රටවල් 94 ක ලේඛකයන් නියෝජනය කරන ලෝක සංවිධානය අන්තර්ජාතිකව ලියවිල්ලකින් ප්‍රකාශ කළේ සියලුම රජයේ නිලධාරීන් හා ආයතනයන් තමන්ට චෝදනා එල්ල කිරීම වලකාලීම සඳහා සාපරාධී අපහාස නඩු

⁸ මානව හිමිකම් සම්බන්ධ එක්සත් ජාතීන්ගේ කොමිසම අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ සම්බන්ධයෙන් වූ විශේෂ වාර්තා ඔලන්ත. 2000 සහ 2001 (E/CN. 4/2000/63 සහ E/CN.4/2001/64).

ගොනු කිරීම මර්දනය කළ යුතු බවයි. එම ලියවිල්ල ශ්‍රී ලංකාවේ සාපරාධී අපහාස විධිවිධාන යටතේ විවිධ ලේඛකයින්ට හා ජනමාධ්‍යකරුවන්ට චෝදනා කළ ආකාරයත් ගැන සැලකිල්ලට භාජනය කර තිබුණි.⁹

මෙම වසරවල් පුරා රැගෙන ගිය විරෝධතා ව්‍යාපාරයන් තුළින් සාපරාධී අපහාස විධිවිධානයන් පාර්ලිමේන්තුව ඒකමතික ජන්දයෙන් අවලංගු කිරීමට ලක් කිරීම ශ්‍රී ලංකා මාධ්‍ය ඉතිහාසයේ ඉතාමත් විශිෂ්ට වූ සිද්ධියකි. මෙය තව දුරටත් ක්‍රියාත්මක වූයේ විවිධ පොද්ගලික අංශයේ ජනමාධ්‍යකරුවන් හා කතෘවරුන්ට එරෙහිව රජය විසින් ගත් නඩු හා විභාගවේගීන් පැවතුණු සාපරාධී අපහාස නඩු සහ අභියාචනා ඔවුන් විසින් ඉල්ලා ඉවත්කර ගැනීම තුළිනි.

මෙම ඉල්ලා අස්කරගත් එක් අභියාචනයක් වූයේ ජනාධිපතිනිය චන්ද්‍රිකා බණ්ඩාරනායක කුමාරතුංග මැතිණියට විරුද්ධව සාපරාධී අපහාස කිරීම් සම්බන්ධයෙන් ලක්බිම පුවත්පතේ කතෘ ව නිදහස් කිරීම සම්බන්ධ කළ අභියාචනයයි. අදාළ කරුණ බොරුවක් නොවීම නිසා එම පදනම මත සිටි මහ අධිකරණය ලක්බිම කතෘවරයාට ඔහුගේ චෝදනාවලින් ඔහුව නිදහස් කර තිබුණත් එවකට රජය එම නිදහස් කිරීම් සම්බන්ධයෙන් අභියාචනයක් ගොනු කර තිබුණි.¹⁰ සාමාන්‍ය ක්‍රියාකාරකමක් ලෙස සාමාන්‍යයෙන් මෙම චෝදනාවලින් නිදහස් කිරීම් වලට විරුද්ධව රජයන් මෙම අභියාචනාවන් ඉදිරිපත් කිරීමෙන් ප්‍රකාශ කළේ පරිපාලනයට විරුද්ධව යන පොද්ගලික අංශයේ මාධ්‍යයන්ට දඩුවම් කිරීමට බලයේ සිටින රජයන් ගන්නා උත්සාහයන්ය.

නමුත් පුවත්පත් වල දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ ප්‍රධාන ශීර්ෂ පාඨයන් යටතේ පලවූ සාපරාධී අපහාස සම්බන්ධ නඩුවක් වූයේ විවිධ මහ අධිකරණ යටතේ මාස 15 ක් තුළ කළබලකාරී ලෙස දින 75ක විභාග කිරීම් වලට භාජනය වූ සති අන්ත පුවත්පතක්

⁹ සාපරාධී අපහාස හා අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස සම්බන්ධයෙන් වූ අන්තර්ජාතික PEN සංවිධානයේ ලියවිලි 2002.01.15. 2000 වර්ෂයේදී පමණක් ප්‍රධාන හා සුළු පුවත්පත් විසින් සාපරාධී අපහාස නඩු 12ක් කතෘන් හා ජනමාධ්‍යකරුවන්ට එරෙහිව ගොනු කර තිබුණි. රාවය පුවත්පත් විමර්ශන වලට භාජනය වෙමින් තිබෙන අවස්ථාවන්හි සිංහල හා ඉංග්‍රීසි පුවත්පත් වන The Sunday Leader, The Sunday Times, The Island සහ ලක්බිම යන පුවත්පත් වලට එරෙහිව ජනාධිපති චන්ද්‍රිකා බණ්ඩාරනායක කුමාරතුංග මැතිණිය සහ එම අමතිවරුන්ට සාපරාධී ලෙස අපහාසයට ලක් කිරීම සම්බන්ධව චෝදනා ලැබී සිටියහ.

¹⁰ ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජවාදී ජනරජය එ පී. ඒ. බන්දුල පද්මකුමාර (මහ අධිකරණ නඩු අංක 7580/95ඩී) මෙහිදී ජනාධිපතිනිය චෝදනා කළේ තමා පාර්ලිමේන්තු සාමාජිකයෙකුගේ උපන්දිගයකට තරුපතේ හෝටලයකට පසුපස දෙරෙන් ගොස් ඇතුළු වූ බව ප්‍රකාශ කළ ප්‍රකාශයක් ඇස විවේචනය කළ අතර එය ඇයට කළ සාපරාධී අපහාසයක් හැටියට තර්ක කළේය. පසුව මෙම වාර්තාව කරුණු මතම වැරදි සහගත බව අනාවරණය විය.

වන "The Sunday Times" කතෘට විරුද්ධව සාපරාධී අපහාස චෝදනා සම්බන්ධයෙන් ගොනු කර තිබූ නඩුවයි.¹¹

අභියාචනාධිකරණය ඇතුළුව මෙම "The Sunday Times" කතෘව ජනාධිපතිනියට සාපරාධී ලෙස අපහාසයට ලක් කිරීමේ චෝදනාව මත දණ්ඩ නීති සංග්‍රහය යටතේ හා පුවත්පත් මණ්ඩල නීති යටතේ වරදකරු කරලැබ තිබුණි. මෙම¹² "The Sunday Times" කතෘට නියමකළ අත්හිටවූ දඬුවම් පෙන්වා දෙන්නේ සාපරාධී අපහාස නීති ශ්‍රී ලංකාවෙන් මුළුමනින්ම නැති කරන්නැයි විරෝධතා ව්‍යාපාර රැගෙන ගිය මාධ්‍යයන්ට කළ සියුම් හිරිහැර කිරීමක් ලෙසයි.

සාපරාධී අපහාස නියෝගයන් අවලංගු කිරීමෙන් පසුව "The Sunday Times" කතෘට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේදී ගෙන තිබූ අභියාචනාව මේ වන විට ඉවත් කර, දඬුවම් නියම කළ තීන්දුව අවලංගු කළේය. මේ අතර එම පුවත්පත් කතෘ විසින් ප්‍රකාශයක් පලකරමින්, පලකළ වැරදි සහගත හා සැක සහිතව උපුටාගත් ප්‍රකාශයේ වගකීම භාර ගැනීමටත්, එයින් ජනාධිපතිනියට අපහාසයක් ඇති කිරීමට ඔවුන් තුළ වංක වේතනාවක් නොතිබුණු බවටත් දිගින් දිගටම ප්‍රකාශ කළේය.

ඉතා පුළුල් ආකාරයෙන් සංශෝධන සම්මත කිරීමේදී පාර්ලිමේන්තුව තුළ (ඒකමතිකව ඡන්දයට අමතරව) ඔවුන්ගේම අභිලාෂයන් ඇති වීමක් දක්නට ලැබුණි. ඒ අනුව පාර්ලිමේන්තුවේ දෙපාර්ශවයේම සාමාජිකයින් (රහසිගතව හෝ ප්‍රසිද්ධව) මෙම සාපරාධී නියෝගයන් පොදුගලික මාධ්‍යයන් අයුතු ලෙස බියගන්වන බවක් ඒත්තු ගන්වන බව කියා සිටින අතරම කාර්යක්ෂම වූ ස්වයං මාධ්‍ය ව්‍යවස්ථාවක් හෝ වගකීමකින් යුතු වූ මාධ්‍ය සංස්කෘතියක් සම්බන්ධවද අවධාරණය කළේය.¹³ මේවා කතෘ හා ජනමාධ්‍ය කරුවන්ගේ ප්‍රකාශ කළ අදහස් මගින් පෙන්නුම් කළේ මෙම

¹¹. ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජවාදී ජනරජය ඵරෙහිව සිංහ තිස්ස මිගේරා රණතුංග (මහ අධිකරණ නඩු අංක 7397/95) කටකරා ලිපිවලදී පෙර ලක්ෂ්ම පත්‍රය ලෙසම "Anura Sootin says courting days are here" නම් වූ ශීර්ෂ පාඨයෙන් යුත් ලිපියකටම ඵරෙහිව මුද්‍රණ කවුන්සලය නීතිය හා දණ්ඩ නීති සංග්‍රහය යටතේ චෝදනා පත්‍රයක් ගොනු කරන ලදි. ප්‍රශ්නයට තුඩු දුන් වගන්තිය වූයේ "Epicurean" සහ "in the heat of the silent night" යන වචනයන්ය. මෙහිදී විත්තිරු ප්‍රකාශ කළේ මේවා ජනමාධ්‍යයට පමණක් සීමාවන සුළු ප්‍රමාණයේ වාර්තාවන් බවත් එනමුදු පැමිණිලිකරුවන් චෝදනා කළේ මෙය ජනාධිපතිනියගේ චරිතයට හා ගෞරවයට කැලඹක් වූ බවයි.

¹². කතෘ පිළිවෙලින් මාස 12ක් සහ 6 මසක සාමාන්‍ය සිරදඩුවමකට හා වසර 7 ක අත්හිටවූ සිරදඩුවමක් නියම කළේය. මෙම දණ්ඩනය නියම කිරීම සමගාමීව සිදු කෙරිණි. එසේම රු. 10,000/- දඩයක්ද නියම කරන ලදි. (කඩකළහොත් බන්ධනාගාර ගත කිරීමක් නියම කළේය)

¹³. The Island 2002.06.19

වගකීම් ඉතාමත් දැඩි මාධ්‍ය වගකීම් හැටියට ඔවුන්ද පිළිගන්නා බවයි. එක් පරික්ෂකයෙකු ඉතාමත් කෙටියෙන් ඉදිරිපත් කර තිබුණේ,¹⁴

"අධිකරණයෙන් නියම කළ විට ජනමාධ්‍යකරුවන්ව සිරභාරයට ගැනීම හෝ බලවතුන්ට රාජ්‍ය පිරිවැය උපයෝගී කරගනිමින් මාධ්‍යකරුවන්ව අධිකරණය ඉදිරියට ගෙන ඒමටත් මෙම සාපරාධී අපහාස නීති තවදුරටත් ක්‍රියා නොකරයි. ස්ථිරවම මෙම අසීපත අපවෙත තවදුරටත් එල්ල නොවීම ඉතාමත් සැනසීමක් වන නමුත් මෙමගින් අප සියල්ලෝම හොඳ පුවත්පත් කරුවන් බවට පත් කරයිද?... මාධ්‍යයට කරන අයුතු බලපෑම් දරුණු විය හැකි සේම ආණ්ඩුව මගින් පොළඹවන මාධ්‍යයන්ට කරන ප්‍රශංසාවන්ද මාධ්‍ය ඔවුන් වෙනුවෙන් කෑ ගසන පිරිසක් බව ප්‍රකාශ කරන හෝ ලැබුණු දේ ගන්නා කොටසක් බවද ඒ තුළින් ප්‍රකාශ කරති. එම නිසා මෙය රජය හා මාධ්‍ය යන දෙකම මුහුණ දෙන අභියෝගයකි..."¹⁵

ඩී. නිදහස් තොරතුරු පනත: Freedom of Information Act

සාපරාධී අපහාස විධිවිධාන අවලංගු කිරීමත් සමගම වසරපුරා රජයේ සහ අර්ධ වශයෙන් රජයේ වන ආයතනවල විවෘතත්වය මෙන්ම වගකීම සඳහා සහයද දැක්වීම ඉලක්ක කොටගත් නිදහස් තොරතුරු පනතක් (Freedom of Information Act- FOI) සම්බන්ධයෙන් සැලකිය යුතු අවධානයක් යොමු විය. අමාත්‍යාංශ වල හා රජයේ දෙපාර්තමේන්තු වල පවතින රහස්‍ය භාවයෙන් යුතු සංස්කෘතියකට අත්‍යවශ්‍ය ව්‍යවස්ථාවක් හැටියට මෙම විශේෂිත වූ තොරතුරු විධිවිධාන පනත් අවශ්‍ය වී ඇත. සරලතම තොරතුරු ලබාගැනීම අපහසු වුවත් ජනමාධ්‍යකරුවන්ට හා ජනතාවට එය කළ නොහැක්කක් නොවේ.¹⁶ නිදහස් තොරතුරු පනතක් සැකසීමට ශ්‍රී ලංකා නීති කොමිසම මගින් ගත් පෙර උත්සාහයන් අසාර්ථක විය.¹⁷

¹⁴. The Island 2002.06.18

¹⁵. "Sunday Essay" අප්‍රේල් සමරනායක The Sunday Observer 2002.06.23

¹⁶. රජයේ නිලධාරීන් ජනමාධ්‍යයට තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම තහනම් කරන වගන්ති 3 (පරිච්ඡේදය XXXI ඛණ්ඩ 1) වගන්ති 6 (පරිච්ඡේදය XLVII ඔක්තෝබර් 2) යන සංස්ථාපනත සංග්‍රහයේ වගන්ති ක්‍රියාත්මක කරන බව 2000 වර්ෂයේදී කැබිනට් මණ්ඩලය දැනුම් දුනි. සනාථ කිරීම් ප්‍රතික්ෂේප කිරීම් හෝ අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරුන්ගේ අවසරය නැතිව දැනටමත් ජනමාධ්‍යකරුවන් අත ඇති තොරතුරු දීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට ඇතුළුව සියලුම, රජයේ සේවකයින් මාධ්‍යයට සංඛ්‍යාමය දත්ත තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීමට මෙය තර්ජනයක් විය.

¹⁷. නිල තොරතුරු නීතියට සීමිත ඉඩකඩක් දෙන හා ඊට අමතරව සුවිශේෂී ව්‍යාතිරේක තුළින්ම එම කෙටුම්පත් නීතිය පරාජය කරන ආකාරයේ පටු මණෝභාවාත්මක කෙටුම්පතක් ශ්‍රී ලංකා නීති කොමිසම 1996 දී නිකුත් කළේය.

මෙම කෙටුම්පත පුළුල් ලෙස සාමාන්‍ය ජනතාව අතර පළකිරීමට පෙර මාධ්‍යකරුවන්, සිවිල් සමාජ කොටස් හා රජය අතර ඒකමතිකභාවයක් සොයා ගැනීම සඳහා මෙම කෙටුම්පත සම්බන්ධයෙන් ඇති ප්‍රධාන සිද්ධාන්ත සඳහා සාකච්ඡාවක් දියත් කළහ. මෙහි මූලික සිද්ධාන්තයන් වූයේ;

1. උපරිම අනාවරණය හා බැඳුණු තත්ත්වයන්:

මෙම පනත මගින් දැනට පවතින තොරතුරු සීමා කරන නීති සහ රාජ්‍ය ආයතන වල අනාවරණය කිරීම සම්බන්ධයෙන් විශ්වාසයක් තහවුරු කළ යුතුය. "තොරතුරු" හා "රාජ්‍ය ආයතන" වල අර්ථ කථනයන්ගේ අර්ථදැක්වීම් පුළුල්විය යුතු අතර, එය අන්තර්ජාතික තත්ත්වයන් හා බැඳී පදවි නාමයන් පෙන්වා දෙනවාට වඩා කුමන ආකාරයේ සේවයක් සපයන්නේද යන්න පිළිබඳව අවධානය යොමුකළ යුතුව ඇත.¹⁸

2. පළකිරීම් සම්බන්ධයෙන් ඇති බැඳීම හා සම්බන්ධ තත්ත්වයන් (ක්‍රියාශීලී උපායන්):

මෙම නිශ්චිත කාල සීමාවන් තුළදී රාජ්‍ය ආයතනයක් හා අමාත්‍යාංශ යටතට එන පොදුජන වාර්තා හා තොරතුරු සකස් කිරීමට මෙම අමාත්‍යාංශ හා රාජ්‍ය ආයතනවල බැඳීමක් හෝ වගකීමක් ලබාදිය යුතුයි. ගත් තීරණ සම්බන්ධයෙන් හේතු දැක්වීමට ඇති වගකීම ආයාචනයකින් කළ යුතු දෙයක් නොව එය ස්වයංක්‍රීයවම ඇතිවිය යුත්තකි. පොදු කටයුතු හා සම්බන්ධ බැඳීම් තුළට, යම් ආරක්‍ෂක පියවරවලදී ඇතුළත් කොට ක්‍රියාපටිපාටිවලට හානි නොවන ආකාරයෙන් එයට ප්‍රතිපත්ති සැකසීමේ සාකච්ඡාවන් ඇතුළත් කල යුතුයි.

3. විවෘත රජයක් වර්ධනය කිරීම සම්බන්ධයෙන් ඇති තත්ත්වයන්:

රජයේ ආයතනයක් ක්‍රියාකාරීත්වයෙන්ම විවෘත රජයක් වර්ධනය කළ යුතුයි.

¹⁸ සමූහාන්වු රාජ්‍ය නායකයින් 1999 නොවැම්බර් හා සමූහාන්වු නීති අමාත්‍යවරු 1999 මැයි වලදී විශේෂඥ සමුළුවේදී (1999 මාර්තු) කළ ප්‍රකාශය බලන්න.

4. ව්‍යාතිරේකයන් සම්බන්ධ තත්ත්වයන්:

නිල තොරතුරු වලට ඇති ඉඩකඩ මුලිකවම විපත් පරීක්ෂණ හෝ පොදුජන සුහසිද්ධි ප්‍රතික්ෂේප කිරීම් වලට භාජනය වන ඉතා පටු හා පැහැදිලිව දැක්වූ ව්‍යාපෘතිරේක වලට පමණක් සීමාවිය යුතුයි. (විශේෂයෙන්ම ජාතික ආරක්ෂාව සම්බන්ධයෙන්)

5. ඉඩකඩ ලබාදීමේ හා පහසුකම් සැපයීමේ ක්‍රියාදාමය හා සම්බන්ධ තත්ත්වයන්:

තොරතුරු සඳහා ඉල්ලීම් ඉදිරිපත් කිරීම සාධාරණව හා ඉක්මනින් කළ යුතු වන අතර, අභියාචනාධිකරණයටත් නිදහස් තොරතුරු ලබාගැනීමේ කොමිසමටත් කරන ඉල්ලීම් අභියාචනා ඉදිරිපත් කිරීමට ඉඩදෙන හා ඒවා ප්‍රතික්ෂේප කිරීම් ඉතා ස්වාධීනව නිරීක්ෂනය කිරීමටත් අවශ්‍ය වේ. අත්තනෝමතිකව කරන ප්‍රතික්ෂේප කිරීම් විනය පරීක්ෂණයකට භාජනය කළ යුතුයි.

6. පිරිවැය හා සම්බන්ධ තත්ත්වයන්:

තොරතුරු ලබාගැනීම සඳහා දරන ඉල්ලීම් වලට දැරිය යුතු පිරිවැය සාධාරණ විය යුතුයි.

7. නලා පිඹින්නන් (whistle blowers) හට ආරක්ෂාව සැපයීම සම්බන්ධ තත්ත්වයන් (හෙළිදරව් කරන්නන්):

අන්තර්ජාතිකව හඳුනාගත් මෙම සිද්ධාන්තය තුළින් වැරදි සහගත කටයුතු සම්බන්ධ තොරතුරු (අපරාධ කටයුතු කිරීම්, නීතිමය බැඳීම් වලට එකඟ නොවීම සහ රාජ්‍ය සේවය සම්බන්ධයෙන් කරන අක්‍රමිකතා හා දූෂණ, අවංක නොවීම සහ අයුක්ති සහගත කටයුතු) හෙළිදරව් කරන පුද්ගලයින්ට එරෙහිව ඇති නීතිමය, පරිපාලනමය, හා රැකිරීම් කටයුතු සම්බන්ධ සම්බාධක වලින් ආරක්ෂා කරනු ලබයි. මෙම ආරක්ෂාව සපයනු ලබන්නේ එම කටයුතු යහපත් වේගතාවෙන් කළවීම සහ එම තොරතුරු සාධාරණ විශ්වාසයෙන් යුතුව සත්‍ය ලෙස, ඒවා අකටයුතුකම්වලට සාක්ෂි ලෙස ඉදිරිපත් කළ හැකි බවට විශ්වාසයක් තැබිය හැකි නම් යන කොන්දේසි මත පමණයි.

අවුරුද්ද අවසානයේදී මෙම නිදහස් තොරතුරු පනතේ කෙටුම්පත සම්බන්ධ සාකච්ඡාවන් දිගටම පැවතුණි.

සී. අධිකරණයට අගෞරව කිරීම හෝ අපහාස කිරීම

නිදහස් තොරතුරු පනතත් සමගම මාධ්‍යකරුවන් අධිකරණයට අගෞරව කිරීම සම්බන්ධව පනතක් සැකසීම සඳහා ක්‍රියාත්මක විය.¹⁹ වසර තුළදී මෙම ක්‍රියාදාමය වර්ධනය වූයේ සුළු අධිකරණ මණ්ඩල සාමාජිකයින්ට නිසි සවන්දීමකින් තොරව දේශපාලනිකමය හේතූමත සේවයෙන් අසාධරණ ලෙස පහකළ බව කියමින් ඔවුන් හා අගවිනිසුරු සරත් එන්. සිල්වා මහතා අතර ඇතිවූ මතභේද හේතුකොට ගෙනයි.

විනිසුරුවන් දෙදෙනෙකු වන අධිකරණ කොමිසමේ සභාපති හා ලේකම් අධිකරණය ඉදිරියේ නඩුවක් ගොනු කරමින් චෝදනා කළේ, අගවිනිසුරුගේ අත්තනෝමතික හා කළබලකාරී කටයුතු නිසා ඔවුන්ට කොමිසමේ වාර්ෂික මහ සභා රැස්වීම පැවැත්වීමට නොහැකි වූ බවයි. ඔවුන් ප්‍රකාශ කළේ ඔවුන් පෙරදී අගවිනිසුරුගේ අතිත හැසිරීම්, අගවිනිසුරු තනතුරේ ඇති ගෞරවයන්විත හා අභිමානත්වයට නොගැලපෙන බව කියා සිටිමින් එතුමා විවේචනය කළ නිසා අගවිනිසුරු තුමන් දැන් ඔවුන්ට එම කොමිසමේ නිලයන් දැරීම වලකාලීමට උත්සාහ කරන බවයි.

එනමුදු පුදුම සහගත සංවර්ධනයක් ලෙස, මෙම සිද්ධි පල කළ හා විකාශනය කළ මාධ්‍ය ආයතන වල ජනමාධ්‍යකරුවන්ට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ රෙජිස්ට්‍රාර් (ලියාපදිංචි කරන නිලධාරීතුමන්) විසින් ඔවුන්ට විරුද්ධව අධිකරණයට අගෞරව කිරීම සම්බන්ධව නඩු පැවරීමට කටයුතු කරන බව දන්වමින් ලිපි යවා තිබුණි. නමුත් මේ සම්බන්ධව දැඩි විරෝධතා නිදහස් මාධ්‍ය ව්‍යාපාරය මගින් ගෙන ගියහ.²⁰ රාජ්‍ය මාධ්‍ය ආයතනයක් වූ "Daily News" ආයතනය හා ශ්‍රී ලංකා රුපවාහිනී සංස්ථාව විසින්ම මේ සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියාත්මක වෙමින් මෙම රෙජිස්ට්‍රාගේ ලිපිය සම්බන්ධයෙන් ප්‍රකාශ කළේ, අර්බුද සම්බන්ධයෙන් කළ වාර්තා කිරීමක් පමණක්, අධිකරණමය අපහාසයක් නොවන බවයි.

¹⁹ ජාත්‍යන්තර නීතිඥ සංගමයේ වාර්තාව 2001 "Sri Lanka : Failing to Project the Rule of Law & the Independence of the Judiciary" එක්සත් ජාතික කොමිසමේ මානව හිමිකම් සම්බන්ධ අධිකරණමය නිදහස සම්බන්ධයෙන් වූ විශේෂ එක්සත් ජාතීන්ගේ වාර්තා, අප්‍රේල් 2003. (E/CN.4/2003/65/Add.125. February 2003.

²⁰ 2003.12.25. "The Daily Mirror"

නමුත් පසුව මේ හා සම්බන්ධයෙන් සංවර්ධනයන් නොතිබුණු අතර, මේ මුළු සිද්ධියම මාධ්‍යයට හිරිහැර කිරීමට ගත් උත්සාහයක් හැටියටත්, අධිකරණමය ස්වාධීනතාවය සම්බන්ධයෙන් හේතුවන ඉතා වැදගත් කරුණු සම්බන්ධයෙන් වාර්තා ගෙන ඒමට බාධා කිරීමට ගත් උත්සාහයන් හැටියටත් පෙනී යන බව සිතිය හැක.

මෙම රෙජිස්ට්‍රාර්වරයාගේ තර්ජනය මගින්ද ශ්‍රී ලංකාවේ අධිකරණමය අපහාස සම්බන්ධයෙන් ඇති අවිනිශ්චිතභාවයන් විඳහා දක්වනු ලබයි. අගවිනිසුරුගේ නිල තලය නිසා මෑත වසරවල වලදි මෙම අධිකරණමය අපහාස කිරීම සම්බන්ධ ගැටළු වර්ධනය වීමක් දක්නට ලැබුණු අතර පෙර නොදුටු විරූ ලෙස අධිකරණ පද්ධතිය තුළම ඇතිවූ අභ්‍යන්තර හා බාහිර අර්බුද නිසා එය විනාශයට පත්වන බවද පෙනී යයි.

මාධ්‍ය අවධානයට ලක්කරන අර්බුද අවසානයේදී එය "පලකිරීම හා නිරයට යාම" නම් වූ ආකල්පය මත සමහර පුවත්පත් රැඳී සිටියි. මේ අනුව අවධාරණය කරනු ලබන්නේ අධිකරණයට ඇති ගෞරවය ආරක්ෂාකරමින් ශ්‍රී ලංකාවේ අධිකරණය දැඩි පරීක්ෂණයට ලක් කරන සියලුම පුරවැසියන්ට හා මධ්‍යයන්ටද ප්‍රයෝජනවත් වන ආකාරයෙන් අධිකරණයට අගෞරව කිරීම හෝ අපහාස කිරීම සම්බන්ධයෙන් නිශ්චිත වූ නීතිමය ක්‍රියාපටිපාටියක් අවශ්‍ය බවයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ අධිකරණමය අගෞරව කිරීම් සම්බන්ධ නඩු තීන්දු පැරණි ස්වරූපයට නැමුරුභාවයක් පෙන්නුම් කරයි. අධිකරණය හා මාධ්‍ය අතර පසුකාලයේ ඇති වූ සමහර ඒවා සැලකිය යුතු මට්ටමෙන් තේරුම්ගත හැකිවූ අතර සමහර ඒවා එසේ නොවීය. මේ අතර වූයේ නඩු විභාගයක් සම්බන්ධයෙන් හිතාමතාම වැරදි සහ ප්‍රබන්ධ කළ ප්‍රකාශනයන් තුළින් විනිසුරුවන් ද්වේෂයට හා අවමන් කිරීමට ලක්කරන පල කිරීම්ය.²¹ මෙම විනිසුරුවන්ට අපහාසාත්මක ලෙස පල කිරීම් කර තිබුනේ ඔවුන් දැඩි ලෙස වගකීම් කඩකිරීම් හෝ අවසර නොලත් නිවාඩු දින ගනිමින් වාර්ගික හමුවන් වලට සහභාගි වී පසුව තමන්ගේ වැඩකටයුතු ද අතපසු කරන බවයි.²² මේ සම්බන්ධයෙන් අපරාධ අධිකරණමය කොමිසම (හුවමාරු පාලන) 1970 මැද භාගයේදී ගත් ඉතාමත් අත්තවාදි පාලන ක්‍රමයක් වූයේ, නවීන නීතිමය වෙනස්කම් වලට නොගැලපෙන ලෙස සාක්ෂි කරුවන්ගේ අයෝග්‍ය සම්පන්න ඇදුම් පැලඳුම්

²¹ In the Matter of a Rule on De Souza 18 NLR 41

²² In Re Hulugalle 39 NLR 294

සම්බන්ධයෙන් කළ ප්‍රකාශයක් පළ කිරීම සම්බන්ධයෙන් "Ceylon Daily News" පත්‍රයේ උප කතෘ වරයාට මාස 6ක සිරදඬුවමක් නියම කිරීමයි.²³ එසේම ලියවිලි පත්‍ර, පාර්ලිමේන්තුවේ කටයුතු ඇතුළත් පාර්ලිමේන්තු නියෝගපත්‍ර ද අපහාස කටයුතු සම්බන්ධයෙන් නිදහස් කිරීමක් කරනු නොලබයි.²⁴ ඒ හා සමානව විභාග වෙමින් පවතින නඩු කටයුතු සම්බන්ධ අදහස් සහ ප්‍රකාශයන්ද එවැනි පැත්තකට යොමු කර ගැනිණි.²⁵ ශ්‍රී ලංකාවේ නඩු අවසානයක් නැතිව ඉතාමත් දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ ඇදෙමින් පවතින අතර; අධිකරණය ඉදිරියේ පවතින නඩු පිළිබඳව අදහස් පළකිරීමෙන් වැලකිය යුතුයි යන සිද්ධාන්තය (subjudice rule), තවම විනිශ්චයකට පැමිණ නැති නඩු පොදුජන සුභ සිද්ධිය වෙනුවෙන් ඇති ප්‍රශ්න සඳහා කරන සාකච්ඡා වලට බාධාද පමුණුවයි. subjudice rule නම්වූ සිද්ධාන්තය සම්බන්ධයෙන් ඇති අධිකරණමය ආකල්පයන්ද ඉතා දැඩිව විවේචනයට ලක්ව ඇත.²⁶

²³ The Ceylon Daily News 1974.06.06

කම්සයකින් හා කළිසමකින් පැලඳි සාප්පිකරුවකු අධිකරණයට පැමිණීම සම්බන්ධයෙන් හැවත සාක්ෂි දීම සඳහා නියමිත ආකාරයටම සුදුසු ඇදුමෙන් පැමිණෙන ලෙස නියෝග කරන ලද බවට කළ ප්‍රකාශයකි. පුවත්පතේ වැඩබලන කතෘට දඩසක සිරගත කිරීමක්ද පනවන ලදි.

²⁴ යෝජාමත්ත එ මැණික් ද සිල්වා සහ අනෙක් අය (1983, 1 Sri LR, 1) නියෝග පත්‍රයේ පහත ශීර්ෂ පාඨය යටතේ අවිනිතව කළ පළ කිරීමකින් ("FDB's Pleadings Prepared in - Judges Chambers" හා "Select Committee Probe of Mr. K.C.E. De Alwis's representation"), ප්‍රකාශ කළේ පෙර අභියාචනාධිකරණයේදී විනිසුරුතුමකු කරාම විශේෂ ජනාධිපති කොමසමේ සාමාජිකයෙකු ලෙස සිටීමට නොහැකි බව අධිකරණය නීතීන් ප්‍රකාශ කිරීම පසු භාජනගත බව එතුමා කළ නියෝජනය කිරීම සඳහා සොයා බැලීමට තෝරාගත් කොමසමක් පාර්ලිමේන්තුවේ පත් කිරීමට යෝජනාවක් දියත් කළ යුතු බවයි. යනපත් වේගතාවෙන් පාර්ලිමේන්තුවේ නියෝජිතයින් පළ කරන ලද සම්බිසි ප්‍රකාශයක් අධිකරණය අපහාසයට පත් නොකිරීමත් බව ප්‍රකාශ කරන අංක 25 දරණ 1984 පාර්ලිමේන්තු බලය හා වරප්‍රසාද, හා සම්බන්ධ සංශෝධනය ක්‍රියාත්මක කරමින් එම පළකිරීම අපහාසයක් බවට හිත්ද කළ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ තීන්දුව පසුව පාර්ලිමේන්තුවටද පිළිගනු ලැබීය.

²⁵ ගරුමහින් තිලකරත්න නඩුව (1991, 1 Sri LR, 134) ජනාධිපති මැතිවරණ පෙත්සම අසමත් තිබුණු අවස්ථාවේදී විරුද්ධ පාක්ෂිකයෙකු පාර්ලිමේන්තුවේදී කළ ප්‍රකාශයක් ප්‍රාද්ශ්‍රික වාර්තාකරුවකු දිවයින සිංහල පුවත්පතට පළකළ අතර එහි දැක්වූයේ "දැනටමත් පෙත්සම ඔප්පුකර ඇති අතර පෙත්සම්කරු ඇයගේ නඩුව ජයග්‍රහණය කළේ හැතහොත් එය ශ්‍රී ලංකාවේම යුක්තිය අවසානයකට ලක් කිරීමක්" බවයි. මෙය විනිසුරුතුමන්ලා ඔවුන්ගේ තීරණය ගෙන සුදුසු සාප්පිකරුවන්ට සාප්පිදීමට බාධා එල්ල කරන බවට අදහස් දෙමින් විභාග වෙමින් පවතින ජනාධිපති මැතිවරණ පෙත්සමට හානි පැමිණීමටත් ඇති කළ හැකි බවක් හා කරන බව පෙනෙන්නක් බව යන මතය උසාවියට කරනු ලැබූ අපහාසයක් හැටියට පසුව සොයාගන්නා ලදි.

²⁶ "Freedom of Expression & Subjudice" පා.ම. ලක්ෂ්මන් කදිරිගාමර් සහ

"Freedom Press and Fair Trial" පා.ම. එච්.එල්.ද සිල්වා

OPA Journal, Vol. 15, 1992/3

"Substantial Likelihood of Prejudice"

විද්‍යාමාන හානියක් පෙන්නුම් කරන හා දේශපාලනමය ප්‍රකාශයක් හැටියට ඉතා වැදගත් කොට සැලකීම සම්බන්ධයෙන් ගරුමහින් තිලකරත්න නඩුව තීන්දුව විවේචනයට ලක්විය.

සැලකිල්ලට භාජනය වී ඇති අනෙක් කරුණ වන්නේ ප්‍රධාන හේතු සාධක හෝ මූලාශ්‍ර හෙළිදරව් කිරීම සම්බන්ධ නීති පිළිබඳවයි. මෙම හේතු සාධක හෝ මූලාශ්‍ර හෙළිදරව් කිරීමට අධිකරණය නියෝගකළ අවස්ථා මතුවූයේ "ලක්ෂිම" හා "The Sunday Times" පුවත්පත් හා සම්බන්ධ සාපරාධී අපහාස නඩු සම්බන්ධයෙන් වූ අතර චෝදනා කරුවන්ට විභාග කළ විවිධ මහ අධිකරණයන් ඉදිරියේදී විවිධ සුවිශේෂී වූ පරස්පර අධිකරණමය ආකල්පයන් මේ තුළින් පිළිඹිබු විය.²⁷

මේ නිසා චුිතාන්‍යයේ හා ඉන්ද්‍රියාවේ ඇති ව්‍යවස්ථාවට සමීප වූ අධිකරණ අපහාස හෝ අගෞරව කිරීමේ පනතක් ඇති කිරීමට ඇති අවශ්‍යතාවයද තව තවත් උද්දීපනය කළේය. කිසිම මතභේදයකින් තොරව මාධ්‍ය මගින් අධිකරණයට අගෞරව කිරීම් සම්බන්ධයෙන් නවීන ලෙස ඉදිරිපත් කළ කෙටුම්ගත කළ නීතිවල පොදුවේ පිළිගත් යම් සිද්ධාන්ත කීපයක් පහත දැක්වේ.

1. අගෞරව කිරීමක් හඳුනාගත හැක්කේ යම් විවාදයට තුඩුදෙන ක්‍රියාවක් ක්‍රියාකාරී අධිකරණ කටයුතු වලට මූලිකවම මැදිහත් වුවහොත් හෝ මූලිකවම යුක්තිය පසැලිමේ කටයුතු වලට එය මැදිහත්වීමේ නැඹුරුවක් පෙන්නුම් කළහොත් පමණි.
2. පොදු කටයුතු සම්බන්ධ සාකච්ඡාවන් හෝ පොදුජන සුභ සිද්ධිය සඳහා ඇති කටයුතු සම්බන්ධයෙන් යහපත් චේතනාවෙන් යුතුව කරන ලද පලකිරීම හා යම් අධිකරණ කටයුත්තකට ඒ තුළින් බාධා කිරීම් හෝ වලකාලීමේ අවධානමක් එම සාකච්ඡාවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ගලා එන්නක් නම් එය අධිකරණයට කරන අගෞරවයක් නොවේ.
3. ඒ හා සමානව පොදු අධිකරණමය කටයුත්තක වාර්තාවක් සාධාරණව, නිවැරදිව සහ යහපත් චේතනාවෙන් යුතුව සමකාලීනව පල කළේ නම්,

²⁷ Supra end note 10 & 11 - The Sunday Times කතෘ කටකර්‍ෂා ලිපි අංශයේ ප්‍රශ්නයට හේතු වූ ප්‍රකාශයක් සම්බන්ධයෙන් එය ලියූ පුද්ගලයාගේ තම ප්‍රකාශ කිරීම ප්‍රතික්ෂේප කරමින් කියා සිටියේ ඔහු එම ලිපිය ලිවීමට පාදක වූ මූලාශ්‍ර ආරක්ෂා කිරීමටත්, හෙළිදරව් නොකිරීමටත් වගබලා ගන්නා බවත් කතෘ වශයෙන් ඒ හා සම්බන්ධ වගකීම ඔහු ගන්නා බවත්ය. අධිකරණය පසුව ඔහු තමා විසින්ම මෙම කටකර්‍ෂා ලිපිය ලියූ බව ප්‍රකාශ කරමින් එම ප්‍රතික්ෂේප කිරීම සාක්ෂිදීම මර්දනය කිරීමටත් හෝ සාක්ෂි ඉවත්කිරීමක් හැටියට සැලකීය. වෙනත් නඩුවකදී ලක්ෂිම පුවත්පත හා සම්බන්ධ මෙවැනි ප්‍රතික්ෂේප කිරීමක් සම්බන්ධව ප්‍රකාශ කළේ කතෘන් හා ජනමාධ්‍යකරුවන් ඔවුන් තොරතුරු ලබාගත් මූලාශ්‍ර අනාවරණය කිරීමට පෙළඹවීම ඔවුන්ගේ අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමට ඇති නිදහසට බාධා පමුණුවන බවය.

එය අධිකරණයට කරන අගෞරවයක් නොවන්නේ; එය එම අධිකරණ කටයුතුවල සංක්ෂිප්ත හෝ සාරාංශ කිරීමක් යහපත් වේතනාවෙන් යුතුව ගෙනහැර පාන බැවිනි.

4. එසේම යහපත් වේතනාවෙන් යුතුව අවංකව කරන ලද පළකිරීම් වලට නිදහසට කරුණු කීමට අවස්ථාවන් ලබාදිය යුතුයි.
5. යම් නඩුවක් අවසානයේදී දෙන ලද තීරණයේ වටිනාකම හෝ ගුණය පිළිබඳව ගෙන එන සාධාරණ ප්‍රකාශයන් හා පළ කිරීම් අධිකරණයට කරන අගෞරවයක් හැටියට ගත නොහැක.
6. යම් පළකිරීමක් සම්බන්ධයෙන් එම තොරතුරු ලබාගත් මූලාශ්‍ර හා හේතු සාධක අදාළ වගකිව යුතු පුද්ගලයා විසින් හෙළිදරව් කිරීමට හෝ එය හෙළිදරව් කිරීම ඔහු ප්‍රතික්ෂේප කිරීම අධිකරණයට කරන අගෞරවයක් නොවන අතරම එම ප්‍රතික්ෂේප කිරීමෙන් අනතුරුව ඔහුට කිසිම හිරිහැරයක් හෝ තර්ජනයක් අධිකරණය විසින් කළ නොහැක. නමුත් ඒ හා බැඳී එකම ව්‍යාතිරේකය වන්නේ, රටේ ජාතික ආරක්ෂාව අපරාධ වලකාලීම හා සමාජ සුභ සිද්ධිය මෙන්ම සමාජයේ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය සුරැකීමට එම හෙළිදරව්වක් අවශ්‍ය වන බව අධිකරණයට ඒත්තු ගියහොත් පමණක් එසේ එම කරුණ හෙළිදරව් කරගැනීමට අධිකරණයට ක්‍රියාකළ හැක. මාධ්‍යයද ඉල්ලා සිටින්නේ චිත්‍රාන්‍ය අධිකරණයන් තුළ සිදු වූ මාධ්‍ය කටයුතු දෙස බලමින් පාඩම් ඉගෙන ගෙන මෙම "ජාතික ආරක්ෂාව" හෝ "සුක්තිසහගත බව හෝ එහි සුභසිද්ධි" යන මතවලට ඇති, වගකීමකින් තොරව ලබාදෙන පුළුල් අර්ථකථන වලට විරුද්ධව ගතහැකි ආරක්ෂිත ක්‍රම හා රැකවල් ඔවුන්ට ලබාදෙන ලෙසයි.

මෙම අධිකරණමය අගෞරවය කිරීම් සම්බන්ධ පරීක්ෂණ කටයුතු වලදී ඒ හා සම්බන්ධ ගැටළු ව්‍යවස්ථාමය සංශෝධන හා කෙටුම්පත් සකස් කිරීමේ ක්‍රියාධාමයන් තුළදී අවශ්‍ය වූ විට හඳුනාගැනීමට හෝ සැලකිල්ලට භාජනය විය යුතුයි. එවැනි ක්‍රියාපටිපාටියකට උදහරණයක් ලෙස 1971 දී ඉන්දියාවේ ඇතිකළ අධිකරණ අගෞරවය කිරීම් සම්බන්ධ පනත හැඳින්විය හැක.

ශ්‍රී ලංකාව තුළ පහළ උසාවි වලට අගෞරව කිරීම් හා සම්බන්ධව දඬුවම් කිරීමට දී ඇති බලය ඉතා තදින් ක්‍රියාත්මක කළ යුතුව ඇත. නමුත් ඉහළ උසාවි වලට ඇති බලය අසීමිතය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ වගන්ති 105 (2) යටතේ මෙම අධිකරණමය අගෞරවය කිරීම් වලට දඬුවම් කිරීමට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට හා අභියාචනාධිකරණයට බලය දී ඇත. අභියාචනා කළ හැකි උසාවි වලට මෙම අධිකරණ අගෞරව කිරීම් සම්බන්ධ ක්‍රියාපටිපාටි වලට බලපෑම් කරන එකම වගන්තිය වන්නේ 136 වන ව්‍යවස්ථාවයි. 136 වන ව්‍යවස්ථාව මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට හා අභියාචනාධිකරණයට විවිධ ක්‍රියාධාමයන් සැකසීමට හෝ එම උසාවිවල සාමාන්‍ය ක්‍රියාකාරකම් හා ක්‍රියාපටිපාටි සැකසීමට අනවනිසුරුව (ඔහු විසින් යෝජනා කළ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ විනිසුරුවන් තිදෙනෙකුට) බලය දී ඇත. නමුත් තවමත් එවැනි අධිකරණමය අගෞරව කිරීම් හා සම්බන්ධ නීති සැකසීමක් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය කර නැත.

ඩී. පාර්ලිමේන්තු වරප්‍රසාද: (Parliamentary Privilege)

1994 දී පොදු ජන එක්සත් පෙරමුණ අංක 21 දරන 1953 (සංශෝධනය වූ) පාර්ලිමේන්තු (බලය හා වරප්‍රසාද) පනත් 1978 සංශෝධනය අවලංගු කරමින් පනතේ (ඒ) ඛණ්ඩ කොටසේ වරප්‍රසාද කඩකිරීම් සම්බන්ධයෙන් පාර්ලිමේන්තුවට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය සමග සමගාමී බලය ලබාදුනි. පෙරදී මේ සඳහා සම්පූර්ණ බලය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය වෙත පැවරී තිබුණි. දඬුවම පැනවීමට දඬුවම් නියම කිරීමට හෝ බන්ධනාගාරගත කරීමට නියෝග කිරීම සහ අධිකරණයක් ලෙස ක්‍රියාකිරීමට පාර්ලිමේන්තුවට බලය ලබාදිය නොහැකිය යන මත මෙම 1978 සංශෝධනය ඉතාමත් දැඩිව විවේචනයට ලක් කරවීය. එම නිසා එහි අවලංගු කිරීම හොඳින් පිළිගනු ලැබිණ.

නමුත් පුවත්පත් පල කිරීම් ඇතුළත්ව කරා කිරීමේ හා අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස සඳහා ඇති අයිතීන් වලට බලපෑම් කරන අයහපත් වූ පනතේ සංශෝධනයන් දැනටමත් ක්‍රියාත්මක වේ. මෙය කරානායක විසින් නිල හන්සාර්ඩ් (Hansard) වාර්තාවෙන් යම්කිසි ප්‍රකාශයක් ඉවත් කරන ලෙස නියෝග කළ පසු ඒවා ගිතාමතාම යම් විවාදයක වාර්තාවක් හෝ පාර්ලිමේන්තුව තුළ කරන ලද ප්‍රකාශනයක පලකිරීම දඬුවම් කිරීමකට ලක් කරන අංක 17 දරණ 1980 පනත සංශෝධනය කරයි. මෙම සංශෝධනය පාර්ලිමේන්තු භූමිගර්හය තුළ කරන ප්‍රකාශන වල වගකීමෙන් පලායාමට

ඉඩහරින සාමාන්‍ය හා අපහැදිලි නියමන් දක්වන බව පෙනේ. වර්ෂය පුරාම මෙම සංශෝධනය අවලංගු කළ යුතු බව මාධ්‍යයන් දිගින් දිගටම ඉල්ලා සිටියහ.

සතුටුදායක ලෙස වර්ෂය මැදදී මහජන ව්‍යාපාර කොමිසම මගින් (Committee on Public Enterprise - COPE) පවත්වනු ලැබූ රැස්වීම් වල කටයුතු මාධ්‍යය ආවරණය කිරීමට ඉඩ සලසන අන්දමට මෙම පාර්ලිමේන්තු වරප්‍රසාද පනත සංශෝධනය කිරීමට රජය පොරොන්දු විය. මෙය විශේෂයෙන්ම රාජ්‍ය ආයතන වල දූෂණයන් පිළිබඳව ප්‍රශ්න කිරීමටත් සහ නිරීක්ෂණය කිරීමටත්, COPE ක්‍රියාදාමයන් තුළ පොදුජන සුභසිද්ධිය සඳහා මාධ්‍ය ආවරණයක් ලබාදෙන ලෙස මාධ්‍යයෙන් මූලිකවම ආයාචනා කර ඇත්තේ, COPE හි සභාපති හා පාර්ලිමේන්තු විරුද්ධ පාක්ෂිකයෙකු වන ජෙයරාජ් ප්‍රනාන්දුපුල්ලේ මහතා විසිනි.²⁸

ඒ අතර පාර්ලිමේන්තු වරප්‍රසාද සාමාජිකයන් විසින් කඩකිරීමේ සම්බන්ධව දිගටම චෝදනා පැවතුණි. මේ අතර අයවැය කට්ටේවිදී මුදල් ඇමතිතුමා විසින් ඉතා වැදගත් ලෙස කොමිසම සම්බන්ධයෙන් කළ ප්‍රකාශයක් සම්බන්ධයෙන් පැහැදිලි කිරීමක් කරදීමට වැටුප් කොමිසමේ (Salaries Commission) තීක්ෂ්‍ය දේවේන්ද්‍ර කළ ප්‍රවෘත්ති ලියවිල්ලක් මෙයට ඇතුළත් වේ.²⁹ දේවේන්ද්‍ර මහතා ප්‍රකාශ කළේ කොමිසම සම්බන්ධයෙන් ඇමතිතුමා කළ වැරදි සහගත ප්‍රකාශය හැරුණු කොට එතුමා ඉදිරිපත් කළ සංශෝධන වැටුප් කොමිසම ඉදිරිපත් කළ ඒවා හා සමාන ස්වරූපයක් ගන්නා බවයි. මේ සඳහා කොමිසමේ වාර්තාවේ අදාළ උපුටා දැක්වීම් කර ඇත.

මේ අනුව ක්‍රියාත්මක වූ ප්‍රධාන මන්ත්‍රීන් හා මුදල් ඇමති මෙම ලිපිය සම්බන්ධයෙන් ප්‍රකාශ කළේ මෙමගින් පාර්ලිමේන්තු වරප්‍රසාද හා විශේෂ අයිතිවාසිකම් කඩ කිරීමක් සිදු වී ඇති බවයි. මෙම කටයුත්ත පිළිබඳව තීරණය කිරීමට කොමිසමේ උපසභාපති වෙතට යොමු වූ අතර එහිදී අසාධාරණයක් ලෙස හා අරුම පුදුම ලෙස මෙම පාර්ලිමේන්තු විශේෂ වරම් හා අයිතිවාසිකම් සම්බන්ධ නීතීන් පුරවැසියන්ට හිරිහැර කරන අන්දමට යොදාගැනීමක් පිළිබිඹු කළේය. සිවිල් හා දේශපාලනික අයිතින් සඳහා වූ අන්තර්ජාතික ගිවිසුම් (ICCPR) හා බැඳුණු ශ්‍රී ලංකාවට පාර්ලිමේන්තු විශේෂ වරප්‍රසාද හේතුකොටගෙන කටාකිරීමේ නිදහස සීමාකිරීම හෝ අත්හිටුවීමට බලය

²⁸ The Sunday Leader - 2002.06.23

²⁹ Daily Mirror 2002.12.06 පාර්ලිමේන්තු විශේෂ වරප්‍රසාද සම්බන්ධ ගිනි පරීක්ෂණය කිරීමක් කළ යුත්තේ ඇයිද සම්බන්ධව කතෘ කළ ප්‍රකාශයක් බලන්න.

ව්‍යවස්ථාව මගින් ලබා දී තිබුණද³⁰ එය අන්තර්ජාතික නියමයන් හා තත්ත්වයන් යටතේ නිදහසට කරුණක් ලෙස භාර නොගැනේ.³¹

රී. මහජන ක්‍රියාකාරකම් පනත (The Public Performance Ordinance)

අංක 7 දරණ 1912 මෙම මහජන ක්‍රියාකාරකම් පනත යටතේ පිහිටුවන ලැබූ මහජන ක්‍රියාකාරකම් මණ්ඩලය (Public Performance Board - PPB) මගින් කරන ටේලිනාට්‍ය, චිත්‍රපට සම්බන්ධයෙන් ඉතා දැඩි පෙර වාරණ පනවන සුළු නීති නිදහසට පෙර සිටම වර්තමානය දක්වාම යොදාගනු ලැබිණි. මේ පනත යටතේ දර්ශනයන් විකාශනය කිරීමට අවසරය දීමත්, ඉවත් කිරීමටත්, තහනම් කිරීමටත්, අත්හිටුවීමටත් අදාළ විශාල බලයක් ඇමතිතුමන්ට ලබාදෙනු ලබයි. මාධ්‍යකරුවන් අවධානය යොමු කළේ චිත්‍රපට නිරීක්ෂණ මණ්ඩලයක් විසින් අත්තනෝමතිකව කලා මාධ්‍යයන්ට කරනු ලබන වාරණ වෙනුවට එය ඉතාමත් හොඳ ක්‍රියාපටිපාටියෙන් යුත් විශේෂයෙන්ම චිත්‍රපට දර්ශන කටයුතු සඳහා හොඳ ක්‍රියාපිළිවෙලක් ක්‍රියාත්මක කිරීමටයි.

එල්. සීමාසහිත ශ්‍රී ලංකා පුවත්පත් සමාගම පුළුල් කිරීම

පසුගිය දශක කිපයක් තුළ ඇතිවූ සාර්ථක රජයන්ගේ ප්‍රතිපත්ති සමග යමින්, සීමාසහිත ශ්‍රී ලංකා පුවත්පත් සමාගම නැතහොත් ලේක් හවුස් කණ්ඩායම පුළුල් කිරීමට කිසිම උත්සාහයක් එක්සත් ජාතික පෙරමුණ රජය ගෙන නොමැත.

1973 දී මාධ්‍යයට එරෙහිව සිදු වූ ඉතාම දරුණු ක්‍රියාකාරකම් වූයේ සමාගමේ තත්ත්වය වෙනස් කරමින් වාමාංශිකත්වයට නැඹුරු වූ ඒකාබද්ධ රජය ශ්‍රී ලංකා පුවත්පත් සමාගම් (විශේෂ කොන්දේසි නියමයන්) ගෙන ඒමයි. මෙම පුවත්පත් කණ්ඩායම පවරාගැනීමේදී මුද්‍රණය කරමින් තිබූ භාෂා තුනෙන්ම පුවත් පත් 16ක් පමණ සොයාගනු ලැබූයේ එම්.ඩී. ආර්. විජේවර්ධන මහතා වන අතර, ඔහු මාධ්‍ය ඉතිහාසය තුළ සිටි ඉතාමත් විශිෂ්ට වූ පුද්ගලයෙකි.

³⁰ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව 15 (2) වගන්තිය

³¹ සිවිල් හා දේශපාලන අයිතීන් සඳහා වූ අන්තර්ජාතික ප්‍රඥප්තියේ (ICCPR) 19 වන ව්‍යවස්ථාව හා මානව හිමිකම් සඳහා වූ යුරෝපීය ප්‍රඥප්තියේ (ECHR) 10 වන වගන්තිය පෙර ප්‍රකාශ කළ නීතිය ශ්‍රී ලංකාවට සෘජුවම බලපාන අතර පසුව ප්‍රකාශ කරන ලද නීතිය සම කිසි බලපෑමක් ඇති කරයි. මේ කිසිම ප්‍රඥප්තියක කථාකිරීමේ හා අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස පාර්ලිමේන්තු වරපසාද තුළින් තහනම් කළයුතු බවට කරන වගන්ති ඇතුළත් කොට ගැන.

මෙම කණ්ඩායම පවරාගැනීම විශේෂිත නීති ක්‍රියාදාමයකට යටත්වන අතර, මෙම පුවත්පත් සමාගම් පුළුල් කොට දැක්වීම මගින් මහජන භාරකරුවන් විසින් ගනුලැබූ බොහෝ කොටස්, ක්‍රම ක්‍රමයෙන් ඉවත් කරලමින් ජනතාවට එම කොටස් විකිණීම කරනු ලබයි.³²

නීතිය සම්මත වී ඇති නමුත් මෙම පුළුල් කිරීම් සම්බන්ධයෙන් මොනගිම් වූ දේශපාලන හඬක් ඇති රජයක් තවමත් කටයුතු කර නැත. විශේෂයෙන්ම මෙම ලේක් හවුස් සමාගමේ සම්පත් සියල්ල ඉතාමත් දැඩි වංචනික කටයුතුවලට භාජනය වූ අතර, දේශපාලනික බලය මත නිතරම සභාපතිත්වයද වෙනස් වූ අතර ජනමාධ්‍යයකරුවන්ද පවතින දේශපාලනික පක්ෂ අනුව යාමත් ඔවුන්ගේ වැඩකටයුතු සඳහා ඔවුන්ව පොළඹවා ගැනීමත් සිදුවී ඇත.

1995 මැද භාගයේදී, පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ විසින් පත්කළ කොමිසම ප්‍රකාශ කළේ ලේක්හවුස් සමාගම පුළුල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පුවත්පත් සමාගමක් හැටියට කටයුතු කිරීමට, හවුල් පුරවැසියන්ගේ සහභාගිත්වයකින් යුතුව එය රැගෙන යා යුතු බවත්ය.³³ කොමිසම ප්‍රකාශ කළේ ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධාන පක්ෂ විසින් ඉදිරිපත් කරන ජාතික ප්‍රකාශන වලදී ප්‍රකාශ කර තිබුණේ, මෙම ලේක් හවුස් සමාගම පුළුල්කොට එක් පුද්ගලයෙකුට හෝ කණ්ඩායමකට කොටස්වලින් 1/4 කට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයක් ලබාගත නොහැකි වන අන්දමට කොටස් බෙදා හැරීමට පොරොන්දු වන බවයි. නමුත් රජය මෙම කොමිසමේ වාර්තාව සම්පූර්ණයෙන්ම නොසලකා හැර ඇත.

නමුත් ඊට පසු වසරේදී පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ රජය සහ පොද්ගලික මාධ්‍යයන් අතර දැඩි විරෝධතාවයක් වර්ධනය වූ අතර පසුව රජයේ ඇමතිවරු මෙම ලේක්හවුස් පුවත්පත් තුළ දේශපාලනික කරන ඇති කිරීම සඳහා ඉඩදීමට කටයුතු කළේය. එම නිසා 2001 වන විට මුළු රටටම පෙනී ගියේ රටතුළ හොඳ නාමයකින් හා

³² වගන්ති 5 (1) 6-(1)(g) වගන්ති 12 එම කාලයේ ජාතික රාජ්‍ය සභාවේ විවාදයන් පෙන්වුම් කළේ පුළුල් කිරීමක් මිස ජනපත කිරීමක් නොවන බවයි.-හන්සාඩ් (Hansard) වාර්තාව 17.07.1973 දී සාරාංශික පදනමක් මත එවකට ව්‍යවස්ථාපය කටයුතු සම්බන්ධ ඇමති වූ ආචාර්ය කොල්වින් ආර්.ද. සිල්වා ප්‍රකාශ කළේ ඩී.ආර්. විජේවර්ධන මහතාගේ පවුල වෙනුවට වෘත්තීමය සමාගම්, සහයෝගිතා සමාජයන්, පුරවැසියන් හා ජනමාධ්‍යකරුවන් මෙම පුවත්පත් පල කිරීමේ අයිතිය ලබාගැනීමේ අවස්ථාවක් ලැබී තිබිය යුතු බවත්ය.

³³ ශ්‍රී ලංකා පුවත්පත් කළාවේදී සංගමය පුළුල් කිරීම සම්බන්ධයෙන් කළ සනාථ කිරීම් හා උපදේශයන් ඉදිරිපත් කිරීමට පත්කළ අමාත්‍යාංශ කොමිසමේ වාර්තාව බලන්න.

ගෞරවත්වියකින් යුතුව තිබූ පුවත්පත් සමාගම ගුණයෙන් පිරිනුණු සැබෑ විහිළුවක් බවට පත්වී ඇති බවයි.

නමුත් පසුව රජය වෙනස් වූ විට රටේ ස්වාධීන මාධ්‍ය සංස්කෘතියක් ඇති කිරීම සඳහා එක්සත් ජාතික පෙරමුණ විසින් ප්‍රකාශ කළ පොරොන්දුව තුළින් මෙම ලේක්හවුස් සමාගම පුළුල් කිරීමේ ක්‍රියාදාමය ප්‍රබෝධමත් කිරීමට හේතුවක් විය. නමුත් එය එසේ නොවීය.³⁴ අයිතිය පුළුල් කිරීම සඳහා විකල්පයක් හැටියට මෙම ලේක්හවුස් සමාගම දේශපාලනික බලපෑම් මත පත්වීම් ලත් පුද්ගයින් බඳවා ගැනීමෙන් වැළකී සිටියහ. ඒ වෙනුවට ආයතනය තුළ මාධ්‍ය නිලධාරීන් පත් කිරීමට උත්සාහ ගෙන ඇති අතර දේශපාලනික ගැටළු සම්බන්ධයෙන් වාර්තා කිරීමේදී හා ප්‍රකාශ කිරීමේදී අවම මට්ටමෙන් හෝ සමබරතාවයක් තබාගැනීමට උත්සාහ කරඇත.

නමුත් වර්ෂය තුළදී රජය සහ එම ඇමතිවරුන් පිළිබඳව විවේචනාත්මක වාර්තා අඩුවීමේ ප්‍රවණතාවයක් පෙනීගොස් ඇත. වසර මැද දී සමහර ජනමාධ්‍ය කරුවන්ට එරෙහිව විශේෂයෙන්ම වාර්තාවන අන්දමට දේශපාලනික පසුබිම මත ඔවුන්ට ඔවුන්ගේ ආයතනය හැරයාමට පසුබිම සැකසීම දක්වා කටයුතු සැලසී ඇත.³⁵ මෙම ලේක් හවුස් සමාගම පුළුල් කිරීම දැනට ඇති ඉතාමත් අවශ්‍යම වූ මාධ්‍ය නීති සංශෝධන ගැටළුවක් වී ඇත.

෧. විද්‍යුත් මාධ්‍යය

රජයේ මුද්‍රණ මාධ්‍යයට සමානව, රජයේ විද්‍යුත් මාධ්‍යයන් විශේෂයෙන්ම ශ්‍රී ලංකා ගුවන් විදුලි සංස්ථාව (SLBC) ශ්‍රී ලංකා රූපවාහිනී සංස්ථාව (SLRC) සහ ස්වාධීන රූපවාහිනී සංස්ථාව (ITN) 2001 දෙසැම්බර් මාසයෙන් පසුව ඇතිවූ නව රජයත් සමගම තීරණ ගැනීම්වල ඉහල මට්ටමේ වෙනස්කම් ඇතිවීමක් දක්නට ලැබුණි.

³⁴ මෙම ගැටළුව සඳහා ඉතා තියුණු ප්‍රකාශයක් උදෙසා "What's UNF Policy on Lake House" නම් වූ ඊ.ඊ.සී. අමෙසේකරගේ ප්‍රකාශය බලන්න 'The Island' -2002.06.08.

³⁵ The Island -2002.06.18
The Daily Mirror -2002.06.21.

එසේම ජනාධිපතිනිය හා රජය සමග විවිධ මතභේද මෙම කාලය තුළ බහුල වූ අතර එය විශේෂයෙන්ම රජයේ රූප මාධ්‍යයන් තුළින් හෙළිදරව් විය.³⁶ මෙම මතභේද තුළින් අවධානයට ගත යුතු කරුණු වූයේ දේශපාලනික පීඩාවලින් තොරව ස්වාධීනත්වය රැකගැනීම සඳහා විද්‍යුත් මාධ්‍ය තුළ පුළුල් වූ ව්‍යුහමය සංශෝධනයක් අවශ්‍ය වන බවයි.

1996 දී පමණ මාධ්‍ය නිදහස හා අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමට ඇති නිදහස සම්බන්ධයෙන් නීති සංශෝධනය කිරීම් සඳහා උපදෙස් දෙන කොමිසම ප්‍රකාශ කළේ "රජය මගින් විකාශනය කරන ගුවන්විදුලි හා රූපවාහිනී සංස්ථා වෙන්ව විවිධ සංස්ථා මගින් ගෙනයන නමුත් ඔවුන්ගේ නිෂ්පාදන ස්වාධීනත්වය හා පරිපාලනමය කටයුතු සඳහා ස්වාධීනත්වය තහවුරු කරන අන්දමට නීතිමය වෙනස්කම් කළ යුතු බවයි. ඔවුන්ට රජයේ ස්වාධීන වූ මණ්ඩල මගින් පාලනය කළයුතු අතර එහි සාමාජිකයින්ද විශේෂ කොටසකගේ අභිලාෂයන් නියෝජනය නොකර පොදුජන සුහසිද්ධිය සඳහා විකාශන කටයුතු කරගෙන යන ස්වාධීන භාර කරුවන් වශයෙන් කටයුතු කළ යුතුව ඇත. ඔවුන්ට යම් නිශ්චිත කාල සීමාවකදී විශේෂිත වූ මිනුම් දණ්ඩකට අනුව පත්කළ යුතුව ඇත. ඔවුන්ට පත් කිරීමේ ක්‍රියාදාමයන්ද කිසිම දේශපාලනික හෝ වෙනත් පීඩනයකට යටත් නොවූ සාධාරණ ක්‍රියාදාමයන් හැටියට තහවුරු කළ යුතුව ඇත..."³⁷

2002 වනවිට මෙම වෙනස්කම් ස්ථිරව තිබුණි. ප්‍රධාන අවධානය යොමුවූයේ අංක 37 දරන 1966 ශ්‍රී ලංකා ගුවන්විදුලි සංස්ථා පනත (සංශෝධනය වූ) සහ අංක 6 දරන 1982 ශ්‍රී ලංකා රූපවාහිනී සංස්ථා පනත (සංශෝධිත) සම්බන්ධයෙනුයි.

මාධ්‍යකරුවන් ප්‍රකාශ කළේ වගන්ති 44 (4) හා එහි උපවගන්ති ඇතුළත්ව SLBC පනතේ වගන්ති 44 අවලංගු කිරීම (පෞද්ගලික ගුවන්විදුලි ප්‍රචාරක සංස්ථා පිහිටුවීමට සහ පාලනය කිරීම සඳහා අවශ්‍ය බලපත්‍ර ලබාදීමට ඇමතිතුමාට බලය ලබාදීම) මගින් වැඩසටහන් ස්වභාවයෙන් ඒවායේ සංයුතියන් සම්බන්ධයෙන් නීති රෙගුලාසි පනවමින් ඒවා පාලනයට ලක් කිරීමට ඇමතිතුමන්ට විශාල බලයක් ලබාදී ඇති බවයි.³⁸ එසේම අවධානය යොමුකළ යුතු අනෙක් කරුණ වන්නේ ශ්‍රී ලංකා ගුවන්විදුලි

³⁶ පාද සටහන් 3 සහ 5

³⁷ මාධ්‍ය නිදහස හා අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නීති හා සම්බන්ධ සංශෝධන සඳහා උපදෙස් දෙන කොමිසමේ වාර්තාව බලන්න. පිටු අංක 50.

³⁸ එය නම් අදාළ ස්ථානයන්ගේ වැඩසටහන් පාලනය සහ නිරීක්ෂණයන් තහනම් කිරීම, නීති පැනවීම, පුද්ගල කණ්ඩායම් මගින් හෝ පුද්ගලයින් විසින් පුද්ගලික විකාශන සංස්ථාවන්ගේ අයිතිය පාලනය කිරීම, පෞද්ගලික විකාශන ස්ථානයන් සඳහා අවසරලත් සමාගම් වල කොටස් හුවමාරු කිරීම පාලනය කිරීම හෝ නීති පැනවීම සහ එම අවසරපත්‍ර ගාස්තු පැනවීමට යන කරුණු

සංස්ථාවට³⁹ සාමාජිකයින් පත් කිරීමේදී සහ ඒ සඳහා සුදුසුකම් හා මිනුම් දැඩි තීරණය කිරීමටත්, ඔවුන්ව ඉවත් කිරීමට යම් කිසි හේතුවක් මත මිස ඇමතිතුමාගේ⁴⁰ අත්තනෝමතික ක්‍රියාවන් තුළින් නොවීමට වග බලා ගත යුතු බවයි.

ශ්‍රී ලංකා රූපවාහිනී සංස්ථා පනතේ සමහර වගන්ති සම්බන්ධයෙන් විරුද්ධතා මතුවිය. සංස්ථාව හැරුණුකොට කිසියම් පුද්ගලයෙකු ඇමතිතුමාගේ බලපත්‍රයක් රැගෙන මිස රූපවාහිනී විකාශන සංස්ථාවක් පාලනය කළ නොහැකියැයි ප්‍රකාශ කරන 28 වන වගන්තිය අවලංගු කළ යුතු බවට උපදෙස් හා යෝජනා ඉදිරිපත් කර ඇත. සාමාජිකයෙකුට ඇමතිතුමාගේ බලය මත පහකරනු ලබන්නේ නම් එය යම් කිසි හේතුවක් මත සිදුවිය යුතු බවට, ගෙන එන සුරක්ෂිත ක්‍රමයට සම්බන්ධීකරනයකට ලක් කරවීමට ශ්‍රී ලංකා රූපවාහිනී සංස්ථා පනතේ 3 (8) වගන්තිය ද සංශෝධනය කළ යුතු බවට යෝජනා කර ඇත.

නිදහස් මාධ්‍ය ක්‍රියාකරකම් වලින් ඉදිරිපත් කළ ප්‍රධාන යෝජනාව වූයේ රජයේ මාධ්‍යයන් සියල්ලම පොදු සේවා විකාශන ඒකක වලට පුළුල් කළ යුතු බවයි.⁴¹

පොද්ගලික ගුවන්විදුලි මාධ්‍යයන් සම්බන්ධයෙන් ඇමතිතුමන්ගේ මැදිහත් වීම සම්බන්ධයෙන් ඇති හිතීමය වගන්ති අවලංගු කිරීමටත්, පොද්ගලික විකාශන කිරීම සඳහා බලපත්‍ර දීමට ස්වාධීන ගුවන් විදුලි අධිකාරියක් පිහිටුවීමට බලකිරීම් දැනටමත් ක්‍රියාත්මකවේ.⁴² මෙවැනි ස්වාධීන වූ බලපත්‍ර ලබා දෙන ආයතනයක් සතුව තිබිය යුතු මුලිකම ලක්ෂණයක් වන්නේ සෑම ආකාරයකින්ම එය රජයේ පාලනයෙන් මිදීමට ඇති නිදහසක් තිබීමයි.

මෙම කාලය තුළ විද්‍යුත් මාධ්‍ය සඳහාද පරිපාලනමය ආයතනයක් පිහිටුවීමට අවශ්‍යතාවයක් පෙන්වා ඇත. එවිට එවැනි ආයතනයක් පොද්ගලික විද්‍යුත් මාධ්‍යයන් සම්බන්ධයෙන් සාධාරණ ආචාර විධියක් ඇති කිරීමට බලපෑමක් ඇති කරනු ඇතැයි විශ්වාස කරයි. විශාල ලෙස රැස්වීම් වලදී හා වාද විවාද වැඩසටහන් නිපදවීම මගින් ප්‍රමාණවත් වෙළඳපලක් ඇති කිරීමට මෙන්ම එමගින් ජනතාවටද විශාල බලපෑමක්ද ඇති කර ඇත.

³⁹ එය හම් ශ්‍රී ලංකා ගුවන් විදුලි සංස්ථා පනතේ (SLBC Act) වගන්ති 6 සඳහා වන සංශෝධන

⁴⁰ SLBC පනතේ වගන්ති 8 (1) සඳහා වූ සංශෝධන

⁴¹ SLBC පනතේ වගන්ති 44 අවලංගු කිරීම සහ වගන්ති 28 වෙනස් කිරීම.

මෙම නිරීක්ෂණයට භාජනය වූ කාලය තුළ මුද්‍රණ මාධ්‍යයට හා විද්‍යුත් මාධ්‍යයට නීති සංශෝධනයන් ඇති කිරීමට උද්යෝගයක් ප්‍රදර්ශනය කර නැති බව පෙනේ. මෙය සමහර විට විද්‍යුත් මාධ්‍ය තුළ සංවිධානාත්මක මාධ්‍ය ආයතනයන් නොමැතිකම නිසා ඇතිවිය හැකි වුවක් විය හැකිය.

එක්සත් ජාතික පෙරමුණ නව පණිවිඩ හුවමාරු, විදුලි පණිවිඩ හා ගුවන් විදුලි විකාශන සම්බන්ධයෙන් නව නීති පැනවීමට අදහස් කරන බව ප්‍රකාශ කළ නමුත් (පණිවිඩ හුවමාරු පරිපාලන කොමිසමේ සංශෝධන ඇතුළත්ව) මෙම පොරොන්දු ස්ථිරත්වයකට පැමිණ නැත. සියලුම රජයේ මාධ්‍යයන් සඳහා ප්‍රතිපත්තිමය ලෙස කටයුතු කිරීමට කොමිසමක් පත් කළද එහි ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳව කිසිම වාර්තාවක් පොදුජනාධිපති ඉදිරිපත් කර නැත.⁴³

3.2. ස්වයං මාධ්‍ය පාලන නීති පැනවීම:

වර්ෂය තුළදී මුද්‍රණ මාධ්‍යයන් සඳහා ස්වයංපාලන ක්‍රමයකට මුල් පිරිමි කීපයක් සිදුවිය. විශේෂයෙන්ම මේ සඳහා ශ්‍රී ලංකා ප්‍රවෘත්ති පත්‍ර ආයතනයක් ඇති කරලීම සඳහා රටේ ප්‍රධාන මාධ්‍ය සංවිධාන 3ක් වන කතෘ සමාජය, ප්‍රචන්පත් සමාජ සහ නිදහස් මාධ්‍ය ව්‍යාපාරය කටයුතු කළේය. මෙය ප්‍රතිලාභ නොලබන සමාගමක් හැටියට සමාගම් පනත යටතේ (Companies Act) ලියාපදිංචි වී මෙම සංවිධාන 3 මගින් නම් කරනු ලබන සාමාජිකයින් 9 දෙනෙකුගෙන් යුත් අධ්‍යක්ෂක මණ්ඩලයක් විසින් පාලනය කිරීමක් බලාපොරොත්තු වේ.

මෙම ආයතනය විශේෂයෙන්ම පිහිටුවනු ලබන්නේ ජනමාධ්‍ය සඳහා විද්‍යාලයක් පිහිටුවීමට සහ ස්වයංපාලන ප්‍රවෘත්ති පත්‍ර පැමිණිලි කොමිසමක් (Press Complaint Commission -PCC) පිහිටුවීමටයි. මූලිකවම මෙය කටයුතු කරන්නේ ඉතාමත් දැඩිව ඇති අවශ්‍යතායක් වන ක්‍රියාකාරී ජනමාධ්‍යකරුවන්ට මෙම ආයතනය මගින් වෘත්තිමය පුහුණුවක් ලබාදීමයි. දෙවන පරමාර්ථය වන්නේ, ප්‍රවෘත්ති පත්‍ර කටයුතු නිසා විපතට පත් පුරවැසියෙකුට දූෂිතර වූ ක්‍රියාපටිපාටි වලින් තොරව ඉල්ලීම්

⁴² බලන්න "Some Critical Issues" මාධ්‍යයන්ගේ තත්ත්වයන් සම්බන්ධ 2002 වාර්තාව, නිදහස් මාධ්‍ය ව්‍යාපාරය සහ INFORM -2003 මැයි 3 පිටු අංක 3

⁴³ The Island 2002 ඔක්තෝබර් 05

ඉදිරිපත් කිරීමට අධිකරණ කටයුතු වලට යන වියදම නැතිව ඒ වෙනුවෙන් ක්‍රියාකළ හැකි රජයෙන් හෝ මාධ්‍ය ව්‍යාපාරයෙන් ස්වාධීනව කටයුතු කළහැකි ආයතනයක් ඇති කිරීමයි.

සමාගම් පනත යටතේ පිහිටුවනු ලබන සාමාජිකයින් 11 දෙනෙකුගෙන් යුත් ප්‍රවෘත්ති පත්‍ර පැමිණිලි කොමිසමට (PCC) කතෘ සමාජය විසින් සකසනු ලබන වෘත්තිමය ක්‍රියාකාරකම් සංග්‍රහය අර්ථ නිරූපනය කිරීමට, එය ක්‍රියාත්මක කිරීමට ඇති වගකීම පවරනු ලැබේ. මුලාවෙන් යුත් පුවත්පත් එම නීතිවලට එකඟ නොවීම් වලදී බේරුම්කරන පනත යටතේ (Arbitration Act) ඔවුන්ගේ තීරණයන් අධිකරණය මගින් ක්‍රියාත්මක කිරීමට හැකි වන පරිදි පොදු ජනතාවට හා ප්‍රවෘත්ති පත්‍ර මාධ්‍යයන් අතර ඇතිවන අර්බුද වලට විනිශ්චයන් දීම, මැදිහත් වීම හා සමගි සන්ධාන කිරීම මෙහි ප්‍රධානතම වගකීම වේ.⁴⁴

මෙම මුල පිරීම, නියම කාලයට කර ඇතැයි පෙනී යන්නේ මෙම මාධ්‍යයන් වල වගකීම් තහවුරු කිරීම් සඳහා පොදු ජනතාව ඉතා සීඝ්‍ර ලෙස කරන ඉල්ලීම් දෙස බැලීමේදීය. නමුත් ඔවුන්ගේ තෘප්තිමත්භාවය මුළුමනින්ම වෙනස් වූ ප්‍රශ්නයකි.

එක පැත්තකින්, රාජ්‍ය සතු මාධ්‍යයන් තුළින් පාක්ෂිකත්වයෙන් යුත් පුවත් ඉදිරිපත් කිරීමට පුරුදුව සිටියදී, සමහර අවස්ථාවලදී මාධ්‍ය විවේචනයන් පොදුගලික හා දේශපාලනික පැත්තෙන් ඉතාමත් තේරුම්ගත නොහැකි අන්දමට මෙම පුවත්වාර්තා කිරීම් පොදුගලික මාධ්‍යයන් තුළින් සිදු වේ. මෙවැනි කටයුතු සිදුවන බව පෙනී යන්නේ කතෘ නිදහස හා ජනමාධ්‍ය ස්වාධීනත්වය හා බැඳී ගැටළු වලට පිළිතුරු සපයන වෘත්තිමය ලෙස ව්‍යුහගත වූ ජනමාධ්‍ය ආයතනයක් රටේ නොමැතිකම නිසාය. පවතින ශ්‍රී ලංකා ජනමාධ්‍ය සමාගම, විශේෂයෙන්ම දේශපාලනික මත අනුව බෙදී ඇත. එම නිසා මෙම තත්ත්වය මත පුවත්පත්‍ර පැමිණිලි කොමිසමේ නිර්මාතෘවරුන්ගෙන් ස්වාධීනව, මාධ්‍ය වගකීම් භාරගැනීමට සුදුසු ක්‍රියාශිලි කාර්යක්ෂම වූ ස්වයංපාලන උපක්‍රමයක් අවශ්‍ය වේ.

⁴⁴ මුද්‍රා පැමිණිලි කිරීමේ කොමිසම (PCC) පිහිටුවීමට සමගාමීව අංක 5 දරණ 1973 මුද්‍රා කවුන්සිල් ගිණිහි හා ශ්‍රී ලංකා මුද්‍රා කවුන්සලය ඇති කරන ලෙස ඉල්ලා සිටියහ. මෙම කවුන්සිලය පසුගිය අතිරික්ත දේශපාලනික කටයුතුවල නිරතවීම හා මුද්‍රා මාධ්‍යයන් සම්බන්ධයෙන් ආකර්ශනය වී ඇත. PCC පිහිටුවීම ඇති වූ ප්‍රමාදය නිසා අවුරුද්ද අවසානයේදී මුද්‍රා කවුන්සිල් ගිණිහි වෙනස් කිරීම සිදු නොවීය.

වසර තුළදී පෙහි ගියේ පුවත්පත් බොහෝමයක්ම ඔවුන්ගේ වාර්තාවල පල කරන ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් පිළිතුරු සැපයීම සඳහා ඇති අයිතිය පිළිගැනීමට පුරුදු වී ඇති බවයි.

යුධ හමුදා හා මාධ්‍ය අතර අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතා ඇති කරන බලපත්‍ර, ආගමික හා ජනවාර්ගික කලබලතා අවුලවන මත වලකාලන නියමයන් සම්බන්ධීකරණයක් ලෙස, සංයුක්ත කිරීමක් ඇති කරලීමට යෝජනා කිරීම වසර තුළදී රජය ගත් දැකුම්කළු වූ පියවරකි.⁴⁵ නමුත් ප්‍රායෝගිකව මෙම උපක්‍රම ක්‍රියාත්මක වීම සම්බන්ධයෙන් සැකයක්ද මතුවේ.

4. අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස සම්බන්ධ ගැටළු හා ජනවාර්ගික අර්බුදය

උතුරු නැගෙනහිර ඇතිවූ පොරබැඳීම හා පළිගැනීම් වලට එල්.ටී.ටී.ඊ. හා රජය මගින් ඇති කරගත් සාම ගිවිසුම මගින් විරාමයක් ඇතිවීමත්, යුද්ධයෙන් පීඩාවට පත් ප්‍රදේශ දකුණට විවෘත වීමත් යන කරුණු මත එය අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ හා මාධ්‍ය නිදහස සම්බන්ධයෙන් වර්ෂය පුරාවටම ඉතාමත් අභියෝගාත්මක කරුණු එල්ල කළේය.

දකුණේ පුවත්පත් මාධ්‍ය තුළ උතුරු නැගෙනහිර හා දකුණු ප්‍රදේශයන් තුළ මිනිසුන් ඔවුන්නොවුන් අතර ඇති කරගත් පනිවිඩ හුවමාරු ක්‍රම සම්බන්ධයෙන් ඉතා ප්‍රසිද්ධ ලෙස ඔවුන්ගේ පිටුවල වාර්තා කළ අතර, සමාන්‍ය ජනතාව මෙන්ම එල්.ටී.ටී.ඊ. සාමපිකයින්ද මේ අර්බුදවලට දේශපාලනිකව හා පෞද්ගලික ආකාරයෙන් හාජනය වූ අන්දම මේ තුළින් ඉස්මතු කෙරුණි. 2002 වර්ෂයේදී අවුරුදු 15කට පසුව රජයේ රූපවාහිනී සංස්ථාවද උතුරේදී විකාශන කටයුතු ආරම්භ කරන ලදී.

ධනාත්මක පැත්තෙන්, විශාල ලෙස මාධ්‍යයන්ගෙන් ප්‍රශ්න කිරීම් කලේ, දකුණ තුළ අර්බුද ඇතිවූ කාලයේ සහ සාමය ඇතිවූවායින් පසු කාලයේ මාධ්‍ය විසින් කල සත්‍ය හෝ නියම ලෙස ගත් ක්‍රියාකාරකම් ගැනයි. මෙම ක්‍රියා දෘමයේ ප්‍රධාන කොටසක් ඇතිකලේ මාධ්‍යයන් විසින්ම ඔවුන්ගේ සාර්ධර්මයන්ට අනුකූලව වගකීම ප්‍රතිරූපනය කිරීමයි.⁴⁶

⁴⁵ The Island -2002.01.23

⁴⁶ ලක්මන් ගුණසේකර - "Treading & Minefield" in 'Observation' - The Sunday Observer 24-02-2002, 21-07-2002

සාමාන්‍යයෙන් අසම්මතව ජනාවාහිකත්වය හා සම්බන්ධයෙන් කල වාර්තා කිරීම් හා විවරණ තුළින් අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස උල්ලංඝනය කළ ප්‍රධාන චෝදනාකරුවකු වන්නේ ශ්‍රී ලංකාවේ මෙම මුද්‍රණ හා මාධ්‍යයන්ය. මේ සඳහා උදාහරණ ලෙස ජනාවාහික අර්බුද ඉදිරිපත් කරනු ලැබීමට තෝරාගත් භාෂා; මාධ්‍ය මත ඉතාමත් වැදගත් කාර්යභාරයක් මේවා සම්බන්ධයෙන් ඉටු කරයි.⁴⁷ හිතට නොවැදින ඉතාමත් කෲර සම්පන්න ප්‍රශ්න කිරීම් වූයේ, ගැටළු හා සම්බන්ධ නොවන වැරදි සහගත ප්‍රශ්න කිරීම් ඇතුලත් ජනමාධ්‍යයි.

මෙම කාලසීමාව තුළ අනෙක් පැත්තෙන්, සමහර මුද්‍රණ මාධ්‍ය කොටස් කීපයක් රජය ප්‍රවෘත්ති පරිපාලනයක් ආරම්භ කිරීම සම්බන්ධව හා උතුරු නැගෙනහිර අර්බුදයට බලපාන ගැටළු වාරණය කිරීම් සම්බන්ධව කියුණු ප්‍රශ්න කිරීම් රජයට එල්ල කළහ. නොවැම්බර් මාසයේදී විවිධ ගැටළු මතුවූයේ, විශේෂ පුවත්පත් ඒජන්සියක් වාර්තාකරුවෙකු වැරදි ලෙස උපුටාගැනීමකින් පල කළ ලැබූ ප්‍රධාන සාකච්ඡා කටයුතු මෙහෙයවන ඇන්ටන් බාලසිංගම් මහතා ඔස්ලෝ වලදී සංවිධානය උල්ලංඝනය කිරීම් අත්නොහරින බව ප්‍රකාශිත උපුටාගැනීම සම්බන්ධයෙන් රජය විසින් විශේෂ දෝෂාරෝපනයක් ගෙන ඒමයි. ඇන්ටන් බාලසිංගම් මහතා ඔහුගේ මෙම කියමන ප්‍රතික්ෂේප නොකළ නිසා රජයේ මෙම ක්‍රියාදාමය නිත්‍යානුකූල පලකිරීම් මැඩලීමට හා වගකීමකින් තොරව, රජය විසින්ගත් උත්සහයක් බව කියමින් මාධ්‍ය විසින් රජය දැඩි ලෙස විවේචනයට ලක් කළේය.⁴⁸

නොවැම්බර් මාසයේදී එංගලන්තයට සම්බන්ධ Daily Telegraph වල කොළඹ වාර්තාකරුවෙකුට විසා දීර්ඝකර නොදීම සම්බන්ධයෙන් ඒ හා සමානවම ප්‍රසිද්ධ අර්බුද හා මතභේද ඇතිවිය. විරුද්ධ පක්ෂය ප්‍රකාශ කළේ දිනපතා දේශීය පුවත්පත් වල හවුල්කරුවෙකු ලෙස සිටිමින් ඔහු විසින්ම විසා සම්බන්ධ කොන්දේසි කඩකර ඇති බව ප්‍රකාශ වුවද මේ සම්බන්ධයෙන් වාර්තාකරු විසින් තර්ක කළේ කුඩා ළමයින්ව යුධ සේවයේ යොදාගනිමින් හා පැහරගෙන යාම් නිසා උතුරු නැගෙනහිර සිදුවන මානව හිමිකම් උල්ලංඝනය වන බව ඔහු විවේචනය කිරීම මෙයට හේතුවූ බවයි.⁴⁹ මෙම වාර්තාකරුගේ විසා පත්‍ර දීර්ඝ කර දීම රජය ප්‍රතික්ෂේප කිරීම, රටේ

⁴⁷. Supra n. 40 පිටු අංක 06 for brief 'in house' comments on this issue

⁴⁸. The Island - 2002.11.30.

⁴⁹. The Island - 2002.11.08.

⁵⁰. The Sunday Times - 2002.11.10.

මාධ්‍ය සංවිධානයන් වන කතෘ සමාජය හා විදේශීය වාර්තා කරුවන්ගේ සමාගමද දැඩි අවධානය යොමු කළහ.⁵⁰

වසර අවසානය වන විට රටේ ගුවන්විදුලි නීති හා රේගු කටයුතු සම්බන්ධ නීතිවලින් තොරව (රජයේ නිහඬ එකඟතාවයන් යටතේ) උතුරු නැගෙනහිර තුළ පොද්ගලික ගුවන්විදුලි සංස්ථාවක් ඇති කිරීමට එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය මගින් උපකරණ ආනයනය කිරීම සැලකිය යුතු එහෙත් කෙටි කාලීන අර්බුද රැසක් ඇති කිරීමට හේතුවිය. උතුරු ප්‍රදේශය තුළ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය හා රජය අතර විරාමයක් දියත් කර තිබුනත්, එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය මගින් විරුද්ධ පාක්ෂිකයන්ට හා විරුද්ධ පක්ෂික පුවත්පත් වලට මෙන්ම සිවිල් පුරවැසියන්ගේ අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස මර්ධනය කිරීමේ හා නිරිතැර කිරීමේ කටයුතුවල වර්ධනයක් දක්නට ලැබුණි. මෙම සංවිධානය විසින් සිංහල මාධ්‍යයන්ගෙන් යුත් පුවත්පත් ඇතුළුව විවිධ පුවත්පත් පල කළ අතර ඔවුන්ටම අයිතිවූ ගුවන්විදුලි සංස්ථාවක්ද රැගෙන යමින් විරුද්ධ පාක්ෂික මුද්‍රණ ආයතනයන්ට අසහනකාරී තත්ත්වයක් ඇති කළේය.

අප්‍රියෙල් මාසයේදී ඊ.පී.ඩී.පී. කළමනාකරණයේ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයට විරුද්ධ සංවිධානය නෝර්වේජියානු නිරීක්ෂණ කණ්ඩායමට පැමිණිලි කළේ ඔවුන්ගේ සතිපතා පුවත්පතක් වන "Thinamarusu" නම් වූ පුවත්පත් මඩකළපුවේ දී එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය තහනම් කළ බවයි. ප්‍රාදේශීය පුවත්පතක් වන "Thinakathir" (තිනකතිර්) පුවත්පතද ඒ හා සමාන පැමිණිල්ලක් ඉදිරිපත් කර තිබුණි.⁵¹ එනමුදු නිරීක්ෂණ කණ්ඩායම් මෙම ප්‍රශ්නයට මැදිහත් වූවත් තිනමරසු (Thinamarusu) පුවත්පත නැවතත් වරක් සති 5කට තහනම් කළ අතර පසුව නිරීක්ෂණ මෙහෙයුම් කණ්ඩායම දැඩිව මෙම ප්‍රශ්නයට මැදිහත්වීමෙන් පසුව මෙම පුවත්පත් නැවත පල කිරීමට අවස්ථාව දුනි. නමුත් මෙම පුවත්පත් කාර්ය මණ්ඩලය ලෙස පැමිණිලි කළේ ප්‍රදේශය තුළ සිටින එල්.ටී.ටී.ඊ. සාමාජිකයින් ඔවුන්ට දිගටම නිරිතැර කරන බවයි.⁵²

අගෝස්තු මාසයේදී තිනකතිර් පුවත්පත් කාර්යාලයට ආයුධ සන්නද්ධ 10 දෙනෙකුගෙන් යුත් පිරිසක් හඳිසියෙන් කඩාවැද එය කොල්ල කා ඔවුන්ගේ ඇස්වසා ඔවුන්ව බැඳ දමා එම පුවත්පත් කාර්යාලයට ගිනි තැබීම සම්බන්ධයෙන් මඩකළපුවේ ප්‍රදේශවාසීන්

⁵¹ The Island - 2002.04.13.

⁵² The Island - 2002.05.03, සහ 2002.06.12.

⁵³ Daily Mirror - 2002.08.11.

⁵⁴ The Island - 2002.11.01.

විරෝධතා ව්‍යාපාරයක නිරත විය.⁵³ වසර අවසානයේදී, “නවමනි” (Nawamani) නම් වූ පුවත්පත් කතෘ කාර්යාලයට (මුස්ලිම් ජනතාවට පක්ෂව ඇති දකුණේ පුවත්පත් කාණ්ඩයමක්) නාදූන කණ්ඩායමක් විසින් පහර දී තිබුණි.⁵⁴

මානව හිමිකම් සඳහා විශ්ව විද්‍යාල ගුරුවරුන්ගේ (යාපනයේ) වාර්තාවල දැක්වූයේ උතුරු නැගෙනහිර පුරවැසියන්ව පැහැරගෙන යාම, පහරදීම් හා අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ අයිතිය එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය විසින් උල්ලංඝනය කරන අවස්ථා කිපයක්ම වාර්තා වී ඇති බවයි. (University Teachers for Human Rights - UTHR)

ඉතාමත් දරුණුම සිද්ධිය වූයේ ප්‍රධාන පාසලක් වන උතුර-භාවිලි විද්‍යාලයේ විදුහල්පති, මෙම එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය තම ශිෂ්‍යයන්ව රජයට විරුද්ධව ගන්නා ප්‍රචාරක කටයුතු වලට ආයුධයක් වශයෙන් පාවිච්චි කිරීමට විරුද්ධවම නිසා මවුන් එම විදුහල්පති තුමාට පහර දීමයි. මෙම සිද්ධිය සම්බන්ධයෙන් දකුණේද ක්‍රියාකාරී සාමාජිකයින් විරුද්ධත්වය පල කරමින් ප්‍රකාශ කළේ “සාමය යනු යුද්ධය නවතාලීමක් පමණක් නොව, එය අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමට ඇති නිදහස හා ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය බවයි”⁵⁵ මක්තෝබර් මාසයේදී, ජාත්‍යන්තර මාධ්‍ය මුරකරුවකු වන සැන්ස් ෆ්‍රන්ටියර් (Sans Frontiers) අගමැති රානිල් වික්‍රමසිංහ මහතාට උතුරේ ජනමාධ්‍යකරුවකු වන මයිල්වනම් නිමලරාජන්ව සාතනය කළ වරදකරුවන්ව තවමත් අත්අඩංගුවට නොගැනීම පිළිබඳව මහත් කැළඹීමෙන් යුතුව ලිපියක් යවා තිබුණි. පසුගිය රජය කාලයේ මෙම නිමලරාජන්ගේ සාතනය සම්බන්ධව එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානයට විරුද්ධ පක්ෂයක් වන ඊළාම් ජනතා ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පක්ෂයට (ඊ.පී.ඩී.පී.) යම් සම්බන්ධයක් දක්නට ලැබුණි.⁵⁶ ඊ.පී.ඩී.පී. සාමාජිකයින් කිපදෙනෙකුම මේ සම්බන්ධයෙන් අත්අඩංගුවට ගත්තත් පසුව වසර අවසානයේදී මෙම විමර්ශන ක්‍රම ක්‍රමයෙන් නැතිවී ගියේය.

5. අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමට ඇති නිදහස සම්බන්ධයෙන් දකුණේ ඇති කළ හිරිහැර කිරීම් හා ශාරීරික පහරදීම්

වසර තුළදී මේ හා සම්බන්ධ සිද්ධි අඩුවීමක් දක්නට ලැබුණත් සමහර සිද්ධි කිපයක් රටේ ප්‍රධාන පක්ෂ දෙකවන පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ හා එක්සත් ජාතික පෙරමුණ සම්බන්ධ වූ නිසා ඒ පිළිබඳ විශේෂ සැලකිල්ලක් යොමුවිය.

⁵³ The Island - 2002.10.06.

⁵⁴ Daily Mirror - 2002.10.19.

අප්‍රියෙල් මාසයේදී, කොළඹ පිටකොටුවේ බෝධිය අසලදී ජාතික හික්මු සමාජය විසින් රැගෙන ගිය සාම විරෝධී විරෝධතා ව්‍යාපාරයක් ආවරණය කිරීමට පැමිණි ජායාරූප ජනමාධ්‍යකරුවන්ට බාධා කිරීමට විශේෂ කාර්ය බලකාය උත්සහ දරා ඇත. නිදහස් මාධ්‍ය ව්‍යාපාරය ප්‍රකාශයක් නිකුත් කරමින් මෙම ක්‍රියාදාමය විවේචනය කරමින් කියාසිටියේ, මෙය පසුගිය රජය කාලයේ තිබූ මාධ්‍ය නිදහස මැඩලීම සඳහා ජනාධිපති ආරක්ෂක කණ්ඩායම් විසින් ගත් පියවරක් මෙන් බවයි.⁵⁷ (Presidential Security Division -PSD)

වසර අවසානයේදී වාර්තා වූ ඉතාමත් ශෝචනීය සිද්ධියක් වූයේ ආයුධ සන්නද්ධ සාමාජිකයින් 50 දෙනෙකු පමණ උතුරු මැද පළාතේ පොළොන්නරුවේ විරුද්ධ සහයකයින් විසින් රැගෙන ගිය සාමකාමී විරෝධතාව ව්‍යාපාරයට පැමිණ ජනමාධ්‍යකරුවන් 4 දෙනෙකු සහ එක් පුරවැසියකු ව තුවාල කරනු ලැබීමයි. මෙම විරුද්ධතා ව්‍යාපාරය රැගෙන ගියේ පෙරදී කෘෂිකර්ම නිලධාරියෙකුට කරන ලද පරහදීමක් සම්බන්ධයෙනුයි. මෙම ව්‍යාපාරයට කඩා වැද ජනමාධ්‍යකරුවන්ට පහරදුන් කණ්ඩායම යම් හෙයකින් එක්සත් ජාතික පෙරමුණේ සහයක් තිබුණු බවත් පසුව ඔවුන් චෝදනා කළේ ඒ සම්බන්ධයෙන් විමර්ශනය කිරීම් හෝ පොලිස් මැදිහත්වීමක් සිදු නොවුණු බවත්ය.⁵⁸ සාම ක්‍රියාදාමය පිළිබඳව වත්තල හමුවකදී ජනාධිපතිනිය විසින් ඍණාත්මක මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමක් පටිගත කර තිබූ ජනමාධ්‍යකරුවෙකුට ඇති මරණ තර්ජන හා හිරිහැර වලට ඉතා ඉක්මනින් පියවර ගන්නා ලෙස ඉල්ලමින් අප්‍රියෙල් මාසයේදී වාර්තාකරු සැන්ස් ෆ්‍රන්ටියර් ජනාධිපතිනියට ලිපියක් යවමින් ආයාචනයක් කර තිබුණි. සාහසිකයින් පිරිසක් මෙම ජනමාධ්‍යකරුවාගේ නිවසට ඔහු නැති අවස්ථාවක කඩා වැද, ඔහුගේ බිරිඳට තර්ජනය කර කැසට්ටට බොහෝමයක් හා පටිගත කිරීමේ යන්ත්‍රයක් සොරාගෙන ගොස් තිබුණි.⁵⁹

අනෙක් අවස්ථාව වන්නේ රාවය පුවත්පතේ වාර්තාකරුවකු පොලිසිය විසින් පුද්ගලයින් දෙදෙනකුට පහරදෙන අවස්ථාවක මැදිහත් වී එය වලකාලීමට ගත් උත්සාහයක් නිසා මෙම වාර්තාකරුවා පොලිසියේ රඳවාගෙන ඔහුට පහර දී තිබීමයි. එසේම වාරියපොළ පොලිස් ස්ථානයේදී වධහිංසාවට පත් කාන්තාවක් ගැන පලකළ එම පුවත්පතේම තවත් සාමාජිකයෙකුට පොලිසිය විසින් පහරදීමද කර තිබුණි.

⁵⁷. The Daily News - 2002.04.24.

⁵⁸. The Island - 2002.10.09. සහ 2002.10.03.

⁵⁹. The Daily News - 2002.04.06.

පසුගිය රජය විසින් ජනමාධ්‍යකරුවන්ට හා ජනතාවට කළ ප්‍රහාරයන් පිළිබඳව කළ විමර්ශනයන් දිගින් දිගටම මේ කාලය තුළදී පැවතුණි. මේ අතර ඇතුළත් වූයේ සටන පුවත්පතේ කතෘ වන රෝහන කුමාර ඝාතනය හා එවකට විරුද්ධ පක්ෂයට සාමාජිකයෙකුට සිටි ප්‍රසිද්ධ නිලි අනෝජා විරසිංහ ගේ නිවසට කළ ප්‍රහාර සම්බන්ධවයි. නමුත් මෙම විමර්ශනයන් තුළින් නිගමනයන්ට එළඹිය හැකි තොරතුරු සොයාගැනීමට අපොහොසත් විය.

අප්‍රියෙල් මාසයේදී, "Sunday Leader" කතෘ ලසන්ත වික්‍රමතුංග, ජනාධිපතිනිය හා ඇගේ ඇමතිවරුන් සම්බන්ධයෙන් විවේචන පල කිරීම් හේතුකොට ගෙන 1998 ජුනි මාසයේදී ඔහුගේ නිවසට කළ පහරදීමක් සම්බන්ධයෙන් පුද්ගලයින් 6 දෙනෙකු සහ ජනාධිපතිනියගේ රියදුරුවද අත්අඩංගුවට ගනු ලැබීය. ඒ හා සමානවම "Sunday Times" ආරක්ෂක කටයුතු වාර්තාකරු වන ඉක්බාල් ආතාස් මහතාගේ නිවසට කළ පහරදීමක් සම්බන්ධයෙන් පෙබරවාරි මාසයේදී සැලකිලිමත් වියයුතු අධිකරණ තීරණයක් මගින් ගුවන් හමුදාවේ නිලධාරීන් දෙදෙනෙකුට මේ සම්බන්ධයෙන් වැරදිකරු කොට වසර 9ක සිරදඩුවමක් ලබාදුනි.⁶⁰

2002 ජුනි මාසයේදී, මුස්ලිම් පල්ලියක් තුළදී පොලිසිය විසින් පුද්ගලයින් පහරදීම් සිද්ධියක් ආවරණය කරමින් සිටි දෙමළ පුවත්පතක ජනමාධ්‍යකරුවකුට අක්කරෙයි පත්තුව පොලිසිය විසින් පහර දී ඔහුගේ කැමරාවද විසිකර දැමීම සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය ප්‍රකාශ කළේ මෙම දෙමළ ජනමාධ්‍ය කරුවාගේ අයිතීන් එමගින් උල්ලංඝනය කර ඇති බවයි.⁶¹

6. නිගමනය

මෙම නිරීක්ෂණයට භාජනය වූ කාලය තුළ පෙන්නුම් කළේ පසුගිය පාලන කාලයන් තුළ සිදුවූ අධික දේශපාලනිකත්වයන්, මර්දනය කිරීම් හා අසහනකාරී ප්‍රතිපත්ති වලින් මිදී ඒවායින් නිදහස් වීමට මාධ්‍යයන් විසින්ගත් උත්සාහයන්ය.

මෙම ක්‍රියාදාමය තුළ, යුද්ධයෙන් සාමයට පෙරලුනු කාලයක් තුළදී උතුරේ ජනතාවගේ අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස හා එහි මාධ්‍යයන්, අනෙක් ප්‍රදේශයන්ට වඩා වෙනස්

⁶⁰. Supra, n 40, P 12

⁶¹. Daily Mirror, 2002.06.18.

වූ විවිධ ස්වරූපයෙන් යුත් අභියෝගවලට මුහුණදීමට සිදුවිය. මිනිසුන් හා මිනිසුන් අතර ඇති සම්බන්ධය ප්‍රත්‍යක්ෂව පෙනුන අතරම, සමහර අවස්ථාවලදී අදෘශ්‍යමාන බලවේගය ශක්තිමත් නම් පුදුම ජනක ප්‍රාතිහාර්යයන් කිරීමට ඇති ප්‍රමාණවත් හැකියාවන් අතර උතුරේ ජනතාව මුහුනදෙන ගැටළු හා අපහසුතා සම්බන්ධයෙන් දැඩි අවධානය හා දැනුවත් කිරීම් මෙන්ම ඔවුන්ට සහයෝගය දැක්වීමටද අවශ්‍ය වී ඇති බව පෙනෙනුම් කරයි.

මාධ්‍ය නීති සංශෝධනයන් සම්බන්ධයෙන්, වැලකිය නොහැකි සමාන්තරතා මතසට පැමිණේ. 1992 දී, බ්‍රිතාන්‍ය මාධ්‍ය නීතින් ප්‍රකාශ කළේ, "පොදුජන සුහසිද්ධිය සඳහා කරන වාර්තාවලට පවතින නීති මගින් කරන බාධා ඉතාමත් ශෝචනීය වන අතර එයින් ඉතාමත් සුළු ප්‍රමාණයක් පමණක් නින්දිත වූ පුවත් පත්‍ර ක්‍රියාකලාපයන් නවතාලීමට ක්‍රියාකරයි..."⁶² (ඉස්මතු කර දැක්වීම මා සතුය)

ඒ අනුව, බ්‍රිතාන්‍යයද ශ්‍රී ලංකාව මෙන් එක් පැත්තකින් ජනමාධ්‍යයට උදව් දෙමින් හා අනෙක් පැත්තෙන් මුලා වූ මාධ්‍ය ක්‍රියාධාමයන් නැති කිරීම් අතර යුක්තිසහගත තත්ත්වයන් සමතුලිත කිරීමේ වැදගත් සංදිස්ථානයක් සිටියි. බ්‍රිතාන්‍ය නීතිය මත අදහස් ප්‍රකාශ කරමින්, බලාපොරොත්තු විය හැක්කේ, යෝග්‍ය වූ පොදුජන හෙළිදරව්වකින් හා මානව හිමිකම් සුරැකීමක් යෙදීම තුළින් කිසිම හඬකින්, තොරව අපහාස සම්බන්ධයෙන් ඇති දරුණු තත්ත්වයන්, නැතිවී යාහැකි බවයි.⁶³

ශ්‍රී ලංකාව දෙස බැලූකළ, මෙම සියලු බලාපොරොත්තු හඳුනාගත හැක්කේ මාධ්‍යයන් ඔවුන් විසින්ම ඔවුන්ගේ ගෞරවය වර්ධනය කරගැනීම හා විෂයානුකූලව ඉදිරිපත් කරන නීති සංශෝධන වලදී ඔවුන් වගකීමෙන් යුතුව ඔවුන්ගේ අදහස් ප්‍රකාශ කරනවාද යන්න මතයි. වසර 2002 දී මෙම අභිලාෂය සඳහා පරිශ්‍රමයක් දැරීමේ සුළු දර්ශනයක් කිපයක් ඉස්මතු විය. නමුත් සාර්ථකත්වය සහ සම්පූර්ණත්වය තවත් කාලයකට ඉතිරිවන කථාවක් විය හැකිය.

⁶² Media Law රොබට්සන් සහ නිකොල්
3rd Ed., Penguin Books, 1992, P xvii

VII

මානව හිමිකම් පිළිබඳ අධිකරණමය රැකවරණය

- මධුරංග රත්නායක*

1. හැඳින්වීම

මෙම පරිච්ඡේදයේ මූලික අරමුණ වන්නේ 2002 වසරේ මූලික අයිතිවාසිකම් සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය¹ දුන් ඉතාමත් වැදගත් නඩු තීන්දු පිළිබඳ සාකච්ඡා කිරීමයි. මෑතකදී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් ප්‍රකාශිත මූලික අයිතිවාසිකම් සම්බන්ධයෙන් වන නඩු තීන්දු පිරික්සීමේදී පෙනී යන කරුණක් නම් එම නඩු තීන්දු බහුතරයක්ම 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12(1) ව්‍යවස්ථාව කඩවීම් සම්බන්ධයෙන් වන ඒවා බවයි.² ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් 12(1) වගන්තිය අයිතිවාසිකම් හා වගකීම් සහගත

* ඵල්.ඵල්.බී. ගිනිඥ, වැඩසටහන් සම්බන්ධකාරක - නීතිය හා සමාජ භාරය

¹ වගන්ති අංක 17 හා 126 යන වගන්ති මගින් ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට මූලික අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීමට පූර්ණ බලතල පවරා ඇති අතර ඒවා පරිපාලනමය හා විධායක ක්‍රියාවක් නිසා සිදුවන මූලික අයිතිවාසිකම් කඩ කිරීමක් හෝ එසේ කඩ කිරීමකට තුඩු දෙන ක්‍රියාවක්ද විය යුතුයි.

² 2002 වර්ෂයේ විභාග කළ නඩු තීන්දු 26 කින් 17 ක්ම මෙකී වගන්ති අංක 12 යටතේ වූවන් විය. මෙවාද බලන්න:

- එල්.ආර්.සම්බන්ධයෙන් වන අධිකරණ ක්ෂේත්‍රය පිළිබඳ විමර්ශන
- දිපිකා උඩුගම
- 2001 මානව හිමිකම් තත්ත්වය - ශ්‍රී ලංකාව - මානව අයිතින් සම්බන්ධයෙන් වන අධිකරණ ආරක්ෂණයන් - සුමුදු අතපත්තු - නීතිය හා සමාජ භාරය
- 2000 මානව හිමිකම් තත්ත්වය - ශ්‍රී ලංකාව - නීතිය හා සමාජ භාරය

භාවය යන සංකල්ප පදනම් කොට ගෙන දුන් පුළුල් අර්ථ කථනය මෙම ප්‍රවණතාවයට ඇතැම් විට බලපාන්නට ඇත.³ මෙමගින් රජයේ සියලුම අත්තනෝමතික ක්‍රියා ව්‍යවස්ථාවේ 12(1) වගන්තිය යටතට ගෙන ඒමට හැකි විය. අධිකරණයේ මෙම නව පුළුල් අර්ථ දැක්වීම හේතු කොට ගෙන රජයේ ආයතන වල උසස් වීම්, මාරුවීම් හා ටෙන්ඩර් පටිපාටියේ ඇති අක්‍රමිකතා ආදිය සම්බන්ධයෙන් වන කරුණු වලදී පෙත්සම්කරුවන් වැඩි වැඩියෙන් ව්‍යවස්ථාවේ 12(1) වගන්තිය මගින් නඩු මගට බැසීමේ ප්‍රවණතාවයක් දක්නට ලැබිණ.⁴ කෙසේ වුවද කිව යුතු කරුණක් වන්නේ 12(2) ව්‍යවස්ථාව කඩ වීම සම්බන්ධයෙන් වාර්තා වී ඇත්තේ ඉතාමත් සුළු පෙත්සම් සංඛ්‍යාවක් බවයි.⁵ සලකා බලන වර්ෂය තුළදී වාර්තාගත වූ එක් නඩුවක පෙත්සම්කරු ප්‍රකාශ කළේ තමා දුටු ජාතිකයකු නිසාවෙන් වවුනියාව බලායාමට සහ ඒමට ඇති ප්‍රවේශ පත්‍ර ක්‍රමය මගින් ඔහුගේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12(2) ව්‍යවස්ථාව මගින් තහවුරු කොට ඇති මූලික අයිතිවාසිකම් කඩ වූ බවයි.⁶

2002 වසරේ 12(1) වගන්තිය යටතේ පැවරූ බොහොමයක් නඩු ඒකාකාරී වුවද සිත් කම්පනයට පත්කරන්නාවූ ස්ත්‍රී දූෂණ හා වධහිංසනයන්ට ලක්කිරීම් පිළිබඳ වන නඩු කිහිපයක්ම ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ ගොනු කෙරිණි.

නීති ඉතිහාසයේ කඩ ඉමක් ලෙස දැක්විය හැකි ශ්‍රියානි සිල්වා නඩුවේදී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය ඉදිරියේ පෙනී සිටීමට පුද්ගලයකුට ඇති නෛසිතික අයිතිය පිළිබඳ ඉතා පුළුල් අර්ථකතනයක් දෙමින් ප්‍රකාශ කළේ මියගිය රැඳවුම් කරුවකුගේ බිරිඳට

³ ගුණරත්න ට ඵරෙතිව ශ්‍රී ලංකා ටෙලිකොම් (1993).1. Sri L.R. 109.
ප්‍රේමවන්දු ට ඵරෙතිව මොන්ටගු ජයවික්‍රම (1994).2. Sri L.R. 90.
ගුණරත්න ට ඵරෙතිව පෙට්‍රිල් සමාගම (1996).1. Sri L.R. 315.
ප්‍රියංගනි ට ඵරෙතිව නානායක්කාර (1996).1. Sri L.R. 399.
විලාසම් සිල්වා ට ඵරෙතිව ගිරානි බණ්ඩාරනායක (1997).1. Sri L.R. 92.

⁴ මේ අනුව පෙනීයන්නක් නම් පාර්ශවකරුවන්, රාජ්‍ය ආයතන බල අතික්‍රමණ තිත් ද සඳහා ඊට අඥා යවනු වෙනුවට මූලික අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය වීම සඳහා කටයුතු කරන බවයි. (ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ වගන්ති අංක 12(1) යටතේ)

⁵ වගන්ති අංක 12(2) පනවනුයේ "කිසිම පුරවැසියකු ස්වකීය ආගම, ජාතිය, ධර්මය, ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය, දේශපාලන මතවාද, උපන් ස්ථානය යන කරුණු නිසා වෙනස් කම්කට භාජනය නොකළ යුතු බවයි.

⁶ ආරුමුගම් වැඩිවෙලු ට ඵරෙතිව ස්ථාන භාර තිලකාරි, සිත්තම්බරපුරම් අනාර් කඳවුර වවුනියාව. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 44/2002 (මූලික අයිතිවාසිකම්). තමුත් මෙහිදී උසාවිය විසින් පෙන්වා දුන්නේ පෙත්සම්කරුගේ මූලික අයිතිවාසිකම් වගන්ති අංක 12(2) යටතේ උල්ලංඝනය වී තැනි බවයි.

මියගිය රැඳවුම්කරුගේ නෛතික නියෝජිතයා වශයෙන් ක්‍රියාකරමින් මූලික අයිතිවාසිකම් පෙත්සමක් ගොනුකල හැකි බවයි.⁷

2. අංක 12 ව්‍යවස්ථාව යටතේ ගොනු කල පෙත්සම්⁸

ඉහත සඳහන් කල පරිදි 2002 වසර තුළ ගොනු කල මූලික අයිතිවාසිකම් පෙත්සම් බහුතරයක් 12(1) වගන්තිය යටතේ ගොනු කල ඒවා විය. තවද මෙකී බොහොමයක් පෙත්සම් රජයේ ටෙන්ඩර් පටිපාටිය,⁹ පත්වීම්,¹⁰ සේවා දීර්ඝ කිරීම,¹¹ මාරු කිරීම හා උසස් කිරීම¹² සම්බන්ධයෙන් ගොනු කල ඒවා විය. එක් නඩුවක්¹³ පෙත්සම්කරු කියා සිටියේ පළමුවන වගඋත්තරකරු වන රාජ්‍ය බැංකුවක් විසින්, ශ්‍රී ලංකා රජය විසින්

⁷ ක්‍රියානි සිල්වා ට එරෙහිව පොලිස් ස්ථානාධිපති පයානල පොලිස් මධ්‍යස්ථානය, (එල්.ආර්.) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 471/2000 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 10.12.2002. අවුරුද්ද අවසානය වන තෙක්ම එය විභාග වෙමින් පැවතිණ.

⁸ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ වගන්ති අංක 12(1) පෙන්වා දෙන්නේ සමානාත්මයේ නිමිකම හා සියලු දෙනා නීතිය ඉදිරියේ සමාන බවයි.

⁹ ජලේ ක්ලයාර් සර්විසර්ස් සමාගම ට එරෙහිව රුහුණ විශ්ව විද්‍යාලය හා අනෙක් අය, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 285/2001 (එල්.ආර්.) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 09.05.2002. ඊබ්බි සිල්වා ට්‍රිවරින් කොම්පැනි සහ සමාගම් හා අනෙකුත් අය ට එරෙහිව එයාර් ලංකා සමාගම හා අනෙකුත් අය, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් 548/96 (එල්.ආර්.) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 27.06.2002. සදම් සමරසේකර සහ සමාගම ට එරෙහිව නුවර නගර සභාව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක : 53/2000 (එල්.ආර්.) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 25.06.2002.

¹⁰ කේ. එස්. ජයසිංහ ට එරෙහිව ජාතික ජලජ ආයතනය හා ඉංජිනේරු හා අනෙකුත් අය, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක: 692/2000 (එල්.ආර්.) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 20.03.2002. සෝමපාල පට්ටිවිද්‍යා ට එරෙහිව මුල්‍ය මණ්ඩලය ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව හා අනෙකුත් අය, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක: 450/2000 සහ 565/2001, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 30/4/2002. ඩබ්.ආර්.ආර්. රාමෙල් හා අනෙක් අය ට එරෙහිව ජාතික ඉතිරි කිරීමේ බැංකුව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක: 531/2000 (එල්.ආර්.) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 30.04.2002.

¹¹ ගමගේ උපසේන ට එරෙහිව රිච්ඩ් පතිරණ, අධ්‍යාපන ඇමති හා අනෙකුත් අය, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක: 50/99 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 31.05.2002.

¹² එන්. ඩී. ජේ. ශාරත්ගොඩ හා අනෙකුත් අය ට එරෙහිව ඩී. එල්. ඩී. එස්. කොඩිකුවක්කු, ජේෂ්ඨ පොලිස් ස්ථානාධිපති හා අනෙකුත් අය, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක: 397/2000, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 11.02.2002, ඩබ්.ආර්.ආර්. රාමෙල් හා අනෙකුත් අය ට එරෙහිව ජාතික ඉතිරි කිරීමේ බැංකුව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක: 531/2000 (එල්.ආර්.) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 30.04.2002, දයාරත්න හා අනෙකුත් අය ට එරෙහිව ජාතික ඉතිරි කිරීමේ බැංකුව හා අනෙකුත් අය, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක: 452/2001 (එල්.ආර්.) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 05.09.2002. යූ. ඩී. රාජපුරු හා අනෙක් අය ට එරෙහිව ලංකා බැංකුව හා අනෙකුත් අය, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක: 381/01 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 16.09.2002

¹³ වේයන්ගොඩ වෙස්ට්ටයිල් මල්ස් සහ සමාගමට ට එරෙහිව මහජන බැංකුව, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක: 404/99, (එල්.ආර්.) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 18.01.2002.

1998 දී හඳුන්වා දුන් ණය සහභා ක්‍රමය මගින් ලැබෙන සහනයන් තමාට ලබාදීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීම මගින් පෙත්සම්කරුට 12(1) වගන්තිය යටතේ ලැබී ඇති මූලික අයිතිවාසිකම් කඩ කල බවයි. එක් නඩුවක් ගොනුකර තිබුණේ නියෝජ්‍යත්ව ගිවිසුමක් කඩකිරීම සම්බන්ධයෙන්ය. තවත් එක් නඩුවක් පෙත්සම්කරු කියා සිටියේ තමාට රැකියාවෙන් තෙරපීම සම්බන්ධයෙන් වන තීරණයක් මගින් 12(1) ව්‍යවස්ථාව උල්ලංඝනය වන බවයි.¹⁵ තවද එක් නඩුවක් පෙත්සම්කරු ප්‍රකාශ කළේ තමා විශ්‍රාම යන විට තමා පාවිච්චි කල නිල රථය තමාට මිලදී ගැනීමට ඇති අයිතිය උල්ලංඝනය වීමට ආසන්න බැවින් එමගින් 12(1) ව්‍යවස්ථාව යටතේ තමාට ලැබී ඇති මූලික අයිතිවාසිකම් කඩවීමට ආසන්න බවයි.¹⁶

මෙම සියලුම නඩු තීන්දු අතුරින් සෝමපාල පරිවිවිද්‍යාන එදිරිව මහ බැංකු මූල්‍ය මණ්ඩලය¹⁷ හිදී ප්‍රනාන්දු විනිසුරුතුමන්ගේ නඩු තීන්දුව පිළිබඳව අවධානය යොමු විය යුතුයි. මෙහිදී පෙත්සම්කරු විසින් පෙත්සම් 2ක් ගොනුකරන ලද අතර ඉන් එක් පෙත්සමකින් 3වැනි වගඋත්තරකරු මහ බැංකුවේ නියෝජ්‍ය අධිපති ලෙස පත් කිරීම අභියෝගයට ලක් කල අතර අනෙක් පෙත්සම මගින් පෙත්සම්කරුගේ 4වෙනි සේවා දීර්ඝ කිරීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීම අභියෝගයට ලක් කෙරිණි. මෙම පෙත්සම් දෙකට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය පෙත්සම්කරුට වාසිදායක ලෙස තීරණය දෙනු ලැබීය. මහ බැංකුවේ නියෝජ්‍ය අධිපතිවරයාගේ පත්වීම අභියෝගයට ලක් කල මෙම පෙත්සම්කරු මෙම තනතුර සඳහා ඔහුගේ නම යෝජිත නාමලේඛනයට ඇතුලත් නොවන බැවින් ඔහුට මෙම පෙත්සම ඉදිරිපත් කිරීමට නීතිය ඉදිරියේ හැකියාවක් නොමැති බවට වග උත්තර කරුවන් තර්ක කරන ලදී. පෙත්සම්කරුට සාධාරණ හැකියාවක් නොමැති බැවින්, පෙත්සම්කරුට සාධාරණ තේරීමේ ක්‍රියාවලියකට ඇති අයිතිය තහවුරු කරමින් ප්‍රනාන්දු විනිසුරුතුමන් ප්‍රකාශ කර සිටියේ පෙත්සම්කරුට "රටේ පුරවැසියකු ලෙස 3 වැනි වග උත්තරකරුගේ පත්වීම අත්තනෝමතික බවට පැමිණිලි කිරීමට හැකි බවය."

¹⁴ දකුණු කොළඹ සමුපකාර සමිතිය ට එරෙහිව අනුරාද්‍ර ඊරිසේන මහතාගේ නා වාර්ෂික ඇමති හා අනෙකුත් අය, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක: 698/98. (එල්.ආර්.) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 25.03.2002.

¹⁵ විමල් වීරසිංහ ට එරෙහිව ආර්.එස්.ඒ.කේ. ගමගේ, අධ්‍යක්ෂක කැබලේ මූලික රෝගල හා අනෙකුත් අය, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක: 682/2001. (එල්.ආර්.) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 19.09.2002.

¹⁶ එල්. එම්. ප්‍රනාන්දු ට එරෙහිව ආර්.එස්.ඒ. රණවිර, ලේකම් සංස්කෘතික හා ආගමික කටයුතු පිළිබඳ අමාත්‍යාංශය හා අනෙකුත් අය, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක: 46/1999 (එල්.ආර්.) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 24.05.2002.

¹⁷ සටහන 10 බලන්න.

මෙම නඩු තීන්දුව මහජන හිතකර නඩුකර සම්බන්ධයෙන් විශාල වැදගත්කමක් උසුලයි. මක්නිසාද යත් මේතාක් කාලයක් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය මහජන හිතකර නඩුකර තුළින් මහජනතාවට විධායක හා පරිපාලන ක්‍රියාවක් අභියෝගයකට ලක් කිරීමට ඉඩ දෙනු ලැබුයේ ඉතාමත් සීමිත අවකාශයක් තුළ වන බැවිනි.

3. 14 වන වගන්තිය යටතේ ගොනුකල නඩුකර

පුරවැසියන් දෙදෙනෙකු විසින් වචනිකව¹⁸ යාම සහ ඒම සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියාත්මකවූ "අවසරපත්‍ර ක්‍රමය"¹⁹ අභියෝගයකට ලක් කරමින් කියා සිටියේ අවසරපත් ලබාගැනීමට සඳහා ඇති ක්‍රියා පටිපාටිය ඉතා වෙනස්කර එකක් බවත් එමගින් ආණ්ඩුකර ව්‍යවස්ථාවේ 14(1) වගන්තිය යටතේ තමාගේ යාම් ඊම් කිරීමේ මූලික අයිතිවාසිකම කඩවන බවයි.²⁰

වඩිවේල නඩුවේදී සුබසාධන මධ්‍යස්ථානයක පිවිත් වූ පෙත්සම්කරු කියා සිටියේ රජය විසින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් නියම කර ඇති වගන්ති²¹ අංක 11, 12(1), 12(2), 14(1) යටතේ ඇති තමාගේ මූලික අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය කර ඇති බවයි.²² මෙහිදී අධිකරණය, රජය විසින් "අවසර පත්‍ර ක්‍රමය" මගින් 14(1) වගන්තිය යටතේ පෙත්සම්කරුගේ ඇති යාම් ඊම් කිරීමේ මූලික අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය කර ඇති බව ප්‍රකාශ කරමින් කියා සිටියේ

¹⁸ ජනේ සොලොමන් ඩයස් ට එරෙහිව ආරක්‍ෂක අමාත්‍යාංශ ලේකම්, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක: 604/2001 (එල්.ආර්.) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 05.09.2002. ආරුමුගම් වැඩිවෙළ ට එරෙහිව ඩී.අයි.සී. සිතමබරපුරම් අවතැන්වූවන් ගේ කඳවුර, වවිනියාව, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක: 44/2002 (එල්.ආර්.) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 05.09.2002. කෙසේ නමුදු මෙකී අයදුම්පත් විභාගයට ගන්නාවට (05.03.2003) දින "ප්‍රවේශපත් ක්‍රමය", අවලංගුකොට තිබිණ.

¹⁹ රජය විසින් වවිනියාවේ සිට කොළඹට පැමිණෙන්නන් සඳහා "ගමන් ප්‍රවේශ පත්‍ර" අනිවාර්ය කොට තිබිණ.

²⁰ කෙසේ නමුදු සොලොමන් ඩයස් නඩු තීන්දුව හිඡප්‍රභා වූයේ එහි ඇති විවාදාත්මක අඩුපාඩු හා ක්‍රියා පටිපාටිවල ඇති අඩුපණයකට හේතුවෙනි. උසාවිය මූලික අයිතිවාසිකම් කඩ කිරීමට තුඩු දෙන ක්‍රියාවක් සම්බන්ධයෙන් සැලකිලිමත් නොවිය. එසේවූයේ ඒ කාලය වන විට "වාර ප්‍රවේශපත්‍ර ක්‍රමය" අයින් කර තිබූ බැවිනි. මේ අනුව පෙත්සම්කරුගේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා අයිතින් පිළිබඳ ප්‍රශ්නයේදී උසාවිය ප්‍රකාශ කළේ මනුෂ්‍ය අයදුම් පත කාලය ඉක්ම ගිය වුවක් වන බවයි.

²¹ වගන්ති අංක 11 සම්බන්ධයෙන් නඩුව ඉදිරිපත් කර පවත්වාගෙන යාමට ඉඩ නොදුනි. එමගින්, එනම් වගන්ති අංක 11 හෙන් කාර්‍ය වඩ නියෝගයේ නිදහස තහවුරු කරයි.

²² පෙත්සම්කරු පැමිණිලිකර සිටියේ මුලසිටම මවුනට කඳවුර හැරයාමට අවසර නොදුන් බවකි. ඒ සඳහා අවසර පතක් ලබාගැනීමට සිදුව තිබිණ. පළමුව අවසර පත වලංගුව තිබුණේ නියමකල දිනට පමණය. පසුව එය තුන්මසක් වලංගු විය. අවසර පත අවසර ලද්දාව, ආරක්‍ෂක නිලධාරීන් සුපරීක්‍ෂාකාරී වූ ප්‍රදේශ වල පමණක් සැරිසැරීමට අවසර දුනි. ඒද වචනිකා දිස්ත්‍රික්කය තුළ පමණි.

"...මෙම ක්‍රියාපටිපාටිය ව්‍යුහගතව යාම් ඊම් කරන පුද්ගලයකුට හා ඔහුගේ ස්ථිර වාසස්ථාන හඳුනාගැනීම අවශ්‍ය කරන ක්‍රියා පටිපාටියෙන් ඔබ්බට ගොස් ඇත. මෙම වෙනසකර හා දීර්ඝකාලයක් ගත වන හා එමෙන්ම පිරිවැය අධික ක්‍රියාපටිපාටිය පුද්ගලයකුගේ යාම් ඊම් කිරීමේ නිදහස හා කැමති තැනක වාසය කිරීමේ නිදහස සීමා කිරීමකට ලක් කරනු ලබයි."

"...තවද මෙම ක්‍රියාපටිපාටියට අදාළ වන චක්‍රලේඛයන් හා රෙගුලාසි ප්‍රකාශයට පත් නොකිරීම හා එමගින් පෙත්සම්කාරයට ඒවා ලබාගැනීමට නොහැකි වීමද අනුමත කළ නොහැකි සීමා කිරීමකි. පුද්ගල මූලික අයිතිවාසිකම් සීමා කිරීමකට ලක් කරනු ලබන නීතීන් හා රෙගුලාසි අත්‍යවශ්‍යයෙන්ම ප්‍රකාශයට පත්කළ යුතු අතර ඒවා සාමාන්‍ය පුරවැසියනට ලබාගත හැකි විය යුතුද වන්නේය."²³

තවදුරටත් අධිකරණය ප්‍රකාශ කළේ

"පුරවැසියාට පොදු මාර්ගවල යාම් ඊම් කිරීමට හා පොදු මාර්ග භාවිතා කිරීමට ඇති අයිතිය සීමා කළ හැක්කේ ව්‍යවස්ථාවේ 15(6) හා 15(7) වගන්ති ප්‍රකාරව පමණක් බවයි."²⁴

මෙම නඩුවේදී පෙත්සම්කරු වෙනුවෙන් තවදුරටත් කියා සිටියේ මෙම අවසර පත්‍ර ක්‍රමය පෙත්සම්කරු ද්‍රවිඩ ජාතියකු වීම හේතු කොට ගෙන ඔහු කෙරෙහි බලපවත්වන බැවින් ව්‍යවස්ථාවේ 12(2) වගන්තිය යටතේ සුරක්ෂිත කොට ඇති සමානාත්මතාවයේ අයිතිය උල්ලංඝනය කරන බවයි. එහෙත් මෙහිදී අධිකරණය ප්‍රකාශ කළේ මෙම අවසර පත්‍ර ක්‍රමය ජාති හේදයක් නොතකා ව්‍යුහගතව යාම් ඊම් කරන සෑම කෙනෙකුටම එක හා සමානව බලපවත්වන බැවින් එමගින් ව්‍යවස්ථාවේ වගන්තිය උල්ලංඝනය නොවන බවයි.

²³ එසේ නම් මූලික අයිතිවාසිකම් කඩ කිරීමට හේතු දෙන රිච් හා රෙගුලාසින් මුද්‍රිත නොකිරීම ජනතාවගේ මූලික අයිතිවාසිකම් කඩ කිරීමට හේතු වේද? එසේත් නැතහොත් මෙම තත්ත්වය මූලික අයිතිවාසිකම් කඩකිරීමකට හේතුවන නීති නිමිත්තකට හේතු ගණවේද?

²⁴ වගන්ති අංක 15(6) ට අනුව යාම් ඊම් නිදහස හා තමනට කැමති පුද්ගලයක වාසය කිරීම යන්න ජාතික ආර්ථිකයේ සුබසිද්ධිය තකා සීමාවකට ලක්කළ හැකිය. වගන්ති අංක 15(7); වගන්ති අංක 12, 13(1), 13(2) හා 14 ට සීමා පමුණුවන්නේ ජාතික ආරක්ෂාව හා සාමය හා පොදුජන සෞඛ්‍යය හා සදාචාරය යන කරුණු හේතු කොටය.

4. මූලික අයිතිවාසිකම් නඩු පෙත්සමක් පැවරීමට ඇති අයිතිය

උපරිමාධිකරණය බහුතර මතයෙන්, මිය ගිය රැඳවුම්කරුවකුගේ බිරිඳට ඔහු වෙනුවෙන් පෙනී සිටිමින් මූලික අයිතිවාසිකම් පෙත්සමක් ගොනු කිරීමට ඉඩ දීම නීති ඉතිහාසයේ තවත් සංදිස්ථානයක් ලකුණු කළේය.²⁵ මෙම නඩුවේදී නීති ආධාර කොමිසම පෙත්සම්කරු වෙනුවෙන් මූලික අයිතිවාසිකම් පෙත්සමක් ගොනුකරනු ලැබීය.²⁶ කෙසේවුවද පසුව පෙත්සම්කරුගේ නීතිඥයන් විසින් පෙත්සමේ මාතෘකාව වෙනස්කරමින් සඳහන් කළේ "මිය ගිය අයගේ නීති නියෝජිතයා වන ඔහුගේ බිරිඳ වෙනුවෙන්" යන්නයි. තවද ආයාචනය වෙනස් කරමින් මිය ගිය තැනැත්තාගේ බිරිඳට හා කුඩා දරුවන්ට වන්දි ඉල්ලනු ලැබීය. අධිකරණය විසින් මෙම සංශෝධන සිදු කිරීමට ඉඩ සලසන ලදී.

මෙම නඩුවේදී වගඋත්තරකරුවන් විසින් ප්‍රාථමික විරුද්ධත්වයන් 2ක් ඉදිරිපත් කරන ලදී. එනම් (අ) මෙම පෙත්සම්කරුට නීතිය ඉදිරියේ පෙනී සිටීමට කිසිදු අයිතියක් නොමැති බවත්, (ආ) මෙම පෙත්සම්කරුගේ අයදුම්පත කාලාවරෝධය වී ඇති බවත්ය.

පෙත්සම්කරු තවදුරටත් තර්ක කරමින් කියා සිටියේ ව්‍යවස්ථාවේ 17 හා 126 (2) වගන්ති එහි ඇති සාමාන්‍යය ව්‍යාකරණානුකූල අර්ථය ලැබෙන ලෙස අර්ථකථනය කළ යුතු බව හා එයට අනුව මූලික අයිතිවාසිකම් නඩුවක් පැවරිය හැක්කේ මූලික අයිතිවාසිකම් කඩ වූ පුද්ගලයෙකුට පමණක්ය යන්නය. මෙම වගඋත්තරකරුවන් තමන්ගේ තර්කය සෝමාවතී එදිරිව විරසිංහ²⁷ යන නඩුවේදී උපරිමාධිකරණය විසින් දෙනු ලැබූ තීන්දුව මත පදනම් කර ගනු ලැබීය. මෙම නඩුවේදී තීරණය වූයේ රැඳවුම්කරුවකුගේ බිරිඳට එම රැඳවුම්කරු වෙනුවෙන් මූලික අයිතිවාසිකම් පෙත්සමක් ගොනු කළ නොහැකි බවයි.

²⁵ සටහන 7 බලන්න.

²⁶ පෙත්සම්කාරිය ප්‍රකාශ කළේ ඇයගේ සැමියා 12.06.2000, අත් අඩංගුවට ගත් බවත් 17.06.2000 දින මහේත්‍රාත්වරයාට පමුණුවන ලද බවත් පසුව ඔහුව කළුතර රිමාන්ඩ් ඔන්දනාගාරයට යැවූ බවයි. රැඳවුම්කරු ඔන්දනාගාර ගිලිබැරියෙකුට ප්‍රකාශකර සිටියේ ඔහු පයාගල පොලිස් ස්ථානයේදී බැරැරුම් පහර වලට මුහුණ දුන් බවයි. පෙත්සම්කාරිය තවදුරටත් කියා සිටියේ 18.06.2000 දින ඔහුගේ මව හා තැනැත්තිය පොලිස් ස්ථානයට පැමිණි නමුදු ඔවුන්ට ඔහුව බැඳීමට ඉඩ නොදුන් බවයි. ඊට පසු දිනයේ රැඳවුම්කරුගේ මාමා කෙනකු ඔහු බැඳීමට පැමිණි පසු ඔහුට දැනගන්නට ලැබුණේ රැඳවුම්කරු මැගසින් රිමාන්ඩ් ඔන්දනාගාරයට මාරුකර යැවූ බවයි. කෙසේ නමුදු 21.06.2000 දින පයාගල පොලිසිය දන්වා සිටියේ රැඳවුම්කරු ඊට පෙර දින රාත්‍රියේදී මැගසින් රිමාන්ඩ් ඔන්දනාගාරයේදී මරණයට පත් වූ බවයි.

²⁷ (1990) 2 Sri L.R. 121

මෙම නඩුවේදී උපරිමාධිකරණය විසින් නඩුපැවරීමට ඇති හැකියාව සම්බන්ධයෙන් අයිතිවාසිකම් පදනම් කරගත් ප්‍රවේශයෙන් අනුගමනය කරන ලදී.²⁸ අධිකරණය ප්‍රකාශ කළේ සෝමාවති නඩුවේ මෙන් නොව මෙම නඩුවේදී රැඳවුම්කරු මිය ගොස් ඇති බැවින් මෙම නඩුවේ කරුණු සෝමාවති නඩුවේ කරුණුවලින් වෙනස් වන බවයි.

උපරිමාධිකරණය තවදුරටත් කරුණු දක්වමින් කියා සිටියේ,

කෙනෙකුගේ මරණය හේතුකොටගෙන එම පුද්ගලයාගේ අයිතිවාසිකම් නිමාවට පත් නොවන බවයි. විශේෂයෙන්ම කෙනෙකුගේ මරණයට හේතුව යම් මූලික අයිතිවාසිකමක් කඩවීමට හේතුවන යම් වධ හිංසාවක් නම් මෙවැනි අවස්ථාවලදී එම පුද්ගලයාගේ මරණය එම පුද්ගලයාගේ මූලික අයිතිවාසිකම් නිමාවීමට හේතු සාධකයක් නොවිය යුතුය. "ඉහත සඳහන් පරිදි අර්ථ කථනයක් නොදනගොත් එය ඉතාමත් විපරිත තත්ත්වයකට මග පාදයි. එනම් එවන් තත්ත්වයක් යටතේ වධ හිංසාවට ලක්වී ජීවිතක්ෂයට පත් නොවූ පුද්ගලයන්ට තම මූලික අයිතිවාසිකම් අධිකරණය හමුවේ ආරක්ෂා කරගත හැකි වන අතර ඉතාම කෲර වධහිංසනයට ලක්වී මරණයට පත් වූ අයට තම මූලික අයිතිවාසිකම් අධිකරණය හමුවේ ආරක්ෂා කරගත නොහැකි වන තත්ත්වයක් ඇතිවේ. මාගේ මතය නම් මෙවන් වචනයේ අර්ථයට දැඩිව බැඳුනු අර්ථකථනයක් ඉතාමත් හාස්‍යජනක තත්ත්වයකට මග පාදයි" යන්නය.

(අවධාරණය කතෘගේ)

තවදුරටත් උපරිමාධිකරණය ප්‍රකාශ කර සිටියේ,

"යම් කෙනෙකුගේ මරණය හා එම පුද්ගලයාගේ යම් මූලික අයිතිවාසිකමක් කඩවීම අතර යම් හේතුඵල සම්බන්ධයක් වේ නම් ඕනෑම නිත්‍යානුකූල අයිතියක් ඇති අයෙකුට එම අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කර ගැනීම පිණිස ව්‍යාවස්ථාවේ වගන්ති අංක 126 (2) ප්‍රකාරව පෙත්සමක් ගොනු කළ හැකිය" යන්නයි.

(අවධාරණය කතෘගේ)

²⁸ ඔහුගේ : විනිශ්චකාර ශිරාණි ඔණ්ඩාරනායක හඬ හීන්දුව ප්‍රකාශයට පත් කළ අතර අග්‍රවිනිශ්චකාර ධර්මා රීට එකඟ විය. විනිශ්චකාර වන ඵලස්සුරිය විරුද්ධ විය.

වග උත්තරකරුවන්ගේ දෙවැනි තර්කය වූයේ පෙත්සම්කරුවන්ගේ සංශෝධිත පෙත්සම කාලාවරෝධන නීතිය අනුව විභාග කිරීම ප්‍රතික්ෂේප කළ යුතු බවයි. මෙහිදී අධිකරණය ප්‍රකාශ කළේ ප්‍රථමයෙන් ගොනු කළ පෙත්සම ව්‍යවස්ථාපිත කාලසීමාව තුළ ගොනුකළ බැවින් සංශෝධිත පෙත්සමද ව්‍යවස්ථාපිත නියමිත කාල සීමාව තුළ ගොනුකලා යැයි සැලකෙන බවයි.

එදුස්සුරිය විනිසුරුතුමන් විපක්ෂ තීරණය දෙමින් වග උත්තරකරුවන්ගේ විරුද්ධතාවයන් දෙකම පිළිගන්නා ලදී. කාලාවරෝධය පදනම්කරගත් පළමුවැනි විරුද්ධතාවය සම්බන්ධයෙන් විනිසුරු එදුස්සුරිය ප්‍රකාශ කළේ ව්‍යවස්ථාවේ 126 වගන්ති ප්‍රකාරව 18.07.2000 ගොනුකළ පෙත්සම මියගිය පුද්ගලයාගේ වැන්දඹු භාර්යාව ගොනුකළ සංශෝධිත අලුත් පෙත්සමක් වන බව හා එය නඩු පැවරිය හැකි කාල සීමාව ඉක්මවා ඇති බවයි. කෙසේවුවද ගරු විනිසුරුතුමන් මූලික අයිතිවාසිකම් නඩුවලදී මියගිය තැනැත්තාගේ අයිතිවාසිකම් ඔහුගේ වැන්දඹු භාර්යාව වෙත පැවරෙනවාද යන්න පිළිබඳව ප්‍රකාශයක් නොකළේය.

වගඋත්තරුවන්ගේ දෙවැනි විරෝධතාවය එනම් පෙත්සම්කරුට අධිකරණයේ පෙනී සිට නඩු පැවරීමට ඇති හැකියාව සම්බන්ධයෙන් ප්‍රකාශ කරමින් විනිසුරුවරයා ප්‍රකාශ කර සිටියේ ව්‍යවස්ථාවේ 126 (2) වගන්තියට අනුව අධිකරණය ගමුවේ පෙත්සමක් ඉදිරිපත් කළ හැක්කේ යම් මූලික අයිතිවාසිකමක් කඩ වූ පුද්ගලයකුට හෝ එම පුද්ගලයාගේ නීතිඥයන්ට පමණක් බවත්ය. තවදුරටත් අදහස් ප්‍රකාශ කරමින් විනිසුරුවරයා ප්‍රකාශ කළේ නීතියේ ඇති ව්‍යාකූලතා නිවැරදි කිරීම ව්‍යවස්ථාදායකයේ කාර්යයභාරයක් වන බවයි. විනිසුරුතුමන් සෝමාවතී නඩුවේදී අමරසිංහ විනිසුරුතුමන්ගේ විනිශ්චය අනුමත කළේය.

මෙම නඩු තීන්දුවෙන් ඉතාමත් වැදගත් කරුණු ගණනාවක් මතු විය. උපරිමාධිකරණය තමාගේ අවසාන නිගමනයට එලඹීමේදී ප්‍රකාශ කළේ සෝමාවතී නඩුවේදී මෙන් නොව මෙම නඩුවේදී රැඳවුම්කරු පොලිස් අත් අඩංගුවේ සිටියදී මරණයට පත් වූ බව හා එය මූලික අයිතිවාසිකම් පෙත්සමක් ගොනු කිරීමට හේතු සාධක වූ බවයි. මෙහිදී පැන නැගෙන ප්‍රශ්නය නම් මෙම තීන්දුව බලපැවැත්වෙන්නේ වධ හිංසනයට ලක් වීමෙන් මිය ගිය වධ හිංසනය සම්බන්ධයෙන් වන නඩු වලට පමණක්ද යන්නයි.

එය එසේ නම් උද්ගත වන ගැටළුව වන්නේ සෝමාවතී නඩු තීන්දුවෙන් උසාවිය ඉදිරියේ පෙත්සම් ගොනු කිරීමට ඇති අයිතිය සම්බන්ධයෙන් ප්‍රකාශ කළ නඩු තීන්දුව

තවමත් ඒ හා සම්බන්ධයෙන් බලපවත්වන අතර ශ්‍රියානි සිල්වා නඩු තීන්දුව එම සාමාන්‍ය නීතිය ඇති ව්‍යාතිරේකයක් පමණක්ද යන්නය. තවත් ගැටළුවක් වන්නේ "නීත්‍යානුකූල අයිතියක් ඇති ඕනෑම අයෙක්" යන වගන්තිය කෙසේ අර්ථ දැක්විය යුතුද යන්නයි. එනම් මෙමගින් දිලික්ක නඩුවකදී මෙන් මිය ගිය අයගේ යැපෙන්නන් පමණක් ආවරණය වේද යන්නයි. තවත් ගැටළුවක් වන්නේ මියගිය අයගේ උරුමකරුවන් හට මියගිය පුද්ගලයා වෙනුවෙන් මූලික අයිතිවාසිකම් පෙත්සමක් ගොනු කළ හැකිද යන්නයි. තවත් ගැටළුවක් වන්නේ මෙම නඩුතීන්දුව මගින් ස්ථාපිත කරන ලද නීතිය වධ හිංසනයට ලක්වීම සම්බන්ධයෙන් වන නඩු තීන්දුවලට පමණක් අදාළ වනවාද යන්නයි. මෙහිදී පෙනී යන කරුණක් නම් උපරිමාධිකරණය විසින් නීතිය මගින් පෙත්සම්කරුවන්ට වන අසාධාරණ වැලැක්වීම පිණිස සීමාකාරී පරාසයක් තුළ පෙත්සම්කරුවන්ට නඩු පැවරීමට ඇති ඉඩකඩ පුළුල් කර ඇති බවයි.

5. ව්‍යවස්ථාවේ වගන්ති අංක 11 වයඹේ වාර්තා වූ නඩු තීන්දු

සලකා බලන වර්ෂය තුළදී අත් අඩංගුවේ පසුවන විටදී සිදුවූ ඉතාමත් කෲර සිද්ධීන් 2ක් වාර්තාවූ අතර මෙමගින් රටේ නීතිය ක්‍රියාත්මක කරන ආයතන වල ඇති පිරිහීම විදහා පායි. වාර්තාගත වූ එක් තීන්දුවක ද්විධ කාන්තාවක් ප්‍රකාශ කර සිටියේ ඇයව කොළඹ පොලිස් මුර පොළක් ආසන්නයේදී දූෂණය වූ බවයි.²⁹ මෙහිදී පෙත්සම්කරයා ප්‍රකාශ කළේ පළමුවැනි වග උත්තරකරු අළුයම 3.00 පමණ ඇයගේ නිවසට පැමිණ 1 වැනි වගඋත්තරකරු සමඟ මරදාන පොලිසියට පැමිණෙන ලෙස කියා සිටි බවයි. ඇයව මරදාන පොලිසියට ගෙන යනවා වෙනුවට බලහත්කාරයෙන් මුරපොළක් පසුපසට ගෙන ගොස් කණ්ඩායමක් විසින් දූෂණයට ලක් කෙරිණි. රජයේ නීතිඥවරයා උසාවියට ප්‍රකාශ කළේ නීතිපතිවරයා පළමුවැනි, දෙවැනි හා තුන්වැනි වගඋත්තරකරුවන්ට විරුද්ධව නඩු පවරන බවයි.³⁰ මූලික අයිතිවාසිකම් නඩුවලදී සිදුවන ආකාරයට මෙහිදී නීතිපතිවරයා වග උත්තරකරු වෙනුවෙන් පෙනී නොසිටියේය. වෛද්‍ය වාර්තාවලට අනුව අධිකරණය නිගමනය කළේ පෙත්සම්කාරිය කණ්ඩායම් ස්ත්‍රී දූෂණයට ලක්වී ඇති බව හා ඇයගේ ව්‍යවස්ථාවේ වගන්ති අංක 11 හා 13 (1) යටතේ ඇති මූලික අයිතිවාසිකම් විධායක ක්‍රියාවන් මගින් උල්ලංඝනය වී

²⁹ වේරු අරසා දේවිට එරෙහිව එච්.පී. කමල් ප්‍රියන්ත ප්‍රේමතිලක පොලිස් බලකාය ආර්.පී.සී. හා අනෙකුත් අය. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක: 401/2001 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 24.01.2002

³⁰ තොරතුරු ලබාගැනීමට නීත්‍යානුකූල මාධ්‍යයක් නොවූ බැවින් විත්ති කරුවන්ට එරෙහිව අපරාධ නඩු ආරම්භ වී ඇති බවක් දැනගැනීමට නොහැකි විය.

ඇති බවත්ය. අධිකරණය විසින් පෙත්සම්කාරියට රු 150,000 වන්දි වශයෙන් ප්‍රධානය කළ අතර එය රජය මගින් ගෙවිය යුතු විය. මෙහිදී සැලකිය යුතු කරුණ වන්නේ අධිකරණය විසින් ස්ත්‍රී දූෂණය ව්‍යවස්ථාවේ වගන්ති අංක 11 යටතේ වධ හිංසනයට හේතු පාදක වන බව ප්‍රකාශ කිරීමයි.

අනෙක් නඩු තීන්දුව 27 හැවිරිදි දුවකු කාන්තාවක් වධහිංසනයට හා දූෂණයට ලක් කිරීම සම්බන්ධයෙන් වන අතර මෙය මානව ආත්ම ගරුත්වය ක්ෂර ලෙස කෙලෙසා දැමූ සිද්ධියක් ලෙස හැඳින්විය හැක.³¹ මෙහිදී පෙත්සම්කාරිය ප්‍රකාශ කළේ සිවිල් ඇඳුමින් සැරසුණු පොලිස් කණ්ඩායමක් විසින් ඇයව මිහමුවට ගෙන ගිය බවයි. එහිදී රාත්‍රී 6.30 පමණ ඇයව දෙඅත්වලට මාංවු දමා ගරාජයකට ගෙන ගොස් රු 10.00 පමණ වන තෙක් එහි රඳවා තබා ගනු ලැබ ඇත. ඇය මෙහි ඉන්නා අතරතුර පොලිස් හටයන් විසින් ඇය LTTE සංවිධානයේ මරාගෙන මැරෙන කොටි සමාජිකාවක් යැයි චෝදනා කරමින් පොලුවලින් ඇයගේ දණහිසට, පපුවට, උදරයට හා කොඳු නාරටියට ගසා ඇති අතර ඇයට මෙනිසා දැඩි වේදනාවක් ඇති වී ඇත. ඉන්පසුව ඇයව මිහමුව පොලිසියේ සිර මැදිරියක දමා ඇති අතර එහිදී ද ඇයව ක්ෂර වධහිංසාවන්ට ලක්කර ඇත. පෙත්සම්කාරිය ප්‍රකාශ කරන පරිදි ඇයගේ මුහුණ මිරිස් හා පෙට්ටුල් දැමූ බැගයකින් වසාදමා ඇති අතර එමගින් ඇය දරුණු වධ වේදනාවකට මුහුණ දී ඇත. ඇයගේ අතේ සහ කකුලේ ඇතිලි ඇල්පෙනෙහිවලින් සිදුරුකොට තිබුණි. තවත් එක් අවස්ථාවක ඇයගේ සියලුම ඇඳුම් ඉවත්කොට පොල්ලකින් හා වයරයකින් පහර දී ඇති අතර මෙම පහර දීම්වලින් ඇය බිම ඇඳ වැටුණුවට පොලිස් නිලධාරීන් විසින් ඔවුන්ගේ බුටි සපත්තුවලින් ඇයව පාගා ඇත. තවත් එක් වරකදී ඇයව දෙඅත්වලින් එල්ලා පහර දී ඇත.

පෙත්සම්කරු තවදුරටත් කියා සිටියේ පොලිස් නිලධාරීන් විසින් ඇයට යම් ලියවිලි කිහිපයකට අත්සන් කරන ලෙස බලකර සිටි බවයි. ඇය ඒවාට අත්සන් කිරීම ප්‍රතික්ෂේප කර සිටිවිට ඔවුන් ඇයව බංකුවක් මත දිගාකොට ඇයගේ කකුල් ඔසවා මිරිස් මිශ්‍ර ජලයේ එබීමට කෙසෙල් මලක් ඇයගේ මුත්‍රාශයට ඇතුල් කරමින් විනාඩි 15 පමණ ඇයව ක්ෂර වධහිංසනයට ලක්කර ඇත. මෙම ක්ෂර හිංසනයන් දරා ගත නොහැකි වූ තැන ඇය විසින් මෙම ලියවිලි අත්සන් කොට ඇත. පසුව ඇයට වවුනියාව "ප්‍රවේශපත්‍ර" කාර්යාලයේදී ප්‍රවේශ අයදුම්කරුවන් අතුරින් කිසිදු අයකු එල්.ටී.ටී.ඊ.

³¹ යෝගලිංගම් විජිතාට එරෙහිව විජේසේකර, මිහමුව පොලිස් ස්ථානාධිපති හා අනෙකුත් අය, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක : 186/2001 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 23.05.2002.

සාමාජිකයන් ලෙස හඳුනා ගැනීමට නොහැකි වූ නිසාවෙන් අනුකම්පා විරහිත පහර දීමකට ලක්කර ඇත.

පළමුවැනි, දෙවැනි හා 9 වන වගඋත්තරකරුවන්³² ප්‍රාථමික විරෝධතාවය දක්වමින් ප්‍රකාශ කළේ පෙත්සම්කාරියගේ නීතිඥවරයා ඇය ත්‍රස්තවාදී විමර්ශන ඒකකයෙහි රැඳවියක් ව සිටි කාලය තුළදී හමුවීමට පැමිණි නිසා ඇයගේ අයදුම්පත කාලාවරෝධනය වී ඇති බවයි. 3 වන වගඋත්තරකරු කියා සිටියේ මහේස්ත්‍රාත් අධිකරණයේදී ඇය වෙනුවෙන් නීතිඥයකු පෙනී සිටි නිසා මූලික අයිතිවාසිකම් සම්බන්ධයෙන් වන අයදුම්පත එම දිනයේ සිට මසක් ඇතුලත ගොනුකළ යුතු බවයි. මෙම විරෝධතා සියල්ලේම පදනම වූයේ පෙත්සම්කරුට මූලික අයිතිවාසිකම් පෙත්සමක් ගොනු කිරීමට අවස්ථාව තිබුණේය යන්නයි.

මෙහිදී උපරිමාධිකරණය කරුණු දක්වමින් කියා සිටියේ නීතිඥවරුන් විසින් ඇයව හමුවීමට පැමිණීම හා ඇය වෙනුවෙන් මහේස්ත්‍රාත් අධිකරණයේ පෙනී සිටීම සිදු වුවද මෙම කාල වකවානුව තුළ ඇයගේ නිදහස සීමා කොට තිබූ නිසා ඇයට අධිකරණ වෛද්‍ය නිලධාරියාගේ වෛද්‍ය වාර්තාවේ පිටපතක් ලබා ගැනීමට තරම් නිදහසක් නොතිබූ නිසා මෙම අයදුම්පත කාලාවරෝධනය නොවන බවයි. මෙම පදනම යටතේ අධිකරණය විසින් ඉහත විරෝධතාවය ප්‍රතික්ෂේප කරන ලදී.

උපරිමාධිකරණය තවදුරටත් කරුණු දක්වමින් කියා සිටියේ පෙත්සම්කාරිය අත් අඩංගුවට ගැනීමට ඩී වාර්තාවේ හා නියෝජ්‍ය පොලිස්පති අත් අඩංගුවට ගැනීමේ නියෝගයේ මෙම පෙත්සම්කරු අත්අඩංගුවට ගැනීමට හේතු වශයෙන් දක්වා තිබූ කාරණා එකිනෙක නොගැලපීම හේතුවෙන් පෙනී යන්නේ මෙම පෙත්සම්කාරිය අත් අඩංගුවට ගැනීමට පිළිගත හැකි හේතුවක් නොතිබූ බවයි. අධිකරණ වෛද්‍ය නිලධාරියාගේ වාර්තාවත් පෙත්සම්කාරියගේ පැමිණිල්ල හා සැසඳුණු අතර ඊට අමතරව මනෝවෛද්‍ය උපදේශකවරයා ප්‍රකාශ කර සිටියේ මෙම පෙත්සම්කාරිය කෲර වධ හිංසාවන්ට ලක්වීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් එමගින් ඇති වුණු මානසික කම්පනයකින් පෙළෙන බවයි.

³² පළමු විත්තිකරු උප ප්‍රධාන පොලිස් ස්ථානාධිපති වන අතර දෙවන විත්තිකරු ප්‍රධාන කාර්යාලයේ ස්ථානාධිපතිය. තවවන විත්තිකරු මිහමුව පොලිස් මධ්‍යස්ථානයේ පොලිස් පරීක්ෂකවරයෙකි.

ප්‍රසව වෛද්‍ය නිලධාරියෙක්, ස්ත්‍රී රෝග විශේෂඥයාගේ හා විකිරණවේදියාගේ වාර්තාවන් පෙත්සම්කාරියගේ චෝදනා හා ගැලපුණු අතර මෙය අධිකරණය විසින් පෙත්සම්කාරිය දූෂණයට හා කෲර වධහිංසනයට ලක්වී ඇති බවට තීරණය කිරීමට හේතුපාදක විය. අධිකරණය විසින් පෙත්සම්කාරිය හට රු 250,000 ක වන්දි හා අධිකරණ ගාස්තු වශයෙන් ප්‍රධානය කෙරිණි. මෙයින් රු 150,000 වන, 3වන හා 9වන වග උත්තරකරුවන් විසින් පෙත්සම්කාරියාට පොද්ගලිකව ගෙවීමට නියම වූ අතර ඉතිරිය රජය විසින් ගෙවිය යුතු විය.

6. හෘද සාක්ෂියට ඇති අයිතිය

ඇන්ජලින් රෝෂනා එදිරිව පොලිස් ස්ථානාධිපති නාරාහේන්පිට³¹ නඩුවේ ඇති සුවිශේෂ ලක්ෂණය වන්නේ උපරිමාධිකරණය විසින් අත් අඩංගුවේ සිටියදී සිදුකළ වධ හිංසනයට අමතරව හෘද සාක්ෂියට ඇති අයිතිය පිළිබඳ කරුණු දැක්වීමයි. මෙහිදී පෙත්සම්කාරිය විසින් වධ හිංසා කිරීම, නීතිවිරෝධී අත් අඩංගුවට ගැනීම හා නීති විරෝධී සිරභාරයේ තබා ගැනීම යනාදිය සම්බන්ධයෙන් චෝදනා ගොනු කරනු ලැබීය. මෙම පෙත්සම්කාරිය නිවසක මෙහෙකාරිය වශයෙන් සේවය කොට ඇති අතර පැමිණිලිකරු විසින් පෙත්සම්කාරිය තම නිවසේ තිබූ රත්රන් අත් මරලෝසුවක් සොරකම් කරන ලදැයි කරන ලද පැමිණිල්ල මත පළමුවන වග උත්තරකරුවන නාරාහේන්පිට පොලිසියේ ස්ථානාධිපති විසින් ඇයව අත් අඩංගුවට ගන්නා ලදී. සාක්ෂිවලට අනුව පෙත්සම්කාරිය මහේස්ත්‍රාත්වරයා වෙත ඉදිරිපත් කිරීමට පෙර දින දෙකක් රඳවා තබා ගෙන සිට ඇත. මහේස්ත්‍රාත්වරයා වෙත පමුණුවන ලදුව පෙත්සම්කාරිය විසින් ඇයට පොලිස් ස්ථානයේදී පහර දුන් බව මහේස්ත්‍රාත්වරයාට ප්‍රකාශ කරමින් එම පහර දීම හේතුකොට ගෙන ඇතිවූ තුවාල කැලලේ පෙන්වා ඇත. පී.එම්.බී. වාර්තාවට අනුව නිගමනය වූයේ මෙම තුවාල කැලලේ මොට්ට ආයුධයකින් ඇතිවූ ඒවා අතර එම තුවාල කැලලේ දින 2කට පෙර ඇතිවූ ඒවා බවයි. අධිකරණයේ නිගමනය වූයේ පෙත්සම්කාරියගේ පැමිණිල්ල වෛද්‍ය වාර්තාවලින් හා ඇයගේ මවගේ, පියාගේ, සොහොයුරියගේ හා අසල්වාසීන්ගේ සාක්ෂිවලින්ද මනාව ඔප්පු වන බවයි.

³¹ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය අයදුම්පත් අංක: 1/2001 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 02/08/2002.

පළමුවන වගඋත්තරකරු විසින් ප්‍රාථමික විරෝධතාවයක් දක්වමින් ප්‍රකාශ කර සිටියේ පෙත්සම්කාරියගේ දිවුරුම් ප්‍රකාශය දෝෂ සහගත බැවින් අයදුම්පත නිශ්ප්‍රභා කරන ලදී. එය පහත පරිදි සඳහන් වුණි. "විශ්වාසනීයත්වයක් සත්‍ය වශයෙන් හා ගෞරවයෙන් දිවුරුම් දෙන්නේ හා අනුමත කරන්නේ... මා ඉහත නම් සඳහන් දිවුරුම්කරු වන බවය..." තවද දිවුරුමේ (Jurat) සඳහන් වූයේ "මා විසින් ඉහත ප්‍රකාශය කියවා අවබෝධ කොට වසර 2000 දෙසැම්බර් 31 දින දිවුරුම් පිට අත්සන් කරන ලදී" යනුවෙනි. පළමුවැනි වග උත්තරකරු විසින් ප්‍රකාශ කර සිටියේ එකම පුද්ගලයාට දිවුරුම් දීමක් හා අනුමත කිරීමක් කළ නොහැකි බවය. තව දුරටත් කරුණු දක්වමින් වග උත්තරකරු කියා සිටියේ දිවුරුම් දීමෙන් පසුව පෙත්සම්කාරියට එහි අනුමත කරන්නා ලෙස කටයුතු කිරීම පරස්පර විරෝධී වන බව හා දිවුරුමේ අඩංගු වන්නේ දිවුරුම්දීමේ කොමසාරිස්වරයාගේ ප්‍රකාශනයක් මිස පෙත්සම්කාරියගේ ප්‍රකාශයක් නොවන බවය. 1889 අංක 2 දරණ සිවිල් නඩු විධි විධාන සංග්‍රහයේ වගන්ති අංක 181 හා 438 අනුව යමින් අධිකරණය කියා සිටියේ සාමාන්‍යයෙන් දිවුරුම් ප්‍රකාශයක් කරන පුද්ගලයකු සාක්ෂිකරුවකු වශයෙන් හැඳින්වුවද ඔහු / ඇය ප්‍රකාශකරන්නකු ලෙසද හැඳින්වීමේ වරදක් නොමැති බවයි. අධිකරණයේ තින්දුව වූයේ, දිවුරුමක ඇති වලංගුභාවය පිළිබඳව විශ්වාසය තබන පුද්ගලයකුට එම විශ්වාසයට කිසිදු හානියක් නොවන සේ ගෞරවාන්විත ප්‍රකාශයක් හෝ අනුමත කිරීමක් කළ හැක. කෙසේ නමුත් යම් දිවුරුමක් වලංගු දිවුරුමක් වීම පිණිස මෙසේ කරන ලද අනුමත කිරීමක් පමණක් නොසෑහේ. නමුත් සාමාන්‍යයෙන් වලංගුවන දිවුරුමක් අනුමත කිරීමක් හේතුකොටගෙන අවලංගු නොවේ. තවද පෙත්සම්කාරිය අනුමත කරන්නා ලෙස හැඳින්වීම ඇයගේ දිවුරුම් දීම අවලංගු වීමට හේතු නොවේ".

කෙසේ නමුත් අධිකරණය විසින් නිගමනය කළේ වග උත්තරකරුවන් විසින් ප්‍රකාශ කළ පරිදි පූර්ව විරෝධී සහගත බවයි. කෙසේ නමුත් අධිකරණය ප්‍රකාශ කළේ කොමසාරිස්වරයාගේ සහතිකය මගින් මෙම ලියවිල්ල ඔහු ඉදිරියේ දිවුරුම් දීමකින් පසුව අත්සන් කළ බැව් සහතික කෙරෙන නිසා මෙම දිවුරුම් ප්‍රකාශය වලංගුවන බවයි. තවදුරටත් අධිකරණය දක්වා සිටියේ අවශ්‍යතාවයක් ඇති වුවහොත් පෙත්සම්කාරියට මෙම වරද නිවැරදි කිරීමට අධිකරණය ඉඩ සලසන බවයි.

අධිකරණය තවදුරටත් කියා සිටියේ.

"දිවුරුම් දීමක ඇති යමෙකු බැඳ තබන වලංගුභාවය පිළිබඳව විශ්වාසයක් නොමැති අයෙකු දිවුරුම් දීම අයෝග්‍ය වුවද මෙහි ප්‍රතිවිරුද්ධ තත්ත්වය නිවැරදි නොවේ".³⁴

7. වධහිංසනය

ඉහත සාකච්ඡා කෙරුණු ස්ත්‍රී දූෂණ නඩුවලට අමතරව ඇතැම් නඩු තීන්දු වධ හිංසනය සම්බන්ධයෙන් අදාල වූ ඒවා විය.

රෝහන චන්ද්‍රකුමාර එදිරිව පොලිස් ස්ථානාධිපති විශේෂ විමර්ශන ඒකකය පැලියගොඩ පොලීසිය හා අනෙකුත් අය³⁵ හිදී පෙත්සම්කරු විසින් වධ හිංසනය, නීති විරෝධී අත්අඩංගුවට ගැනීම, නීති විරෝධී සිරභාරයේ තබා ගැනීම යනාදිය සම්බන්ධයෙන් පැමිණිල්ලක් ගොනු කළේය.³⁶

කෙසේ නමුත් අධිකරණය විසින් පිළිගනු ලැබුයේ ව්‍යවස්ථාවේ වගන්ති අංක 11 හා 13 (1) යටතේ ගොනුගල මූලික අයිතිවාසිකම් කඩවීම් පමණි.

පළමුවැනි, 3 වැනි හා 4 වැනි වග උත්තරකරුවන් සඳහන් කළේ පෙත්සම්කරුගේ තුවාල ඔහු තමන් වෙතින් බේරී පලා යාමට තැත් කිරීමේදී සිදු වූ වැටීම හේතුකොට ගෙන හටගත් බවයි. අධිකරණය ප්‍රකාශ කර සිටියේ පළමුවැනි වග උත්තරකරුගේ සටහන් වලින් මෙවැනි වැටීමක් ගම්‍ය නොවන බව හා පොලිස් කොස්තාපල්වරයකු සඳහන් කොට ඇති අන්දමට ඔහු විසින් පෙත්සම්කරුගේ අතේ ඇති බෝම්බය

³⁴ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් අපහැරදීම කරුණ වන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ වගන්ති අංක 10 යටතේ උසාවිය බලපෑම් ලැබුවාද යන කරුණයි. වගන්ති 10 ට අනුව සෑම පුරවැසියකුම නිදහසේ සිටීමේ හා හාදු සාක්ෂියේ නිදහස හා ආගමික නිදහස ලැබුවත්ය. එසේම ඔහුට තමන් කැමති ආගමක් ඇදහීමටද නිදහස ඇත.

³⁵ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය අයදුම්පත් අංක 681/2000 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 05.06.2002.

³⁶ පෙත්සම්කරු පැමිණිලි කරන ලද්දේ 02.11.2000. දින ත්‍රි රෝද රථයකින් පැමිණි පළමුවන, තුන්වන හා හතරවන වගඋත්තරකරුවන් විසින් තමන් අත් අඩංගුවට ගත් බවත්, ඉන් අනතුරුව පොලිස් පීප් රියකට තමන් තාවා ගත් බවයි. ඉන්පසු සිය දෑස් බැඳ දමා මෙම පෙත්සම්කරු පළමුව පැලියගොඩ පොලිස් ස්ථානයටත් ඉන් අනතුරුව මිහඟවත්ත පොලිස් ස්ථානයටත් රැගෙන යන ලදී. එසේ රැගෙන යන විට පෙත්සම්කරුට එම පීප් රථයේ පුවරුව මත දිගා වි සිටින ලෙසට අනාකරන ලදී. මිහඟවත්ත පොලිස් ස්ථානයේදී පෙත්සම්කරු තිරුවන් කර එල්ලා බැට පොලු වලින් පහර දෙන ලදී. ඒ හේතුවෙන් ඔහුගේ දකුණු කකුලට තුවාල සිදුවී තිබුණි. පසුව 03.11.2000. දින ඔහු පැලියගොඩ පොලිස් ස්ථානයට ගැටිත ගෙන යන ලදී.

ගැනීමට, ඔහුට පාලනය කිරීම පිණිස ඔහුගේ බැටන් පොල්ලෙන් පෙත්සම්කරුගේ පාදයට පහර කිහිපයක් ගසා ඇති බවයි.

වෛද්‍ය චාරිකා වලට අනුව පෙත්සම්කරුගේ දකුණු පාදයේ ඇටය පැනීමට ලක්වී ඇත. මෙම තුවාල වැටීම හේතුකොට ගෙන ඇති වූයේ නම් 1 වැනි විත්තිකරුට ඔහුට පාලනය කිරීමට පහර ගැසීමට අවශ්‍යතාවයක් ඇති නොවේ. අධිකරණය නිගමනය කළේ සිදුවියහැකි බවේ සම්භාවිතාවය අනුව පෙනීයන්නේ 1 වැනි වගඋත්තරකරු මෙම තුවාලවලට වගකිව යුතු වන බවයි. 13 (1) වගන්තිය යටතේ මූලික අයිතිවාසිකම් කඩවීම සම්බන්ධයෙන් කරුණු දක්වමින් අධිකරණය ප්‍රකාශ කළේ අත් අඩංගුවට ගැනීමට හේතු පොලිසිය විසින් පෙත්සම්කරුට දක්වා තිබූ බවයි.

නිල්වරක් ඉහලකත්රිගේ ඵදිරිව අණදෙන නිලධාරී ශ්‍රී ලංකා මිලිටරි පොලිසිය වවුනියාව³⁷ යන නඩුවේදී මූලික අයිතිවාසිකම් කඩවීම සම්බන්ධයෙන් අයදුම්පතක් ඉදිරිපත් කරමින් මවත් ප්‍රකාශ කරන ලද්දේ වග උත්තරකරුවන් තම දියණිය වධහිංසනය හා අමානුෂික හා පහත් සැලකීමට භාජනය කිරීමෙන් ඇයගේ මූලික අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය කළ බවයි.³⁸ කොළඹ ජාතික රෝහලේ විශේෂඥ වෛද්‍යවරයකු විසින් නිලූෂා හේමමාලි ව පරීක්ෂා කරනු ලැබ ඇති අතර එහිදී නිකුත් කළ වෛද්‍ය චාරිකා පෙත්සම්කාරී මව තම දියණිය මැදවිවිටිය කඳවුරේ රඳවා සිටියදී පහර කෑමට ලක්වූ බවට කළ පැමිණිල්ල හා සැසඳෙන බව අධිකරණය විසින් ප්‍රකාශ කරන ලදී. තවදුරටත් කරුණු දක්වමින් අධිකරණය ප්‍රකාශ කර සිටියේ වග උත්තරකරුවන් විසින් නිලූෂා විසින් කරන ලදැයි කියන ලද වරදෙහි ස්වාභාවය ප්‍රකාශ නොකරන ලද හෙයින් ව්‍යවස්ථාවේ වගන්ති අංක 11 යටතේ ඇයට ඇති

³⁷ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 691/2000 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 04.06.2002.

³⁸ පෙත්සම්කරු පැමිණිලි කරන ලද්දේ මැදවිවිටිය හමුදා කඳවුරේ නිලධාරීන් විසින් ලාන්ස් කෝපරල් වරියක වන ඇයගේ දියණිය වධහිංසාවට ලක් කළ බවය. පෙත්සම්කරුගේ මව ප්‍රකාශ කරන ලද්දේ ඇය විසින් අනුරාධපුර කඳවුරට 08.12.2000 දින දුරකථනයෙන් කරාකළ විට ඇයට පවසන ලද්දේ ඇයගේ දියණිය කට උත්තරයක් ලබා ගන්නා පිණිස මැදවිවිටිය කඳවුර වෙත යවන ලද බවයි. පොරොන්දු වූ පරිදි ඇයගේ දියණිය දුරකථනයෙන් කරා නොකළ බැවින් පෙත්සම්කරිය සිය තැනැත්තිය සහ මස්සිනා සමඟ ඇයගේ දියණිය බැලීමට අනුරාධපුර කඳවුරට ගිය අවස්ථාවේ දී නිලූෂා පවසන ලද්දේ ඇයව මැදවිවිටිය කඳවුර වෙත ගෙන ගිය බවත් එහිදී තුන් සිට හයවන වගඋත්තරකරුවන් විසින් ඇයට දැඩිලෙස පහර දුන් බවයි. ඇය පවසන ලද්දේ මෙම වගඋත්තරකරුවන් ඇයව ජනේලයකට ගැට ගසා සපත්තු වලින් ඇයට පහර දුන් බවයි. ඇය තවදුරටත් පවසන ලද්දේ 09.12.2000 දින කටඋත්තරයකට අත්සන් කිරීම ඇය විසින් ප්‍රතික්ෂේප කළ අවස්ථාවේදී පළමුවන වගඋත්තරකරු ඇයගේ අත්වලට, දෙපාවලට හා පිට කොන්දට පොල්ලකින් පහර දුන් බවත් කිසිදු ආයුධයකින් ඇගේ අත්වලට තුවාල සිදුකරන ලද බවත්ය. තවද මැදවිවිටිය කඳවුරේදී අතිරේක සරඹ පුහුණුවක යෙදවූ අතර පසුව ඇය රෝහල් ගත කෙරිණ.

මූලික අයිතිවාසිකම් වග උත්තරකරුවන් විසින් උල්ලංඝනය කර ඇති බවයි. අධිකරණය විසින් පෙත්සම්කාරයාට වන්දි වශයෙන් රු. 25,000/- ගෙවන ලෙස රජයට නියෝග කරන ලදී. ඊට අමතරව පෙත්සම්කරුවාට නඩුගාස්තු වශයෙන් රු. 5,000/- ප්‍රදානය කරන ලදී.

දොන් සිරිපාල එදිරිව උප පොලිස් පරීක්ෂක නන්දන විජේසිංහ මතුගම පොලිසිය හා අනෙකුත් අය.³⁹ මෙහිදී අවු 50 වයසැති කම්කරුවකු වන පෙත්සම්කරු කියා සිටියේ මතුගම පොලිසියේ නිලධාරීන් පිරිසක් විසින් තමාට අත් අඩංගුවට ගෙන දරුණු ලෙස පහර දීමකට ලක්කල බවය. තවදුරටත් පෙත්සම්කරු කියා සිටියේ පොලිස් නිලධාරීන් විසින් ඔහුගේ ඇඳුම් ඉවත් කොට ඇස්බැඳ යකඩ පොල්ලකින් පහර දුන් බවයි.

තවද ඔහුව ඇඳුම ඉහමත වාඩිවීමට සලසා ඉතාමත් තදින් පහර දී ඇත. පසුව ඔහුව ආරෝග්‍යශාලාගත කොට ඇති අතර වෛද්‍ය වාර්තා වලින් හෙළි වූයේ ඔහුගේ සිරුරේ බිඳීම් ඇති වී ඇති බවයි. ඔහුව ශල්‍යකර්මයට ලක්කල අතර ඔහුගේ දෙඅත් වලට යකඩ පියත්පත් සවිකිරීමට සිදු වී ඇත. වග උත්තරකරුවන් ප්‍රකාශ කළේ මෙම තුවාල කැලැල් පෙත්සම්කරු අත් අඩංගුවට ගන්නා අවස්ථාවේ ඔහු පැනයාමට තැත් කිරීමේදී ඇති වූ තුවාල බවයි. අධිකරණය ප්‍රකාශ කළේ මෙම සියලුම තුවාල ඔහු අත් අඩංගුවට ගන්නා අවස්ථාවේ ඇති වූ ඒවා නොවන බව හා පෙත්සම්කරු වධ හිංසනයට ලක්වී ඇති බවත්ය.

8. හදිසි අවස්ථා නීතීන්

මානික්කම් තවරාසා එදිරිව තිරුක්කෝවිල් පොලිස් ස්ථානාධිපති හා අනෙකුත් අය⁴⁰ යන නඩුවේදී අවු 48 වයසැති කම්කරුවකු පැමිණිලි කරමින් කියා සිටියේ ඔහු නිති විරෝධී ලෙස අත් අඩංගුවට ගෙන පොලිස් සිරභාරයේ සිටියදී කෲර ලෙස පහර දීමට ලක්වූ බවයි.⁴¹ මෙහිදී අධිකරණය තීරණය කළේ 1 වැනි වග උත්තරකරු විසින් පෙත්සම්කරුවා අත් අඩංගුවට ගැනීමේදී ඒ සම්බන්ධයෙන් ප්‍රමාණාත්මක හේතූන් ඉදිරිපත්කොට ඇති නිසා අත් අඩංගුවට ගැනීම නිති විරෝධී නොවන බවයි.

³⁹ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 213/2001 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 31.05.2002.

පෙත්සම්කරු වෙනුවෙන් ඔහුගේ නීතිඥයින් විසින් කියා සිටියේ මෙම පෙත්සම්කරු මහේස්ත්‍රාත් ඉදිරියට පමුණුවන ලද්දේ ඔහුව අත් අඩංගුවට ගැනීමෙන් 3 මසකට පසුව බවයි. දෙවැනි වග උත්තරකරු විසින් මෙලෙස දින 90 ක් රඳවා තබා ගැනීම සාධාරණීකරණය කිරීම පිණිස 2000 අංක 1 දරන හදිසි නීති රෙගුලාසි වල 19(2) යටතේ නිකුත් කරන ලද රඳවා තබා ගැනීමේ නියෝග 2ක් මත තම කරුණු පදනම් කර ගත්තේය.

උපරිමාධිකරණය කියා සිටියේ,

"රෙගුලාසි අංක 18 අනුව රෙගුලාසි අංක 19 (2) යටතේ උපරිම දින 90 ක් දක්වා පුද්ගලයෙකුට රඳවා තබා ගත හැකිය යන්නයි. එසේ වුවද මෙයින් සැකකරුවන් අනිවාර්යෙන් දින 90ක් රඳවා තබා ගතයුතු බව අදහස් නොකරයි. රෙගුලාසි අංක 19 යටතේ සැකකරුවකුට රඳවා තබා ගැනීමේ මූලික පරමාර්ථය වන්නේ අනවශ්‍ය ප්‍රමාද වීම් වලින් තොරව තවදුරටත් විමර්ශන කටයුතු සිදුකිරීම් වන අතර රැඳවුම්කරුවන්ට චෝදනා වලින් නිදහස් කිරීම කල යුතුය"

අධිකරණය තවදුරටත් කියා සිටියේ සාක්ෂිවලට අනුව පෙනීයන පරිදි දෙවැනි වගඋත්තරකරු අනවශ්‍ය ලෙස පෙත්සම්කරු රඳවා තබා ගැනීම දීර්ඝ කිරීම තේතුකොටගෙන ව්‍යවස්ථාවේ 13(2) වගන්තිය යටතේ ඔහුගේ මූලික අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය වී ඇති බවයි.

දෙවැනි වගඋත්තරකරු ප්‍රකාශ කළේ ඔවුන් විසින් පෙත්සම්කරුට පහර නොදුන් බව හා මෙම තුවාල සිරභාරයෙන් මිදී යාමේ අදහස ඇතුව පෙත්සම්කරු විසින්ම

⁴⁰ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 9/2002 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 16.09.2002.

⁴¹ 07.02.2001. දින තීරණයක්වලින් විශේෂ කාර්ය බලකාය කඳවුරේ නිලධාරියෙකු විසින් පෙත්සම්කරු අත්අඩංගුවට ගත් අතර ඉන් අනතුරුව 08.02.2001. දින පෙත්සම්කරුවා දෙවන වගඋත්තරකරු වන අම්පාර විශේෂ කාර්ය බලකාය කඳවුර බාර නිලධාරියාට බාර දෙන ලදී. පෙත්සම්කරුවා අම්පාර විශේෂ කාර්ය බලකා කඳවුරේ 07.05.2001. දින දක්වා රඳවා සිටි අතර පෙත්සම්කරු පැවසුවේ එහිදී 09.02.2001 හා 07.05.2001 කාලය ඇතුළත ඔහුව ප්‍රශ්න කිරීමේදී ඔහුගේ අත්වලට මාංශ දෑ ලී පොලවලින් ඔහුට පහර දුන් බවත් දැවෙමින් තිබූ සිරාටි කොටුවලින් ඔහුව පුළුවන ලදී යැයි. පෙත්සම්කරු දෙවතාවක් මහනුවාරයා වෙත ඉදිරිපත් කරන ලද නමුත් අම්පාර විශේෂ කාර්ය බලකාය කඳවුර බාරයේ සිටින විට තමන් වධහිංසා වලට ලක් කළ බවට පෙත්සම්කරු පැමිණිලි කරන ලද්දේ ඔහුව දෙවන වතාවට මහේස්ත්‍රාත්වරයා වෙත ඉදිරිපත් කරන ලද අවස්ථාවේදීය. මහේස්ත්‍රාත්වරයා නියෝග කළ අන්දමට 07.05.2001 දින පෙත්සම්කරුවා අධිකරණ වෛද්‍ය නිලධාරීවරයා විසින් පරීක්ෂා කරන ලදී.

සිදුකර ගත් ඒවා බවයි. වෛද්‍යවාර්තා වලට අනුව යමින් මෙම තර්ක බැහැර කළ උපරිමාධිකරණය 2 වන වගඋත්තරකරු යටතේ සිටි නිලධාරීන් විසින් පෙත්සම්කරු අමානුෂික පහරදීමකට හා පිළිස්සීමකට ලක්කර බවට පෙත්සම්කරු විසින් සිදුකර තිබූ පැමිණිල්ල පිළිගන්නා ලදී.

අබේරත්න බණ්ඩා එදිරිව කීර්ති ගජනායක අධ්‍යක්ෂ රහස් පොලිසිය හා අනෙකුත් අය⁴² යන නඩුවේ පෙත්සම්කරු බිදුණුවැව පුනරුත්ථාපන කඳවුරේ සිටිල් නිලධාරියෙකු විය. මෙහි සිටි රැඳවියන් තමාගේ මාස 3 පුනරුත්ථාපන කාල පරිච්ඡේදය අවසානයෙන් අනතුරුව ඉවත්ව යෑමට අවසර ඉල්ලන ලදී. පෙත්සම්කරු විසින් මෙම ඉල්ලීම ගැන සලකා බැලීමට පොරොන්දු වී තිබියදීත් මෙම රැඳවුම්කරුවන් විසින් ඊලඟ දිනද මේ සම්බන්ධයෙන් උද්ඝෝෂණ ආරම්භ කරන ලද අතර ක්‍රමයෙන් මෙය කලහකාරී ස්වරූපයක් ගන්නා ලදී. කෙසේ වුවද බිදුණුවැව පොලිසියේ මූලස්ථාන පරීක්ෂකවරයා හා හමුදා නිලධාරීන්ගේ මැදිහත් වීමෙන් සිද්ධිය සමරයකට පත්විය. පසුව හමුදා නිලධාරීන් ඉවත්වී ගියද කඳවුරේ ආරක්ෂාව පතා පොලිස් නිලධාරීන් රැය පුරා කඳවුරේ සිට ඇත. ඊලඟ දිනයේ අලුයම 7.30 පමණ පිටස්තරයන් පිරිසක් කඳවුර ආසන්නයේ ඒකරාශී වී රැඳවියන්ට හා පෙත්සම්කරුට එරෙහිව සටන් පාඨ කීමට පටන් ගෙන ඇත. ඉන්පසු පෙ.ව 8.15 පමණ පොලු, කඩු හා ගිනි අවි රැගත් දෙදහසක් පමණ සමන්විත පිරිසක් කඳවුර තුලට කඩා පැන රැඳවියන්ට පහරදීමට පටන් ගෙන ඇත. මෙම තත්ත්වය නවතාලීමට පොලිසිය කිසිවික් සිදුකර නොමැති අතර ඉතාමත් කෙටිකාලයක් තුළ මෙම කලහකාරී පිරිස රැඳවියන් 24 දෙනෙක් පමණ ඉතා අමානුෂික ආකාරයට මරණයට පත් කර ඇත. 2002.10.26 දින 1 වැනි, 2 වැනි හා 3 වැනි වගඋත්තරකරුවන්ගෙන් ප්‍රශ්න කොට ඇත. ඉන්පසුව පෙත්සම්කරුට රහස් පොලිසියේ 4වැනි තට්ටුවට ගෙන ගොස් ප්‍රකාශනයක් ලබාගෙන ඇත. පසුව ඔහුව රඳවා තබා ගෙන 2001.3.21 වැනි දින ඇප මත මුදා හැර ඇත.

3 වැනි වගඋත්තරකරුගේ අත් අඩංගුවට ගැනීමේ සටහන් වලට අනුව පෙත්සම්කරුට එරෙහිව තිබූ චෝදනාව වන්නේ ඔහුගේ ක්‍රියාකලාපය සිංහල හා දෙමළ ජනතාව අතර අසමගිය ඇති කිරීමට සමත්වීම හා මෙය හදිසි රෙගුලාසි 24(1)(ඒ), (බී) හා (3) සහ 26(ඒ) හා (සී) උල්ලංඝනය කිරීමට සමත් වී ඇති බවයි. කෙසේ නමුත් පෙත්සම්කරු බිදුණුවැව පොලිසියට ගෙන නොගිය අතර ඔහුව ගෙන යනු ලැබුවේ කොළඹ පොලිසිය වෙතය.

⁴² ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 653/2000 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 02.08.2002.

පෙත්සම්කරුව අත්අඩංගුවට ගැනීමට හේතු වශයෙන් වගදන්තරකරු ප්‍රකාශකර සිටියේ ඉහත හඳිසි නීති රෙගුලාසි යටතට නීති විරෝධී පැහැර හැරීම් ඇතුලත් වන බව හා ඒ අනුව පොලිස් නිලධාරීන් විසින් සිද්ධිය වූ අවස්ථාවේ රාජකාරිය පැහැර හැරීම හා පෙත්සම්කරු එම අතපසු වීම් පිළිබඳ දැන සිටීම හා එම පොලිස් නිලධාරීන් භාර ප්‍රධාන නිලධාරියා වශයෙන් එම පෙත්සම්කරු එම නිලධාරියාගේ නීති විරෝධී අතපසු වීම් හා වැරදි සහගත ක්‍රියා කිරීම පිළිබඳ ව වගකීමට බැඳෙන බවයි.

උපරිමාධිකරණය කියා සිටියේ,

"සාක්ෂි අනුව පෙනීයන්නේ පෙත්සම්කරුගේ වගකීම් කඳවුරේ පරිපාලනමය කටයුතු වලට පමණක් සීමා වන බව හා කඳවුරේ ආරක්ෂක කටයුතු හෝ රැඳවියන්ගේ ආරක්ෂාව සම්බන්ධයෙන් ඔහුට වගකීමක් නැති බවත්ය. (මෙය කඳවුරේ ස්ථාපිත කර තිබූ ඔණ්ඩාරවෙල පොලිසියේ පොලිස් මුරපොලට අයත් රාජකාරියක් විය). පෙත්සම්කරුට පොලිසියට අණ දීමට කිසිදු බලයක් නොතිබූ අතර එම නිසා ඔහුට නොතිබූ බලතල ක්‍රියාත්මක නොකිරීමේ වරදට ඔහු පිටි පැවරිය නොහැක. තමාට පොලිස් නිලධාරීන්ගේ බලතල නොතිබුණද ඔහු මෙම ගැටුම වලක්වන ලෙසට පොලිසියට ආයාචනා කර ඇත. තවද ඔහු විසින් තමන් නිරායුධව සිටියදී කෝලහාල කරුවන් වෙත ගමන් කර විසිර යන ලෙසටත් රැඳවියන්ට අනතුරක් නොකරනලෙසට ඔවුනට පවසා ඇත."

උපරිමාධිකරණය තවදුරටත් ප්‍රකාශ කළේ, පෙත්සම්කරුව දෙවැනි වගදන්තරකරුගේ සටහන් වල සඳහන් වූ හේතු මත පදනම් ව අත් අඩංගුවට ගත් පසුව මෙම වගදන්තරකරුවන්ට පෙත්සම්කරු අත් අඩංගුවට ගැනීමට හේතු වශයෙන් වෙනත් හේතූන් සඳහන් කළ නොහැක බවයි.

අධිකරණය තවදුරටත් ප්‍රකාශ කළේ,

"යම් පුද්ගලයකු යම් වරදක් සිදුකළ බවට විශ්වාසනීය තොරතුරු හා සාධාරණ සැකයක් පවතී නම් තවදුරටත් විමර්ෂණය කොට ඔහුට විරුද්ධව සාක්ෂි සෙවීමේ අරමුණින් එම පුද්ගලයාට අත් අඩංගුවට ගත නොහැක" බවයි.

අධිකරණය ප්‍රකාශ කළේ හදිසි නීති රෙගුලාසි අංක 18 (1) යටතේ අත් අඩංගුවට ගනු ලැබ හදිසි නීති රෙගුලාසි අංක 18(2) යටතේ රඳවා තබා ගනු ලැබූ පුද්ගලයකු පැය 24 ඇතුළත ලගම ඇති පොලිසියට ඉදිරිපත් කළ යුතු බවයි.

හදිසි නීති රෙගුලාසි අංක 19(1) මගින් අපරාධ නඩු විධි විධාන සංග්‍රහයේ 36.37 හා 38 යන වගන්තිවල බලපැවැත්ම අහෝසි කළ රෙගුලාසි අංක 18 යටතේ අත්අඩංගුවට ගත් පුද්ගලයකු සාධාරණ කාලසීමාවක් තුළ මහේස්ත්‍රාත්වරයකු හමුවට ඉදිරිපත් කළ යුතුය. අධිකරණය නිගමනය කළේ රහස් පොලිසිය සාධාරණ හේතු නොමැතිව පෙත්සම්කරු ඔන්ඩාරවෙල පොලිසියට භාර දීම පැහැර හැරී නිසා හදිසි නීතිය යටතේ දක්වා ඇති ක්‍රියාපටිපාටිය අනුගමනය කිරීමට රහස් පොලිසිය අපොහොසත් වී ඇති බවයි.

පෙත්සම්කරු රඳවා තබා ගැනීම නීති විරෝධී යැයි නිගමනය කරමින් අධිකරණය ප්‍රකාශ කළේ හදිසි රෙගුලාසි අංක 19(2) බලපෑවේ රෙගුලාසි අංක 18 යටතේ රඳවා ගන්නා පුද්ගලයෙකුට පමණක් වන බවත් එමගින් ආවරණය වන්නේ යැයි පෙනන පුද්ගලයන් හා රෙගුලාසි අංක 18 රෙගුලාසියට පටහැනි ලෙස සිරභාරයට ගත් පුද්ගලයෙකුට ආවරණය නොවන බවත්ය. මෙම රෙගුලාසින් වලින් ආවරණය වන්නේ රෙගුලාසි අංක 18(1) යටතේ නිත්‍යානුකූල හා විධිමත්ව සිරභාරයට ගත් පුද්ගලයන් පමණක් බවයි. තවද 4 වැනි විත්තිකරු සතුව තිබූ එකම සාක්ෂිය වන්නේ පෙත්සම්කරු විසින් කර තිබූ ප්‍රකාශය වන අතර, එය කිසි ලෙසකින්වත් පෙත්සම්කරුට විරුද්ධව චෝදනාවක් ආරෝපණය කිරීමට සමත් නොවේ.

තවදුරටත් අධිකරණය ප්‍රකාශ කළේ,

හදිසි නීති රෙගුලාසි 19(2) විසින් අනුමත කරනු ලබන්නේ යම් කිසි පුද්ගලයෙකු සිරභාරයට ගනු ලැබූ වරද සම්බන්ධයෙන් විමර්ශනය කිරීම සඳහා එම පුද්ගලයා රඳවා තබාගැනීම මිස වෙනත් ඕනෑම වරදක් සම්බන්ධයෙන් විමර්ශනය කිරීමට නොවන බවයි.

9. නිගමනය

සලකා බැලෙන වර්ෂය තුළදී ව්‍යවස්ථාවේ වගන්ති අංක 12(1) යටතේ වැටෙන ඒකාකාරී වූ ස්වරූපයක් ගත් නඩු තීන්දු වලට අමතරව ඉතාමත් සුවිශේෂී සහ වැදගත් තීන්දු ගණනාවක් දක්නට ලැබුණි. මියගිය පුද්ගලයකුගේ බිරිඳට ඔහු වෙනුවෙන් මූලික අයිතිවාසිකම් පෙන්සමක් ගොනු කිරීමට ඉඩලබා දීම මූලික අයිතිවාසිකම් නඩු ක්ෂේත්‍රයේ කැපී පෙනෙන සිදුවීමක් විය. මෙහිදී වඩාත්ම වැදගත් වන දෙය නම් ව්‍යවස්ථාව හා එහි ඇති මූලික අයිතිවාසිකම් පරිච්ඡේදයේ ඇති ස්වභාවික බව අධිකරණය විසින් පිළිගැනීම. තවද වැදගත් වූ නඩු තීන්දු ගණනාවක් දක්නට හැකිය. උපරිමාධිකරණය විසින් සිවිල් නිදහස සීමා කෙරෙන ඇතැම් නීතින් වල සීමාකාරී බව පිළිබඳව සැලකිය යුතු කරුණ වන්නේ, මූලික අයිතිවාසිකම් සලකන තුස්තවාදය වැලැක්වීම සම්බන්ධයෙන් වන පනත වැනි පනත්ද තවමත් ක්‍රියාත්මකව පැවතීමයි. සඳහන් කළ යුතු කරුණ වන්නේ මෙවන් නීතින් ඉතාමත් දැඩිව අර්ථනිරූපනය කිරීම් තුළින් උපරිමාධිකරණය අධිකරණයේ ක්‍රියාකාරීත්වය මැනවින් පෙන්වූම කරන බවයි.

වාර්තා වූ ඛන්ධනාගාර තුළ සිදුවූ ස්ත්‍රී දූෂණ තුළින් කාන්තාවන්ගේ ආත්මගරුත්වය පිළිබඳව තිබූ නොසැලකිලිමත්කම මැනවින් විදහා දක්වයි. කොළඹ නගරයේ මුරපොලක් පිටුපසදී කාන්තාවක් දූෂණය කිරීමේ සිද්ධිය ශ්‍රී ලාංකික කාන්තාවන්ගේ ආරක්ෂාව පිළිබඳව ප්‍රශ්න මතුකරයි. මෙවැනි සිදුවීම් වැලැක්වීමට ක්‍රියාකල යුතුව ඇත.

නීතිය ක්‍රියාත්මක කරන ආයතන තුළදී සිදුවන වධහිංසනය සමාජයේ සියලු දෙනා විසින්ම දැඩි ලෙස හෙලා දැකිය යුතුය. තවද මෙම ක්‍රියාවලට සම්බන්ධ නිලධාරීන්ට විරුද්ධව විනයානුකූල ක්‍රියාත්මක මෙන්ම අපරාධ නීතිය යටතේද නඩු පැවරිය කල යුතුවේ. මෙම වාර්තාගත වී ඇති නඩුවල ඇති කෲරත්වය ගැන සලකා බලන විට පෙනී යන්නේ අදාළ නිලධාරීන්ගේ කෲරත්වයෙන් පිරි මානසික තත්ත්වය ගැන විමසිය යුතු බවයි. නීතිය ක්‍රියාත්මක කරන නිලධාරීන් මානව අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම ගැන දැනුමත් කිරීම ඉතාමත් වැදගත් වේ. මේ හා සමානවම වැදගත් වන්නේ මෙම නිලධාරීන් ස්ත්‍රීන්, ළමයින් හා අනෙකුත් පහසුවෙන් අයිතිවාසිකම් කඩවීමට ලක්විය හැකි පුද්ගලයන්ට බලපාන ප්‍රශ්න පිළිබඳව දැනුවත් කිරීමයි. තවද මෙම නීතිය ක්‍රියාත්මක කරන ආයතන සාමාන්‍ය මහජනතාව කෙරෙහි දක්වන අශුභවාදී ආකල්පය නැති කොට මෙම දෙපිරිස අතර සමීප සබඳතාවක් ගොඩනැංවීමට කටයුතු කල යුතුව ඇත.

VIII

බන්ධනාගාරගත වූවන්ගේ අයිතිවාසිකම්

එච්. ඩී. ධර්මසිංහ*

1. හැඳින්වීම

දීර්ඝ කාලයක සිට බන්ධනාගාර පැවත තිබේ. බන්ධනාගාර, සිරකරුවන් සහ ජේලර්වරුන් පිළිබඳව බයිබලයේද සඳහන්වේ. හෙරොද් රජතුමා විසින් බොතිස්තක පුවාම් නැමැත්තා සිරගත කරන ලද අතර පසුව බන්ධනාගාරය තුළදී ඔහුගේ ගිසගසා දමන ලදී. (මැතිව් 14). පිලාත නමැති රෝමානු ආණ්ඩුකාරයාගේ බන්ධනාගාරය වෙත යුදෙව් නායකයන් විසින් ජේසුතුමා යවන ලදී. බොද්ධ ග්‍රන්ථ (අංගුත්තර නිකාය) සහ ගිණ්දු මහාභාරතය සහ රාමායනය සිරගත කිරීම් පිළිබඳ සඳහන් කරයි. එංගලන්තයේ ආගමික අධිකාරීන් සහ ගිනි අධිකාරීන් යන දෙපක්ෂයම බන්ධනාගාර පවත්වාගෙන ගියහ. පැරණි ශ්‍රී ලංකාවේද බන්ධනාගාර පැවති බවට ඓතිහාසික සාධක පවතී. කුවේණිය විසින් විජය කුමරු සහ ඔහුගේ සත් සියයක්

* හිතියු, ගිටපු බන්ධනාගාර කොමසාරිස් ජෙනරාල්, අපරාධ වැළැක්වීම පිළිබඳ ආසියානු පදනමේ අන්තර්ජාතික අධ්‍යක්ෂක.
මෙම ලිපිය සැකසීමේදී හිතියු ර්ශාන්ත උඩවත්ත හා හිති විද්‍යාලයේ අවසන් වසරේ ශිෂ්‍යාවක් වන එස්.ඒ.වී.ඒ. සුරවීර මෙනවිය පර්යේෂක සහයකවරුන් ලෙස කටයුතු කරන ලදී. තවද මෙම පර්යේෂණ සඳහා ICRC වර්තා පරිශීලනය කිරීමටත් කොළඹ බන්ධනාගාරය යොදා ගැනීමට අවසර දීම සම්බන්ධයෙන් සහකාර බන්ධනාගාර කොමසාරිස් ජෙනරාල්වරයාට මගේ ස්තූතිය පුදකරමි.

පිරිස සිරගතකර පැවති බව මහාවංශය ප්‍රකාශ කරයි. රොබට් නොක්ස් ඔහුගේ ඇත් හිස්ටොරිකල් රිලේෂන්ස් ඔෆ් සිලෝන් කෘතියේ 17 වන සියවසේ උඩරට රාජධානියේ පැවති "මහ සිරගෙය" පිළිබඳවත් තමාවැනි සිරකරුවන් රඳවා තැබූ රාජකීය ගම්මාන පිළිබඳවත් සඳහන් කරයි. එහි 11 කොටසේ 11 පරිච්ඡේදයේ ඔහු මෙසේ සඳහන් කරයි. "තවදුරටත්, ඔහුට සිරකරුවන් විශාල සංඛ්‍යාවක් සිටියේය. දම්වැලින් බැඳ දැමූ, ඔවුන් පොදු සිරගෙවල්වලත් ඇතැමුන් ජනප්‍රධානීන්ගේ අත්අඩංගුවෙන් පසුවූහ".

කෙසේ වෙතත් වත්මන් ඛන්ධනාගාර, වරදකරුවන්ට දඬුවම් වශයෙන් සිරගත කිරීම සහ ඛන්ධනාගාරගතවූවන් පුනරුත්ථාපනය සංවර්ධිත රටවලට පවා සාපේක්ෂ ලෙස නව්‍ය සංකල්පයක් වේ. 19 වැනි ශතවර්ෂයට පෙර සාම්ප්‍රදායික දඬුවම්කූල ලෙස දඩ ගැසීම, ශාරීරික පීඩාවන්ට පත් කිරීම හෝ අංග ජේදනය, පිටුවහල් කිරීම සහ හිස ගසා දැමීම පැවතිණි. බොහෝ වරදවල්වලට මරණීය දණ්ඩනය පමුණුවන ලදී. එම පැරණි යුගයේදී ඛන්ධනාගාර භාවිතා වූයේ නඩු විභාගයට හෝ දඬුවම් නියම කිරීමට යොමු වූවන් රඳවා තබා ගන්නා ස්ථානයක් ලෙසයි. ඛන්ධනාගාර දඬුවම් හිමි වූයේ නිශ්චිත වැරදි කිහිපයක් සඳහා වරදකරුවන්ට පමණි. අපරාධකරුවන්ට දඬුවම් පැමිණවීමේ නිශ්චිත උපක්‍රමයක් ලෙස ඛන්ධනාගාරගත කිරීමේ දඬුවම් ක්‍රමය හඳුන්වාදී ගතවී ඇත්තේ වසර දෙසිය පනහකටත් නොඅඩු කාලයකි; මෙය මූලික ලෙස බටහිර ලෝකයේ තත්ත්වය යි.¹

20 වන ශතවර්ෂයේ මුල්භාගය වනතෙක් සිරකරුවන් යනු කිසිදු අයිතිවාසිකම් නොමැති හෝ අයිතිවාසිකම් ස්වල්පයක් ඇති පිරිසක් ලෙස සැලකූහ. 1891 දී ඇමරිකානු ෆෙඩරල් අධිකරණය තීරණය කළේ සිරකරුවෙකු යනු ස්වකීය අපරාධවලදී අනුශංගයන් ලෙස සිය පුද්ගල නිදහස ඛන්ධනය කර දැමුවෙකු පමණක් නොව තම පුද්ගල අයිතිවාසිකම් අහිමිකරනු ලැබුවෙකු බවයි. සිරකරුවා සිරකරුවෙකුට සිටින කාලය තුළදී "රජයේ වහලෙකු" ලෙස සලකන ලදී.²

1. සු ටයිටස් රිඩ්, "ක්‍රිමිනල් ජස්ටිස්", ෆ්ලොරිඩා රාජ්‍ය විශ්වවිද්‍යාලය, (1996) 10, පරිච්ඡේදය පිටු 324-325.

2. රැඟින් එදිරිව පොදුරාජ්‍ය මණ්ඩලය. [62 Va. (21 Gratt.) 790, 796 (1871)]

වර්ෂ 1940 පමණ වනතුරුත් සිරකරුවන් කෙරෙහි වූ සිය ආකල්ප ඇමරිකානු අධිකරණ වෙතත් කළේ නැත. 1944 දී ෆෙඩරල් අධිකරණය තීරණය කළේ : "සිරකරුවෙකු නිත්‍යානුකූලව නිශ්චිතව හෝ ඇගවීමෙන් ඔහුගෙන් ඉවත් කරනු ලැබූ අයිතිවාසිකම් හැරුණුකොට පුරවැසියෙකු හැක්කි විදින අන් සියළුම අයිතිවාසිකම් හැක්කිවිදියි. නීතියට අනුව ඔහුගේ පුද්ගලික නිදහස අහිමිකරනුලැබ ඔහු වෙත ශ්‍රමය වැයකිරීමේ දණ්ඩනයක් සහ ඔහුගෙන් අනෙක් සිරකරුවන්ගෙන් පාලනය උදෙසා විනය පටිපාටියකට යටත් කරනු ලැබුවද එමගින් ඔහුගේ පුද්ගලික ආරක්ෂාවට නීතිවිරෝධී මැදිහත්වීම්වලින් බාධා නොකිරීමට ඇති අයිතිය ඉවත් නොකෙරේ."³ තවත් ඇමරිකානු ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ සුවිශේෂ නඩුවකදී වයිට් විනිසුරුතුමා ප්‍රකාශ කළේ : "ආයතනික පරිසරයේ අවශ්‍යතාවයන් සහ අවදානම්භාවය තුළ සිරකරුවෙකුගේ අයිතිවාසිකම් අවම කර තිබුනද එලෙස අපරාධයක් සිදු කිරීම හේතුවෙන් සිරගත කර ඇති ඔහුගේ ව්‍යවස්ථාමය අයිතිවාසිකම් සියල්ල ඔහුට අහිමි කර ඇතැයි නොසැලකිය යුතුය. මෙරට ව්‍යවස්ථාව සහ ඛනිකාගාර වෙන්කරන "යකඩ තිරයක්" ඇතිබවට වටහාගත යුතු නැත."⁴ මෙහි අයිතිවාසිකම් ලෙස දක්වා ඇත්තේ ඇමරිකානු ව්‍යවස්ථාවෙන් ප්‍රතිපාදිත අයිතිවාසිකම්ය. කෙසේ වෙතත් මුල්යුගයේදී සිරකරුවන් ඛනිකාගාර අධිකාරීන් අතින් ශාරීරික වදනිංසා, තුවාල සිදු කිරීම් හෝ මරණයට පත් කිරීම් සිදුවූයේනම් පමණක් අධිකරණය ඒවාට එරෙහිව මැදිහත් වනු දක්නට ලැබිණි. ඉන්දියානු ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය මෑතකදී තීරණයකළ සුනිල් ඛත්‍රා ඒදිරිව දිල්ලි පරිපාලනය (1980 3 SCC 488) නඩුවේදී ප්‍රකාශ කරනු ලැබුයේ සිරගතවූවන්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම් සුරැකීමට මැදිහත්වීමට වගකීමක් මෙන්ම අධිකරණ බලයක්ද අධිකරණයට පවතින බවයි. අධිකරණය වැඩිදුරටත් ප්‍රකාශ කරසිටියේ විනිසුරුවරුන් සිරකරුවන්ගේ අයිතිවාසිකම්වල ආරක්ෂකයින් බවයි. එසේ වන්නේ සිරගතවූවන්ගේ පුද්ගලිකත්වයට හානි නොවන ලෙසත්, ප්‍රවණ්ඩත්වය තුළින් ඔවුන්ගේ පුද්ගලික නිදහස පාහා දැමීමට එරෙහිවත් එසේම ඔවුන්ට පනවා ඇති දඬුවම් ප්‍රමාණය නොඉක්මවා ලබාදීමටත් විනිසුරුවරුන්ට වගකීමක් පැවරී ඇති හෙයිනි. අමල් සුදත් සිල්වා ඒදිරිව කොඩිතුවක්කු (1987 2 ශ්‍රී ලංකා නීති වාර්තා 119 පිට) නඩුවකදී ශ්‍රී ලංකාවේ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය ප්‍රකාශ කළේ : "සිරකරුවා කිසිදා අනුකම්පාවකට ලක් නොවිය යුතු අන්දමේ දරුණු අපරාධකරුවෙකු වීමට පුළුවන. එහෙත් අපගේ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී රාමුව තුළ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් ස්ථාපිත අයිතිවාසකම් වටිනාකමක් ඇති, එලදායි දෙයක් වන්නට නම් එවන් අයෙකුට පවා අපේ

3. කොරින් ඒදිරිව රිචර්ඩ් 143 F. 2d 443

4. වුල්ෆ් ඒදිරිව මැක්ඩොනල්ඩ් (1974) 41. L ED. 2d 935

ව්‍යවස්ථාවෙන් සලස්වාදී ඇති අයිතිවාසිකම් සුරක්ෂිතව ලැබෙන්නට වගබලාගතයුතුව ඇත."

2. අන්තර්ජාතික සම්මුතීන්

1948 දී සම්මත කෙරුණු එක්සත් ජාතීන්ගේ මානව හිමිකම් ප්‍රකාශනය සහ 1966 දී සම්මත කෙරුණු සිවිල් සහ දේශපාලන අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ අන්තර්ජාතික සම්මුතිය තුළැති සමහරක් මූලධර්ම සිරගතවූවන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ සුවිශේෂී බලපෑමක් සිදුකරයි. මෙකී අන්තර්ජාතික සම්මුතීන් පනවා ඇත්තේ අපරාධයකට චෝදනා ලැබුවන් හා ඒවාට වරදකරුවන් වූවන්ද ඇතුළුව සියලුම මිනිසුන්ගේ මානව ගරුත්වය ආරක්ෂාකොට වර්ධනය කිරීමේ අපේක්ෂාවෙන්ය.

එයට අමතරව එම පුද්ගලයින්ගේ යහපත උදෙසා, ඉහතකී අන්තර්ජාතික සම්මුතීන්තුළ විශේෂ විධිවිධාන අඩංගුකර ඇත. මේවා අතර, සාධාරණ නඩුවිභාගයකට ඇති අයිතිය, නිර්දෝශිභාවයේ පූර්ව නිගමනය සහ ඕනෑම වරදකරු කිරීමකට එරෙහිව අභියාචන කිරීමට ඇති අයිතිය ඇතුළත්වේ. එසේම වධදීම තහනම් කිරීම හා වෙනත් එවැනි කෲර අමානුෂික සහ පහත්කොට සැලකෙන අන්දමේ ක්‍රියාවන් හෝ දඩුවම් කිරීමෙන් වැළැක්වීමද, අත්තනෝමතික ලෙස අත්අඩංගුවට ගැනීමෙන් හා රඳවා තබාගැනීමෙන් නිදහස්වීමට ඇති අයිතියද මෙමගින් සහතික කර දී ඇත. ඉහතකී අන්තර්ජාතික සම්මුතීන් දෙකෙහි පවතින රැඳවියන් හෝ සිරකරුවන්ට බලපාන උක්ත පුළුල් මූලධර්මයන්, අපරාධ මැඩලීම සහ අපරාධකරුවන්ට සැලකීමට අදාළව එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය නිකුත් කර ඇති විවිධ සම්මුතීන් 30 ක අඩංගුවී ඇත. මෙයින් සමහරක් බහුපාර්ශවික ගිවිසුම් වන අතර අනෙක් ඒවා එක්සත් ජාතීන්ගේ මහා මණ්ඩලය හෝ එයට අනුබද්ධ ආයතන විසින් පනවා සම්මත කරනු ලැබූ සම්මුතීන් වේ. දෙවනුව කී වර්ගයේ සම්මුතීන් රාජ්‍යයන් මත වගකීමක් ඇති කරන ගිවිසුම් නොවන අතර ඒවා ජාතික ව්‍යවස්ථාවන් තුළ ඇති මානව හිමිකම් ප්‍රතිපාදන අර්ථනිරූපනයට සහ ඒවායේ පුළුල් භාවිතයට උපකාරී කරගත හැක. ශ්‍රී ලංකාව 1980 දී සිවිල් සහ දේශපාලන අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ අන්තර්ජාතික සම්මුතියට අත්සන් තබන ලදී.

අපරාධ මැඩලීමට සහ අපරාධකරුවන්ට සැලකීමට අදාළ එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මුතීන් කාණ්ඩ හයක් යටතේ වර්ග කළ හැක. ඒවා නම්,

1. බන්ධනාගාරවල තත්ත්වය පිළිබඳ සලකා බැලෙන සම්මුතීන්.
2. වධදීම සහ කෲර සැලකීම් තහනම් කෙරෙන සම්මුතීන්.
3. අත්තනෝමතික මරණයට පත් කිරීම් තහනම් කෙරෙන සම්මුතීන්.
4. නීතිඥවරුන් වෙත සහ අධිකරණ ක්‍රියාවලිය වෙත ඵලදීමට ඇති ඉඩකඩ තහවුරු කෙරෙන සම්මුතීන්.
5. සිරගත කිරීමට විකල්පව ඇති ක්‍රියාමාර්ග ප්‍රවර්ධනය කෙරෙන සම්මුතීන්.
6. ළමා අපරාධකරුවන් සඳහා සුදුසු සැලකීම් ප්‍රවර්ධනය කෙරෙන සම්මුතීන්.

ඉහත සඳහන් පළමු කාණ්ඩය යටතේ වඩාත් වැදගත්ම ලේඛනය වන්නේ අපරාධ මැඩලීම සහ අපරාධකරුවන්ට සැලකීම පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ ප්‍රථම සමුළුව විසින් 1955 පිහිටා ගිදී සම්මත කරනගනු ලැබූ සිරකරුවන්ට සැලකීම පිළිබඳව වූ සම්මත අවම රීතියයි. මෙම රීතීන් 1957 දී ආර්ථික සහ සමාජ මණ්ඩලය විසින් පිළිගනු ලැබ, සිරකරුවන් තබා ගැනීමේදී පැවතිය යුතු සම්මත අවම තත්ත්වයක් ප්‍රකාශ කෙරුණි. මේවායේ මාර්ගෝපදේශයන් රැසක් පවතින අතර සිරකරුවන්ට තිබිය යුතු අවම ශාරීරික අවශ්‍යතාවයන් පිළිබඳ මට්ටමද පෙන්වා දී ඇත. මෙකී රීති තුළින් අතිසි සැලකීමෙන් ආරක්‍ෂාවීමද විශේෂයෙන්ම දඬුවම් කෙරෙන ආයතන තුළදී විනය පවත්වාගෙන යෑම සඳහා භාවිත කිරීම වලක්වා ඇති උපකරණ භාවිත කිරීම යනාදියෙන් ආරක්‍ෂාවීමට ප්‍රතිපාදන සලස්වා ඇත.

ඉහත පළමු කාණ්ඩය යටතේ තවත් වැදගත් ලේඛනයක් වන්නේ එක්සත් ජාතීන්ගේ මහා මණ්ඩලය විසින් 1988 දී සම්මත කරන ලද සියළුම ආකාරයේ රඳවා තබාගැනීම් සහ සිරගත කිරීමවලට ලක්කර සිටින පුද්ගලයන්ගේ ආරක්‍ෂාව සඳහා වූ මූලධර්ම සමූහයයි. ඒවා මගින් සිරගතව හෝ රඳවා තබාගෙන සිටින පුද්ගලයන් සම්බන්ධව එක්සත් ජාතීන්ගේ මානව අයිතිවාසිකම් ප්‍රකාශය සහ සිවිල් හා දේශපාලන අයිතිවාසිකම් පිළිබඳව වූ අන්තර්ජාතික සම්මුතිය මගින් සම්පාදිත මූලධර්මයන් යොදාගැනීම පිළිබඳව වැදගත් මඟපෙන්වීමක් කරනු ලබයි. ඒවායේ රැඳවියන්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්‍ෂාකරලීම උදෙසා අත්‍යවශ්‍ය මිනුම්දඬු අඩංගුව ඇත.

දෙවැනි කාණ්ඩය සම්බන්ධව වැදගත්ම ලේඛනය වන්නේ එක්සත් ජාතීන්ගේ මහා මණ්ඩලය විසින් 1975 දී සම්මත කරන ලද සියළුම පුද්ගලයන් වධහිංසා සහ වෙනත්

කෲර, අමානුෂික හෝ අවමන් සහගත සැලකිලි / දඬුවම්වලට යටත් කිරීමෙන් ආරක්ෂාවීම පිළිබඳව වූ ප්‍රකාශිතය යි. මෙම ප්‍රකාශනයේ ප්‍රතිපාදනයන් වධහිංසා සහ වෙනත් කෲර, අමානුෂික හෝ අවමන් සහගත සැලකිලිවලට එරෙහි සම්මුතිය (1984) මගින් අන්තර් ජාතික නීතිය තුළ බලාත්මක කරන ලදී. වර්ෂ 1994 දී ශ්‍රී ලංකාව මෙම සම්මුතියට අත්සන් තැබීය.

වධහිංසා සහ අනිසි සැලකිලිවලට එරෙහිවීම වර්ථමාන අන්තර්ජාතික නීතියේ මූලධර්මයකි. මෙම සම්මුතිය යටතේ පිහිටුවන ලැබූ වධහිංසාවලට එරෙහි කම්ප්‍රව සම්මුතියෙන් බැඳුණු රාජ්‍යයන් එය කියාත්මක කරන ආකාරය පාලනය කරන අතර එසේ වධහිංසා පිළිබඳව චෝදනා ලැබුවද සමාදාන කරගන්නා ලද අවස්ථාවන් පිළිබඳව කරුණු තම කම්ප්‍රවේ අවධානයට යොමුකරවනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරයි. ඉහත දෙවැනි කාණ්ඩය යටතේ වැදගත් තවත් ලේඛනයක් නම් 1985 දී එක්සත් ජාතීන්ගේ මහා මණ්ඩලය විසින් සම්මත කරන ලද අපරාධ සහ බලය අනිසිලෙස යොදාගැනීම තුළින් පීඩාවට පත්වන්නන්ට යුක්තිය ඉටු කිරීම පිළිබඳව වූ මූලික ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශනයයි. මෙකී ප්‍රකාශනය මගින් බලය අනිසිලෙස යෙදවීම මගින් පීඩනයට පත්වුවන්ට යුක්තිය ඉෂ්ඨ කිරීමටත් ඔවුන්ට අවශ්‍ය ද්‍රව්‍යමය, වෛද්‍ය, මානුෂික සහ සාමාජීය සහනයක් සැලසීමටත් ඔවුන්ට වන්දි ගෙවීම සහ / හෝ පුනරුත්ථාපනය කරලීමටත් රජයන්ට මැදිහත්වන ලෙස ඉල්ලා සිටීයි. ඉහත කාණ්ඩයටම මරණීය දණ්ඩනයනට මුහුණපා සිටින්නන්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම පිළිබඳව වූ ප්‍රකාශනයද අයත්වන බව ප්‍රකාශ කළ හැක.

තෙවැනි කාණ්ඩය, එනම් අතුරුදහන්වීම සහ අත්තනෝමතිකව මරණයට පත්කිරීමට එරෙහි කාණ්ඩයට අයත් ලේඛන, සම්මුතීන් සාපේක්ෂව අලුත් ඒවා වේ. එක්සත් ජාතීන්ගේ ආර්ථික සහ සාමාජීය මණ්ඩලය විසින් 1989 දී නීත්‍යානුකූල නොවන, අත්තනෝමතික සහ ඝෞර්ව මරාදැමීම් පිළිබඳව විධිමත් පරීක්ෂණ සිදු කිරීම හා ඒවා වලක්වා ගැනීම පිළිබඳ මූලධර්ම සකස්කර ඉදිරිපත් කරන ලද අතර 1992 දී එක්සත් ජාතීන්ගේ මහා මණ්ඩලය විසින් සියළුම පුද්ගලයන්ට බලහත්කාරී ලෙස අතුරුදහන් කරවීමවලින් ආරක්ෂාවීම පිළිබඳව ප්‍රකාශනය සම්මත කරගන්නා ලදී.

සිව්වැනි කාණ්ඩය යටතට වැටෙන නීතිඥවරුන් වෙත සහ අධිකරණ ක්‍රියාවලීන් වෙත එළඹීමට ඇති ඉඩකඩ තහවුරු කෙරෙන සම්මුතීන් සහ ලේඛන විශේෂයෙන්ම රැඳවියන් සහ දඬුවම් විදින පුද්ගලයන්ට වැදගත්වේ. අත්අඩංගුවේ පසුවන්නන් මානව අයිතිවාසිකම් සුරක්ෂිත කරලීම සඳහා නීතිමය උපදෙස් ලබා ගැනීම යන

කරුණ අතිශය වැදගත්බව, එකී තත්ත්වය සිවිල් සහ දේශපාලන අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ අන්තර්ජාතික සම්මුතියේ 14 වැනි වගන්තියට ඇතුළත්ව තිබීමෙන් පෙනී යයි. සිරකරුවන්ට සැලකීම පිළිබඳව සම්මත අවම රීතීන් තුළද රැඳවියන්ට ඵලදායී ලෙස නීතිඋපදෙස් ලබාගැනීමට අවස්ථාව සැලැස්වීමේ වැදගත්කම දක්වා ඇත. වෙනත් වැදගත් ලේඛනයක් වන්නේ 1990 දී පැවති එක්සත් ජාතීන්ගේ අපරාධ වැළැක්වීම සහ වරදකරුවන්ට සැලකීම පිළිබඳව 8 වන සමුළුව මගින් ඵලදායී නීතිඥවරුන්ගේ කාර්යභාරය පිළිබඳ මූලික ප්‍රතිපත්ති සහ ඉහත සමුළුව විසින්ම 1985 දී ඵලදායී ස්වාධීන අධිකරණ පද්ධතියක් සඳහා මූලික ප්‍රතිපත්ති වේ. ස්වාධීන අධිකරණ පද්ධතියක් පිළිබඳ ප්‍රතිපත්ති රැඳවියන්ට තම නඩුවිභාග නිත්‍යානුකූලව සහ කිසිදු බාහිර බලපෑමකින් තොරව විසඳීම සහතික කරලීම පිනිස වැදගත් වේ.

පස්වැනි කාණ්ඩය යටතේ ඇති ලේඛන තුළින් වරදකරුවන් සහ සැකකරුවන්ලෙස බන්ධනාගාරගතව සිටින පුද්ගලයන්ට එකී බන්ධනාගාරගතවීම් වලට විකල්පව හඳුන්වාදිය හැකි ක්‍රමවේදයන් පිළිබඳව උනන්දුවේ. සිවිල් සහ දේශපාලන අයිතිවාසිකම් පිළිබඳව අන්තර්ජාතික සම්මුතියේ 9(3) වගන්තියේ මෙසේ සඳහන් වේ.

"නඩුවිභාගයන්ට මුහුණ දීමට සිටින පුද්ගලයන් අත් අඩංගුවේ රඳවා තබා ගැනීම සාමාන්‍ය රීතිය නොවිය යුතුය. නමුත් මවුන් නිදහස් කිරීම, නඩුවිභාගයට පෙනී සිටින බවට කෙරෙන කිසියම් සහතිකයන් මත සිදුකළ හැක....".

1990 දී මහා මණ්ඩලය විසින් සම්මත කරන ලද "නිර්-බන්ධනාගාරගත කිරීම් පිළිබඳ ක්‍රමවේදයන් සඳහා වූ එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මත අවම මූලධර්ම" (ටෝකියෝ මූලධර්ම) ඉහත කී වගන්තිය අර්ථනිරූපනය කිරීමටත් එය බලාත්මක කිරීමටත් අදහස් කරයි. ටෝකියෝ මූලධර්ම "නිර්-බන්ධනාගාරගත කිරීම් පිළිබඳ ක්‍රමවේදයන්" යන්න අර්ථ දක්වයි. ඒ අනුව යුක්තිය පසිඳලීමේ ක්‍රියාවලියේ කවර අවස්ථාවකදී වුවද වරදක් සඳහා සිරකරුවෙකු, වූදිතයෙකු හෝ වරදකරුවෙකු නිසි බලධාරියෙකුගේ තීරණයක් මගින් බන්ධනාගාරගත කිරීම් හැර කොන්දේසි හෝ වගකීම්වලට යටත් කිරීම නිර්-බන්ධනාගාරගත කිරීමේ ක්‍රමවේදයන් වේ.

බොහෝ රටවල් අපරාධ වරදක් සඳහා දඬුවම් දීමේ ප්‍රධාන ක්‍රමයක් ලෙස සිරගත කිරීම සලකන නිසා මෙකී මූලධර්ම අතිශය වැදගත්වේ. සිරකරුවන්ගේ අයිතිවාසිකම්

නොලැබියාම හෝ අපයෝජන වීමට මූලික හේතුව රඳවා තබා ගැනීමට සිරගත කිරීම සහ දඬුවමක් ලෙස සිරගත කිරීම ගැන නොසලකන පුද්ගලයන් වැඩිවශයෙන් ඛන්ධනාගාරගත කිරීම යන්න සැලකීමේදී එසේ ඛන්ධනාගාරගතවීමට ඉඩ ඇති අයට විකල්ප ක්‍රමවේදයන් හඳුන්වාදීමට රාජ්‍යයන් පියවර ගැනීමට කටයුතු යෙදීම සුදුසු බැව් පැවසිය හැක.

ඉහත සාකච්ඡා කළ කාණ්ඩ පහටම අයත් ලේඛන / සම්මුති වැඩිහිටි හෝ ළමා යන වෙන් කිරීමෙන් තොරව ඛන්ධනාගාරගතවූ සැමට එකසේ අදාලවන නමුත් දැන් සලකා බැලෙන හයවැනි කාණ්ඩය ළමා අපරාධකරුවන් ගැන පමණක්ම යෙදේ. 1985 දී බෙයිජිං මූලධර්ම ලෙසද හැඳින්වෙන එක්සත් ජාතීන්ගේ මහා මණ්ඩලය විසින් සම්මත කරන ලද ළමා-අපරාධ අධිකරණ ක්‍රියාපටිපාටිය පිළිබඳ සම්මත අවම මූලධර්ම පැනවිණි. මෙම බෙයිජිං මූලධර්ම අර්ථනිරූපනය කරන තවත් ලේඛනයක් දෙකක් 1990 දී මහාමණ්ඩලය මගින් සම්මත කරගන්නා ලදී. ළමා අපරාධ පිටුදැකීම සඳහා වූ එක්සත් ජාතීන්ගේ මගපෙන්වීමේ මූලධර්ම (රියාද් මගපෙන්වීමේ මූලධර්ම) සහ තම නිදහස සීමාකළ ළමුන්ගේ ආරක්ෂාව සඳහා වන එක්සත් ජාතීන්ගේ රීති පද්ධතිය ඒවාය. මේවා සකස්කර ඇත්තේ ළමා අයිතිවාසිකම් ප්‍රඥප්තියේ ප්‍රතිපාදනවලට අනුකූලව සකස් කර ඇති අතර එමඟින් ළමා අපරාධකරුවන්ට වඩා යහපත් ආකාරයෙන් සැලකීම අරමුණුකර ඇත. මෙම මූලධර්ම මූලිකවම අරමුණු කරගෙන ඇත්තේ ළමා අපරාධකරුවන් පුනරුත්ථාපනය කරලීමත්, එමඟින් ඔවුන් පසුකාලීනව අපරාධ සඳහා යොමුවීම වලක්වා ගැනීමටත්ය.

3. ඛන්ධනාගාරගතවූවන්ගේ අයිතිවාසිකම් සහ දේශීය නීති

එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මුතීන් සහ ලේඛනවල ඇති ප්‍රතිපත්ති සාර්ථකව ක්‍රියාත්මක කරළීම, දේශීය වශයෙන් විවිධ ආණ්ඩු ගන්නා ක්‍රියාමාර්ග මත රඳාපවි. එම විවිධ න්‍යායයන්, මගපෙන්වීම් සහ සම්මුතීන් දේශීය නීතියට ඇතුළත් කරගැනීම මේ සඳහා ඇති ප්‍රධාන ක්‍රියාමාර්ගයකි. සිවිල් සහ දේශපාලන අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ අන්තර්ජාතික සම්මුතියේ කොටස්කාර රාජ්‍යයන් ලෙස ශ්‍රී ලංකාව එහි සඳහන් ප්‍රතිපත්ති සමූහයක් තම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට ඇතුළත්කර ඇත. 10 වගන්තිය - සිවිලි, හෘදය සාක්ෂියේ සහ ආගමික නිදහස පිළිබඳ අයිතිය, 11 වගන්තිය - වධහිංසාවලින් නිදහස්වීමේ අයිතිය, 12 වගන්තිය - සමානාත්මතාවයේ අයිතිය, 13 වගන්තිය - අත්තනෝමතික සිරභාරයට ගැනීමෙන් හා රඳවා තබාගැනීමෙන්

නිදහස් වීමේ අයිතිය, 14 වගන්තිය - භාෂණයේ, සමාගමයේ, රැස්වීමේ, රැකියාවක යෙදීමේ සහ සංවරණය සඳහා වූ අයිතිය යනාදියයි. 10,11,12, සහ 13 වගන්ති වල අඩංගු මූලික අයිතිවාසිකම් ඛන්ධනාගාරගතවූවන්ද ඇතුළු සියලු පුද්ගලයන්ට ව්‍යවස්ථානුකූලව හිමිවී ඇත. කෙසේ වෙතත් 14 වගන්තියෙහි අඩංගු මූලික අයිතිවාසිකම් ඛන්ධනාගාරගතවූවන්ට හිමිවන්නේ නීත්‍යානුකූල සීමාකිරීම් සහ මනු සිරකරුවෙකු වීම තුළින් ඇතිවන සීමාකිරීම්වලට යටත්වය.

1997 අංක 30 දරණ ඇප පනත මගින් නඩුවිභාග අපේක්ෂාවන් සිටින රැඳවියන් මුද්‍රාහැරීම පිළිබඳ නීති ප්‍රතිපාදනය කර ඇති අතර එය සිවිල් හා දේශපාලන අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ අන්තර්ජාතික සම්මුතියේ 9(3) වගන්තිය සමගත්, එක්සත් ජාතීන්ගේ නිර්-ඛන්ධනාගාරගත කිරීමේ ක්‍රමවේදයන් පිළිබඳ සම්මත අවම මූලධර්මයන් සමගත් එකඟවන පරිදි කෙටුම්පත කර ඇත. මෙම පනත අනුව පනත ක්‍රියාත්මක කිරීම පිළිබඳ මූලික මගපෙන්වීමේ ප්‍රතිපත්තිය වන්නේ ඇප ලබාදීම වන අතර එම සාමාන්‍ය රීතියට ව්‍යතිරේඛ අවස්ථාව වන්නේ ඇප ප්‍රතික්ෂේප කිරීමයි. 1999 අංක 46 දරණ ප්‍රජාපාදක විශෝධන පනත තවත් වැදගත් පනතක් වන අතර එමඟින් සිර දඬුවම් වෙනුවට ප්‍රජාපාදක විශෝධන නියෝජන නිකුත් කිරීමේ බලතල අධිකරණය සතුකර ඇත.

තවත් අන්තර්ජාතික සම්මුතියක් බලාත්මක කරණ වැදගත් දේශීය නීතියක් නම් 1994 අංක 22 දරණ වධහිංසා සහ කෲර, අමානුෂික සහ පහත් සැලකිලි හෝ දඬුවම්වලට එරෙහි සම්මුතිය පනතයි. මෙමගින් වධහිංසා පැමුණුවීම සිරදඬුවම් ලැබිය හැකි වරදක් බවට පත්කර තිබේ. මෙය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ මූලික අයිතිවාසිකම් පරිච්ඡේදයේ පවතින ප්‍රතිපාදනයන්ට අමතරව පවතී.

ශ්‍රී ලංකාවේ ඛන්ධනාගාර පරිපාලනය 1870 ඛන්ධනාගාර ආඥා පනතේ සහ එමඟින් සම්පාදිත ඛන්ධනාගාර රීති මගින් පාලනය වේ. 1878 දී පනවනු ලැබූ සහ ඉන්පසු ස්වල්ප වාරයක් සංශෝධනය කරනු ලැබූ ඛන්ධනාගාර ආඥාපනතින් සහ එම පනත යටතේ සම්පාදිත රීතින් මගින් එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මත අවම රීති (මිනිස්සු සම්මත අවම රීති ලෙස හැඳින්වේ) වලට උචිත ආකාරයේ ක්‍රියාකාරීත්වයක් අපේක්ෂා කළ හැකි නොවේ. කෙසේ වෙතත් ශ්‍රී ලංකාවේ ඛන්ධනාගාර පරිපාලනය පිළිබඳ භාවිතා කෙරෙන නීතිරීති රැසක් සම්මත අවම රීතින්ට අනුකූලව සැකසී ඇතිවීම වාසනාවකි. මෙයට ප්‍රධාන හේතුව නම් චූතාන්‍ය යටත් විජිත යුගයේදී ශ්‍රී ලංකාවට මෙම ඛන්ධනාගාර ආඥා පනත හඳුන්වාදෙන අවස්ථාව වන විට චූතාන්‍යයේ ඛන්ධනාගාර

පිළිබඳ නීතිමය තත්ත්වය විප්ලවීය ලෙස වෙනස් වී තිබීමත් ඉන්පසු බ්‍රිතාන්‍ය ඛන්ධනාගාර නීතියට බොහෝ සංශෝධනයන් එක්වීමත්. 19 සියවසේදී බ්‍රිතාන්‍යයේත් අනෙකුත් යුරෝපීය රටවලත්, ඇමරිකානු එක්සත් ජනපදයේත් ඇතිවුණු ඛන්ධනාගාර ප්‍රතිසංස්කරණ අවසානයේ සම්මත අවම රීතින් ඇති කිරීම දක්වා විකාශනය විය. මෙම සම්මත අවම රීතින් එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය විසින් හඳුන්වාදෙන වකවානුව වනවිට බොහෝ බටහිර රටවලත්, එම රටවල යටත් විජිතයක්ව පැවති ශ්‍රී ලංකාව වැනි රටවලටත් එම ප්‍රතිසංස්කරණ හඳුන්වාදී තිබිණි.

අපගේ ඛන්ධනාගාර රීතින් සම්මත අවම රීතින් හා සමපාතවන බව පෙන්වීම සඳහා නිදසුන් කිහිපයක් දැක්වීම වටීයි.

සම්මත අවම රීතීන්හි 8 රීතිය මගින් සිරකරුවන් කාණ්ඩ අනුව වෙන්කොට තැබීම සඳහා වූ අවම තත්ත්වයන් දක්වා ඇත. අපගේ ඛන්ධනාගාර රීතීන්හි 177 හා 178 රීතින් එම 8 වන රීතිය හා බොහෝ දුරට සමාන වේ. එසේම ඛන්ධනාගාර ආඥා පනතේ 70 වගන්තිය සහ ඛන්ධනාගාර රීති අංක 157 සහ 160 සම්මත අවම රීතීන්හි අඩංගු රැඳවියන්ගේ පුද්ගලික පිරිසිදුතාවය පිළිබඳව සඳහන්වන රීති අංක 15 සහ 16 ට සම්පූර්ණයෙන්ම අනුකූලය. සම්මත අවම රීති අංක 20 ට අනුව "ඛන්ධනාගාර පරිපාලනය විසින් සෑම සිරකරුවෙකුටම නියමිත වේලාවල්වලදී සෞඛ්‍ය සහ ශක්තිය ලබාදීමට ප්‍රමාණවත්වන පෝෂණ ගුණයෙන් යුත් පරිපූර්ණ සහ හොඳින් පිළියෙල කරන ලද ආහාර වේල ලබා දිය යුතුය." ඛන්ධනාගාර රීති අංක 222 සඳහන් කරන්නේ: "සියළුම රැඳවියන්ට පිරිසිදු පරිපූර්ණ ආහාර ප්‍රමාණවත් ප්‍රමාණයක් ලබාදිය යුතුය." මෙයට අමතරව ඛන්ධනාගාර රීති අංක 55 සඳහන් කරන්නේ "වෛද්‍ය නිලධාරීවරයා රැඳවියන්ට ලබාදෙන ආහාර නිසි තත්ත්වයෙන් යුතුව සකස්කරන්නේ දැයි දිනපතාම පරීක්ෂාකළ යුතු අතර එම ආහාරවල ගුණයෙන් හෝ ප්‍රමාණයෙන් කිසියම් අඩුපාඩුවක් වේ නම් ඔහු එය තම සටහන් පොතේ සටහන් කළ යුතුය" යන්නයි. රීති අංක 25 සඳහන් වන්නේ ඛන්ධනාගාර අධිකාරීවරයා රැඳවියන්ට ලබාදෙන ආහාරපාන පිළිබඳව නිරන්තරයෙන්ම පරීක්ෂා කළයුතු බවත්, සහ ඔවුන්ට ලබාදෙන විවිධ ආහාර වර්ගවල තත්ත්වය පිළිබඳව හෙතෙම සැහිමකට පත්විය යුතුබවත්ය.

සම්මත අවම රීතීන්හි සඳහන් බොහෝ මූලධර්ම ඛන්ධනාගාර රීතින්ට ඇතුළත්කර තිබුණු, සමහරක් කරුණු අත්හැරී ඇත. ඒවා අතර පූර්ව ප්‍රසව හා පශ්චාත් ප්‍රසව ප්‍රතිකාර සහ එවන් රැඳවියන්ට අවශ්‍ය විශේෂ පහසුකම් ඇතුළත්වේ. එසේම අලුත උපන් බිළිඳුන්ට අවශ්‍ය විශේෂ පහසුකම් සැපයීම සහ ඒ සඳහා සුදුසු කාර්ය

මණ්ඩලයක් පවත්වා ගැනීමත් කිසියම් කර්මාන්තයක යොදවා ඇති සිරකරුවෙකුට එහිදී සිදුවන අනතුරකදී වන්දිගෙවීම පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන යනාදියත් අත්හැරී ඇත.

ශ්‍රී ලංකාවේ දේශීය නීතිය ඛන්ධනාගාර ගතවූවන්ගේ පරිපාලනය සහ මවුන්ගේ නඩත්තුව පිළිබඳ අන්තර්ජාතික මූලධර්ම සමඟ බොහෝ සෙයින් ගැලපුනද එම ක්ෂේත්‍රයේ සිදුකළයුතු තවත් කාර්යයන් බොහෝ වේ. උදාහරණයක් වශයෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ වෙනම ප්‍රවාචික නීතියක් හෝ නිවාස අඩස්සියේ තැබීම් යනාදිය සඳහාම නීති රාමුවක් නොපවතී. වසර තිහකට අධික කාලයක් මෙම ක්ෂේත්‍රයන්හි වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක වන්නේ 1926 අපරාධ වැලැක්වීමේ ආඥාපනතේ යම් ප්‍රතිපාදනයන් සමූහයක් සහ විශේෂිතවූ පරිපාලන නියමයන් කිහිපයක් උපයෝගී කරගනිමිනි. නිසි නෛතික රාමුවක් නොතිබීම තුළ මෙම වැඩසටහන් දේශපාලනඥයින්ගේ අභිමතය පරිදි ඇතිකරන පරිපාලන නියමයන්ට අනුව ක්‍රියාත්මක කිරීමට සිදුවේ. 1997ට පසු සිරකරුවන් පොරොන්දු බලපත්‍රයක් මත නිදහස් කිරීමේ වැඩසටහන (ප්‍රවාචික නීතියට සමානව ශ්‍රී ලංකාවේ පවතින වැඩසටහන) අදාළ අමාත්‍යවරයාගේ නොකැමැත්ත ප්‍රකාරවම අත්හිටුවන ලදී.

අන්තර්ජාතික සහ දේශීය නෛතික වර්ධනයන් හා සමපාතක වන පරිදි ඛන්ධනාගාරවලට අදාළ නීති සමූහයම ප්‍රතිසංවිධානය කිරීමට අධිකරණ අමාත්‍යාංශය මගින් (2002 දක්වා ඛන්ධනාගාර විශයභාර අමාත්‍යාංශය) කටයුතු අරඹා තිබුණි. මෙම ව්‍යාපෘතිය අවසන්වීමට ආසන්නව තිබියදී ඛන්ධනාගාර විෂය අලුතින් පිහිටුවනු ලැබූ අභ්‍යන්තර කටයුතු අමාත්‍යාංශයට පවරා දෙනලදී. ඉන්පසු එකී ව්‍යාපෘතිය නොසලකා හැරී අතර අදාළ ලේඛන අධිකරණ අමාත්‍යාංශයේ මුල්ලක පුස්තකාලයක තිබෙනු ඇතැයි විශ්වාස කළ හැක.

4. ඛන්ධනාගාරගතවූවන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳව ශ්‍රී ලංකාවේ වර්ථමාන තත්ත්වය

1948 දී බ්‍රිතාන්‍යයෙන් නිදහස ලබන අවස්ථාව වනවිට ශ්‍රී ලංකාවට අවුරුදු 75 කට වඩා පැරණි බොහෝ ඛන්ධනාගාරද සමඟ බ්‍රිතාන්‍ය සම්ප්‍රදායෙන් පෝෂණයවූ ඛන්ධනාගාර ක්‍රමයක් ලැබුණි. නිදහසෙන් පසු පත්වූ සෑම රජයකම සංවර්ධන ප්‍රමුඛතාවයන්ගෙන් ඛන්ධනාගාරවෙත ලැබුණේ අඩු සැලකිල්ලක් වන අතර වර්ථමානයේ අපරාධ යුක්ති විනිශ්චය ක්‍රියාවලිය තුළ පවා ඛන්ධනාගාරවෙත

ලැබෙන්නේ අඩු සැලකිල්ලකි. පොලිස් සේවාව සහ අධිකරණ පද්ධතිය තුළ පසුගිය දශක කිහිපයේ විශාල සංවර්ධනයක් සිදුවුව ද ඛන්ධනාගාර ක්‍රමය සංවර්ධනයක් සිදුනොවුනු තරම්ය. බොහෝ ඛන්ධනාගාර අවුරුදු සියයකට වඩා පැරණිය. ප්‍රධාන ඛන්ධනාගාර තුන එනම්, වැලිකඩ, බෝගම්බර සහ මහර අවුරුදු 125 කට වඩා පැරණිය. ත්‍රෂු, ගඩොල් සහ වැලිවලින් සැදී බිත්තීන් හා ලි පොළවෙන් යුතු මෙම ඛන්ධනාගාරවල ඇති මහල් ගොඩනැගිලි, ඒවා ප්‍රයෝජනයට ගතහැකි කාලයට වඩා බොහෝ පැරණි වී ඇති අතර වර්ථමාන අවශ්‍යතාවයන්ට ඒවා නොසැහේ.

ඛන්ධනාගාර පරිපාලනය වර්ථමානයේ මුහුණදෙන වඩාත්ම තීරණාත්මක ගැටළුවක් නම් මූල්‍යාධාර අඩුවීම හේතුවෙන් වඩාත් උග්‍රවූ සිරකරුවන්ගේ අධික තදබදයයි. මෑතකදී අලුතින් පිහිටුවනලද පොලොන්නරුව, මොනරාගල සහ කුරුවිට ඛන්ධනාගාරද ඇතුළුව වර්ථමාන ශ්‍රී ලංකාවේ පවතින සියළුම ඛන්ධනාගාරවල ඉඩපහසුකම් ඇත්තේ සිරකරුවන් 7,641 දෙනෙකුට පමණි. ප්‍රකාශයට පත් නොකරනලද වර්ෂ 2002 ඛන්ධනාගාර දත්තයන්ට අනුව සිරකරුවන්, ප්‍රමාණයේ දෛනික සමාන්‍ය 18,000 පමණවේ. මෙය 135% අධික බවකි.

මෙම තත්ත්වය අපරාධ සඳහා වරදකරුවන්වූ සිරකරුවන් සහ රිමාන්ඩ් සිරකරුවන් වශයෙන් වෙන් වෙන්ම සලකා බැලීමේදී වඩාත් උග්‍ර බව පෙනේ. 18,000 ක් වූ මුළු සංඛ්‍යාවෙන් 8,000 වරදකරුවන් වූවන් වන අතර ඉතිරි 10,000 පමණ ප්‍රමාණය රිමාන්ඩ් සිරකරුවන්ය. නිර්දේශිත ප්‍රමාණය අනුව වරදකරුවන් සඳහා ඇති ඉඩකඩ ප්‍රමාණවත් වන්නේ 5,500 පිරිසකට වන අතර රිමාන්ඩ් සිරකරුවන් සඳහා පහසුකම් ඇත්තේ 2,200 කටය. ඒ අනුව වරදකරුවන්ගේ ප්‍රමාණයට වඩා 45% සහ රිමාන්ඩ් සිරකරුවන්ගේ ප්‍රමාණයට වඩා 345% ප්‍රතිශතවලින් ඛන්ධනාගාරවල වැඩිපුර රැඳවියන් සිටියි.

මෙසේ ඛන්ධනාගාරවල තදබදය නොදැරියහැකි අතිවිශාල ප්‍රමාණවලින් වැඩිවීම අනිවාර්යයෙන්ම ඛන්ධනාගාරගතවූවන්ගේ අයිතිවාසිකම් නොලැබියාමටත් ඔවුන්ට අදාළ එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මත අවම මට්ටම් නොලැබියාමට හේතුවී ඇත. මෙහි ගැටළුව වන්නේ රැඳවියන්ට ප්‍රමාණවත් ඉඩකඩ නොලැබීම පමණක් නොවේ. ඔවුන්ට ප්‍රමාණවත් ජල හා සනීපාරක්ෂක පහසුකම්, ආහාරපාන සහ ඇඳ ඇතිරිලි, පිගන්, කෝප්ප, තුවා සහ ඇඳුම් යන අත්‍යවශ්‍ය ද්‍රව්‍යයන්ද ප්‍රමාණවත් පරිදි නොලැබියාමද මෙමගින් සිදුවේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ ඛනිධනාගාරගතවූවන්ගේ මානව අයිතිවාසිකම් දෘෂ්ඨිකෝණයෙන් සලකාබලනකළ පසුගිය වසර දොළහක පමණ කාලයක සිට බාහිර අන්තර්ජාතික ආයතනයක නිරීක්ෂණ ක්‍රියාදාමයක් ක්‍රියාත්මක වෙමින් පැවතීම අගය කළ යුතු කරුණකි. 1991 සිට අන්තර්ජාතික රතුකුරුස කමිටුවේ නිලධාරීන් අපගේ ඛනිධනාගාර නීතිපතා නිරීක්ෂණයට ලක්කරමින් මවුන්ගේ නිරීක්ෂණ රජයට වාර්තාකර සිටියි. ජාත්‍යන්තර රතුකුරුස කමිටුවේ නිලධාරීන්ට ඛනිධනාගාරයක ඕනෑම ස්ථානයකට පැමිණීමට අවස්ථාව සලසා දී ඇති අතර ඛනිධනාගාර නිලධාරීන්ගේ මැදිහත්වීමකින් තොරව ඕනෑම සිරකරුවෙකු සමඟ පෞද්ගලිකව සාකච්ඡා කිරීමටද අවස්ථාව ඇත. වර්ෂ 2002 දී ජාත්‍යන්තර රතුකුරුස කමිටුවේ නිලධාරීන් මහර, බෝගම්බර, නව මැහෙයින්, කුරුවිට, අනුරාධපුර, තංගල්ල, බදුල්ල, මාතර, මඩකලපුව සහ පොළොන්නරුව ඛනිධනාගාරද වැලිකඩ කාන්තා ඛනිධනාගාරද පරීක්ෂාකර ඇත.

5. රඳවා තබාගැනීමේ භෞතික තත්ත්වයන් පිළිබඳ පර්යේෂණ කණ්ඩායමේ නිරීක්ෂණ

මෙම ලේඛකයා සහ තවත් පර්යේෂණ සහකරුවන් දෙදෙනෙක් ඛනිධනාගාරවලට ගොස් රඳවා තබාගැනීමේ භෞතික තත්ත්වයන් පිළිබඳව ඛනිධනාගාර නිලධාරීන් සහ රැඳවියන් සමඟ සම්මුඛ සාකච්ඡා පවත්වන ලදී. මෙම කරුණු පිළිබඳව ජාත්‍යන්තර රතුකුරුස කමිටු වාර්තාවල සඳහන් දෑ පිළිබඳවද පර්යේෂණ කණ්ඩායමේ අවධානය යොමු කෙරුණි.

5.1. රක්ෂිත ඛනිධනාගාරගතවූවන්

වර්ෂ 2003 පෙබරවාරි මාසයේ දිවයිනේ ප්‍රමුඛතම දණ්ඩන ආයතනයක්වූ වැලිකඩ ඛනිධනාගාරයේ සංචාරයකළ අවස්ථාවේ විශේෂයෙන්ම එහි රක්ෂිත ඛනිධනාගාර (රිමාන්ඩ්) ගතවූවන්ගේ තත්ත්වය ඉතා බේදනීය බව පර්යේෂණ කණ්ඩායමට පෙනී ගියේය. එම ඛනිධනාගාරයේ විසීමට හැකියාව ඇත්තේ 1,500 කට වුවද එහි 4,000 කට ආසන්න ප්‍රමාණයක් වෙසෙති. පළමුව වැරදිකරුවන්වූ සිරකරුවන් සඳහා පිහිටුවා තිබූ වැලිකඩ ඛනිධනාගාරය ද රිමාන්ඩ් සිරකරුවන් රැසක් රඳවා තබා ඇත්තේ කොළඹ රිමාන්ඩ් ඛනිධනාගාරවල ඇති අධික තදබදය හේතුවෙනි. රිමාන්ඩ් සිරකරුවන් "එල්" ශාලාව ලෙස හඳුන්වන තෙමහල් ගොඩනැගිල්ලක රඳවා තිබේ. මෙම ගොඩනැගිල්ලේ රැඳවීමට හැකි පුද්ගලයන් සංඛ්‍යාව 307 ක් වුවද නිලධාරීන්

අපට පෙන්වාදුන් පරිදි 2002 වර්ෂය පුරාවටම එහි සාමාන්‍යයෙන් රිමාන්ඩ් සිරකරුවන් 1,400 පමණ රඳවා තබාගෙන ඇත. මෙය 450%ක වැඩිපුර පිරිසකි. පර්යේෂණ කණ්ඩායම එහි ගිය දිවාකාලයේදී සියගණනක් සිරකරුවන් කළයුතු අන් යමක් නොමැතිව බිම වැතිරී සිටිනු දක්නට ලදී. පැරණි යටත් විජිත යුගයේ සාදනලද ගොඩනැගිල්ල ඉතා අවදානම් සහගත තත්ත්වයක පැවතුණි. රැඳවියන් මෙන්ම නිලධාරීන්ද අපට පැවසුයේ වැසි කාලවලදී ගොඩනැගිල්ලේ කැඩුණු වහලයෙන් ඇතුළට ගලන වතුරෙන් ගෙබිම පිරී යන බවයි. බිත්ති කොතරම් අපිරිසිදුදයත් එහි කිසිදු තිත්ත වර්ගයක්වත් ආලේපකර ඇතිදැයි සොයාගත නොහැක. බිත්තියේ කපරාරුව තැනින් තැන ගැලවී ගොසිනි. ගොඩනැගිල්ලේ බිම් මහලේ ඇත කොනේ, ලිස්සන සුලු අපිරිසිදු ස්ථානයකි. බොහෝ ස්ථානවල විදුලි කම්බි අදාල ස්විච් සහ පේනුවලින් ගැලවී ඇති අතර එසේ නිරාවරණයවූ විදුලිකම්බි නිසා ගිණිගැනීම් සහ විදුලිසැර වැදීම්වලටද ඉඩඇත.

මුළු ගොඩනැගිල්ලකුළම ඇති වාතාශ්‍රය අඩුබව නිසා හුස්ම හිරවන සුළු ස්වභාවයක් ඒ තුළ පවතී. සිරකුටි තුළ ඇති කුඩා කපොලු ප්‍රමාණවත් නැවුම් වාතාශ්‍රයක් ඇතුළට නොලැබේ. මෙම තත්ත්වය ඉතා අධික තදබදය නිසා බරපතල ලෙස වැඩිවී ඇත. අපිරිසිදු සිරකරුවලින් සහ පිළිකුල් සහගත වටිපිටාව විසින් එක්ව නැගෙන දුගඳ සහ ද්‍රාශ්ණය නොඉවසිය හැකි තරම්ය. සිර මැදිරි සහ කොරිඩෝර්වන් මතුනන් සහ කැරපොත්තන් ආදී කෘමීන්ගෙන් ගහනය. මසකට කිහිපවරක් මෙම කෘමීන් මර්ධනයට කෘමිනාශක යොදන බව නිලධාරීන් අපට පවසා සිටියද රැඳවියන් පවසා සිටියේ කෘමිනාශක යෙදීම නිතිපතා සිදු නොවන බවත්, සිරමැදිරි සෑමවිටම මතුනන්, කැරපොත්තන් ආදී කෘමීන්ගෙන් පිරී පවතින බවත්ය.

රැඳවියන් ප්‍රකාශකර සිටියේ සිර මැදිරිවල විදුලි බල්බ නොමැති බවත්, රාත්‍රියට විදුලි බල්බ දැල්වෙන්නේ කොරිඩෝරවල පමණක් බවත්ය. ඒ අනුව ඔවුන්ට මුළු රාත්‍රියම අඳුරේ ගත කිරීමට සිදුවී ඇත. කෙසේවෙතත් නිලධාරීන් අප කණ්ඩායමට ප්‍රකාශකර සිටියේ ඉඩකඩ නොමැතිවීම නිසා "එල්" ශාලාවේ සිරමැදිරි වසා නොතබන බවත් විශාල රැඳවියන් පිරිසක් කොරිඩෝරවේ රැය ගතකරන බවත්ය.

රැඳවියන් තමන්ට බීමට සහ සේදීමට ප්‍රමාණවත් තරම් ජලය නොලැබෙන බව චෝදනා කළහ. ජලනලවලින් ජලය ලබාදීම දවසේ ටිකවේලාවකට පමණක් සීමාවන නිසා සිරකරුවන්ට ජලාස්ථික් බඳුන්වලට ජලය රැස්කර තබා ගැනීමට සිදුවී තිබේ. දිය නෑමේ පහසුකම් ඉතා අඩුය. සෑම රැඳවියෙක්ම දින දෙකකට හෝ තුනකට වරක්

දියනාන බැව් නිලධාරීන් ප්‍රකාශ කළද අප කණ්ඩායම සමඟ සාකච්ඡාකළ බොහෝ රිමාන්ඩ් සිරකරුවන් ප්‍රකාශ කර සිටියේ තමන්ට සතියකට එක් වතාවක් පමණක් දියනෑමට ලැබෙන බවත්, එයද වතුර බාල්දි කිහිපයක් පමණක් බවත්ය. වැසිකිළි පහසුකම්ද ඉතාමත්ම අවම බව පැවසිය යුතුය. පාච්චි කළ හැකි මට්ටමේ වැසිකිළි 8 ක් පමණි මෙම මුළු 1,400 ක පිරිසකටම තිබෙන්නේ. ඒ අනුව පුද්ගලයන් 175 කට ඇත්තේ එක වැසිකිළියකි. එසේම රිමාන්ඩ් සිරකරුවන්ට තම කොණ්ඩිය කපාගැනීමට රැවුල් කපාගැනීමටත් ඇති අවස්ථාවන් ප්‍රමාණවත් නොවේ. බොහෝ සිරකරුවන් නොකැපූ හිස්-රැවුල් ඇතිව වෙසෙති. නිලධාරීන් අපට පැවසූයේ ආරක්ෂක හේතූන් මත සිරකරුවන්ට දැලි පිහි, රේසර් යනාදිය තබාගැනීමට ඉඩ නොදෙන බවත් කර්මාන්තයන්ට මෙතරම් විශාල ප්‍රමාණයක්වූ සිරකරුවන්ට සේවා සැපයීම අපහසුවී ඇති බවත්ය.

වැලිකඩ බන්ධනාගාරයේ සිටින රිමාන්ඩ් සිරකරුවන්ට නිදාගැනීම සඳහා පහසුකම් සපයා ඇත්තේද අල්ප වශයෙනි. නිරීක්ෂණයන්හිදී පැදුරු සපයාදී ඇතත් අනෙක් අය ගේනි මත හෝ ඇතිරිල්ලක් නොමැති සිමෙන්ති පොළොවේ වැතිර නිදාගන්නා බවයි. කිසිම රිමාන්ඩ් සිරකරුවෙකුට ඇඳ ඇතිරිලි හෝ කොට්ට සපයාදී නොමැත. ඇඳුම් ද කිසිසේත් ප්‍රමාණවත් නොවේ. බොහෝ රැඳවියන්ට ප්‍රමාණවත් ඇඳුම් නොමැති අතර ඇතමෙක් ඉරුනු, අපිරිසිදු ඇඳුම් ඇඳ සිටියහ. එවැනි තත්ත්වයන් තුළ රැඳවියන් රඳවාගෙන සිටීම ඔවුන්ට කෙරෙන අවමානයකි. බන්ධනාගාර ආඥා පනත සහ රෙගුලාසි මගින් රිමාන්ඩ් සිරකරුවන්ට තමන්ට අවශ්‍ය ඇඳුම් සහ ඇඳ ඇතිරිලි යනාදිය පෞද්ගලිකව ගෙන්වා ගැනීමට ඉඩ සලසා ඇතත් එම අයිතිය භාවිතා කරන රැඳවියන් සිටින්නේ සුළු ප්‍රතිශතයකි. 191 වැනි බන්ධනාගාර රීතිය අනුව "කිසියම් දඬුවමකට භාජනය නොවී සිටින සිරකරුවෙකුට (රිමාන්ඩ් සිරකරුවෙකු) තමාට අවශ්‍ය ඇඳුම් සහ ඇඳ ඇතිරිලි යනාදිය සපයාගැනීමට අපහසු නම්, බන්ධනාගාර අධිකාරිවරයා විසින් ඔහුට අවශ්‍ය එකී ද්‍රව්‍යය බන්ධනාගාර ආඥා පනතේ 61 වගන්තිය යටතේ සිවිල් සිරකරුවෙකුට සපයන ආකාරයෙන් සපයා දිය යුතුය". කෙසේ වෙතත් බන්ධනාගාර නිලධාරීන් ප්‍රකාශ කළේ ප්‍රමාණවත් මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන නොමැති නිසා මෙම නීතිමය නියමයන් ඉටු කිරීමේ ප්‍රායෝගික හැකියාවක් නොමැති බවයි.

රිමාන්ඩ් සිරකරුවන්ට නිස්කලංකව සිටීමට ඇති ඉඩකඩද අඩුය. ඔවුන් සියලුදෙනා දවස පුරාම "එල්" ශාලාව තුළ දොරගුළු දමා රඳවා ඇත. කැරමි, දාම් වැනි ගෘහස්ත ක්‍රීඩා කිසිවක්ද නොමැත. සිරකරුවන් 1,400 දෙනා සඳහාම ඇත්තේ එක රූපවාහිනි

යන්ත්‍රයකි. නිලධාරීන් අප කණ්ඩායමට ප්‍රකාශ කළේ සිරකරුවන්ට සවන්දීම සඳහා මධ්‍යම පාලනයකින් යුත් ගුවන් විදුලි යන්ත්‍රයක් පවතින බවයි. නමුත් රැඳවියන් ප්‍රකාශ කළේ බොහෝ අවස්ථාවල එහි ස්පීකර් පද්ධතිය ක්‍රියා විරහිතව පවතින බවයි.

5.2. දඬුවම් විදින සිරකරුවන්

වැලිකඩ ඛන්ධනාගාරයේ දඬුවම් විදින සිරකරුවන් අංශ හතරකින් යුත් තෙමහල් ගොඩනැගිල්ලක වාසය කරති. මෙයද වසර 125 ක් පැරණි ගොඩනැගිල්ලක් වන අතර හුණු, ගඩොල් වැලි සහ ලී ගෙඩිමෙන් යුතුව තනා ඇත. ගොඩනැගිල්ලේ ඇතුළත අඳුරු සහගත වන අතර හිරු එළිය ඇතුළට නොපැමිණේ. බිම් මහල අඳුරු සහ තෙතමනයෙන් යුක්තය. පර්යේෂණ කණ්ඩායම අදාල සටහන්වලින් සොයාගත් පරිදි බොහෝ සිරමැදිරිවල රාත්‍රි කාලයට සිරකරුවන් 5 දෙනෙකුට වැඩි ප්‍රමාණයක් රඳවා තබති. සිර මැදිරියක වර්ගඵලය වර්ග අඩි 54 පමණවනවිට එක් සිරමැදිරියක තදබදය බොහෝබැව් පෙනී යයි. දඬුවම් විදින සිරකරුවන්ට රිමාන්ඩ් සිරකරුවන්ට නොමැති සහනයක් ඇත. එනම් ඔවුන් සිර මැදිරියේ සිටින්නේ රාත්‍රි කාලයේ (සවස 6 සිට පෙරවරු 6 දක්වා) පමණි. ඉතිරි කාලයේ ඔවුන් වැඩබිම්වල වැඩෙහි යොදවා සිටියි.

ඇඳුම්, ඇඳ ඇතිරී, ජලය සහ නිදහස්ව සිටීමට ඇති ඉඩකඩ යන කරුණු අතින් වැලිකඩ ඛන්ධනාගාරයේ රිමාන්ඩ් සිරකරුවන්ට ඇති ගැටළු දඬුවම් විදින සිරකරුවන්ටත් ඇත. 223(1) වැනි ඛන්ධනාගාර රීතිය අනුව "සෑම දඬුවම් ලබන සිරකරුවෙකුම සිර ඇඳුම් සපයා දිය යුතු අතර ඔවුන් ඒවා ඇඳීමට බැඳී සිටියි. එසේම ඔවුන්ට මෙම රීතීන්හි 11 උපලේඛනයේ සඳහන් උපකරණ හා ආම්පන්න ආණ්ඩුවේ අනුමැතිය ඇතිව එහි සඳහන් ප්‍රමාණවලින් ලබාදිය යුතුය." උපලේඛනයට අනුව සෑම සිරකරුවෙකුටම පහත සඳහන් දෑ එම ප්‍රමාණවලින් සැපයිය යුතුය :

සුදු කලිසම්	-	3
සුදු ජම්පර්	-	3
පොරෝනා	-	1
තුවා	-	1
කොට්ට සහ උර	-	1

කෙසේ වෙතත් බොහෝ සිරකරුවන් ඉරැණු කිලිට් ඇඳුම් ඇඳ සිටින අතර සුළු පිරිසක් පමණක් වඩා හොඳ රෙද්දෙන් මැසු පිරිසිදු සුදුපැහැති ඛන්ධනාගාර ඇඳුම් ඇඳ සිටිනු දක්නට ලැබේ. ඉහත උපලේඛනයේ නියමකර ඇති අන්දමින් සියළුම සිරකරුවන්ට අවශ්‍ය ඇඳුම් ලබාදීමට නොහැකි වී තිබෙන්නේ පවතින මූල්‍ය හිඟය නිසා බව බලධාරීන් අපට දැනුම්දෙන ලදී. ඔවුන් ප්‍රකාශකර සිටියේ ටික කළකට දඬුවම් පිණිස සිරගතවන බොහෝ සිරකරුවන් ප්‍රමාණයක් එක් දිනකදී එකතුවන නිසා නිදහස්වී පිටව ගිය සිරකරුවන් විසින් අදින ලද ඇඳුම් නොසෝදාම අළුත් සිරකරුවන්ට ලැබෙීමට සිදුවී ඇති බවයි. මෙය ඇත්ත වශයෙන්ම සෞඛ්‍යමය අතින් නුසුදුසු ක්‍රියාවකි. නිලවශයෙන් ලබාදෙන ඛන්ධනාගාර ඇඳුම් ප්‍රමාණය, ප්‍රමාණවත් නොවන නිසා ඛන්ධනාගාර නිලධාරීන් දඬුවම් විදින සිරකරුවන්ගෙන් හැකියාවක් ඇති අයට ඛන්ධනාගාර ඇඳුම් ආකාරයෙන් මැසු ඇඳුම් පොද්ගලිකව ගෙන්වා ගැනීමට නිලනොවන අවසරයක් ලබා දී ඇත. දිගුකාලීන සිරදඬුවම් විඳින්නන්ට පමණක් පොරෝනා සහ ඇඳ ඇතිරිලි සපයා ඇති අතර කිසිදු සිරකරුවෙකුට අවුරුදු බොහෝ ගණනකින් තුවා සපයාදී නොමැත. බොහෝ සිරකරුවන්ට කොට්ට සහ කොට්ටුරු සපයා දී නොමැත.

සිරකරුවන්ට ප්‍රමාණවත් තරම් ආහාර ලබාදුන්නද එම ආහාර වල තත්ත්වය එතරම් යෝග්‍ය නොවන්නේ ඒවා පිසීමේ ඇති අඩුපාඩු නිසාය. ඛන්ධනාගාර නිලධාරීන්ගේ අධීක්ෂණය යටතේ සිරකරුවන් විසින් තම ආහාර පිස ගනිති. වෘත්තීයමය කෝකියන් සිරකරුවන් අතර හෝ ඛන්ධනාගාර කාර්ය මණ්ඩලයේ නොමැත. ඛන්ධනාගාර මුළුතැන්ගෙය අවට අපිරිසිදු අතර අපද්‍රව්‍ය සිර විමෙන් එහි කාණු පිරී ඇත. සෑම තැනම මැස්සෝ සිටිති. ඇතැම් සිරකරුවන් චෝදනා කරන්නේ ඇතැම් ආහාර ද්‍රව්‍ය මුළුතැන්ගෙයට පැමිණි පසුවත් "අතුරුදහන්" වන බවයි. මේ සියළු තත්ත්වයන් සිරකරුවන්ගේ පෝෂණ අවශ්‍යතා සපිරෙන පරිපූර්ණ ආහාර වේලකට ඔවුන්ට ඇති අයිතිය අහිමි කරවයි.

වැලිකඩ ඛන්ධනාගාරයේ සිරකරුවන් තමන්ට ප්‍රමාණවත් පරිදි වෛද්‍ය පහසුකම් නොලැබෙන බවට චෝදනා කරති. ඔවුන් ප්‍රකාශ කර සිටින්නේ දිනකට පැය 2ක පමණ කාලයකට වෛද්‍යවරයා පැමිණෙන බවත් එම කාලය තුළ ඔහුගේ සේවය ලබාගත හැකි සංඛ්‍යාව බොහෝ සීමිත බවත්ය. වෛද්‍ය නිලධාරියාට අදාලවන ඛන්ධනාගාර රිති 40 අධික සංඛ්‍යාවක් පැවතුනද ඒ බොහොමයක් කඩවන බව පෙනී යන්නේ මුළු වැලිකඩ ඛන්ධනාගාරයටම එක් ස්ථීර වෛද්‍යවරයෙකු හෝ නොමැතිවීම තුළිනි.

වැලිකඩ ඛන්ධනාගාරයතුළ දඬුවම් විදින සිරකරුවන් වැසිකිළි පහසුකම් නොලැබීමෙන්ද පීඩා විදිති. බොහෝ වැසිකිළි අපිරිසිදු අතර ඒවා නිසිලෙස නඩත්තු කර නොමැත. සිරකරුවන් ප්‍රකාශකර සිටින්නේ ශරීරකෘත්‍යයන් කරගැනීමට ඔවුන්ට බොහෝ වේලාවක් පෝලිම්වල සිටීමට සිදුවන බවයි. සමහරක් සිරකරුවන් පොලිතින් බැන්වලට මළ පහ කර ඒවා වැසිකිළිතුළට විසිකර දැමීමෙන් වැසිකිළි අවහිරවන බවට සිරකරුවෝ චෝදනා කරති. තවදුරටත් ප්‍රකාශකර සිටින්නේ රාත්‍රී කාලයේ සිරකරුවන් සිරකුටි තුළ අගුලු දමා සිටිනවිට ඒ තුළ වැසිකිළියක් නොමැති බැවින් ඔවුන්ට ශරීරකෘත්‍යයන් සඳහා බාලදියක් භාවිතාකළ යුතු වන බවත්ය. වර්ග අඩි 54 ක ප්‍රමාණයක සිරකරුවන් පස් හය දෙනෙක් මෙවැනි වැසිකිළි බාලදියක් සමඟ රැයක් ගතකිරීමට සැලැස්වීම ඔවුන්ට කරන නිග්‍රහයක් බව පැවසිය යුතුය.

දඬුවම් විදින සිරකරුවන්ටත් ක්‍රීඩා සහ විවේකය පිනිස ඇත්තේ පහසුකම් ස්වල්පයකි. 2500 පමණවන සියළුම දඬුවම් සිරකරුවන්ට ඇත්තේ වොලිබෝල් පිටි තුනක් පමණි. ඒවාද භාවිතා කළ හැක්කේ සති අන්තවල සහ නිවාඩු දිනවල පමණකි. කැරම් සහ දෘම් පුවරු කිහිපයක් ගෘහස්ථ ක්‍රීඩා වශයෙන් පවතී. සිරකරුවන්ට පොදු රූපවාහිනී යන්ත්‍ර පැවතුනද ඒවා ප්‍රමාණවත් නොවේ.

5.3. ජාත්‍යන්තර රතුකුරුස කමිටුව විසින් සිදුකර ඇති නිරීක්ෂණ

වසර දොළහක පමණ කාලයක් තිස්සේ ජාත්‍යන්තර රතුකුරුස කමිටුව ශ්‍රී ලංකාවේ ඛන්ධනාගාර නීතිපතා නිරීක්ෂණ කරනු ලබයි. ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුවත් ජාත්‍යන්තර රතුකුරුස සංවිධානයත් අතර එළඹුණු ගිවිසුමකට අනුව කිසිදු බාධාවකින් තොරව සෑම ඛන්ධනාගාරයකටම ඇතුළුවීමට ජාත්‍යන්තර රතුකුරුස කමිටුවේ නිලධාරීන්ට ඉඩ ලබාදී ඇත. මෙහි, අරමුණ වන්නේ ඛන්ධනාගාරගතවුවන්ට සලකන අන්දම අධ්‍යයනය කිරීමයි. එම නිලධාරීන්ට ඛන්ධනාගාර නිලධාරීන්ගේ මැදිහත්වීමකින් තොරව සිරකරුවන් සමඟ කතාබහ කිරීමට ඉඩ ලබා දී ඇත. මෙම අන්තර්ජාතික පිළිගත් බාහිර අධීක්ෂණ කණ්ඩායමේ සහය ලබාගැනීම තුළින් ඛන්ධනාගාරගතවුවන්ට සලකන අන්දම පිළිබඳ පක්ෂපාති නොවන වාර්තාවක් ලබා ගැනීමට රජයට අවස්ථාවක් උදාවී ඇත. රතුකුරුස කමිටුවේ නිලධාරීන් ලංකාවේ සෑම ඛන්ධනාගාරයකටම අඩුවශයෙන් වසරකට එක් වරක්වත් ගොස් ඒවායේ තත්ත්වය පිළිබඳ අධ්‍යයනය කරන රහස්‍ය වාර්තාවක් සකසා එය ඛන්ධනාගාර කොමසාරිස්වරයාට ලබාදෙයි. මෙම වාර්තාවන් පරිශීලනය කිරීමට ඉඩදීම පිළිබඳව ඛන්ධනාගාර කොමසාරිස් ජනරාල්තුමාට ස්තූත්වන්ත වෙමි.

2002 සැප්තැම්බර් 19 දින ජාත්‍යන්තර රතුකුරුස කමිටුවේ නිලධාරීන් බෝගම්බර බන්ධනාගාරය වෙත ඔවුන්ගේ වාර්ෂික අධීක්ෂණය සඳහා ගොස් රහස්‍ය වාර්තාවක් පිළියෙල කර බන්ධනාගාර කොමසාරිස් ජනරාල්වරයාට ලබාදී ඇත. එම වාර්තාව අනුව ඇතැම් බන්ධනාගාර නිලධාරීන් ඇතැම් සිරකරුවන්ට වසර ගණනක් පුරා අයහපත් ලෙස සලකා ඇත. මෙම තත්ත්වය පිළිබඳව රතුකුරුස කමිටුව මීට පෙර ඔවුන් සකස්කළ 1999 මැයි, 2000 සැප්තැම්බර් හා 2001 ඔක්තෝබර් යන වාර්තා වලින්ද පෙන්වා දී ඇත. 2002 වාර්තාවෙන්ද ඔවුන් පෙන්වා දෙන්නේ මත්ද්‍රව්‍ය සහ වෙනත් තහනම් භාණ්ඩ පිළිබඳව පිරික්සා බලන බන්ධනාගාර නිලධාරීන් ප්‍රචණ්ඩ ලෙස හැසිරෙන බවට ඇතැම් සිරකරුවන් චෝදනාකර සිටි බවයි. සිරකරුවන් වැඩිදුරටත් චෝදනාකර සිටියේ බන්ධනාගාරයෙන් ලබාදෙන ආහාරවල තත්ත්වය පිළිබඳ පැමිණිලි කළ ඔවුන්ට බන්ධනාගාර නිලධාරීන් පහර දුන් බවයි. රතුකුරුස නියෝජිතයන් ප්‍රකාශ කළේ ඔවුන් සිරකරුවන් දෙදෙනෙකුගේ ශරීරයේ පිහිටි ඉහත චෝදනාවන් හා ගැලපෙන ආකාරයේ පහරදීමක සලකුණු දුටු බවත්, සිරකරුවන් තමන්ට තවදුරටත් අතවරවලට මුහුණදීමට සිදුවේ යන බිය නිසා බන්ධනාගාරයේ ඉහළ නිලධාරීන්ට මේ පිළිබඳව පැමිණිලි කිරීමට මැලි බවක් දැක්වූ බවට පැවසූ බවත්ය. කෙසේ වෙතත් එම නියෝජිතයන් බන්ධනාගාරට පත්ව සිටින නව බන්ධනාගාර අධිකාරීවරයා, සිරකරුවන්ට අනිසිලෙස සලකන තම නිලධාරීන්ට විනයානුකූල පියවර ගැනීමට ගන්නා උත්සාහයට ප්‍රශංසා කර ඇත.

බෝගම්බර බන්ධනාගාරයේ ගොඩනැගිලි පිළිබඳව පරීක්ෂාකළ ජාත්‍යන්තර රතුකුරුස කමිටුවේ නියෝජිතයන් ප්‍රකාශකර සිටින්නේ "මෙම ගොඩනැගිලි වල තත්ත්වය බන්ධනාගාරයේ වයසත් නඩත්තුවක් නොමැතිවීමත් නිසා, මෑතකදී අත්‍යවශ්‍ය ප්‍රතිසංස්කරණයක් සිදුවී තිබුනද, බොහෝ අයහපත්ය." ඔවුන් වැඩිදුරටත් ප්‍රකාශ කළේ බන්ධනාගාරයේ කුස්සියේ තත්ත්වය ඉතාම අසතුටුදායක බවයි. වාතාශ්‍රය අඩුබව නිසා කුස්සියේ දැරිය නොහැකි උෂ්ණත්වයක් සහ දුමක් පවතී. එසේම කුස්සියේ ගෙඩිම පැලී, වලවල් හැරී ඇති නිසා එහි එක්රැස්වන වතුර ආහාර ද්‍රව්‍ය සමඟ මිශ්‍රවී සෞඛ්‍ය ආනාදකරන තත්ත්වයක් ඇතිකරන බව දක්වා ඇත.

මෙම නියෝජිත මණ්ඩලය වැඩිදුරටත් පෙන්වා දෙන්නේ බන්ධනාගාරයේ එක් විශේෂ අංශයක සිරකරුවන්ට එලිමහනේ ගතකිරීමට ලබාදෙන්නේ විනාඩි 30 ක කාලයක් බවත් මෙය සම්මත අවම රීතීන් හි 21 රීතිය උල්ලංඝනය කිරීමක් බවත්ය. වර්ෂ 2002 අගෝස්තු මාසයේදී ජාත්‍යන්තර රතුකුරුස කමිටුවේ නියෝජිතයන් කොළඹ නව මැගසින් බන්ධනාගාරය පරීක්ෂා කිරීමට ගියහ. එකී නියෝජිතයන්ගේ වාර්තාව

මගින් සිරකරුවන්ගේ තදබදය, ඔවුන්ගේ පුද්ගලික ආරක්ෂාව, වැසිකිළි පහසුකම්, වෛද්‍ය පහසුකම් සහ ඇඳුම් යනාදී කරුණු පිළිබඳව අවධානය යොමුකරන ලදී. එම වාර්තාව ප්‍රකාශ කළේ "ශ්‍රී ලංකාවේ බොහෝ ඛන්ධනාගාරවල මෙන්ම මෙහිදී අධික තදබදයක් පවතිනබව නිරීක්ෂණය කරන ලදී." යනුවෙනි. ත්‍රස්තවාදය වැළැක්වීමේ පනත යටතේ රඳවා සිටින දෙමළ සිරකරුවන් දෙදෙනෙකු නියෝජිතයන්ට පවසා ඇත්තේ ඔවුන් තවත් සිංහල සිරකරුවන් සමඟ විශේෂ අංශයේ රඳවා ඇති බැවින් තමන්ගේ ආරක්ෂාව පිළිබඳ අවිශ්වාසයකින් පසුවන බවයි. ඔවුන් ප්‍රකාශකර ඇත්තේ නියෝජිතයින් පැමිණීමට මාසයකට පෙර සිංහල සිරකරුවන් විසින් පහරදෙමින් සිටි පිරිසක් යන්නමින් බේරාගත් බවයි. ඛන්ධනාගාර අධිකාරීවරයා ප්‍රකාශකර සිටියේ මෙම ත්‍රස්තවාදය වැළැක්වීමේ පනත යටතේවූ සිරකරුවන් සිංහල සිරකරුවන්ගෙන් වෙන්කර තැබීමට තමාට අවස්ථාව නොමැති බැවින් ඔවුන් වහාම කළුතර ඛන්ධනාගාරයවෙත නැවත යැවීමට පියවර ගන්නා ලෙස ඛන්ධනාගාර කොමසාරිස් ජනරාල්වරයාගෙන් ඉල්ලා සිටින බවයි. වැසිකිළි පහසුකම් පිළිබඳ ප්‍රශ්නයේදී නියෝජිතයන් ප්‍රකාශ කර සිටියේ ඛන්ධනාගාරයේ එක් කොටසක වැසිකිළි නිරන්තරයෙන්ම සිරවී ඇති බවයි. නියෝජිතයන්ට ඇතැම් අත්‍යවශ්‍ය ඖෂධ වර්ග නොමැතිවීම පිළිබඳවද පැමිණිලි ලැබී තිබුණි. ඔවුන් වැඩිදුරටත් ප්‍රකාශ කළේ සිරකරුවන්ට ප්‍රමාණවත් තරම් ඇඳුම් නොලැබෙන බවයි. දඬුවම් ලබන සිරකරුවන්ට එක් ඇඳුම් කට්ටලයක් පමණක් ලැබෙන හෙයින් ඔවුන්ට ඇඳුම් මාරුකර ඇඳීමට ඉඩක් නොලැබෙන බවයි.

වර්ෂ 2002 ජූලි 31 දින කළුතර ඛන්ධනාගාරය වෙත ගිය ජාත්‍යන්තර රතුකුරුස කමිටුවේ නියෝජිතයෝ එහි පවතින අධික තදබදය පිළිබඳව තම වාර්තාවේ මෙසේ ප්‍රකාශ කළහ.

"සිරකරුවන් සංඛ්‍යාව මෙවර 173 දෙනෙකුගෙන් වැඩිවී ඇති අතර කාන්තා අංශයේ හැර අනෙක් සියළුම අංශ අධික තදබදයකින් යුක්තය. "ඒ" සහ "බී" අංශවල ඉඩකඩ නොමැතිකම නිසා සිරකරුවන්ට වැසිකිළි සහ ජල ටැංකි තිබෙන ස්ථානවලද නිදාගැනීමට සිදුවී ඇත. "ඊ" අංශය හැර අනෙකුත් සියළුම අංශවල සිරකරුවන් ප්‍රකාශකළේ ඔවුන්ට රාත්‍රී නින්දේදී ඒ මේ අත හැරෙන්නටවත් ප්‍රමාණවත් ඉඩක් නොමැති බවයි."

"සිරකරුවෙකුට තිබිය යුතු අවම ඉඩකඩ වර්ග මීටර් 2 ක් ලෙස විය යුතුයැයි ජාත්‍යන්තර රතුකුරුස කමිටුව නිර්දේශ කරයි. නමුත් දැනට

එක් අංශයක ඉඩකඩ ඇත්තේ සිරකරුවෙකුට වර්ග මීටර් 0.52 පමණි. බොහෝ අංශවල සිරකරුවෙකුට ඇති සාමාන්‍ය ඉඩ වර්ග මීටර් 1 කට අඩුය."

"තදබදය වැඩි වීමත්, වැසුණු ඉඩක් තුළදී තාපය ජනනය වීමත් සමඟ රෝග පැතිරී යාමට මූලික හේතුවේ. බොහෝ පිරිමි සිරකරුවන් හොරි සහ ඉකිලි හා පිටුපස ප්‍රදේශවල සෑදුණු කුෂ්ඨ රෝගවලින් පීඩා විඳිති."

මෙම නිරීක්ෂණයන් තුළින් සිරකරුවෙකු රඳවා තබාගැනීමේදී ලබාදිය යුතු මූලික අවම ඉඩ ප්‍රමාණය යන සම්මතය ශ්‍රී ලංකාව තුළ උල්ලංඝනය වී ඇතිබව පෙනී යයි. මෙම තත්ත්වය සිරකරුවන්ට සැලකීම පිළිබඳ සම්මත අවම රීතීන්හි 10 රීතිය සමඟ සංසන්දනය කර බැලිය යුතුය.

"සිරකරුවන්ට ලබාදෙන ඉඩකඩ සම්බන්ධයෙන්, විශේෂයෙන්ම නිදාගැනීම සඳහා ලබාදෙන ඉඩකඩ දේශගුණික තත්ත්වයන් පිළිබඳ සැලකිල්ලෙන් එනම් පවතින වායු පරිමාව, අවම ඛිම් කේතුවලය, ආලෝකය, උෂ්ණත්වය සහ වාතාශ්‍රය පිළිබඳ සැලකිල්ලෙන් සියළුම සෞඛ්‍යමය අවශ්‍යතාවයන්ට අනුකූලවන පරිදි විය යුතුය."

කුරුවිට බන්ධනාගාරය සම්බන්ධයෙන් වාර්තාකරමින් ජාත්‍යන්තර රතුකුරුස කමිටුව පෙන්වා දුන්නේ නැමට ජලය හිඟවීම, සිරවූ සහ උතුරායන වැසිකිළි, ක්‍රීඩා සහ විවේක පහසුකම් නොමැතිවීම යනාදියයි.

වර්ෂ 2002 ඔක්තෝබර් 01 දින රටේ දකුණු ප්‍රදේශයේ වූ තංගල්ල බන්ධනාගාරය පරීක්ෂා කිරීමට රතුකුරුස කමිටු නියෝජිතයෝ ගියහ. මෙම වාර්තාව සිදුවූයේ සිරකරුවන් පිරිසක් බන්ධනාගාර නිලධාරීන් ප්‍රාණ ඇපයට තබාගෙන බන්ධනාගාරය අත්පත් කරගැනීමේ "කැරැල්ල" සිදුවී මාස තුනකට පමණ පසුවය. නියෝජිතයන් පෙන්වා දුන්නේ මෙම තත්ත්වය ඇතිවීමට මූලික වශයෙන් බලපෑ හේතු අධික ජලහිඟය, ඉසිලිය නොහැකි තදබදය, ආහාරවල තත්ත්වය බාලවීම, අධිකරණ කටයුතු පමාවීම සහ සිරකරුවන්ගේ පැමිණිලි පිළිබඳව සොයා නොබැලීම යනාදිය බවයි. මෙම කළහකාරී තත්ත්වය අවසන්වූ වහාම සියළුම සිරකරුවන් අනෙකුත් බන්ධනාගාරවලට මාරුකර යවා ඇත. (එමගින් එම බන්ධනාගාරවල තත්ත්වය වඩාත් අයහපත් වන්නට ඇත.) නමුත් මෙම නියෝජිත කණ්ඩායම බන්ධනාගාරයට

පැමිණෙන අවස්ථාව වන විට බොහෝ පිරිසක් යළි ආපසු රැගෙනවිත් තිබිණ. නියෝජිතයන් සඳහන් කළේ තම සංචාරය පවතින කාලයේ පවා ඛන්ධනාගාර ආරක්ෂකයන් සහ රැඳවියන් අතර ගැටුම්කාරී ස්වභාවයක් පැවති බව ඔවුන් තීරණය කළ බවයි.

සැප්තැම්බර් 26 දින බුස්ස ඛන්ධනාගාරයේ සිට තමන් ආපසු තංගල්ල ඛන්ධනාගාරයට ගෙනආපසු ඛන්ධනාගාර ආරක්ෂකයින් සිව් දෙනෙකු බැටන්පොලුවලින් තමන්ට පහර දුන්බවට සිරකරුවෝ දසදෙනෙක් රතුකුරුස නියෝජිතයන්ට පැමිණිලි කළහ. ඔවුන් වැඩිදුරටත් ප්‍රකාශකර සිටියේ ඔවුන්ට වෛද්‍ය ප්‍රතිකාර ලබා නොදුන් බවත් ඔවුන්ට අනාගතයේත් එවැනි පහරදීම් පිළිබඳව තර්ජනය කරනු ලැබූ බවත්ය. රතුකුරුස කමිටුව සිය වාර්තාවේ සඳහන් කළේ මෙම සිද්ධියෙන් සතියකට පසුව සිදුවුනු තම සංචාරය අවස්ථාවේදී එක් සිරකරුවන්ගේ උරහිස්වල සහ පිටුපස තැලීම් සහ සිරිම් ලකුණු දක්නට තිබූ බවයි. තවත් රිමාන්ඩ් සිරකරුවන් කිහිපදෙනෙක් ප්‍රකාශකර සිටියේ එම සතිය තුළදීම ආසන්න දින දෙකකදී රාත්‍රී කාලයේදී මත්පැන් පානය කරසිටි ඛන්ධනාගාර නිලධාරියෙක් ඔවුන්ගේ අංශයට පැමිණ ඔවුන් අවදිකර ඇවිද්දවමින් ඔවුන්ට හිරිහැර කළ බවයි.

රතුකුරුස නියෝජිතයන් ප්‍රකාශකර සිටියේ එම කාලය වකවානුවේ හම්බන්තොට දිසිත්‍රිකයේ අධික නියතයක් පවතින අතරතුර තංගල්ල ඛන්ධනාගාරයේදී ජලය හිඟයක් පැවති බවයි. රැඳවියන්ට දිය නැමට ලැබී ඇත්තේ සතියකට එක්වරක් පමණක් බවත් එසේම ඔවුන්ගේ අත්, පා සහ ඉකිලි ප්‍රදේශයේ සමේ දියනැම අඩුවීම හේතුවෙන් කුෂ්ඨ සැදී ඇතිබවට පැමිණිලි කළ බවත් එම වාර්තාවේ සඳහන්කර ඇත. ඛන්ධනාගාර අධිකාරීවරයා සඳහන් කළේ බවුසර් මගින් ජලය ගෙන ඒමට කටයුතු යොදා ඇති බවයි.

ජාත්‍යන්තර රතුකුරුස කමිටු නියෝජිතයන් මිගමුවේ පල්ලන්සේන පිහිටුවා ඇති තරුණ අපරාධකරුවන් පුනරුත්ථාපනය කිරීමේ මධ්‍යස්ථානයද නිරීක්ෂණයකර ඇති අතර එහිදීද දැකිය හැකි මූලික ගැටළුව නම් අධික තදබදයයි. එහි රැඳවියන් චෝදනාකර සිටියේ මෙම තදබදය නිසා රාත්‍රී කාලයේ එහි ගතකිරීමට ඉතාම අපහසු බවයි. නියෝජිතයන් වාර්තාකර සිටියේ ගොඩනැගිලි අළුත්වැඩියා කළයුතු බවත්, වැසිකිළි බොහෝවිට අවහිරවී තිබෙන බවත්ය.

2002 වර්ෂය තුළදී රතුකුරුස නියෝජිතයන් මාතර, පොළොන්නරුව සහ මඩකලපුව බන්ධනාගාරවලදී නිරීක්ෂණ වාර්තා සිදුකළහ. ඔවුන් මෙම බන්ධනාගාරවල තත්ත්වය පිළිබඳ අසතුටුදායක වාර්තාවන් නිකුත් නොකළේ එම බන්ධනාගාරවල මූලිකව තදබදයක් නොතිබුණු හෙයිනි. මෙම වාර්තාවලදී පොළොන්නරුව සහ මඩකලපුව බන්ධනාගාරවල සිටිය හැකි සිරකරුවන් ප්‍රමාණයට වඩා අඩු සංඛ්‍යාවක් සිරකරුවෝ සිටියහ. මාතර බන්ධනාගාරයේ තදබද ස්වභාවය එහි අළුතින් ඉදිකෙරෙන දෙමහල් ගොඩනැගිල්ල නිමවූ පසු අඩුවනු ඇත.

බන්ධනාගාරගතවූවන්ට ශිෂ්ට සම්පන්න ජීවන තත්ත්වයක් නොලැබීම පිළිබඳ උනන්දුව ජාත්‍යන්තර රතුකුරුස කමිටුව එම ගැටළු පෙන්වාදීමටත් සහ ඒවාට පිළියම් සොයා ගැනීමේ අරමුණින් බන්ධනාගාර දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන් සඳහා " ශ්‍රී ලංකාවේ බන්ධනාගාරවල ජීවන තත්ත්වය" යන මැයින් සම්මන්ත්‍රණයක් වර්ෂ 2002 ජුනි මාසයේදී පවත්වන ලදී. පිනිවා සිට පැමිණ ජල සහ සනීපාරක්ෂක ඉංජිනේරුවරුන් දෙදෙනෙකු මෙම සම්මන්ත්‍රණය පවත්වන ලදී. මෙම සම්මන්ත්‍රණයේ පරිපූරකයන් වශයෙන් වර්ෂ 2002 ඔක්තෝබර් මාසයේ පිනිවා සිට පැමිණි ජල සහ සනීපාරක්ෂක ඉංජිනේරුවරයෙකු වූ අන්ද්‍රේ සවිද්‍යාන් මහතාගේ සේවය, මෙම ආයතනවල ජල සහ සනීපාරක්ෂක පහසුකම් වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා උපදෙස් ලබාදීමට, ජාත්‍යන්තර රතුකුරුස කමිටුව මඟින් සපයා දෙන ලදී.

6. නිගමනය

ඉහත සාකච්ඡාකරණලද කරුණුවලින් පැහැදිලි පෙනී යන්නේ ශ්‍රී ලංකාවේ බන්ධනාගාරවල පවතින ඉතා අධික තදබදය බන්ධනාගාර ගතවූවන් බොහෝ දෙනෙකුගේ අයිතිවාසිකම් නොලැබී යාමට හේතුවී ඇති බවයි. දශක ගනණාවක් තිස්සේ මෙම තත්ත්වය උග්‍රවී ඇත. සෑම වසරකම බන්ධනාගාර කොමසාරිස් පෙනරාල්වරයාගේ පරිපාලන වාර්තාව මඟින් සංඛ්‍යාවන්ද සහිතව සිරකරුවන් ප්‍රමාණය ඉහලයාම පෙන්වාදී තිබේ. මෙම තත්ත්වය පසුගිය වසර 12 තුළදී වඩාත්ම උග්‍රවී ඇත. උතුරු - නැගෙනහිර පවතින අර්බුධය විසින් පවතින සමස්ත බන්ධනාගාර ගතවූ ජනගහනයට රැඳවියන් පමණක් එක් කරයි. මෙම සංඛ්‍යාව උපරිම වශයෙන් 1000-1500 පමණ වන අතර උතුරු - නැගෙනහිර බොහෝ ප්‍රදේශවල අධිකරණ හෝ පොලීසි ක්‍රියාත්මක නොවීම හේතුවෙන් බන්ධනාගාරගතවන ප්‍රමාණය විශාල වශයෙන් අඩුවී ඇත. 1990 දී මුළු රටේම බන්ධනාගාර තුළ රිමාන්ඩ් සිරකරුවන්ට

ඉඩකඩ පැවතියේ 1,009 දෙනෙකුට පමණක් වුවද දෛනික සාමාන්‍ය රිමාන්ඩ් සිරකරුවන් ප්‍රමාණය 6,222 විය. මෙය 516.7% ප්‍රතිශතයකින් වැඩිපුර ප්‍රමාණයක් විය. වර්ෂ 2001 දී රිමාන්ඩ් සිරකරුවන්ගේ දෛනික සාමාන්‍ය ප්‍රමාණය 8,596 ක් වූ අතර එය 1990 එම සංඛ්‍යාවට වඩා 2,374 ප්‍රමාණයකින් ඉහළ නැගීමකි. 1990 හා 2001 අතර රිමාන්ඩ් සිරකරුවන් 600 ක් සඳහා ඇදී ඉඩකඩ පහසුකම් පුළුල් වුවද 2001 වනවිටත් තිබෙන ඉඩපහසුකම්වලට සාපේක්ෂව සිටින ප්‍රමාණය හෙවත් තදබදය 435% වේ. මෙම තත්ත්වය 2002 වසර තුළද වෙනසකින් තොරවම පැවතුණි.

වසර ගණනාවක් තිස්සේ දඬුවම් විදින සිරකරුවන් ප්‍රමාණය අධිකවීම ඛන්ධනාගාර තදබදය වැඩිකිරීමට හේතුවූයේ යැයි පැවසිය නොහැක. දඬුවම් විදින සිරකරුවන් සඳහා ඛන්ධනාගාරවල ඉඩකඩ ඇත්තේ 5,500 කට පමණක් වන අතර 1996 වනතෙක් ඔවුන්ගේ සාමාන්‍ය දෛනික ප්‍රමාණය 5,500 ක් විය. කෙසේ වෙතත් රිමාන්ඩ් සිරකරුවන් අධිකවීම නිසා ඔවුන් රැඳවීමට දඬුවම් විදින සිරකරුවන් රඳවා ඇති ඉඩකඩ පරිහරණය කිරීම හේතුවෙන් දඬුවම් විදින සිරකරුවන් අතරද තදබදයක් ඇතිවී තිබේ. මෙම තත්ත්වය තුළ එක් සිරකරුවෙකු සඳහා සකසා ඇති ඉඩප්‍රමාණයේ දඬුවම් විදින සිරකරුවන් පස්දෙනෙකු රැඳවීමට සිදුවී ඇත. දඬුවම් විදින සිරකරුවන් ප්‍රමාණය 1996 සිට 2001 වනවිට තදබදයක් ඇතිවන ආකාරයට වැඩිවී ඇත. 1996 දී සාමාන්‍ය දෛනික දඬුවම් විදින සිරකරුවන් ප්‍රමාණය 5,511 වූ අතර 2001 දී එම ප්‍රමාණය 8,439 හෙවත් 1996 ට වඩා 2,928 නොහොත් 53% වැඩි වීමකි. මෙම දැඩි වැඩිවීම සඳහා හේතුවී ඇත්තේ පොදු සමාවක් දීමේ ක්‍රමය සහ බලපත්‍රයක් මත සිරකරුවන් නිදහස් කිරීම (ප්‍රවාචික ක්‍රම) තාවකාලිකව නතර කිරීමයි.

ඒ අනුව 1996 සිට 2001 දක්වා සාමාන්‍ය දෛනික සිරකරුවන් ප්‍රමාණය සලකා බැලීමේදී සැලකිය යුතු වැඩිවීමක් දක්නට ඇත. 1996 දී එම ප්‍රමාණය 11,972 ක් වූ අතර 2001 දී එය 18,132 හෙවත් වසර පහක් තුළදී 51%ක වැඩිවීමකි. නමුත් වර්ෂ 2001 දී සිරකරුවන් සඳහා අවසර ඇති ඉඩප්‍රමාණය සලකා බැලීමේදී එසේ ඉඩ ඇත්තේ 7,100 ක වන හෙයින් මෙම ප්‍රමාණය (තදබදයේ ප්‍රමාණය) 255% කි. මෙම තත්ත්වය 2002 වර්ෂය පුරාද පවැතුණි.

- ඛන්ධනාගාරයකුළුට ඇතුළත් කරගන්නා සංඛ්‍යාව අඩුකිරීමට හෝ ඉහළයන සංඛ්‍යාව නඩත්තුකළ හැකි ආකාරයෙන් ඛන්ධනාගාර පහසුකම් පුළුල් නොකළහොත් ඛන්ධනාගාර ගතවූවන්ගේ මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනයවීම වැළැක්වීමට ඉඩක් නොමැතිවනු ඇත. ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය වැනි ධනවත් රටවලට පවා

අළුතින් බන්ධනාගාර ඇතිකිරීම වියදම් අධික අපහසු කාර්යයන් බව පෙනීගොස් ඇත. ශ්‍රී ලංකාව වැනි රටකට වඩාත් ගැලපෙන ක්‍රමවේදය වන්නේ පරිවාස ආඥා සහ ප්‍රජාපාදක විශේෂිත ආඥා වැනි නිර්-බන්ධනාගාරගත කිරීමේ විකල්ප දැඩුවමිකුම භාවිතය වැඩි කිරීමයි. ශ්‍රී ලංකාවට ප්‍රචාලිත නීති හඳුන්වා දීම තුළින් සුදුසු සිරකරුවන්ව ප්‍රචාලිත නියම මත නිදහස් කිරීමේ ක්‍රමයක් හඳුන්වාදිය යුතුය.

රිමාන්ඩ් සිරකරුවන් ප්‍රමාණය අඩුකර ගැනීම සඳහා ඇපදීම පිළිබඳ දැඩි නීතිමය තත්ත්වය ලිහිල් කිරීමත්, ඇපදීමේ අවස්ථා පුළුල් කිරීමත් පිළිබඳ ගැඹුරින් සලකා බැලීම වටී. 1997 දී නව ඇප පනත හඳුන්වාදීමෙන් අනතුරුව වාර්ෂිකව ඇතුළත් කරගන්නා රිමාන්ඩ් සිරකරුවන් ප්‍රමාණය සහ ඔවුන්ගේ සාමාන්‍ය දෛනික ප්‍රමාණය සැලකිය යුතු ලෙස ඉහලගොස් ඇත. උදාහරණයක් වශයෙන් 1997 සිට 1999 දක්වා වාර්ෂිකව ඇතුළත්කරගත් ප්‍රමාණය මෙසේය :

1997	71,350
1998	76,930
1999	77,374

එම කාලය තුළ සාමාන්‍ය දෛනික ප්‍රමාණය මෙසේය :

1997	6,702
1998	7,530
1999	7,960

මෙම සංඛ්‍යා වැඩිවීමේ ප්‍රවණතාවය 2000, 2001 සහ 2002 වර්ෂවලද පැවතිණි. උදාහරණයක් වශයෙන් 2001 සැප්තැම්බර් 30 වැනි දින රිමාන්ඩ් සිරකරුවන් ප්‍රමාණය 8,439 ක් වූ අතර 2003 අප්‍රේල් 15 දින එය 9,244 විය. ගැඹුරු අධ්‍යයනයකින් තොරව මෙම වැඩිවීම කෙරෙහි නව ඇප පනතේ බලපෑම ප්‍රකාශ කළ නොහැක.

සිරකරුවන් ප්‍රමාණය ඉක්මවා සිටීම බන්ධනාගාරතුළ පවතින ප්‍රශ්න රැසකට හේතුවක් වන අතර ඉතිරි ප්‍රශ්නවලට හේතුව මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන නොමැතිවීමයි. රජයේ වියදම් ලැයිස්තුවේ බන්ධනාගාර සඳහා ලැබෙන්නේ ඉතා අඩු ප්‍රමුඛතාවයක් වන අතර ලැබෙන මුදල් ප්‍රමාණය සිරකරුවන් සඳහා ලබාදිය යුතු යැයි ව්‍යවස්ථාවල සඳහන්ව ඇති අවම උපකරණ ප්‍රමාණය පවා සැපයීමට ප්‍රමාණවත් නොවේ. ඇඳුම්, ඇඳ ඇතිරිලි, පොත්තු, පිතන්, බාල්දි වැනි දෑ වල ප්‍රමාණවත් පරිදි නොමැතිවීමට මූලිකවම බලපා ඇත්තේ මූල්‍ය හිඟයයි. ගොඩනැගිලි පිළිසකර නොකිරීම, නිසිලෙස ආහාර

නොපිසීම, දිය නැමේ සහ පිරිසිදු වැසිකිළි නොතිබීමේදී හේතුව වන්නේ ප්‍රමාණවත් තරම් මුදල් නොමැතිවීමයි. බොහෝ බන්ධනාගාර අධිකාරීවරුන් ජාත්‍යන්තර රතුකුරුස කමිටු නියෝජිතයන්ට පවසා ඇත්තේ ප්‍රමාණවත් තරම් මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන නොමැතිවීම, අධික තදබදය සමඟ එක්වූ විට විශාල අර්බුදයක් නිර්මාණය වන බවයි.

බන්ධනාගාර නිලධාරීන් විසින් රැඳවියන්ට පහරදීම සහ වෙනත් ආකාරයේ පීඩාවන් සිදුකිරීම ප්‍රමාණයන් සුළු සිදුවීම් සංඛ්‍යාවක් වුවද තීරණාත්මක ලෙස සලකා බැලිය යුත්තකි. මෙහිදී පාලනාධිකාරිය විසින් එවැනි සිද්ධිවලට වගකිව යුත්තන්ට එරෙහිව පියවර ගැනීම මෙන්ම යළි එවැනිදේ සිදු නොවීමට ඉඩ සැලැස්වීම සිදුකළ යුතුය. මේ සම්බන්ධව සලකා බැලීමේදී බන්ධනාගාර නිලධාරීන්ගේ විවිධ ශ්‍රේණි සඳහා මානව හිමිකම් පිළිබඳ වැඩමුළු, සම්මන්ත්‍රණ හා පුහුණු සැසි 2002 වර්ෂය තුළදී පවත්වා ඇතිබව සඳහන් කළ යුතුවේ. මෙවැනි පුහුණු වැඩසටහන් තුළින් රැඳවියන්ගේ භාරකරුවන් වශයෙන් බන්ධනාගාර නිලධාරීන්ගේ වගකීම වඩාත් හොඳින් එම නිලධාරීන් වටහා ගනු ඇතැයි යන්නත්, එසේම බන්ධනාගාර ගතවුවන්ටද නිදහස් පුද්ගලයන්ට මෙන් බන්ධනාගාරගතවීම තුළින් නොලැබිය හැකි අයිතිවාසිකම් ප්‍රමාණය හැර අනෙක් සියළු අයිතිවාසිකම් සඳහා හිමිකම් ඇතිබවද එම නිලධාරීන් වටහාගනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

අමානුෂික තත්ත්වයන් යටතේ බන්ධනාගාර ගතවුවන් තබාගැනීම ඔවුන්ම කෲර සහ අසාමාන්‍ය දඬුවම් වලට ලක්කිරීමට සමාන වන බව බලධාරීන් වටහාගත යුතුය. ව්‍යවස්ථා විරෝධී ආකාරයේ බන්ධනාගාර පද්ධතියක් පවත්වාගෙනයෑම සඳහා මූල්‍ය සම්පත් හිඟය නිදහසට කරුණක් ලෙස යොදා නොගත යුතුය.

අවසාන වශයෙන් මෙම පරිපේදය නිමා කිරීම සඳහා ශ්‍රීමත් චින්සන්ට් වර්ච්ලේගේ පහත සඳහන් ප්‍රකාශය උපුටා දැක්වීම සුදුසු වේ. එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය මගින් මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ විශ්ව ප්‍රකාශය එළිදැක්වීමට වසර ගණනාවකට පෙර ඔහු ප්‍රකාශ කළේ :

"රටක සහස්තවය මැනබලන නොවරදින සාධකයන් වන්නේ එහි ජනතාව අපරාධ සහ අපරාධකරුවන් කෙරෙහි දක්වන වෛතසික ස්වභාවය විමසා බැලීමයි. චූදිතයෙකු නැතහොත් රජයට එරෙහි වරදකාරයෙකුට වුවද පවතින අයිතිවාසිකම් පිළිබඳව ශාන්තව සහ ක්‍රෝධයකින් තොරව

පිළිගැනීම, දඬුවමට යටත්වූ සියල්ලන් කෙරෙහි නිරන්තර කරුණාව, පුනරුත්ථාපනය සඳහා වූ ක්‍රමවේදයන් පිළිබඳව වෙහෙස නොබලා කටයුතු කිරීම, සෑම මිනිසෙකුගේම හදවතේ, ඔබට සොයාගත හැකිනම්, නිධානයක් පවතින බවට වූ නොබිඳෙන විශ්වාසයක්, මේවා අපරාධ සහ අපරාධකරුවන්ට සැලකීම පිළිබඳ යහපත් ලෙස බලන ජාතියක් ගොඩනගා පිළිපදින්නාවූ සංකේත සහ සාධක වේ."

උපලේඛනය |

2002 දෙසැම්බර් 31 වන දිනට ශ්‍රී ලංකාව විසින් අපරානුමත කොට ඇති එක්සත් ජාතීන්ගේ මානව හිමිකම් සම්මුතිය හා ත්‍රස්තවාදය පිළිබඳ වූ ජාත්‍යන්තර සම්මුතීන්

- වර්ග ඝාතනය වැලැක්වීම හා ඊට දඬුවම් කිරීම පිළිබඳ සම්මුතිය 1950 ඔක්තෝබර් 12 දින අත්සන් තබන ලදී.*
- ආර්ථික, සමාජ හා සංස්කෘතික අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර සම්මුතිය 1980 ජුනි 11 දින අත්සන් තබන ලදී.
- සිවිල් හා දේශපාලන අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර සම්මුතිය 1980 ජුනි 11 දින අත්සන් තබන ලදී.
- කාන්තාවට එරෙහිව සියළුම ආකාරයේ ප්‍රභේදනයන් මුලිනුපුටා දැමීමේ සම්මුතිය 1981 ඔක්තෝබර් 5 දින අත්සන් තබන ලදී.
- සියළුම ආකාරයේ වාර්ගික ප්‍රභේදයන් මුලිනුපුටා දැමීමේ අන්තර්ජාතික සම්මුතිය 1982 පෙබරවාරි 18 දින අත්සන් තබන ලදී.
- තානාපති නියෝජිතයන් ඇතුළු අන්තර්ජාතික වශයෙන් ආරක්ෂිත පුද්ගලයින්ට එරෙහිව සිදුකරන අපරාධයන්ට එරෙහි සම්මුතිය 1991 පෙබරවාරි 27 දින අත්සන් තබන ලදී.

* සම්මුතියකින් බැඳී සිටීමට රාජ්‍යය පාර්ශ්වයක කැමැත්ත ප්‍රකාශ කරනුයේ රාජ්‍යයේ නියෝජිතයාගේ අත්සන මගිනි. කෙසේ නමුත් බොහෝ අවස්ථාවලදී සම්මුතියෙහි වගන්තියක් මගින් හෝ සම්මුතියෙහි අන්තර්ගතය පිළිබඳව සාකච්ඡා කරනු ලබන අවස්ථාවකදී සම්මුතියෙන් බැඳී සිටීම සඳහා වන කැමැත්ත නියෝජිතයාගේ අත්සන් තුළත් පමණක් ප්‍රකාශ නොවන බවටත් සම්මුතියෙන් බැඳී සිටීම සඳහා රාජ්‍යය විසින් සම්මුතිය අපරානුමත කළ යුතු යැයි පාර්ශ්වයන් එකඟතාවයට එළඹෙති. මෙම පිළිවෙත අනුගමනය කරන සම්මුතීන් සම්බන්ධයෙන් නියෝජිතයාගේ අත්සන ප්‍රකාශ කරනුයේ සම්මුතියේ අන්තර්ගත අනුමත කිරීම පමණි. අපරානුමත කිරීමෙහි අරමුණ වනුයේ අදාළ රාජ්‍යයට සම්බන්ධයෙන් බැඳී සිටිනවාද හැදෑරිය යුතු පිළිබඳව සලකා බැලීමට තවත් අවස්ථාවක් ලබාදීමයි. මූල, සාකච්ඡා වලට සහභාගි නොවූ රාජ්‍යයන්ට ද සම්මුතිය අපරානුමත කිරීම මගින් සම්මුතිය මගින් බැඳී සිටීමට එකඟතාවය පළ කළ හැක. යම් රාජ්‍යයක් සම්මුතියකට පාර්ශ්වයක් වූ කළ පාර්ශ්වය වූ ආකාරය තුමක් වුවත් සම්මුතිය යටතේ ඇති සියළු අයිතින් රාජ්‍යයට ගිවිසිගතව මෙන්ම සම්මුතිය යටතේ ඇති සියළු වගකීම් වලින් රාජ්‍යය පාර්ශ්වය බැඳී සිටී.

- වර්ණ හේදවාදයට එරෙහි ජාත්‍යන්තර සම්මුතිය 1982 පෙබරවාරි 18 දින අත්සන් තබන ලදී.
- ළමා අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ සම්මුතිය 1991 ජූලි 12 දින අත්සන් තබන ලදී.
- වධහිංසාව සහ අනෙකුත් අමානුෂික හා පහත් අන්දමේ සැලකීමට ලක්වන දඩුවම් කිරීමට එරෙහි ජාත්‍යන්තර සම්මුතිය 1994 ජනවාරි 3 වන දින අත්සන් තබන ලදී.
- විදේශ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂාව සඳහා වන ජාත්‍යන්තර සම්මුතිය 1996 මාර්තු 11 දින අත්සන් තබන ලදී.
- සිවිල් හා දේශපාලන අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ අන්තර්ජාතික සම්මුතිය සඳහා වන 1 වන වෛකල්පිත සන්ධානය 1997 ඔක්තෝබර් 3 වන දින අත්සන් තබන ලදී.
- ත්‍රස්තවාදී බෝම්බ ප්‍රහාර පිටුදැකීමේ ජාත්‍යන්තර සම්මුතිය 1999 මාර්තු 23 වන දින අත්සන් තබන ලදී.
- සන්නද්ධ අරගලයන්ට මැදිවූ ළමයින් පිළිබඳ ළමා අයිතිවාසිකම් සම්මුතියේ 1 වන වෛකල්පිත සන්ධානය 2000 වර්ෂයේ සැප්තැම්බර් 6 දින අත්සන් තබන ලදී.
- ප්‍රාණ ඇපකාරත්වයට ගැනීමට එරෙහි ජාත්‍යන්තර සම්මුතිය 2000 වර්ෂයේ සැප්තැම්බර් 6 දින අත්සන් තබන ලදී.
- ආරක්ෂිත නැව් ගමනාගමනයට එරෙහි නීති විරෝධී ක්‍රියාවන්ට එරෙහි සම්මුතිය 2000 සැප්තැම්බර් 6 දින අත්සන් තබන ලදී.
- ත්‍රස්තවාදී ක්‍රියා සඳහා මූල්‍ය සැපයීමට එරෙහි ජාත්‍යන්තර සම්මුතිය 2000 සැප්තැම්බර් මස 6 වන දින අත්සන් තබන ලදී.
- අන්තර්ජාතික සංවිධානාත්මක අපරාධයන්ට එරෙහි එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මුතිය 2000 දෙසැම්බර් 15 දින අත්සන් තබන ලදී.
- පුද්ගලයින්, විශේෂයෙන් කාන්තාවන් හා ළමුන්, පැහැර ගැනීම පිටු දැකීම සඳහා වූ සන්ධානය 2000 දෙසැම්බර් 15 දින අත්සන් තබන ලදී.

- ළමා වෙළඳාම, ළමයින් ගණිකා වෘත්තියේ යෙදවීම හා ළමයින් අසහන ප්‍රකාශන සඳහා යොදා ගැනීමට එරෙහි ළමා අයිතිවාසිකම් සම්මුතියේ වෛකල්පිත සන්ධානය 2002 වර්ෂයේ මැයි 8 වන දින අත්සන් තබන ලදී.

ශ්‍රී ලංකාව විසින් අපරානුමත කොට ඇති ජාත්‍යන්තර කම්කරු සංවිධානයේ සම්මුතීන්

සම්මුති අංකය	සම්මුතියේ නම	අපරානුමත වර්තමාන තත්ත්වය කළ දිනය
C4	රාත්‍රී වැඩමුර (කාන්තා) සම්මුති 1919	1951.10.08 අහෝසි කොට ඇත.
C5	අවම වයස (කර්මාන්ත)	1950.11.16 අහෝසි කොට ඇත.
C6	තරුණයින් රාත්‍රී වැඩ (කර්මාන්ත) සඳහා යෙදවීම සම්මුතිය 1919	1950.09.02 අහෝසි කොට ඇත.
C7	අවම වයස් සීමා (සාගර) සම්මුති 1920	1950.09.02 අහෝසි කොට ඇත.
C8	සේවා විසුකැති වන්දි (මුහුදුබත්වීම) සම්මුතිය 1920	1951.04.25
C10	අවම වයස් සීමා (කෘෂිකර්මාන්තය) සම්මුතිය 1921	1991.11.29 අහෝසි කොට ඇත.
C11	සමාගමයේ නිදහස (කෘෂිකර්මාන්ත) සම්මුතිය 1921	1952.08.25
C15	අවම වයස් සීමා සම්මුතිය 1921	1951.04.25 අහෝසි කොට ඇත.
C16	තරුණ පුද්ගලයින්ගේ වෛද්‍ය පරීක්ෂණ (සාගර) සම්මුතිය 1921	1950.04.25
C18	කම්කරු වන්දි (වෘත්තිමය රෝගාබාධ) සම්මුතිය 1925	1952.05.17

C26	අවම වයස් නියම කිරීමේ සම්මුතිය (යාන්ත්‍රික) 1928	1961.06.09	
C29	බලහත්කාර ශ්‍රමය පිළිබඳ සම්මුතිය 1930	1950.04.05	
C41	රාත්‍රී වැඩමුර (කාන්තා) සම්මුතිය (සංශෝධිත) 1934	1950.09.02	අහෝසි කොට ඇත.
C45	පතල් වැඩ (කාන්තා) සම්මුතිය 1935	1950.12.20	අහෝසි කොට ඇත.
C58	අවම වයස් සීමා (සාගර) සම්මුතිය (සංශෝධිත) 1936	1959.05.18	
C63	වේතන සහ වැඩමුර සංඛ්‍යාලේඛන පිළිබඳ සම්මුතිය 1938	1952.08.25	
C80	අවසන් ගිවිසුම් වගන්ති ප්‍රතිශෝධන සම්මුතිය 1946	1952.08.25	
C81	කම්කරු විමර්ශන සම්මුතිය 1947	1950.04.03	
C87	සමාගමයේ සහ සංවිධානය විමේ අයිතිය පිළිබඳ සම්මුතිය 1948	1995.11.15	
C89	රාත්‍රී වැඩමුර (කාන්තා) සම්මුතිය (ප්‍රතිශෝධිත) 1948	1966.03.31	අහෝසි කොට ඇත.
C90	තරුණ පුද්ගලයින්ගේ රාත්‍රී වැඩමුර (කර්මාන්ත) පිළිබඳ සම්මුතිය (ප්‍රතිශෝධිත) 1948	1959.05.18	
C95	වේතන සුරක්ෂිත කිරීම පිළිබඳ සම්මුතිය 1949	1983.10.27	

C96	පූර්ව ගෙවීමේ සේව්‍යෝජන ආයතන පිළිබඳ සම්මුතිය (ප්‍රතිශෝධන) 1949	1983.10.27
C98	සංවිධානය වීමේ සහ සාමූහික කේවල් කිරීම පිළිබඳ සම්මුතිය 1949	1972.12.13
C99	අවම වයස් සීමා පැනවීමේ (කෘෂිකර්මාන්තය) සම්මුතිය 1951	1993.04.01
C100	සමාන වැටුප් සම්මුතිය	1993.04.01
C105	මානව රැකවරණ සම්මුතිය (ප්‍රතිශෝධන) 1957	1993.04.01
C106	සති විවේක (වාණිජ හා කාර්යාල) සම්මුතිය 1958	1983.10.27
C108	මුහුදු ගාමිණිගේ අත්‍යවශ්‍යතා ලේඛන සම්මුතිය 1958	1995.11.25
C110	චතු කම්කරුවන්ගේ සේවා කොන්දේසි පිළිබඳ සම්මුතිය 1958	1995.04.24
C111	වෙනස් කොට සැලකීම (සේවා සහ වගන්තිය) පිළිබඳ සම්මුතිය 1958	1998.11.27
C115	විකිරණ ආරක්‍ෂාව පිළිබඳ සම්මුතිය 1960	1998.06.18
C116	අවසන් ගිවිසුම් ප්‍රතිශෝධනය පිළිබඳ සම්මුතිය	1924.04.26
C131	අවම වයස් සීමා පැනවීමේ 1970 සම්මුතිය	1975.03.17
C135	කම්කරු නියෝජිතයන් පිළිබඳ සම්මුතිය 1971	1976.11.16

C138	සේවයට ඇතුළත් කිරීමේ අවම වයස් සීමා පිළිබඳ සම්මුතිය 1973	2000.02.11
C144	ජාත්‍යන්තර කම්කරු සම්මුතීන් ක්‍රියාත්මක කිරීම පිළිබඳ භෞභාෂික සාකච්ඡා පිළිබඳ සම්මුතිය 1976	1994.03.17
C160	කම්කරු සංඛ්‍යාලේඛන පිළිබඳ සම්මුතිය 1985	1993.04.01

ශ්‍රී ලංකාව විසින් අපරානුමත කොට ඇති මානවවාදී නීතිය හා සම්බන්ධ සම්මුතීන්

1. යුධ භූමියේදී තුවාල ලැබූ හා රෝගාතුර වූ සොල්දාදුවන් පිළිබඳ පිනිවා සම්මුතිය, 1949. 1959 පෙබරවාරි මස 28 දින අපරානුමත කරන ලදී.
2. සාගරයේදී තුවාල ලැබූ හා රෝගාතුර වූ සොල්දාදුවන් පිළිබඳ පිනිවා සම්මුතිය, 1949. 1959 පෙබරවාරි මස 28 වන දින අපරානුමත කරන ලදී.
3. යුධ සිරකරුවන්ට සැලකීම පිළිබඳ පිනිවා සම්මුතිය, 1949. 1959 පෙබරවාරි මස 28 වන දින අපරානුමත කරන ලදී.
4. යුධ අවස්ථාවේදී තුවාල ලබන සිවිල් වැසියන් පිළිබඳ පිනිවා සම්මුතිය, 1949. 1949 පෙබරවාරි මස 28 වන දින අපරානුමත කරන ලදී.

උපලේඛනය II

ශ්‍රී ලංකාව විසින් අපරාධානුමත කොට නොමැති ඇතැම් මානව හිමිකම් සම්මුතීන්

- සිවිල් හා දේශපාලන අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ අන්තර්ජාතික සම්මුතියේ 11 වන වෛකල්පිත සන්ධානය.
- යුධ අපරාධකරුවන්ට හා මානව වර්ගයාට එරෙහි අපරාධයන් සම්බන්ධයෙන් ව්‍යවස්ථාපිත සීමාවන් නොපැන විමේ සම්මුතිය 1968.
- සරණාගතයින් පිළිබඳ සම්මුතිය 1951.
- බලහත්කාර ශ්‍රමය අහෝසි කිරීම පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර කම්කරු සම්මුතිය (අංක 105).
- ඉහත සම්මුතියේ 21 වගන්තිය පිළිබඳ ප්‍රකාශය (එක් රාජ්‍ය පාර්ශවයක් තවත් රාජ්‍ය පාර්ශවයකට එරෙහිව කරනු ලබන පැමිණිලි)
- ඉහත 22 වගන්තිය පිළිබඳ ප්‍රකාශනය (තනි පුද්ගලයන්ගේ පැමිණිලි භාරගැනීම පිළිබඳ)
- සමාජ ආරක්ෂාව පිළිබඳ අවම ප්‍රමිතීන් පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර කම්කරු සම්මුතිය (අංක 102)
- විදේශ සේවා නියුක්තිකයන් අපයෝජනයට ලක්වීමේ තත්ත්වයන් හා විදේශ සේවා නියුක්තිකයන්ට සමාන අවස්ථා ලබාදීම පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර කම්කරු සම්මුතිය (අංක 122)
- ග්‍රාමීය කම්කරුවන් සහ ආර්ථික හා සමාජ සංවර්ධන ක්‍රියාවලිය තුළ ඔවුන්ගේ කාර්යය භාරය පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර කම්කරු සම්මුතිය අංක 141
- රාජ්‍ය සේවයේ සේවා කොන්දේසි තීරණය කිරීමේ කාර්යය පටිපාටිය හා සංවිධානය විමේ අයිතිය ආරක්ෂා කිරීම පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර කම්කරු සම්මුතිය (අංක 151)
- සරණාගතයින්ගේ තත්ත්වය පිළිබඳ සම්මුතිය 1951
- 1951 සරණාගතයින්ගේ තත්ත්වය පිළිබඳ සම්මුතියෙහි වෛකල්පිත සන්ධානය 1967

- 1949 අගෝස්තු 12, අන්තර්ජාතික යුධ ගැටුම් මගින් පීඩාවට පත්වන්නන් පිළිබඳ පිහිටා සම්මුතියෙහි අතිරේක සන්ධානය (1 වන සන්ධානය)
- 1949 අගෝස්තු 12, අන්තර්ජාතික නොවන යුධ ගැටුම් මගින් පීඩාවට වත්වන්නන් පිළිබඳ පිහිටා සම්මුතියෙහි අතිරේක සන්ධානය 11 වන සන්ධානය.

උපලේඛනය III

2002 වර්ෂයේ දී තීන්දු කරණු ලැබූ මානව අයිතිවාසිකම් නඩු තීන්දු

වගන්ති 11, 12 (1)

සුවිව නිල් රුක් ඉහලකඬුගේ එරෙහිව උපාලි ජයනෙත්ති. අනුදෙන නිලධාරී ශ්‍රී ලංකා යුධ හමුදා පොලිසිය (S.L.C.M.P.) හා අනෙකුත් අය. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක: 691/2000 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 04/06/2002

වගන්ති 11, 13 (1)

වේලු අරසාදේවි එරෙහිව එච්.පී. කමල් ප්‍රියන්ත ප්‍රේමතිලක පොලිස් කොස්තාපල්, පොලිස් බලකාය සහ අනෙක් අය. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක: 401/2001. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 24/01/2002.

ජයකොඩි ආරච්චිගේ දෙන් අපිත් රොහාන් චන්ද්‍රකුමාර එදිරිව පොලිස් පරීක්ෂක සමුද්‍රපීව ඕ.අයි.සී. විශේෂ මෙහෙයුම් ඒකකය පොලිස් මධ්‍යස්ථානය පැලියගොඩ හා අනෙකුත් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 681/2000, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 05/06/2002

වගන්ති අංක 11, 13 (1) සහ 13 (2)

සමරක්කොඩි ආරච්චිගේ දෙන් සිරිපාල එරෙහිව එස්. අයි. නන්දන විජේසිංහ, පොලිස් ස්ථානය මතුගම හා අනෙකුත් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 213/2001. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 31/05/2002.

ඇන්ජලින් රොහානා මයිකල් එරෙහිව සෙල්වින් ඕ.අයි.සී. (අපරාධ) පොලිස් ස්ථානය, නාරහේන්පිට හා අනෙකුත් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 1/2001. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 02/08/2002.

යෝගලිංගම් විජිතා එරෙහිව විජේසේකර, උප පොලිස් පරීක්ෂක මීගමුව පොලිස් ස්ථානය හා අනෙකුත් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 186/2001. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 23/05/2003

මානිත්තම් තාවරාස එරෙහිව ඕ.අයි.සී. එස්.ටී.ඇල්. කඳවුර තීරණකවිල ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 09/2002. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 16/09/2002

වගන්ති අංක 12 (1)

සීමාසහිත වේයන්ගොඩ ටෙක්ස්ටයිල් සමාගම එරෙහිව මහජන බැංකුව හා අනෙකුත් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 404/99, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 18/01/2002.

එන්.ඩී.ජේ. නාරන්ගොඩ හා අනෙකුත් අය එරෙහිව ඩී.එල්.ඩී. කොඩිතුවක්කු පොලිස් පරීක්ෂක ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 397/2000. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 11/02/2002.

ජේ.ඒ.ඩී.එස්.කේ.එස්. ජයසිංහ එරෙහිව නාවික, ඉන්ජිනේරු ජලජ කටයුතු පිළිබඳ ජාතික ආයතනය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 692/2000. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 20/03/2002.

කොළඹ දකුණ සමුපකාර සමිති සංගමය එරෙහිව අනුරූද්ධ රත්වත්තේ හා අනෙකුත් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 698/2000, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 25/03/2002.

සෝමපාල පටිච්චිධාන එදිරිව මධ්‍ය බැංකුවේ මූල්‍ය මණ්ඩලය හා අනෙකුත් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 565/2001, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 30/04/2002.

ඩබ්.ආර්.ආර්. රාබෙල් හා අනෙකුත් අයට එරෙහිව ජාතික ඉතිරි කිරීමේ බැංකුව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 531/2000, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 30/04/2002.

ඒ.එම්. සෝමපාල හා අනෙකුත් අය එරෙහිව බී.එල්.ඩී. කොඩිතුවක්කු පොලිස් පරීක්ෂක ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 397/2000, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 11/02/2002.

එම්.එස්.ආර්. පෙරේරා සහ අනෙකුත් අය එරෙහිව ජාතික ඉතිරි කිරීමේ බැංකුව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 532/2000, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 30/04/2002.

ග්ලෝ කේයාර් සර්විසර්ස් ලිමිටඩ් එරෙහිව රුහුණ විශ්ව විද්‍යාලය හා අනෙකුත් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 285/2001, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 09/05/2002.

ඩබ්.ඩී.බී. එල්.එම්. ප්‍රනාන්දු එරෙහිව ආර්.ඒ.ඒ. රණවිර ලේකම්, ආගමික හා සංස්කෘතික කටයුතු අමාත්‍යාංශය හා අනෙකුත් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 46/99, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 24/05/2002.

ගොඩගමුව ගමගේ උපසේන එරෙහිව රිචඩ් පතිරණ හා අනෙකුත් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 50/99, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 31/05/2002.

සීමිත ඊබට් සිල්වා ටුවරින් සමාගම සහ අනෙකුත් අය එරෙහිව එයාර් ලංකා සමාගම සහ අනෙකුත් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 548/96, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 27/06/2002.

එම්.එල්. දයාරත්න හා අනෙකුත් අය එරෙහිව ජාතික ඉතිරි කිරීමේ බැංකුව හා අනෙකුත් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 452/2001, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 05/09/2002.

යූ.බී. රාසපුත්‍ර හා අනෙකුත් අය එරෙහිව ලංකා බැංකුව හා අනෙකුත් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 381/2001, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 16/09/2002.

සැම් සමරසේකර සහ සමාගම එරෙහිව නුවර නගර සභාව හා අනෙකුත් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 53/2000, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 16/09/2002.

විරසිංහ ආරච්චිගේ විමල් විරසිංහ එරෙහිව ආචාර්ය එස්.ඒ.කේ. ගමගේ, අධ්‍යක්ෂක කැගල්ල මූලික රෝහල හා අනෙකුත් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 682/2001, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 19/09/2002.

වගන්ති අංක 12 (1), 14 (1) (h)

ගාඩියවසම් සීක්කුහෙවාසේ ලක්ෂ්මන් ජගත් සොලමන් ඩයස් එරෙහිව ලේකම් ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශය හා අනෙකුත් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 604/2001, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 05/09/2002.

වගන්ති අංක 12 (1), 12 (2), 14 (1) (h)

ආරුමුගම් වැඩිවේලු එරෙහිව ඕ.අයි.සී. සිතම්බරපුරම් අවතැන් පොලිස් මුරපොල හා අනෙකුත් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 44/2002, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 05/09/2002.

වගන්ති අංක 13 (1), 13 (2)

යටිවෙල කෝරලගේ අබේරත්න ඩන්දු එරෙහිව කීර්ති ගජනායක අධ්‍යක්ෂක අපරාධ විමර්ෂන දෙපාර්තමේන්තුව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 653/2000, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 02/08/2002.

වගන්ති අංක 11, 13 (2), 17

කොටුබඩු දුරගෙ ශ්‍රියානි සිල්වා එරෙහිව චන්දන ඉද්දමල්ගොඩ, ඕ.අයි.සී. පොලිස් ස්ථානය, පයාගල හා අනෙකුත් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ඉල්ලුම්පත් අංක 471/2000, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 10/12/2002.

උපලේඛනය IV

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජය සහ ද්‍රවිඩ ඊළාම් විමුක්ති කොටි සංවිධානය අතර සටන් නවතාලීමේ ගිවිසුම

පෙරවදන:

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ (මින් ඉදිරියට ශ්‍රී.ල.ප්‍ර.ස.ජ. යයි කියැවෙන) සහ ද්‍රවිඩ ඊළාම් විමුක්ති කොටි සංවිධානය (මින් ඉදිරියට ද.ටී.වි.කො.ස. යයි කියැවෙන) ප්‍රධාන පරමාර්ථය වන්නේ, දැනට ශ්‍රී ලංකාවේ පවතින ජනවාර්ගික අර්බුදයට සාකච්ඡාමය විසඳුමක් සෙවීමටය.

මෙම අර්බුදය හේතු කොට ගෙන පීඩා විඳින සියළු ජන කොටස්වල පීඩන තත්ත්වය නගා සිටුවීම සඳහා පවතින එදිරිවාදිකම් අවසන් විය යුතු බව (මින් ඉදිරියට පාර්ශවයන් යැයි කියැවෙන) ශ්‍රී.ල.ප්‍ර.ස.ජ. සහ ද.ටී.වි.කො.ස. පිළිගනී. එදිරිවාදිකම් නවතාලීමෙන්, අවසන් විසඳුමක් කරා යාම සඳහා ශුභවාදී වාතාවරණයක් ඇතිවන බව පාර්ශවයන් හඳුනාගෙන ඇත.

අර්බුදයට සෘජුවම සම්බන්ධ නොවූ කොටස් පවා මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් පීඩා විඳින බව පාර්ශවයන් පිළිගනී. මෙය විශේෂයෙන්ම මුස්ලිම් ජනතාවට බලපා ඇත. එම නිසා, මෙම ගිවිසුමේ විධිවිධානයන් සියළු ජන කොටස් වලට සහ ඔවුන්ගේ දේපළෙහි ආරක්ෂාව සඳහා වන්නේය.

ඉහත සඳහන් කරුණු හේතු කොට ගෙන, පාර්ශවයන් සටන් නවතාලීමට එකඟ වී ඇති අතර, පහත සඳහන් ව්‍යවස්ථා ප්‍රකාර මෙම ගිවිසුමේ යහපත් අභිමතාර්ථයන්ට හානියක් නොපමුණු වන ආකාරයට හැසිරීමෙන් වලකින බවට ද එකඟ වේ.

'ඩී. ඩී' දිනයේ සිට

ව්‍යවස්ථා අංක 1: සටන් නවතාලීමේ ප්‍රකාරතාව

පාර්ශවයන් සතු හමුදාවන් අතර සටන් නවතාලීම පහත සඳහන් ආකාරයට ක්‍රියාවේ යෙදවීමට එකඟ වේ.

1.1 නොර්විජියානු විදේශ ඇමතිතුමා විසින් දැනුම් දෙන පරිදි සටන් නවතාලන දිනය ක්‍රියාත්මක වන අතර එය අංක 4.2 දරණ ව්‍යවස්ථාව අනුව සිදුවන බවට ශ්‍රී.ල.ප්‍ර.ස.ජ. සහ දු.ර්.වි.කො.ස. එකඟ වන අතර එම දිනය මින් ඉදිරියට 'ඩී.ඩී' යනුවෙන් හැඳින්වේ.

1.2 කිසිම පාර්ශවයකට හින්සාකාරී යුධ හමුදා මෙහෙයුමක නිරත විය නොහැක. මෙය හමුදා ක්‍රියාවලියන් සම්පූර්ණයෙන්ම නවතාලන අතර, පහත සඳහන් ක්‍රියාවන් එයට අන්තර්ගත වන නමුදු එය එයින් සීමා නොකෙරෙනු ඇත.

අ. ආයුධ මගින් සෘජුව හෝ වක්‍රාකාරයෙන් වෙඩිතැබීම, ආයුධ සන්නද්ධ වැටලීම්, රහසින් රැක සිට පහරදීම්, ප්‍රභූ ඝාතන, පැහැරගෙන යාම, හමුදාවේ හෝ සාමාන්‍ය වැසියාගේ දේපළ හානි කිරීම්, සියදිවි නසා ගන්නා මෙහෙවිම් සහ ගැඹුරු ප්‍රවේශ ඒකකයන්ගේ ක්‍රියාවන්.

ආ. අහසින් බෝම්බ ප්‍රහාර

ඇ. හානිකර නොකා හමුදා මෙහෙයුම්

1.3 දු.ර්.වි.කො.ස. ට එරෙහිව හානිකර මෙහෙයුම් වල නොයෙදුනත්, ශ්‍රී ලංකාවේ හමුදාවන් විසින් ශ්‍රී ලංකාවේ සෛවරිත්වය සහ භෞමික අඛණ්ඩතාව රැකීමට නිත්‍යානුකූලව ඉටු කළ හැකි සෑම ක්‍රියාවලියක්ම ඉටු කිරීමට ඔවුන්ට අයිතියක් ඇත.

හමුදා අතර දුරස්ථතාවය

1.4 දැනට නිශ්චිත ඉදිරි ආරක්‍ෂක ප්‍රදේශයන් පවතින්නේ නම් ශ්‍රී.ල.ප්‍ර.ස.ජ. යේ සන්නද්ධ හමුදාවන් සහ දු.ර්.වි.කො.ස.යේ සටන් කරුවන් එම භූමි ප්‍රදේශවල රැඳී සිටිය හැකි අතර ඔවුන් අතර අවම වශයෙන් මීටර් 600ක දුරක්වත් සෑම අවස්ථාවකම පැවතිය යුතුය. කෙසේ වෙතත් පාර්ශවයන්ට ඔවුනගේ ආරක්ෂක ප්‍රදේශයෙන් ඇතුළත මීටර් 100 ඇතුළත ඔබ්බොබ යෑමේ අවසර ඇති අතර, දෙපාර්ශවය අතර ඕනෑම අවස්ථාවකදී අවම වශයෙන් මීටර් 400 ක පරතරයක් හෝ පවත්වාගෙන යා යුතුය. දැනට

පවත්නා භූමි ප්‍රදේශයෙන් මීටර් 400 කට අඩු වන්නේ නම්, ඒ ආකාරයෙන් ඒ මේ අත යෑම කළ නොහැකි අතර ඔවුන්ගේ හටයන් අතර උපරිම පරතරය තබාගෙන යෑම සඳහා දෙපාර්ශවයම එකඟවෙයි.

1.5 භූමි ප්‍රදේශයන් නිශ්චය වශයෙන් හඳුනාගෙන නොමැති පළාත්වල, 2001 දෙසැම්බර් 24 වන දින ශ්‍රී ලංකා රජය සහ දු.රි.වි.කො.ස. ය විසින් බලය තහවුරු කරගෙන සිටි ප්‍රදේශ ඒ ආකාරයෙන්ම පැවතිය යුතු අතර ව්‍යවස්ථා අංක 1.6 ප්‍රකාර මායිම් වෙන් කිරීම සිදුවන තෙක්ම එය පැවතිය යුතුය.

1.6 පාර්ශවයන් විසින් ආරක්ෂක ප්‍රදේශ පිළිබඳව ගැටළු පවතින්නේ නම් ශ්‍රී ලංකා සම්බන්ධතා සභාවට ඒ පිළිබඳව කරුණු ඉදිරිපත් කළ යුතුය. ව්‍යවස්ථා අංක 3 බලන්න. සම්බන්ධතා සභාව විසින් මායිම් වෙන් කිරීමේ කාර්යයේදී දෙපාර්ශවයටම අධාර දිය යුතු අතර එය 'ඩී.ඩී' දිනය ඉක්මවා දින 30 ක් ඇතුළත සිදු විය යුතුය.

1.7 එක් පාර්ශවයක් ලෙස තහවුරු කර ඇති ප්‍රදේශයක් තුළට අනෙක් පාර්ශවයට වෙඩි උණ්ඩ, පුපුරණ ද්‍රව්‍ය හෝ යුධමය උපකරණ රැගෙන යා නොහැකිය.

1.8 ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් 'ඩී.ඩී' ඉකුත්වී දින 30 ක් ගෙවියාමට පෙර ද්‍රවිඩ සන්නද්ධ කණ්ඩායම් නිරායුධ කළ යුතුය. මෙම ද්‍රවිඩ කණ්ඩායම් වල සාමාජිකයන් ශ්‍රී ලංකා රජයේ හමුදාවල පාලනය සහ විනයට නතුකොට, ඔවුන්ගේ සේවය උතුරු සහ නැගෙනහිර පළාත්වලින් බාහිර පළාත්වල යෙදවීමට, ශ්‍රී ලංකා රජය ක්‍රියා කළ යුතුය.

එතා මෙතා යාමේ නිදහස

1.9 ව්‍යවස්ථා 1.4 සහ 1.5 හි සඳහන් පරිදි දෙපාර්ශවයේ හමුදාවන් මුල් අවස්ථාවේදී ඔවුන් සතු බල ප්‍රදේශයන් තුළ රැඳී සිටිය යුතුය.

1.10 'ඩී.ඩී' සිට දින 60 ක් වන විට, යාපනය - මහනුවර (A-9) මාර්ග ඔස්සේ යාපනය සහ වව්නියාව අතර ඔබ්බොබ යෑමට අසීමිත නිදහසක් ශ්‍රී ලංකා

රජයෙහි නිරායුධ හටයන්ට අවසර ඇත. මෙහි ප්‍රකාරතාවයන් පාර්ශවයන් විසින් ශ්‍රී ලංකා සමික්ෂණ සභාවේ ආධාර ඇතිව සකසා ගත යුතුය.

සාමාන්‍ය ඇඳුමෙන්

1.11 'ඩී.ඩේ' වන විට, ඕනෑම හටයෙකුට ඔහුගේ පළාතේ අනුදේශන නිලධාරියාගේ නිර්දේශය මත, ආයුධ නොමැතිව, සාමාන්‍ය ඇඳුමින් සැරසී, ඔවුන්ගේ මිතුරන් සහ පවුලේ අය හමුවීමට, අනෙක් පාර්ශවයේ බලයට යටත් ප්‍රදේශයට යෑමට අවසර දිය යුතුය. මෙම ගමන් දින 6කට සීමා විය යුතු අතර, එය දෙමසකට වරක් පමණක් විය යුතු අතර, කෙටිම මාර්ගය ඔස්සේ එම ගමනට යන කාලය එම දින 6 සීමාවට ඇතුළත් නොවන්නේය. මේ සඳහා දු.ර්.වි.කො.ස. ය යාපනය-මහනුවර උපයෝගී කිරීමට අධාර කළ යුතුය. විශේෂිත හමුදාමය ප්‍රදේශයන්ට ප්‍රවේශ වීම සඳහා අවසර ඇත.

1.12 'ඩී.ඩේ' වන විට, හටයකුට, දෙමසක කාල සීමාව තිබුණ ද, ඔහුගේ පවුලේ අයෙකුගේ (සැමියා, බිරිඳ, ළමයින්, මුණුබුරන්, දෙමව්පියන් හෝ සහෝදර සහෝදරියන්) මංගල්‍ය සහ අවමංගල්‍ය කටයුතුවලට සහභාගී වීමට අවසර ඇත. මෙහිදී ආයුධ නොමැතිව සහ සාමාන්‍ය ඇඳුමින් සැරසී සිටිය යුතුය. විශේෂිත හමුදාමය ප්‍රදේශයන්ට ප්‍රවේශය පිළිබඳ තහනම මෙහිදී ද ක්‍රියාත්මක වේ.

1.13 'ඩී.ඩේ' දින සිට දින 30 ක් වන විට, දේශපාලන කටයුතු වල නිරතවීම සඳහා ශ්‍රී.ල.ප්‍ර.ස.ජ. ට අයත් උතුරේ සහ නැගෙනහිර පළාත්වල දු.ර්.වි.කො.ස. යේ සාමාජිකයින් 50 දෙනෙකුට ආයුධ නොමැතිව සහභාගීවිය හැකිය. මේ ආකාරයට 'ඩී.ඩේ' දිනයේ සිට දින 60 කට පසු තවත් නිරායුධ සාමාජිකයන් 100ට අවසර ඇත. 'ඩී.ඩේ' සිට දින 90 වන විට උතුරේ සහ නැගෙනහිර ඕනෑම දු.ර්.වි.කො.ස. යේ සාමාජිකයන්ට නිරායුධව ඔබ මොබ යාහැකිය. දු.ර්.වි.කො.ස. යේ සාමාජිකයන් ඔවුන්ගේ අනන්‍යතාවය තහවුරු කිරීමේ ලේඛන ළඟ තබා ගත යුතුය. විශේෂිත හමුදා ප්‍රදේශයන්ට ප්‍රවේශය තහනම් කිරීමට ශ්‍රී.ල.ප්‍ර.ස.ජ. ට අයිතිය ඇත.

හිරිහැර කිරීම් බැහැර

ව්‍යවස්ථා අංක 2: යථාතත්ත්වයට එළඹීමට පියවර

සියලු ශ්‍රී ලංකා වාසීන් අතර නැවත යථාතත්ත්වයට එළඹීම සඳහා පාර්ශවයන් අතර පහත සඳහන් විශ්වාස තහවුරු වීමේ පියවර ගැනීමට එකඟ වේ.

- 2.1 ජාත්‍යන්තර නීති වලට අනුකූලව, සාමාන්‍ය වැසියන්ට විරුද්ධව, වධ හිංසා කිරීම්, බිය ගැන්වීම්, පැහැරගෙන යෑම්, බලෙන් ලබා ගැනීම් සහ කරදර කිරීම් වලින් පාර්ශවයන් වැළකී සිටීම.
- 2.2 ආගමික හා සංස්කෘතික ඇදහීම් වලට හානියක් වන ආකාරයේ කිසිම ක්‍රියාවක යෙදීමෙන් හෝ ප්‍රචාරය කිරීමෙන් වැළකී සිටීමට පාර්ශවයන් එකඟ වේ. දෙපාර්ශවයේ හමුදා විසින් දැනට බලයේ නතුකොට ඇති පූජනීය ස්ථාන (පන්සල්, කතෝලික සහ මුස්ලිම් දේවස්ථාන සහ අනෙකුත් පූජනීය ස්ථාන) 'ඩී.ඩී' දින සිට දින 30ක් වන විට මහජනයා පිවිසිය හැකි ආකාරයට ඒවායින් පිටවිය යුතුය. අධිආරක්ෂිත කලාප වල පිහිටි පූජනීය ස්ථාන වලින් ද සන්නද්ධ හටයන් පිටවිය යුතුම අතර, ඒවායේ නඩත්තු කටයුතු ජනයාට ප්‍රවේශයක් නොමැතිව ද ඒ ආකාරයෙන් සිදුවිය යුතුය.
- 2.3 මෙම ගිවිසුම ක්‍රියාත්මක වන දින පටන්, දෙපාර්ශවය විසින් පදිංචිව සිටින පාසැල් ගොඩනැගිලි සියල්ලෙන්ම ඔවුන් ඉවත් වී, එය නැවත යථා පරිදි භාවිතයට දිය යුතුය. මෙම කටයුත්ත 'ඩී.ඩී' සිට දින 60 ක් වන විට අවසන් විය යුතුය.
- 2.4 'ඩී.ඩී' සිට දින 30ක් වනවිට දෙපාර්ශවය විසින් ආපසු භාරදුන් යථා තත්ත්වයට පත් වූ පොදු රජයේ ගොඩනැගිලි පිළිබඳ උපලේඛනයක් ප්‍රසිද්ධියට පත් කළ යුතුය.

පරීක්ෂණ ස්ථාන

- 2.5 සාමාන්‍ය වැසියන්ට කරදර බාධා ඇති කිරීම නැති කිරීම සඳහා ජනාකීර්ණ ස්ථානයන්හි විශේෂයෙන් පිහිටුවා ඇති පරීක්ෂණ ස්ථාන පිළිබඳව සමාලෝචනයන් කිරීමට පාර්ශවයන් එකඟවෙයි. එසේ සමාලෝචනයක් කර නව ක්‍රමයක් 'ඩී.ඩී' දිනයෙහි සිට දින 60 ඇතුළත දී ක්‍රියාත්මක කිරීමට පාර්ශවයන් එකඟ වෙයි.
- 2.6 A ඇමිනුමෙහි සඳහන් භාණ්ඩ හැර වෙන ඕනෑම හමුදාමය නොවන භාණ්ඩයක්, දු.ඊ.වි.කො.ස. ය බහුලව සිටින ප්‍රදේශයන්ට හෝ ඉන් බැහැරව ප්‍රවාහනය කිරීමට දෙපාර්ශවයම එකඟ වෙයි. වෙළෙඳ පොළේ අවශ්‍යතාවය අනුව එම භාණ්ඩ වල ප්‍රමාණයන් තීරණය වෙයි. ශ්‍රී.ල.ප්‍ර.ස.ජ. ය මගින් කළින් කළට මෙය සම්බන්ධයෙන් සමාලෝචනයක් කර අවසානයේදී හමුදාමය නොවන භාණ්ඩ ප්‍රවාහනය සීමා නොකිරීමට කටයුතු කරනු ඇත.
- 2.7 B ඇමිනුමෙහි සඳහන් ස්ථානයන්හි ඔවුනොවුන්ගේ පාලනයට යටත් පරීක්ෂණ ස්ථාන පිහිටුවීමට පාර්ශවයන් එකඟවන අතර මේවා පිහිටුවන ලබන්නේ භාණ්ඩ ප්‍රවාහනයටත් සාමාන්‍ය වැසියන්ගේ ගමන් පහසුවත් සඳහාය.
- 2.8 'ඩී.ඩී' සිට දින 10 වනවිට ක්‍රිකුණාමලය-හබරණ පාර දවසේ පැය 24 පුරාම මහජනයා සඳහා විවෘතව තැබීමට දෙපාර්ශවයම එකඟවෙති.
- 2.9 දෙපාර්ශවයම මඩකපපුවේ සිට වැලිකන්ද දක්වා දුම්රිය මාර්ගය දීර්ඝ කිරීමට සහය වනු ඇත.
- 2.10 මහනුවර-යාපනය (A -9) මාර්ගය, හමුදා නොවන භාණ්ඩ සහ මගී ප්‍රවාහනයට දෙපාර්ශවයම විවෘත කරනු ඇත. මෙහි විශේෂ ප්‍රකාරතාවයන්, පාර්ශවයන් විසින් රාජකීය නෝට්ටුපියානු රජයෙහි සහය ඇතිව, 'ඩී.ඩී' දිනයෙහි සිට දින 30 ක් වන විට නිර්ණය කළ යුතුය.

මසුන් ඇල්ලීමේ සීමා

2.11 මසුන් ඇල්ලීම පිළිබඳ සීමාවන් 'ඩී.ඩී' දිනයෙහි සිට ක්‍රමයෙන් පහත හෙළනු ඇත. පහත කොන්දෙසි වලට අනුව 'ඩී.ඩී' සිට දින 90 ක් වන විට දිවා සහ රාත්‍රී මසුන් ඇල්ලීම පිළිබඳ සියළු සීමාවන් ඉවත් කෙරේ.

1. මුහුදු මායිම්වල පිහිටි හමුදා කඳවුරු සිට මුහුදු ඉවරේ දෙපස සැතපුම් 1 ක දුරක් ඇතුළත හෝ මුහුද තුළට නොකා සැතැන්ම 2 ක් දක්වා වූ ප්‍රදේශයෙහි මසුන් ඇල්ලීම තහනම් වෙයි.
2. වරාය, ඇතුළත හෝ එම වරායට පිවිසෙන මාර්ගයෙහි මුහුදු මායිම් තීරය ඔස්සේ වැටී ඇති බොක්ක සහ මෝය ප්‍රදේශවලද මසුන් ඇල්ලීම තහනම් වෙයි.

2.12 තුස්තවාදය වැළැක්වීමේ පනත යටතේ සෙවීමේ ක්‍රියාවන් හෝ අත්අඩංගුවට ගැනීම් නොකිරීමට පාර්ශවයන් එකඟ වේ. අපරාධ නඩු විධාන සංග්‍රහය යටතේ එහි විධිවිධානයන්ට අනුකූලව අත්අඩංගුවට ගැනීම් නම් කෙරේ.

2.13 'ඩී.ඩී' සිට දින 30 ක් වන විට සියළු පාර්ශවයන් වෙත ඔවුන්ගේ පවුලේ සාමාජිකයින්ට ඔවුන් හමුවීමේ අවස්ථාව සැලසෙනු ඇත.

සම්පන්න සභාව

ව්‍යවස්ථාව අංක 3: ශ්‍රී ලංකා සම්පන්න සභාව

මෙම ගිවිසුමේ කොන්දෙසි සහ නියමයන් උල්ලංඝනය වීම පිළිබඳ සොයා බැලීම සඳහා ජාත්‍යන්තර සම්පන්න සභාවක් පිහිටුවීමට දෙපාර්ශවයම එකඟ වේ. මෙම ගිවිසුම් ප්‍රකාර පාර්ශවයන් එහි නියමයන් අනුව කටයුතු කොට ඇද්දැයි සොයා බැලීම සඳහා සභාව මඟින් ජාත්‍යන්තර ස්ථානික සොයා බැලීමක නිරත වන අතර එය සිදුවන්නේ මේ ආකාරයෙනි.

- 3.1 සම්පූර්ණ සභාවක් ශ්‍රී ලංකා සම්පූර්ණ සභාවැයි නම් කෙරේ. (මින් මතුවට SLMM යැයි කියවේ.)
- 3.2 දෙපාර්ශවයම එකඟ වන පරිදි රාජකීය නෝර්විජියානු රජය (මින් ඉදිරියට RNG යැයි කියවෙන) විසින් SLMM නායකයා පත්කරනු ඇත. (මින් ඉදිරියට HOM කියවෙන) ඔහු මෙම ගිවිසුමේ කොන්දේසි සහ නියමයන් අර්ථ දැක්වීම පිළිබඳ අවසන් නිලධාරියා වනු ඇත.
- 3.3 පාර්ශවයන් සමග SLMM සම්බන්ධීකරණ කටයුතුවල යෙදෙන RNG වෙත වාර්තා කරනු ඇත.
- 3.4 SLMM හි කටයුතු ආරම්භ කරන දිනය තීරණය වන්නේ HOM මගිනි.
- 3.5 SLMM ය ස්කැන්ඩිනේවියානු රටවල නියෝජිතයින්ගෙන් සමන්විත වන්නේය.
- 3.6 HOM විසින් උචිතයැයි තීරණය කරන්නා වූ ස්ථානයක SLMM හි මූලාස්ථානය පිහිටවනු ඇත. කොළඹ සහ වන්නි ප්‍රදේශයේ එහි කාර්යාල පිහිටවන අතර එය ශ්‍රී.ල.ප්‍ර.ස.ප. සහ දු.ර්.වි.කො.ස. යේ අය සමඟ සම්බන්ධීකරණයට පහසු වීමටය. යාපනය, මන්නාරම, වව්නියාව, ත්‍රිකුණාමලය, මඩකලපුව සහ අම්පාර දිස්ත්‍රික්ක වල SLMM හි පැවැත්ම තහවුරු කිරීමට කටයුතු කරනු ඇත.

හිරිහැර කිරීම් බැහැර

- 3.7 යාපනය, මන්නාරම, වව්නියාව, ත්‍රිකුණාමලය, මඩකලපුව සහ අම්පාර යන ස්ථානවල ප්‍රාදේශීය සම්පූර්ණ කමිටුවක් පිහිටවනු ලැබේ. එය සාමාජිකයින් 5 දෙනෙකුගෙන් යුක්ත වන අතර, දෙදෙනෙකු ශ්‍රී.ල.ප්‍ර.ස.ප. මගින් ද දු.ර්.වි.කො.ස. මගින් ද එක් ජාත්‍යන්තර සම්පූර්ණකවරයෙකු HOM මගින් ද පත් කෙරේ. මෙහි මුලසුන ගන්නේ ජාත්‍යන්තර සම්පූර්ණ වරයාය. ශ්‍රී.ල.ප්‍ර.ස.ප. සහ දු.ර්.වි.කො.ස. ය මගින් පත් කරන්නන් විශ්‍රාමලත්

විනිසුරුවන්, රජයේ සේවකයින්, ආගමික නායකයන් හෝ ඊට සමාන පුරවැසි නායකයින් විය හැකිය.

3.8 මෙම කමිටු හට උපදේශකවරුන් වශයෙන් කටයුතු කොට මෙම ගිවිසුම් ක්‍රියා කරවීමේ දී උද්ගතවිය හැකි ප්‍රශ්න පිළිබඳව ඒ ඒ දිස්ත්‍රික් මට්ටමෙන් සාකච්ඡා කොට, එම ප්‍රශ්න පිළිබඳව පොදු එකඟතාවයකට පැමිණීමට කටයුතු කළ යුතුය. විශේෂයෙන්ම, ඔවුන්ගේ කාර්යය විය යුත්තේ මෙම ගිවිසුම් ක්‍රියාවේ යෙදවීමට සියළු ප්‍රශ්න ඉතා පහළ මට්ටමක දී විසඳුම් ලබා ගැනීමය.

3.9 සියළු SLMM සාමාජිකයින්ගේ ආරක්ෂාව සඳහා නිසි පරිදි පියවර ගැනීමට පාර්ශවයන් එකඟ වේ.

3.10 SLMM හි සාමාජිකයින් ඔවුන්ගේ කාර්යයන් නිරත වීම සඳහා ඔබ මොබ යාමේ නිදහස ලබා දීමට පාර්ශවයන් එකඟ වේ. සාමාජිකයින් හට ගිවිසුමේ කොන්දෙසි උල්ලංඝනය වී ඇතැයි චෝදනා කෙරෙන ස්ථානයකට ක්ෂණයකින් යැමට පහසු විය යුතුය. මෙම ස්ථාන වෙත ප්‍රදේශයේ පත්කොට ඇති සාමාජිකයින් හට ද හැකිතාක් දුරට පහසුකම් ලබා දීමට පාර්ශවයන් එකඟ වේ. ව්‍යවස්ථා 3.7 බලන්න

පැමිණිලි වලට වහාම පියවර

3.11 මෙම ගිවිසුමේ සියළුම පාර්ශවයන් මගින් කරන පැමිණිල්ලක් පිළිබඳ වහාම පියවර ගෙන කටයුතු කිරීමට SLMM හි වගකීම වන අතර මෙම පැමිණිලි පිළිබඳ පරීක්ෂණයක් පවත්වා ඒවා සමත්යකට පත් කිරීමට පියවර ගත යුතුය.

3.12 ප්‍රශ්න නිරාකරණය කිරීමේදී ඒවා අවම මට්ටමෙන් තබා ගැනීම සඳහා ශ්‍රී.ල.ප්‍ර.ස.ප. යේ අණ දෙන නිලධාරීන් සහ දු.රි.වි.කො.ස. යේ ප්‍රාදේශීය නායකයින් අතර පණිවිඩ හුවමාරු කරගෙන එම ප්‍රශ්න ඒවා උද්ගත වන ප්‍රදේශ වලට විසඳීමට පියවර ගත යුතුය.

3.13 SLMM හි මෙහෙයීම් පිළිබඳ උපදෙස් මාලාවක් වෙතම ලේඛනයක් මගින් ඉදිරිපත් කරනු ඇත.

ව්‍යවස්ථා අංක 4: ගිවිසුම ක්‍රියාවට නැගීම, සංශෝධන සහ අවසන් කිරීම

4.1 ශ්‍රී.ල.ප්‍ර.ස.ප. ය වෙනුවෙන් අනුමාතය රාජ්‍ය විකුමසිංහ මහතාත්, දු.ඊ.වි.කො.ස. යේ නායක වෙලුපිල්ලේ ප්‍රභාකරන් මහතාත් අත්සන් තබා මෙම ගිවිසුමට එකඟ වී ඒ ආකාරයෙන් කටයුතු කරන බවට, ලිපියක් මගින් දෙපාර්ශවයම කෙටි අත්සන් තබා ඉහත සඳහන් ලිපියට අමුණා යැවිය යුතුය.

නෝර්විජියානු නියමය අනුව

4.2 නෝර්විජියානු විදේශ ඇමතිතුමා විසින් නියම කර දැනුම් දෙන දිනයේ පටන් මෙම ගිවිසුම ක්‍රියාත්මක වනු ඇත.

4.3 දෙපාර්ශවයේම එකඟතාවය මත මෙම ගිවිසුම සංශෝධන සහ වෙනස් කිරීම් කළ හැකිය. එම සංශෝධන RNG වෙත ලිඛිතව දැනුම් දිය යුතුය.

4.4 මෙම ගිවිසුම, ඕනෑම පාර්ශවයක් මගින් RNG වෙත ලිඛිත දැනුම් දීමකින් අවසන් කරන බව දැනුම් දෙන තෙක්, වලංගුව පවතී. ගිවිසුම අවසන් කිරීමට අදහස් කරන දිනට දින 14 කටවත් පෙර මෙම දැනුම් දීම කළ යුතුව ඇත.

ඇමුණුම්

A ඇමුණුම: භාණ්ඩ ලැයිස්තුව

B ඇමුණුම: පරීක්ෂණ ස්ථාන

හමුදා නොවන භාණ්ඩ

A ඇමුණුම

දෙපාර්ශවය අතර උතුරු සහ නැගෙනහිර පළාත් වල දු.ර්.වි.කො.ස. විසින් පාලනය වන ප්‍රදේශ වලට, හමුදා නොවන භාණ්ඩ ප්‍රවාහනය කිරීමට දෙපාර්ශවය එකඟ වන අතර, එම භාණ්ඩ ඒ ප්‍රදේශවල වසන සාමාන්‍ය වැසියන් වෙත ද ප්‍රවාහනය විය යුතුය. 2.6 ව්‍යවස්ථාව යටතේ හමුදා නොවන භාණ්ඩ ලෙස සඳහන් නොවන භාණ්ඩ පහත සඳහන් වේ.

හමුදා නොවන ආයුධ/වෙඩි උණ්ඩ

ප්‍රපුරණ දූව්‍ය

දුරස්ථ පාලක උපකරණ

කටු කම්බි

දුරදක්න

කොම්පස් යන්ත්‍ර

පෙන්ලයිට් බැටරි

ඩිසල්, පෙට්රල්, සිමෙන්ති සහ යකඩ පොදු පහත සඳහන් ආකාරයට ක්‍රමයෙන් සහ ප්‍රමාණයන්ගෙන් සීමා කෙරේ.

ඉන්ධන සීමා

ඩිසල් සහ පෙට්රල්

දිසාපතිවරුන් විසින් දු.ර්.වි.කො.ස. ය පාලනයේ පවතින ප්‍රදේශ වල වාහන, ට්‍රැක්ටර්, යතුරුපැදි ලියා පදිංචි කරනු ඇත. දිසාපතිතුමා විසින් සතියකට අවශ්‍ය ඩිසල් සහ පෙට්රල් ප්‍රමාණය පහත සඳහන් ආකාරයට තක්සේරු කරනු ඇත.

ට්‍රැක්/ බස් රථ - ලීටර් 250/සතියකට

රෝද 4 ට්‍රැක්ටර් - ලීටර් 310/සතියකට

රෝද 2 ට්‍රැක්ටර් - ලීටර් 40/සතියකට

පෙට්ලේ වාහන - ලීටර් 30/සතියකට

යතුරුපැදි - ලීටර් 70/ සතියකට

මසුන් අල්ලන බෝට්ටු ලීටර් 400/ සතියකට

සීමේන්ති

රජයේ දේපළ පුනරුත්ථාපන සහ නැවත ඉදිකිරීම් සඳහා ලියාපදිංචි සමූපකාර ශ්‍රී.ල.ප්‍ර.ස.ජ. ය මගින් අනුමත කරන ලද නිවාස, නිවාස ව්‍යාපෘති, රජය නොවන ආයතන සහ සමාජයේ ධනවත් අයගේ නිවාස ව්‍යාපෘති යන්න සඳහා මෙම ආයතන වලට දිසාපතිතුමා විසින් අවසර පත්‍ර නිකුත් කළ යුතුය. දිසාපති තුමා විසින් මෙම ආයතන වලට අවශ්‍ය මාසික සීමේන්ති ප්‍රමාණය ව්‍යාපෘතිය අනුව නිර්දේශ කළ යුතු අතර, එහි සැලසුම් හා ප්‍රගතිය අනුව සිදු කළ යුතුය.

පුද්ගලික කඩ සාප්පු ඉදිකිරීම්/ නිවාස ගිම්යන්/පුනරුත්ථාපන මේවා සමූපකාර මගින් වානිජ පදනමක් මත ලබා දිය හැකිය. මේ සඳහා මුලින් මසකට මුදු 5,000 ක ආයතනයකට සීමා කෙරෙන අතර, ඉන්පසුව එය මසකට මුදු 10,000 දක්වා වැඩි වනු ඇත. සමූපකාර මගින් පුද්ගලික අලෙවිය වෙත නිවසකට මුදු 25 කට සීමා කැරේ.

යකඩ පොලු

දු.ඊ.වි.කො.ස. මගින් පාලනය වන ප්‍රදේශ වලට යකඩ පොලු ගෙන එනු ලබන්නේ දිසාපතිතුමා විසින් නිකුත් කරන ඛලපත්‍ර මත පමණි. මෙම සීමාවන් ඉවර කිරීම සඳහා මාසිකව මේ පිළිබඳව ප්‍රගති සමාලෝචනයක් කෙරේ.

පරීක්ෂණ ස්ථාන

B ඇමුණුම

27 වන ව්‍යවස්ථාවේ එකඟ වුණු පරීක්ෂණ ස්ථාන

මන්දුර්

පදිංචිපුර්

කළුදැව්ලි තොටුපොල

මාමුනෙයි තොටුපල

අම්බලන්තිව් තොටුපල

වන්වුනතිව්

සිටන්ඩ් බෝට්ටුපල

කිරන් පාලම

වාලව්වේනෙයි

මාකෙර්නි

මහින්දපුර

මුත්තුර්

උගිලන්තුලම්

ඕමන්තයි

නඩු තීන්දු

අභ්‍යන්තරව අවතැන් වූවන්: මානව හිමිකම් පිළිබඳ මූලික ගැටළු

අරුමුගම් වඩිවේලු එරෙහිව පොලිස් ස්ථානාධිපති සිතමිබරම්පුරම් අනාර් කඳවුර පොලිස් මූලය වවුනියාව හා අනෙක් අය, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් නො. 44/2002 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 05.09.2002.

පුද්ගල සුරක්ෂිතභාවය

ශ්‍රියානි සිල්වා එරෙහිව ඉද්දමල්ගොඩ හා තව හය දෙනෙක්, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 471/2002 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 10.12.2002

සෝමාවති එරෙහිව වීරසිංහ හා අනෙක් අය (1990) 2 SLR 12

වේලු ආරස දේවි එරෙහිව එච්.පී. කමල් ප්‍රේමතිලක හා අනෙක් අය, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් නො. 401/2001 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 24.01.2002

යෝගලින්ගම් විජිතා එරෙහිව විජේසේකර හා තව අට දෙනෙක්, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 186/201 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 23.05.2002

ශ්‍රී ලංකාවේ කාන්තාවන්ගේ තත්ත්වය: ඇතැම් වැදගත් දෘෂ්ඨිකෝණයන් පිළිබඳ සමාලෝචනය

යෝගලින්ගම් විජිතා එරෙහිව විජේසේකර, උප පොලිස් පරීක්ෂක, පොලිස් මූලය මිගමුව හා අනෙක් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් නො. 186/2001, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 23.05.2002.

ඇන්පලින් රෝෂනා මයිකල් එරෙහිව සෙල්වින් සාලේ පොලිස් ස්ථානාධිපති (අපරාධ) පොලිස් මූලය, නාරාහේන්පිට හා අනෙක් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 1/2001 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 02.08.2002.

අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස සහ මාධ්‍ය නිදහස

ආර්.පී. විජේසිරි එරෙහිව නීතිපති (1980) 2 SLR 370

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජය එරෙහිව පී.ඒ. ඩන්දුල පද්මකුමාර මහාධිකරණ නඩු අංක. 7580 95 D

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයට එරෙහිව සිංහ තිස්ස මිහාර රණතුංග මහාධිකරණ නඩු අංක 7397/95ඩී.

රිතියක් සම්බන්ධනයෙන් ද සොයියා 18

හුලුගල්ල. 39 NLR 294

හේවමාණ එරෙහිව මැණික් ද සිල්වා හා එක් අයෙක් (1983) 1 SLR 1

ගරුමිණිගේ තිලකරත්න (1991) 1 Sri LR 134

මානව හිමිකම් පිළිබඳ අධිකරණමය රැකවරණය

ගුණරත්න එරෙහිව ශ්‍රී ලංකා ටෙලිකොම් ආයතනය (1993) 1 SLR 109

මේජර් ප්‍රේමචන්ද්‍ර එරෙහිව මේජර් මොන්ටේගු ජයවික්‍රම (1994) 2 SLR 90

ගුණරත්න එරෙහිව පැට්‍රෝලියම් ආයතනය (1996) 1 Sri LR 350

ප්‍රියංගනි එරෙහිව නානායක්කාර (1996) 1 SLR 399

විලියම් සිල්වා එරෙහිව ශිරාණි ඩන්ඩාරනායක (1997) 1 SLR 1992

අරුමුගම් වඩිවේල එරෙහිව පොලිස් ස්ථානාධිපති, සිතම්බරපුරම් අනාථ කඳවුර පොලිස් මූලය, වවුනියාව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 44/2002 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 05.09.2002.

ශ්‍රියානි සිල්වා එරෙහිව පොලිස් ස්ථානාධිපති, පයාගල හා අනෙක් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක (මූලික අයිතිවාසිකම්) 471/2000 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 10.12.2002

ග්ලෝ කෙයාර් ක්ලිනික් සර්විසස් පොදු. සමාගම එරෙහිව රුහුණ විශ්ව විද්‍යාලය හා අනෙක් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 285/2001 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 09.05.2002.

රිච්ට් සිල්වා ටුවරින් සමාගම හා තව එක් අයෙකු එරෙහිව නුවර නගර සභාව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 548/96 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 27.06.2002

සැමි සමරසේකර ඇන්ඩ් ලිමිටඩ් එදිරිව නුවර නගර සභාව එස්.සී. ඉල්ලුම්පත් අංක 53/2000 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 25.06.2002

කේ.ඇස්. ජයසිංහ එරෙහිව ධීවර හා නාවික ඉංජිනේරු කටයුතු පිළිබඳ ජාතික ආයතනය හා අනෙක් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 692/2000 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 20.03.2002

සෝමපාල පත්තිවිදාන එරෙහිව මහ බැංකුවේ මූල්‍ය මණ්ඩලය හා අනෙක් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 450/2000 හා ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 565/2001 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 30.04.2002

බඩ්.ආර්.ආර්. රාබෙල් හා තව එක් අයකු එරෙහිව ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුව, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 531/2000 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 30.04.2002

ගමගේ උපසේන එරෙහිව රිච්ට් පතිරණ, අධ්‍යාපන ඇමති හා අනෙක් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 50/99 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 31.05.2002.

එන්.ඩී.පී. නාරත්ගොඩ හා අනෙක් අය එරෙහිව බී.එල්.වී.ද එස්. කොඩිතුට්ක්ක හා අනෙක් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 397/2000, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 11.02.2002.

දයාරත්න හා අනෙක් අය එරෙහිව ජාතික ඉතිරි කිරීමේ බැංකුව හා අනෙක් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක නො. 452/2001 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 05.09.2002.

යූ.බී. රාසපුත්‍ර හා අනෙක් අය එරෙහිව ලංකා බැංකුව හා අනෙක් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 381/01 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 16.09.2002

වේයන්ගොඩ ටෙක්ස්ටයිල් මිල්ස් සමාගම එරෙහිව මහජන බැංකුව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 404/99 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 18.01.2002

දකුණු කොළඹ සමුදායකාර සමිතිය එරෙහිව අනුරූද්ධ රත්වත්තේ, හා අනෙක් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 698/98 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 25.03.2002

විමල් විරවංශ එරෙහිව ආචාර්ය එස්.ඒ.කේ. ගමගේ, රාජ්‍ය රෝහල, කෑගල්ල හා අනෙක් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් 682/2001 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 19.09.2002.

එම්. ප්‍රනාන්දු, එරෙහිව ආර්.ඒ.ඒ. රණවිර, ලේකම්, ආගමික හා සංස්කෘතික කටයුතු පිළිබඳ දෙපාර්තමේන්තුව හා අනෙක් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් 46/99 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 24.05.2002

ජගත් සොලමන් ඩයස් එරෙහිව ලේකම්, ආරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් 604 /2001 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 05.09.2002.

අරමුගම් වඩිවේල එරෙහිව පොලිස් ස්ථානාධිපති, සිතම්බරපුරම් අනාථ කඳවුර පොලිස් මූල්‍ය වවුනියාව, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් 44/2002 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 05.09.2002

වේලුඅරස දේවි එරෙහිව එච්.පී. කමල් ප්‍රියන්ත ප්‍රේමතිලක අතිරේක පොලිස් සේනාංකය හා අනෙක් අය, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් 401/2001 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 24.01.2002.

යෝගලින්ගම් විජිතා එරෙහිව විජේසේකර, අතිරේක උපපොලිස් පරීක්ෂක මිගමුව පොලිස් මූල්‍ය හා අනෙක් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් 186/2001 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 23.05.2002

අන්ජලින් රොෂානා එරෙහිව පොලිස් ස්ථානාධිපති නාරාහේන්පිට පොලිස් මූල්‍ය හා අනෙක් අය, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් අංක 1/2001 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 02.08.2002

රෝහණ චන්ද්‍රකුමාර එරෙහිව පොලිස් ස්ථානාධිපති, විශේෂ විමර්ශන ඒකකය, පැලියගොඩ පොලිස් මූල්‍ය හා අනෙක් අය, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් 681/2002 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 05.06.2002

නිල් රැක් ඉහලකතිරගේ එරෙහිව අනුදෙන නිලධාරී යුධ හමුදා පොලිසිය වවුනියාව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් 691/2000 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 04.06.2002

දොන් සිරිපාල එරෙහිව උප පොලිස් පරීක්ෂක නන්දන විජේසිංහ මතුගම පොලිස් මූලය හා අනෙක් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් 213/2001 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 31.05.2002

මහිකම් තවරස එරෙහිව පොලිස් සභානාධිපති විශේෂ කාර්යය බලකාය තිරුක්කෝවිල් හා අනෙක් අය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් 09/2002 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 16.09.2002

අබේරත්න ඩණ්ඩා එරෙහිව කීර්ති ගජනායක සභාපති, අපරාධ විමර්ශන ඒකකය හා අනෙක් අය, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ අයදුම්පත් 653/2000 (මූලික අයිතිවාසිකම්) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ සටහන් 02.08.2002

ඛන්ධනාභාර ගතවූවන්ගේ අයිතිවාසිකම්

රාගින් එරෙහිව පොදුරාජ්‍ය මණ්ඩලය 62, Va (21Gratt) 790, 796 (1871)

කොගින් එරෙහිව රායිවාඩි 143 F. 2d 443

වොල්ෆ් එරෙහිව මැක්ඩොනල් (1974) 41.L.Ed. 2d 935

සුනිල් හත්‍ර (II) එරෙහිව ඩෙල්හි පරිපාලනය (1980) 3 S.C.C. 448

අමල් සුදන් සිල්වා එරෙහිව කොඩිතුචක්කු (1987) 2 Sri LR 119

ග්‍රන්ථාශ්‍රිත තොරතුරු

ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනය, Sri Lanka, Fear for Safety Child Soldiers, ඇපෑල 2002 පෙබරවාරි 14 වෙනිදා

ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනයේ මාධ්‍ය නිකුතුව ශ්‍රී ලංකාව: Fear for Safety නන්දනි හේරත් A.S.A. 37/014/2002.

ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනය වාර්තාව 2003

An Appeal for Immediate Humanitarian and Rehabilitation Support in the North and East of Sri Lanka. අනුකම්භව විසින් භාරදෙන ලදී. දිවුරුම්දීමේ සම්මන්ත්‍රණය ඔස්ලෝහිදීය. 2002 නොවැම්බර් 25 දින, CHA ගොනුව කාණ්ඩය 6, නිකුතුව 11, 2002 නොවැම්බර්.

Care 2000 ඔක්තෝම්බර් වැඩමුළු වාර්තාව උපුටාගන්නා ලද්දේ Ibarguan Cludia "Review and Analysis of Secondary Literature on Internal Displacement in Sri Lanka" 2001-

Catseye, අයිලන්ඩ් පුවත්පත, සති මැද විමර්ශන 2002 ජුනි 05 වෙනිදා.

ළමුන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ කොමිටිය, අවසාන ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකාව (නව වැනි සම්ප්‍රදාය 1995)

2002 ජුනි 30 සාම විරාම ගිවිසුම තුළ සිදුවූ පැමිණිලි හා අවහිරකම්, ශ්‍රී ලංකාවේ හි මාධ්‍ය ප්‍රකාශය 2002 ජූලි 08 දින.

ළමුන්ගේ සියලු ආකාරයේ කම්කරු වධහිංසා නැවැත්වීමේ හා ඒ පිළිබඳ විධිමත් කඩිනම් පියවර ගැනීම පිළිබඳ සම්මුතිය. (සම්මුතිය C182 ILO), 1999.

"පුද්ගලයන්ට එරෙහිව වන බිම් බෝම්බ භාවිතය, ගබඩා කිරීම, නිපදවීම, හුවමාරු කිරීම සහ ඒවා විනාශ කිරීම නීති විරෝධී කිරීම සම්බන්ධයෙන් වන සම්මුතිය, 1999" හි සාම්ප්‍රදායික ආයුධ පිළිබඳ සම්මුතියේ ප්‍රොටෝකෝල 2 (CCW 1980)

ඩේලි නිවුස් පුවත්පත 2002 අප්‍රියෙල් 06 වෙනිදා

ඩේලි නිවුස් පුවත්පත 2002 අප්‍රියෙල් 24 වෙනිදා

ඩේලි නිවුස් පුවත්පත 2002 මැයි 4 වෙනිදා

ඩේලිමීර් පුවත්පත 2002 ජනවාරි 04 වෙනිදා

ඩේලිමීර් පුවත්පත 2002 ජුනි 18 වෙනිදා

ඩේලිමීර් පුවත්පත 2002 ජුනි 21 වෙනිදා

ඩේලිමීර් පුවත්පත 2002 අගෝස්තු 11 වෙනිදා

ඩේලිමීර් පුවත්පත 2002 ඔක්තෝබර් 19 වෙනිදා

ඩේලිමීර් පුවත්පත 2002 දෙසැම්බර් 6 වෙනිදා

ඩේලිමීර් පුවත්පත 2002 දෙසැම්බර් 25 වෙනිදා

Democracy and the Mass Media, කේම්බ්‍රිජ් විශ්ව විද්‍යාලය මුද්‍රණාලය 1990, ed. Lichtenberg

ද අල්විස් (මුද්‍රණය කොට නැත) යුද්ධයෙන් කාන්තාවට සිදුවූ අයහපත පිළිබඳ කටයුතු කරන සංගමය යාපනයට පැමිණීම, 2001 නොවැම්බර් 21-24 දා මුද්‍රණය කලා. "Choosing Rice Over Risk: Rights, Resettlement and Displaced Women" ඉලෙක් සොෆියා, මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ අධ්‍යාපන මූලස්ථානය කොළඹ විශ්ව විද්‍යාලය, 2003.

දිස්ත්‍රික්ක තත්ත්ව වාර්තාව, මඩකලපුව CHA සිට ගොනුව කාණ්ඩය 6 නිකුතුව: 1 2002 ජනවාරි.

දිස්ත්‍රික්ක තත්ත්ව වාර්තාව, යාපනය CHA ගොනුව කාණ්ඩය 06 නිකුතුව: 02. 2002 පෙබරවාරි

දිස්ත්‍රික්ක තත්ත්ව වාර්තාව, යාපනය CHA ගොනුව කාණ්ඩය 06, නිකුතුව: 03. 2002 මාර්තු

දිස්ත්‍රික්ක තත්ත්ව වාර්තාව ත්‍රිකුණාමලය CHA ගොනුව කාණ්ඩය 06, නිකුතුව: 03. 2002 මාර්තු

දිස්ත්‍රික්ක තත්ත්ව වාර්තාව ත්‍රිකුණාමලය CHA ගොනුව කාණ්ඩය 06, නිකුතුව: 03. 2002 මාර්තු

දිස්ත්‍රික්ක තත්ත්ව වාර්තාව, යාපනය CHA ගොනුව කාණ්ඩය 06 නිකුතුව: 04. අප්‍රියෙල් 2002

දිස්ත්‍රික් තත්ත්ව වාර්තාව, ත්‍රිකුණාමලය CHA ගොනුව කාණ්ඩය 06. නිකුත්ව: 05. 2002 මැයි.

දිස්ත්‍රික් තත්ත්ව වාර්තාව, යාපනය CHA ගොනුව කාණ්ඩය 06, නිකුත්ව: 06, 2002 ජූනි.

දිස්ත්‍රික් තත්ත්ව වාර්තාව, යාපනය CHA ගොනුව කාණ්ඩය 06, නිකුත්ව: 06. 2002 ජූනි.

දිස්ත්‍රික් තත්ත්ව වාර්තාව අම්පාර CHA ගොනුව කාණ්ඩය 06. නිකුත්ව: 07. 2002 ජූලි.

දිස්ත්‍රික් තත්ත්ව වාර්තාව, යාපනය CHA ගොනුව කාණ්ඩය 06 නිකුත්ව: 07.2002 ජූලි.

දිනමිණ 2002 අප්‍රියෙල් 30 වෙනිදා

දිනමිණ 2003 මාර්තු 08 වෙනිදා

දිවයින 2002 ජූලි 07 වෙනිදා

දිවයින 2002 අගෝස්තු 05 වෙනිදා

දිවයින 2002 ඔක්තෝම්බර් 28 වෙනිදා

දිවයින 2003 ජනවාරි 17 වෙනිදා

කාන්තා හා මාධ්‍ය සාමූහිකය විසින් ගෘහ ප්‍රචණ්ඩත්ව පහත පිළිබඳ ව්‍යාපාරය යටතේ ඇතිවූ පනත් කෙටුම්පත.

"Drastic Drop in Literacy Rates in Sri Lanka" Sunday observer පුවත්පත සැප්තැම්බර්. "The Sri Lanka Children's Challenge" ළමුන් ආරක්ෂා කිරීම, ශ්‍රී ලංකාව අප්‍රියෙල් 2002.

"Durable Solutions Progress Report", 2002 මැයි 13 සිට 19 එක්සත් ජාතීන්ගේ අවතැන්වූන් පිළිබඳ කාර්ය මණ්ඩලයේ සතිපතා එන ගොනුව.

Educ. for all - The Year 2000 Assessment: ශ්‍රී ලංකා තත්ත්ව වාර්තාව UNESCO Education Forum 2000.

Elek, Sophia, 'Choosing Rice Over Risk: Rights, Resettlement and Displaced Women, මූලික අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ මධ්‍යස්ථානය (C.S.H.R.) කොළඹ විශ්ව විද්‍යාලය, 2003.

Fear for Safety / Child Soldiers, 2002 මාර්තු 11 වෙනිදා, <http://www.amnesty.org>

ගර්තෘන්ඩු, විමුක්ති "Release of 350 Young Ones: UNICEF, appreciates L.T.T.E.'s fine gesture", සන්ඩේ ඔබ්සර්වර් පුවත්පත 2002 පෙබරවාරි, 2 වෙනිදා

"Freedom of Expression and Subjudice", ලක්ෂ්මන් කදිරිගාමර්, ජනාධිපති නීතිඥ සහ "Free Press at Fair Trial", එච්.එල්. සිල්වා ජනාධිපති නීතිඥ O.P.A. Journal කාණ්ඩ 15, 1992-3

හනිලා ගර්සානා, ළමුන් ආරක්ෂා කිරීම එක්සත් ජාතීන්ගේ ළමුන් පිළිබඳ කොමිටියට ප්‍රකාශය 2002 මාර්තු.

හැරිසන් ග්‍රාන්සර්ස්, "Demobilizing Child Soliders - A Test of Tigers Commitment to Peace", සන්ඩේ ඔබ්සර්වර් පුවත්පත 2003

2002 ශ්‍රී ලංකා මානව අයිතිවාසිකම් තත්ත්ව වාර්තාව, මානව අභිමානත්වය පිළිබඳ ආයතනය, කොළඹ.

විදේශ සේවා නියුක්තිකයන් පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මුතිය තොරතුරු පිටුව UNESCO ආයතනය 2003 ජුනි.

බ්ලූෆ් වැව් පුනරුත්ථාපන මධ්‍යස්ථානය, බණ්ඩාරවෙල හි සිදුවූ සිද්ධි සම්බන්ධයෙන් වන මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ කොමිටියේ අතරමැදි වාර්තාව. 2002 ඔක්තෝම්බර් 24 හා 25 (2000 නොවැම්බර් 1 වෙනිදා)

ආසියානු මානව අයිතිවාසිකම් කොමිසම විසින් ප්‍රකාශිත ජන සම්මතය පිළිබඳ විද්‍යුත් පුවත්පත. හොංකොං 2002.

ජන සම්මතය කාණ්ඩය 1 නම් අංක 9 2002 ජුනි 22 දින

ජයසේකර, බන්දුල, "Child Soliders: The World Body Has Spoken", ද අයිලන්ඩ් පුවත්පත 2002 මැයි 18 දින.

ජයසිංහ අමල්, "Child Soliders in New Battle", ද අයිලන්ඩ් 2002 නොවැම්බර් 22 දින.

"Judicial Protection of Human Rights", සුමුදු අතපත්තු, "Sri Lanka: State of Human Rights 2000, නීතිය හා සමාජ භාරය, කොළඹ 2001.

කිනන්, ඇලන් "Democratizing Human Rights, Strengthening Peace: Sri Lanka's Historic Challenge", 2003 පත්‍රිකාව CPA හිදී / Berghof Road Map වැඩමුලුවේදී, කොළඹ 2003 පෙබරවාරි 13 වෙනිදා.

කිශාලි පින්ටෝ ජයවර්ධන, ද සන්ඩේ ටයිම්ස් පුවත්පත 2002 සැප්තැම්බර් 15 වෙනිදා.

යුධ අර්බුදවලදී ළමුන් ආරක්ෂා කරගැනීම. නීති හා නීති ප්‍රමිතිවල එකතුවක් නීතිය හා සමාජය භාරය, 2001.

"L.T.T.E. Releases 85 Child Recruits", ඩේලිමිරර් පුවත්පත 2003 සැප්තැම්බර් 12 වෙනිදා.

ලක්බිම 2002 ජනවාරි 30 වෙනිදා

ලක්බිම 2002 නොවැම්බර් 15 වෙනිදා

ලංකාදීප 2002 මාර්තු 03 වෙනිදා

ලංකාදීප 2002 අප්‍රියෙල් 20 වෙනිදා

ලංකාදීප 2002 අගෝස්තු 08 වෙනිදා

ලංකාදීප 2002 සැප්තැම්බර් 06 වෙනිදා

ලංකාදීප 2002 සැප්තැම්බර් 26 වෙනිදා

ලංකාදීප 2003 ජනවාරි 18 වෙනිදා

"Making Space for Children in the Peace Process", භාවානි ගොන්සේකා ඩේලි නිවුස් පුවත්පත, කොළඹ 2002 ඔක්තෝම්බර්, 05 වෙනිදා.

මාර්ටින්, ඉයන්, "Human Rights in Sri Lanka after the Ceasefire", ශ්‍රී ලංකාව පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර ක්‍රියාකාරී කමිටුව එංගලන්තය 2002 මාර්තු 26 - අප්‍රියෙල් 03.

මාධ්‍ය නීතිය රොබට්සන් සහ නිකොල් තුන්වන කලාපය පෙන්ගුවින් බ්‍රක්ස්, 1992.

ජාත්‍යන්තර PEN හි සටහන, නිදහස් අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ අයිතිය අපරාධ 2002 ජනවාරි 15 වෙනිදා.

"Northeastern Herald" 2002 ඔක්තෝම්බර් 4-10 උපුටා ගන්නා ලද්දේ Laul al Property Issues Affecting I.D.P.s and Returnees, 2003 විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය.

පියවර- iii වගන්ති vi Public Sector Reforms Action Plans in Regaining Sri Lanka Vision and Strategy for Accelerated Development, Government of Sri Lanka. 2002 දෙසැම්බර්.

"P.T.A. Violates International Human Rights Standards" එස්.වී. ගනේෂලිංගම් "Beyond the Wall 2000" ප්‍රති, අගෝස්තු, මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ ගෘහය, කොළඹ.

පුවත්පත් නිකුත් නොවේපියානු තානාපති කාර්යාලය, ශ්‍රී ලංකාව 2002 දෙසැම්බර් 5 වෙනිදා.

රමණි ජයසුන්දර "Stepping into a new Economic Era - Gender Blind Again"- ඉදිරියට

රමණි මුත්තෙටුවගම "Integrity of the Person" in Sri Lanka: State of Human Rights 2001 නීතිය හා සමාජ භාරය කොළඹ 2001.

රාවය 2002 අප්‍රේල් 28 වෙනිදා

රාවය 2002 ජූලි 14 වෙනිදා

රාවය 2002 ජූලි 21 වෙනිදා

රාවය 2002 අගෝස්තු 25 වෙනිදා

- ඇසෝසියේටඩ් නිවුස් පේපර්ස් සිලෝන් ලිමිටඩ්හි අයිතිය පුළුල් කිරීමේ ක්‍රියා පිළිවෙත පිළිබඳ උපදෙස් ඉදිරිපත් කිරීමට පත්කරන ලද ආමාතකාංශ කොමිටිය විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද වාර්තාව 1995 අප්‍රියෙල් 15 වෙනිදා.
- එක්සත් ජාතීන්ගේ මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ කොමිසමේ නිදහස් අදහස් ප්‍රකාශ කිරීම පිළිබඳ විශේෂ වාර්තාකරුගේ වාර්තාව 2000 / 2001 (E/CN 4/2000/63 සහ E/CN. 4/2001/64)
- එක්සත් ජාතීන්ගේ කාන්තා දූෂකය පිළිබඳ, විමර්ශන හා එහි අදහස් මුද්‍රණපත්වීම් පිළිබඳ ලෝක සමුළු වාර්තාව, නයිරෝබි, 15 - 26 ජූලි 1985. www.un.org/women_watch.

- "A review of fundamental Rights juris Prudence" ආචාර්ය දිසිකා උඩුගම, Sri Lanka : State of Human Rights 2001 නීතිය හා සමාජ භාරය, කොළඹ 2001.
- සමත් ගයිසාල් "Wounds Don't Heal in war torn Jaffna" the Sunday Times පුවත්පත. 2002 පෙබරවාරි 3 දින.
- සේනානායක, රේණුකා "The Displaced starve as Politicians Play" Inter, <http://www.atims.com> 2001 මාර්තු.
- CEDAW නැතහොත් සීඩෝට් දෙන ලද ආවරණ වාර්තාව.
- සිළුමිණ 2002 නොවැම්බර් 24 වෙනිදා.
- "Some Critical Issues" 2002 මාධ්‍ය පිළිබඳ තත්ත්ව වාර්තාව, නිදහස් මාධ්‍ය මෙහෙයුම හා Inform 2003 මාර්තු 3 වෙනිදා.
- ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු වාර්තාව, 1999
- ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු වාර්තාව, 2002
- ශ්‍රී ලංකා කලාපීය වාර්තාවල (3 වන හා 4 වන) එකතුවක් CEDAW / C/ LKA / 34
- ශ්‍රී ලංකා අවසාන විවේචන CEDAW 26 වෙනි සමුළුව 2002 ජනවාරි 14 - පෙබරවාරි 14 IW RAW - AP website.
- ශ්‍රී ලංකාව අත්අඩංගු කාලයේදී සිදුවූ දූෂණ සම්බන්ධ ක්‍රියා (AI index ASA 37/001/2002) 2002 ජනවාරි.
- ශ්‍රී ලංකා විදේශීය ශ්‍රම බලකාය සම්බන්ධයෙන් වන විදේශ සේවා නියුක්තිය පිළිබඳ සංඛ්‍යා ලේඛන රාජ්‍ය නිලධාරී මණ්ඩලය. 1980 හි යා 1990 යි.
- ළමා අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ ප්‍රඥප්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීම සම්බන්ධයෙන් වන ශ්‍රී ලංකාවේ දෙවන වාර්තාව.
- Sri Lanka State of Human Rights 1993, නීතිය හා සමාජ භාරය, කොළඹ, 1993 ළමා අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ පරිච්ඡේදය.

- කාන්තාවන්ගේ සියලු විෂමතා ඉවත් කිරීමේ එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයට ඉදිරිපත් කරන ලද ආචරණ වාර්තාව. කාන්තා කටයුතු පිළිබඳ පර්යේෂණ මධ්‍යස්ථානය, 2001 දෙසැම්බර්.
- Sri Lanka State of Human Rights 1998. නීතිය හා සමාජ භාරය කොළඹ, 1998.
- Sri Lanka State of Human Rights 2000. නීතිය හා සමාජ භාරය කොළඹ 2000, නිදහස් අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ අයිතිය හා මාධ්‍ය නිදහස පිළිබඳ පරිච්ඡේදය.
- Sri Lanka State of Human Rights 2001, නීතිය හා සමාජ භාරය, කොළඹ 2001.
- Veerakesari හි සඳහන් ආකාරයට ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනය විසින් කරන ලද ප්‍රකාශය 2003 අප්‍රියෙල් 25 වෙනිදා මුද්‍රණය වූයේ Monthly News Brief, 2003 මාර්තු මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ මූලස්ථානය.
- රාජකීය නෝර්වේජියානු ආණ්ඩුවේ ප්‍රකාශය 2002. නොවැම්බර් 3 දින. පලමු සාකච්ඡා වටයේ දෙවැනි සැසිවාරය අවසානයේදීය.
- සුදාර් මයිලි 2002 අගෝස්තු 27 දින. මුද්‍රණය වූයේ Monthly News Brief, සැප්තැම්බර්, මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ මූලස්ථානය.

සු ටයිටස් රිඩ්, Criminal Justice, ෆ්ලොරිඩා ස්ටේට් විශ්ව විද්‍යාලය 1996

සුමාධු විරවර්ණ "furhovde tamil chelvan Pow - wow", the Island පුවත්පත, 2003 ජනවාරි 22 දින.

Sunday Essay අපිත් සමරනයක, Sunday Observer පුවත්පත 2002 ජුනි 23 වෙනිදා.

සන්ඩේ ඔබ්සර්වර් පුවත්පත, 2002 පෙබරවාරි 2 වෙනිදා උපුටා ගන්නා ලද්දේ Monthly News Brief මාර්තු මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ මූලස්ථානය.

සන්ඩේ ඔබ්සර්වර් 2002 දෙසැම්බර් 29 වෙනිදා

රාජකීය නෝර්වේජියානු ආණ්ඩුවේ ප්‍රකාශය, විදේශ කටයුතු පිළිබඳ රාජ්‍ය ආමාත්‍යය 2002 දෙසැම්බර් 1 වෙනිදා.

රාජකීය නෝර්වේජියානු ආණ්ඩුවේ ප්‍රකාශය, විදේශ කටයුතු පිළිබඳ රාජ්‍ය ආමාත්‍යාංශය 2002 දෙසැම්බර් 5 වෙනිදා.

- ටැම්ලිනෙට් 2002 ඔක්තෝබර් 9 වෙනිදා
- "Taming of the Beast Judicial Responses to the state violence in Sri Lanka" ආචාර්ය දීපිකා උඩුගම L. S. T. විමර්ශන කාණ්ඩය 9 නිකුත්ව 13 මාර්තු 1999. නීතිය හා සමාජ භාරය, කොළඹ.

The Ceylon Daily News පුවත්පත. 1994 ජුනි 6 වෙනිදා.

The Island පුවත්පත, 2002 ජනවාරි 23 වෙනිදා.

The Island පුවත්පත 2002 අප්‍රියෙල් 13 වෙනිදා.

The Island පුවත්පත 2002 මැයි 3 වෙනිදා.

The Island පුවත්පත 2002 මැයි 07 වෙනිදා උපුටා ගන්නා ලද්දේ Monthly News Brief 2002 ජුනි මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ මූලස්ථානය.

The Island පුවත්පත 2002 ජුනි 12 වෙනිදා.

The Island පුවත්පත 2002 ජුනි 18 වෙනිදා.

The Island පුවත්පත 2002 ජුනි 18 වෙනිදා, ප්‍රකාශිත Monthly News Brief 2002 ජූලි මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ මූලස්ථානය.

The Island පුවත්පත 2002 ජුනි 23 වෙනිදා

The Island පුවත්පත 2002 අගෝස්තු 07 වෙනිදා

The Island පුවත්පත 2002 අගෝස්තු 08 වෙනිදා

The Island පුවත්පත 2002 ඔක්තෝබර් 3 වෙනිදා

The Island පුවත්පත 2002 ඔක්තෝබර් 4 වෙනිදා

The Island පුවත්පත 2002 ඔක්තෝබර් 05 වෙනිදා

The Island පුවත්පත 2002 ඔක්තෝබර් 06 වෙනිදා

The Island පුවත්පත 2002 ඔක්තෝබර් 09 වෙනිදා

The Island පුවත්පත 2002 ඔක්තෝබර් 12 ප්‍රකාශිත Monthly News Brief 2003 නොවැම්බර්, මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ මූලස්ථානය

The Island පුවත්පත 2002 ඔක්තෝබර් 19 වෙනිදා

The Island පුවත්පත 2002 නොවැම්බර් 05 වෙනිදා

The Island පුවත්පත 2002 නොවැම්බර් 08 වෙනිදා

The Island පුවත්පත 2002 නොවැම්බර් 12 වෙනිදා

The Island පුවත්පත 2002 නොවැම්බර් 18 වෙනිදා

The Island පුවත්පත 2002 නොවැම්බර් 24 වෙනිදා

The Island පුවත්පත 2002 නොවැම්බර් 30 වෙනිදා

The Island පුවත්පත 2002 දෙසැම්බර් 1 වෙනිදා

The Island පුවත්පත 2002 පෙබරවාරි 10 වෙනිදා

අන්තර්ජාතික නීතිය සංගමයේ වාර්තාව, 2001 "Sri Lanka failing to protect the rule of law and the independence of the Judiciary"

එක්සත් ජාතීන්ගේ මානව අයිතිවාසිකම් කොමිසමට අධිකරණයේ ස්වාධීනතාව පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ විශේෂ වාර්තාකරු ඉදිරිපත් කරන ලද වාර්තාව 2003 අප්‍රියෙල්.

"The Rights of the Child, Sri Lanka State of Human Rights 2002, " නීතිය හා සමාජ භාරය, කොළඹ 2000

The Situation of IDPS in Sri Lanka : Report of a Mission by the Internal Displacement Unit 2002 අප්‍රියෙල් මානුෂික නීති පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ කාර්යාලය.

The Sri Lanka Children's Challenge! ළමුන් ආරක්ෂා කිරීම, ශ්‍රී ලංකාව, 2002 අප්‍රියෙල්.

The Sri Lanka Monitor අංක 168 2002 ජනවාරි අවතැන් වූවන් පිළිබඳ කවුන්සලය මුහුණත.

The Sri Lanka Monitor අංක 169 2002 පෙබරවාරි අවතැන් වූවන් පිළිබඳ කවුන්සලය
 බ්‍රිතාන්‍යය.

The Sri Lanka Monitor අංක 175 2002 අගෝස්තු අවතැන් වූවන් පිළිබඳ කවුන්සලය,
 බ්‍රිතාන්‍යය.

The Sri Lanka Monitor අංක 176 2002 ඔක්තෝබර්, අවතැන් වූවන් පිළිබඳ
 කවුන්සලය, බ්‍රිතාන්‍යය.

The Sri Lanka Monitor අංක 177, 2002 ඔක්තෝබර්, අවතැන් වූවන් පිළිබඳ
 කවුන්සලය, බ්‍රිතාන්‍යය.

ද සන්ඩේ ලිඩර් පුවත්පත 2002 ජුනි 23 දින

ද සන්ඩේ ටයිම්ස් පුවත්පත 2002 ජුනි 30 දින

ද සන්ඩේ ටයිම්ස් පුවත්පත 2002 නොවැම්බර් 10 දින

ද සන්ඩේ ටයිම්ස් පුවත්පත 2002 නොවැම්බර් 26 දින.

Thinakural 2002 අගෝස්තු 16 දින ප්‍රකාශිත වූයේ Monthly News Brief 2002
 සැප්තැම්බර් 2002, මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ මූලස්ථානය.

"Treading a minefield in observations" ලක්ෂ්මන් ගුණසේකර සන්ඩේ ඔබ්සර්වර්,
 2002 පෙබරවාරි 24 වෙනිදා 2002. ජූලි 21 නිකුතුවූ බලන්න.

UNDP මානව සංවර්ධන වාර්තා 1995 - 2001

UNCHR වාර්තාව - ඩෙන්ග් මූලධර්ම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ කෙටුම්පත් තවම මුද්‍රණය
 වී නැත.

UTHR (J) ගොනුව අංක 23 2000 ජූලි 11 වෙනිදා

UTHR (J) විශේෂ වාර්තාව අංක 13 "Towards a Totalitarian peace : The Human
 Rights Dilemma 2002 මැයි 10 දින.

UTHR (J) විශේෂ වාර්තාව අංක 14 "The plight of child conscripts, social deg-
 radation and Anti Muslim frenzy 2002 ජූලි 20 වෙනිදා

UTHR (J) "The cost of peace at the dividends of terror: Sri Lanka's Nordic winter? තොරතුරු ගොනුව අංක 30 2002 දෙසැම්බර් 3 වැනිදින.

වී. ගොසලින්, ආර්. සේනානායක සහ ඊ. විජයලක්ෂ්මි "Human Rights violations of internally displaced persons 2003 පෙබරවාරි විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය.

විරකේසරී 2002 ජනවාරි 27 වෙනිදා

විරකේසරී 2002 ජනවාරි 31 වෙනිදා

විරකේසරී 2002 ජුනි 02 වෙනිදා ප්‍රකාශන වූයේ Monthly News Brief මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ මූලස්ථානය. 2002 අගෝස්තු වැමිල්නෙට් 2002 අගෝස්තු 07 වෙනිදා.

විරකේසරී 2003 ජනවාරි 08 වෙනිදා ප්‍රකාශන වූයේ Monthly News Brief 2003 පෙබරවාරි මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ මූලස්ථානය.

"War brought us here : Protecting Children displaced within their own countries by conflict. ළමුන් ආරක්ෂා කර ගැනීම. 2000

"Whats UNF policy on Lake House? ඊ. ඊ. සී. අබේසේකර The Island පුවත්පත 2002 ජුනි 08 වෙනිදා

කාන්තාව හා සැලකිය යුතු තත්ත්ව, සෑම ක්‍රියාදාමය, ගතයුතු පියවරවල් උතුර නැගෙනහිරට යන ජාත්‍යන්තර කාන්තා කණ්ඩායම්.

2002 ඔක්තෝබර් 12 - 17 කාන්තා හා මාධ්‍ය සාමුහිකය, කොළඹ

විමෙන් ඉන් නිඩි. වාර්ෂික වාර්තා 2002

**ශ්‍රී ලංකාව:
මානව හිමිකම් තත්ත්වය
2003**

මෙය 2002 වර්ෂය තුළ ශ්‍රී ලංකාවේ මානව හිමිකම් තත්ත්වය පිළිබඳ වූ විස්තරාත්මක විග්‍රහයක් වන නීතිය හා සමාජය භාරය වසින් ප්‍රකාශිත "Sri Lanka: State of Human Rights 2003", ඉංග්‍රීසි වාර්තාවේ සම්පූර්ණ සිංහල පරිවර්ථනයකි.

මෙම වාර්තාව මගින්, අන්‍යන්තරව අවතැන්වූවන්: මානව හිමිකම් සම්බන්ධ මූලික ගැටළු, පුද්ගල සුරක්ෂිත භාවය, ශ්‍රී ලංකාවේ කාන්තාවන්ගේ තත්ත්වය: ඇතැම් වැදගත් දෘෂ්ඨකෝණයන් පිළිබඳ සමාලෝචනයක්, ශ්‍රී ලංකාවේ සුද්ධයෙන් පීඩාවටපත් ළමා පරපුර, අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස හා මාධ්‍ය නිදහස, මානව හිමිකම් පිළිබඳ අධිකරණමය රැකවරණය හා බන්ධනාගාරගත වූවන්ගේ අයිතිවාසිකම් යන මාතෘකා ආවරණය කෙරේ.



නීතිය හා සමාජ භාරය

3, කින්නි ටෙරසය, කොළඹ 8, ශ්‍රී ලංකාව.

දුරකථන: 2691228, 2684845 ෆැක්ස්: 2686843

ඊ-මේල්: lst@eureka.lk

වෙබ් අඩවිය: <http://www.lawandsocietytrust.org>

ISBN 955 - 9062 - 92 - 1